

אסיפת גליונות

פרשת אחו"ק תשפ"ה

אסור לעיין בשעת התפילה

החברות מיועדות לבתי כנסת
על דעת התורמים
אין להוציא מבית הכנסת עד לאחר שבת

תוכן העניינים

5.....	אבנא אפר - מורינו הרב רבי אליעזר דוד פרידמן זצ"ל
9.....	היכל החת"ם סופר - במשנתו ותורתו של מרמא ורבנא החת"ם סופר זצ"א
13.....	יסודי העולם - מרנן צדיקי הדוד מייסדי החסידות אחר המלחמה
18.....	פאר מקדושים - פנינים נדירים מספרים עתיקי יומין - הרב"ג רבי נחמיה הערין שליט"א
19.....	עתיקון - פארצייטישע עולם הנגינה
22.....	פניני הכותן - המשפיע הרב החסיד רבי יצחק דוב מנדלסון שליט"א
23.....	זכר צדיק לברכה - הרב"ק רבי יהודה חורבין מדו"קוב זצ"ע
25.....	מאורי הגולה - הרב"ק מטאדש זצ"ע
27.....	מפתורא דאבא - כ"ק מרן אדמו"ר בעל האמונת אברהם מפייטסבורג זצ"ע
31.....	כאמונתו יחיה - המשפיע הנאמן הצדיק רבי משה וואלפסאן זצ"ע ועכ"א
35.....	מחשבת חיים - מרן הנאמן הצדיק רבי משה חיים שמדלר זצ"ל אב"ד ציריך
37.....	כאר אברהם - הרב"ק רבי אברהם מקנעזניטש זצ"ע
39.....	לודמיר - להפצת משנתו של הרב"ק רבי שלמה מקארלין זצ"ע
41.....	מעיינות החיים - כ"ק אדמו"ר מטעמטוואר שליט"א
45.....	מבי מדרשא - משולחנו של מרן הנאמן הגדול רבי משה שאול קליין שליט"א
47.....	אבן יהושע - הגה"ח רבי יוסף מרדכי ווייס זצ"ל
50.....	אמרי דוד - הנאמן הצדיק רבי דוד מאיר ווייס זצוק"ל
51.....	דורשי תורה - הגה"ח רבי חיים ליברמן שליט"א
54.....	משמחו לב - עיני הלכה
55.....	עמק הפרישה - הנאמן הגדול רבי משה פרידמן שליט"א
57.....	מרתות חיים - הנאמן הגדול רבי חיים אליעזר ווייס שליט"א טאב"ד ביתר
59.....	אוצר פלאות התורה - הרב רבי זאב (וואלק) זיכערמאן שליט"א
61.....	פניני הרמב"ן - הנאמן רבי ישראל מאיר קעניג אב"ד יאקא שליט"א
63.....	חמירא דאורייתא - הנאמן רבי יעקב פרידמן שליט"א
65.....	היכל תורא - הנאמן הגדול גאב"ד הכול תורא שליט"א
67.....	לב ההלכה - מפעל שונת הלכות
69.....	שיעורי הלכה - הרב"ג ר' מנחם מענדיל גינר שליט"א
71.....	במשעולי החסידות - להבין ולהשכיל בדב"ק של תלמודי בעשטה"ק
73.....	פניני הלכה ומונהג - הרב"ג רבי פנחס אהרנסון שליט"א
77.....	הוי זהיר במלאכתך - הנאמן רבי משה אורי בלוי שליט"א
78.....	אוצר ידיעות התורה - מגיד מירסים הרב"ג רבי אהרן קאהן שליט"א
79.....	דעת הכמה
81.....	משיב נפש
87.....	דעתו - סטיטשין

השיעורים הקבועים בעיון הלכה, שיחות בחסידות, מירועים ומאמרים קצרים על סדר הפרשה, שיעורי חו"מ ברחבי הארץ, שיחות מועדים וזמנים וכו' יסון בבתי מדרש צאנו באר"ק ועוד של הנאמן רב אב"ד קרית צאנו בנו הגדול של כ"ק מרן אדמו"ר מצאנו שליט"א

מורינו רבי יחזקאל שרגא ברוך הלברשטאם שליט"א

בעמח"ס שו"ת דברי ישיב ב"ח, פקודי השם על הרמב"ם ב"ח, מצוות השם על מנחת חינוך ד"ח, יראת השם על חסידות מסורת והשקפה.

אפשר לשמוע בקו מיוחד: 0733-571-875

מארה"ב: 718-550-8736

מלונדון: 0330-175-9028

כמו"כ במערכת קול הלשון בקו ישיר 0733-718-331

ובקול בחצרות הקודש: 023002000 [שלוחה 4-6]

החוברות מיועדות לבתי כנסת

על דעת התורמים - אין להוציא מהבית כנסת עד לאחר שבת

למעוניינים - ניתן לשלם במחיר סימלי דרך נדרים פלוס קופה חסידים הראשונים

מערכת אסיפת גלילות 0733-45-44-99

לפרסום בחוברת 0733-45-45-17

עימוד: מאורות - בית"ע 0548463972

הדפסה: קונטרול פי חירם 6 ירושלים 02-9971070

פני יהושע מס' כתובות במעלת וקדושת ארץ ישראל

קי ע"ב – קיא ע"א

שם תנו רבנן לעולם ידור אדם בא"י שכל הדר בא"י דומה כמי שיש לו אלוה כו'. טעמו מבואר לפי שבח"ל אפשר שיטה לבו שהעולם מתנהג ע"פ המזלות ח"ו משא"כ מי שדר בא"י שהיא בלתי לה' לבדו כדכתיב ארץ אשר עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה ואם כן ודאי אין בלבו אלא אחד שאין לו להשען כי אם על אבינו שבשמים ותיקון כל העבודות לשם המיוחד כן נ"ל ועיין בתשובה להרשב"א סי' קל"ד:

אמר ר"א כל הדר בארץ ישראל שרוי בלא עון כו' נראה דהיינו דווקא במי שדר בה לשם מצות ישיבת א"י שהיא מקום קדושה וכדי שתגין עליו זכות ארץ ישראל שלא יבא לידי חטא ואז אף אם לפעמים חטא בא לידו או אפילו עון שהוא מזיד ע"י שתקף עליו יצרו מ"מ מסתמא גורם לו זכות ישיבת א"י שלא לן ועבירה בידו דלאחר שחטא ומצא עצמו עומד במקום קדוש ודאי תוהה על הראשונות ושב ורפא לו מה שאין כן מי שדר שם דרך מקרה או מפני שהוא מקום מולדתו או מפני שבח פירותיה וכיוצא בו ומכל שכן במי שהוא מבעט בה ומזלזל בקדושת הארץ לילך אחר יצרו הרע לא דברה תורה במתים אדרבה עליו נאמר ותבואו ותטמאו את ארצי ונחלתי שמתם לתועבה ומפני כך מצינו כשגברו עונות אבותינו גלינו מארצינו ושמם מקום מקדשינו ואיה הבטחת העם היושב בה נשוא עון אע"כ כדפרישית ובלא"ה נמי מסתברא דהכי הוא שאף אם נאמר דא"י מכפר לגמרי אפ"ה לא עדיף מיום הכפורים שמכפר כפרה גמורה ואפ"ה מי שאומר אחטא ויוה"כ מכפר אין יוה"כ מכפר הרי דע"כ הא דאמר' דהיושב בא"י שרוי בלא עון היינו דאף שעשה איזה עון מבלי שם על לב קדושת הארץ בשעת יצרו ככה"ג זכות א"י גורם שיתחרט לעשיית עון כנ"ל:

כל אחד מישראל בין איש ובין אשה
שנמצא בארץ ישראל אפי' לזמן קצר, כגון ליו"ט או לשמחה וכדו',
מקיימין ג"כ מצות יישוב ארץ ישראל כמבואר בסי' רמ"ח עי"ש.

וטוב לומר

"הריני מקיים מצוות עשה של ישוב ארץ ישראל כדכתיב והורשתם את הארץ וישבתם בה"

ספר דברי הימים ו' ופסוקים אחרים
ותלמידיו ז"ע ועכ"ל כפי שיטתם מביאם ויחזק
את בני ישראל דבות בשנים מורינו הרב
דבי אליעזר דוד פרידמאן זללה"ה זצ"ל
רב ביהמ"ד החסידי בעלזא בלאצ'אן

אבני אפד

פרשת אחו"ק תשפ"ה

פרשת אחרי

קרוב, ואמרתי פירוש זה לפני מרן אצינו הגה"ק [נעל אמרי
נועם] זצ"ל וקלסיה.

ועל פי זה יש לפרש הקרא שלפנינו, כי אמרו ז"ל אשר מיתת
צני אהרן היה גם כן שיתקדש שם שמים, כמו שכתוב
(שמות כט, מג) ונקדש בכבודי, ודרשו חז"ל (זבחים קטו): כבודי,
והיה אומר משה לאהרן קצור הייתי שיתקדש הצית צי או צך
עכשיו אני רואה שהם גדולים ממני וממך, וזה אחרי מות שני
צני אהרן, שהיה אז קידוש השם, אמר הקצ"ה ואל יצא כלל עת
אל הקדוש, וזה ואל יצא כלל ע"ע עולה עקצ"ת, לרמוז על
עקצתא דמשיחא שתהיה הגאולה בקרוב צלי הריגת הקדושים
וצלי תצלי משיח, אמר כן יהי רצון.

ספה"ק חתם סופר

את משפטי תעשי ואת חקתי תשמרו ללכת בהם אני ה'
אלקיכם (ויקרא יח ד). פירוש שיעשו משפטי ה' צאופן
שלא ינטרו לעונש ולא לנס שלא צטעע להתנוסס בהם, אלא

ספה"ק עטרת ישועה - הרה"ק רבי
יהושע הורוויץ מדז'יקוב זי"ע*

אחרי מות וגו' דבר אל אהרן אחיך וגו' (ויקרא טו ב-ג). נראה
על פי מה ששמעתי שם המגיד הקדוש מקאזניץ זצ"ל
שאמר שעת קריאת התוכחה בפסוק (ויקרא טו ב) והשמותי את
מקדשיכם, צוה הלשון: יתן השם ויחיינו ונזכה שיהיה בקרוב
ויחיינו 'והשמותי את מקדשיכם', והוא פלא.

ובברר אמרתי צוה לפרש דבריו הקדושים על פי מאמר חז"ל
(עי' חס' מנחות קי. ד"ה מיכאל) אשר מיכאל כהן גדול עומד
ומקריב נשמות ישראל והם עולים לריח ניחוח לפניו ית"ש כמו
הקרבת, ונודע אשר גם על ידי אלו שנהרגו על קידוש השם
עולה תענוג וריח ניחוח למעלה, ועל זה היה בקשת המגיד
הקדוש ז"ל, ורמוז זאת בתוכחה אשר הוא מלא זכרות כמבואר
בספרים, והשמותי את מקדשיכם, היינו שלא יהיה עוד הריגת
הקדושים מישראל, וזה לא אריח זריח ניחוחכם שלא יהיה עוד
נחת רוח כזה, ולזאת שפיר ציקש המגיד זי"ע שזוכה לזה צומן

כתבת האפר

דאורייתא ושאר ספרים, בא לקחת הסכמה לספריו מהאדמו"ר, לקח לו
מפולין את הגה"ק מסאכאטשוב אשר המסכים, ומגאליציע לקח הסכמה
מה"עטרת ישועה.

אמנם מכיון שמעשיו עוררו תמיהות רבות שראו בו דברים תמוהים עד
למאד, התעורר התנגדות חזקה עליו מהרה"ק ה"דברי יחזקאל" משינאווע זי"ע
שהיה מפורסם כאיש אמת ולא נשא פנים לאף אחד שלא התנהג כהלכה לפי
דעתו. ודוגמא לכך נספר, כי בעיר ריישא התגורר החסיד הנעלה של ה"עטרת
ישועה" הרה"ח ר' מאטיש עקשטיין ז"ל, מהחסידים החשובים ביותר שבכל
מדינת גאליציע, גדול בתורה בגולה ונסתר וגם כל בניו היו ת"ח מופלגים, בר
דעת גדול, והרה"ק מבלאזוב זי"ע שגר ג"כ בריישא החשיבו ביותר. בראש
השנה כהנה לתקיעת שופר היה לומד החסיד ר' מאטיש את המאמר "אילו
של יצחק" שבספה"ק "ברית כהונת עולם" מרישא עד גמירא.

פעם כשנולד לר' מאטיש עקשטיין בן זכר, שהה אז הרה"ק משינאווע
בריישא, וכיון שכן הלך אליו החסיד הנ"ל, אף שהיה מחסידיו דז'יקוב, והזמינו
להברית וכיבדו בסנדקאות, אולם בעבור זמן מה עוד בטרם עת הברית בא
לאזני החסיד ר' מאטיש מדבריו של הרה"ק משינאווע שהיה מטיח דברים נגד
רבו ה"עטרת ישועה". ובכן החליט לבטל את מה שכיבד להרה"ק משינאווע
להיות סנדק, ובא אל ה"דברי יחזקאל" בדרך כבוד ובדרך ארץ גדולה, ואמר לו
שלא יוכל לתת לו הסנדקאות.

כיון שהיתה זאת פגיעה בצדיק, שבק לו חיים להרחק הנולד רח"ל, אך החסיד
ר' מאטיש לא התפעל ואמר "ידעתי שדבר זה יעלה לי במחיר גבוה, אך בכל
זאת הייתי מחויב בדבר לעשות את שלי", ורואים בעובדא זו מסירות נפש
נפלאה של חסידי קדם לרבים.

ב. בענין מה שכתב ה"עטרת ישועה" שזוכה להגאולה בקרוב בלי הריגת

א. הרה"ק ר' יהושע הורוויץ מדז'יקוב זי"ע בעל ה"עטרת ישועה" היה בנו של
הרה"ק ר' מאיר'ל ה"אמרי נועם" מדז'יקוב זי"ע בן הרה"ק ר' אליעזר מדז'יקוב
זי"ע שהיה בן הרה"ק ר' נפתלי צבי מראפשיץ זי"ע בעל ה"זרע קודש" אשר יומא
דהלולא קדישא דיליה חל ב"א לחודש איר, זכותו יכן עלינו. אחד מגדולי תלמידי
הרה"ק ר' נפתלי צבי מראפשיץ, הרה"ק ר' אלימלך רודניקער זי"ע, אמר על רבו הק'
מראפשיץ, שמעת שנסתלקה נשמת הבעש"ט הק' זי"ע, לא היה בעולם אדם אחד
אשר קיד לבבות עם בני ישראל לאביהם שבשמים כמו הרה"ק מראפשיץ זי"ע.

וכזאת היתה דרכו בקודש של ה"עטרת ישועה" בנוסח ראפשיץ, והיה נאה
דורש וגאה מקיים, וכן פי' המקרא קודש בפרשת שמיי (ויקרא י א) "בקרבוי
אקדש ועל פני כל העם אכבד", שבעניני הקדושה יסתי את עצמו, ויניח כל
מעלותיו הרמות בסתר המדריגה, וכדכתיב "בקרבוי" היינו בקרביים מוותר
בפנימיות "אקדש", וכפלי העם ילביש הדברים שלא ירגישו בקדושתו, והו'
"ועל פני כל העם אכבד", אכב"ד מלשון מכבדותא, דהיינו מלבוש וכדאמרו (ב"ב
אס) שר' יוחנן קרא למאני מכבדותא, שכלפי חוץ יהא הדברים מלובשים.

ועל ה"עטרת ישועה" ידוע שכלפי חוץ הסתיר א"ע הסתר בתוך הסתר חוץ
לדרך הטבע, עד שהיה עושה לשם כך מעשים שעוררו תמיהה רבה, וכדוגמת
תפלתו בבית המדרש שכולם עמדו והתפללו והוא היה מסתובב לו סביבות
ביהמ"ד, ואף באמצע תפלת העמידה דלחש, והיה נראה כאילו אינו מתפלל
כלל, עד שפעם נתגלה שהוא היה מתפלל בביתו בהשכמה בהתלהבות גדולה
ובבכיות, ורק כשסיים את עבודתו בא לביהמ"ד לתפלת הציבור. וכל זה בשביל
להסתיר את עצמו.

אמנם לפלא הדבר שאף שנהג בהצנע גדול כל כך, מ"מ כשהגיע הדבר
ללימוד התורה שם גילה זרועו ולא הסתיר הדברים, ונהג הרבה לשוחח
בד"ת והיה מפורסם כגאון, וכשהגאון הגדול ר' יוסף ענגיל זי"ע בעל ה"אתון

והיכי רמיזא, הלא אחר כך כתב בפירושו והאצת בכל נפשך אל
לכוון בן בקצלת מלכות שמים מנא ליה.

ויש לומר דאין ע"ד אלא אם כן אין זו שום נגיעה אפילו
ע"ד רחוקה ונפלאה כמו שכתבו הפוסקים וכל הראשונים
בסוגיא דפרה ועלית (ב"ב מג), על כן ביקש ממנו הקצ"ה עצודה
שאני לנורך עצמינו, אלא אפילו יאצד צ' עולמותיו אפילו הכי
עוצד ה' להוסיף כח בפמליא של מעלה, ומשליך נפשו מנגד
ושכרו בשני העולמות ואז הוא עד ראוי להעיד, על כן אמר
הקצ"ה ואתם עדי דוקא, ורמז בפסוק שמע שיהיה האומר
פסוק זה אומרו דרך עדות לא בתורת קצלת מלכות שמים בלד
אלא בתורת עד המעיד, ואם כן יהיה במסירת נפש, דאי לאו
הכי דמנפה לשום תשלום שכר בשום עולם הרי יש לו נגיעה
בעדות ואינו עד, וק"ל.

פרשת קדושים

אתחדשו רזין עלאין דאורייתא לנד, כנראה מפשטות לשון
הזוה"ק, שהרי בכל הפרשיות לא נמנעו מהן רזין עלאין, אלא
ודאי שהשיגו תוספת קדושה עליהם, ואולי זה גרס להם שגם
המידוין ברזין עלאין היה להם באופן אחר, ואין אתנו יודע
עד מה.

אשר חוקי שמים וארץ כאשר חקקם השי"ת על מכונם כאשר
חקקם יוצר בראשית, והיינו את חקותי תשמרו ללכת בהם אני
ה', אתם תשמרו על מכונם החוקים של שמים וארץ שחקקתי
במעשי בראשית שאוכל ללכת בהם אני ה' ולא אצטרך לשנות
קדרי בראשית.

ישוב אמר (בפסוק השני) עוד יותר מזה, ושמרתם את חקותי,
חוקות התורה, ואת משפטי תשמרו באופן וחי בהם אני
ה', כזיכור להוסיף כח וחיות בפמליא של מעלה, שהעבודה
תהיה נורק גבוה ולא נורק הדיוט כלל. וזהו שאמר הכתוב (ישעיה
מג יב) "ואתם עדי נאם ה' ואני אל", ומה ראה ישראל יהיו
עדיו, די שיאמינו בו, וכן אמרו חז"ל (בעל הטורים דברים א ד) בפסוק
ראשון של קריאת שמע מרומי עיין גדולה של שמע ודל"ת
גדולה של אח"ד, ראה לומר ע"ד, שהאומר פסוק זה יהיה עד
שה' אחד. גם אמרו שצריך לכוון במסירת נפש באומרו פסוק זה

ספה"ק שם משמואל - הרה"ק רבי שמואל מסאבטשוב ז"ע

נראה שקריאת הפרשה של קדושים מציאה קדושה על האדם,
ובזהו הקדוש (פס) דכד מטאן תצריא לפרשתא דא הוו
חדאן, ורחוק לומר דהשמחה היתה מחמת דפרשתא דא

כתבת האפר

עוד הגיד רבינו ה"אמרי חיים" ז"ע את אשר שמע מפ"ק של דודו, הרה"ק
ה"עטרת ישועה" בעת רצון שדרש את הפסוק "אתה הראת לדעת כי ה' הוא
האלקים" וגו', ופתח ואמר: רבוש"ע! הרי יש לך פארלימענט בממשלתך אשר
איתם חייבים להתייעץ טרם שיצא הדת מלפניך בגזירה חדשה, והפארלימענט
שלך אלו צדיקי הדור. אולם אם וברצונך להשפיע טובות וחסדים לכלל ישראל,
הנני נותנים לך אישור ופאָרמאָט שתוכל לעשות טוב וחסד בלי להידיבר אתנו
ולקחת רשותינו. אך אם ח"ו בדעתך לגזור גזירות קשות, על זה צריך להתייעץ
מקודם עם הצדיקים, וזהו "אתה הראת וגו' כי ה' הוא האלקים", דהיינו מדת
הדן, כשבאים ח"ו דינים, על זה "אין עוד מלבדו", אולם "לעושה נפלאות
גדולות", דהיינו כשהגן משפיע טובות ניסים ונפלאות, זה אפשר גם "לבדו".

רבינו הק' ה"אמרי חיים" ז"ע היה תמיד בכל הימים טובים שבמשך השנה אצל
אביו ה"אהבת ישראל" ז"ע, אך פעם אחת היה אשר באופן יוצא מן הכלל נסע
מאביו כדי להסתופף בצל דודו, ה"עטרת ישועה", למשך הימים האחרונים של י"ט
סוכות, כשהזר לביתו אמר "עם איז געווען וואס זען, עם האס זיך געלוינט".

ג. מאמרו הטהור של מרנא ה"חתם סופר" ז"ע הוא מדריגה נפלאה אשר נשגב
ונעלה ממדרגתו, והדברים מבהילים ונוראים, שרואים מכאן מגודל קדושתו של
רבינו ה"חתם סופר", וצריך אדם לעבוד הרבה עדי יזכה לזה להשליך נפשו מנגד
והיות כל מגמתו בלתי לה' לבדו - ואף על פי כן לא נמנעו מלהביא את דברי קדשו
להראות איך למד הק' רבינו ה"חתם סופר" פירושו של המקראות הללו.

ובמה שכותב רבינו ה"חתם סופר" בביאור ענין העדות שאנו מעידין בקריאת
שמע, שאין הכוונה בעדות גרידא, שהרי למאי יש צורך להעיד על זה, ומי פתי
לא ידע ולא יבין את זאת, אלא הכוונה שיהא באופן שאינו נוגע בעדות, דהיינו
להשליך נפשו מנגד וממסור נפשו אף על חשבון שכרו בשני העולמים, ולדין
ייאמר שאף שכאמור ממדיגה נעלה ונשגבה הוא, אך לכל הפחות יש לנו לבקש
מהשי"ת שעל כל פנים בעת קריאת הפסוק שמע ישראל יהיה בלבנו כן.

ואולי נראה להוסיף, דעל פי זה אפשר אולי להבין משיחות קודש שהובא
ב"דברי תורה" (מהדורא אות ס) להגה"ק רבי חיים אלעזר ממונקאטש ז"ע
שהרה"ק בעל "עטרת צבי" מזידיטשוב ז"ע בעת שנהג נשיאותו בעירו
זידיטשוב, היה התנו הרה"ק רבי יהודה צבי מראזלא ז"ע בעל "דעת קדושים",

הקדושים ובלי חבלי משיח, ידוע אשר פעם אחת אמר יהודי אחד לפני הרה"ק
ר' אהרן מבעלזא ז"ע שההריגות והשריפות שעברו על עם ישראל באושוויץ
ובסביבותיה, היה ההבלי משיח, מיד אמר הבעלזער רב "ניין, אין זה חבלי משיח,
שהרי הק' הריב"ר אלימלך ז"ע כבר המתין את צער חבלי משיח, ומלחמה זו היה
גזירה מיוחדת שנגזר מאיזה סיבה שהוא שאין לו שום שייכת לחבלי משיח".

ובענין זה נספר, כי האדמו"ר הזקן מסאדיגורא, הרה"ק ר' אברהם יעקב ז"ע,
אמר פעם אחת "אין וואלט געוואלט אז משיח זאל קומען 'בדור שכולו חיוב'.
החסידים ששמעו דברים תמהים אלו לא הבינו את כוונתו, אך לא העזו לגשת
אל רבם לשאול ממנו שישביר להם כוונתו, לכן הלכו לאדמו"ר משטעפענשט
ז"ע, אחיו של האדמו"ר מסאדיגורא, ושאלו אותו מה היה כוונת האדמו"ר".

הסביר להם השטעפענשטער ואמר: הנה בזמן אשר יהודי יש לו איזה צער
או עגמת נפש באיזה ענין הרי יכול הוא לחשוב לעצמו מדוע מגיע לי עונש זה
וזוה, הרי לא חטאתי כל כך הרבה, והרי הוא בעיניו כצדיק. אך אם יהודי הולך
לו טוב בפרנסה ובכל שאר הענינים, הרי שאז הוא הושב לעצמו "אוי וויי, הרי
אני חייב ליוצרי ובוראי כל כך הרבה ואיני יכול לשלם לו אחד מני אלף מכל
הטוב אשר הוא גומל עמדי" וממילא הרי הוא בעיניו כחייב חוב גדול כלפי השם
יתברך, וזה היה כוונת אחי האדמו"ר שהתפלל שיהיה 'דור שכולו חיוב', שיהיה
להם כל טוב עד שכל אותו הדור יהיו בעיני עצמם כחייבים כלפי השי"ת.

אבג, שמעתי מרבינו ה"אמרי חיים" ז"ע שה"עטרת ישועה" ז"ע אמר
פעם אחת בדרשת כל נדרי "רבונו של עולם כתבת בתורתך (דברים כב יט) 'כי
יקח איש אשה וכו' ושם לה עלילות בדברים והוציא עליה שם רע וכו' וענשו
אותו מאה כסף וכו' ולו תהיה לאשה לא יוכל לשלחה כל ימיו'. והנה אתה
רבונו של עולם לקחת לך את עם ישראל בני אברהם יצחק ויעקב וקדשתם לך
לאשה, אח"כ באו לפניך כל מיני מקטרגים למיניהם בטענות שונות ומשונות,
תדע לך רבוש"ע שכל דבריהם אינם אלא 'עלילות דברים', ותו לא, ואינו אלא
שם רע שהוציאו על בתולת ישראל, ובכן מבקש אנכי מלפניך שתעניש את
המקטרגים ע"י שתתן לה 'מאה כסף' דהיינו שתשפיע לעם ישראל שפע ברכה
ופרנסה וכל טוב, ולו תהיה לאשה לא יוכל לשלחה כל ימיו', שישגיח השי"ת
עליהם בעינא פקחא לשמדם מכל צער ונזק ורמנא ליעלן".

ספד"ק אגרא דכלה - הרה"ק רבי צבי אלימלך מדינוב זי"ע

דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדושים תהיו כי קדוש וכו'. להצין מפני מה נאמרה הפרשה לכל העדה, וגם יש להצטון צמאנה הלוז קדושים תהיו וכו', ותמן טעם כי קדוש וכו', והדבר קשה להלוז וכי אפשר לצייר חומר להתדמות לקדושתו ית', וגם להצין מהות המאנה דקדושים תהיו מה הוא (ודברי ר"ל דברי אלקים חיים).

וה"ל על פי מה ששמעתי מאת בבור אדמו"ר הרב הק' מהרמ"מ (מרימנוב) וצוק"ל בפסוק ויהייתם קדושים כו' (ויקרא יא מד), קדושה מלשון הזמנה (עיי' גרש"י יט, ש) שיהיו תמיד מוכנים ומוזמנים להשראת הקדושה, כמו אשה לצעלה המכינה את עצמה בטוהרה פן צפתה יצוא צעלה וימאנה טוהרה, והצן מאד. ועפ"י יצן צכא, דבר אל כל עדת בני ישראל דייקא, הוא לצל יתחבב איש ההמוני שהוא אינו ראוי להשראת השכינה, כי הוא אינו צר אוריינו וצר אצתו ויחאש עצמו מזה, על כן דבר אל כל עדת בני ישראל, כולם בני ישראל המה וראויים להם כגר כאזרח, ואמרת אליהם קדושים תהיו' היו מוזמנים ומוכנים אליה, כי קדוש אני' כציוכל אני' כגר מוכן ומוזמן להרים קרניכם כצבד השראת השכינה ומצידי לא יצא, רק צהנת המקבל יתוקן הכל כרגע, והצן מאד.

כתבת האפר

ובהערות על ספר הק' "תורת משה" לרבינו ה"חם סופר" זי"ע מובא בזה הלשון: והא לך נועם דבריו (בענין זה) של הגאון רבי שמעון סופר זצ"ל אב"ד קראקא בנו של מרן במכתבו אל בן דודו האדמו"ר רבי יודא ליב איגר זצ"ל, וזה לשונו "וכך היה דרכי אבותינו ורבותינו הק' זי"ע, עם עוצם קדושתם הסיסיות ופרישותם גדלה צניעות, הצנע לכת עם ה' ובאו בחדרי בחדרי לבבם ובמשכיות כליותיהם ומחשבותיהם, ועל פני כל העם נהגו מנהג דרך ארץ כפי מה שיסבלו הבריות, ושמעתי מפה קדוש אדוני אבי מורי רבי (החת"ס) מאור הגולה זצ"ל אמה שפירש רש"י ריש פרשת קדושים, פרשה זו בהקלה נאמרה, הכוונה 'קדושים תהיו' בהקלה, על דרך שכתב בספר 'חובת הלבבות' החכם מתבודד והוא במקלות וחברת בני אדם צהלתו בפניו ואבלו בלבבו. וכך היה מדתו של אאמו"ר (החת"ס) זי"ע, כל מי שהיה מתבודד בדרכיו ראה כי תנועותיו בדביקות גדולה בה' ותורתו על פי כתבי האר"י זוהר הק' באופן שבני אדם הפשוטים לא הירגישו בו שום השתנות ממנהג הציבור". (מכתב סופר חלק ב פ"ד טור ב-א).

ה. כעין זה מתאמרא שאמר הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זי"ע [יש אומרים שהיה זה הרבי ר' שמחה בונם מפרישחא זי"ע] שאמר אל הגאון הקדוש רבי עקיבא איגר זי"ע כשפגשו שאלו היה פותח את דלתותיו לרווחת הציבור לקבל את פניהם ולשמוע צרכיהם היה בזה טובה גדולה [וכפי שהגה הצדיקים מתלמידי הבעל שם לחיותם מקדישים משעוניהם לתועלת פשוטי העם, ובהו היה להם התחברות עם הכלל - ופשוט שאין לנו השגה כלל בהגה"ק רבי עקיבא איגר שהיה צדיק תמים וקדוש עליון טוהר, והיה מרביץ תורה לתלמידים לרוב]. והוסיף הרה"ק רבי יחזקאל קאזמיר'ר זי"ע לבאר ההלוק בין צדיקי החסידות לבין הצדיקים שלא נמנו על עדת החסידים, שצדיקי המתנגדים [אף שהיו גדולי עולם וצדיקים נשגבים אך לא היו להם שייכות עם הכלל] דומים לקאנדל צוקער שהיה צוקער קשה שלא היתה מתמוסס ואינו מתערב עם הטיי, והצוקער אמנם נשאר צוקער ומתוק הוא, אך הטיי [התה] נשאר מר, לא כן צדיקי החסידות נמשלו לקלעלעל' צוקער [קוביות סוכר] שכשמכניסים אותם לתוך כוס טיי רותה הרי הוא נמס בתוכו וגם טיי נמתק, וזה היה דרכם של הצדיקים מתלמידי מרן הבעש"ט הק' להקדיש מזמנם שהיה יקר כל כך לצורך שאר העם, ואף שהיה זה על השבון הרוחניות שלהם, וכאמור זה היה דרכו של רבינו ה"חם סופר" שגם הוא נמנה בין תלמידי הבעש"ט הק'.

ספד"ק חת"ס סופר

דבר אל כל עדת בני ישראל וגו' קדושים תהיו. ופירש רש"י פרשה זו צהקהל נאמרה לפי שרוב גופי תורה תלוים צה. ויש לומר על פי מה שכתב החוצת הלצנות גדול מעלת הפרישות והצדיקות, שאין רצון הקצ"ה להיות פרוש, דהיינו שילך צמקום שאין אנשים למדצניות ויערים לצחון ולהשכיל את מעשה ה' כי נורא הוא, כי לא תהו צראה לשבת יצרה, אלא רצון ה' יתברך להיות אוהב את הצריות ולחצר עמהם ללמדם צינה והשכל צתורה ה', ואם אמנם שממעט צזה להשלים עצמו, אפילו הכי הוא רצון ה' להיות אוהב הצריות שעל ידי זה מקרבן לתורה צחיצור וצדיקות זו, ואם כוונתו רק לתכלית זה אז יהיה צחיצור עם אנשים ולצו דצק צה', ואף על פי כן פרוש מכל תענוגי עולם הזה, וזה הפרישות צחר ה'.

וזה שציאר כאן צאמרו קדושים תהיו, שיהיו צפרישות, וכולל למעוה שענין פרישות היינו צדיקות הגוף, לכך נאמר דבר אל כל עדת וגו', והיינו פרשה זו צהקהל נאמרה, שיהיה פרוש אצל מעורב עם בני אדם, והטעם מפני שרוב גופי תורה, שיקויים התורה צגוף, תלוים צזה, ללמוד וללמד ולהיות ממלכת כהנים.

שהיה מקובל אלקי וגאון אדיר גם בתורת הנגלה, הדין ומורה צדק בעיר. פעם בעת החורף ששרר קור עז שהיה קשה עד מאוד בפרט לעניים שלא היה להם דמי עצים להסיק את ביתם.

אמר לו חותנו הרה"ק רבי ר' הערשעלע צצחות: "בתור רב ואב"ד צריך אתה לעזור רחמים לבטל הקור הגדול הזה, שהרי בגמרא (שבת י) אמרו 'כל דיין הדן דין אמת לאמיתו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית', והנה אמרו ז"ל (עירובין ג.) 'קדירה (מקרא העולם, כמו שאמרו [פסחים צד.] כל העולם ככסוי קדירה) דבי שותפי לא חמימי ולא קרירי'" [ובפשטות הכוונה שאם יצו בקדירה חמה, כשיש שותפות בדבר, אינו חם מספיק מפני שכל אחד מהשותפים סומך על השני, וכן אם רצו שיהא קר ביותר, כשיש שותפות לא יהא קר דיי, מטעם הנזכר - אך על דרך צחות יש לפרש הדבר שיהא שיהא ממוזג, ולא יהא קר ביותר וכו'] - כן מביא הגה"ק ממונקאטש, ומציין על זה מה שאמרו (סוכה כא.) "שיחת חולין של תלמידי הכהנים צריכים לימוד", אך אינו מבאר סודן של הדברים.

והוסיף הגה"ק ממונקאטש זי"ע שכשאמר דברים אלו בפני ידיד נפשו הגה"ק רבי חיים מאוטניא זי"ע, נענה לו הרה"ק מאוטניא "אם כן, גם אנחנו האדמו"רים נצטרך לשמור כן שלא יהיה קר ביותר או חם ביותר, שהרי גם על האומר 'ויכולו' מצינו בהז"ל שאמרו (שבת קט.) 'כל האומר ויכולו בערב שבת כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית', וכאמור על השותפים אמרו 'קדירה דבי שותפי לא חמימי ולא קרירי'" (והאדמו"רים עושים קידוש ויכולו להוציא העולם שלהם), עד כאן דברי קדשו בספר "דברי תורה".

ובפשטות הדברים בלתי מובנים, שהרי גם שאר הקהל כולם אומרים "ויכולו", ואם כן למה מוטל חיוב זה, לשמור שלא ישורר הקור החזק, דוקא על הצדיקים. אולם על פי דברי רבינו ה"חם סופר" אולי יש להבין, שהרי לפי דבריו אין הכוונה לומר סתם עדות, אלא שיהא מתוך מסירות נפש בלא נגיעה כלל וכלל, וזהו דרגה גדולה ולא כל מוהא סביל דא, והוא מדריגת הצדיקים שמוסרים את עצמם כל כולם להש"ת, והם המה השותפים במעשה בראשית, ודו"ק.

ד. כעין זה אמרו חסידים קמאי "אין וועלט איז אויס וועלט", והוא מה שהיה רבינו ה"אמרי חיים" זי"ע מוויז'ניץ חוזר ואומר שזהו דרכם של תלמידי הבעש"ט הק' זי"ע להיות ה"התבודדות צווישען מענטשן" [התבודד ביישובו בין הבריות].

הרה"ק רבי דוד מטאלנא זי"ע יו"ד י אייר תרמ"ב

סיפר הגה"צ רבי מנחם נחום ראבינאוויטש זצ"ל מבוהנינסק סיפור נפלא אשר היה עם אביו הרה"ק רבי פנחס מקאנטקובא זי"ע [היה נכד הרה"ק רבי גדליה אהרן מסקולובקה זי"ע נכדו של הרה"ק רבי גדליה מליניץ זי"ע תלמיד הבעל שם טוב הקדוש זי"ע]. אשר בתקופת מלחמת העולם הראשונה גלה לעיר קייב, שם עלה ובא לביתו של רב העיר, ובהיותו בחדרו נכנס אל בית הרב יהודי וביקש ממנו כתב המלצה, ואכן הרב הסכים לדבר, ואמר לו כי יחזור ליום המחר, עד אז יכין לו את כתב ההמלצה כבקשתו.

כאשר יצא האיש מן החדר, התעניין הרה"ק רבי פנחס מקאנטקובא זי"ע לדבר זהותו של האיש, השיב הרב, כי טרם יענה לו על משאלתו, יספר לו על מוצאו של האיש.

לסיפור זה יש להקדים, כי הנה ידוע שהרה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל זי"ע הותיר אחריו שמונה בנים אשר כולם יירשו את הגבאים ששימשוהו, ולפי הגורל שעשו בנייהם, כך נפלו הגבאים בחלק בניו, והנה בחלקו של הרה"ק רבי דוד מטאלנא זי"ע נפל הגבאי רבי שמואל, אשר לאחר פטירת הרה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל זי"ע נטה להיות מחסידי הרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל זי"ע, אך בכל זאת, מאחר והחליט האחים לחלק את הגבאים ביניהם על פי גורל, הסכים בלב ונפש לשמש נאמנה את הרה"ק רבי דוד מטאלנא זי"ע.

רבי שמואל זה היה חשוך בנים ל"ע, וכבר עברו עליו שנים רבות אחר נישואין ועדיין לא זכה לפרי בטן, והנה באחד הימים הראשונים ששימש את הרה"ק רבי דוד מטאלנא זי"ע, שאל אותו אם ברצונו להיפקד בזרע של קיימא, כמובן שהאיש השיב בחיוב, אמר לו הרה"ק רבי דוד מטאלנא זי"ע כי הוא מוכן לברכו בדבר, אך זאת בתנאי שיקבל על עצמו למלא את אשר יבקש הימנו. למורת לציין, שהמשמש הסכים לכל אשר יאמר לו, וזאת בלבד שיזכה לדורות ישרים ומבורכים, ואז אמר לו הרה"ק רבי דוד מטאלנא זי"ע, כי הוא מברכו בכן וזכר, אך זאת בתנאי שיקרא את שמו 'קרח', והוא יהיה עתיד להיות עשיר כקורח.

לאחר תקופה קצרה נפקד רבי שמואל כדברי הרה"ק רבי דוד מטאלנא זי"ע, ועל אף שזכר את אשר הבטיח לו בדבר לקרוא את שם הילד 'קורח', מכל מקום לא מצא הדבר חן בעיניו, על כן נסע לטשערנאביל שם נכנס אל הרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל זי"ע ובישר לו כמסיח לפי תומו על הבשורה הגדולה, שבעזרת ה' בעוד זמן מה ישמע בביתו קול ששון וקול שמחה, וביקש לידע איזה שם ליתן לרך הנולד. כשהוא חושב בדעתו, שאם יורה לו הרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל זי"ע גם כן לקרוא את שמו 'קורח', יבין וישיכיל כי אין זה אלא דבר ה', אך אם יאמר לו שם אחר, יקבל הוראה זו. לפליאתו, השיב הרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל זי"ע, כי יקרא את שמו יעקב ירחמיאל, ובוה חזר רבי שמואל לביתו.

לא עברו ימים מרובים, והנה ברתה השמחה בביתו עם לידת בנו אחר שנים ארוכות של ציפיה, ולפני הברית, נכנס רבי שמואל אל הרה"ק רבי דוד מטאלנא זי"ע בכדי לכבדו בסנדקאות, ובתוך דבריו סיפר, כי אשתו [שינה הדבר מפני הפחד] נכנסה אל הרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל

זי"ע קודם הלידה, וכאשר שאלה על שם הילד, אמר לה לקרוא את שמו 'יעקב ירחמיאל'. לשמע הדברים אמר הרה"ק רבי דוד מטאלנא זי"ע בהנאה מרובה, אה, אחי צדיק גדול הוא ובעל רוח הקודש הינו, שהרי בשמות אלו 'יעקב ירחמיאל' ישנם אותיות קרח.

רבי שמואל בשמעו את הדבר, חשב לעצמו, כי בוודאי התרצה בכך הרה"ק רבי דוד מטאלנא זי"ע, ולא יתן את שם הילד 'קרח' אלא 'יעקב ירחמיאל', אמנם למיתחתו, כאשר התכבד הרה"ק רבי דוד מטאלנא זי"ע בקריאת שם הילד אחר הברית, אמר מעצמו 'ויקרא שמו בישראל קרח יעקב ירחמיאל', כשכמובן הצטער רבי שמואל על כך בכל תוקף, אמנם את הנעשה אין להשיב, על כן הרגיל רבי שמואל את כל בני ביתו מכריו שכניו וכל בני העיר, כי יקראו לילד 'יעקב', ואכן שמו 'קרח' השתכח מלב כל אדם.

חלפו שנים והנה רבי שמואל נפטר לבית עולמו, ובנו רבי יעקב הקים את ביתו, ועבר להתגורר בעיר אחרת, אמנם כאשר גדלו צאצאיו והוצרך לשלוח ידו במסחר, לא ראה ברכה בעמלו אשר עשה, והייתה הדלות והעניות מנת חלקו וחבל כל בני ביתו, על כן גמר אומר ליסע אל הרה"ק רבי דוד מטאלנא זי"ע, כשהוא מהרהר בדעתו, אשר שמו זכותו של אביו ששימשו נאמנה, יעמוד לו להשפיע לו ברכת הצלחה בכל מעשיו.

בבואו לפני הרה"ק רבי דוד מטאלנא זי"ע, הגיש את הקוויטל בו רשם הגבאי את שמו ושם אמו, אמנם לפליאתו, נענה הרה"ק רבי דוד מטאלנא זי"ע ואמר, כי אין הוא מכיר, תמה רבי יעקב בפניו, האין זה שאינו מכיר, והרי הוא בנו של רבי שמואל ששימשו בכל לב ונפש. החזיר לו הרה"ק רבי דוד מטאלנא זי"ע, וכי קוראים לך יעקב, הרי שמך קורח יעקב ירחמיאל.

אחר המשיך בדבריו עמו, והתחיל רבי יעקב לבכות על מצבו הדחוק, שאינו רואה סימן ברכה במעשה ידיו, וכי קשה עליו משא הפרנסה, לחזות בעניות בני ביתו. אמר לו הרה"ק רבי דוד מטאלנא זי"ע, כי כל זה נגרם לו על ידי אביו, שלא קרא אותו 'קורח', כי אם היה קורא לו 'קורח', אז הוא היה נעשה עשיר כקורח, ועל כן אין בידו להושיעו מעניותו.

רבי יעקב, שפיקח היה, לא איבד את עשתנותיו, והשיב ואמר בחכמה, כי הגם שהפסיד את ברכתו לעשירות כקורח, אך מדוע זה נגזר עליו לסבול מחיי דחקות ועניות, לכל הפחות יברכו בפרנסה בהרחבה, אף אם לא יתעשר כעשירותו של קורח. הרה"ק רבי דוד מטאלנא זי"ע שמע את דבריו, ואכן בירכו בברכת פרנסה בריוות, אמנם התנא עמו בתנאי הקודם למעשה, כי בחזרתו לביתו, יקרא שמו 'קורח', וכך יעלה לתורה, ולא יקראוהו כלל בשמות האחרים, ולא יתייחס למי אשר יקרא את שמו בשמות האחרים, ואכן אחר שעשה כן אותו חסיד, מיני אז והלאה הייתה פרנסתו מצויה לו בהרחבה.

סיים רב העיר ואמר להרה"ק רבי פנחס מקאנטקובא זי"ע, כי יהודי זה שהגיע לבקש המלצה, הוא בנו של רבי קורח יעקב ירחמיאל זה, ומאחר וגייסו אותו עתה לשרת בצבא בעקבות המלחמה, הגיע הלה לבקש כתב המלצה שהוא יהודי שומר תורה ומצוות, בכדי שיוכל לקבל בשירותו בצבא אוכל כשר ומתוודר.

זי"ע ועכ"א

ברכת מזל טוב

להבה"ח מאוד נעלה, יראת השם על פניו ובתורת ה' חפצו, עסק במסירות מדי שבוע להפיץ את

תורה וחסידות

כמר מאיר אברהם ליברמן שיחי'

לרגל היכנסו לעול תורה ומצות בשעה טובה ומוצלחת

נברכו שיעלה מעלה במעלות התורה היראה והחסידות לתפארת בית ישראל

המברכים מערכת אסיפת גליגות

היכל החתם סופר

מלון שומרינו בעשונות ותרנות
של צרנא ורנא החתם סופר זצ"ל

גליין ו' פרשת אחרי-קדושים • י"ב אייר תשפ"ה

דבר המערכת

ואשרי העומדים על סודיך

בגילוי נפלא ומחדש מבאר רבינו את ענין ל"ג בעומר. והוא, דביום ל"ג בעומר התחיל המן לירד. זאת עפ"י מה דא' במדרש שמיים שכלתה החררה שהוציאו ממצרים הלכו ג' ימים בלא לחם ואחר כך ירד המן. ומן החררה הוציאו נסתפקו ל' יום כמבואר בגמ' (קדושין לח.) ונמצא דכלה החררה בט"ו אייר ולאחר ג' ימים ב"ח אייר ירד להם המן, והשמחה בל"ג בעומר אחר זכר טוב לדבר זה. אמנם רבינו מסיים שם דהוא נגד ש"ס בבלי (שבת פז:) דמבואר דהמן ירד להם בט"ז אייר והרי מחלוקת המדרש והגמ' (ויש לציון דלא נמצא מקור למדרש זה).

ורבינו שנה שילש וריבע בחביבותא חידוש זה ארבע פעמים. תדא בשו"ת (ויד סימן רלג.) שנית בדברות (רע"ט ב') שלשית בחתם סופר עה"ת (פרשת בשלח ו"ה בשבתנו) ורביעית בתורת משה השלם (סוף ספר דברים.) ובדברות שם רימזם בלשון הפסוק (ויקרא כט.) 'וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר' דמוספרתם עד עומר ישנם ל"ג אותיות לרמז על כך שביום ל"ג התחיל ירידת עומר לגלגולת.

ויש להוסיף ולבאר על פי דברי רבינו, דאכן בגוף תחילת ירידת המן ביום א' ישנו רמז גדול להתנוצצות תורתו של התנא האלוקי רבן שמעון בר יוחאי - דהאי יומא הילולא דיליה, שמבואר בזוה"ק שתורתו של רשב"י היתה בבחיית מן, ורבי שמעון בקדושתו השיג עשרה ידות ואילו לנו נשאר למשמרת צנצנת אחת וגם זה בצניעה.

וכן הוא בזוה"ק פרשת ויחי (ריד.) בפירושו לה"ק: "יום אחד נרדם רבי יהודה תחת עץ אחד, וראה בחלומו ארבע כנפים מתוקנות, ועלה רבי שמעון עליהן וספר תורה עמו, ולא השאיר כל ספרי סודות ואגדות שלא העלה אותם אתו, והעלה אותם לרקיע, וראה שמתכסה מהעין ואינו מתגלה. כאשר התעורר, אמר ודאי משמתי רבי שמעון התכסה סתלקה. וזו לדור שאותה אכן טובה שהיו רואים ממנה וסומכים עליה עליונים ותחתונים, ואודה מהם.

בא רבי יהודה אצל רבי אבא, סיפר לו את החלום, העלה רבי אבא ידיו על ראשו ובכה, ואמר, רבי שמעון ריחיים שטחנו ממנו מן טוב כל יום ולוקטים אותו, כמו שכתוב הממעט אסף עשרה חמרים, ועכשיו הריחיים והמן הסתלקו, ולא נשאר בעולם ממנו זולת מלא שכתוב קח צנצנת אחת ותן שמה מלא העומר מן והנח אותו לפני ה' למשמרת. ואילו בגלוי לא כתוב, אלא למשמרת, להצניעו, עתה מי יכול לגלות סודות ומי ידע אותם."

פנינים מתורת רבינו

ערוכים בשפה ברורה לשולחן השבת

תלמיד חכם שאינו פורש מחברת החוטאים צריך כפרה

זכר על הקודש מטמאת בני ישראל ומפשעיהם לכל הטאתם, וכן יעשה לאהל מועד השוכן איתם בתוך טמאתם (טו, טז)

עיר שתלמיד חכם שריו בתוכה ובני העיר אינם לומדים ממנו, צריכים בני העיר כפרה על שלא למדו ממנו, ובכך נעשו להם כל השגגות כדונות, שהרי יכלו ללמוד ממנו [וכמו שיכור החוטא בעת שכרותו, שאין מענישין אותו על החטא, שהרי שכור היה, רק מענישים אותו על שתייתו שאו עדיין פיקח היה].

אך גם התלמיד חכם צריך כפרה, על שלא הרחיק את עצמו מחברת החוטאים, ולא בחר לו מקום התורה חביבה ויפוצו מעינותיו חוצה.

וזהו 'זכר על הקדש' מה שנפגמה הקדושה, 'מטמאת בני ישראל ומפשעיהם לכל חטאתם, שמתוך הפשע שלא למדו מוסר צריכים הם כפרה על כל חטאותיהם, אך גם התלמיד חכם צריך כפרה 'וכן יעשה לאהל מועד', והוא יעניש על ש'שכן איתם בתוך טמאתם' ולא הרחיק עצמו מהם.

(עה"ת דף לח)

בני אהרן מותו מיעוצם חשקם להתקרב אל ה'

אהרי מת שני בני אהרן, וכו', דבר אל אהרן אהרן ואל יבוא בכל עת הקדוש, וגו', ולא ימות (טז, א-ב)

נראה לי דבני אהרן מרוב עוצם חשקם להתקרב אל הקודש, כמו שכבר עשו בסיני (ראה רש"י שמות כד, ט), נתקרב גם עתה אל המקדש, ואכן זכו ומתו בקדושה, והיינו 'בקרבתם לפני ה' וימותו, כמו במיתת נשיקה.

ובכך היה חשש שגם אהרן יחפץ לעשות כן, כי ירצה למות מות ישרים כזה במקום קדוש, על כך נאמר לו 'אל יבוא בכל עת אל הקודש, וגו', ולא ימות, דהיינו שהקב"ה גזר שהוא לא ימות אף אם יתקרב כן מעוצם חשקו, אלא יהיה לו עונש אחר, ובכך יתבטל חשקו לעשות כן.

(תורת משה דף עה)

גם כשמקדש אכילתו וצרכי עולם הזה, נדרמה בעניני כחטא

והקריב אהרן את השעיר אשר עלה עליה הגורל לה' ועשהו חטאת (טז, ט)

על דרך מוסר יש לומר, כי הצדיק הנוטל מהעולם הזה כדי סיפוקו וכדי הצורך בלבד, היה הוא כאילו הקריבו לה, 'ע"ד אמרם (ירמיה קא) 'הרוצה לנסך יין על גבי המזבח, ימלא גרונו של ת"ח יין', ונמצא שבאכילתו הוא מקיים מצוה רבה, ומכל מקום בעיני עצמו נדמה לו כאילו חטא חטא גדול והלך אחר תאוות עיניו.

וזהו 'והקריב אהרן השעיר' היינו שהצדיק מקריב להשם את השעיר הוא צריך עולם הזה, ומכל מקום 'ועשהו חטאת' לדעתו עושה בזה חטא.

(עה"ת דף לו)

איברי הגוף הגשמיים יושבעו ויתענגו משמחת עבודת השם כמו אכילה ושתיה

את משפטי תעשו וגו', ללכת בהם אני ה' אלקיכם וגו', אשר יעשה אותם האדם וחי בהם אני ה' (יה, ד-ה)

אני ה' אלקיכם מרמז על טבע, כי אלקיכם מרמז על טבע, והכונה שהכתוב אומר שנעשה חוקיו ומשפטיו כדי שלא נצטרך לנס שאינו ע"פ דרך הטבע.

אמנם אנו מצדינו 'נתנהג שלא בטבע, שיהיו איברי הגוף הגשמיים שבעים ומתענגים משמחת עבודת השם כאילו אכלו ושתו', וידוע כי נשמת אלקים חיים נקרא אדם, כאמרם 'אתם קרויים אדם', אבל איברי הגוף הגשמיים נקרא 'האדם' בה הידיעה, וזהו שאמר 'אשר יעשה אותם האדם וחי בהם', שהאדם הגשמי גם הוא יחיה מהמצוה שלא בטבע.

(עה"ת עמ' מ"ב)

אל תעשו עוול אף כשנדרמה בעיניכם שהוא בצדק

לא תעשו עול במשפט (טז, ט)

הנה יש לדקדק איך יתכן לומר עוול במקום משפט, הרי כשיש עול אין משפט וכשיש משפט אין עול (ראה לרבינו בחתם סופר עה"ת שיעמוד בזה, וע"ש משי"כ ליישב).

ויש לפרש דבר נפלא, שיש פעמים שמוכר דבר לחבירו והמוכר חושב בלבו 'אני אתן לו מדה חסרה, ומי' לא יהיה הפסד ללוקח, כיון שאני מוכר לו בזול. ובכך חושב בלבו שהעוולה שהוא עושה ללוקח הוא בדין ובמשפט, מאחר שנותן לו בזול.

לכן גילתה תורה, שגם עוול הנעשה במחשבת משפט וצדק, נמי אסור לעשות, שהרי סוף סוף הוא גונב דעת הבריות.

(שו"ת פרי השדה ח"ב ס"ב כ"א בשם רבינו החתם סופר)

המתייגע בתורה ויהי שלא יתנאה בלימודו

ואיש, וגו', אשר יצוד ציד היה או עוף אשר יאכל, ושפך את דמו וכסהו בעפר (יז, י)

'איש' כי יצוד ציד היה או עוף, רצונו לומר איש אשר ילמוד הלכות (כמו שדרשו חז"ל עירובין נד: שהלומד נקרא ציד), 'ושפך את דמו' רצונו לומר שנתייגע הרבה בתלמוד תורה, על דרך שדרשו שחורות כעורב (שיר השירים ה, א) שהשחיר עצמו ונעשה על בני אכזרי כעורב על דברי תורה (עירובין כב, ב) מכל מקום בכל זאת לא יתנאה ח"ו (כעובד דרכי שמעון בן אלעזר בתענית כ, א) אלא 'וכסהו בעפר' רוצה לומר נפשו כעפר לכל תהיה.

(עה"ת דף מ)

מספר חדש!
חייגו:
0733.454.678
לש"ק
ארה"ב
1-605.615.70.10

טעמו ודאו כי טוב
מאות שיעורים חדשים, שיחות, וסיפורי קודש
מתורת מרנא החתם סופר זצ"ל
לש"ק **אידיש**
כמו"ת כוללו בקו זה להירשם לקבלת הגיליון, ואפשרות מענה על מדור 'לחידושי'

קו היכל החתם סופר
חדשה מרנא
בספרות חתם סופר
לש"ק

יאהבליזל כחה

עבדני גאלי הדורות העלפלים בתורת רבנו

י אייר יום ביקור פסח שני - האמנם?

פולמוס שהתעורר על קביעה פלאית שהשחיל רבינו זיע"א במרוצת תשובות + האם יש דעה שפסח ראשון אינו טעון ביקור ופסח שני טעון?.. חידושו הגדול של המשך חכמה: אם יבא משיח בין פסח ראשון לשני, יהיה חג המצות באייר שבעה ימים כמו פסח ראשון

דברי רבינו בתשובתו דפסח שני טעון ביקור מ' אייר

בתשובה שכותב רבינו בענין הילולת הרשב"י בל"ג בעומר (י"ד ס' רלב), יוצא שלא כהרגלו ומאריך בביאור ענינו של יום עפ"י פנימיות התורה, אלא שתור כדי הדברים משחיל חידוש גדול, שעל פניה גם תמוהה מאד, וז"ל: "זאי אתיב רשותא לכמוני לדר מה שהי' נ"ל, י"ל דכשם שסופרים דרך ירידה ממעלה למטה ויה' יום הראשון חסד שבחסד לעומת זה מן נובי" עולים ביום הראשון מלכות שבמלכות וכן לעולם חתן וכלה יוצאים זה לקראת זה ופוגש"י זה בזה בנצח שבנצח ויום כ"ה למב"י י"ד אייר יום בקור פסח שני, ולפ"ז ביום ל"ג הוא הוד שבהוד להורדות הניצוצות..."

שורה זעירה זו, ש' אייר היא יום ביקור הפסח שני, עוררה עקב שנים פולמוס ותאבנות נרחבת בין גאוני רבנים ליישוב את הדברים. זאת מחמת שכלא"ס סוגיא מפורשת היא בפסחים (צ) שפסח שני ליכא דין ביקור ד' ימים. שדרשו שם ד'יהיה לכם למשמרת עד ארבעה עשר יום לחדש הזה' דוקא זה טעון ביקור ולא אחר, והיינו למיעוטא פסח שני דכוותיה.

הראשון שהבחין בכך ועורר על כך, הוא הג"ר גרשון שטערן זצ"ל בעל ה"לקוט הגרשוני", ופרסם תמיהתו זו בשנת תרנ"ב בקובץ "תל תלפיות" (תל תלפיות שנה א' מכנה"ל אות כט), וכן נתקשו בזה עוד הרבה מחברים (על לקוטי הערות כשם שו"ת פני מכן א"ח ס' קו, וספר אמרי יואב כפתיה ד"ה וע"פ, ועי' שו"ת יד יצחק ס' רמה).

ההמצאה של המנחת סלת: לדעת רבי יהודה דוקא פסח שני טעון ביקור ולא פסח ראשון

הגאון רבי טעבילע דוקלער זצ"ל בספרו מנחת סלת (מצוה ה) מצדד ליישב את דברי רבינו הח"ס להלכה ועפ"י פשט, ומצדד בשני אופנים. א' בדגמ"א מסקין הפסוק ויהיה לכם למשמרת עד י"ד לחדש הזה' בא למעט דוקא 'זה', היינו פסח מצרים, טעון ביקור, ולא שני 'דכוותיה' ובפירושו 'דכוותיה' פירש"י

דואו טעם למה ממעטינו מזה דוקא פסח שני ולא ממעטינו פסח דורות אף ראשון, ועל זה קאמר דכוותיה היינו דמסתבר למעט דורות הדומה לפסח מצרים, ולכן מיעטו פסח שני הדומה לו שגם הוא אינו נוהג ד' ימים, ולא ממעטינו פסח דורות הנוהג ד' ימים, וכתב המנחת סלת, דלפ"ז לדעת רבי יהודה (פסחים כג) דפסח מצרים שני, ימים, א"כ נחפכה הקצרה על פיה, דאדרבה יש לנו למעט מ'הזה' דוקא פסח דורות 'דכוותיה' במה שניהם נוהגים ד' ימים, ולא למעט פסח שני שאינו דומה לו, ומעתה, כתב המנחת סלת, אפשר דכתב כן החת"ס אליבא דרבי יהודה, אמנם הוא עצמו מסיים עלה דהדוק הוא לומר כן לדעת ר"י שלא יאה נוהג ביקור בראשון אלא בשני.

ב' עוד כתב שם, דלולי פירושי הראשונים דהפירוש למיעטא שני דכוותיה' היינו למעט פסח שני של דורות, היה מפרש דהכונה הוא למעט קרבן פסח במדבר, ושני היינו שנה שניה לצאתם ממצרים, אבל משנכנסו לארץ היה אף פסח שני טעון ביקור, אמנם מסיים ע"ז דכיון דלא מצא כן בדברי הראשונים מסתפי לפרש כן.

והגרי"ד גאלדשטיין זצ"ל בליקוטי הערות שם הביא דבאמת בדברי רבינו חננאל בסוגיא שם כתב להדיא דגם פסח שני טעון ביקור ואולי פירש את דברי הגמ' כמו שצייד המנח"ס באחרונה.

ישוב נפלא מהגה"ק מגאלאנטא עפ"י דברי הר"ה"ק מהר"ל מבעלז

והגה"ק רבי יהושע בוקסבוים מגאלאנטא זצ"ל ה"ד בספר 'אור פני יהושע' (ליקוטי מאמרות אות כ') כתב בלחץ בחדס דברי הר"ה"ק השר שלום מבעלז זי"ע, שאמר הר"ה"ק לדקדק על מה שאנו אומרים בכורך 'זכר למקדש כהלל וכו' לקיים מ"ש

על מצות ומררים יאכלהו', ולכאורה יש לתמוה שהרי פסוק זה נאמר בפסח שני (במדבר ט, יא), ואילו בפסח ראשון כתיב ומצות על מרורים יאכלהו, וא"כ למה שביק קרא קרא דפסח ראשון ונקיט קרא דשני. ואמר בנו מרן מהר"ל זצוק"ל ליישב, דהא לקיים מ"ש על וכו' הוא לשון בקשה, שאנו מבקשים, יען שעתה אין לנו קרבן פסח בפועל, אנו מחכים לגאולתנו השתא דידן, ויבנה עוד מקדשו האי שתא עד זמן פסח שני ונקריב הפסח שני, ועל זה אנו אומרים בבקשה 'לקיים מה שנאמר על מצות ומררים יאכלהו' הפסוק שנאמר בפסח שני, שאנו מבקשים לקיים פסח שני בשתא דא. וכשאמר הדברים הנ"ל לפני הגאון מהר"ל יוסף שאול נאטאנאזאן זצ"ל אבד"ק לבוב אמר לתמוה ע"ז דהרי ציבור אין עושין פסח שני [וכן בהיו דובן זיבס], והשיב הר"ה"ק מבעלז זי"ע, דמפורש בירושלמי בפרק מי שהיה דדעת רבי יהודה דאם יבנה הבית בין פסח ראשון לשני, יעשו בני"י פסח שני.

ומעתה, ביאר הרב מגאלאנטא, י"ל דהא דאמרין למיעוטא פסח שני מביקור היינו דוקא בזמן שבהמ"ק ה' קיים, ואין ציבור נדחין לפסח שני, ולא היו לפסח שני רק מעט קרבנות, אז אין צריך ביקור ד' ימים, דקרבנות מועטים יש שהות לבקור ביום י"ד, אבל כשיבנה בהמ"ק לפני פסח שני, וכל ישראל מבקשים פסח שני, בודאי צריכין ביקור ד' ימים קודם דע"ז אין שהות ביום א'. ומעתה י"ל דרבינו הח"ס התכוין לביקור פסח שני בזה האופן, כשיבנה בהמ"ק בב"א.

והנה על ביאור זה עדיין יש לתמוה דלכא"ל גם בפסח ראשון הרי שייך שציאל כל ישראל בפסח אחד, ועכ"ז ודאי דיצטרכו ביקור ד' ימים, והרי דאין תלוי כלל בריבוי הקרבנות. וכן יש לתמוה מכל תמדין הטעונים ביקור ד' ימים אף שאינם כי אם שני קרבנות ליום והרי דאין תלוי בריבוי כלל. והג"ר יוסף נפתלי שטערן זצ"ל ביאר את הדברים עפ"י דברי רבינו מנחום מנט: דליכא ביקור כי אם בקרבן ציבור, ונוכל לומר דפסח ראשון כיון דאין כנפויא קרבן ציבור דימא, אבל פסח שני הרי קרבן יחיד ולכן אינו טעון ביקור, ומעתה אם בפסח שני לא כנפויא שוב הייה דינו כביקור.

חידוש עצום מהמשמ"ח: אם יבנה הבית בין ראשון לשני, יחוגו באייר חג המצות שבעת ימים כמו פסח ראשון

אמנם בדברי המשך חכמה (פרשת פינחס) מצאנו חידוש עצום בדברי הירושלמי דלעיל, ועפ"י זה יש מקום ליישב דברי רבינו ביתר שאת. דהנה רבי יהודה ה"ה ז"ל שאמר בירושלמי שאם יבנה בית המקדש בין ראשון לשני יקריבו כל הציבור בפסח שני, הוכיח לה מימי חזקיהו שמבואר בדברי הימים (ב פרק ל) שעשו כל בני"י את הפסח בחודש השני, והוכיחו ר"י מזה דאם לא היתה אפשרות להקריב בראשון, וכמו שהיה אז שלא יכלו לטהר הבית בראשון והיו כמו שלא נבנה בראשון, מקריבין כל הציבור בשני [וכ"ז דלא כפירוש הבבבלי במעשה זו - שחזקיה עיבר ניסן בניסן וחדש השני לפי האמת היה לטעותו חדש ניסן].

והנה במקרא קודש בדברי הימים מבואר להדיא דעשו אז בחודש השני חג המצות, ועשוהו שבעת ימים. ומבואר מזה לפי פירושו של ר"י, שאם נבנה הבית בין ראשון לשני, לא רק שבני"י מתחייבים בפסח שני כדן פסח שני שהוא לילה אחד וחמץ ומצה עיבם בנינו, אלא בכחא ביום מתחייבים הקהל בחג המצות שבעת ימים! עכ"ז. ועל"ש איך שביאר עפ"ז מקרא קדש בפר' פינחס ואומר. וגדו הדברים לכא' דבהה"ל אין חיוב פסח שני מדין השלמה לראשון, אלא הוא חיוב חדש של פסח ראשון. ולכן נוהג ד' ימים.

ואם כנים הדברים שדין פסח שני ככה"ל הוא כפסח ראשון ממש, א"כ לכא' פשוט וכל דיני פסח ראשון איתנהו ביה, וגם דין ביקור ד' ימים יהיה נוהג בו כפסח ראשון ממש, ושפיר יש לפרש גם כן את דברי רבינו בזה הדרך, ובסגנון הגה"ק מגאלאנטא הנ"ל (ועי' בספר מבעלז הסופר עמ' פד שהביאו הוספה נפלאה זו כשם הגר"י ע"לדאמן שליט"א אב"ד עץ חיים לונדון, ודפח"ח).

מדור נושא פרסים: הגרלות מיוחדות בין המשיבים

העובד עבודה בלא קידוש ידים ורגלים חייב מיתה.

כמפורש בתורה ורחצו ממנו ידיהם ורגליהם ולא ימותו. האם יש צד בשנים הכפורים אם לא רחץ ידיו ורגליו לא יאה חייב מיתה?

ש"ת חתם סופר א"ח סי' קעג

ב. תוספת עיון למעיינינו: מה יש לתמוה על דבריו שם. מדקדוק בדברי הרמב"ם שהביא הוא עצמו שם. ואיך ניתן ליישב הדברים.

כל תשובה (על כל שאלה בפורד) מזכה את החשיב בכרטיס הגרלה

רשימת חוזרים לחודש ניסן:

בכרטיס טיסה לארץ איגו
החתם סופר בימא דחילולא:

הרה"צ חיים שמעון קאליש שליט"א
כלל בארץ ביתר עילית

4 חוזרים כל אחד בסך 500 ש"ח:

הרה"צ אברהם שטען מאניסקי שליט"א

הרה"צ ישעיהו שווארץ שליט"א
כלל תורת מנחם בני ברק

הבה"ח יהושע גאלדבערגער הי"ו
ישיבת תפארת שמואל אלכסנדר בארא פארק

הבה"ח שמואל צבי אלימלך רבינובניץ הי"ו
בני ברק

גם בחודש אייר יוגרל בין כלל המשיבים

כרטיס טיסה נוסף לפרעשבורג
וכמו"ז י"ב זכיות נוספות כל אחת על סך 500 ₪

תשובות ניח"ל להחזיר באופנים הבאים:

- בנדרים פולס בקטגוריה "היכל החתם סופר"
- בטלפון 0733.454.678 שלוחה 4
- במייל CH3131325@gmail.com

יש לציין, שם, כתובת, טלפון, ומקום למיודים.

יש לשלוח כל תשובה בהודעה נפרדת.

בקרוב קדושים

שמעון עזרי' זצ"ל עבדני צדיקי ונאמן הדורות

הרה"ק בעל ה'דברי חיים' מצאנו זי"ע (א)

כל שורה מתשובותיו הוא כחובת הלכות ומפורסם ממון הגאון הקדוש בעל דברי חיים זי"ע, כשאמר לפניו שהח"ס למד לפני כל שיעור חובת הלכות, אמר כי כל שורה מתשובותיו הוא כחובת הלכות ומה נאמר ומה נדבר...

מרא דאריא מהר"א דושינסקא, זכרון למשה עמ' יב

בקיבא בכל כתיב אריז"ל

שמעת' מפ"ק רבינו [הגה"ק מנאסויד זי"ע] שאמר בשם רבינו הגה"ק בעל דברי חיים זי"ע שמרן החתם סופר זצ"ל ה' בקי בכל כתיב האר"י, ועיי"ש עוד הפלגות במעלת רבינו.

הג"ר משה אריז"ל לעו, גדולת יהושע עמ' נא יב

קבלה מעשית

שמעת' מפי חותן זקני מהר"ר אברהם משה שלאסער מסטאניסלאו ששמע מפה קדוש בעל דברי חיים זצוק"ל בזה"ל: "דער אלטער [רבינו החתם סופר] האט זיכער געקאנט קבלה מעשית, נור דאכטן זיך מיר ער [המחבר סופר] קאן ארץ."

הג"ר רבי מנחם מענדל באב"ד אב"ד גורא אמארא, קונסטנץ שני הסופר עמ' נא יב

בצל רבו הנשר הגדול מוה"ר נתן אדלר (ה)

לחישתם לחישת שרף

כמה גדול כחו של צדיק זה פעם א' בא איש עובר אורח לבית זקני חתם סופר זצ"ל, ונתעכב כשעה חדא בחדרו, עד ששאל ישאלו וכן תמהו בני ביתו ותלמידיו על מה ולמה עסק הרבה כ"ב עם האיש שלא כדרכו והרגלו, וגם ראו שנתן לו נדבה וכתב סופר למליצה. ובבוא זקני זצ"ל אחרי האיש החוצה אמר להעומדים שמה, כי יפלא ממכם דבר בין טעם לטעם בשנותי את טעמי עם האיש הזה, דעו לכם כי רבות בשנים נצטערתי על אודות איש הזה, כי הוא היה אחד ממתנגדי מו"ר מה"ו נתן אדלער זצ"ל בבאסקאוויטץ, ופעם כאשר הרבו מתנגדיו למרות רוחו, אמרתי לפניו הלא אדוני איש אלקים הוא ואנשי ריבו חיים וקיימים בלי פגע ונגע ולא יענשו על רוע מעשיהם, והשיב לי, אל תדאג בני ואל יפלו פניך כי ימים יבואו עוד אשר כולם ידפקו על פתחך עניים ודלים ויבקשו טובתך. וכאשר פתר כן היה, ולא נפקד מהם רק האיש הזה, ונצטערתי הרבה וכי לא יתקיימו בשלימות בדרי מורי ורבי, ושפתי כהן צדיק, והיום שבא איש הזה לבקש טובתי במעמדו הגרוע ומצבו השפל נח דעתי ושקט רוחי בראותי רב חילה דמו"ר ז"ל, וכמה גדול אזהרת חז"ל (אבות פ"ב) הוי זהיר בגחלתן של ת"ח כי נשיכתן נשיכת שועל ועקיצתן עקיצת עקרב והשומע להם ישכון בטח שקט ושאנן.

הגר"ש סופר זצ"ל, חוט המשולש עמ' לא

קמיע שקיבל מרן ז"ע מרבו הגרנ"א

ודע כי קבלתי מאמא"ו מאוה"ג (החתם סופר) זצ"ל שקיבל מרבו הגאון החסיד (מו"ה נתן אדלער) זצ"ל קמיע לשמירה וכו' והסופר יקרא מכתבי זה כדי שידע כוונת שמות וכו' ועל דרך כלל יבין שכותב עפ"י דעת הקדושים שהשתמשו בקמיע זה, ה"ה אמא"ו מאוה"ג הולך זצ"ל שקבל מרבו הגאון החסיד מו"ה נתן אדלר זצ"ל, שבכח זכות תורתם כותב שתיה אסוותא לאשה וכו'.

אגרות סופרים מכתבי בעל המכתב סופר זצ"ל מכתב ל'

ויש לציין מה שנדפס בקובץ הנשר שנה ב' גליון ב' סימן כ"ד ששמע מדו"ה הגר" משה דייטש ז"ל אב"ד סאבאדקא, ששמע מחותנו מרן בעל התעוררות תשובה שקודם שנתקבל מרן החת"ס ז"ל לכהן בעיר מט"ו, התייעץ עם מרנ"א וכתב לו קמיע על נייר קטן ועליו כתב "עלה מאטערסדארף ושם מצליח" והיתה עמו תמיד בצלחת החזה ובכל עת שנזכר ממרנ"א קרא בו (אמנם ראה מכתב סופר תולדות המוכר עמוד מ"ו הערה ב')

מנהגי רבותינו הגרנ"א עמ' ז'

צידיק הדין בשמחה מופלגת

והנה ביצקי מים ע"י בתחילת בואו לבאסקאוויטץ [א"ה, היינו בתחילת שנת תקמ"ג] ולא היה לו כי אם בן קטן [א"ה, ושמו שמעון, ע"י מכתב מרן ז"ע בדרם שלמה אלול תשנ"ה. וגם הוא לא השאיר זש"ק] ובת אחת כמו בת י"ב שנה [א"ה, ה"ה הכתולה ריזל] אהובה לו במעשיה כאמה כן בתה א"א לספר שבחה, ובעוה"א מתה שם, ולא דמע עינו, והיה זה מצדיק הדין בשמחה גדולה ונפלאה אשר לא ראיתי ממנו דוגמתו בתפילת שמחת תורה, אך ביום השבת פר' וירא והוא היה רגיל לעלות לכהן ולמפסיר בכל שבת, וגם באותו השבת שבתוך השבעה לא מנע מהנ"ל, אז באמרו ההפסרה זלג דמע אחד מעיניו [א"ה, ע"י ספר מנהגי רבותינו הגרנ"א עמ' כ טס כ"ק אדמו"ר מערלי שליט"א המשיך ככה זה, לענין ההפסרה שם העוסקת בפסידת כן השומנית] וקבלו בידו [א"ה, ע"י ש"ת להורות נתן ח"ו י"ד סי' פב שביאר את ענין קבלת הדמע בידיו], ומיד חזר ונהפך לאחר ושוב לא נראה בו שום רמז עצבות ולא הזכיר שמה כלל, ולא היה לו ולד אחר לעולם. ולא עשה לזה שום תחבולה, גם כי לדעתי חדל ממנה אורח. ולא רצה להטריח כלפי מעלה לשנות הטבע, כי חיש קל ח"ו יגרום מיתה לאשתו חלילה. ומפני זה גם אנכי לא בקשתי ממנו זצ"ל לבקש רחמים על אשתי הראשונה זצ"ל [א"ה, שבידוע אף ילדה לו מעל כ' שנים] הוציא רצה להיות עוד שו"ב כל ימי חייו, כי הגה"ק רבי נתן אדלר ז"ע א"ה הראה לו אז והצלה לפניו ית"ש הוא הרופא לשבורי לב ומחפש לעצבותם הוא יגדור פרצותם ויבנה חורבתם ונס יגונם ואנחותם.

רבינו ז"ע, ליקוטי שו"ת חתם סופר (לונדון תשכ"ה) מכתב ט

יראת העונש

[סיפר אמא"ו ר"ל (ה"ה רבינו החתם סופר)] שפעם אחת בא אחד שרצה להיות שו"ב אל הגה"ק הגאון רבי נתן אדלר ז"ל, שינסהו ויתן לו קבלה על שו"ב, וצויה עליו שבערב שב"ק בעת שמייטיב את הנרות יבוא לפני בעבור זה. והיה כאשר בא האיש הנ"ל לחדרו של הגר"ן בעת ההיא, נתעלף ובקושי הקיצוהו, ומיד אמר שמקבל עליו שלא ירצה להיות עוד שו"ב כל ימי חייו, כי הגה"ק רבי נתן אדלר ז"ע א"ה הראה לו אז גיהנם מלא האין מענישים שם שו"ב.

המכתב סופר זצ"ל, אלף כתב ח"א עמ' כב אות כו

עובדא זו אירעה לכו"ר בעת שהות הגרנ"א בבאסקאוויץ, וסבל שם מרורות גם מחמת חומרות וקפידות שהיו לו בעניני שמיטה, והשוחטים לא אהוהו בעין יפה (ומסופר בחוט המשולש), וכנראה זהו הרקע לעובדא זו.

להתענג על השם ועל קיום מצותיו

לשון קדשו

יציצני אור על פירשת השמיץ
בלשון קדשו של רבינו ז"ע

קיום מצוה כדי לקבל שכר או אפילו כדי לזכות במדרגות הוא בחינת אלוקים ואינו רצוי • המתענג על המצוה עצמה הוא בחינת צדיק • העושה מצוה כדי שיהיה נחת רוח להש"ת, אזי תהיה המצוה לשמה • כשהאדם ה'י בהם' ושמה במצות עצמה, אינו צריך שישמחו אותו ביין ובנגן המנגן

בהם אני ה', ר"ל שיתעלה הקב"ה על ידי זה למעלה כפירוש רש"י על פסוק אעלה בתמר (שה"ש י, ט), אזי תהיה המצוה לשמה לעשות נחת רוח לה', וזה 'זמירת את וגו' וחי בהם אני ה', שיהיה לי נחת רוח מלשון ותחי רוח יעקב (בראשית מה, כז), ולפי זה יהיה ה' מוסב על 'ללכת בהם' וכן על 'וחי בהם'.

או יאמר, 'וחי בהם' שלא יצטרך אדם לנגן המנגן שתהיה עליו ידי ה', אלא עשיית המצוה בעצמה בה יחיה ישמח, עמ"ש בפירוש חמרא וחי' לפום רבנן (שבת סד), ומזה הטעם מה שהזהיר הכהנים משתות יין בעסקם בעבודה (לעיל י, ט), כי היין מעורר לב שמח להשראת שכינה, כמו סעודת של יצחק לברך את יעקב, אמנם אין מבוא לזה בבית ה', כי 'וחי בהם' בעצמם.

(חת"ס ע"ת משנת תקס"ב, דף מ"ב)

את משפטי תעשו ואת חקתי תשמרו ללכת בהם אני ה' אלהיכם, ושמרתם את חקתי ואת משפטי אשר יעשה אתם האדם וחי בהם אני ה' (וי, ד-ה)

יאמר, אם ישמרו ללכת בהם למדרגה אחרת יותר מזה, או לשכר עולם הזה או לעולם הבא, או לשום מדרגה אשר יקוה להשיג על ידי עשיית חוקים ומשפטים, אז אני ה' "אלקיים".

אמנם העושה 'וחי בהם', שזהו הוא תכלית חיותו כי הוא חיינו, ומה יש אחר זה התענגו שזוכה לעשות מצוה ה', אז "אני ה'" ולא "אלקיים" כביכול, כי לא יתואר אלקי כביכול, שהרי הוא הצדיק הזה מושל יראת ה', וכביכול קורא לה אמי כמבואר בשיר השירים (א, יא), אלא מכל מקום אני הו"ה המהוה כל ית"ש, וכפר בעד.

או יאמר, אם תרצו לעשות מצות וחוקים ללכת

ענינא דיומא

שבעני ארץ ארץ רבני בקיפיה זו

חתונת רבנו בזיווג ראשון

ביום א' בשבוע, ל"ג בעומר שנת תקמ"ז, התקיימה חתונתו של רבינו ז"ע, עם הכלה הצדקנית מרת שרה בת הגאון רבי משה יערוויץ זצ"ל אב"ד פרוסטיץ, כאשר בעת נישואיה כבר נתייתמה מאביה זה מכבר, ואחיה התורני הנגיד רבי הירש הוא זה שהציע לרבינו להשתדך עם אחותו על אף שהיתה גדולה ממנו בשנים.

באיחור של שנתיים ימים מעת אירוסיו (לאחר שחוקי המדינה מנעו את מגוריו בפרוסטיץ, וכשכיל כך נדחתה חתונתו שבעתיים ימים, נגד מה שקיבלו עליהם כתנאים לקיים החתונה תוך כמה חדשים מאז אירוסיהם. ושכשכילם שאל את רבו אם להפר בריתו עימה), התקיימה סוף סוף החתונה בעיר סעמיניץ שעל גבול הונגריה-מורביה. כמסדר הקידושין שימש רב העיר הגאון רבי ישכר בער בלאך זצ"ל מח"ס בינת יששכר (מי שלימים נתמנה בשנת תקנ"ז לרב העיר מטרסדורף, שם כיהן עד לפטירתו בשנת תקנ"ח), ולאחר פטירתו נבחר רבינו למלא את מקומו שם).

את קשר השידוכין ונישואיו עם הרבנית מרת שרה, קבע רבינו שכך גזרה חכמתו יתברך (שו"ת ח"ו סי' ט, וכידוע שרבו הגה"ק רבי נתן אדלר ז"ע הורה שיש בידו להחיר הקשר, וכאמור לעיל שרבינו שלח לשאלו בענין זה, ורק מן השמים עיכבו תשובתו שלא יגיע ליד רבינו עד אחרי נישואין).

לאחר שתדלנות בממשלה, כמה ימים לאחר נישואיו התאפשר לרבינו לעזוב את סעמיניץ, ולקבוע מושבו בעיר פרוסטיץ, שם התגורר עד שקיבל עליו עול רבנות העיר רדעניץ.

הליכות והנהגות

עדברי ונצחה רבינו ז"צ

יום קדוש ובחינת יוה"כ

יום ל"ג בעומר יש בו קדושה טפי (עה"ת פרשת כהר דף ע"ד ה"ה וספרת), והוא רצון העליון בחינת יום הכיפורים (דרשות דף רע"ט טור ד' ד"ה נחזור), ומסוגל לתקון פגם הברית ואיסור ד"ל רח"ל (דרשות ד"ה ולפע"ד).

יום ירידת המן ועושינו בו זכר טוב

יום ל"ג בעומר הוא יום תחילת ירידת המן לישראל (דרשות דף רע"ט טור ד' ד"ה וספרת), ולכן ראוי לעשות בו זכר טוב (ש"ת י"ד סי' רל"ג ד"ה אמנם) [לפי דברי מרן ז"ע כתב בספר אהלי יעקב (ל"ג בעומר, עמוד שמי') שנמצא שיום ל"ג בעומר הוא "יום הכנת מזון, נפתחה צנור שפע פרנסה לישראל"].

יום קבלת רוח הקודש וגמר הטהרה

ביום זה נתיישב רוח הקודש ביוצאי מצרים, שיום ל"ג הוא כמו ארבעים ילולת שהוא גמר הטהרה (ת"מ השלם פרשת תזריע סד. ד"ה אשה).

הוד שבהוד - יום שמחה ודבקות

ביום זה הוא 'הוד שבהוד' (י"ד סי' רל"ג, עה"ת כחוקות דף פ"ה טור א'. אכן ע"י כוונת שם, ובש"ת החדשות סי' י"א, שכתב שאם סופרים ממנה למעלה, ל"ג בעומר הוא תפארת שכתפארת, והוא רומז על רחמים שבהחיים), ועושינו בו שמחה ודבקות ביותר, כי כל י"ו הוא בחינת ג"ל, כי י"ד וא"ו גימטריה ג"ל עיני ואביטה נ"ן פלאות כידוע (דרשות חת"ם דף רע"ט טור"ג), ומיום זה מתחיל טו"ב ימי הכנה לקבלת התורה (דרשות עמוד רפ"ב טור א' ד"ה ואמרת), וימים אלו מסוגלים להציל מעונש התורה (עה"ת כחוקות, ק"ח טור א').

לעתיד לבוא יסיימו ביום זה את חנוכת המקדש
לעתיד לבוא יחנוכו הנשיאים של כל שבט ושבת את חנוכת בית המקדש, וביום ל"ג בעומר יסיימו את חנוכת המקדש (דרשות לחנוכה דף ס"ו טור ב' ד"ה כחנוק, וע"ע הגהות שער יוסף שם).

יום הילולא דרשב"י

יום זה הוא יום פטירת רבי שמעון בר יוחאי, ומה שנקרא "הילולא דרשב"י", אין הכוונה שהוא יום שמחה בהאי עלמא, אלא הכוונה שהוא יום שמחה והילולא בשמאי, שהקב"ה שמח בבואו אל נפש צדיק ושמוח בו ככלל חדשה (דרשות דף ש"צ טור ג', ועוד, שנפש הצדיק נכנסת תיכף לסעודה המוכנת לה בעולם הבא, ואין לו סבל מחיבוט הקבר ודין למעלה, ולכן נקרא הילולא דרשב"י, שהוא יום הילולא דיליה שנכנס מיד למשתה המוכן לו (דרושים ואגדות חת"ם דף קפ"ב טור ב' ד"ה והנה).

הספר ותחנון

המנהג שלא להספיד ולא לומר תחנון ביום זה,

עניני ל"ג בעומר

אף שאין ידוע לנו טעם ברור למנהג זה (ש"ת י"ד סי' רל"ג, וראה בדרכי משה סי' תצ"א אות א').

הדלקה ועליה למירון

"אך לעשותו מועד ויום שמחה, ולעשות הדלקה במקום ידוע דוקא, ושיהיה תל תלפיות שהכל נפנים לשם, לא ידעתי אם רשאים לעשות כן" (ש"ת י"ד שם, ובדרשות דף ש"צ טור ג'. וע"ע דברי הרמ"ק מסאטמער זצוק"ל על כל' במזמורת דברי יואל סי' שס"ד אות ג'), ומכל מקום על אותם העולים מירונה ותוגנים שם בהילולא דברי יוחאי, כתב רבינו "אם כי כל כוונתם לשם שמים, ששרם רב בלי ספק" (ש"ת שם), ורבינו היה נוהג ביום זה ללמוד עם התלמידים דף ל"ד ממסכת שבת, וכן, מחכו עלה במערבא, וזהו התוכן דמחכו שהיה הילולא דרשב"י בל"ג בעומר" (ספר אלף כתב אות קפ"ח, כשם ספר בני שלשים).

נישואין ביום זה

נוהגין לעשות נישואין ביום ל"ג בעומר, אף שהוא בתוך ימי הספירה, וכן המנהג בפרעשבורג (ש"ת אל"ח סי' קמ"ב, וע"ש דמ"מ הנהגות) כן לא יעשו נישואין בג' ימי הגבלה, וגם מרן ז"ע עצמו נשא את הרבנית בזיווג ראשון ביום ל"ג בעומר בשנת תקמ"ז (הגר"ג שטערן בהקדמה לספר מכתב סופר באר מרים, דף כ"א אות ד'). וע"ע חוט המשולש מהדור"ד דף י"א ע"א), וגם נישואי בנות הגה"ק רבי שמעון ז"ע היה ביום זה בשנת תקצ"ז (לחב"ח ח"ה לקוטי ספר יהודה יעלה עמוד ס"ה), וכן נישואי בתו הצ' מרת גיטל קורניצר ע"ה היה ביום ל"ג בעומר.

סעודת מצוה

רבינו היה עושה בכל שנה ביום זה סעודת מצוה גדולה ומיוחדת יחד עם החבראי קדישא, ובו נתמנו חברים חדשים לחבראי קדישא, ורבינו היה דורש לפניהם חידושי אגדה מענייני דיומא, כאשר חצר הסעודה מקושטת בפרוכות ותכשיטי ספרי התורה (אנכי בית היוצר דף כ"ט ע"א מהגר"י וייס, וספר חברה מחזירי עטרה ליושנה דף י"ג ע"ב מהגר"י שלחנינר), והיה מחשיב סעודה זו מאד, עד שלא הסכים לבטלה אפילו בשנת תקצ"א בזמן שהשתוללה מגפת הכולירה, והרופאים גזרו שלא יתקבצו יחד אנשים, ומחמת כן רצו הגבאים לבטל הסעודה, ולא הסכים רבינו לבטל הסעודה בשום צד (מכתב הגר"ש רייניס ספר הדדת קודש ח"א דף ל"א ע"ב).

תספורת בער"ש נשחל ל"ג בעומר ביום א'

נשחל ל"ג בעומר ביום א', נוהגין להסתפר מיום שישי לכבוד שבת (כמש"כ הרמ"א א"ח סי' תצ"ג ס"ב), ואינו דומה למי שעושה ברית ביום א', שאין להתיר לו לגלח מער"ש, דשאני ברית שהוא יו"ט רק לעצמו ולא לרוב הציבור (הגהות השו"ע על הרמ"א שם).

היכל המעשה

עבודתו יספירי חדר עקדושת רבינו ז"צ

משה קיבל תורה מאביי...

ידוע היה רבינו החתם סופר ז"ע, כאחד מגדולי הפוסקים ומענקי המנהיגים בדורות האחרונים. לא רק בתורתו הגלויה והנסתרת היה גדול, כי אם גם בקדושת הליכותיו ובדבקותו בתורה שהגיעה למדרגות נשגבות למעלה מהשגת אנוש, ולמעלה מדרכי הטבע המוכרים.

סיפורים רבים מסופרים על מדרגות אלו שזכה להם רבינו, כאשר אור תורתו וקדושתו נודעה בין תלמידיו ובאי ביתו, ולהם כבר היה כדרך שגרה. אך כאשר אורח נטה ללון, והיה מזדמן לו לחזות בשגב גדלותו, היה משתומם על מחזות אלוקים אשר חזה אצל רבינו.

אחד הסיפורים המרגשים הללו, השופך אור על רוממות קדושתו של רבינו, אירע עם חתנו החורג, הגה"ק רבי אברהם יצחק וויינערנער זצ"ל, אשר לימים כיהן כאב"ד הנועד בעיר קליינווארדיין [רבינו נשא כדיוג שלישי אלמנתו של בעל ט"ב גיטין, הגה"ק רבי צבי הירש חריף העלער זצ"ל, ורבי אברהם יצחק היה חתנה של הרבנית, וכך הפך להיות חתנו חורגו של רבינו].

היה זה עת ביקר רבי אברהם יצחק את חותנו בדרגו, רבינו הקדוש. שעות ארוכות ישבו השנים יחדיו, שקועים בדברי תורה מעומקים, שזורים סברא לראיה, ש"ס ופוסקים, ומפלפלים בעומק הלכה ועיון כגדול שכן. השמש הלחה לשקוע, ורבינו הציע לחתנו האורח חדר ללון בו, כחם הלילה כבר יורד ורוח.

אך רבי אברהם יצחק, שכבר שמע רבות על קדושת רבינו והשתוקק בכליון עיניים לחזות ולו במעט מהליכותיו הנשגבות, לא נכנס לחדר שהוכן עבורו. ליבו בער לראות את עבודתו בקודש, בעזות דקדושה ובלב בוער, נוטר עומד סמוך לפתח חדרו של רבינו, מתבונן בצינעה מבعد לחרך הדלת בחותנו הקדוש השקוע בתורתו במסירות נפש למעלה מדרך הטבע.

הוא ראה את רבינו מתעייב בחדרו, פותח כרך גמרא עב כרס, ובחשק עצום ואדיד החל לצלול בסוגיה שלפניו, כשקול תורתו ממלא את החדר בקדושה ובמתיקות שלא מעלמא דהין.

רבינו למד והתעמק, והנה כשהגיע תוך לימודו לדברי הגמרא "אמר אביי" [לאותו רבי אברהם יצחק היה נשמע אילו רבנו אומר "אמר אביי" לפי

שכבטאו של רבנו החת"ם היה נשמע ע' במקום ב', התרונן קולו בערגה, ולנגד עינו המשתאות של רבי אברהם יצחק אירע דבר פלא שחרג מכל הבנה אנושית.

לפתע, נתמלא החדר כולו באור יקרת עז ובחירה, אור שכולו גן עדן העליון, ומתוך האור הזה, שמע רבי אברהם יצחק בבירור את קולו של רבינו הקדוש קורא בשמחה ובקדושה: "ברוך הבא אביי!" [כאשר לאותו רבי אברהם יצחק היה נשמע אילו קורא "ברוך הבא אביי"]...

מחזה כזה, שבו גדולי האמוראים יורדים ללמוד עם צדיקי הדורות, היה למעלה מכל מה שעין בשר ודם רגילה יכולה לשאת. רבי אברהם יצחק, שלא ראה מעולם מראה אלוקים כה נשגבים, נפל תחתיו מתעלף. רגליו על עמדו בו מאימת המראה הגדול והקדושה הנשגבה שריחפה בחלל החדר.

תלמידיו רבינו, שכלל הנראה היו יותר רגילים למראות מסוג זה בהיותם סמוכים וחוסים בצל רבם הגדול, חשו מיד לסייע לרבי אברהם יצחק, העירורו מעלפונו והשיבו את נפשו.

כששבו אליו מעט כוחותיו, סיפר רבי אברהם יצחק לתלמידיו רבינו המופתעים למחצה את אשר זה לאות ולשמעו. ההתרגשות שחש הייתה כה גדולה, עד שלא יכול היה להכיל אותה, מתוך התפעלות והתפעמות עצומה הוסיף ואמר: "לא ידעתי שכך הם פני הדברים בבית רבכם הגדול!"

אך התלמידים שכאמור הורגלו לרוח האלוקים המרחפת בבית רבם, הגיבו ואמרו בפשטות ובטבעיות: "בבית רבינו אלו מעשים שבכל יום, ואין בו שום חידוש".

(מקור: ספר רשומים בשמך להג"צ רבי יצחק שלמה אונגר זצ"ל באב"ד חוג חת"ם ב"ב, וספר 'שירת מלחמה' להג"צ גושטטנער זצ"ל, ח"א עמוד ב'. סיפור דומה מובא בספר משנת יוסף להג"צ רבי יוסף ליפמן זצ"ל, ודרשות ומאמרים ח"ב עמוד קפ"ו. שחזר תלמידו רבנו החת"ם בארץ שבתיו לראות דברי עבודתו, וכתב: 'התחלתי לבנו ללמוד מלבי אביי'. קרא ואמר "ברוך הבא אביי", אותו תלמיד מרוב פחד מנמראה אלוקים שראה. קרס בעלפון בתוך הארון, ושב שוב קול מתוך הארון. פתח דלתו, ותפס לאותו תלמיד בידו והוציאו מהחדר כשהוא מפסיר ואומר "לא הכל צריכים לראות...")

חדרו של רבנו בדרעניץ

י"ו ע"י:

היכל החתם סופר

המפעל העולמי להצנח והנחלת מורשת החתם סופר

אימייל: chasamsofer3@gmail.com

המעוניינים לקבל את הגליון מדי שבוע במייל, נא לשלוח בקשת הצטרפות לכתובת האימייל שלנו

הנחלת מורשת החתם סופר
המפעל העולמי להצנח והנחלת מורשת החתם סופר

יסודי העולם

מדשן ביתם של הני צדיקים יסודי העולם זכותם יגן עלינו ועל כל ישראל
ששתלם הקב"ה בזורינו אחר המבול
להקים את עולם התורה והחסידות אחר המלחמה

מזן הרה"ק מסאטמאר זי"ע

עובדין קדישין - עניני ל"ג בעומר (א)

עד שמצא אותו שוכב יחיד על ציון קוה"ק רשב"י בפיטות דים ורגלים, וכשהטה אותו לרבינו שמעון רחמי מרחשן שפתייה בבכיות עצומות את הפסוקים (תהלים פ') "הבט משמים וראה ופקוד גפן זאת, וכנה אשר נטעה ימינך ועל בן אמצת לך, תהי ירך על איש ימינך על בן אדם אמצת לך, ולא נסוג ממך תחינו ובשמך נקרא". רבינו חזר וכפל פעמים רבות הני פסוקי דרחמי בבכיות עצומות והשתפכות הנפש, והאריך בה יותר משעה ומחצה כשמעורר רחמים על כלל ישראל ועל גלות ישראל.

סיפר הרה"ק ח' הערש פנחס מאשקאוויטש זי"ע:

כי בשנת תש"ו כשהיה רבינו זי"ע על ציון התנא אלקי רשב"י, היה בין פמליות החסיד המקובל ר' ישעיה אשר זעליג מרגליות זצ"ל, ואחר ששפך רבינו צקון לשונו על ציון התנא יצא לחצר המערה והתחיל לרקוד בעיגול עם אנשי שלומם, ודרכו של ריא"ז היה שיצא מן העיגול ורקד לבדו באמצע העיגול בהרמת שני ידיו מנופף לצדדים בלשון ירושלמית "א קאדאטשקע", וכל האנשים שרקדו בעיגול סביבו מטפחין ומזמין, ואחר שחזר להעיגול להמשיך את הריקוד כנהוג, יצא לפתע רבינו מהעיגול ונכנס באמצע העיגול והרים שני ידיו הקדושות ומפוז ומכרכר בכל עוז לפניו, ומרקד בהרמת דים ומנופף אותם למעלה בדביקות עצומה בעינים סגורות, והיה זה מחזה מרומם גורא בהוד והדר, וכאשר ראו אנשי שלומינו את רבינו מרקד ביחידות בהרמת ידיו נתלהבו כולם באש השלבת והתחילו לרקוד בהתלהבות ודביקות בכל כוחם באש קודש.

סיפר הגה"צ ר' שמואל בראך זצ"ל אב"ד נאנאש:

כי ביום ל"ג בעומר בשנת תשי"א לפ"ק ערך מרן בריה"ק מסאטמאר זי"ע את שולחנו הטוהר לכבוד היום בביתו כי רגלו חלתה במחלת שושנה (דריז), ורק לאנשים מכובדים ולרבינים נתנו רשות ליכנס לחדרו פנימה, ובסעודה זו סיפר הרבה בהתרגשות ובדביקות גדול ובגעגועי רב מימי ביקורו במירון על ציון התנא האלקי רב שמעון בר יוחאי, ובתוך הדברים אמר בזה"ל: "פעסער טרערן האבן זיך דארט פארגאסן" (הביות מלאות דמעות אהבה נפשכו שם). ועוד הוסיף לברר מאנשי ארץ תימן בארץ"ק מה גדלה תביבותם לעלות למירון ליומא להילולא של רשב"י, עד כדי כך שכבר באמצע ימות התורף יצאו יחד עם מהפסתם מעיר מושבם ללכת למירון, וחגגו את זה הפתח באמצע הדרך, ואח"כ מאשכנז את דרכם להגיע לעיר מירון על יום הגדול ל"ג בעומר.

כאב פערזענליך מיטגעהאלטן, און עד היום ווען ס'קומט מיר ארויף אין זכרון פארגיס איך טרערן פון התרגשות" (בוא ונספר לך עובדא שנוכחתי בה בעצמי, ועד היום כשהו עולה בזכרוננו אני מוריד דמעות מהתרגשות). וכן סיפר לו:

כי בשנת תרצ"ב פ' תבא בהיות רבינו בארה"ק ונסע אז בליל שישי מירושלים עם החברא קדישא

דברי אלוקים חיים

ולפי דרכינו יתבאר גם מה דאיתא בזוה"ק (פ' בא דף ל"ח) את פני האדון ה' זה רשב"י, דלכאורה הוא פליאה, על פי מה שפירש בספח"ק נועם אלקימלך על הכתוב (דברים ט"ז) לא תכיר פנים, וזל"ק: דהנה כתוב (שמות כ) לא יהיה לך אלהים אחרים על פני, יש לומר הפירוש כך, דהנה הבורא ב"ה הוא הנקרא פנים של כל דבר, כי כל דבר יש לו חלק אלקות המהוה ומחיה אותו, ואם ח"ו האדם חושב איזה מחשבה זרה אז שהוא מסתכל איזה הסתכלות רע, אזי הוא מגרש ומרחק את הפנים ממנו, והמחשבות זרות וההסתכלות והרהורים רעים נקראים אלהים אחרים, וזהו לא יהיה לך אלהים אחרים וגו', וזהו לא תכיר פנים שלא תחטא ולא תחשוב מחשבת חזון כדי שלא תרחק הפנים ותתנכר ממך עכ"ל.

ועד"ז יתבאר הכוונה באומרו שלש פעמים בשנה יראה כל זוכרך את פני ה' אלקיך, דהיינו שיבואו עם הפנים של ה' לבית המקדש ולא יעבירו ח"ו פני הצלם אלקים שעליהם, וזהו היסוד של מצוות עלייה לרגל שהיה הכרת פניהם ענתה בהם בצלם אלקים. ולכן גם תלה הכתוב מצוות עלייה לרגל בראיית פנים, להורות שזהו כוונת הציור שיתראו בפנים כאלו שהיה לרצון לפני השי"ת ולא זולת.

ולפי דרכינו יתבאר גם מה דאיתא בזוה"ק את פני האדון ה' זה רשב"י, דלכאורה הוא פליאה, אמנם לדברינו הכוונה שרבי שמעון בן יוחאי איש אלקים קדוש הוא, בגדול צדקת קדושתו היה לו הצלם האלקים בשלימותו באמת, וזהו שרמז בפסוק את פני וגו' (דברי יואל שופטים, מהדר"ת, דף ל"ג) וכו"ל.

סיפר הרה"ח ר' משה צבי בערקאוויטש משב"ק הרה"ק מריבניץ זי"ע:

זכיתי להיות נוכח כמעט בכל ביקור של הרה"ק מריבניץ זי"ע אצל מרן זי"ע - בזכרוננו שלפני שהלך הריבניצער רבי זי"ע אצל עריכת השולחן של מרן בל"ג בעומר שנת תשל"ד שנערכה בביהמ"ד הגדול ברחוב ראדני בווליאמסבורג, הוא קרא ואמר אל הרבנית הצדיקת מרת שרה ע"ה, "איך גיי צום גרויסן רבי'ן, צום הייליגן סאטמארער רבי, וואס טויזענטער הערן זיינע תורות און זיינע הייליגע תפלות, איך וועל דיר אינזינען האבן" (אני הולך אל הרבי הגדול, אל הרבי הקדוש מסאטמאר, מה שאלפים שומעין את דברי תורתו ואת תפלותיו הקדושים, אני כיוון אותך").

וגם קרא ואמר להגבאים: "לאמיר גיין הערן דעם סאטמארער רב'ס תורה" (בואו ונלך לשמוע את התורה של הסאטמארער רב) כשהגבאים העירו לו כי בל"ג בעומר לא נוהג רבינו לומר דברי תורה אצל עריכת השולחן, ענה להם: "וועט עטס זעהן..." (בואו ונראה...).

הרה"ק מריבניץ הגיע לווליאמסבורג וכשנכנס אל עריכת השולחן של רבינו נתהווה רעש גדול בין הציבור, כיון שרוב הציבור ראו אותו אז בפעם הראשונה!

הריבניצער רבי נכנס מחד דרום של הביהמ"ד וניגש אל חלקת הרבנים, ואמרו לו שרבינו ממתיין אליו שיבא לישיב אצלו, אבל הריבניצער רבי לא רצה לישיב ממש סמוך לרבינו, כי רצה לראות את רבינו, ולכן הוא ישיב בחלקת הרבנים אל מול פני רבינו.

רבינו הסתכל בפני הריבניצער רבי כמעט במשך כל עת עריכת השולחן, והריבניצער רבי הסתכל בפני רבינו כמעט כל משך עריכת השולחן, ולפלא הגדול שאכן רבינו אמר אז דברי תורה שלא כהרגילו.

הריבניצער רבי לקח את החלה שקיבל משיריים מרבינו, וכן אסף משולחן רבינו את שאר כל החתיכות הקטנות ועטפם בתוך גידי, ואמר שהוא יאכלם בסעודת ל"ג בעומר שיערוך הוא אצלו.

כשהריבניצער רבי הגיע אל מעונו הוא חזר ושח על כל הפרטים שהיה אצל השולחן הטוהר, ואיך שרבינו כ"כ התבונן ועיין עליו (אדורכגענומען) מכך רגל ועד ראש (הוא הראה זאת בידו), והוסיף שכל זמן שהוא היה בדי' אמתיו של רבינו הוא הרגיש שם קדושת ארץ ישראל.

סיפר הרה"צ ר' אורי בלוי זצ"ל:

כי אביו הגה"צ רבי עמרם בלוי זצ"ל סיפר לו באיה הודמות עובדא נפלאה, ולפני שסיפרו אמר לו "קום וועל איך דיר פארציילן אן עובדא וואס

לשבות את שבת פ' כי תבא במערת התנא רשב"י, כשהפמליא ביחד עם רבינו הגיעו לכפר מירון, נעצר המכונית של רבינו באמצע ההר ומרן התחיל לעלות את ההר הקשה רגלי, ור' עמרם מספר איך שהוא ניסה ליגש לרבינו וליתן לו שלום וכשראה שרבינו לא הבחין בו כלל הוא ניסה להעיר לו כדי שישם לב עליו אבל רבינו היה בדביקות עצומה, דמעות נשפכו מעיניו הק, והיה נראה איך שרבינו לא מרגיש כלל מהנעשה מסביב.

רבינו הלך כך כל הדרך בעלותו לציון כאשר מפעם לפעם ריוסט זיך ארויס א סיפער קרעכץ (פורצת אנטה עיוסות) ממוקב דלבו הטוהר: "אוי רבי שמעון! אוי רבי שמעון!" פניו של רבינו האט ממש געווארפן פארבן (השתנה לכמה גוונים), שהיה פחד להסתכל עליו.

כשרבינו הגיע אל כניסת המערה השתטח רבינו על הארץ בפיטות דים ורגלים ממש, עם בכיות קורע לבבות הוא גרע עצמו אל הציון הק' והשתטח לשעה ארוכה עם בכיות גוראות. רבי עמרם רגלי היה תמיד לספר עם התרגשות גוראה איך שהוא וכל הנוכחים התרגשו מהמחזה הנוראה.

ועוד סיפר הגה"צ רבי עמרם בלוי זצ"ל:

שבנסיעה זו זכה להתאכסע עם רבינו בלונדון אחד, ובא' מהלילות באישון לילה כשכל הקהל ישנו הרגיש ר' עמרם שרבינו יצא מן הבית, והלך לחפשו

מרן הרה"ק החלקת יהושע מביאלא זיע"א

ענייני קדושה שמירת עניינים מקוה ועוד

כאשר באים לדבר על מדת הקדושה של אא"ז מרן החלקת יהושע זיע"א: ראשית צריך לדעת ושמעתי זאת מ"ק אאמ"ר שליט"א: שבמודא שאין לנו בכלל השגה בגודל קדושתו טהרתו ורום מדרגותיו גבוה מעל גבוה, היה אומר ומהיר בכל עת ושעה לשומעי לקחו בחורים אברכים, על ענייני קדושה וטהרה, כמו שהביא בספרו הקדוש 'חלקת יהושע' כמה פעמים בשם התפארת שלמה זיע"א (בפרשתו ועוד) - שקדושה זה עניין של מסירות נפש, וכן היה חזיר על מאמר הרה"ק מקוצק זיע"א: 'קדושים תהיו דמיהם בס' עס קאסט בליט' וזאת יעידו כל מי שהכיר אותו, גם בענייני קדושה והדרכה הייתה במשקל הזהב, שהיה מאוד מיושב בכל הליכותיו, ותמיד הדרוך גגד ווילדער זאכן' מכל סוג שהם. וכמ"ש בחלקת יהושע (יתרו כח): בשם הרבי מקאצק שצריך להיות אנשי קודש, שיהיה 'מענטשלאך הייליג'.

ושמעתי בשם האדמו"ר מפוריסוב זצ"ל שהי בבחינת 'זאת עלית עלי כולנה', כיון שאצל מרן זיע"א היה הכל מחושב ומדוקדק, לא היה שום דבר שבא על חשבון משהו אחר. הכל היה במעלה ראשונה שריר וקים.

היום כולם רוצים בבת אחת להתהפך ל'ערהליכער איד' עם ברייטע השגות בעבודת ה', אבל זה לא הולך ככה בקל, אי אפשר להתעלות מבלי שאדם עובר נסיונות ומתעלה בהם, היה מרגלא בפומיה של אא"ז מרן זיע"א מה שאמר מרן הרה"ק מלעטשענא זיע"א: שאין שייך 'לא תחמוד אשת רעך וכל אשר לרעך' אצל צדיקים, שזה כאשר חושקים בהשגות ומדריגות של שורש נשמת השני שלא שייכים אליו.

כ"ק אאמ"ר שליט"א מספר שבחנות היה שואל שאלות בסחידות את אא"ז מרן זיע"א, ובפ"ק אמר לו כמה פעמים, שגם בענייני קדושה שורש העניין הוא יישוב הדעת, בדרך כלל אדם נכשל כאשר הוא לא במקומו או כשביבה הרגילה שלו, ובתוך כך היצר מנצל את זמן החולשה שלו ומכשילו, ולכן אא"ז מרן זיע"א הדרוך תמיד שהכל יהיה במתינות וביישוב הדעת, וממילא ניצולים מרובא דרובא של מכשולות היצה"ר, כמו שכתוב בגמ' (סוטה ג): 'אין אדם חוטא אלא אם כן נכנס בו רוח שטות', ומכלל הן אתה שומע לאו, שמי שדעתו מיושבת עליו, ממילא אינו חוטא.

ממילא מובן שלעולם לא הדרוך אנשים להתעלות מעל המדריגה שהם מצויים בה, וזה היה עיקר חכמתו שדבר עם כאו"א בדיוק בנקודה שבה הוא צריך חיזוק, לא למעלה מדרגתו ולא למטה מדרגתו, אלא בדיוק כפי דרגתו. כמו שידוע שהיה מגיע ליישובת ביאלא בבני ברק, ולפני שנסע בחזרה לירושלים היו כל בחורי הישיבה נכנסים אליו, ולכל אחד ואחד היה מקבל הדרכה פרטית בדיוק מה שהיה צריך. וכן מבאי (חלקת יהושע - מאמר שיש) מהשימש משה זיע"א, שבמתן תורה נאמר 'קול ה' בכוה' - בכוהו של כל אחד ואחד, שכל אחד קיבל את התורה לפי ערכו, ויש

עניינים שלא' זה יהיה מדת חסידות בעלמא, ולא' זה יהיה חיוב גמור.

לעצמו לא הסתכל כלל על צרכי הגוף, כמו שאמר לי כמה פעמים בנו מ"מ קצ"ז מרן המבשר טוב' צוק"ל: אבי הק' זלזל להוראות הרופאים, ונחלש בבריאות גופו הטהור. בסוד קדושים מי יעמוד! לי אין רשות לכך אני מחויב לכה"פ במקצת, לשמוע לקול הרופאים...

אא"ז מרן זיע"א כותב בחלקי' מאמר שיש' כי עיקר שבעיקרים בתורת החסידות של אדמו"ר הבעש"ט וצוקללה"ה סובב והולך על קדושת היסוד, ככלל סבר שצריך לדבר עם בחורים על זה וליידע אותם בחומרת העניינים, ואף מינה על זה שליח מיוחד הרה"ג ר' חיים זאב מילר שליט"א.

דברי אלקים חיים

בקרבתם לפני' (ויקרא טז א): מובא 'בתולדות אדם' (פר' ויקרא), הרב הקדוש מוהר"י זל"ה' מוורקע אמר רמז הכתוב: ונפש, מי שיש לו נפש ישראלי כמו שראוי, אזי הנפש הלו' תהא תמיד בעיניה, ואינו יודע חובתו, ומוצא תמיד חסרונות בעצמו. כי חטא' לשון חסרון כידוע, שהוא תמיד בעיניו בעל חסרון, שאינו עובד כלום כראוי להשם יתברך. עד כאן דבריו ודפח"ח. ולפ"י יש לרמז **בקרבתם לפני**, שהיו מקורבים יותר להשם יתברך, ולכן היו מרגשים פעמי עצמם בבחינת 'זמרת', כדאיאת בזוהר הק': מאן דנפיל מדרגיה, מיתה קרינן [זוה"ג קלה]: השי"ת יוכלו לעובדו באמת אכ"ר. [חלקת יהושע - עמ' רכה]

'ייעש כאשר ציה ה' וגו' - וברש"י כשהגיע יום הכפורים עשה כסדר הזה ולהגיד שבחו של אהרן שלא היה לובשן לגדולתו אלא כמקיים גזירת המלך (ת"כ): ויש להבין הרה"א, שיעלה על הדעת שאהרון הכהן לבש הבגדים לשם גיאות או לשם איזה פנייה. אלא הכוונה דאע"פ שיש לאדם השגות ודרגות בעבודתו, צריך לכלול עצמו בתוך כלל ישראל, ולעשות ולקיים מצוות ה' בפשטות ותמימות. כמ"ש הרבי רבי אלימלך זיע"א ויכ"י: 'על הגמ' (ר"ה טז) 'למה תוקעים רחמנא אמר תיקעו' ופ"י, שהגמ' מקשה למה תוקעין, כלומר: מהי הכוונה של התקיעות? ותיירץ רחמנא אמר תיקעו, פירוש: זאת תהיה עיקר הכוונה לעשות רצון הבורא ביה' (מאור ושמש ניצבים) דלאחר כל הכוונות בתקיעת שופר דארץ מען וויסן אז 'למה תוקעין דרחמנא אמר תיקע' [הגה"ה]. וכן ראינו למרן זיע"א קודם תקיעת שופר ששרים קולו בדווקא נורא: רחמנא אמר תיקעו. וזהו כוחן של צדיקים שיכולים להתעלות גבוה גבוה, ולהשיג כמה מיני מדרגות, בכ"ז כוללים עצמם בתוך כלל ישראל. וזה הפירוש בארון הכהן, שוויתר על כל השגותיו ומדרגותיו ועשה המצוה רק כי כן ציווה לו ה'.

קדושים תהיו: דאיאת בסה"ק (ננו"א מצורע ועוד), שצריך מקודש טהרה ואחר טהרה יכולים לזכות לקדושה. וזה קדושים תהיו, תהיו מרמז על טהרה-מקוה, כמ"ש בגמרא (זבחים כה) אמר קרא אך מניין בור מקוה מים יהיה טהור הוויית על ידי טהרה. וברש"י הוויית על מים המטהרים ע"י טהרה תהיה, הוי מהוה אותן ע"י דבר שאין מקבל טומאה. "הוויית ע"י טהרה" אכ"ר. [חלקת יהושע - עמ' רלו]

יכול כמזנו: היינו שלא יחשוב שיכולים להתקדש כי אם בתורה ותפילה, ויעוסק רק בדברים 'כמוגו', אלא קדושתו למעלה מקדושתכם, העיקר קדושה בענייני שלכם, בדברים הגשמיים, או גורמים נחת רוח להשי"ת. [חלקת יהושע - עמ' רמג]

וקראו לא' לעלייה והוא לא רצה לעלות כי היה חושך, ונתפלא מרן זיע"א, איך יתכן שלא רואים בתורה הקדושה... ואכן מספר, שבאחד השבתות נכבו כל הנרות, (בד"כ השאירו נירות גדולים שידלקו עד הבוקר) ושרר חושך מוחלט בחדרו הקדוש, ובכל זאת ביקש להביא את סידורו עב הדפים, כידוע שהיה זהיר להתפלל רק מתוך הסידור ופתחו והתפלל מתוכו, חשבתו שלבטח הרבי סתם פתח הסידור, כשסיים הרבי, לקחתי את הסידור לחדר אחר שהיה קצת אור, והנה פתחו בדיוק בדף הנכון!! שאלתי הרי פה חושך מוחלט איך רואה רבינו? אמר לי הרבי: ששומרים על העיניים ולא מסתכלים איפה שלא צריך... אז רואים היטב איפה שכן צריך...

אא"ז מרן זיע"א, סבר לדינא שחייב ללכת ברחוב בכפיפות קומה עד שיראה קצות כפות מנעליו. ופעם אמר לתלמידו הרב מנחם דוד זיכרמן שליט"א שזה עוזר גם לקבלת עול מלכות שמים, כמ"ש בגמ' כל המהלך בקומה קדופה כאילו דוחק רגלי השכינה. וכן סיפר לי ש"ב מאשדוד, האדמו"ר מביאלא-פשיסחה שליט"א, שרבות בשנים היה מצחצח מנעליו לכבוד ש"ק, הרבה פעמים אמר לו: דער עיקר איז די שפיץ... ופעם הסביר לו טעם הדבר שהיו והולכים ברחוב צריכים להסתכל רק על שפיץ הנעליים צריך להיות שם נקי ומצוחצח...

פעם בתל אביב בא אחד לטיש של מרן זיע"א, ושאלו אותו מה אתה עושה פה כי לא היה לו שום שייכות לביאלא, אז אמר שאחותו באה מסיביר וסיפרה לו שהיה טובל בחמישים מעלות מתחת לאפס, ומרן זיע"א ברוב ענוותנותו אמר

מזה אין עניין לדבר, אבל יש לדבר שיהודי אומר ברוך אתה, ויודע שצריך לומר ש ה' בכוונה מזה צריך לדבר!!

הרב מאיר יחזקאל ברי' ויינר שליט"א כתב בשמו שהיה מרגלא בפומיה שכל אחד ואחד לפי דרגתו מרגיש איזה הארה וזיווך אחר המקוה, ואכן היה מזהיר על זה מאוד. ופעם היו קבוצת בחורים שנכנסו אליו, וביקשם שקודם ילכו לטבול במקוה, וא' מהבחורים התחכם והלך רק למקלחת, וחזר כאשר היה עוד רטוב, ומרן זיע"א שאלו מיד: האם טבלת במקוה?!

[גינה הגה"צ רבי מאיר יוסף דוב רבינוביץ שליט"א - מתוך שמוע"ס י"ג יתרו תשפ"ה-ביהמ"ד 'פארצווא' בית שמש].

סיפר המשב"ק הרב לייבל פרוש לא"ט: שפעם בקריאת התורה של מנחה שכבר היה ממש חושך,

מרן הרה"ק ר' משה מרדכי מלעלוב זי"ע"א

המשך עובדות מאת כ"ק מרן אדמו"ר מפניסק קרלין שליט"א

עד השעה שמונה שאז התפללו שחרית, וגם אחר התפילה והסעודה תיכף ישבתי ללמוד, כל היום עד לפנות ערב. לעת ערב כשנכנס אדמו"ר לעורך שוה"ט, שאל אותי אם למדתי גמרא היום, ואני הרי למדתי באותו היום הרבה, והשבתי בקול: הן! ואמר לי אדמו"ר, טוב מאד, טוב מאד, אפילו אם לומדים בשבילי הוא גם כן טוב, העיקר שלומדים. [היה זה כעין פיוס על מה שריחק אותי].

[כן] רבינו זי"ע אמר על עצמו, שבראותו אדם הוא יודע כל מה שעשה מיום הוולדו.

הרה"ח רבי יום טוב קארסיאנסקי שליט"א היה בעבר מחסידי חב"ד, אחר כך נתקרב לרבינו זי"ע. פעם אחת, אחר שערך רבינו את השוה"ט בבני ברק והתפללו מעריב, היה רבי יום טוב בלהט גדול בכל משך זמן התפילה. אחר התפילה קרא לו רבינו ואמר לו, יום טוב, מדוע אתה צריך לדעת מה היא שורש נשמתך. ואח"כ סיפר רבי יום טוב שאכן כל התפילה היה טרוד במחשבה זו.

[כט] רבינו זי"ע היה מספר שזקינו הרה"ק ר' דוד'ל זי"ע לא זו מחבבו, והיה לוקח אותו לישן עמו במיטתו. וכן שמעתי מפי הגה"צ רבי ישראל יצחק רייזמאן זצ"ל חבר הבד"ץ העדה"ח פתח"ק ת"ו, שהיה גר בשכונת עם הרה"ק ר' דוד'ל, וזכר זאת.

[ל] סיפר רבינו זי"ע, שאביו הרה"ק רשנ"ב זי"ע לא היה מוכיחו ומחנכו כלל, כי אמר שכבר נתחנך בילדותו על ידי זקינו הרה"ק רבי דוד'ל זי"ע, ולפיכך אינו רוצה לומר לו שום הוראה כדי שיאמר אצלו רק החינוך של זקינו.

וכן היה מזהיר זקינו הקדוש בעצמו לאנשים אחרים, שלא יתערבו בחינוכו של אדמו"ר זי"ע.

[לא] אחד מנכדי הרה"ק מהוסיאטין זי"ע שהיה בא לשלחנותו של אדמו"ר זי"ע, אמר לו בשם זקינו הנ"ל שאמר עליו שהוא ירא שמים, ענה רבינו בשפלות רוחו ואמר, הלא לזקינו היו עינים מאירות ובודאי צפה שעוד אעשה תשובה.

[לב] פעם בעת שערך רבינו זי"ע את שוה"ט ברחוב בהר"ן אמר: בשנות נעוריי לא למדתי קבלה, וכל עסקי היה רק בגמרא, אך היום כשאני מעיין אני מבין.

[וכן] סיפר הרה"ח ר' נח הר זהב ז"ל, שהרה"ק רח"מ מגדבורגן זי"ע אחז איהו ספר קבלה בידו ואמר לו בענותנותו, 'אני איני מבין מהכתוב כאן כלום, אך דודך הרבי מלעלוב מבין היטב'.

[לג] פ"א כשהיה רבינו זי"ע בבית החיים בב"ב, ניגש אליו הרה"ח ר' שרגא הרשקוף ז"ל שהיה מחסידי הרה"ק מקאנוני זי"ע והושיט לו ידו, מישש אדמו"ר את ידו ואמר 'היא הזו היא של קאנוני', ומאז נתקשר לרבינו היה ובניו אחריו.

[כז] רבינו היה משפיל עצמו כ"כ עד שלא היינו שמים על לב גורל מעלת מי שאנו עומדים על ידו. על אף רוב גדולתו ומעלתו היה משוחח עם כולם בשווה כאיש בין אנשים. ובפרט בימות החול כשהיו נכנסים אליו ביחידות, היה מצווה לשבת, ומשוחח עד שהיו מרגישים ממש כמו שיושבים אצל חבר.

הוא עצמו הרי לא היה לו שום שייכות לעניני העוה"ז, ואעפ"כ כשנכנסו אליו ודברו עמו בעסקי העוה"ז היו יכולים לטעות בו שעומדים בפני סוחר גדול שמצוי בנכבי עוה"ז ועסקיו. ולא

[כג] אצל רבינו זי"ע ראינו מדרגות נשגבות של שליטה בנפשו. וידוע שהיה ל"ע בעל יסורים גדולים, ומעולם לא שמעוהו להוציא אנהא מפיו, אפילו בשעה שתקפוהו יסורים נוראים. כיידוע כמה סיפורים מענין זה.

פעם אמר למשמשו שרצונו לילך לרופא מפני שחש באזנו, וכשבא אל הרופא, נשתומם הרופא איך יכול אדם לסבול יסורים כאלו בדומיה.

הייתי עד בעצמי, כשנסעתי לתל אביב להסתופף בצל קדשו בחג השבועות שנת תשכ"ד, ובאותה השנה חל חג השבועות ראשון, ובשבת נחל רבינו זי"ע וקיבל מכה חזקה בגבו, אולם לא היה ניכר עליו כלום ונהג כדרכו בעבודת הקודש כל יום השבת וחג השבועות שלמחרת בשלוה ונחת כמו בימים חתיקונו. רק במוצאי שבועות אמר רבינו לקרוא לרופא, וכשראה אותו הרופא אמר שאינו מבין איך ילוד אשה יכול לסבול את היסורים הללו.

[כד] כשנפטרה הרבנית הצדקנית ע"ה והביאה אל בית בתו שברחוב בהר"ן, וזכרני שכשהגיע רבינו ללוותה, נכנס לבית, והיא שכבה בכניסת הבית, ונענה ואמר: היאך כתוב בתורה, לספור לשרה ולבכותה, הרי שצריך לבכות; ותיכף התחיל לבכות בכיה גדולה כמו ילד קטן.

כאשר נתבונן בעובדה זו, נראה איך שהיה שליט על רגשי לבו, שלא היה בוכה מפני סערת נפשו או מפני כאבו, אלא רק משום שכן כתוב בתורה זלככותה; ולכן הפעיל בעצמו את הבכיה.

בכלל, כמעט ולא ראוהו לבכות. את כל כח הרגש היה מטמין בקרב. אמנם, אם אירע ובהיותו בכותל המערבי היה נשמע קול הפעמונים של בתי התפילות, היה בוכה ומתייפח כנער קטן.

[כה] רבינו זי"ע כמעט ולא היה מצווה כדת מה לעשות, לא הוכיח לאדם, וגם לא היה מרבה לדבר דברי תורה ומוסר. הוא היה בבחינת אין אומר ואין דברים בלי נשמע קולם, כמעט ולא דבר כלום. אך ללא אומר ודברים היה מגביר ומרומם את המסתופפים בצילו, ומאיר לכל אחד בפרטיותו.

כיו"ב סיפר רבינו זי"ע מזקינו הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע שקראו לו לעיר אחת מפני מחלוקת שהייתה שם להשכין השלום, וכשהגיע לשם התפלל תפילת מנחה ותיכף פנה על עקביו, ושאלוהו הלא באה בשביל להשכין השלום, והשיב כבר אמרתי בתפילתי עושה שלום במדומי הוא יעשה שלום עלינו, ומה צריך אני לדבר אל האנשים אחר שכבר התפללתי להשיט שיערה רוח טהרה על אנשי המקום ויעשו שלום ביניהם.

דברי אלוקים חיים

פרשת אהרי

בזאת יבא אהרן אל הקדש. יל"ב הפס' על ענין אמירת תורה עפי"ד הרה"ק משנאווא זי"ע"א שאמר בשם הרה"ק הר"י צבי הירש מרימנוב זי"ע"א עה"פ חרשת וחוקת ושאלת היטב והנה אמת נכון הדבר נעשתה התועבה הזאת בקרבך, שאפשר לדרוש דרשה בחקירות ושאלות נאות, "והנה אמת" שהדברים נכונים ואמיתיים, ובכל זאת אם "נכון הדבר" שהוכחו דיבורים אלו לפני כן, אזי "נעשתה התועבה הזאת בקרבך", ע"כ. וזהו "בזאת" רומז לשכינה הק' (תיקוני', שאם השכינה מדברת מתוך גרונו אז "יבוא אהרן אל הקודש" לאמירת תורה.

פרשת קדושים

ואהבת לרעך כמוך. יתבאר עפ"י מאמר זק"ה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע"א שאם שני יהודים (יוד"ף) אינם מתנשאים זה על זה אלא עומדים בשווה זה לזה הרי זה סימן לשם ה', וזהו שאמרו"כ "ואהבת לרעך כמוך" כמוך, בשווה לך, אזי "אני ה'" זה שם ה', ל"ג בעומר

ידע כל הנסתות דבריו עושים פירות (ומר ואמרתם). יל"פ עפ"י מאמר זק"ה"ק ר' דוד מלעלוב זי"ע, עה"פ בלבי צפנתי אמרתך למען לא אחטא לך, שדוד המלך ע"ה אמר שלכן אני מצפין את דברי תורתך כדי שלא יהיה בו ענין פניות וכדו' ואוכל להביא בשלימות להשי"ת בלא שום חיסרון (אחטא מלשון חיסרון). לפי"ז י"ל דהתנ"א רשב"י שידע כל הנסתות והסתיר את דבריו אזי "דבריו עושים פירות" בשמים.

יכול לפטור העולם (שם). באמת היה צריך המשורר לומר "חייב לפטור העולם", דהא נעשה אדם נאמר בעבורך" (פיוט בר יוחאי), וכיון שכל העולם נברא בשבילי, ממילא חייב הוא לפטור את העולם מן הדין. (ברכת משה)

רק בעניני עוה"ז, אלא אף כאלו שילדות היתה בהם, השפיל עצמו ושאל ודיבר מכל מה שעבר, עד שהיו יכולים לטעות שאכן מעניינים אותו כל השטותים וההבלים הללו כאחד מקהל.

[כז] רבינו זי"ע היה מאיר בנו קרני אורה, בין אם היינו ראוים לכך ובין אם לאו, גם למי שלא היה מקושר לחיים רוחניים והיה בעולם אחר, כגון שהיה הולך לבטלה או אוכל ברעבתנות, אף על פי כן הקרין בקרבו, באופן שאי אפשר לתאר.

דרכו של רבינו זי"ע הייתה לרחק ולקרוב, בלא שיהיה מובן למה מרחק לזה ומקרב לזה, לפעמים היה מקרב שפלים ולפעמים היה מרחק טובים, והיה הדבר לפלא.

באחת השנים בשנות נעוריי הגעתי אל רבינו זי"ע לחג השבועות, וכשניגשתי להושיט ידי לשלום [הזמן לנתינת שלום היה אחר השולח"ט לפנות בוקר], אמר לי רבינו, מדוע באת אלי. ובשררה רוחי בקרבי, כי הייתי רגיל לנסוע הרבה ובדרך כלל היה מקרב אותי, ועתה מרחק אותי כל כך. ועשיתי חשבון נפש להתבונן במעשי, ולא מצאתי שום דבר לתלות בו [עד היום אינני יודע הטעם לזה]. אך כיון שריחק אותי, שוב לא הלכתי לישון, אלא הלכתי תיכף לבית הכנסת הסמוך של חסידיו ראדומסק וישבתי ללמוד

מרן הרה"ק האמרי חיים מויז'ניץ זיע"א

עובדות קודש מנסיעות מרן זי"ע לאתרא קדישא מירון (ח"א)

שנת תרצ"ה

בי"ג באייר תרצ"ה עלה רבינו לראשונה לארץ ישראל. היה זה ביום חמישי פרשת בהר, רבינו הגיע בספינה לגמל חיפה, יחד עם אחיו מרנן הדמשק אליעזר והמקור ברוך ועוד רבנים, ראשי הקהלות ומכובדים.

הם נסעו תחילה לירושלים ולכולת המערבי, שם שבת רבינו את השבת בצל חותנו הרה"ק רבי זאב מראחמיסטריווקא לאחר שלא התראו למעלה מעשרים שנה. בשוב האחים לבינת - לגרויסוורדין - וסיפירו לאביהם מרן הסב"ק זי"ע כי ראשית דרכם היתה לירושלים, העיר: "אני הייתי נוסע תחילה למירון, אל רבי שמעון בר יוחאי".

ביום ראשון פרשת בחוקתי ט"ז באייר, עשו את דרכם מירושלים לצפת. בשעריה של צפת, בכיכר הגדולה, הצטופפו המוני אנשים, אשר עמדו וציפו לבואם של האורחים. כאשר הופיעו האחים, הריע הקהל לעומתם בברכות חמות. הם התארחו כל עת שהותם בעיר בבית העסק והנגיד ר' אליהו קלינגר ז"ל, מחשובי חסידי ויז'ניץ בצפת.

ביום שני בבוקר לאחר התפילה בבית המדרש הנאה ורחב הידיים של ויז'ניץ בצפת, ביקרו בבית החיים של צפת, והתפללו על קברי הצדיקים שם, כן היו בבתי הכנסת העתיקים בצפת.

אחר הצהריים החלה התהלכה המסורתית של העברת ספר התורה מבית הכנסת של אר"י צפת למירון. האחים הק' כובדו בהוצאת ספר התורה ומסירתו לגושאיו, ועלו לקבר רשב"י יחד עם התהלכה החוגגת בשירה ובריקודים, בליווי כל תושבי צפת.

בליל ל"ג בעומר התקיימה על גג בנין הציון ההדלקה אפופת השמחה. כל הלילה

רקדו וינגנו בהתלהבות זמירות ל"ג בעומר והאחים הקדושים רקדו בהתלהבות עצומה, והדבר עורר התרגשות רבה בקהל והיה לישיחת היום. הריקוד הנפלא שרקדו האחים הק' במירון היה לישיחת היום, לקול צלילי הניגון 'קול רינה וישועה באהלי צדיקים' שהלחין הגה"צ רבי אשר יונה ויינברגר זצ"ל בחצר הסב"ק בחג הפסח, רקדו והתלהבו ממש זמן רב, כשכולם עומדים סביב משתוממים על המזנה הנפלא הזה (מפי האדמו"ר מסאווראן שליט"א בשם זקנו הגה"צ רבי יהודה זונדל הגר זצ"ל מסאווראן, שנכח באותו מעמד).

רבינו היה מספר לימים, על התפעלותו מאותו יהודי פשוט ותמים, אשר ניגש אליו בעת שמחת ההילולא ואמר לו בהתלהבות כנה: זי"א, אידי, וייטש פיייליך בהילולא דרשב"י! ולמים נשמע וכן מספר מרן אדמו"ר מויז'ניץ שליט"א, שהיה זה חסיד המופלג רבי זלמן ברוך זצ"ל מירושלים.

עוד היה מרן זי"ע מספר לימים, כי בהגיעו עם אחיו אל המערה [היתה בנוייה אחת מאשר כיום, בלי הפרדה של חדר מיוחד לנשים], מפאת הדחוק הרב, הכריזו כמה אנשים בקול: 'פנו מקום לבני הרבי מויז'ניץ!'

הגיב על כך אשה נכאת רוח שהתפללה שם: "אותי אינכם רשאים לסלק מכאן, כי אני מתפללת, מתחננת וכוכה לפני הצדיק הקדוש; אצל רבי שמעון כולם מיוחסים!" - והוסיפה עוד

כמה דברי השתפכות הנפש, שבשב התפילה ליד הציון הק'. וסיים רבינו: "זה היה ממש ספר מוסר" בבוקרו של ל"ג בעומר לאחר התפילה, ביקרו האחים הק' בקברי התנא ר' יוחנן הסנדלר, ר' יצחק נפחא, ובמערות הלל ושמאי.

אחרי הצהריים ביישוב 'בר יוחאי' הסעודה לכבוד ההילולא, בהשתתפות האחים הק' וקהל גדול, באווירה מרוממת. רק לפנות ערב שבו האחים הק' לצפת, מלאי שמחה והתעלות על שזכו להשתתף בהילולא דרשב"י. למחרת המשיכו לטבריא והשתטחו בקברי הצדיקים שבעיר [מרשימות הרה"ח ר' שלמה זלמן מוסס ז"ל שרשם בעיר ההיא].

בחושו המיוחד קלט רבינו מניגוני מירון, ובשובו לבית אביו הקדוש השמיעם באוזני החסידים ולמדמם, ומאז היו מושרים בחצר הקדוש.

יצוין, אודות הקשר הנפשי העצום בו היה מרן זיע"א קשור ואדוק באביו הקדוש, מה שסיפר הגה"צ רבי אליעזר פיש זצ"ל אבד"ק סאלקא, שנכח שם, כי באותו ל"ג בעומר, בנוסע הסב"ק

דברי אלוקים חיים

דברי תורתו של רבינו נסובו ע"פ (ישעיה ס, ד) 'שאי סביב עיניך ורא' וגו, 'שאי ר"ת שמעון אלעזר יוחם, המסוגלים לפטור את כל העולם מן הדין (סוכה מה). 'כלם נקבעו באו לך, כל השנה וביחוד ביום ההילולא ל"ג בעומר נקבעים כלם ובאים להתקשר עמך ר' שמעון, להשתטח על ציונו. 'בניך מרחוק יבואו להוריהם עליהם עליך מזהיר ומתורק. 'וביחודיך על צד תאמנה, מרחקים באים אליך עם ילדיהם הקטנים נושאים על צידם (עי' 'מצודת ציון' שם), מביאים הם בניהם הקטנים להוריהם עליהם מזהיר, תאמנה מל' ידיו אמן את הדסה' (אסתר ב, ז), ממשכים אמתה באלקי עולם (דא) אמרי חיים' לל"ג בעומר ד"ה קומי).

מרן התבטא פעם: "מכריני כי הניסע למירון אל רשב"י, מרגיש התרוממות הנפש, כאילו היו נשפכים עליו מימי הדעת ורוחצים אותו מהחטאים!" (נערך ע"י הרה"ח ספרא רבא רבי חיים מאיר אוביץ שיחי' ותשרי' לו)

מחוץ לגרויסוורדין לירות בקשת, כדרכו בקודש, העיר אחד הנוכחים תוך כדי שיחה, כי בעת כזאת נמצאים בני הרבי בארץ ישראל - במירון גופא, בקרבת רבי שמעון בר יוחאי.

הגיב על כך הסב"ק: "בכל זאת מתגעגע חיים מאירל גם לכאן!"

שנת תש"ו

בל"ג בעומר תש"ח התגורר כבר מרן בארה"ק והשתוקק מאוד לנסוע למירון, אך מפני סכנת הדרכים לא נסע. בל"ג בעומר תש"ט שהה מרן זי"ע בארה"ב.

ל"ג בעומר תש"ו חל ביום ערב שבת-קודש, והיות שמרן לא היה נוסע מרחקים גדולים ביום השישי, תוכנן שישבות שב"ק פרשת אמור בעיר צפת ת"ו. יחד אתו שהו גם אחיו הרה"ק המ'ק ברוך ובנו רביה"ק הי"שעיות משה זי"ע, בן דודו הרה"צ רבי ישכר בעריש מסטראז'ניץ-לונדון, הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל מקאפיטשניץ והגה"צ רבי יוסף נפתלי שטרן זצ"ל.

רבינו הגיע למירון ביום חמישי לפנות ערב, כי רצה לראות איך מגיעים לשם היהודים, מלאי כמיהה והשתוקק.

לאחר תפילת ערבית נערכה ההדלקה, ע"י הרה"ק מקאפיטשניץ זצ"ל. לאחר זמירות שירות ותשבחות שב רבינו לצפת, שם התאכסן במלון

'מרגליות' שבעיר, יחד עם הרבנים הצדיקים. לקראת חצות הלילה יצא מרן מחדרו, ושאל אם אפשר להשיג מכונית כדי לנסוע כעת למירון. הרה"ח ר' יצחק אייזיק אדלר ז"ל שנכח שם והתגורר בצפת, חיפש ומצא, ונסעו.

בהגיע מרן לשם, מצא ששון ושמחה בחצר רבי שמעון, בין הרוקדים היו: המקובל המפורסם הרה"צ רבי ישעי' אשר זעליג מרגליות זצ"ל, והחסידים המפורסמים רבי זושא ברנדווין ז"ל, ורבי בעריל זילברמן ז"ל ששר את הפיוט 'ני לבם וזה לבם פה' רבינו נעמד תחילה בצד, להאזין לזמירות, כשהוא מעשן סיגריה (כפי שנהג לעשות בעת שהיה שקוע בשרעפי קודש נעלים), וכעבור זמן מה, מרוב התרגשותו הצטרף למעגל הרוקדים והזמרים, ובמשך שעה תמימה רקד יחד עם הציבור, כשהוא כולו טבול בזיעה.

רבינו נכנס למערה ואמר את האידרא, ופרקי תהלים. כאשר רצו להכריז שיפנו מקום עבורו, התנגד לכך. אחרי השעה שתיים בלילה שב לצפת. בשבע וחצי בבוקר שוב נסע רבינו למירון לתפילת שחרית [שהחלה בשעה שמונה].

רבינו אף הלך לראות בתפילתם הלוהטת של חסידיו קארלין. אגב כך העיר: 'ס'איו א סגולה אים צו לאטערין זיך די נשמה!' [זוהי סגולה לזיכרון הנשמה].

סיפר הרה"ח ר' נתן אלי' רוט ז"ל שנכח שם, כי זכה לעמוד בקרבת רבינו על הגוזזטרא שע"י בית המדרש אשר אל המערה. רבינו הצביע לעבר ההר שממול, והראה להרה"ק מקאפיטשניץ על מקום מסוים חצוב בהר, המכונה 'כסא אליהו', ושם לו, כי אמרים, שבבוא העת יעמוד אליהו הנביא במקום ההוא ויבשר לעולם על הגאולה השלמה [מאיר החיים].

סיפר ר' שלמה זלמן מוסס ברשימותיו, שרבינו ערך יחד עם הצדיקים את השלחן בחצר הקדוש במירון, אז התקיימה 'החלאקע' לילדים ור' שלמה זלמן עשה חלאקע לבנו הרה"ח ר' מנחם אליעזר הי"ו. ר' שלמה זלמן שר ניגונים בחרוזים ע"פ סדר א-ב, ורבינו הוסיף משלו על החרוזים, כשהוא שרוי בשמחה עצומה (הפיוט המיוחד וההוספות אינם בנמצא, וחבל על דאבדין).

הציבור שנדחק סביב לשלחן, ברובם זקני ירושלים וצפת, היו בהתרגשות עצומה ממעמד זה, היתה התעוררות גדולה וביחוד מדבריו הקדושים.

במשך היום ביקר רבינו גם ליד הציון הק' של התנא רבי יוחנן הסנדלר, יחד עם אחיו המקור ברוך והרה"ק מקאפיטשניץ. כאשר יצאו מפתח המערה, נענה רבינו ושא: להיכן הולכים עתה, לציון רבי יוחנן הסנדלר או למערת בית הלל? נענה הרה"ק מקאפיטשניץ: מה כאן המקום לשאלה כללית להיכן שנהגל ציוה לילך (בהתכוונו על רבינו) - לשם גלך.

בעת הליכתם נענה רבינו ואמר: בשעה ששרו את התיבות 'נעשה אדם נאמר בעבורך' חשבתי ברעיוני, שכאשר אדם יתברך 'נעשה אדם', הוא, כביכול, הניח לעצמו מודל ודוגמא את רבי שמעון בר יוחאי, לאמר, כמודל הוא אני רוצה שיהיה האדם שאברא!

מרן הרה"ק בעל השפע חיים מצאנז זי"ע

עובדות קודש

כל השומע לי אינו מפסיד...

בעקבות הנכתב כבר על התבטאותו של כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע כי "כל השומע לי אינו מפסיד", וכן "ביי מיר האט נאך קיינער נישט דערלייגט", אוסף מה דבדידי הוה עובדא:

זכיתי פעם במוצש"ק להתלוות אל רבינו זי"ע בצאתו לשאוף אויר בקרית צאנז, ובדרך אמר לי: "השית' עוזר לי בזכות אבותי הקדושים, שכאשר אני נותן עצה ליהודי, תהיה זאת עצה טובה שתוצאותיה טובות", הדברים נפלאו ממני על מה נתכוונו דבריו הק', ומיד המשיך רבינו זי"ע לשוח לאזני: הגה עתה לאחר הבדלה נכנס אלי אחד מאנ"ש וסיפר לי על כשלונו צורב שהיה לו בעסק מסויים בו שלח ידו, אף שעשה כמו שיעצתי. היה לי מכך עגמת נפש גדולה, כי בעזהשית' מסייעים עצותי, ושאלתי שוב בדיוק רב איך התנהל עסקו זה, ואז נודעתי כי אמנם אני יעצתי והוריתי לו הדרכים איך ללכת בעסק זה עד הסוף, והוא באמת הלך עד הסוף אבל לא עד בכלל וגם הלך בדרכים שיעצו לו

יועצים שונים, ולא כמו שיעצתי לו... לכן כעסתי מעט עליו מדוע לא שמע לעצתי במלואה כמדובר, כי אז היה מצליח וכל השומע לי אינו מפסיד...

עד שישמיענו בשורה טובה...

כנודע, פעולותיו השמיות הנשגבות של רבינו זי"ע עבור כל הנזכרים לפניו להיפקד בדבר ישועה ורחמים, כשבנוסף, אף גדולה היתה דאגתו כאב רחום עד שנתבשר בבשורה הטובה כי נושעו.

מעשה היה אצל בני שיחי, ששעה קלה לפני כניסת ש"ק טילפן למשכן הקודש, להזכיר את זוגתו הנמצאת בבית הרפואה שתלד בניקל. מיד במוצש"ק טילפן בשנית והודיע לאחד המשמשים לבשר טוב לרבינו זי"ע, ש"ב"ה נולדה להם בת למזל טוב והכל ב"ה בסדר, אבל משום מה לא הודיע זאת אותו משמש מיד לרבינו זי"ע. באותה שעה עדיין שהה רבינו זי"ע בעריכת שלחנו הטהור דרעו דרעו, וטרם החל באמירת דברי התורה שאל את המשב"ק האם כבר התקשרו אודות הילדת, אולם המשב"ק לא ידע כי כבר התקשרו והשיב בשלילה. לאחר גרסת המזון שוב שאל רבינו זי"ע והתעניין, וכך באת אחר תפילת מעריב, ונענה בשלילה. לאחר הבדלה צוה רבינו זי"ע למשב"ק שיתקשר אלי טלפנית, אבל תחילה שידבר עימי אודות

עניגי הקהל, וכך עשה. מיד כשהתחיל לדבר עימי הודעתי שבעל שמחה אני היום ומזל טוב במשפחתנו בלידת נכדתינו, והוא אמר לי האמת כי בגלל הדבר הזה הוא מתקשר בהוראת רבינו זי"ע, והשבתי כי ידוע לי שבני

דברי אלוקים חיים

בשנת תשל"ה הגיעני מכתב מהרה"ר י' יעקב גליק שליט"א מקרית צאנז, שביקשני לשאול את כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זי"ע בענין "עולם יצירי אדם לעצמו כאילו בעל השמועה נגדו" אם שייך גם כשהרבי בחיים חיותו?

ביום א' פר' וישב תשל"ה נכנסתי אל הקודש פנימה עם שיעורים שכתבתי ושאלתי גם את זה, ואמרתי שכתבתי אלי מאי"ש שאשאל לרבינו, ואמר בהתפעלות "פון ארץ ישראל האט מען געשריבען" מאי"ש כתב, ואח"כ אמר "כיהאב נישט ליעב צו ענטפרען אויפן פלאץ, כינעל נאך אריין טראכטען א טאג צייט כינעל דיר זאגען" [איניג אורב לענות מיד, אחשוב על זה ואענה אותך דבר]. זה היה אחת"צ, ובערב נקראתי לבוא אל המלך, ואמר לי "כיהאב מיך ארום געמוטשעט ביז כיהאב עם גיטראפען" [געתני עד שמצאתי], שמקודם חשבתי שהוא גמרא שלנו, ואח"כ נזכרתי שהוא ירושלמי, והוא בגי' מקומות, בסוף פ"ב בשקלים, ובקידושין, ובבבב, והגירסא שם "כל האומר שמועה משם אומרה יא רואה בעצמו כאלו בעל השמועה עומד כנגדו", ובפי' הכותב בעין יעקב בשקלים משמע דלא שייך מחיים, שכתב שם שהגוף והנפש נמצא בעוה"ז אצל התלמיד, עיי"ש והבן.

ביום רביעי באותו שבוע קרא אותי רבינו זי"ע אל הקודש פנימה, ואמר שכתוב לו עוד, לזעין בזה"ק פרשת פנחס דף ר"כ ע"א דמבואר גי' כ"ל, ואמר לי "אז ער וועט פארשטיין וועט ער שוין זעהן" [אם יבין כבר יראה], והיה צורתו אז כמו בעת אמירת התורה בשעת השולחן הטהור, ואמר בקול נמוך ובעינים עצומות, שהרבי ר' אלימלך זי"ע כתב שצריך ללמוד כך, עד שיהא שם בעל השמועה, ועכשיו מצאתי כן בזה"ק, והיכה באצבע על הכף כדרכו בקודש, ורציתי להשאר שם לראות, רק הרכין לי בראשו כסימן שאצא, ועדיין היה הזה"ק פתוח לפניו, והיה פאר מוח"ט [דבוק ברעיונות].

אגב, פעם בליל שבת קודש בעת אמירת הפלפול, אמר רבינו זי"ע בעצות קדשו: "אם אני מבין מדין וזה הקודש - יודע אני שבזוה"א איני מבין, ואם איני מבין - אז אפשר שאני מבין..."

התקשר תיכף במוצש"ק... או-אז סיפר לי על דאגתו הרצופה של רבינו זי"ע, וירוחו לו אך כשהגיעה לאזניו הבשורה הטובה.

אקרא הכל בין השורות...

זכיתי להתלוות אל רבינו זי"ע בשנת תש"כ, בעלותו להשתקע בארה"ק ולשכון כבוד בקריה נאמנה "קרית צאנז" בנתניה. ויהי בעת שנכנסתי לקבל ברכת פרידה טרם שובי לארה"ב, ויאמר לי רבינו זי"ע: "הסכת ושמע, אבקשן שתכתוב לי מעתה מעת לעת בדיוק הכל אודות כל הענינים בברוקלין, ובפרט מהנעשה ונשמע בקרב המוסדות ואנ"ש, כמו שהורגלת להיכנס אלי באמריקה ולדון בענינים אלו. אל תהסס ותחשוב כי ענין זה מתאים לכתוב ועתה לא וכדומה, כי אם תמנע עצמך מלכתוב ענין מסוים מטעמים שלך, הרי ממילא אקרא הכל בין השורות, גם מה שהחסרת לכתוב אלי..."

קוויטל לפני כל נדרי...

כנודע העבודה הנשגבה שהיתה לרבינו זי"ע בקריאת "קוויטלעך", עבודה עילאית נעלה מבינת אנוש. דכירנו כי באחד השנים בבואי לחצר קדשו ביוניאן סיטי בערב יום הכיפורים, היה עמדי קוויטל ופ"ג שמסר לי יהודי נגיד אחד, שתרם בעבר מספר מכשירי דיאליזה למרכז רפואי צאנז, ועשני שליח למסור זאת לרבינו זי"ע. מטרתו היום

שכחתי מכך, ורק בערוב היום טרם נכנס רבינו זי"ע לביהכ"ס לכל נדרי נזכרתי, אך ברגעים קדושים אלו לא רציתי למסור זאת לרבינו זי"ע.

כיון שבכ"ז חשתי אחריות כלפי המשלח, אורתי עוז ואמרתי אז לרבינו זי"ע כי אותו יהודי תתומכי המרכז הרפואי שלח עימי קוויטל ופ"ג. מיד הורה הקוויטל, ואת הפ"ג הורה לי להניח במגירה שבחדרו, באמרו אלי: פיקוח נפש דוחה אפילו יוכ"פ שחל בשבת...

הדבר היה נפלא ממני עד מאד איך בשעה נשגבה שכזו אצל רבינו זי"ע כשכולו אש להבת קודש, דעתו נתונה להושיע יהודי המיטיב עמו במפעלי קדשו. וכאן אציין כי אותו יהודי הזכיר בקוויטל שלו שלש בנים שלו שכבר הגיעו לפרקם ולא מצאו עדיין את זיווגם, ותקופה קצרה לאחר אותו יוכ"פ זכה ושניים מהם באו בברית האירוסין וגם השלישי התארס לאחר מספר חודשים...

המשכת רפואה במליצה מוסתרת...

לעתים ראו אצל רבינו זי"ע עין בעין כיצד המשיך ישועה לדורשיו בדברי מליצה שהשמיע ואם באופן אחר, תוך הסתרת כוחו הנשגב, כשבזוה"א רחוקים אנו מלהשכיל ולהבין אפס קצה מכוונותיו הטמירות והכמוסות בענין זה.

מעשה היה באבי מורי - הגה"ח רבי מרדכי וויליגער זצ"ל - בהיותו כבן תשעים, שהרופא חייה דעתו כי למען בריאותו יש לערוך לו ניתוח פרוסטטה. בא אבי מורי, יחד עם אחי ייבלחט"ר הרה"ח ר' חיים צבי, לפני רבינו זי"ע לשאול את פי חיים צבי, ותומים בענין זה. השיב רבינו זי"ע בשלילה ואמר בקדשו במליצה: "הרופא הרי ציוה לנתח (צו שניידען), ועל כן אני אומר לך חיים הערש שתעזור לאביך לחתוך (צו שניידען) את ציפורני אצבעות רגליו, כי כבר זקן הוא וקשה לו לבדו לעשות זאת ולמחזה ייחשב לך..."

כמצות רבינו כך היה, ואגב, באותה תקופה כשחש פעם שלא בטוב ביקשני אבי מורי זצ"ל להזכיר לפני רבינו זי"ע, והשיבני בלשון קדשו: "אביך, ב"ה בריא, כיון דאיפליג איפליג..." ואכן ב"ה זכה אבי מורי זצ"ל לזקנה מפלגת והאריך ימים ושנים עד הרגע מאה לערך, כשהוא בדעה צלולה עד הרגע האחרון.

(הרה"ח מוה"ר יוסף בנימין וויליגער)

פאר מקדשים

פנינים נדירים מספרים עתיקי ומוק

פרישת אח"ק תשפ"ה

בקרבבתם לפני ה' (טז א)

איתא במדרש (ויק"ר כ א) רבי שמעון פתח (קהלת ט ב) הכל כאשר אחד מקרה אחד לצדיק ולרשע, מקרה אחד [לצדיק] אלו בני אהרן דכתיב בהון (מלאכי ב ב) בשלום ובמישור, לרשע זה עזרת קרח דכתיב בהון (במדבר טז כו) סורו נא וגו', אלו נכנסו להקריב במחלוקת ויצאו שרופין, ואלו נכנסו להקריב שלא במחלוקת ויצאו שרופין, והוא תמורה.

ובגליון המדרש של המגיד הקדוש מקאזניץ זצ"ל רשם שם בזה"ל, יש צדיקים שבגדול השתוקקותם אליו כמעט שנשארים אצלו ית, זולת שיש לזה עצות איך לחזור לזה העולם, ובני אהרן קרבו את עצמם אליו ית, עד שנשארו מכל וכל אצלו ית בלי שום חלוקה וחזרה לזה העולם, [וזהו נכנסו להקריב שלא במחלוקת ויצאו שרופין]. והוא ג"כ פירוש שטוויי יין נכנסו, רמז לרוב התלהבות.

(סאריט ישראל, לובלין תרנ"ה)

כתונת בד קודש ילבש, ומכנסי בד יהיו על בשרו. (טז ד)

שמעתי בשם המופלא והמופלא בתורה ויראה ובחכמות מוה"ר ברוך זלה"ה הדרשן הגדול מק"ק קאסוב יצ"א שאמר משם איהו ספר (עי' חסד לאברהם לר"א אזולאי מ"ד נהר גב) הטעם שהכהן גדול צריך לשמש עבודת פנים בבגדי שש, כי בכל הדברים שבעולם יש בו כח מז' כוכבי לכת, ואחד מהם הוא מאדים וממנו באים כל הדינים, רק בשש אין בו כח מאדים כלל וכלל רק כח הששה כוכבים לבד, ולכן נקרא שמו שש, ששמו מוכיח עליו שאין בו כח רק משהה כוכבים ולא מכח הכוכב השביעי כלל.

ולכן נקרא ג"כ בד שהוא מורה על ששת הכוכבים הנ"ל כי בד בגימטריא ו', וכדי שלא יהיה קטרוג על הכהן גדול בעבודת פנים, לא היה לובש רק בגדי שש שלא היה בו כח כוכב מאדים שממנו בא הקיטרוג ודינים וכעס, ע"כ שמעתי מפה קדוש הנ"ל.

(תורי זהב (מאהלוב תקע"ו) להרה"ק רבי בנימין המגיד מזאליץ)

כי ביום הזה יכפר עליכם. (טז ל)

רכיני התרומות הדשן ז"ל דרש, ארבע בעלי תשובה הן כנגד ארבע לשונות שבקרא (ישעיה א טז) רחצו היזכו הסירו חדלו וכו', והבעל תשובה הרביעי הוא השב מאהבה, [ומה היא תשובה מאהבה], דהנה אם יש אדם גדול בעיר, היית מדקדק בכל כוחך שלא תעשה דבר כנגדו, אע"פ שאינו יכול להזיק לך משום שאתה גדול כמוהו, מ"מ כיון שמעשיו נאים אתה אוהב אותו, מקי' בן ק"ו הקב"ה שדן את העולם כולו ברחמי שאין להקפיד אותו, [ו"ל ק"ו שמתוך אהבה להשי"ת לא יחטא, כדי שלא יקפידו עליו מן השמים], וצריך לפייס אותו אם עבר על מצותיו, וזהו עיקר בעלי תשובה, ועונותיו נחשבים לו כנכיות, ועומד אפילו במקום שצדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד שם, וזהו כנגד חדלו, כלומר שחדל מאהבה.

(לקט יושר הל' יום הכיפורים (ברלין תרס"ג) לרבי יוסף תלמיד התרומת הדשן)

לפני ה' תטהרו. (טז ו)

הנה באמת עיצומי של קדושת היום עצמו גורם כפרה לישראל, על ידי אור הגדול המתגלה אז וכו', אבל צריך לזה סיוע מאתכם. והוא מה שנאמר מכל חטאותיכם לפני ה' תטהרו, קודם בוא יום ה' הגדול תטהרו, תטהרו עצמכם.

(שיח יצחק, לרבי יצחק אייזיק חבר)

לא תלין פעולת שכיר. (יט ג)

איתא במדרש, כל העולם לא ניוון אלא בזכות האמונה. וביאר הגאון רבי העשיל ז"ל עפ"י קושיית המפרשים בגמרא (קידושין ט"ט) שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, והכתיב לא תלין, ותיצרו דידוע דאצל שליח ליכא בל תלין, וכל התורה ע"י שליח ניתנה, רק אנכי ולא יהיה מפי הגבורה שמענו, ולכן משתלמת כבר בעולם הזה, וזהו כל העולם לא ניוון אלא בזכות האמונה.

ובהצעה זו שמעתי פירוש הפסוק 'טובים השנים לך האחד', אשר יש להם שכר טוב בעמלם (קהלת ד ט), ו"ל טובים שתי הדבורות אנכי ולא יהיה לך ששמענו מן האחד היחידו של עולם, ומה טובו, אשר יש להם שכר טוב בעמלם' דהיינו שמשלמת כבר בעולם הזה.

(מקור חכמה (ורשא תקע"ה) לרבי חיים עזר מבראד)

פנינת הדף היומי

משלשין בממון ואין משלשין במכות. (מכות ה.)

שמעתי מקשי' בשם הגאון בעל שפתי כהן זלה"ה המונח על יד הציון של א"א מ"ו הגאון זלה"ה בק"ק העלישיא, דבמדרש איתא אדם וחוה ונחש נתקללו כל אחד ב"ג מכות, שהן על שלשתן ל"ט מלקות, והקשה הלא תנן (מכות ה.) משלשין בממון ואין משלשין במכות.

ונראה לי דבר טוב מאד, עפ"י הכלי יקר בסדר כי תצא בד"ה ארבעים יכנו, דשליש אחד מלקין אותו מלפניו (מכות כג) שהיה לו לזכור כי בא מטפה סרוחה, ושתי שליש מאחוריו שהיה לו לזכור כי הולך במקום עפר, ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון, ואמרת דגבי אדם הראשון לא שייך לומר שבא מטפה סרוחה דהיה יציר כפיו של הקב"ה, וגם לא ידע מדין מיתה כלל, ולא היה שייך אצלו לאן אתה הולך, לכן נלקה רק י"ג, בשביל לפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון.

(עדות ביוסף (וולצבאך תק"א) לרבי יוסף הלוי אייטנא)

והיתה זאת לכם לכפר על בני' אחת בשנה. (טז לז)
שמעתי בשם הגאון ר' דוד דייטש מעיר חדש זצ"ל דאם ישוב בתשובה שלמה כיוכ"פ בתענית צום ובכי, אז לא יהיה רק אחת בשנה, אבל בלא זה יהיה כמה יוכ"פ בשנה, דהיינו צרות ויסורים רחמנא לישכון שמכפרים על האדם ודפח"ח.

(וידבר משה (באניהאד תרנ"ה) לרבי משה ב"ר זעקל פאללאק אב"ד באנהאט)

רבי דוד דייטש בעל אהל דוד

גולד י"ז בחשוון שנת תקס"ז בעיירה גייטרא להג"ר רבי מנחם מנדל דייטש שהיה מדייני העיר. זקינו היה רבי מרדכי דייטש, רבה של פרייטשטאט ומחבר הספר מור דוד על הש"ס, מצאצאי רבי יהודה החסיד.

בצעירותו למד בפרשבורג בישיבתו של המהר"ם ברבי. מאוחר יותר עבר ללמוד בפראג בישיבתו של הנודע ביהודה שהיה לרבו המובהק. בספר השו"ת שלו

נודע ביהודה מובאות כארבעים תשובות שנכתבו לרבי דוד דייטש. הוא היה גם ידידו הקרוב של

החת"ם סופר. ובשו"ת שלו (י"ד סי' קכא) כותב אליו החת"ם סופר, בטוח אני באהבתו עזה כי ישם עיני

עלי לטובה להזכירני בתפילתו. לאחר פטירתו מצאו אצלו קוויטלעך ששלח אליו החת"ם סופר להיפקד

בדבר ישועה ורחמים.

אחר סכינה ברבנות ביעמניץ ופראנאוירקן עבר לכהן כרבה של סערעדלהי יצ"ו, ואף הקים שם ישיבה

יחד עם חתנו הגאון הגדול המהר"ם א"ש, והחל למשנת תק"ע כיהן כרבה של העיר עיר חדש עד לפטירתו

בכ"ב בסיון תקצ"א.

הדרכי תשובה ז"ל ממונקאטש סיפר, שהגה"ק בעל ישמח משה ז"ל אמר פעם בחג השבועות לפני

המסובין על שלחנו הטוהר, כי אם יהיה הדבר באפשרי שידמנו הוא (הבעל ישמח משה) והגה"ק

מדייטש ז"ל בעל בני יששכר אצל הגה"ק רבי דוד דייטש, חיר פועלין הישועה שלימה שמשי

מרום. ותיכף אחר שבועות הודיע הגה"ק מאוהל להגה"ק מדייטש שידמנו במקום פלוני, ומשם

יסעו יחד לעיר חדש להגה"ק מו"ה דוד דייטש זצ"ל, וכשנודמנו יחד בזמן 98/ לעיר חדש, שמעו

השמועה שהגה"ק ר' דוד דייטש זצ"ל נסתלק מאתנו, ונתבטל הדבר.

בהסכמות על ספריו הפליגו גדולי הדור שבחנו ובמעלת קדושתו.

החת"ם סופר ז"ל כותב בין השאר, אותו צדיק קדוש ישראל גאון עולם,

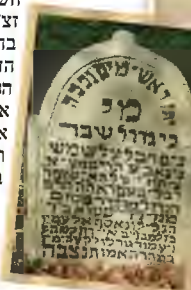
אשרינו אם זכינו לשחתו ולוארו וכו', וזכות הצדיק עומד לנו להתג

בעדינו מכל רע, ולברך את בית ישראל מברכת ה'. והישמח משה

ז"ל כתב סיהר גברא קדישא, הרב הגאון הצדיק האמיתי המפורסם

וכו', ותורה יבקש מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא.

*מצבת אביו רבי מענדיל דייטש אב"ד טיטשטא

הרה"ק מראפשיץ זי"ע

לרגל יומא דהילולא י"א אייר

• בבואו מאדום - ניגון לשל"ס •

דוד מאיר ישראל רוס

שמזמר הניגון כפי ששמע אצל הרה"ק רבי אלטר מדז'קוב צ"ל הי"ד.

נטון לקראת עשיה צדיק

שמעתי מהרה"ח ר' מענדל לפשיץ הי"ו, משב"ק כ"ק אדמו"ר בעל מנחת יהודא מסטיטשין צ"ל שקיבל מפי רבו,

כ"ק הרבי מסטיטשין צ"ל ועל ידו יבלחט"א משמשו הנאמר ר' מענדל לפשיץ הי"ו

כי זקיננו הקדוש מראפשיץ צוה על שלשה ניגונים שלא ישנו מלזמר אותם, וניגון זה נמנה ביניהם. והפסיד הרבי מסטיטשין צ"ל בלשון קדשו "און מיט דעם ניגון בבואו מאדום וועט מען גיין קעגן משיח"ן" [ובניגון זה של בבואו מאדום לכו לקראת משיח].

[ציוין שכעין זה כותב גם החוקר מאיר שמעון גשורי - ברוקנער במאמר על ניגוני דז'קוב שפרסם בשנת תש"ב: "רבי נפתלי מראפשיץ השאיר בצוואתו שלא לשנות את שלושת הניגונים: בבואו מאדום וכו' שנעשו לנוסח קבוע, צאצאיו שמרו על צוואתו"].

בקובץ "אינטערסאנט" מס' 22 שיצא לאור בחודש אב תש"פ כתבנו [בשפת יודיש] שאם כי אין לנו השגה בדברים אלו ניתן לקרב הדברים אל השכל לשבר את האוזן מה שיכולה לשמוע, שבניגון שמזמרים צדיקים וחסידים כבר יותר ממאתים שנה בעת רעוא דרעון מתוך אמונה פשוטה שעוד יבא זמן בקרוב

סעודה שלישית של שבת, נערכת בזמן רעוא דרעון, עת רצון בשמים ושעה שמתאחדים רצונותיהם ואוות לבם של בני ישראל להתקרב לאביהם שבשמים, בו בזמן שחסידים מתאספים בשטיבלעך ובצל צדיקים, וכולם פותחים את פיהם בקדושה וטהרה, בשירה ובזמרה, בניגונים המתאימים לזמן קדוש ויקר זה. אם היינו צריכים לבחור בניגון אחד המזכיר ומעורר רגשי סעודה שלישית מבין מאות ואלפי ניגונים נדמה שניגון זה יבחר לכל הדעות, ניגון שהיה נהוג לשיר ברוב השטיבלעך של חסידים יוצאי גאליציע וסלאוואקיי, וחלקים מפולין ואונגארן.

ניגון זה מקובל מהרה"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ זי"ע, שנהג לזמר אותו בסעודה שלישית על בבואו מאדום, וכן נהגו אחריו צאצאיו הקדושים ותלמידיו הרה"ק הרבי ר' צבי הירש מרימנוב זי"ע - כן שמעתי מפי הרה"ח ר' הערשל קושיצקי הי"ו, בשם אמו ע"ה בת הרה"צ ר' צבי חיים מרימנוב צ"ל נכד הרבי ר' הערש זי"ע, שנתגדלה בעיר רימנוב, ומסרה שבניגון זה נהגו לומר 'בבואו מאדום' ברימנוב. וכדבריו הגיד הרב הגאון חובר חיבורים מחוכמים מו"ה יקותיאל קאמעלהאר, בנו של החסיד ר' גרשון קאמעלהאר מריי"א ע"ה מחבר ספר מבשר טוב, שהיה ממשפחת הרבי ר' הערש, ואף נמנה בין משמשי, שכן נהג הרה"ר הערש זי"ע. וכן רמז בספרו מבשר טוב, כשמתאר את עבודת רבו בסעודה שלישית: "אז פתח דבריו להאיר בדברי תורה בהתלהבות גדולה כמו חצי שעה וכו' וחזר לזמר הלאה כל זמר בניגון אחר מנגינותיו של רבו השני הרה"ק מהרה"ר נ צ"ל מראפשיץ". וכן בהגדה של פסח שהוציא לאור ר' יעקב חיים ראטטער בשנת תשכ"ב, מצאנו נאטין של ניגון זה ומייחס להרבי ר' הערש מרימנוב. קבלתי בשם זקן אחד, ששמע מהרה"צ ר' משה יואל אייכנשטיין צ"ל אדמו"ר מזידיטשוב -לאנדאן שהסתופף בצל הרה"ק משינאווא זי"ע, וזכה לקירבה מיוחדת אצלו, שהרה"ק משינאווא היה מזמר ניגון זה על בבואו מאדום, והיה ר' משה יואל צ"ל מראה בידי התנועות שעשה הרה"ק משינאווא זי"ע בעת שירת 'בבואו מאדום'. וכן נוהגים לזמר עד היום הזה בבית מדרשו של הרה"ק רבי מנחם מענדל מסטראפקוב זי"ע בויליאמסבורג. גם הגה"ק מגאלאנטא צוק"ל הי"ד היה מזמר ניגון זה על בבואו מאדום (מפי תלמידו ר' מאיר הירשפעלד מווייצען). הגה"ק בעל נאות דשא מנייטרא צוק"ל אף הוא היה מזמר ניגון זה על בבואו מאדום ועל שלום עליכם (כן שמעתי מנכדו) - יתכן ששניהם קבלו לזמר הניגון על בבואו מאדום, מפי רבם הגאון רבי שמואל מאונסדארף צ"ל, שהיה נוסע לצאנז ושינאווא.

לפניכם הניגון (01-01) מפי הרה"צ ר' יחזקאל וואגשאהל ז"ל - נוסח סטיטשין, ולפניכם הניגון (01-02) מפי הרה"צ ר' משה חיים רובין אדמו"ר מדינוב מאנסי ז"ל כפי ששרו בעיר קאלבסוב. וכן לפניכם הניגון (01-03) בדייקנות מפי הרה"ח ר' אהרן לפשיץ הי"ו - כפי שזימר הרבי מסטיטשין צ"ל. ולפניכם הניגון (01-04) מפי הרה"ח ר' רפאל פריעדמאן ז"ל

מכון עתיקין

י"ר: בנימין נויפלד

עורכי תוכן: שמעון צוקער, יצחק קרימילובסקי

*

השיחה השבועית באידיש "פארגעניגן מיט עתיקין" בקו "קול מבשר" בניו יורק 1100-444-212 שלוחה 8-9 בארה"ק 111-3333-072 שלוחה 8-9

השיחה השבועית בלשון ק"ל "לחענע בעתיקין", בקו "אור עולם" 45-45-0733 שלוחה 2>3

לשמיעת ניגוני הגליון

התקשר:

02-3132201 (אדיש) 02-3132202 (לש"ק).

בארה"ב 313-3299535

אנו עובדים בימים אלו על השלמת תפקוד המערכת הטלפונית, לתועלת המאזינים

הרה"ק רבי יהושע העשיל מחענטשין זצ"ל
הי"ד אשר אבי זקנו הגוטער יוד זי"ע העיד עליו
שקלסתר פניו זה לצורת קדשו של זקנו הרה"ק
החונה מלובליו זי"ע

זצ"ל הי"ד זימר על
אשת חיל הניגון
שהיה מקובל מבית
אבותיו הקדושים
מזקיננו הקדוש
ה'גוטער איד' זי"ע.

החסיד ר' יעקב
מאיר שיין ע"ה
שהיה נשוי לנכדת
הרבי מחענטשין
זצ"ל הי"ד כתב
בשנת תשט"ו
מאמר בכתב עת
'שערים' לקראת י"ח
טבת יומא דהולוא
של הרה"ק ר' חיים
שמואל מחענטשין
זי"ע ובתוך דבריו
כתב דברים נפלאים

על ניגון זה. אצטט קצת מלשונו שם: "בליל שבת היה שר 'אשת חיל' בניגון שהתייחס להחווה מלובלין... ניגונים אלו היו נפוצים כמעט בכל חסידות פולין וגליציה, והפכו לניגונים 'מסיני'. על הניגון 'אשת חיל' מספרים החסידים שפעם אחת היה 'דער גוטער יוד' מעיר חדש שר את הניגון בליל שבת במעמד אורח חשוב ומנן גדול, הוא רבי שלמה רבינוביץ האדמו"ר מראדומסק, הצדיק מעיר חדש היה מתנהג בפשטות בדרכי עבודתו ואף את 'אשת חיל' שר בלהב פנימי בלי שהכירו בזה כלפי חוץ. הגבאי של 'התפארת שלמה' לחש לו באוזן, שאין מה לשמוע כאן. אך הוא השיב להגבאי, שהוא מוצא בניגון יופי, ושכל המלאכים השומעים את הניגון רועדים מרוב התמוגגות החושים. וניגון זה ה' קבוע ועומד לאשת חיל' בפי הרבי מחענטשין, שהיה מנגנו בענימה רועדת ועליזה כאחד" עכ"ל. גם עוד אחד מהמיוחדים שבצאצאי בית חענטשין ה"ה הגה"ק בעל אדת מאזוזרוב זצ"ל היה נוהג לזמר ניגון ה"ה על אשת חיל כפי שקיבל מזקינו הרה"ק ר' חיים שמואל מחענטשין זי"ע.

מהנכון לצייין שר' יעקב מאיר שיין ע"ה אינו מציין מקור ליוחס
היגיון להחזקה מלובלין, אם כי רוב הדברים שמעו מפי הרבי
מאוזוורוב צ"ל שהיה נכד הרבי מחענטשין אמנם במאמרו
מציין גם לסיפורי חסידים שמדת ידיעתם, וכמה שניתן לסמוך
עליהם, אינו ידוע. אמנם ידוע שלאחר פטירת אביו המאור
ושמש צ"ל היה ה'גוטער איד' אדוק בהרה"ק מראפשיץ זי"ע
ויתכן ומסתבר שקיבלו מרבו הקדוש מראפשיץ.

בספר מזרח שמש עמ' רמט מסופר בשם הרה"ג ר' משה בער הי"ו, "פעם הייתי בשב"ק עם אבי (הרה"ח ר' עמנואל בער ז"ל) אצל הרבנית אלטע פייגא מסאטמאר ע"ה שגם היא היתה נכדת הרה"ק קלונימוס קלמן מווידאמא זיע"א נכד ה'גוטער יוד', ושהינו בחדר מיוחד בביתה, ולאחר ששרנו ה'אשת חיל' של ה'גוטער יוד' שאבי ז"ל שמע עוד בוידאמא מפי זקננו, נכנסה הרבנית ע"ה בבכיה, ושעה ארוכה לא יכלה להרגע מבכיה מרוב התרגשותה, שנזכרה בימי נעוריה שהיו שרים בבית אביה וזקינה 'אשת חיל' בניגון זה כל שב"ק.

"בני היכלא" - תפוצות ישראל

ניגון זה נתפרסם ונתפשט בתפוצות ישראל כזמר קבוע להתחלת סעודה השלישית של שבת ומושר בבתי כנסיות

לנו שיניקום הקב"ה באדום ויבא מאדום 'חמוץ בגדים' ומבששים שהגאולה תהיה בחדש 'ציוה צור חסדו קהלותיו לקבץ' בניגון הזה נצא לקראת משיח על דרך מה שאנו אומרים באקדמות 'שברנא ל' בשביין', נזמר ונגיד למשיח 'צדיקנו' 'חכינו לך בנאמנות'. ועל דרך מה דאיתא בשם הרה"ק מראפשיץ 'צ"ל ומתאמרא בשם צדיקים אחרים שכאשר יבא משיח נצא לקראתו עם 'פלעשל ברוינפן' (כד י"ש) להראות למשיח שבזה היינו מתחזקים בגלות! כדברים האלו נראה למשיח שעם האמונה של 'בבואו מאדום' בסעודתא דמהימנותא - זמירות הקדושות אלה וכאלה בזה התחזקנו בגלות! אלו דבריו שם. וכעת נראה לומר בדרך פשוט שכמו שגבולות ארצנו שרים על העתיד שיצוה צור חסדו ויקבץ קהלותיו' כן אנן בבואו מאדום - עת שיקבץ קהלותיו, נשיר בלשון הווה שיצוה צור חסדו' ובניגון זה.

ניגון הנענעים

הרבי מסטיטשין זצ"ל כותב בספרו מנחת יהודה [ח"ב על המועדים עמ' פ"א] בתורה להושענא רבה "מנהג אבותי זי"ע לזמר היום בנענועים ניגון של בבואו מאדום" ומבאר שהזמר בבואו מאדום מיוסד על פסוק בישעיה (ס"ג א) "מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה וגו' רב להושיע" ופירושו בספרים הקדושים ש'רב להושיע' מרמז על הושענא רבה. ובלשון קדשו שאמר בהושענא רבה שנת תשל"ג בתוך דבריו הקדושים "אויף דעם וואס דער ראפשיץ'ער זיידע [האט] געמיינט זינגען די לעצטע נענועים דעם ניגון פון בבואו מאדום, ווייל היינטיגע טאג איז מסוגל אויף דעם" [על זה שצוה זקני מראפשיץ לזמר בנענועים האחרונים הניגון של בבואו מאדום כי היום הזה מסוגל לכך (לביאת המשיח, וכמובא מהאר"י הקדוש שביום זה יתקיים מלחמת גוג וימוגו)]. הרי שמנהג זה לזמר הניגון בנענועים אחרונים של הושענא רבא (הכוונה לאנא ה' השני כי בהודו האחרון לא נהגו לזמר) יסודתו בררי קודש מהרה"ק מראפשיץ זי"ע. לפיככם הקצטם [\(01-05\)](#) על הניגון בעת הנענועים מפי הרבי מסטיטשין זצ"ל משנת תשכ"ו, ש"ל לקראת חתונת בת אדמו"ר מסטיטשין שליט"א.

מספר הגאון הצדיק רבי מרדכי מנשה זילבער שליט"א בשם רבו הרבי מסטיטשיץ זצ"ל, כי פעם אחת שכח אביו הרה"ק רבי יצחק מסטיטשיץ זי"ע לומר ניגון זה בנענועים של אנה ה' השני וניגון אחר, ומחמת כך שינה אז ממנהגו הקבוע, ושר הניגון ב'הודו' האחרון אף שלא היה מנהגו לשר בנענועים אלו. והפטיר הרבי מסטיטשיץ זצ"ל על כך: "אייך האב געזעהן אז ס'איז מעכב, ער דארף זינגען דעם ניגון". [ראיתי שזה מעכב אצלו, מוכרח הוא לשורר ניגון זה].

ניגון זה היו מזמרים גם כן בטיש של"ס אצל הרה"ק רבי דוד מבוקאווסק זצ"ל בסאניק (מפי ר' אלעזר שווערד מסאניק) יציון שהרבי מבוקאווסק היה חתן הרה"ק בעל עטרת ישועה מדזיקוב ומסתבר שקיבל הניגון מבית חותנו. גם הרה"ק הקדושת ציון מבאבוב זצ"ל ה"ד היה רגיל לזמר ניגון זה על ברוך קל עליון לעתים וכן נהג אחריו בנו הרבי מבאבוב זצ"ל כאשר ערך סעודת שבת בביתו.

אשה חיל - האטער יוד'ז'ע

ניגון זה נהג הרה"ק רבי יוסף ברוך ה'גוטער יוד" מנייטשטאט זי"ע לזמר מדי שבת בשבתו בעת עריכת שלחנו הטהור על 'אשת חיל' - כן שמעתי מפי הרה"ח ר' יוסף ברוך גליקמאן ז"ל שנסר כי זקינו הרה"ק ר' יהושע העשיל מחענטשין

בני היכלא וויזניץ

בית קאסוב וויזניץ נוהגים לזמר על בני היכלא ניגון שמקובל ששלח הרה"ק ר' ישעי' מדינאוויץ [מתלמידי הבעל שם טוב והמגיד ממעזריטש] להאבת שלום מקאסוב זי"ע והפאל הגבוה של ניגון זה הוא הפאל הראשון הגבוה של 'שבטך ומשענתך' בשינוי קצת, לפניכם הקלטה (01-11) מפי האמרי חיים' מוויזניץ זצ"ל בעת עריכת השולח"ט, (הוקלט לאחר זמן מוצ"ש)

וכן לפניכם (01-12) מפי הרה"ח ר' קמן שטעקל ז"ל. קיבלנו בשם הגה"ח ר' דוד פערקאוויטש ז"ל שהיה מזמר בני היכלא כמו ניגון מזמור לדוד בבית ראפשיץ דהיינו ניגון בבואו מאדום בשינוי קצת בתוספת ב' פאלן של שבטך ומשענתך

ה'אמרי חיים' זצ"ל

והיה מייחס הניגון לר' ישעי' מדינאוויץ ואמר שיש לניגון זה ב' נוסחאות. אחד שזמרו בצאנז וזה כסגנון מזמור לדוד הנ"ל מבית ראפשיץ ונוסח שני שזימר האהבת שלום מקאסוב זי"ע ובזה הפאל הגבוהה של 'שבטך ומשענתך' הוא בשינוי נוסח, מסתבר שכונתו ביחס הניגון לר' ישעי' מדינאוויץ רק לפאל הגבוה שבזה יש צד השווה בין שני הניגונים וגם יש שינוי נוסחאות בית צאנז וראפשיץ לקאסוב ועוד כי בבית קאסוב זמרו על בני היכלא ניגון שאין לו שום דמיון לניגון בבואו מאדום ומוכרח שהכוונה לפאל זה השווה בשניהם ובשינוי נוסח. ולפי דברי ר' דוד פערקאוויטש ז"ל יתכן שפרסום הניגון בעולם על בני היכלא נובע מצאנז. יצוין שר' ישעי' מדינאוויץ זי"ע היה מתלמידי הבעל שם טוב וקדם להרה"ק קאליב ואין הכרח לסתור הדברים שהושר בפי הרה"ק מקאליב זי"ע.

זכר מאמינים - ראפשיץ

צדיקי בית ראפשיץ נהגו לזמר ניגון זה גם על "וכל מאמינים" בימים הנוראים, כן קיבלנו על צדיקי בית ראזוואדוב ובמעליץ וכן היה מזמר הרה"ק רבי פינחס חיים טויב מראזאל זי"ע שהיה חתן הרב מלינסק זצ"ל, נצר לבית ראפשיץ. הרי לנו מצאצאי ג' בני הרה"ק מראפשיץ שזמרו על וכל מאמינים, ויתכן שמקור מנהג זה נובע עוד מהרה"ק מראפשיץ זי"ע. לפניכם הקלטה (01-13) מפי הרה"צ ר' יחזקאל וואגשאהל ז"ל כפי שזימרו בסטיטשין, ומפי רבי מאיר לאנדא ז"ל אב"ד דראביטש (01-14) כפי ששוור הרה"ק רבי אליהו מזאלין בנו של הרה"ק רבי נפתלי חיים מדזיקוב זי"ע. וכן לפניכם (01-15) מפי הרה"ח ר' אהרן ליפשיץ ז"ל, וכאן (01-16) מפי ר' יצחק דאמב ז"ל שזמרו כפי ששוור הרבי מראזוואדוב זי"ע. יצוין כי בראזוואדוב ומעליץ זמרו על "וכל מאמינים" רק פאל א' של "בבואו מאדום" ואח"כ ב' הפאלן של "שבטך ומשענתך", ואילו הרה"ק רבי פנחס חיים מראזאל זי"ע היה מזמר שלושת הפאלן של ניגון "בבואו מאדום" ובשינוי נוסח, ולא היה מזמר את ב' הפאלן של שבטך ומשענתך. יעזור השי"ת ונזכה כולנו בקרוב לקבל פני משיח צדקינו בניגון זה.

ושטיבלעך של חסידים ובפרט במקומות שנתקבצו פליטים יוצאי אירופא לאחר ימי הזעם היה נפוץ מאד לזמר ניגון זה על בני היכלא. בבית המדרש המפורסם 'שומרי שבת' בעיר מגורי בארא פארק נוהגים לזמר ניגון זה על בני היכלא וכן נהגו בשטיבל החסידי הראשון בעיר "בית המדרש שפת אמת" שנתייסד לפני מאה שנה בערך. וכן נהגו גם בבית מדרשם של גדולים וטובים במשך הדורות ואצוין כמה מהם הידועים לי לדוגמא: הרב מקאשוי זצ"ל בעל ברכות שמים היה מזמר ניגון זה על 'בני היכלא'. גם מפי ר' יחזקאל לאנגסאם מסטריזוב ע"ה שמעתי אשר הרה"ק רבי נחמיה מסטריזוב זצ"ל הי"ד היה מזמר ניגון זה על בני היכלא. רבי נחמיה זצ"ל היה בנו של הרה"ק ר' משה ליב מסטריזוב שהיה נשוי לנכדת הרה"ק מצאנז זי"ע והיה נוהג לזמר כמה ניגונים כמנהג צאנז. כן היו מזמרים ב'אונגארישע שול' בירושלים בסעודה שלישית שהיתה נערכת בראשות הגאון ר' דוד יונגריי זצ"ל. לפניכם הניגון (01-06) מפי זקן אחד מיוצאי גאליציע

"שבטך ומשענתך"

בבית ראפשיץ - דזיקוב - סטיטשין - ובאבוב מזמרים ניגון זה בסעודה שלישית של שבת על מזמור לדוד בשינוי קצת ובהגיע ל'שבטך ומשענתך' מזמרים עוד שני פאלן. לפניכם הקלטה (01-07) מפי הרה"צ ר' יחזקאל וואגשאהל ז"ל ולפניכם הקלטה (01-08) מפי הרה"ח ר' אהרן ליפשיץ הי"ד. וכן לפניכם הקלטה (01-09) מטייש של"ס אצל הדברי שלמה מבאבוב זצ"ל.

בנוסח זה היה הרה"ק רבי שם מזאלאשיץ זצ"ל הי"ד [נכד הרה"ק מקאמארנא זי"ע וחתן הרבי מוויסליץ שהיה נכד הרה"ק מראפשיץ זי"ע] מזמר בני היכלא דהיינו בניגון הנ"ל עם ב' פאלן הנוספים של 'שבטך ומשענתך' לפניכם הקלטה (01-10) וכן היו מזמרים בעיר סטאשוב בפולין. יצוין שער סטאשוב הכלה

הרה"ק רבי שם מזאלאשיץ זצ"ל הי"ד

הרבה חסידים מבית ראפשיץ וגם רב העיר היה נכד לבית ראפשיץ ודזיקוב.

לגבי מקור ניגון ב' פאלן אלו, מצאתי בכתבי הנאטין של החוקר מאיר שמעון גשורי - ברוקנער ע"ה בשם ר' שמואל הכהן ווינגארטן מפרעשבורג - ירושלים (מונקאטש תר"ס - ירושלים תשמ"ז) כניגון בפני עצמו על שלום עליכם המיוחס להרה"ק ר' יצחק אייזיק מקאליב זי"ע, וכן בהגדה של פסח הנ"ל שהוציא ר' יעקב חיים ראטטער מביא נאטין מניגון זה על שלום עליכם, ומייחס אף הוא לר' אייזיק'ל מקאליב זי"ע. אך יתכן שמקור הנאטין שלו מגשורי, ואין כאן אלא מקור אחד.

התקנת
שבת
י"א אייר
השפ"ה
גליץ
17
מהדורה
מודפסת

פניני הכהן

פנינים ודא"ח מתורתו של הר"ק ר' צדוק הכהן מלובלין זצ"ל
מאוצרותיו של המשפיע הרב החסיד רבי יצחק דוב מנדלסון שליט"א | פרשת אחרי'ק

פניני הכהן

צדקת הצדיק אות ע"א

אין לבקש לראות רעת אדם ואפילו רשע, כמו שאמרו ז"ל (ברכות י"א) 'יתמו חוטאים אין כתיב'. וזהו ברע לשמים, אבל רע לבריות ענשו מדה כנגד מדה שמותר לבקש רעתו גם כן, וכמו שמצינו באלישע שקילל לנערים מפני שהם זולזוהו לפי שריפא למים ועשה טובה לבריות והם חפצים יותר ברעתם כמו שאמרו ז"ל (סוטה מ"ו: ורש"י שם) לכן היה רשאי לקללם וכן דוד המלך ע"ה שקילל אויביו במזמור ק"ט פירש שם בשביל שהיו מריעים לו ואמרו ויהאב קללה ותבואהו מדה כנגד מדה מפני שאהב זה. וכן השם יתברך אמר ומקלקל אהור, אבל בלאו הכי אין מקלל לאדם.

ומכל מקום גם בזה מצינו דאלישע ענשו על זה כמו שאמרו בסוטה (מ"ו: א) ובסנהדרין (ק"ב: ב) ומלבד זה גם כן לא לכל אדם הותר שהרי אמרו ז"ל באלישע (סוטה שם) ויראם ראה שאין וכו' ומי שאינו בעל רוח הקודש אפשר שהנגיעה מעוררתו:

ולכן דוד המלך ע"ה באותו מזמור אמר פסוק (תהלים ק"ט כ"ב) ולבי חלל בקרבי שדרש חז"ל מזה (עבודה זרה ד' סוף ע"ב) שהרגו ליצר רע שאמר שאין לו לחוש לשום נגיעה לתאות עצמו כי כבר אין לו יצר הרע. וקודם מזמור זה נאמר מזמור שבו פסוק (תהלים ק"ח ט) **לֹא גִלְעָד וגו'** שממנו דרשו רשומות בפרק חלק (סנהדרין ק"ד: ב) שכולם יש להם חלק לעולם הבא, וזהו כעין שאמרו ז"ל (מגילה י"ג: ב) ממדת השם יתברך שמקדים רפואה למכה. וצריך להקדים בלבו הטובות עין אפילו להם ואם אחר כך מכל מקום מקללם אז הוא במשפט:

צדקת הצדיק אות ר"ה

הדמיונות כולם גולדים מן הלב שבו הם ההרהורים ונמשכים ממנו למוח ומן העין שעל ידי הראיה נכנסים ההרהורים ללב כמו שאמרו בעבודה זרה (כ"ב: ב) ולכן אמרו שם (אבות דר' נתן כ"א) ראהו דבריו מטבילין מקרא הרהורין מקרא דמאירי עינים ומשמתי לב. ואסור להסתכל בפני אדם רשע (מגילה כ"ח א) כי בפנים בולטין כל מיני ההרהורים שבלב למבנים כדאיתא בזהר (ח"א ק"צ א) דהכיר אחד שהיה לו מחשבת עבירה שפניו מורקות [וכן אמרין בסוטה (כ"ב: ב) פניה מורקות כי עבירה הוא מיתה לנפש ואמרו במת (עבודה זרה שם) ממנה פניו מורקות] וכדרך שנאמר (ישעיה ג' ט) הכרת פניהם ענתה בם. ועל ידי הראיה נכנסין ההרהורים בן חס ושלוש וההיפך בראית תלמיד חכם כדאיתא (עירובין י"ג: ב) דחזיתי לר' מאיר מאחרויה.

וכן כמה חקיקנים עשו שלא ידור עם עכ"ה בעבודה זרה (ל"ו: ב) ובעירובין (ס"ב: א) כי בדירתו ומשכנו המיוחד לו יש התפשטות מכוחותיו כנודע מהבעש"ט ז"ל דבקניני האדם מתפשטין כוחות נפשו. ולכן על ידם גם כן נכנסים ההרהורים וזים ללב. וכמו ששמעתי דאורי' דארץ העמים הוא מכניס ללב כוחות הזדון של האומות וההיפך בארץ ישראל דאורי' **מחכים** (בבא בתרא ק"ח: ב) כי ברית חלוק לאירות כמו שאמרו בבראשית רבה (סוף פרשה ל"ד ט"ו) והשם יתברך יסד גבולות עמים לכל אומה שהיא כח מיוחד מקום מיוחד ואויר המקום שאותה אומה דרה שם וקניניה להם יכול להכניס מאותו כח גם בלב בני ישראל חס ושלוש:

ולכן מייתי' באבות דר' נתן שם אהנכסין הרהורים בביטול תורה קרא דתחת וגו' ועבדת את אויביך וגו' (דברים כ"ח מ"ח) פירוש כי הם המכניסים ההרהורים בלב הישראלי וזה נקרא ועבדת. אבל על ידי דברי תורה הם מוציאים הדברי תורה המלושבת באותם הרהורי שוא. ובכל כך רע באמת יש טוב גם כן ושבעים נפש לבית ישראל נגד שבעים אומות שהם כוללים הטוב שבשבעים כוחות שבנפש והעכ"ה הרע. ועל ידי שמציאים הדברי תורה הגנוז בו ומוציא בלעו מפני ממילא מתבטל הדמיון והוא ניצוץ לאותה אומה:

ושמעתי דמצרים רצה לומר דמיון ויצבא מילתא מטעם הארז"ל בליקוטי תורה פרשת וישב שהוא הגרון ומחוץ דקטנות עין שם. והוא מצר ים שהדמיונות הם מצריים להתפשטות של ים החכמה האמיתית בלב כי הם שני הפכים ממש. וזה היה הכנה למתן תורה כי כל דבר ההכנה הוא על ידי ההיפך והוא מתגבר נגדו. וגאולתם על ידי משה רבינו ע"ה שהוא היה ממש ההיפך שאצלו לא היה דמיון כלל כנזכר לעיל (את

ר"ד). והוצרך לעשר מכות כי כל דבר חלוק לעשר מדריגות וצריך הכנעה לכל מדריגה. ולכן בכל מכה נכנס לביתו שעל ידי זה קולט מאוירו כנזכר לעיל ועל ידי זה הוא מוציא הטוב מאותה מדריגה שעל ידי זה הכנעת הרע. ובמכה עשירית אמר לו (שמות י"ח) לא תוסיף ראות פני וגו' ואמר לו כן דברת בזמני כי מעתה אין לו מה לקלוט ממנו:

פרי צדיק פרשת קדושים אות י"ב

זה מרומם בגמרא (תענית כ"ב) בעובדא דר' אלעזר ברבי שמעון דנזנזו לו אדם אחד שהיה מכוער ביותר ואמר לו שלום עליך רבי וכו' אמר לו ריקה כמה מכוער אותו האיש וכו' אמר לו וכו' לך ואמור לאומן שעשני כמה מכוער כלי זה שעשית, וכתבו התוס' דאותו אדם היה אליהו ולטוב נתכוון כדי שלא ירגיל בדבר,

והיינו דר' אלעזר ברבי שמעון שהיה שמוח שמחה גדולה מפני שלמד תורה הרבה היינו שהיה קדוש בענין זה והיה ממאס בהנכשל בזה הענין דנקרא מכוער, ואליהו מלאך הברית שמצד זה נקראים כל ישראל ועמך כולם צדיקים כמו שמוזכר בזה"ק (ח"ב כ"ג א) כיון דאתגור איקרי צדיק, היה קשה בעיניו מה שממאס ר' אלעזר נפשות מישראל אף הגנפם הנכשל בענין זה, כי באמת נפשות ישראל צדיקים, ורצוניו לעשות רצונך רק השאור שבעיטה מעכב (כמו שאמרו ברכות שם) ובתשובה מתרפא הכל ולא יפול צרור ארץ ויתרבה עוד האור מתוך החושך, לכן נדמה לו לאדם מכוער בשחרות שמצד פגם הברית ור' אלעזר היה ממאס אותו לגמרי ולא החזיר לו שלום, והשיב לו לך אמור לאומן שעשני כמה מכוער כלי זה שעשית, כי גם הכיעור הוא מעשה האומן כדי שיהא האור מתוך החושך, וכמו כן מצינו בגמרא (נדרים ג' ב) דאמריה ליה בת קיסר לרבי יהושע בן חנניה אי חכמה מפוארה בכלי מכוער אמור לה אביך במה רמי חמורא וכו' אמר לה אתון דחשיבותו רמי במאני כספא ודהבא ותקיי וכו' אי הוה סני הוה גמירי טפי, זה מרמז גם כן על הנהורא דמנו חשוכא כי חמורא מרמז על תורה שבעל פה שנקרא יין סמכתי, שהוא הרוב חכמה לתקן הרוב כעס,

וזה רמז במה שאמרו לו חכמה מפוארה בכלי מכוער, ועל זה השיב לה דחמורא מחזיקים דוקא במאני דפתורא ובכלי כסף מתקלקל, כי רצוני יתברך הוא לתקן הרוב כעס על ידי הרוב חכמה ולית נהורא אלא ההוא דנפיק מגו חשוכא וכו', והפסטה זו שייכת לפרשת קדושים תהיו דאמרו ז"ל (ויקרא רבה כ"ד: ו) בכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדושה.

ואחר כך כתיב ביום ההוא אקים סוכת דוד הנפלת וגו' ושבתי את שבות עמי ישראל וגו' והיינו שלבסוף יהיה משיח היחיד ששב שמוחלין לכל העולם כולו בשבילו כמו שאמרו ביומא (פ"ב: ב) ובודאי לא יועיל תשובת היחיד לכל העולם, רק הפירוש שהוא יכניס הרהור תשובה בכל העולם כולו וישבוה הכל בתשובה ועל ידי זה ושבתי את שבות עמי ישראל וגו' ומסיים ונטעתי על אדמתם ולא ינתשו עוד מעל אדמתם, שקדושת ארץ ישראל היא שאינה סובלת פגם זה וכמו שנאמר (ויקרא י"ח: כ"ה) ותקיא הארץ את יושביה וכו' ואמר שאלו לא ינתשו עוד מעל אדמתם.

ופרשה זו קורין תמיד בחודש אייר דאיתא בספר יצירה (פרק ה') המליך את ו' בהרהור וכו' ואייר בשנה דכל ימי הספירה הם לתקן פגם זה כמו שכתב האר"י ז"ל ונרמז עמר בגימטריא קרי והעיקר בחודש אייר שנברא באות ו' בהרהור ואת ו'ו' כולל שני הווי"ן ו' אות אמת מדת יעקב שהיה כאדם הראשון קודם הקלקול, ו' המינה של יוסף הצדיק המתגבר על יצורו (כמו שנכתב בראש חודש)

וכל ימי הספירה המה לטורע עצמם מטומאת מצרים להיות כלים טהורים מוכנים לקבל התורה שהוא עיקר התיקון לפגם הברית כדאיתא במדרש רבה (פרשה זו כ"ה א) מי שהיה למד דף אחד ילמוד שני דפין וכו' והתורה היא רפואה לברית המעורר ולברית הלשון כדכתיב (משלי ט"ו: ד) מרפא לשון עץ חיים ואמרו ז"ל (עירובין ט"ז: ב) אין עץ חיים אלא תורה דכתיב (משלי י"ח: י"ח) עץ חיים הוא וגו' והוא רפואה לברית הלשון וכתוב גם כן ולכל בשרו מרפא ממנו גם כן לברית המעורר שנקרא בשם דכתיב (בראשית י"א: י"ח) והיתה בריתי בבשרכם, ובפרט בשבת זה פרשת קדושים דכתב הרמב"ן שמצות קדושים תהיו כולל מצות קדש עצמך במותר לך בכל עניני הנאת הגוף שהוא שורש הנחש שהכניס שריגשו האדם הנאת הגוף הזמן בשבת זה לתקן כל שורש הפגם:

זכר צדיק לברכה

דאָס יעבדן טען נאָר אַין ירושלים
הנהגת רבי יהודה הורוויץ מדר"קוב י"ע וע"א

עבודת קודש

גליוני מר"י על חת"ס סופר

להחיות רוח שפלים

כל חייו של רבי יודאלי היו "להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים", הוא ידע לזהות את אותם אנשים נדכאים בתוכנו, את אותם הנצרכים באמת, שאינם הולכים ומפרסמים את דלותם ועוניים בשער בת רבים, ולתמוך בהם בכל מיני חיזוק, החל משיחות עידוד וחיזוק, דרך יעוץ לכל בעיותיהם. יכול היה לשבת שעות רבות ולנסות לפתור את מצוקותיהם. וכלה בסכומי כסף הגדולים שהיה מעניק להם בכדי שלא יתמוטטו לגמרי. לא היה אצלו שום גבול וקצבה ככל שהיה מדובר לסייע לאחרים, שום דבר לא עמד בפניו.

זכורני שהייתי בביתו כאשר קרא לבעל מקצוע אחד, וביקש ממנו ללמד את אמונתו לבנו של חברו הטוב שנפטר, והלה מחוסר פרנסה. לא הועילו כל התירוצים שהלה טען כי הדבר לא מקובל, ואולי לבסוף יהפוך למתחרה שלו וכו', דבר אחד עמד בפניו: בנו של חברך הטוב נמצא במצוקה גדולה, ואיך תוכל לסרב לסייע לו. ועל זה חזר שוב ושוב, ולמותר לציין כי הצליח בכך.

אך הוא לא הסתפק בפעולות אלו, ולאחר ולפני כל זאת, השקיע שעות רבות בתפילה ובתחנונים עבור כל אותם נשברי לב, עבור החולים והנדכאים. פעמים רבות כשבאתי לביתו מצאתי כשעיניו נפוחות מבכי על כל אלו שנזקקו לעזרתו. היה יכול להתאמץ בתפילה על חולה או נזקק, עד כלות הנפש ממש.

הרב החסיד רבי יהודה יואל מילר זצ"ל יהודה לקדשו - קשר איתו ויזניץ

עיקר וטפל

סיפר הרה"ח ר' פסח שלומוביץ ז"ל, שבשנת תש"ח יצא הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע לשפת הים לבילוי שביעי של פסח, לומר את השירה מול גלי הים. לשנה אחרת, שנת תש"ט, שהה הרה"ק ה'אמרי חיים' בארה"ב בחג הפסח ואז ביקשו

העם שהמה ישמעו לו כי זולת זה אסור לומר דבר שלא נשמע, על כן מזהיר ואמר והמשלח השעיר לעזאזל פי' בעלי החטא הגורמים בעצם לשליחת השעיר המה ישמעו לקול מוריהם לטוב, וזהו יכבס בכדיו על דרך "אם תכבסי בנר", ורחץ בשרו במים של תורה ככל אשר יורוהו הכהן, ואחר כך יבוא אל המחנה הקדושה מקום שבעלי תשובה עומדים. עד כאן לשונו הק'.

ובגליוני מר"י ציין לדרשות החת"ס (ח"א דף קכד) כתב בזה הלשון: כי אם שמעו תשמע בקולו ועשית כל אשר אדבר ואיבית את אוביך וצרת את צורךך כי ילך מלאכתי לפניך וגו', יש לדיין דבכאן נאמר הכל בלשון יחיד, ולקמן בפסוק השני מתחיל בלשון רבים "ועבדתם את ה' אלקיכם" וחזר ואמר בלשון יחיד וברך את לחמך ואת מימך, ועוד מאמר והסירותי מחלה מקרבך כמדבר בעדו יתב"ש, ולעיל מני' אמר כי ילך מלאכתי לפניך. ויש לומר כי חלוק והפרש גדול יש בין עבודת ה' הנעשית לכל יחיד בפני עצמו בביתו ובין הנעשה בהתחברות שידברו יראי ה' איש אל רעהו ויעשו לזה חברה וכדומה - כי אפי' אם יהיו כל ישראל כולם צדיקים ושומרים התורה אלא שאיננו בחברה שיעור אדם את חברו, אזי אין שמירתם והנהגתם אלא על ידי מלאך החונה סביב ליראיו ויחלצם רצונו לחלצם מצרה, אבל לא להוסיף להם ברכה כי אין בכח מלאך אחד לעשות ב' מיני שליחות, וכן מצינו באברהם אבינו ע"ה שאותו המלאך שבא להציל לוט לא היה יכול לבשר את שרה, והכי נמי דכוותיה.

משא"כ בהתחברם יחד אזי אפי' לא תהיה עבודתם נבחרת כ"כ מכל מקום הן קל כביר לא ימרו, והוא יתב"ש בעצמו מנהיגם ואז בכל מקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתך ויש כאן רפואה והצלה וברכה וכוליה ביה, ולא לבש ממשגיח על הכלל בהשגחה כללית אלא אפי' על כל יחיד ויחיד מהם בהשגחה פרטית. וזהו שאמר בתחילה כי אם שמוע תשמע בקולו בלשון יחיד, אפי' שהיה זה כל ישראל רק שכל יחיד בפני עצמו ישמע בקולו ולא יתחברו זה עם זה, לא יהיה כי אם ואיביתי

כתב מרנא החת"ס בלשונו הקדוש: ובא אהרן אל אהל מועד ופשט את בגדי הבד אשר לבש בבואו אל הקודש והניחם שם ורחץ את בשרו במים במקום קדוש ויצא ועשה את עולתו ואת עולת העם, יאמר עפ"י מ"ש חובת הלבבות הגם שהבדיות הוא ממעלות הרמות מכל מקום יותר מזה הוא ההתחברות עם עובדי ה' להורות הדרך ילכו בה וזכותם יהיה תלוי בו והאריך מאוד בזה בדוגתי טובי, ומכל מקום כתב בשער הפרישות שהיה צלחתו בפניו ואכלו בלבו פירוש מכל מקום לבבו יהיה בודד לה' רק בפניו יסביר להם פנים כדי שיקובלו דבריו, והנה להיות כי הגהן הגדל היה מפרישים ז' ימים קודם יום הקדוש הזה והיה מתבודד בהם אמר לו שלא ירבה לעשות כן כל ימות השנה כי יותר טוב לו ללמוד דעת את העם כדכתיב "ורו משפטיך ליעקב", וזהו אחר תשלום עבודת יוה"כ אמר ומעתה ובא אהרן אל אהל מועד הוא ביהמ"ד ופשט בגדי הבד הבדיות אשר לבש בבואו אל הקודש שהיה פרוש ז' ימים עכשיו יפשוט אותן הבגדים פי' לא ישתמש במדה ההיא, רק והניחם שם ע"ד שבגדי הבדיות יהיה מונחים בקדש עד שנה הבאה, אבל לא בשארית השנה.

ואמר עוד ורחץ בשרו במים במקום קדוש פי' במקום שהיה לו להיות קדוש ופרוש חלף זה ירחץ בשרו במי התורה, ותפש כינוי מים שמרמז בו שימשיך לב שומעיו כי חלק התורה הממשיך לב נקרא מים כידוע, וגם רמז אל ההכנעה לב דאהרן אוהב את הבריות ומקרבן לתורה, ואמר ולבש את בגדיו הוא כנ"ל הני דאבלו בלבו מ"מ יתלבש בבגדי הצהלות בפניו ויצא ועשה עולתו ועולת העם עולמתו מלשון עליית המדרגה כי בלי ספק יעלה מעלה מעלה והוא ועמו.

ואמר וכפר בעדו ובעד בעם כי הוא ראוי להגן על כל העולם כולו ועוד ואת חלב החטאת יקטיר המזבח, פי' החטאת היותר גדול הוא מטקיר המזבח, פי' העבירה היותר גדולה המכונה חלב החטאת גם אותה מכניס לקדושה כי עונותיהם יעשו זכויות, עד כאן אזהבה לכהן, ועתה מזהיר

גליוני מהר"י על חת"ס סופר המשר

את רויבין ותו לא, והטעם כי מלאכי ילך לפניך והוא אין בכוחו לעשות יותר - אבל ועבדתם את ה' אלקיכם בציבור וחבורת מצוה אזי אבוא בעצמי אליך וברכתך והסרותי מחלה מקרבך לא תהיה משכלה ועקרה וכהאי גוונא, וק"ל.

עוד ציין בגליוני מהר"י למש"כ מרנא החת"ס בדרשות (רלד:*) בלשונו הטהור: ולבש הכהן מדו בד ומכנסי בד ילבש על בשרו. פי', כמו שכתב בחובת הלבבות (שער הפרשות פ"ג) דרך הצדיק כשהוא בין חבורת בני אדם מ"מ מחשבתו מתבודדת עם ה'. וידוע כי אהרן קדוש ה' היה רודף שלום ומכניס הבריות לעבודת השי"ת על ידי שהיה מראה להם פנים שוחקות ומקבלם בסבר פנים יפות, נמצא שבלבו היה מתבודד ולא התחבר עם שום אחד מהם, ומכל מקום היה מראה להם חיצוניות שלו כאלו הוא עמהם. וזהו ולבש הכהן מדו בד אותה מדה של בדידות שיש לו יתלבש, שפנימיותו יהיה בודד, ובחיצוניותו יקבל כל אדם בספר פנים פות, ועל ידי זה "ומכנסי בד ילבש על בשרו" פי' עם חצוניותו ובשרו ילבש מדה הנקראת מכנסי - פי' להכניס הבריות זה עם זה לעשות שלום ביניהם, כס להכניסם תחת כנפי השכינה.

וע"ע במה שכתב מרנא החת"ס במקום אחר בדרשות (ח"ב דף תט:*) ובהקדמה לחלק יו"ד כעין דבריו בכאן, ובגליון שבדרשות (דף רלד:*) הוסיף לבאר עוד מכתב יד קדשו של החת"ס דברים נפלאים בזה.

התלמידים מרבי יודא"לי שיואל לצאת עמהם לשפת הים כמו בשנה שעברה. והנה אותה שנה היתה שנת ביעור מעשרות, ורבי יודא"לי החל לשאול אחד אחד האם הלך בערב החג להשליך את המטבעות לים, אך כולם כמונן השיבו בשלילה. ואז אמר להם בתוכחת מוסר: 'לזרוק את המטבעות לים אינכם רוצים, אבל לומר שירה אצל הים, רוצים אתם?!'...

יהודה לקדשו - קשר איתן ויזניץ

ונברךך עליה בקדושה ובטהרה

היה מונע עצמו מלאכול מיני מזונות, מחמת הספק והשיטות מה נקרא פת הבאה בכסנין, אבל כשנזדמן לו פרי עץ משבעת המינים היה נהנה מאוד, שיוכל לברך ברכה אחרונה ברכת מעין שבע, שאומר שם ונאכל

מכאן כראש הכולל של ההוא, וביקש ממני ללכת ולברר את הענין. כאשר אמנם נוכחתי לדעת כי חששו לא היה לשווא, לא הסכים יותר לשמוע על כך. וצריך לציין כי לא היתה לו שום מחויבות לחוג זה או אחר, אבל באם יגרסו ח"ו צער לאחד מישראל הדבר אינו שווה.

הרב החסיד רבי יהודה יואל מילר זצ"ל יהודה לקדשו - קשר איתן ויזניץ

אהבו טוב

ואמנם כן אהבתו את הטוב והכנעתו מול כל עושה טוב היו מן המופלאות, שהיה לבו ער ופתוח להבחין ולהתפעל מכל מעשה טוב שאך נעשה בשלמות, והיה מרבה לשוחח בשבח המעשה ובמעלת עושהו, וביותר היה מתפעל ממעשיהם הטובים של אנשים פשוטים העושים את מעשיהם בתמימות.

וכשספרו לו על בחור מתמיד בישיבה שלא פסק מלימודו עד סמוך לחופת אחותו, היה מספר זאת בהתפעלות כמ"פ.

כששמע על ישיבה מסוימת שהבחורים שם אוכלים בעדינות ובדרך ארץ היה מרבה לספר זאת בהתפעלות.

פעם סיפר לו הרה"צ רבי מנחם מונדר זצ"ל שאוכל אצלו בחור, ואוכל לאט מאוד, ואינו ממחר לגמור אכילתו, והיה מרבה להתעניין עליו, והיה שואל כמ"פ אם גם היום אכל אצלו, ואם אוכל באמת כל פעם כ"כ לאט.

מיצר ודואג

היה אפשר לראות אצלו זאת מדי יום כאשר בירך ברכת המזון בדמעות שליש, בעיקר היה מתעכב במילים "קדושו קדוש יעקב", וכן אח"כ ב"ובנה ירושלים עיר הקודש במהרה בימינו" הוזיל דמעות כמים, וכל זה היה בימים רגילים, ומי יכול לתאר את תוקף עבודתו בשלושת השבועות, כאשר היה אפשר לראות עליו כלות הנפש ממש, בשעה שאמר "דחם נא אלוקינו" היו פניו משחירות מרוב צער וכאב על חורבן הבית, וזכרני איך שהיה מחזיק את השטריימל או הכובע בידו האחת שלא יפול מראשו, ולאחר שסיים היה צריך לנוח דקות ארוכות עד שהיה חוזר לעצמו.

הרב החסיד רבי יהודה יואל מילר זצ"ל יהודה לקדשו - קשר איתן ויזניץ

מפריה ונשבע מטובה ונברךך עליה בקדושה וטהרה, וע"פ מש"כ הב"ח, קדושת הארץ הנשפעת בה מקדושת הארץ העליונה היא נשפעת גם בפירותיה שיונקים מקדושת השכינה השוכנת בקרב הארץ.. וע"כ ניחא מה שאנו מכניסין בברכה זו ונאכל מפריה ונשבע מטובה כי באכילת פירותיה אנו ניזונים מקדושת השכינה ומטהרתה ונשבע מטובה.

'מנהג קבע היה לו לרבונו [הרה"ק רבי יודא"ל ז"ע] כחצי שעה לפני זמן הדלקת הנרות, ישב על כסאו לבוש בבגדי שבת והיה מעשן סיגריה, אך ברגע שנשמעה הצפירה המבשרת על כניסת שבת קודש, מיהר להניח את הסיגר ולהצניע את הקופסא על הארון. כמה פעמים שמעתי מפי קדשו להסביר מנהג זה, על פי דרכו של הרה"ק בעל 'בני יששכר' ז"ע, שכידוע היה ספרא רבה וכתב חידושי תורה עד זמן הדלקת הנרות ממש, שאז היתה הרבנית אומרת לו: 'הסנדלר כבר נעל חנותו, החייט כבר הפסיק לתפור, ורק אתה כותב עדיין!'

'וההסבר בזה, כי בבוא השבת צריך האדם להראות שהוא שובת ממלאכתו, ובשלמא מי שעובד לפרנסתו כל ששת ימי המעשה, בזה שאינו עובד עוד, מראה בחינה זו, אך אלו שאינם עובדים כל השבוע, צריכים לעשות פעולה כלשהיא שהם עושים כל השבוע, וכעת הם מפסיקים לעשותה. לכן ה'בני יששכר' שכתב כל ימות השבוע, הפסיק לכתוב ממש סמוך לכניסת השבת, כדי להראות את שביתתו. כך גם נהג רבנו, שהיה מעשן רבות במשך השבוע וכעת ביקש להפסיק עם הישמע הצפירה.

משמשו הרה"ג רבי מרדכי גנוט שליט"א יהודה לקדשו - קשר איתן ויזניץ

משתתף בצערו של חבריו

כשספרו לו על צרה שאירע לאחד היה משתתף מאוד בצערו, וכמה ימים אח"כ עוד נשאר חבוש בראשו, וכששאלו אותו עד כאן, הגיב האם השתנה משהו מאז שאירע הצרה...

וכשראה שאחר אינו מתרגש כ"כ מהצרה, היה אומר כנראה שאין לך לב אלא כעין דמוי לב המובא בפלית'...

משמח את הבריות

היה זה בשנים הראשונות בירושלים שמצבו הכלכלי היה גרוע, ובדיק באותה עת הציעו לו לכהן כראש כולל, משרה שהתאימה לו מאוד, אך הוא חשש כי לחוג מסוים תהיה חלישות הדעת מכך שהוא

מצאורי הגולה

מרשך ביתם של שרידי החרב האחרון וז"ע ועי"א שאלתו מוטבם היה
בגלות ארצה"ב והאירי בני רבב באר החרב קדושתם ועבודתם

ב"ק ארמו"ר מטאהש זי"ע

שיחות קודש

ח"י אייר חל ל"ג ימים לעומר, יום הילולת התנא האלהי רבן שמעון בר יוחאי

יכול לצוות לכל הניצוצות שנפלו בעת השבירה שיתעלו, וברגע אחד יהיה התיקון השלם, אלא שהקב"ה חפץ דוקא בעבודת הצדיקים, שהם יעלו הניצוצות והם יקרבו הגאולה שלימה, כדי שיקבלו שכר על עבודתם. וכמו שפירשו בספרים הק' הכתוב (תהלים ק"א ו') כח מעשיי הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים, כח מעשיי היינו התיקונים שבעולמות, כמו שפירש"י על הפסוק (בראשית א' ז') ויעש אלהים, תקנו, וזהו "כח מעשיר", היינו כח התיקונים שבעולמות, "הגיד לעמו", הגיד הוא לשון המשכה, שהקב"ה המשיך עבודה זו לעמו בני ישראל שהם יתקנו התיקונים, ומה טעם, כדי "לתת להם נחלת גוים", היינו לשלם להם בעבור זה שכר על עבודתם ופעולותם. לכן אף שהיה בכחו של רבי שמעון לפטור את העולם ולהביא הגאולה, לא עשה כן למעשה, כי הגאולה צריכה לבוא על ידי מעשינו. אלא זאת עשה, שגילה והאיר אור תורת הנסתר בעולם, אשר בכח זה יש בכחנו לקרב הגאולה שלימה במהרה.

וגם הגאולה הפרטית של כל בר ישראל באה מכחו של רשב"י, כמו שרמזו צדיקים הק', במה שאמרו חז"ל (ברכות ט' ע"א) כדאי הוא רבי שמעון לסמוך עליו בשעת הדחק, היינו שזכותו וכחו של רבי שמעון מגבי לכל אדם בעת צרה ודחק, להושיע בדבר ישווע ורחמים.

הרה"ק הרבי רבי פנחס'ל מקארץ זי"ע היה משבח ומודה לה' שנשמתו ירדה לעולם בתקופה שכבר נתגלה ספר הזוהר בעולם.

הרה"ק רבי אייזיק'ל מקאמאנא זי"ע מבאר בספרו הק' נתיב מצותין (נתיב התורה שם), וגם בספרו הק' זוהר חי (ח"א דף מ' וחי"ג דף כ"ט), את השתלשלות הדברים היאך נתגלה ספר הזוהר בעולם. כי רבי אבא תלמידו של רשב"י, הוא רב הנזכר בגמרא, והוא חי שלש מאות שנה, והוא כתב כל מה

במסכת שבת (ל"ג ע"ב) סיפרו חז"ל כי רבי שמעון בר יוחאי התחבא במערה יחד עם בנו רבי אלעזר למשך שלש עשרה שנה. ורבי אייזיק'ל מקאמאנא זי"ע כותב בספרו הק' נתיב מצותין (נתיב התורה שבי"א אות ל"ב) כי באותה מערה חיבר רשב"י את תיקוני זוהר הקדוש.

וכן משמע בריש ספר התיקונים, שפתח בה: "רבי שמעון אזל ליה וערק למדברא דלוד ואתגניז בחד מערתא וכו'".

והמערה הזאת עדיין קיימת עד היום הזה, והיא בכפר פקיעין בגלילת עיר טבריא, ובימי הזוהר נקרא המקום ההוא מדברא דלוד. וסמוך להמערה נמצא עד היום הזה גם המעיין וגם העץ של חרובין שנברא בשבילי.

כאשר עלה הרה"ק רבי מנחם מענדל מוויטעפסק זי"ע לארץ ישראל, רצה לקבוע מושבו בכפר פקיעין הנ"ל, אבל הישמעאלים גירשוהו משם, ואמר שאם היה אפשר לו להישאר לדור באותו כפר למשך שנה או שנתיים, היה בכחו להביא עי"ז הגאולה שלימה.

ואפשר מפני שבמקום ההוא ישב רבי שמעון ורבי אלעזר במערה שלש עשרה שנה, ושם נתחבר ספר התיקונים, לכן היה בכחו של רבי מענדלעל לפעול שמה הגאולה שלימה, כי בכח תורת רבי שמעון תהיה הגאולה שלימה, כמו שכתוב בזוה"ק (ח"ג קכ"ד ע"ב) על ידי האי ספר הזוהר יפקון מן גלותא(עי' עוד לעיל פ' שמיני).

וכן העיד רבי שמעון בן יוחאי על עצמו, באמרו יכול אני לפטור את כל העולם מן הדין (סוכה מ"ה ע"ב), והיינו שהיה בכחו להביא הגאולה שלימה בכח ובזכות תורת הנסתר שגילה. אבל לא אמר אלא "יכול אני" ולא עשה כן, כי רצון הקב"ה הוא שהגאולה תהיה על ידי מעשי ועבודת בני ישראל, וכמו שכתוב בספר הק' נועם אלימלך ריש פרשת בראשית (ד"ה ויאמר אלהים), כי הקב"ה

עובדות והנהגות

דוד המלך בכבודו ובעצמו נעמט די תפלות

פעם ישב רב אחד - שהיה אורח - אצל עריכת השלחן הטהור של רבינו ז"ל בשב"ק אחה"צ, ושאל את רבינו ז"ל בטעמא דמלתא שמאריכין באמירת תהלים בציבור בצפרא דשבתא. לפני התפלה, דהנה מה טוב ומה נעים להקדים עבודת התפלה, ולדחות האמירת תהלים בציבור להשעות שאחרי צהרים.

רבינו ז"ל לא ענה לו כלום על אתר [שלא דיבר דיבורי חול במשך כל השבת], והיה כאשר סיים רבינו בלימוד ברבים בספה"ק נועם אלימלך כדרכו בקודש, התחיל רבינו להרחיב את הדיבור בענין שהציצונים חוטפין לפעמים תפלות ישראל ח"ו, והתבטא אז רבינו ז"ל בלשון נפלא: "אנו זעמיר מאמין באמונה שלימה אז דוד המלך בכבודו ובעצמו נעמט די תפלות, און ער טראנט עס ארויף דארט ווי ס'דארף אנקומען", (אנו מאמינים שדוד המלך בכבודו ובעצמו לוקח את התפילות ומביאם למקום שהם צריכים להגיע) עכלה"ק (מפי עד ראי', הרה"ח ר' זאב גרינבוים הי"ו מווייליאמסבורג).

עד כדי פירוק אברים
סיפר הרב ר' שמעון מנשה

א. עיין במאור ושמש (פ' שמות) בד"ה ויהיה בימים הרבים ההם וגו' ויאנחו בני ישראל מן עעבורה וכו', דיש עתים שאין התפלה יכיר הה לעלות למעלה מפני הקטרגים שמפסירין קין בחומת ברזל כמו שכתוב כי עוונותיהם מבידילים, והתקנה לזה איתא בזוהר הקדוש לעזוק מעימקא דלבא בכל כונתו, שהוא רק וול לבד בלא דיבור, והוא נקרא זעקה ושר עה, ומזה אין המקטרגים יודעים, רק הקב"ה עעצמו פונה לדעוק זה כשהוא באמת מעיר מקא דלבא, ועונה לקוראיו, וזה חשוב יותר התפלה שהיא בדיבור בחיתוך אותיות ותריות, שמינינים המלאכים, ויכול להיות קט רוג עליה, לא כן בזעקה הנזכרת לעיל בלא דיבור, השר"ת לבד יודע מחשבותיו ומבוקשו, וממלא משאלות לבו לטובה, עיי"ש.

ב"ק ארמז"ר מטאחש זי"ע

וויינגארטן שליט"א מויליאמסבורג, בן גיסו של רבינו ז"ל: "היה פעם ביום ראשון בבוקר בשעה 7:00 אחרי שרבינו קיבל אנשים בפתקא ופדיון במשך כל ליל מוצש"ק, קרא אותי רבינו ז"ל ואמר לי: "מנשה, דו וועסט זיין א גוטע שומר, איך בין שוין נישט געשלאפן אפאר מעת לעת, דאנערשטיג נאכט בין איך אהיימגעקומען פון ניו יארק, פרייטאג און שבת קודש האב איך נישט געהאט קיין צייט זיך אראפצולייגן, איך קען מיר נישט האלטן די קאפ אין די הייער, איך שטעל דיר פאר א שומר, זאלסט זעהן אז קיינער זאל נישט אריינקומען ביז 1:00 אזיגער" ע"כ. (אני לא ישנתי כמה ימים בליל שישי חזרתי מניו יארק ובשבת לא ישנתי אני לא מצליח להחזיק את הראש אני מעמיד אותך לשומר שאף אחד לא יכנס עד 1:00 בלילה) הרה"צ ר' מרדכי סג"ל זצ"ל והרבנית הצדיקת ז"ל כיבו כל הלעקטערס וכל הטעלעפאנען (חוץ מטעלעפאן אחד אם מגיע הזכרה נחוצה), והר"ר מרדכי עם הרבנית ז"ל הלכו משם לישון [אחרי שלא הלכו לישון כל הלילה], ואני נשאיתי שם, ועמדתי שם כשומר נאמן שלא יכנס שם שום אדם.

לערך בשעה 1:00 נכנס בבית הרה"ח המפורסם ר' בנימין זאב זוסמאן סופר ע"ה, משב"ק, ואמר שרצונו ליכנס לרבינו, ואמרתי לו דרבינו ז"ל ביקש לנוח ואינו מניח שיכנסו עכשיו אצלו, ועל זה ענה לי שמוכרח ליכנס כעת בכל אופן, וע"ז עניתי ואמרתי שאקין את הר"ר מרדכי ז"ל, ואז תאמר לו שברצונך ליכנס לרבינו ז"ל, וע"ז ענה לי "וועק איהם נישט אויף, איך קען דעם רבי", און איך זאג דיר אז דער רבי שלאפט נישט, אויב איך תיכף אוועק".

ושאלתי ממנו בטעמא דמלתא שרצונו עז כ"כ ליכנס דייקא כעת, וע"ז ענה לי שאיקלע לאתרן אחד מהנגידים החשובים מהאחים רייכמאן מעיר טארנאטא, ורצונו ליכנס מיד אל רבינו ז"ל, ואם לא יניחו אותו ליכנס יהיה לי צער ועגמת נפש גדול כמוכן. ואחרי שמעי כל זאת אמרתי לו, דא"כ אני מניחו שפיר ליכנס לחדר רבינו, ונכנסו שנינו ביחד במתינות לחדר רבינו ז"ל, ועמדתי נבהל ונשתומם, בעת שאני רואה את רבינו

ששמע מרבו רשב"י ומפי החברייא, ורשב"י צוה לו לגלות לבבל עם הכתבים שכתב, ומאז היו כתבים אלו מצויין בבבל רק ביד ראשי הישיבות והגאונים, והיו מכנים את הספר בשם "מדרש יהי אור", או "מדרשו של רשב"י". ובסוף ימי רבנן סבוראי בתחלת ימי הגאונים, היה איש אחד המכונה בשם "רעיא מהימנא", שקידש וטיהר עצמו כמלאך אלהים, ולמד ספר הזוהר בעיון רב והשגה נפלאה, עד שזכה שנתלבש בו נשמת משה רבינו ממש, ורשב"י והחברייא היו רגילין להתגלות אליו, וגם כל הנשמות ממתבתא דרקיעא, ומלאכים ושרפים, וגם אליהו הנביא זל"ט היה מתגלה אליו, וכולם גילו לו רזי תורה. והוא סידר את הכתבים בסדר נאה על פרשיות של תורה, והוסיף בתוך הכתבים מה ששמע מפי רשב"י ואליהו. וכתבים אלו נמצאו בישיבת הגאונים, וניתנו מיד ליד רק ליחידי סגולה שבדור. וכמה מן הראשונים ראו את הזוהר, כמו רבינו יצחק אלפסי ז"ל, ורבינו בחיי הראשון, והרמב"ם ראה אותו ולמד בו והיה בקי בו, כה נמשך עד זמנו של רב האי גאון, אשר מאז נתגדלו הישיבות שבבבל וגלו ממקום למקום, ועל ידי זה התחיל ספר הזוהר להתפשט בכל

צדיקים הק' אמרו, כי הקב"ה נטל את השם הוי"ה, והלבישו ספאדיק וקאפטע, וזה היה הרבי רבי מענדעלע. במשך עשרים ושתים שנה דרש דברי תורתו על פסוקי פרשת המן, ובכח זה השפיע פרנסה ושפע רב לבית ישראל. פרנסה פירושה כל דבר שהאדם צריך לחיותו, והעיקר מה שאנו צריכין מאד לחיות נפשנו, הוא שנוזה להיות קרוב אליו יתברך, ולהצליח בתורה ועבודה, פרנסה זו נחוצה לנו מאד, לכן יהי רצון

עומד אצל העמוד עם ספר התהלים, ורגליו [לברש בפוזמקאות שחורות] מונחין בספל [לעוואר] גדול מלא מים, והיה מונח בתוכו חתיכות קרח [שטיקער אייז]. וספר התהלים מונח על העמוד שנקבע להשתמש בו בעת שיושבין סמוך לו, ורבינו ז"ל שחה את נפשו עד ספר התהלים, אצל מזמור ס"ח, הר"ר בנימין זאב ז"ל ניגש אל רבינו ואמר לו שרוצה לומר לו איזה דבר, ורבינו רמז לו שרצונו להמשיך עוד, וגמר רבינו עד מזמור ע"א. ויהי כאשר גמר רבינו ז"ל מזמורי התהלים נענה רבינו אלי

העולם, עד שבימי הטור נתגלה בגילוי רב לכל ישראל, כי מן השמים הגיעה העת שיתגלה ברשות קוב"ה ושכינתיה. ומסיים הרה"ק מקאמאנא בספרו נתיב מצותיך, כי הציע דברים אלו לפני ידידו ש"ב הרה"ק רבי יודא צבי מאזאלא זי"ע, וגם הוא הסכים לכל זה, שכך היה סדר התגלות ספר הזוהר.

האר"י הק' השתטח בכל שנה על ציון קדשו של רשב"י כמה ימים לפני ואחרי ל"ג בעומר, ופעם אחת בהיותו שם בל"ג בעומר, גילה את בנו בן שלש שנים. כאשר האור החיים הק' נסע למירוץ להשתטח על ציון רשב"י, בהגיע לקצה ההר ירד מן החמור, והיה מטפס ועולה על ההר בפישוט ידים ורגלים.

בשנת תשל"א זכינו להשתטח על הציון הקדוש של רשב"י במירון, מתחלה ישבנו שם מיום ראשון עד יום רביעי בשבוע, ביום רביעי חזרנו לירושלים, כי בליל חמישי חל ט"ו תמוז, יום הילולת האה"ח הק', והשתטחנו על ציון האה"ח הק' בהר הזיתים בליל ויום חמישי. ביום ששי חזרנו למירון, ושבתנו שם בשבת קודש, ובי"ה זכינו לערוך את כל סדר השבת קודש בבית"כ שמעל המערה, ושחינו שם עוד שבוע שלם, עד יום ששי שאחריו.

ל"ד בעומר, חל הילולת הרה"ק רבי מנחם מענדל מרימנוב זי"ע.

שבזכותו של הרבי רבי מענדעלע יושפע לנו פרנסה זו בשפע רב, ועל ידי זה ממילא לא יחסר לנו גם פרנסה גשמית וכל טוב, כי על ידי תורה ותפלה אנו מפרנסים לאבינו שבשמים כביכול, כמו שאמרו חז"ל (וזה"ק ח"ג ז' ע"ב) ישראל מפרנסין לאביהן שבשמים, היינו שאנו גורמים במעשינו להאיר למעלה אורות גדולים, לייחד יחודים קדושים חיוניים לדלילא, ועל ידי זה ממילא יורדות למטה השפעות טובות גם בגשמיות, בני חיי מזוני רויחא.

בלשונו: "מנשה, דו ביזט נישט קיין גוטע שומר..."

ואח"כ שאלתי את פי רבינו ז"ל, דפליאה הוא ממני בטעמא דמלתא שאמר רבינו שהולך לישכב, ולמעשה לא השכיב את עצמו כלל, וע"ז ענה לי רבינו ז"ל: "איך האב דען געזאגט אז איך גיי מיר אראפלייגן? אדער אז איך קען נישט האלטן מיין קאפ אין די הייער?", (אמרתי שאני הולך לישון או שאמרתי שאני לא מצליח להחזיק את ראשי?) ע"כ.

(אש קודש)

מפתורא דאבא

ניצוצי אור מאצר תורת של

ב"ק מרן אדמו"ר הגה"ק רבי אברהם אבא ז"ע
בעל האמונת אברהם מפיטסבורג

חודש אייר תשפ"ה
ג'און נה

י"ל בסיוע ידידנו הנכבד
הר"ר בנימין מאיר ויינברגר הר"ו
ומשפחתו ישיחו
ברוך א"נ.

מילי דרביא

מכת"ק רבינו ז"ע בקונטרס הגמטריאות

'בר יוחאי' (237)

'כי יכול נוכל לה' (237)

'ירא הוי"ה' (237)

וביאר רבינו ז"ע:

נראה כוונת הרמז בזה כי איתא בזוה"ק (ח"ג קכד, ב) "בספרא יפקון מגלותא" כידוע, וזהו "כי יכול נוכל לה" [עלה נעלה וירשנו אותה כי יכול נוכל לה (במדבר יג, ל)].

ואמרו חז"ל במס' ברכות (ו ע"ב) על ירא שמים "כל העולם לא נברא אלא לצוות לזה" כי זה כל האדם, וכבר יסד הפייטן (בזמר 'בר יוחאי') "נעשה אדם נאמר בעבורך", [שכל בריאת העולם היה רק בעבור רשב"י] וזהו הרמז של ירא הוי"ה.

מילי יקירא

והשבות אל לבבך

ידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלוקים בשמים ממעל
ועל הארץ מתחת אין עוד (דברים ד, לט).

יש לפדש 'וידעת היום' - כשתתבונן ותראה את כל הקורה אותנו כהיום הזה, ותראה האין כבשה אחת חיה וקיימת בין שבעים זאבים, אין לך הוכחה גדולה מזו על האמונה. 'והשבות אל לבבך' - דבר זה יתא תשובה ללבך החוקר והרוצה להבין על פי השכל שיש בורא ומנהיג. 'כי ה' הוא האלוקים', המשגיח בשמים ובארץ בעליונים ובתחתונים. כי זה יחייב גם את השכל.

מכת"ק

השלך על ה' יהבך

ישועת ה' כהרף עין (פסיקתא, אסתר ד, יז). 'ישועת ה' - אימתי היא באה? 'כהרף עין', מלשון רפיון, כשנחלשת ונרפית העין הנשואה והצופיה לעזרה טבעית, כשרואה האדם שאין לו מוצא בדרך הטבע. ומשליך יתבו רק על ה', אז בא תבוא הישועה. [מרשימות הר"ה אלימלך בנט הי"ו]

משיחו"ק שולח"ט ליל שב"ק ויצא תשמ"ט

גדולים מעשי הצדיקים

גדולים מעשי צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ (כתובות ה ע"א). אמנם גדולים מעשי ה' בבריאת שמים וארץ וכל נפלאות הבריאה, אבל אינו חידוש כל כך כלפי שמיא, הדיפלא מה' דבר. אבל כשאנו רואים מעשי הצדיקים, מעשי בשד ודם, עבודתם ומדיגתם, ורואים עד היכן מסוגל להשיג ולהגיע, בשד ודם העובד ומתייגע על עצמו, מעשיהם של אלו גדולים הם ממעשה בראשית.

מרשימות המשב"ק הר"ר בנימין מאיר ויינברגר הי"ו

מילי דאבות

את כל אחד לפי מידת השגתו וערך נשמתו.

חכמת התמימות

יש לומר בטעם שסידר רבי את מסכת 'אבות' בסדר 'נויקין' דייקא, דהנה אמרו חז"ל (ב"ק ל ע"א) האי מאן דבעי למיהוי חסידא לקיים מילי דאבות, וכבר כתב ב"ק אאמו"ר צוק"ל (בצדקת יוסף פ' נח ד"ה אלה, השלישי) בשם ספר אחד, שפעם אחת אמר הרה"ק החוזה מלובלין ז"ע לחו"ז הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ ז"ע, אשר היה מוחזק לחכם גדול, דלא כתוב בתורה חכ"ם תהיה עם ה' אלקיך, אלא תמיי"ם תהיה עם ה' אלקיך, והשיב לו דכדי שיוכל אדם להיות תמים עם ה' צריך הוא חכמה גדולה, עכ"ל.

והנה איתא במשנה (ב"ב פ"י מ"ח) אמר רבי ישמעאל הרוצה שיחכים ינסוק בדיני ממונות, שאין לך מקצוע בתורה גדול מהן, שהן כמעין הנובע.

על כן סידר רבינו הקדוש מסכת אבות בסוף סדר נויקין, כי אחר שיעסוק אדם במקצוע זה של דיני ממונות וישיג חכמה יתירה, שוב יוכל לקיים כראוי כל מילי דאבות ויהיה תמים וחסיד.

לכל תלמיד כפי השגתו

והעמידו תלמידים הרבה ועשו סיג לתורה (פ"א מ"א). נראה קישור הדברים, דכבר פירש הרע"ב והעמידו תלמידים הרבה, לאפוקי מרבן גמליאל דאמר כל תלמיד שאין תומו כבדו אל יכנס לבית המדרש (ברכות כח ע"א), קמ"ל שמלמדין תורה לכל אדם ואין צריך לבדוק אחריו.

ברם, יש לומר דאף שאין לנוע משום תלמיד מלשקוד על דלתי בית המדרש, אבל ודאי שאין כל התלמידים שווים, ולא כל אחד ראוי ומסוגל לכל המקצועות שבתורה, וצריך ללמד את כל אחד ואחד לפי ערך נשמתו והשגתו.

לכן אמרו 'ועשו סיג לתורה', שהעיתו והרשו להכניס את כולם לבית המדרש ולהעמיד תלמידים הרבה, הוא בתנאי שיעשו סיג ללמד

החכמה היא דרך הממוצע

איזהו חכם הולמד מכל אדם (פ"ד מ"א). נראה הכוונה בזה על פי מה שכתב הרמב"ם (פ"א מהל' דעות ה"ג) 'הדרך הישרה היא מדה בינונית שבכל דעה ודעה מכל הדעות שיש לו לאדם, והיא הדעה שהיא רחוקה משתי הקצוות ריחוק שוה ואינה קרובה לא לזו ולא לזו, לפיכך צוו חכמים הראשונים שיהא אדם שם דעותיו תמיד ומשער אותם ומכוין אותם בדרך האמצעית וכו', ודרך זו היא דרך החכמים, כל אדם שדעותיו דעות בינוניות ממוצעות נקרא חכם', עכ"ל.

ונמצא לפי זה שמוטל על כל אדם להתבונן בדרכיהם ומעשיהם השונים של כל סוגי האנשים מכל הקצוות, ומכל אלה יוכל לברר לעצמו את הדרך הבינונית והאמצעית, באופן שתהיה רחוקה ריחוק שוה משתי הקצוות ואיננה קרובה לא לזו ולא לזו, ורק אז יהיה נקרא חכם.

ועל כן אמר בן זומא 'איזהו חכם הולמד מכל אדם', כלומר, שהוא מתבונן היטב בדרכיהם של כל בני אדם באופן שווה, ומהם הוא לומד ומברר לעצמו דרך אמצעית ובינונית, זהו החכם האמיתי.

אינו תופס מקום

אל תהי בז לכל אדם ואל תהי מפליג לכל דבר, שאין לך אדם שאין לו שעה ואין לך דבר שאין לו מקום (פ"ד מ"א). לכאורה יש לדקדק למה אמר ואין לך 'דבר' שאין לו מקום, ולא אמר ואין לך 'אדם' שאין לו 'מקום'.

יש לומר כי אכן ישנם בני עליה ואנשי מעלה אשר זכו להתעלות ולהתרומם לדרגה נשגבה ביותר, ונהפכו להיות רוחניים עד כדי כך שאינם תופסים מקום כלל, על כן לא שייך לומר שאין אדם שאין לו מקום, כי אפשר שייגע אדם לדרגה עליונה כזאת שלא יתפוס מקום, אבל על שאר חפצי העולם אמר שפיר 'שאיין דבר שאין לו מקום'.

מִיָּד אֲדַרְתָּ

ענין התחלת התורה שבע"פ במצוות קריאת שמע
שעל ידה מתעלים כל ישראל למדינת הכהנים

מאימתי קורין את שמע בערבין, משעה שהכהנים נכנסין לאכול בתרומתן (ברכות ע"ב א').

ובגמ' מקשה "ליתני משעת צאת הכוכבים" ומשני "מילתא אגב אורחיה קמשמע לן כהנים אימת קא אכלי בתרומה משעת צאת הכוכבים", עיי"ש.

ויש להבין מה שייכות יש לכהנים אצל קריאת שמע שמצאו לנכון להשימענו דין כהנים בהדי דין קריאת שמע.

ובס"ד אפשר לומר בדרך רמז בהקדם המבואר בספה"ק קדושת לוי פרשת במדבר (ד"ה אף) שכמו שיש רמ"ח אברים ושס"ה גידים גשמיים, כן יש תרי"ג אורות שכליות בעבודת הבורא והם נקראים אברים הרוחניים, והבורא ב"ה משפיע תמיד בהשכליות, ויש אדם שמושיג ורואה האין השפע בא מעילת העילות על השכליות וזהו מראות הנביא וכו', ולכן לא פקד את הלויים בתוך בני ישראל כי ישראל הם מורים על אורות שכליות, ולויים מורים על השפע הבא מעילת העילות על השכליות עכ"ל.

ולפי דבריו הק' נראה להוסיף דהנה הכהנים הרי הם במעלה עליונה על מעלת הלויים, אם כן גם הם ודאי ראוים לראות השפע היורד מהשכינה וכמדרגת הנביאים, וזוהי לכך במה שאמר הקב"ה לישראל בשעת מתן תורה (שמות יט, ו) "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש", ועל מעמד ההוא נאמר בפרשת ואתחנן (דברים ד, לה) "אתה הראת לדעת", רצה לומר שהיה להם לבני ישראל אז בחינת ראייה כהנאיים כיון שהיו במדרגת 'כהנים'.

וזוהי נראה לבאר הא דאיתא במס' חגיגה (ט"ז ע"א) בדומן שבית המקדש היה קיים היו הכהנים מברכים את ישראל בשם המפורש, היתה השכינה שורה על קשרי אצבעותיהם, והמסתכל בהם אז, עיניו כהות, וכתב מהרש"א דהמסתכל בשכינה עצמה אי אפשר להיות, אבל בקשרי אצבעותיהם היתה רק דמות וזו השכינה, על כן רק עיניו כהות, עיי"ש.

ונראה ש'דמות זו השכינה' היינו השפע היורד מהשכינה לישראל בשעת 'ברכת הכהנים'. והנה לכאורה יש להקשות לפי מנהג כהני ישראל שבמצרים שכתב בית יוסף או"ח סי' קכ"ה והביאו הרמ"א (שם סכ"ג) שנהגו לפרוש הטלית על כפיהם כדי שלא יסתכלו העם בידיהם, א"כ הרי

הכהנים עצמם היו רואין את ידיהם ובזמן שבית המקדש היה קיים האין היו יכולין להסתכל בזיו השכינה, שהיא מדרגה נעלית ולא כל הרוצה ליטול את השם יבוא ויטול.

ובשלמה לפי מנהג כמה מוקומות המובא ברמ"א שהיו פורשים ידיהם חוץ לטליתיהם והעם היו נזהרים שלא להסתכל עליהם אז שוב לא היו הכהנים רואים את זיו השכינה, עיי"ש.

אמנם לפי מה שנתבאר לעיל מובן שפיר, שיוון שהכהנים מיועדים וראויים למעלה גבוה כזו כמו הנביאים, ויכולים ומותרים לראות שפע היורד מהשכינה הקדושה על שכליות ישראל, ולכן מובן שיכלו הכהנים להסתכל בזיו השכינה שעל ידיהם בשעת ברכת כהנים.

והנה עוד כתב הקדושת לוי שם בדבור הקדוש, שתורה שבכתב הוא נגד נשמות ישראל כי שישם רבוא אותיות לתורה וכל אחד מישראל הוא אות מהתורה, ומטה לוי הוא נגד תורה שבע"פ, וזהו שכליות כתוב על פי ה' פקד עיי"ש.

העולה לפי זה שתורה שבכתב שהיא נגד נשמות ישראל, הרי היא השכליות, מדרגת 'ישראל', תורה שבעל פה הוא השפע היורד מן השמים על השכליות שהיא מדרגת הלויים כמו שנתבאר, והיות שכאמור ראיית ידית שפע קודש ה"ל ניתנה לכהנים ולנביאים על כן מתחלת תורה שבע"פ עם ההלכה השייכות לכהנים, כי על ידם דייקא נשפע בחי' תורה שבע"פ.

ודבר זה יש להעמיס במאמר הכתוב גבי כהן ונביא, (מלאכי ב, ז) "כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו", היינו שתורה ש"בעל פה" שהיא השפע היורד מהשכינה, שייך גבי כהן ונביא שהם במעלה העליונה שיכולין לראות שפע זה, והבן בס"ד.

ונראה עוד בדמיונותנו סמכו חז"ל דין הכהנים למצות קריאת שמע להורות שעל ידי קריאת שמע וקבלת עול מלכות שמים כראוי, יוכל כל איש ישראל גם כן להתרומם ולהגיע לדרגה נשגבה זו, שכן על כל ישראל נאמר "ממלכת כהנים" וישראל אם אינם נביאים בני נביאים הם (פסחים סו ע"א).

ולכן מתחלת התורה שבעל פה קבלת עול מלכות שמים שלימה שעל ידה מסוגל כל אחד להשיג מדרגת הכהנים והנביאים הרואים שפע קודש הבא מהשכינה.

מכת"ק

עניני דיומא

הארת האחדות ביום ל"ג בעומר להכנה לקבלת התורה

הלל אומר, הוי מתלמידיי של אהרן, אוהב שלום ורודף שלום, אוהב את הבריות ומקרבן לתורה (אבות פ"א מ"ב).

יש לפרש הקשר בין אהבת השלום וקירוב הבריות לתורה, בהקדם לבאר הענין שביום ל"ג בעומר פסקו תלמידי רבי עקיבא למות (שו"ע או"ח סי' תצ"ג ס"ב), דמאי טעמא פסקו למות ביום הזה דייקא, ונבאר גם מה שהספירה ביום זה הוא 'הוד שבהוד'.

דהנה איתא במדרש (ויק"ר ט ט) 'גדול השלום שבכל המסעות כתב ויסעו ויחנו, נוסעים במחלוקת וחונים במחלוקת, כיון שבאו כולם לפני הר סיני נעשו כולם חנייה אחת, דכתב (שמות יט ב) ויחן שם ישראל וכו', אמר הקב"ה הרי שעה שאני נותן תורה לבני, ונמצא שמדת האחדות היא ההקדמה וההכנה לקבלת התורה, וכן איתא בגמרא (שבת לא ע"א) שאמר הלל לאותו גר דעלך סני לחברך לא תעביד זו היא כל התורה כולה.

והנה איתא בגמרא (פסחים יו ע"א) שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם הפסח שלשים יום, רשב"ג אומר שתי שבתות, עיי"ש, וכבר כתב הב"ח (או"ח סי' תכ"ט) דלאו דוקא בפסח אלא הוא הדין בכל חג ומועד, עיי"ש, ומבואר מזה דלכ"ע

ההנהגה איתא במדרש (ויק"ר ט ט) 'גדול השלום שבכל המסעות כתב ויסעו ויחנו, נוסעים במחלוקת וחונים במחלוקת, כיון שבאו כולם לפני הר סיני נעשו כולם חנייה אחת, דכתב (שמות יט ב) ויחן שם ישראל וכו', אמר הקב"ה הרי שעה שאני נותן תורה לבני, ונמצא שמדת האחדות היא ההקדמה וההכנה לקבלת התורה, וכן איתא בגמרא (שבת לא ע"א) שאמר הלל לאותו גר דעלך סני לחברך לא תעביד זו היא כל התורה כולה.

והנה איתא בגמרא (פסחים יו ע"א) שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם הפסח שלשים יום, רשב"ג אומר שתי שבתות, עיי"ש, וכבר כתב הב"ח (או"ח סי' תכ"ט) דלאו דוקא בפסח אלא הוא הדין בכל חג ומועד, עיי"ש, ומבואר מזה דלכ"ע

ההנהגה איתא במדרש (ויק"ר ט ט) 'גדול השלום שבכל המסעות כתב ויסעו ויחנו, נוסעים במחלוקת וחונים במחלוקת, כיון שבאו כולם לפני הר סיני נעשו כולם חנייה אחת, דכתב (שמות יט ב) ויחן שם ישראל וכו', אמר הקב"ה הרי שעה שאני נותן תורה לבני, ונמצא שמדת האחדות היא ההקדמה וההכנה לקבלת התורה, וכן איתא בגמרא (שבת לא ע"א) שאמר הלל לאותו גר דעלך סני לחברך לא תעביד זו היא כל התורה כולה.

והנה איתא בגמרא (פסחים יו ע"א) שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם הפסח שלשים יום, רשב"ג אומר שתי שבתות, עיי"ש, וכבר כתב הב"ח (או"ח סי' תכ"ט) דלאו דוקא בפסח אלא הוא הדין בכל חג ומועד, עיי"ש, ומבואר מזה דלכ"ע

ההנהגה איתא במדרש (ויק"ר ט ט) 'גדול השלום שבכל המסעות כתב ויסעו ויחנו, נוסעים במחלוקת וחונים במחלוקת, כיון שבאו כולם לפני הר סיני נעשו כולם חנייה אחת, דכתב (שמות יט ב) ויחן שם ישראל וכו', אמר הקב"ה הרי שעה שאני נותן תורה לבני, ונמצא שמדת האחדות היא ההקדמה וההכנה לקבלת התורה, וכן איתא בגמרא (שבת לא ע"א) שאמר הלל לאותו גר דעלך סני לחברך לא תעביד זו היא כל התורה כולה.

והנה איתא בגמרא (פסחים יו ע"א) שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם הפסח שלשים יום, רשב"ג אומר שתי שבתות, עיי"ש, וכבר כתב הב"ח (או"ח סי' תכ"ט) דלאו דוקא בפסח אלא הוא הדין בכל חג ומועד, עיי"ש, ומבואר מזה דלכ"ע

ההנהגה איתא במדרש (ויק"ר ט ט) 'גדול השלום שבכל המסעות כתב ויסעו ויחנו, נוסעים במחלוקת וחונים במחלוקת, כיון שבאו כולם לפני הר סיני נעשו כולם חנייה אחת, דכתב (שמות יט ב) ויחן שם ישראל וכו', אמר הקב"ה הרי שעה שאני נותן תורה לבני, ונמצא שמדת האחדות היא ההקדמה וההכנה לקבלת התורה, וכן איתא בגמרא (שבת לא ע"א) שאמר הלל לאותו גר דעלך סני לחברך לא תעביד זו היא כל התורה כולה.

והנה איתא בגמרא (פסחים יו ע"א) שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם הפסח שלשים יום, רשב"ג אומר שתי שבתות, עיי"ש, וכבר כתב הב"ח (או"ח סי' תכ"ט) דלאו דוקא בפסח אלא הוא הדין בכל חג ומועד, עיי"ש, ומבואר מזה דלכ"ע

ההנהגה איתא במדרש (ויק"ר ט ט) 'גדול השלום שבכל המסעות כתב ויסעו ויחנו, נוסעים במחלוקת וחונים במחלוקת, כיון שבאו כולם לפני הר סיני נעשו כולם חנייה אחת, דכתב (שמות יט ב) ויחן שם ישראל וכו', אמר הקב"ה הרי שעה שאני נותן תורה לבני, ונמצא שמדת האחדות היא ההקדמה וההכנה לקבלת התורה, וכן איתא בגמרא (שבת לא ע"א) שאמר הלל לאותו גר דעלך סני לחברך לא תעביד זו היא כל התורה כולה.

והנה איתא בגמרא (פסחים יו ע"א) שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם הפסח שלשים יום, רשב"ג אומר שתי שבתות, עיי"ש, וכבר כתב הב"ח (או"ח סי' תכ"ט) דלאו דוקא בפסח אלא הוא הדין בכל חג ומועד, עיי"ש, ומבואר מזה דלכ"ע

ההנהגה איתא במדרש (ויק"ר ט ט) 'גדול השלום שבכל המסעות כתב ויסעו ויחנו, נוסעים במחלוקת וחונים במחלוקת, כיון שבאו כולם לפני הר סיני נעשו כולם חנייה אחת, דכתב (שמות יט ב) ויחן שם ישראל וכו', אמר הקב"ה הרי שעה שאני נותן תורה לבני, ונמצא שמדת האחדות היא ההקדמה וההכנה לקבלת התורה, וכן איתא בגמרא (שבת לא ע"א) שאמר הלל לאותו גר דעלך סני לחברך לא תעביד זו היא כל התורה כולה.

והנה איתא בגמרא (פסחים יו ע"א) שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם הפסח שלשים יום, רשב"ג אומר שתי שבתות, עיי"ש, וכבר כתב הב"ח (או"ח סי' תכ"ט) דלאו דוקא בפסח אלא הוא הדין בכל חג ומועד, עיי"ש, ומבואר מזה דלכ"ע

ההנהגה איתא במדרש (ויק"ר ט ט) 'גדול השלום שבכל המסעות כתב ויסעו ויחנו, נוסעים במחלוקת וחונים במחלוקת, כיון שבאו כולם לפני הר סיני נעשו כולם חנייה אחת, דכתב (שמות יט ב) ויחן שם ישראל וכו', אמר הקב"ה הרי שעה שאני נותן תורה לבני, ונמצא שמדת האחדות היא ההקדמה וההכנה לקבלת התורה, וכן איתא בגמרא (שבת לא ע"א) שאמר הלל לאותו גר דעלך סני לחברך לא תעביד זו היא כל התורה כולה.

והנה איתא בגמרא (פסחים יו ע"א) שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם הפסח שלשים יום, רשב"ג אומר שתי שבתות, עיי"ש, וכבר כתב הב"ח (או"ח סי' תכ"ט) דלאו דוקא בפסח אלא הוא הדין בכל חג ומועד, עיי"ש, ומבואר מזה דלכ"ע

ההנהגה איתא במדרש (ויק"ר ט ט) 'גדול השלום שבכל המסעות כתב ויסעו ויחנו, נוסעים במחלוקת וחונים במחלוקת, כיון שבאו כולם לפני הר סיני נעשו כולם חנייה אחת, דכתב (שמות יט ב) ויחן שם ישראל וכו', אמר הקב"ה הרי שעה שאני נותן תורה לבני, ונמצא שמדת האחדות היא ההקדמה וההכנה לקבלת התורה, וכן איתא בגמרא (שבת לא ע"א) שאמר הלל לאותו גר דעלך סני לחברך לא תעביד זו היא כל התורה כולה.

והנה איתא בגמרא (פסחים יו ע"א) שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם הפסח שלשים יום, רשב"ג אומר שתי שבתות, עיי"ש, וכבר כתב הב"ח (או"ח סי' תכ"ט) דלאו דוקא בפסח אלא הוא הדין בכל חג ומועד, עיי"ש, ומבואר מזה דלכ"ע

ההנהגה איתא במדרש (ויק"ר ט ט) 'גדול השלום שבכל המסעות כתב ויסעו ויחנו, נוסעים במחלוקת וחונים במחלוקת, כיון שבאו כולם לפני הר סיני נעשו כולם חנייה אחת, דכתב (שמות יט ב) ויחן שם ישראל וכו', אמר הקב"ה הרי שעה שאני נותן תורה לבני, ונמצא שמדת האחדות היא ההקדמה וההכנה לקבלת התורה, וכן איתא בגמרא (שבת לא ע"א) שאמר הלל לאותו גר דעלך סני לחברך לא תעביד זו היא כל התורה כולה.

מִסֵּר אֲבִיר

"ופורקן ימינך אחזי לעמך" - ביום הק' ל"ג בעומר

היום (ל"ג בעומר) גדול גבוה ומאיר ליהודים בכל העולם וגם לנו, אך צריך לראות שלא יהיה רק לשעה, אלא לקחת את האור לתמיד, לכל השנה, וצריך להתעמק ולחשוב איך להאחז בזה על להבא, ויש בזה עשרות אלפי מדרגות על גבי מדרגות... וכל אחד צריך לראות שהיום יפעל עליו עכשיו ולכל השנה.

ואחד מהדברים שרשבי" עצמו ביקש על זה בתפילת "ברך שמיא" הוא "ופורקן ימינך אחזי לעמך בבית מקדשך" ויש להבין מדוע אמר הלשון 'אחזי', לא 'תתן לעמך' או 'תקום לעמך' כלשון התפילה 'קום פרקן', ומדוע רק 'הראה לעמך'.

ואולי בא לרמז כאן על יום הק' ל"ג בעומר שמדליקין כל כך הרבה נרות ואש לנשמת רשב"י, והרי זה מגלה לנו ומשמש כסימן שאפשר באמת לראות משהו ביום הזה, ועל ידי זה זוכים ומתקדבים להקב"ה, כמו שאמר "ובקשתם משם את ה"א ומצאת כי תדרשנו", ולכן מבקשים מאת ה' "ופרקן ימינך אחזי לעמך בבית מקדשך", שאין הכוונה דווקא על 'בית המקדש' בירושלים הבנויה ב"א, אלא גם על כלל ישראל, כמו"ש

בספה"ק "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" שכל אחד יבנה לעצמו ביהמ"ק להשראת השכינה בתוך הלב שלו, וכל"ג בעומר יכול כ"א לראות את הניצוץ של השכינה הק' שבשרשר נשמתו, וכמו העין שטרם נשרף כליל יוצא ממנו ניצוצות, כך גם שייך ניצוצות בבחינת הקדושה, והאש הזו מוציאה ניצוצות לכל יהודים וצריך לראות שיתפש הניצוץ, וזה הענין של "ופרקן ימינך אחזי לעמך בבית מקדשך", ובכוחת זה יעזור ה' ונזכה לאור חדש על ציון תאיר ואש היורד מן השמים, וזה הענין של ל"ג בעומר, והש"ת יעזור שנוכל לקחת אותם אתנו...

והנה איתא בגמרא (פסחים יו ע"א) שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם הפסח שלשים יום, רשב"ג אומר שתי שבתות, עיי"ש, וכבר כתב הב"ח (או"ח סי' תכ"ט) דלאו דוקא בפסח אלא הוא הדין בכל חג ומועד, עיי"ש, ומבואר מזה דלכ"ע

ההנהגה איתא במדרש (ויק"ר ט ט) 'גדול השלום שבכל המסעות כתב ויסעו ויחנו, נוסעים במחלוקת וחונים במחלוקת, כיון שבאו כולם לפני הר סיני נעשו כולם חנייה אחת, דכתב (שמות יט ב) ויחן שם ישראל וכו', אמר הקב"ה הרי שעה שאני נותן תורה לבני, ונמצא שמדת האחדות היא ההקדמה וההכנה לקבלת התורה, וכן איתא בגמרא (שבת לא ע"א) שאמר הלל לאותו גר דעלך סני לחברך לא תעביד זו היא כל התורה כולה.

והנה איתא בגמרא (פסחים יו ע"א) שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם הפסח שלשים יום, רשב"ג אומר שתי שבתות, עיי"ש, וכבר כתב הב"ח (או"ח סי' תכ"ט) דלאו דוקא בפסח אלא הוא הדין בכל חג ומועד, עיי"ש, ומבואר מזה דלכ"ע

ההנהגה איתא במדרש (ויק"ר ט ט) 'גדול השלום שבכל המסעות כתב ויסעו ויחנו, נוסעים במחלוקת וחונים במחלוקת, כיון שבאו כולם לפני הר סיני נעשו כולם חנייה אחת, דכתב (שמות יט ב) ויחן שם ישראל וכו', אמר הקב"ה הרי שעה שאני נותן תורה לבני, ונמצא שמדת האחדות היא ההקדמה וההכנה לקבלת התורה, וכן איתא בגמרא (שבת לא ע"א) שאמר הלל לאותו גר דעלך סני לחברך לא תעביד זו היא כל התורה כולה.

והנה איתא בגמרא (פסחים יו ע"א) שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם הפסח שלשים יום, רשב"ג אומר שתי שבתות, עיי"ש, וכבר כתב הב"ח (או"ח סי' תכ"ט) דלאו דוקא בפסח אלא הוא הדין בכל חג ומועד, עיי"ש, ומבואר מזה דלכ"ע

ההנהגה איתא במדרש (ויק"ר ט ט) 'גדול השלום שבכל המסעות כתב ויסעו ויחנו, נוסעים במחלוקת וחונים במחלוקת, כיון שבאו כולם לפני הר סיני נעשו כולם חנייה אחת, דכתב (שמות יט ב) ויחן שם ישראל וכו', אמר הקב"ה הרי שעה שאני נותן תורה לבני, ונמצא שמדת האחדות היא ההקדמה וההכנה לקבלת התורה, וכן איתא בגמרא (שבת לא ע"א) שאמר הלל לאותו גר דעלך סני לחברך לא תעביד זו היא כל התורה כולה.

והנה איתא בגמרא (פסחים יו ע"א) שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם הפסח שלשים יום, רשב"ג אומר שתי שבתות, עיי"ש, וכבר כתב הב"ח (או"ח סי' תכ"ט) דלאו דוקא בפסח אלא הוא הדין בכל חג ומועד, עיי"ש, ומבואר מזה דלכ"ע

מכתב"ק רבינו זי"ע על גלויות הספרים

ספר "טעמי המנהגים" - עניני הלולא דרשב"י (עמ' רנו):

רבי יהושע בן לוי אשכח לאלהיו דהי קיימי אפתחא דמערתא דרשב"י, אמר ליה אתינא לעלמא דאתי, א"ל אם יצאה אדון הזה... ובהערה יב: שכיתה היתה עמהם, (פירש"י). [מנהגין צח ע"ב]

וכתב רבינו על הגליון:

ולענ"ד [הכוונה באומרו 'אדון זה'] עיין לקמן בהערה אות ז"א, ולפי"ז אפשר לומר שהמסופר כאן הוא אותה עובדא של ב"ד פל"ה שה' עוסקין בשמועתו של רשב"י והוא מרא דשמעתתא ולכן קראו אלי הנביא ז"ל אדון הזה ר"ל אדון השמועה.

עו"ל שקראו אדון זה עפ"י המבואר בזוה"ק פ' משפטים (מובא לקמן בהערה אות מג) שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני האדון ה', מאן פני האדון דא רשב"י. (פירוש' כמו 'משה איש האלקים' כמו"כ אדון ה', והפירוש משרע"ה נתן לנו תורה כלשון בני אדם ולכן נקרא איש אלקים, ידידו אלה"ם בגימט' הטבע, ורשב"י הפיץ סודות התורה שהם למעלה מן הטבע לכן נקרא אדון ה'...).

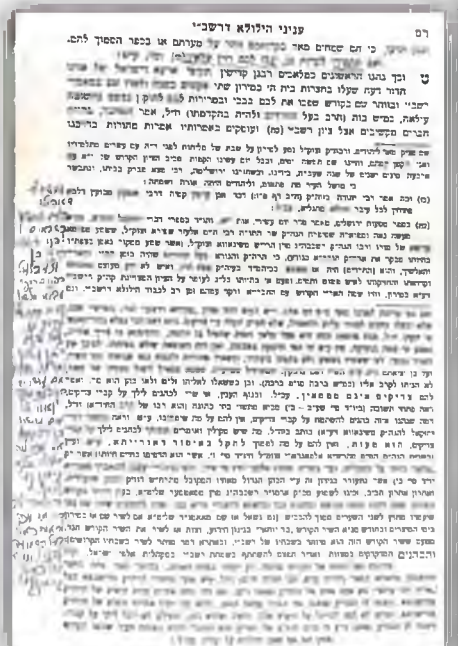
ספר "טעמי המנהגים" - עניני הלולא דרשב"י (עמ' רס):

...וכן אנחנו מוצאים שמרן הב"י זלה"ה חגג חג הסוכות במירון וכו' ולמדו שם תורת רשב"י מזהו"ק, כמו"ש מרן ה"י בספרו מגיד מיישרים פ' אמור' שבא אליו המגיד וכו', וז"ל ה' עמך וכו' ובכן תדענו, כי הם שמחים בקרובתם וכו' על מערתם או בכפר הסמוך להם. ואם תתמיהו לקרות כן, יגלו לכם רזין עלאין.

ובהערה כז: וכה אמר רבי יהודה בזוה"ק (ח"ב דף פ"ה) דכד אן קיימין קמיה דרבי שמעון מבעין דלבא פתיחין לכל עיבר וכולא מתגליא, עכ"ל.

וכתב רבינו על הגליון:

ומשמע [מדברי זוה"ק] דאפילו פעם הראשון כשבאים לפני רשב"י הוא כן [שזוכין להתגלות רזין עלאין], וצ"ע דלעיל בפנים הספר מביא הלשון 'ואם תתמיהו לקרות כן יגלו לכם רזין עלאין' ומשמע שדוקא אם עושים כן בהתמדה. ואולי אפשר לומר אם עושים כן בהתמדה אז יזכה לזה אפילו שלא קיימין קמ' והבן. וההסבר לזה כי אז יזכה לראות כאילו בעל השמועה לפניו, וממילא חו"ל כאילו קיימין קמ'.

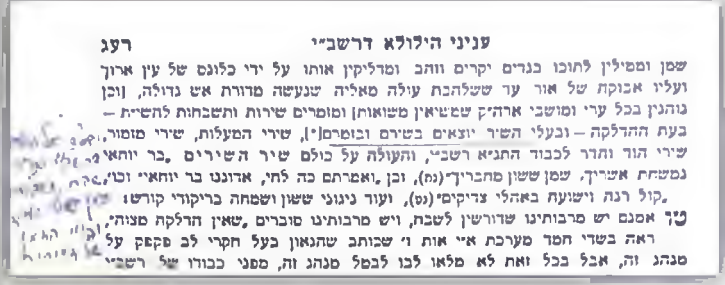

ספר "טעמי המנהגים" - עניני הלולא דרשב"י (עמ' רעג):

...והנהגים בכל ערי ומושביו אה"ק שמשיאין משואות ומומרים שירות ותשבחות להשי"ת - בעת ההדלקה - ובעלי השיד יוצאים בשירים ובזמרים. ובס"ד א"ל הטעם דרשב"י נקרא שבת, כמבואר כאן בשולי העמוד' והוא הומון של זמירות.

ענינים וביאורים:

- דאיתא להלן כי בשם המדרש שפ"א הי עוסקין ריב"ל עם אליהו ז"ל בתורתו של רשב"י, וא"ל אליהו מבקש אתה לשאול אותה לרשב"י בא ואני מעמיד אותך לך, ע"כ, ובהערה (יז) בשם המתנות כהונה ש"כ בשם פירוש המיחוס לרש"י, "הרי אדון של אותה הלכה, קברו אשר קבור שם אינו רחוק מכאן, נלך ונשאל את פיהו, עכ"ל. וע"ז כתב רבינו שיש לומר שגם העובדא כאן היה באותה שעה סמוך לקבור של רשב"י, ולכן קראו "אדון זה".
- כוונת רבינו ליישב מה שנתקשו בזה מצוקי ארץ האיך קראו לרשב"י "פני האדון" דקאי בפשטות על הקב"ה, וביאר דרשב"י מכונו כן ע"ד שנקרא משה 'איש האלקים', דהיינו האיש האלקי, הדבוק באלקים, [ע' במפרשים], כמו"כ נקרא רשב"י "אדון ה'", [כמו האדון האלקי].
- 'איש' רומז על ההנהגה שבתוך הטבע, 'אדון' הוא מלשון מושל מעל הטבע.
- כתב שם וז"ל: "ובס' ביאור השיד בר יוחאי כתב טעם לשבח שהנהגה לשרי שיר זה בשבת על יסוד דאיתא בזוה"ק (ח"ג קמ"ב) דרבי יהודה קרא לרשב"י 'שבת', מה שבת לה' א"ר רבי שמעון שבת לה' קודש' וגם אליהו ז"ל קרא לרשב"י 'שבת' (ח"ג קמ"ה, א) וגם 'שבת' עה"כ גימטריא 'שמעון בר יוחאי', עכ"ל".

ללמוד בישיבה ההיא היו מגלים זקנם! עכד"ק. והרי הדברים נוקבים ויורדים עד התהום, מזעזעים ומחרידים את הלבבות.

אי זאת, בזמננו, כשאנו מסובבים ומוקפים בשוואים, העומדים כל שעה מוכנים לשלוח בנו רח"ל חצי מות ולטרף אותנו כחיותיו יער ... הרי מחויבים אנו לשמור על חיינו בכל התחבולות ובכל העצות: ואם גדולי הדור מגלים לנו את הסוד, שגידול הזקן הפאות מעוררים רחמים עלינו והם לנו להזמנת מנן ושמירה, הרי אנו מחויבים בזה מצד מה שכתוב: ונשמרתם מאד לנפשותיכם, וחמירא סכנתא מאיסורא!

ועוד, ידוע שאין כה ישראל אלא בפיו, בתורה ובתפילות, ואלה הם כלי הזין היותר יעילים שלנו, ... והנה התקבלות התפילות היא ע"י רחמים ורצון, כמו שאנו אומרים "אבינו מלכנו קבל ברחמים וברצון את תפילתנו", הילכך, אם התפילות הללו יוצאות מפיות המסובכים בזקן ופאות הרי הן מעוררות את ה"ג מידות של הרחמים, וזה גורם גדול שתהייה מקובלת למעלה. ואפשר לומר רמז נאה על כך: "זקן ופאות" עולים בגימטריא "רחמים ורצון" - חושבנא דדין כחושבנא דדין!

אמנם לפני שנמשיך, יש צורך לעורר תשומת ליבם של אותם החרדים לדבר ה', שמגדלים הזקן וממשיכים עליהם צלם אלקים, שיעשו עבודה תמה ונקי, זה אומר, שגידול גם פאות ולא רק זקנם, כדי שיהיה עול מלכות שמים בשלימות. כי כבר נעשה גידול הזקן ענין מודרני ואופנה חדשה גם אצל אוה"ע, ולכן בכדי להכיר שהוא זקן יהודי, שמגדלו מנקודת הדת והמסורת, מוכרחים לגדל גם פאות. דבר שנהוג דוקא אצל היהודים. וזה יעיד על דרגת הזקן.

ועוד יותר מזה יש להזהר לגדל בלורית, כי בנוסף ללאו של "ובחוקותיהם לא תלכו" הלא זה מגרע מחשיבות זקן! כי הבלורית מוכיחה שהוא סתם כך מחבב שערות מגודלות, ונמצא גם הזקן שאינו אלא בגדר האופנה! וזאת אומרת שהזקן אינו זקן, אלא סתם שערות ולא משום מצוה ולא משום התבדלות מאוה"ע. ואין זה כבר מנן ומחסה ליהודים אלא אדרבה זה מעשה לסתור גורם את ההיפך, כי בבלורית הוא נחש ע"י חומתו של השטן ר"ל, ואפשר שיע"ז התכוונו חז"ל, שהקב"ה מדקדק עם צדיקים "כחוט השערה" דוקא. אנו קוראים בזאת איפוא לאחינו בני ישראל כולם, ובתוכם לבני הישיבות הקדושות, לשאת ברמה את דגל היהדות! לגדל זקן, לגדל פאות, ללבוש מלבושים יהודיים המקובלים בכל הדורות, הלילה לנו להתחייב בכך! חליה לנו לראות זאת כחפצה, הם ושלום, ואל יבוש מפני המלעגים עליו בעבודת ה' "ויגבה לבו בדרכי ה' ההפוכה היהודית המסורתית - כבוד היא לנו! גאווה היא לנו! גאווה יהודית! גאווה של העם הנחצי במסורתו הנצחית! ... ולכד מהערך העצמי שיש לכך, הרי יש בזה גם מעין "פרסומת" בדרך של כבוד שהניעה אותנו למסורת היהודית, הפגנה והזדהות עם תורתנו הקדושה, וזוהי גם הסיבה שהניעה אותנו לזיזם את "מכצע הטלית" כאן באשדוד, שכל יהודי ילך בשבת לבית"כ וישוב ממנו כשהוא מלובש בטליתו בחצות קריה. כי בזה אנו מרימים את דגל התורה והיהדות, ובוה אנו מפגינים קבלת עול מלכות שמים. העטיפות הקדושות האלו הן הן, בגדי כהונה ומלכות לממלכת כהנים וגוי קדוש, והם הם המעמידים אותנו על רגלנו ושומרים על יחודנו וקיומנו ועל הקשר ההדוק בין ישראל לבין אבינו שבשמים ית"ש.

והיה רצון, שחומות המגן הללו של עם ישראל, יגינו עלינו כחומת אש סביב, עד יבוא משיח צדקינו לגאלנו במהרה בימינו. ונצא לקבל פניו בפנים יהודיים אמיתיים ובתלבושת יהודית מסורתית לכבוד ולתפארת.

יש קונה עולמו!

סיפר המשב"ק הרה"ג ר' זלמן גרויז שליט"א: בבית מדרשו של רבינו היה מתפלל יהודי ממוצא אשכנזי, ר' ד פרוט ז"ל, שלא היה רגיל לגדל זקנו. בימי הספירה התנהג כמוכר כהלכה ולא גילה זקנו זולת ביום ל"ג בעומר. בשנה אחת בליל ל"ג בעומר שחל במוצש"ק פנה אליו רבינו ואמר לו: "הנה זקן המגורל" - מחמת ימי הספירה! משהו לך הדרת פנים! של צורת יהודי, אנא ממך השאר כך ואל תשחיתנו! ... ר' דב הסכים וקיבל על עצמו מהיום והלאה להשאר עם הזקן.

והיה למחרת יום ל"ג בעומר, נדם לבו של ר' דב בפתע פתאום, ושבק חיים לכל חי. בהספדו של רבינו זצ"ל דיבר בשבחו של יהודי זה שזכה להחזיר נשמתו לצור מחצבתו עם צורת יהודי שלימה.

'ורבים השיב מעוון' (ד)

'וראיתם אותו וזכרתם'

סיפרו הרבנים הגאונים רבי שמואל דוד הכהן גרוס שליט"א רב חסידי גור באשדוד ורבי חיים פסח הורביץ שליט"א רב חסידי בעלזא באשדוד [בנוסח שיח - טבת תשע"ה]: רבינו חולל מהפיכה אדירה בעיר אשדוד, העיר שינתה לחלוטין את פניה, בעמל מופך ובמסירות נפש אין קץ החדיר יהדות וחסידות בעיר והפך אותה למרכז רוחני כביר.

יום אחד קרא רבינו לשנינו ובפיו בקשה, שנבקש מבני קהילתנו גור ובעלזא, שבשב"ק בבוקר ילכו האברכים לביהכ"ל ברחובות העיר כשעטופים בטליתותיהם, וזאת כדי להחדיר ולתת היכר של יום השבת בקרב תושבי העיר. הרבי ציין כי ישנם יהודים רבים שבאו ועלו מארצות הגולה וזוכרים עדיין את ה"טלית" כ"בגד כבוד" ומלבוש יהודי, ובאם יראו המוני יהודים אלו - שכבר היו רחוקים מתורה ומצוות - תושבי העיר החרדים לדבר ה' עטופים בטליתותיהם ביום השבת קודש, הדבר יצית בלבם ובזכרונם רגשות מבית אביהם, הרי על בגד הציצית נאמר "וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה'". ... וכך יס את "מבצע טלית". ובפעולות מעין אלו הביאו את התורה ואת היהדות אל המון העם.

מגן ומושיע להם ולבניהם

בין פעולותיו הכבירות של רבינו זצ"ל להחדיר יראת ה' בקרב המון העם ולקרנם לעבודת הש"ת, היה רבינו זצ"ל עומד ומזהיר אף את שומרי התורה ומצוות להתחזק יותר ויותר בכל הליכות החיים כראוי לנמנים ללגיטו של מלך, וכמסורת היהדות מכל הדורות, ולכן דרש דרש בכל עת לשמור על טוהר תוארו של ה' צלם אלקים! על איש יהודי עם פאות וזקן.

בשנת תשמ"ג כתב רבינו קונטרס מיוחד בשם "מגן ומושיע", שחולק בין משתתפי מפעל "מידי חודש בחודשו" שהוקם ע"י רבינו בעיר אשדוד, [ראה גליון ג] כמול"כ הופץ בין שומרי התומצ' בעיר אשדוד, לעוררם על חובת ההתיריות בענין זה, כשהוא מרחיב אודות כך מדברי חז"ל וצדיקי הדורות. לבקשת רבינו, על מנת שיתקבלו הדברים על המון העם, נערכו הדברים בשפה ברורה ובסגנון השווה לאותם הנפשות הצריכים חיזוק בענין זה.

להלן קטעים אחדים מתוך הקונטרס:

"כתוה"ק נאמר: 'הן עם לבדד ישכון ובגוים לא יתחשב'. היחודיות של עם ישראל בגלל התקפות. למאז היותם לעם ה' - טמונה בפסוק זה. הבדירות בין העמים ואי ההתחשבות בין הגוים, הוא הוא הגורם הראשי לשמירת צביונו וקיומו הרותני גם יחד של עם ישראל.

אומות עד אין מספר וממלכות למכביר נעלמו במשך ימות עולם מעל כמת ההיסטוריה ונכחדו מארץ החיים. ... עם ישראל, הקטן הנחבא אל הכלים, הוא העם היחיד שנותר חי וקיים במשך אלפי השנים עד עצם היום הזה.

אין זאת אלא משום שעם ישראל הוא היחיד, שהוקף במחיצות רוחניות טבעיות ובהמונות עוז של קדושה וטוהר, אשר הגנו ומגינים עליו מפני התבוללות, התכחדה הרוחניות ואיבוד הצביון המהותי המבדיל אותה משאר אומה ולשון...

...אותו רבי שמעון בן לקיש, האומר בירושלמי הנ"ל: 'הריני משתף שמי הגדול ביניהם והם חיים'. הוא האומר כאן: 'כלי זין נתן להם והשם הגדול חקיק עליהם'. שתי המימרות לדבר אחד נתכוונו! אותם זקן ופאות, הרומזים לשם הגדול והקדוש הם שניתנו לעם ישראל להוד והדר ולכלי זין, וזהו: 'הריני משתף שמי הגדול ביניהם והם חיים'!

ההתברלות הזו, הצורה החיצונית והלבוש היהודי, כשהם שונים משאר האומות, כשהם מקוריים, מסודרים ומאפיינים את דמותו ואת קלסתרו של היהודי - הם הם כלי הזין המגינים. והיא היא העצה והאמצעי ל"זהם חיים", לקיומם וחיותם עד היום הזה. ... וזה מה שאנו אומרים בתפילה: "רוממתנו" "קרבנתנו", "שמך הגדול והקדוש עלינו קראת", במה רוממתנו? במה קרבנתו? במה הבדלתנו מכל האומות? - בכך ש"שמך הגדול והקדוש עלינו קראת" באותם זקן ופאות שנתת לנו על פנינו, על חזותנו היהודית, שהם רומזים אל השם הגדול והנורא.

ועדיין צריכים אנו להודיע בשער בת רבים, מה שדאיתי בשם גאון ישראל החזון איש" זי"ע שכתבנו בתנוצצה רוח הקודש. שכאשר היו הפרעות בארה"ק ל"ע בשנת תרפ"ט ונהרגו אז במעט כל בני ישיבה ידועה ה"ד התבטא ואמר שסיבת הדבר נעוצה בעובדה שהתלמידים שבאו מחו"ל

באמנותי יחיה

דברי תורה ממורינו המשגיח ז"ע"א

פרשת אחרי קדושים - ל"ג בעומר תשפ"ה

גליון ע"ד

יו"ל ע"י בית המדרש אמונת ישראל

אמונת הפרשה

עיקר ההכנה למתן תורה - אחדות ואהבת ישראל

דבר אל כל עדת בני ישראל וגו' פירש"י פרשה זו בהקהל נאמר מפני שרוב גופי תורה תלויין בה וברמב"ן כתב שהקהיל את האנשים והנשים והטף, וצ"ב שהגם שהרבה מצוות נאמרו בפרשה זו מ"מ עדיין לא יאמר עליהם שהם רוב גופי תורה.

ויש לברא כי הנה אנו עומדים בחדש אייר שכולו הוא מימי הספירה שבחם אנו **צועדים** והולכים לקראת תג השבועות הבעל"ט שהוא יום היובל שבו מתאחדים כל ישראל בבחי' ויתן שם ישראל ארצי אחד כלב אחד, ובו מתקבצים כל ישראל עי' שופר שם מתן תורה ששופר ישראל המקבץ את כל ישראל כאשר אנו חותמים בברכת דוד בשופר באי' שופר נדחי עמו ישראל, וכמו שאמר הכתוב והי' בינם ההוא ויתקע שופר גדול ואל האובידים וגו'.

והנה אין בכלל אלא מה שבפרט, ולכן מאחר שיום החמשים לספירה הוא יום האחדות של כל ישראל, הרי יש בחינה זו בכל יום מימי הספירה, ולכן בימי הספירה כשלושים בשבועות פקדי אבות פותחים במשנה כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא, כי בימי הספירה מופיעה בחי' כי ישראל כמ"ש בספר **נועם אימלך** (ש' פ') שיום עולם האחדות כל ישראל ששם האחדות 'כל ישראל' ושם אין מגיע שום פגם, ולכן 'כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא', וזהו יח' קדש הקדשים ששם אין מגיע שום פגם, ולכן ביה' כ' כנס שם ההנה גדול לכפר על כל ישראל, ואינו מותרו שם כי אין מגיע שם פגם, וביום זה עולת האחדות כל ישראל ומתפסים זה על זה.

וכן בימי הספירה מופיעה בח' האחדות של כל ישראל ואז מתקנים החסרין של ל'א נהגו בכור זה בח', וענ'ו מגיעים שבועות ליום היובל האחדות, ולפי הבינאר בספר"ק (עין' האור ושמש ועוד ספרים), כבר נגמר עיקר התקיון של ימי הספירה בל' עיבור, כי עיקר התקיון הוא על פסח החור, ואז פקד היסוד הוא בח' החסרת ולקדס הפסח המלכות הוא כללות גדלות, ובשתי שבועות האחרות חורים על התקיון לשפרו ולצמצמו, ולקדס וקדש נשלם כבר בל' עיבור, והיינו כי נשמות שמונן בר יוחאי הוא מבח' היובל וקדש הקדשים, כנאמר בפסוק בר יוחאי בקדש הקדשים שבע שבתות שור המשימ, ולכן יורד שמונן בר יוחאי אמר על עצמו יכול אני לפטור את העולם מן הדין, כי הוא מגיע למקום שאין בו חטא, שהוא בח' קדש הקדשים, ומקום מנוחה בכפר מרון הוא מקום הופעת בח' קדש הקדשים שנעתקה מלשון קדש הקדשים בזמן החורבן, וראה זה פלא כי כפ' מור' בגימ' ויושע"ל כי הוא חלם מקום ירושלים בחורבנה, ולכן אין קל קהילה למקום צדיק כמו במידון, והדבר נפלא היאך שביום ההילולא כאשר נקהלים שם רבבות ישראל, כל אחד מוצא מקום במערה, ורבי בחב' קדש הקדשים שהוא למעלה מן החשבון, וכמ' ש"ל ד' שמוק האורו מן המדה, ורבי שמונן בר יוחאי הוא נשמת היובל כאשר שמונן בר יוחאי בכל הארץ ל'ל ישיב"ה ויב'ל והיא בגימ' יכ"ל אנ"י לפטור" א"ת העול" כל מ'ו הדין", שהיא מאמר רבי שמונן בר יוחאי כי ענ' שנשמתו מבח' היובל ששם אין מגיע פגם כלל הוא פוסד את העולם כולו מן הדין, ולכן בל' עיבור מגיעים לבח' היובל ולקדש הקדשים ולכן כבר נשלם א' התקיון וכאמר.

והנה מצות ואהבת לרעך כמוך היא מצוה השייכת לבחי' היובל, כי היא מצות התאחדות כל ישראל, ולכן היא **כלל גדול בתורה**, כי היא כוללת "ומאחדת את כל ישראל, ולפי"ז מה שנאמר פרשה זו **בהקהל** לפי שרוב גופי תורת הלויין בה. הכוונה על מצות ואהבת לרעך כמוך הנאמרת בפרשה זו, ועוד מצות המסתעפים ממנה כמו לא תשנא את אחיך וגו' הוכח תוכיח וגו' ולא תשנא עליו חטא, שזה בחי' **כללות ישראל** הוא כלל גדול בתורה, ולכן דאריה פרשה זו ליאמר בהקהל שיקהלו האנשים והנשים והטף, כדוגמת מצות הקהל ומצות כתיבת ס"ת שהם ב' מצותות האחרונות בתורה שהם מצות השייכים ללבושיו ישראל, כי הקהל היא המצוה להקהיל את כל ישראל, וכתיבת ס"ת לפי שיש בה סגולת אותיות שהם מכונים לס' רבוא נשמות ישראל, וכדוגמה זו היא מצות ואהבת לרעך כמוך הנאמרת בפרשתנו, ולכן פרשה זו בהקהל נאמרה, ואמר הכתוב בזה אל"ף ב'ל' רבוא אותיות שהם מכונים לס' רבוא נשמות ישראל, וכדוגמה זו היא מצות ואהבת

אמונת השבת

שבת זו - אפילו לפחותים

ושבת זו היא השבת שלפני ל"ג בעומר אשר יום זה מאיר לשפלים ולפחותים שבתחתית המדרגות, שהיא מדת ההוד, ויש לרמז **שב"ת קדשיים** בגימ' **מאשפוט** **ירי"ם אביו"ן**.

(קדושים תש"ס)

פרשת קדושים - כל נשמה מושרשת בה

והנה, פ' קדושים רוב גופי תורה תלויין בה. ובוזוה"ק
 איתא **שחבריאי היו שמחים** בהגיעם לפ' קדושים.
 ובמדרש איתא שנשנו בה כל **עשרת הדברות**. ופרשה
 זו כוללת כל התורה, **וכל נשמות ישראל המושרשים**
בתורה יש להם שורש בפרשה זו. והאותיות שמהם
 ארוגה שבת זו הם אותיות של כללא דאורייתא.
 ויב' זו נאמרה מצות ואהבת לרעך כמוך שהיא כלל
 גדול בתורה. ובעל המאמר הוא ר"ע אשר האר"י הק'
 כתב שהוא שורש תושבע"פ, ונמצא שהוא ג"כ כללא
 דאורייתא.

(אמונת עתיד, קדושים)

פרשת קדושים - שבת של אחדות

ואיתא בפוסקים שאין כותבים גט בחדש אייר
שיש בו ספק היאך לכתוב שם החודש אייר, אם בשני
יודי"ן או בי"ד אחד, ויש בזה רמז **שבחדש זה** הוא
זמן האחדות ואין בו מקום לפירוד. ובשבת זו קוראים
פרשת קדושים שהיא **פרשה של אחדות** שיש בה מצות
ואהבת לרעיק כמוך וכיוצא בזה. ולכן פותחת פרשה זו
דבר אל כל עדת בני ישראל. ועז"ל אמרו חז"ל פרשה
זו בהקהל נאמרה, שפרשה זו היא שייכת לענין הקהל
ואחדות. וההכנה למתן תורה הוא ויח"ן ש"ם **ישראל**
נגד"ה הה"ר בגימ' **ל"א תשנ"א** א"ת אחי"ר. ועי' תיקון
האחדות מביאים את הגאולה, ולכן ויח"ן ש"ם **ישראל**
נגד"ה הה"ר בגימ' **גאול"ה** תתנ"ו **לאר"ץ**.

(קדושים תשס"ה)

המשך בעמ' ד'

שבת אחים

הבעל הטורים מביא על 'ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי', כי על ידי מצוות אלו הבדיל אותנו השם יתברך להיות לו, להשרות שכינתו בתוכנו.

והנה מה שיהודים שמחים בשבת זו, הוא על סודות התורה שמתגלים, וכמו שרשב"י ותלמידיו שמחו על סודות התורה שיתגלו בשבוע זה של הוד, השבוע של ל"ג בעומר, אמנם אנו יהודים פשוטים, ואנו שמחים על עניין 'ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי', על ידי המצוות, על כך שיש לנו אמונה נכונה, לא רק אמונה תתאה כאמונה שיכולה להיות אף לגוי, אלא יש לנו אמונה עילאה, מאמינים בה' בלא כל הדברים הצדדיים שהוא זן ומפרנס אותנו, 'ואבדיל אתכם מן העמים', על ידי התורה והמצוות.

שבת אחים פרשת אחרי קדושים תשס"ז

יום ל"ג בעומר - גדלותו כיום הכיפורים

הרה"ק רבי שלום מבעלזא ז"ע שאל את בנו הרה"ק רבי יהודה זונדל מאוחאן זי"ע, אם משיג הוא את הגדלות של ל"ג בעומר, השיב הרה"ק רבי יהודה זונדל מאוחאן זי"ע ואמר, שגדלותו הוא כמו יום הכיפורים, אמר לו הרה"ק רבי שלום מבעלזא זי"ע, כי אכן כך הוא, והפסח הוא, כי הוא כיום הכיפורים שמקבלים את כל התפילות בזה היום.

*

מעלת העפר של מירון

מסופר על אחד מחסיד הרה"ק הצמח צדיק מוויז'ניץ זי"ע שנסע פעם למירון, והיה לו השתוקקות לילך אחר כך אל רבו הרה"ק הצמח צדיק זי"ע, ואכן הלך תכף ומיד מן הציון ליסע לרבו, ואף לא הודיע לבני ביתו, והנה במירון היה ביצות גדולות על ההר, וכך הלך על ההר כשכל מעילו העליון מלא היה עם רגבי בוץ שנדבקו אליו, וכך ארז את המעיל יחד עם הבוץ, כאשר הגיע אל הרה"ק הצמח צדיק זי"ע, שאל אותו הרה"ק הצמח צדיק זי"ע, אם הביא עמו איזה דבר ממירון, אמר, שלא הביא עמו כלום, חזר הרה"ק הצמח צדיק זי"ע ושאל אותו, אם אכן לא הביא עמו כלום, הראה לו תחסי את הבוץ של מירון שהיה דבוק למעילו, ובזה גירד הרה"ק הצמח צדיק זי"ע את הבוץ מן הבגד, והכניסו כבלי, כשאמר בשמחה רבה, אה, בוץ של מירון.

*

ביום ל"ג בעומר שהוא עת הילולא כשמחת נישואין - ממלאים כל הבקשות בלא לשאול ולברר תחילה

החסיד רבי משה למדן ז"ל היה מחסיד בעלזא, ואף היה תלמיד חכם גדול, כשהיה בן תשעים שנה עוד נסע למירון על ל"ג בעומר, והסביר זאת במשל, גדל העניין ליסע למירון, כי הנה גביר גדול המחלף צדקה, הרי כשאחד בא עבור איזה צדקה, הוא שואל אותו רבות על דבר סיבת אסיפת הכספים, ומבקש ממנו שייבא לו על כך המלצה, אך כשהגביר משיא את בניו או בנותיו, אין שואלים אז קושיית את המבקשים נדבה, לאיזה צורך באו, אלא הגביר לוקח סכום כסף נאה ונכבד, ונותן אותו עבורו, בלא כל שאלות, כך הוא גם ביום ההילולא של רבי שמעון בר יוחאי, שהוא נקרא 'הילולא' כמו חתונה, אשר אז כל אחד מה שצריך רותנים לו, בלא כל קושיות.

*

כמעשה ארץ מצרים לא תעשו - היהודי חייב להיבדל בעשיותיו בכל העניינים ממעשה הגויים

השפת אמת אומר על דברי הכתוב 'כמעשה ארץ מצרים לא תעשו', ושואל השפת אמת, כי הרי דברי הכתוב נסובים על דיני העריות, ולמה הוצרך לומר 'כמעשה ארץ מצרים', רק ביאר בזה השפת אמת, כי מה שיהודי עושה, הוא צריך לעשות אחרת מן הגוי, באופני הליכתו ברחוב, או באופני האכילה והשתיה, הכל אמור להיות אחרת, 'כמעשה ארץ מצרים לא תעשו', העשיה של ישראל יהיה שונה ממעשה ארץ מצרים, וזה הוא העיקר.

*

להיושע במירון תכף ומיד

הרה"ק הדברי שמואל מסלונים זי"ע סיפר, כי כשהיה במירון הגיעה אל הציון אשה אחת עשירה מאד, וביקשה כי מאחר ויש לה ספינה עם הרבה סחורה, מבקשת היא שהספינה תגיע ליעדה בשלום, על ידה הייתה אשה אחרת, אשר ביקשה כי היא צריכה להשיא את בתה, וצריכה עבור זה כסף רב, והנה כשמעמה זאת האשה הראשונה, הוציאה שלוש מאות רובל מכיסה ונתנה הסכום עבור האשה השניה, ואז היא ביקשה ואמרה, כי כמו אשר אשה זו שהייתה צריכה להשיא את בתה, נושעה תכף ומיד, כן היא מבקשת שאף היא תיושע תכף ומיד.

שבת אחים פרשת אחרי קדושים תשס"ז

קריאת יום הכיפורים לפני שבוע של הוד - בר יוחאי בקודש הקדשים

השבוע הוא הקריאה של יום הכיפורים, וכן הקריאה של מנחה של יום הכיפורים פרשת העריות, שבת פרשת אחרי קדושים הוא שבת לפני השבוע של הוד, והדבר הוא בשייכות לזה הקריאה, כי שבוע של הוד הוא השבוע של רבי שמעון בר יוחאי, וזה הוא בחינתו 'בר יוחאי בקודש הקדשים', בחינה של יום הכיפורים, וכמו שמביאים הספרים הקדושים, כי ל"ג בעומר במירון הוא בחינת יום הכיפורים בפנים ושמות תורה בחוץ, ולכן עניין בר יוחאי, עניין ל"ג בעומר שהוא עניין השבוע של הוד, הוא השבוע של בר יוחאי, הוא בשייכות לעניין יום הכיפורים, על כן בשבת לפני זה קוראים קריאה זו לעורר זה.

*

קריאת פרשת אחרי - טעימה מקדושת יום הכיפורים

כתוב מהבית אהרן כי עניין הכנה, מה שקוראים את הקריאה, הוא הכנה על יום הכיפורים, וכותב הבית אהרן בשם אביו הרה"ק רבי אשר מסטאלין זי"ע, כי לפני חתונה היו מכינים מרקחת עבור החתונה, וכשהיו מכינים את המרקחת היו טועמים בזה טעם של החתונה, שהיו כבר טועמים אז מן המרקחת כשהיו מכינים אותה, וכן בחינה זו קוראים את הקריאה של יום הכיפורים לפני זה, אף שהוא מעט זמן לפני זה, הרי מכינים בזה את יום הכיפורים, ועל כן יש בזה טעימה של יום הכיפורים, עוד לפני יום הכיפורים.

*

שמחת החברייא הקדושה בשבת זו על התגלות סודות התורה ביום הסתלקותו של רשב"י

כתוב בזהר הקדוש כי החברייא כשהגיעו לפרשת קדושים, שמחו מאד, כי בפרשה זו יתגלו סודות התורה הקדושים.

ולכאורה כל התורה כולה מלאה בסודות גדולים, ומה מיוחד יותר בפרשה זו, רק את משום, שבשבוע זה של פרשת קדושים, הוא הפרשה שקוראים לפני שמגיע השבוע של הוד, לפני ל"ג בעומר גם כן, אשר אז התגלו סודות התורה בהילולת רשב"י, בעת הסתלקותו ופטירתו, על זה היה השמחה הגדולה של החברייא.

*

השמחה בשבת זו על גילוי סוד ואהבת לרעך כמוך - זה כלל גדול בתורה

או ייתכן לומר, גודל השמחה, כי כתוב בפרשה זו 'ואהבת לרעך כמוך', אשר רבי עקיבא, שהיה רבו של רבי שמעון בר יוחאי, והוא בשייכות לל"ג בעומר, ויש בזה בחינת ל"ג בעומר, על כן עתה בשבוע זה בו קוראים 'ואהבת לרעך כמוך' שאמר עליו רבי עקיבא כי זה כלל גדול בתורה, שמחו על שהתגלה סוד גדול זה.

ואכן רואים כי לפני שהסתלק רבי שמעון בר יוחאי, אמר אגן בחביבותא תליא מילתא, שהוא גם כן עניין של אחדות, ואהבת לרעך כמוך, לפני הסתלקותו של רבי שמעון בר יוחאי.

*

אהבת השם יתברך ואהבת ישראל - תלויים זה בזה

ואהב"ת לרעך כמוך הוא בגימטריא ואהבת א"ת ה', להורות כי שני האהבות, זה תלוי בזה.

*

שמחת בני ישראל בשבת זו על האמונה העילאה - לה זכינו יותר מן האומות העולם

בעקידה כתוב 'שבו לכם פה עם החמור ואני והנער נלכה עד כה', ומובא בזה, כי הנה יש 'יחודא עילאה יחודא תתאה', יחודא תתאה הוא אמונה פשוטה, שמאמינים בה' לצד שהוא מזין אותנו ונותן לנו כל מה שאנו צריכים, ולעומת זאת יש אמונה גדולה יותר, מה שיש לצדיקים, שמאמינים בה' אף בלא זה שנותן לו כל הצרכים, אכן אמונה תתאה יש גם לגוי, החושב בדעתו גם כן כדברים אלו, שה' נותן לו הכל, את כל התאוות שלו, ואת כל מה שהוא צריך.

והנה 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד', מורה על יחודא תתאה, ואמר על זה אברהם 'שבו לכם פה עם החמור' שבו' לכם' נוטריקון ב'רוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד', שהרי אליעזר ושעמאל הם לא היה יהודים, ולמה יש אמונה בבחינת יחודא תתאה, ואילו 'ואני והנער נלכה עד כה' כ"ה הוא מספר כ"ה אותיות של שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, שהוא עניין יחודא עילאה, זה יש לנו.

משיחותי האחרונות של מורנו המשגיח זי"ע הכ"מ:

זיין די תורה כראוי וכיאות.

ע"י קדושת מקום התורה זוכים ישראל בר"ח סיון שבכל שנה לבחינת האחדות

ע'ס איז היינט א גרויסער טאג, על מאמר הפסוק (ביום הזה באו מדבר סיני' שמות יט, א) אומר שם רש"י שהדבר היה ביום ראש חודש, ביום גדול זה הגיעו ישראל להר סיני, ואין זה דבר של מה בכך, שכן בהר סיני הרי נמצא האדם במקום שנותנים לו את התורה, ומאז ועד עתה זוכים ישראל בכל שנה ושנה להגיע ביום זה לבחינת הר סיני במקום נתינת התורה, ולאחר שיצאו ישראל אל המדבר הרי כל בית מדרש וכל ישיבה הוא מקומה של התורה בבחינת הר סיני.

כאשר הגיעו ישראל להר סיני אומרת התורה: 'ויון שם ישראל נגד ההר' (שם פסוק ב), ומפרש רש"י שהלשון יחיד מלמד שהיו אז ישראל באהבה אחוה 'כאיש אחד בלב אחד', והגם שיוון החיות היו בטרעומות ובמחלוקת (כלשון רש"י שם) הרי ביום ראש חודש שיוון השפיע עליהם המקום של 'סיני', מקומה של התורה השפיע עליהם ממידת האחדות, וכך זכו להיות 'כאיש אחד בלב אחד'. לבחינה זאת אף זוכים אנו בכל שנה במקום התורה שלנו, בבית המדרש, כאשר בכוחה של התורה זוכים אנו להיות בבחינת 'כאיש אחד בלב אחד', 'און דאס איז א מוראדיגע זאך'.

האחדות בר"ח סיון - תנאי קודם לקבלת התורה 'קול אחד'

ע'ס איז א גרויסער טאג היינט, הרי ראש החודש משפיע על כל החודש, ואם כן הרי יום ראש חודש סיון משפיע גם על חג השבועות, ומאחר ששלימות קבלת התורה היתה רק על ידי מידת האחדות - כאשר כל ישראל שמעו יחד את מאמר הבורא 'אנכי ה' אלוהיך' בלשון יחיד, וכן כאשר 'יחיד' ו'ב'קול אחד' ענו 'נעשה ונשמע' - לפיכך היתה צריכה להיות לכך הקדמה של ראש חודש סיון שהוא יום של אחדות, 'א טאג פון זיך צוזאמען נעמען', יום שבו זוכים ישראל להיות 'כאיש אחד בלב אחד'.

כן גם צריכים אנו היום להתנדב במידת האחדות, שהרי רק כך נוכל לזכות להארת יום מתן תורה, 'דער גאנצער 'שבועות' ווענד זיך וויאזוי מיר וועלן האלטן דעם ראש חודש, וויאזוי מ'נעמט אויף זיך און ס'זאל זיין 'כאיש אחד בלב אחד', מיט א חב'רא שאפט איינער צום אנדערן, מיט אהבה, אהבת חברים אהבת התורה און אהבת ה' יתברך', ביום גדול זה צריכים אנו להתחזק במידת האחדות וקירוב הלבבות, 'שפירן א נאקניט צו יידישקייט, שפירן א נאקניט צו חברים, דאנקען דעם רבונו של עולם אז מ'האט א חבורה און חברים טובים, מ'קען צו קומען צו אן ארט וואס מ'איז 'כאיש אחד בלב אחד'.

הארת חג השבועות תלויה במצות הספירה ולפיכך צריכה היא להיות 'קול אחד'

אנו עומדים כעת בתוך ימי הספירה שהינם ימים נעלים ביותר כמבואר בכתבי האר"י. בנוסח התפילה שלאחר הספירה אומרים אנו 'לטהרנו ולקדשנו בקדושתך העליונה', שכן בזכות מצות ספירת העומר מטרה אותנו הבורא בקדושה וטהרה הכונה דבבה לקראת יום מתן תורה, האור החיים הק' הוי מבאר שחג השבועות אינו רק יום טוב על שמביאים בו מנחה חדשה, אלא שמחת היום טוב הוא על סיום מצות הספירה, 'מען מאכט א יום טוב אז מ'האט זוכה געווען צו ציילן ספירה', ואם כן עלינו לחשב את החשבון של 'מי נתלה במי', כי אם כל שמחת חג השבועות אינה אלא על שזכינו לספור ספירה - אך למותר לציין מה היא מצות הספירה עצמה. בשעת הספירה זוכה כל יחיד באשר הוא להתקדש בקדושה של מעלה, הוא זוכה להיגאל מכל סיג ופגם כאשר הבורא יתברך עצמו מטרה את ישראל בשבועות שבעות אלו בבחינת 'שבעה נקים', וכל זאת כדי להגיע ליום מתן תורה בקדושה וטהרה.

לאור הדברים אבקש לעורר את הקהל על אשר באשמתי יכול להיות שנתרשל כאן ענין חשוב, מאחר ולא דברתי עליו די הצורך. כוונתי היא למה שלאחרונה אין הציבור מואסל לספור יחד ספירת העומר בבית המדרש, הרי מצות הספירה וחג השבועות עניינם אחד, שהרי כל ענין חג השבועות מיוסד על כך שבני ישראל זכו לספור ספירת העומר ולפיכך עושים משתה ויום טוב לכבוד סיום המצוה, ואם אין ישראל זוכים לקבל את התורה אלא על ידי ההתחזקת בענין הכאיש אחד בלב אחד' הרי גם ההכנה לכך - מצות הספירה - צריכה להיות באופן זה, 'דערפאר דארפן אלע צוזאמען קומען צו ספירה'.

עלינו לספור ספירת העומר ולדעת כי על ידי מצוה זו פועלים אנו דברים נפלאים, ותיקונים גדולים נעשים על ידה, 'די נפש ווערט געהויבן, דער אויבערשטער דערהויבט אידן אין זיין זיבן וואכן', ובפרט באקשר מגיע חג שבועות זוכים בני ישראל להתהלות בכח מתן תורה, וההתעלות היא כאשר כל ישראל מתאספים יחד לשמוע את האנכי ה' אלוהיך, וכולם אומרים יחד - באחדות, כאיש אחד, ובלב אחד - נעשה ונשמע'.

'זאל דער אויבערשטער העלפן, מיר זאלן האבן א גרויסער געהויבענעם שבת, א גרויסן געהויבענעם ראש חודש, א גרויסן געהויבענעם סיון און א גרויסער געהויבענער חג השבועות זמן מתן תורתנו', הרי נשאר לנו ימים ספורים בלבד למצות הספירה, יעזור ה' יתברך שנוכל לתקן בימים אלו את כל מה שעדיין לא זכינו לתקן.

יעזור ה' יתברך שיהיו לנו א גוטן ראש חודש, א גוטן שבת און א גוטן יום טוב, ושנזכה להיות באחדות גמור, ובאופן זה באקשר מגיע כל ישראל יחד מאת הריבש"ע שבני ישראל יושעו תשועת עולמים, ושנזכה עוד בחג שבועות זה, בשבת תשפ"ד, שיקוים בנו מאמר התיקונין זוהר (תיקון כא) כי 'בשבועות יפקון מן גלותא', אמן.

(לחיים ע"ש ק"פ פר' במדבר, ראש חודש סיון תשפ"ד)

בשבוע של מידת הוד וביום ל"ג בעומר בפרט מתקבלים תפילות ישראל לרחמים ולרצון

לחיים, לחיים, היה מן הראוי להאריך בדיבור אך מחמת קוצר הזמן אין הדבר שייך, תמורת זאת רציני רק לעורר על ענין אשר הוא גלוי וידוע לכל ובכל זאת אין איש שם על בל במחלתו.

בימים נעלים אלו מוטל עלינו להתחזק בענין התפילה

אנו נכנסים כעת לימי השבוע של מידת הוד, ואם כל ימי הספירה הינם ימים נעלים מאוד, וכפי שכתב הרמב"ן שהימים בין פסח ושבועות הם ימי חול המועד, הרי על אחת כמה וכמה כאשר מגיע השבוע המיוחד לתיקון מידת הוד, שבוע שמתחיל ביום פסח שני ובמהלכו אף זוכים אנו ליום ל"ג בעומר המכונה כנגד 'הוד שבהוד', הרי ברור ופשוט שאלו ימים נעלים עד מאוד.

עלינו לדעת כי בספרים הק' מבואר ששבוע זה מוטל מאוד לקבלת התפילות, וכלשון הזהר הק' שבימים אלו זוכים אנו לתרעין פתיחין, ועל כן מוטל עלינו להתחזק ביתר שאת בדרכי העבודה, 'מיר דארפן זיך נעמען צו עבודת השם', ללמוד ולהתפלל כראוי, לא לאחר התפילה ולהתפלל בקול רם, להתפלל בכונה ובחמימות, להתפלל עם מידת האחדות ואהבת ישראל, ועל כולם, עם אהבת ה', אלו ימים נעלים מאוד, ימים אשר בהם יכול האדם לפעול בתפילה אחת קטנה מה שאין ביכולתו לפעול בכל השנה אף בכמה וכמה תפילות.

כל"ג בעומר זוכים אנו לבחינת 'ירושלים' - מקום קיבול תפילות

במשך שבוע נעלה זה אף זוכים אנו לקדושתו של התנא האלוהי ר' שמעון בר יוחאי אשר במחיצתו זוכים אנו לבחינת 'בקודש הקדשים'.

כאשר חרב הבית לא הניחה מלכות רומי את ישראל לשוב את ישיבת ציון ולקבוע את מקום מושבם בירושלים עיה"ק, הלא התנאים והתנאים והתנאים בהרי הגליל השוכנים בצפונה של ארץ ישראל, במירון, בצפת, בטבריא ובשאר מקומות הסביבה, התנא ר' שמעון בן יוחאי, אשר מקומו הראוי היה בירושלים עיה"ק מחמת היותו לגלול נשמתו של משה רבינו ע"ה כפי שכתב האר"י הק', ר' שמעון אשר מצד שורש נשמתו היה מקומו בבית המקדש ובקודש הקדשים כלשון הפסוק 'ב'ר יוחאי בקודש הקדשים', נטל אף הוא מקלו ותמרילו והתיישב בהרי הגליל, בסביבות כפר מירון אשר שם חלקת מחוקק ספון, ושם זכה לבחינת ירושלים מבח מקור נשמתו תפילות הקדושה, וכמורומז בשם העיר 'כפר מירון' (כלשון הזהר) העולה בגימטריא כמנין 'ירושלים'.

בשבוע של מידת הוד, כאשר מגיע יום ל"ג בעומר, זוכים אנו בזכותו של רשב"י לבחינת ירושלים קדש הקדשים, ובפרט שבתות של רשב"י, בכפר מירון' [מקום קודש ירושלים ומקום מאוד לקבלת התפילות כלשון רש"י בפרשת ויצא (בראשית כה, יז): 'זה שער השמים - מקום תפילה לעלות תפילות השמימה'].

החיזוק בענייני תפילה - בפרט בימים אלו

'מיר דארפן מיר האבן שכל', ועלינו לבקש מאת הבורא שיחון אותנו בדעה והשכל, שהבורא יתברך יתן לנו את האפשרות ויעט כלבבנו את הרצון שנוכל לעבוד את עבודת הימים כראוי, 'מיר זאלן פראווען ע טעג אז ס'זאל א נחת רוח פארן רבונו של עולם', הרי אלו ימים שאין לנו כל השנה, ימי הספירה הינם ימים של 'לטהרנו ולקדשנו בקדושתך העליונה'.

לאחרונה התרופפו מאוד התפילות בבית מדרשנו, מקומם של חברים רבים נפקד בעת התפילה, ואף רבים אחרים המשתתפים בתפילה אינם מתפללים כראוי באופן שהינו מתפללים כל השנים, ועל כן אקווה לראות באיזה אופן יגיעו מחר לתפילת שחרית, אקווה מאוד שהתפילה תהיה מחר ביתר חמימות ובחמימות יתירה, 'בעסער ווארעם און גוט ווארעם', עלינו לדעת שבכך מעלים אנו נחת רוח גדולה לפני הבורא יתברך, שכן הרבונן של עולם שמח מאוד עם היהודים שכל צדונם הוא לעשות לו נחת רוח, ולעומתם אף הכביכול רוצה לעשות להם נחת רוח.

בדבריי אלה אין כל חידוש, חזרתי על עניינים שכל אחד מאתנו יודע היטב, אך צריך להשתדל לתת על כך את הדגש ולנצל את הימים כדבעי, 'מ'דארף זיין דארט', יתן לנו הבורא סייעתא דשמיא שנוכל לנצל באופן הראוי והנעלה ביותר את הימים הבאים, מהיום ועד ליום מתן תורה. - ועלינו לדעת שמתחת רק נדרש רצון של אמת, הבורא יתברך נותן סייעתא דשמיא רק לאלו שיש להם רצון הגון לכך.

יעזור ה' יתברך שנזכה לראות ימים של שלום, ימים של מנוחה לישראל, אנו המנוחה ליהודים בארץ ישראל והן מנוחה ליהודים שבכל העולם, יעזור ה' יתברך שבימים הבאים יושפעו השעונו טובות לכל ישראל, שנזכה אכן לעורר את הגאולה השלימה כאשר תחזור להאיר הבחינה של 'בר יוחאי בקודש הקדשים'.

'זאל דער אויבערשטער העלפן, עס קומט א גרויסע יאהר, עס קומען גרויסע חדשים, עס קומען גרויסע ישועות פאר אידן - וואס דאס נעמט ארום אידן אין די גאנצע וועלט', והיעקר, שנזכה לראות בבנין ירושלים, שנוכל לשייך 'בר יוחאי בקודש הקדשים', אמן.

לחיים, א גוטן חודש, א גוטן חודש, א גוטן חודש.

(לחיים לאחר קידוש לבנה, א כהר תשפ"ד)

לספירת העומר ברוב עם: כי ההכנה לקבלת התורה צריכה להיות באחדות גמור

לחיים, לחיים, א גוטן חודש, דער אויבערשטער זאל העלפן, אז מ'זאל קענען מקבל

וצדיק באמונתו

הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאמארנא זי"ע

י אייר תרל"ד

א) הרה"ק רבי אייזיקל זי"ע, כבר בהיותו ילד בן שלוש שנים, היה אומר דברי רוח הקודש, ופעם אחת בילדותו אמר לאביו הרה"ק רבי סנדר זי"ע, כי הרה"ק רבי אייזיקל מזידיטשוב זי"ע הולך לבקר אצלו, ואביו אשר ידע כי יכולים להאמין לו, הורה להכין סעודה לכבוד הרה"ק רבי אייזיקל מזידיטשוב זי"ע.

ב) הנה דרך הקצב שהוא קונה הבהמות בשוק, אך פעמים רבות אחר השחיטה, מתעוררים שאלות שונות בכשרות הבהמה, ובפרט שאלות בטרופות הריאה, ולפעמים נעשה על ידי זה הפסד גדול, שאין יכולים למכור את הבהמה.

על כן נגיש הקצב אל הרה"ק רבי אייזיקל זי"ע בעודנו ילד, והיה לוקחו עמו אל השוק, כשהוא מבקש שיאמר לו אלו בהמות לקנות, ואילו הרה"ק רבי אייזיקל זי"ע היה מבקש הימנו סכום כסף על כל בהמה שהוא שואל אותו אם לקנותה, וכמובן אשר כל הבהמות שהורה לו הרה"ק רבי אייזיקל זי"ע לקנותם, היו כשרות בלא כל פקפוק, ואילו הרה"ק רבי אייזיקל זי"ע לקח את כל הכספים שהרוויח מכך, והיה משיא עמהם יתומים.

ג) פעם אחת נסעו חסידים לשבות אצל הרה"ק רבי אייזיקל זי"ע, והנה בהיותם בדרך עברו על יד נהר, שם ראו דיין העומד ומעלה דגים ברשתו, על כן החליטו לקנות ממנו דגים הרבה, ולהביאם עמם לקאמארנא.

בהיותם עלי דרך, עלה בלב אחד החסידים, כי הנה דגים רבים הביאו עמם, על כן שמא יש מקום ליקח דג אחד, ולהתיישב יחד לאכול, ואכן התיישבו כל החסידים לסעוד את ליבם על דג אחד שהרגוהו, אכן זה שנתן את העצה לאכול את הדג, תוך כדי אכילת הדג, נתקע עצם בגרונו ובא לידי סכנה, משראו החסידים את מצבו, החישוהו לבוא לקאמארנא שם נכנסו אל הרה"ק רבי אייזיקל זי"ע, ותכף עם היכנסם לחדרו, פנה הרה"ק רבי אייזיקל זי"ע אל החסיד ושאל אותו בפליאה, למה זה לקחת את הדג שלי, הרי הדג היה שלי, ומדוע זה הורית לאכול. והמשיך ואמר, אמנם באת להיות כאן על שבת קודש, על כן יהיה לך רפואה שלימה, וכיון שאמר כן, השתעל החסיד שיעול גדול מאד, ובזה יצא העצם מגרונו, והיה לו רפואה שלימה.

ד) ישנם מופתים רבים על הרה"ק רבי אייזיקל זי"ע, אמנם המופת היותר גדול הוא ספרו "היכל הברכה", שרואים בו עניינים שאין מובן כלל על פי שכל האנושי, איך ביד בשר ודם לכתוב עניינים גדולים כל כך, למעלה מדרגת האדם, דברי פלא, רמזים פלאיים וגימטריאות של פסוקים שלמים המכוונים לפסוקים אחרים, וכמובן אשר לא חישב כן מתחילה, אלא מכאן רואים כי תורה מן השמים היא.

וצריכים להודות להשם יתברך, שנתן לנו צדיקים כאלו, שעל ידם יכולים לראות שיש רבון העולמים שהוא אדון לכל המעשים, ואף שאנו יודעים ומאמינים שהשם יתברך מנהיג את העולם, אמנם זה מוסיף לנו לראות צדיקים כאלו, שעל ידי זה רואים בבירור את הנהגת השם יתברך, ואף שהיום בזמנינו אין צדיקים כאלו, אך אנו מאמינים ברבון העולמים על ידי זה.

(לחיים יי אייר תשפ"ב)

אמונת הפרשה

המשך מעמ' א'

עד"ת בני ישראל שהוא בגימ' ש"ש מאות אלף, דהיינו כללות ס' רבוא נשמות ישראל.

[ולכן פרשת קדושים יש בה הארת מתן תורה, שאז בחי' האחדות של כל ישראל וכמ"ש ויחן שם ישראל, ויש לרמז קדש"ם בגימ' חמשים י"ם. ויום זה שהוא יום הקהל הוא יום של משיח, וקורין באותו יום מגילת רות ליחס את דוד המלך שנולד בו, ולכן קדש"ם בגימ' עוב"ד ה"א אב"י יש"א ב"ד דו"ד.]

הפסוק אומר ואהבת לרעך כמוך אני ה', דהיינו שמצוה זו נמשכת מכל שאני ה', שיש בכל נשמה מ ישראל חלק אלוך ממעל שמצד זה כל ישראל מתאחדים בו ית', וכמ"ש בישמח משה בפסוק זה שמתרץ קושיית העקרים על מצות ואהבת לרעך כמוך, שהרי אין אהבה יכולה להתחלק, וא"כ היאך יצדק לצוות מצות ואהבת לרעך בזמן שיש צווי של ואהבת את ה' אלקיך, אך היתירוף הוא, כי מצות ואהבת לרעך כמוך נמשכת מצד אהבתו ית' שהרי "אני ה'" וכל ישראל מאוחדים בהקב"ה. ודבר פלא כי **ואהב"ת לרעך כמוך** "אני הויה" עולה בגימ' **ואהב"ת א"ת הויה** א-להיך, כי הם קשורים זה בזה.

ויל"פ בזה דברי המשורר, ה' אלקי ישראל אהבת תמים, שמצד שה' הוא אלקי ישראל לכן יש כאן אהבת תמים ולא אהבה המתחלקת וכאמור. והנה בבלעם מצינו שהלך למקום שיצאה את קצה העם, והענין כי מאחר שכללות ישראל אין בהם שום פגם וכמו שהעיד בלעם בעצמו לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל, ולכן ביקש לראות קצה העם ולא כולו כדי שישלוט בהם הקטרגו ח"ו, ולכן **ויר' אמש"ם קצה"ה** הוא בגימ' **ואהב"ת לרעך כמוך** "אני ה'", כי שני דברים אלה הם בניגוד זה לעומת זה, כי מצות ואהבת לרעך כמוך ענינה אחדות כללות ישראל, וענין זה ביקש בלעם לבטל.

ותכלית ימי הספירה הם תיקון המדות **והלגיע לאחדות עם כל ישראל** שזהו כלל גדול בתורה, ובזה מגיעים לבחי' החמשים המתגלית ע"י ספירת שבע שבתות, שהוא כדוגמת ספירת תשע וארבעים שנה שלאחריה מופיעה בחי' שנת החמשים שנת היובל, ולכן נרמז ג"כ בתביות **שב"ע שנים שב"ע פעמים** שהוא בגימ' **אמר רב"ע עקיבא ז"ה כלל גדול בתורה**.

(קדושים תשס"ה)

תענוגים רוחניים - במקום הנאות גשמיות

איתא במדרש "קדושים תהיו כי קדוש אני הויה" א-להים ה"ה ישלח עדרך מקודש ומציון יסעדה". לפרש כוונת המדרש נראה, כי הוא טבעיות הגוף שצריך להיות לו קורת רוח ממעשיו ומחיייו, ואם משום איזה טעם לא יהיה לו שום קורת רוח, יכול לצאת מדעתו רח"ל. ולכן ברא הקב"ה האדם שבתחילת ימיו יש לו תענוג וקורת רוח מדברים גשמיים כמו אכילה ושאר דברים, וכיון שנוהג כן הרבה שנים אי אפשר לו על אחר להשליך כל תענוגיו בבת אחת, ולקדש את עצמו במותר לו כפירוש הרמב"ן על קדושים תהיו. אלא שצריך ללכת ולמעט בכל יום בדברים המותרים לו עד שמגיע למדרגת "קדוש". ואז כל תענוגיו יהיו מדברים המוקדשים, והיו **תענוגיו מדברים הרוחניים** כמו **תורה ותפילה ושבת** וכו' גדולים כי עד שידמה בנפשו שאין לו תענוג כלל מדברים גשמיים שהיו לו מכבר.

וזוהו כוונת המדרש, דכתיב "קדושים תהיו", וא"כ יחלוש דעתך שיאבד כל תענוגיו וקורת רוחו וחיו"י יכול לבוא לידי מצב שיצא מדעתו, לכן נאמר "שלח עדרך מקודש ומציון" דהיינו דברים הרוחניים ועבודת השם "יסעדה" - מזה תסעד לבך.

ותיעד **השרב מאפטא** זי"ע היה בעל בשר אף שלא אכל כי אם מעט כדי חייו, ואמרו עליו שהיה ממלא כריסו מעניית אמן יהא שמיה רבה. וכן ידוע המעשה **מהרב לוי יצחק מבאריטשוב** זי"ע שמיד אחר ויה"כ צוה לבני ביתו שיביאו לו דבר לאכול והבאו לו, ושבו צוה להם כן פעם שנית, ומר לו שכבר הביאו לו ולמה מבקש מהם פעם שנית. וענה להם שזה לא היה כוונתו, אלא שיביאו לו גמרא מס' סוכה, כיון שלא למד כל היום בהיותו עוסק בעבודת התפילה. והיינו "מציון יסעדה".

(קטע משיחה יום ה' פ' קדושים תשל"ח)

יחן לשמוע שיעורי מו"ה זצ"ל בפרשה השבוע ומעשים ומעט במערכת השיעורים שעי' בית מדרש אמונת ישראל באר"כ: 6665-559-718 בארץ ישראל: 0046-704-079

לקבלת הגליון בקביעות: 917-602-0226/0548476309

ע"פ ההלכה אסור לעיין בגליון כעת: אמירת קריש מ"ב סי' טו ס"א, חזרת ושו"ן מ"ב סי' קנז סמ"ד י"ח: גרסת מו"ק קצ"ח סי' טו, מו, קריאת ודו"ק סי' קנז סעי' ב, וכן בעת שעוסק בתפלה או ברכה מ"ב סי' קנז סמ"ד

הדפוס: לביב הנצחה לגליון לרצל שמוחה או יא"צ וכדו' יפנת להר"י יוסף שמוחה גאלדנרע הי"ו 1872-486-347

הגליון נתנדב ע"י הר"ר יהודה הורוביץ הי"ו
לע"נ הורוויץ ע"ה

מחשבת חיים

חידושי תורה בהלכה, אגדה והליכות חיים בפרשת השבוע וענינה דיומא
מבאר תורתו של מורנו הרב הגה"צ אב"ד מחזיקי הדת ציריך זצוק"ל בעל מחשבת חיים

פרשת אחו"ק - שנה י"ב גליון תמ"ב (ב)

באוצר חיים

**בעניני קידושין, טלי קידושך מע"ג
קרקע, וקידושין מדין ערב כשהייב
ליתן מחמת מצוה
תשובה בכת"י**

ב"ה, יום ד' תמוז תשל"ז לפ"ק, ציריך יצ"ו
לכבוד הבחור היקר .. נ"ו

מכתבך היקר מר"ח תמוז קבלתי ומאוד נהניתי ממנו.
א. מה שכתבת לדענך הדין באומר טלי קידושך
מע"ג קרקע, תלוי אם מהני קידוש כסף במחבור, ועיין
בר"ן שהביא בזה מחלוקת, ותליא אי מקשינן הויה
ליציאה גם בזה, דביציאה גבי גט לא מהני במחבור, אם
ה"ה בקידושין כסף. ואי אמרין דמקדשין קידושין כסף
במחבור, היינו דלא גמרין קידושין כסף מיציאה, וא"כ
ה"ה גבי דינא דטלי קידושך מע"ג קרקע, נמי לא ילפינן
מיציאה דלא מהני באומר טלי גיטך מע"ג קרקע, והתוס'
בקדושין (ה' ע"א) בד"ה שכן פודין וכו' כתבו דמקדשין
במחבור, ולפי"ז יהני באומר טלי קידושך מע"ג קרקע,
עכ"ד.

עיין בפתחי תשובה (אה"ע סימן ב"ו ס"ק ג') שכתב כן
בשם מהריב"ל, ועיי"ש עוד שהביא שיטות בזה. וכ"כ
באבני מילואים (סימן ל"ז).

אמנם מה שנוגע לדברי התוס' בענין סלע של
שניהם, בודאי ראית את דברי הרא"ש שכתב דמיידי
שזרק לה אח"כ לתוך חיקה בשתיקה, והשאלה היא
אם בזה שאמרה תנם ע"ג הסלע הוי כאמרה איני חפצה
בקדושין ע"ש. וממילא לפי"ד הרא"ש אין צריכים לומר
דדעת התוס' דטלי גיטך מע"ג קרקע הוי קידושין.

ב. ומה שכתבת להקשות בדברי הרשב"א דמיידי
ראי' דליכא דין ערב כשאמרה זרוק מנה לים מהא
דאמרין בקידושין (ח' ע"ב) גבי ככל רץ אחריה מהו,
אי אמרין דבההוא הנאה דקא מצלה נפשה מיניה
גמרה ומקניא ליה נפשה, או דלמא מצי אמרה ליה
מדאורייתא חיובי מחייבת לאצולן ע"ש. ואמאי בעינן
לטעמא דההוא הנאה דקא מצלה וכו', אפילו בלא ההוא
הנאה רק בהכסף ממש יהני מדין ערב, ומוכרח דליכא
דין ערב, רק כשאומרת תן לכן דעת, ולכן בזרק מנה
לים שאינו לכן דעת לא מהני מדין ערב ע"ש. והקשית
דלכאורה איך שייך דין ערב בכה"ג שהוא מחויב להצילה
מדאורייתא, הרי זה כמי שאינו נותן הכסף על פי דיבורה,
ואין בזה משום דין ערב.

הנה בבבא קמא (קט"ז ע"א) איתא, הרי שהי' בורת

מבאר החיים

**קריאת הפרשה במילואים וביהמ"פ
חלוקים בדרגתם וסדר עבודתם**

מ"מ כיון ששימש בכהונה גדולה, ובפרט
בימי המילואים (עיין בגמ' זבחים (ק"א ע"ב),
ובתוס' במס' ע"ז (ל"ד ע"א) בד"ה במה שמש
משה וכו'), א"כ שייך שפיר למילף על
קריאת כהן גדול ביום הכפורים.
אמנם אנו רואים הבדל גדול בין שתי
הקריאות, דבמילואים היתה הקריאה
לפני התחלת עבודת המילואים כמובח
בקרא דפסוק ויאמר משה אל העדה
זה הדבר אשר צוה ה', שמכאן לומדין
דמקרא הפרשה מעכב, וזה כתוב
בראש פרשת המילואים, וכן כתב רש"י
ביומא (שס) דבעשרים ושלושה באדר
קרא הפרשה שהוא ראשון למילואים,
משא"כ קריאת הכהן גדול ביום
הכפורים היתה אחרי העבודה של יום
הכפורים, כמבואר בגמ' יומא (ס"ח ע"ב),
שאחרי שהגיע שיעור למדבר בא לו כהן
גדול לקרות, וגם בפסוק הרי הוא כתוב
בסוף הפרשה.

ונראה דלפי המבואר בספה"ק יש
שתי דרגות של לימוד התורה, האחת
בכדי לידע לעשות המצוות, ומצוה זו
חייבות גם הנשים, לשעת את המעשה
אשר יעשו, והשניה, אחרי שקיימו
מצוות ה' בפרטות, זוכה להשגת התורה
ודבקות התורה, ודבקות בנותן התורה
ית"ש, שגם המלאכים נתאו לזה, והוא
התכלית ושלמות העבודה והתורה"ק.

והנה במילואים שהוא תחילת
עבודת הקרבנות, היה מקרא הפרשה
קודם העבודה, כיסוד לעבודה ולעשיית
המילואים, אולם ביום הכפורים שהוא
תכלית ושלמות העבודה, שלוקחים
מהקטורת של כל ימות השנה, מלא
חפניו, ומכניסם לפני ולפנים שהוא
שלמות העבודה של כל השנה כולה. אז
קורא רק אחרי גמר העבודה, כהדרגה
השניה של תורה, שהוא שלמות ודבקות
בה' ותורתו, והוא ענין אחר ממילואים,
ולכן לא ילפינן פרט זה ממילואים,
ודו"ק.

והיתה זאת לכם לחקת עולם לכפר
על בני ישראל מכל חטאתם אחת בשנה
ויעש כאשר צוה יהוה את משה (ויקרא
ט"ז ל"ד). עיין רש"י. אמנם בירושלמי
(ריש פ"ז דיומא, הביאו בתוס' ישנים עמ"ס יומא,
דף ס"ח ע"ב) מניין לקריאת הפרשה [ביום
הכפורים ע"י כהן גדול], רב אידי בשם
רבי יצחק אמר ויעש, מה ת"ל כאשר
צוה ה' את משה, מיכן לקריאת הפרשה.
אולם רש"י במשנה (יומא ס"ח ע"ב)
כתב דילפינן ממילואים דאמרין בפ"ק
מניין שאף מקרא פרשה מעכב וכו'
עיי"ש. וטעם רש"י נראה דכמו דילפינן
פרישה ז' לפני יום הכפורים ממילואים,
ה"נ ילפינן מקרא פרשה. ולפי"ז יש
לנו ללמד מקרא פרשה גם לגבי פרה
אדומה, דמפסוק אחד ילפינן (בריש יומא)
כאשר עשה ביום הזה צוה ה' לעשות
לכפר עליכם, לעשות אלו מעשה פרה,
לכפר אלו מעשי יום הכפורים. ולפי"ז
מצאנו מקור ל"א שהביא המחבר
בשו"ע או"ח (סימן תרפ"ה ס"ז) דפרשת
פרה אדומה דאורייתא. ועיין שם
בנו"כ שהקשו מנין לומר דפרשת פרה
דאורייתא. ולפירוש רש"י אתי שפיר
דיש לו עיקר מהתורה, ודו"ק. [א.ה.
עיין במחשבת חיים מועדים, חנוכה
פורים וד' פרשיות, (שו"ת ובידורי הלכה סימן
ט') באריכות בזה, ומה שהוסיף משמי'
דברי' שה"ת הגאון מטשעבין זצוק"ל,
ע"ש].

ועיין בפני משה על הירושלמי
שרוצה להסב גם דרשת הירושלמי
דילף ממילואים, והקשו עליו. אמנם
נראה שטעם הפני משה לפרש כן משום
דרוצה להשוות הירושלמי עם דעת
רש"י, ודו"ק.

ויש לתת טעם לפי הירושלמי למה
באמת לא ילפינן ממילואים כמו שילפינן
לענין פרישה, ואף דמקרא פרשה
במילואים היה ע"י משה כמבואר ברש"י
יומא (ה' ע"א) בד"ה מקרא וכו' עיי"ש,

באוצי חיים

מבית האסורין וכו', ואם אמר לו טול דינר זה בשכרך והעבירני בו נותן לו שכר משלם. ומוקמינן לה כשהפסיד כוורי בזוזי ע"ש. אלמא אע"פ שמחויב להציל, מ"מ אם הבטיחו חייב לשלם לו שכרו מה שהפסידו. [ועיין שם ברא"ש שהביא בגליון הש"ס שם, דכיון שיש לו קצת הפסד, יטול כל מה שפסק לו ע"ש]. וא"כ אף כאן כיון שהבטיחהו לו הקידושין בשכר הכרך שמשלך לכלב, נתחייבה בו, ושייך דין ערב, ודו"ק.

תדרוש בשלום ראש הישיבה והרמ"ם שליט"א. והנני דו"ש באה"ר ובלבול"ח ומצפה לשמע ולהשמיע בשו"ט וכט"ס.

משה חיים שמרלר

הליכות חיים

הלכות ספירת העומר (א)

- א. יש להקדים תפילת מעריב לספירת העומר, ואף אם אינו עומד להתפלל עדיין אין לספור עד אחר תפילת מעריב.^א
 ב. השומע ספירת העומר של חבריו דרך סתמא, כתב בשו"ע הרב (סימן תפ"ט ס"ב) דלא יברך שוב על ספירתו בלילה זו, אכן מנהג העולם להקל, ויש לסמוך ע"ז.^ב
 ג. אם בא להתנות שכל ספירה שישמע מאחר, כוונתו שלא לצאת בזה, מהני תנאו שאף אם ישמע מחבריו יוכל עוד לברך לכו"ע ללא חשש. אולם אין תנאי זה מועיל, אלא אם התנה כן בשעת ששומע מספירה מאחר.^ג

א. בביאור הלכה (סימן תפ"ט ס"א, ב"ה אחר תפילת וכו') הביא מהחך יעקב דמה שנהגו לספור אחר התפילה הוא מדינא דצריך להקדים קריאת שמע ותפילה לספירה, ותדיר ושאינו תדיר קודם. ויש שדנו לומר דזה דווקא במתפלל בתחילת הלילה, דעומד עכשיו לקיים מצות קריאת שמע ותפילה ומצות ספירה, בזה אמרינן תדיר קודם, אבל אם אינו עומד עדיין לקיים מצות קריאת שמע ותפילה, לא אמרינן בזה כלל דתדיר קודם, ויכול לספור בשעה זו אף שהוא קודם מעריב. וייסדו ד"ז מדברי הרשב"א (ברכות כ"ח ע"א) המבואר בשו"ע (סימן רפ"ו ס"ד) בהיו לפניו להתפלל תפילת מנחה ותפילת מוסף, דאף דקיי"ל דמנחה קודם דהוא תדיר יותר, זה דוק בצריך עתה להתפלל ב' התפילות, אבל אם א"צ עתה להתפלל מנחה יכול להקדים של מוסף. ולכא"ל ד"ה בניד"ד דאם אינו עומד עתה להתפלל יוכל להקדים ספירת העומר.

אולם באמת נראה דדינא דתדיר קודם הוא ל"ד בעומד עתה לקיים ב' המצוות, אלא כל שמחוייב עתה בב' מצוות יש לו להקדים את התדיר, ודברי הרשב"א הוא דווקא בנוגע למוסף ומנחה, דכיון דתפילת מוסף זמנה מתחילת קודם זמן תפילת מנחה, בזה סובר הרשב"א דכל שאינו עומד להתפלל ב' התפילות, א"צ להקדים תדיר, ויקדים תפילת מוסף כסדר שאר הימים, אבל בניד"ד בנוגע תפילת מעריב וספירת העומר צריך להקדים את התדיר אף כשאינו עומד עתה להתפלל מעריב.

ובעיקר דברי החך יעקב דיש להקדים מעריב משום תדיר העיר בזה, דהא הך כלל דתדיר קודם הוי רק אם המצוה שאינו תדיר אין זמנה עוברת ואין הפסד באיחור. ובספירת העומר הא צריכים לספור לכתחילה בתחילת הלילה משום דינא דתמימות, ובמאחר לספור הרי הוא מבטל דין זה, וא"כ לא היה לנו להקדים את התדיר.

ונראה בזה דכיון דלדינא נקטינן דכל שספר בלילה אף בסופו קיים בזה עיקר דינא דתמימות, ובוודאי דכל הלילה הוא בכלל עיקר זמנה של ספירת העומר, ואי"ז גדר תשלומין לתחילת הלילה, ולכן שייך בזה דינא דתדיר קודם, ומה גם שגם דקריאת שמע של ערבית כתב בשו"ע דלכתחילה צריך לקרותו מיד בתחילת הלילה, משום זריזין מקדימין למצוות. (תשובה בכת")

והנהגה לספור ספירת העומר קודם עלינו ומתפלל עתה בביהמ"ד שאומרים עלינו קודם ספירת העומר, הורה כבוד רבינו זצ"ל דיש לו לנהוג כמנהג המקום שנמצא, כיון דעלינו צריך לומר עם הציבור, וממילא צדוק לומר עלינו לשבח קודם ספירת העומר. (כתבי תלמידים)

ב. הנה בשו"ע (סימן תפ"ט ס"ג) דמי ששאל אותו חבריו כמה ימי הספירה, אם יאמר לו היום כן וכך, אינו יכול לחזור ולמנות בברכה. ובשו"ע הרב (שם ס"ד) הוסיף על דרך זה, דאם שמע הספירה מן אחד ומן הציבור שספרו, ולא נתכוין כלל להוציא, וגם הוא לא נתכוין לצאת בשמיעה זו אלא שמע לפי תומו, לא יברך וכו', ואפילו אם היה מחשב אין אני מתכוין לצאת בספירה זו אין זה כלום וכו', אלא אם כן מחשב אני מתכוין שלא לצאת בה, עכ"ד.

אכן מנהג העולם שאין חוששין לזה, דלהנ"ל יוצא דהנמצא בבית הכנסת ושומע ספירת העומר של יחיד או של ציבור לפני שהתפלל הוא, או לפני שהספיק לספור הספירה אינו יכול שוב לברך, ומעשים בכל יום שאין חוששין לזה, וכמו כן בנוגע שאר ברכות, במי שבא לברך על אכילתו, ושומע מחבריו מברך ברכה זו, דלהנ"ל שוב אינו יכול לברך, ומעשים בכל יום שאין חוששין לזה.

ונראה בזה, דהנה בביאור הלכה (סימן תפ"ט ס"ג) בד"ה שאם יאמר וכו', כתב דו"ל: ועוד נלע"ד שאם היה זה בין השמשות, והאיש הזה גליל תמיד לברך דוקא בצאת הכוכבים, ומסתברא דבאופן זה הוי כמכוין בהדיא שלא לצאת, ומותר לו לחזור אח"כ ולמנות בברכה, ולמעשה צ"ע, עכ"ד. הרי מבואר בדבריו, דבאופן שהוא חוץ לגלילתו שלו הוי כמכוין שלא לצאת. ולפ"ז נראה דה"ה במי שדרכו ורגילותו תמיד לספור ספירת העומר רק בעצמו, (וכן לברך שאר ברכות רק בעצמו), כל ששומע מאחר דרך סתמא, הוי כמי שכיון להדיא שלא לצאת בשמיעתו. והנה עיניין בפמ"ג (סימן רע"ג, שמש"צ סק"ב) שדן בענין מי ששמע קידוש מאחר בסתמא, אין רשאי לקדש עוד, אלא ישמע מאחר ויכוין, אלא אם כיוון בפירוש שלא לצאת בשמיעה זו, עיי"ש. ולכא"ו הוא דלא כדברינו, אולם באמת אין ראי', דיל"ד דדברי הפמ"ג אומרים במי שאינו נוהג תמיד לקדש בעצמו, ולפעמים הוא יוצא גם משל אחרים, ואה"נ דמי שדרכו תמיד לקדש בעצמו, יכול לקדש בעצמו, אף אם כבר שמע מאחרים דהוי כמכוין שלא לצאת.

ואף שהביאור הלכה עצמו לא ספק לגמרי על דבריו למעשה והנהיג בצ"ע הרי מיירי שם במי שסופר בפיו, אבל בניד"ד שרק אם שמע את הספירה מאחר, יש לצרף גם דעות הסוברות דאף למ"ד מצות א"צ כוונה, מ"מ להוציא אחרים בעין כוונת שומע ומשמיע, ובזה נראה דשפיר יש לסמוך על סברת הביאור הלכה, ומובן מנהג העולם. (תשובה בכת")

ג. הנה נראה בפשטות דתנאי כזה מועיל, ומקור לה מהא דאיתא בהלכות ציצית (סימן ר"א ס"א) בדין טוויית הציצית דסגי במה שאומר בתחילה שהוא עשה כן לשם ציצית. ובמשנ"ב (סק"ה) בשם הפמ"ג דזה מועיל אף לימא אחרא, ומטעם דכל העושה על דעת ראשונה עושה, וביאור הלכה הוסיף דכ"ש אם אומר בפירוש שכל הטוויה יהיה לשם ציצית דוודאי דמהני.

אמנם נראה דלא מהני אלא אם התנה כן בשעת ששומע ספירה מאחר, דבזה שייך סברא דכל העושה ע"ד ראשונה עושה, שכל מה שישמע שוב הוא על דעת כוונתו בשמיעתו הראשונה שלא לצאת, אבל אם מתנה כן שלא בשעת הספירה, ל"ש בזה ע"ד ראשונה עושה כיון דהתנה שלא בשעת עשייה.

אף שמצינו מסירת מודעה מקודם דמהני לימא אחרא, אף אם אמרו שלא בשעת מעשה, נראה דאין זה ענין לכאן, דמסירת מודעה ענינו הוא לבטל מעשה או דיבור שעתידי לעשות, שמגלה דעתו שאינו חפץ בזה, ומצינו כן בגמ' לענין קנינים ולענין נדחים, שכיון שמגלה דעתו שאינו חפץ בהם, ממילא הם עשויים בלי דעת שלנו והרי הם בטלים. (ועל דרך זה הוא מה שמצינו בקדמונים ענין ביטול מחשבות ודעות שגויות, שמוגלים אנו דעתנו שאין אנו רוצים בהם, וממילא הרי הם בטלים), אבל לקבוע דעת ומחשבה על להבא לא מצינו שום מושג זה שיועיל, אלא בדרך כלל העושה ע"ד ראשונה הוא עושה.

ולפ"ז נראה בניד"ד בבא להתנות שכל ספירה שישמע מאחר כוונתו שלא לצאת, לא סגי בזה מסירת מודעה שאין דעתו לצאת, דהא א"נ דמצוות א"צ כוונה יציאת גם ככה"ג, אלא דצריכים שיהא לו כוונה שלא לצאת, ולקבוע כוונה שייך בדרך ע"ד ראשונה הוא עושה, ובשעת עשייה דהיינו בשעת ששומע ספירה מאחר. (תשובה בכת")

הָרָה קָרָא אֲבָרָהָם מִקְעָה־מַעֲשֵׂה ד' ע

(ממתוך ספר נר אברהם השלם שיד"ל בקרוב אי"ה)

מבאר הישועה

סיפר מוה"ר ר' ח. ה. שליט"א:

שמעו שמעתי את שמו של רבינו הק' זי"ע ומיום ליום הגיעו לאחני עוד עובדות על ישועות למעלה מדרך הטבע שפעלו רבים ע"י תפילה על ציון קדשו או עשיית איזה דבר לעילוי נשמתו וכדומה.

לב"ב יש אחת מחברותיה שכבר הגיעה לגיל ל' שנים ועדיין לא זכתה למצוא את זיווגה, וכמובן שהדבר נגע בנפשה. בחודש אדר העל"ט החלטנו איפה לעשות נחת רוח לנשמת רבינו וקיבלנו על עצמינו להדליק כל יום נר שמן זית לטובת נשמתו במשך מ' ימים רצופים והעתרנו שבזכות דבר זה תיושע בקרוב ממש.

עמדנו בקבלה זו כל יום מבלי להחסיר ואחר פסח הגיעה הבשורה הטובה שאחר כל השנים הארוכות זכתה למצוא את זיווגה הראוי לה בשעה טובה ומוצלחת.

לחברות והצוות וכל עניני הגליון נא לפנות לאימנעל

JERUSALEMBAK@GMAIL.COM

האדרעס על ציון הק' של רבינו זי"ע בעיר בודאפשט:
Csorsz u. 55 Budapest

בשעות הלילה יש תיבה ובה מפתח בית התיים לקבל הקוד לפתח התיבה נא לפנות אל האימנעל הנ"ל או להתקשר +367644901347 (ארה"ב) או +972733572398 (א"י)

חלק מהוצאות הגליון נתגברו ע"י ידידנו הנכבד מוה"ר יחזקאל יצחק פרענקל שליט"א לרגל שמחת חג מצות לבנו בכורו הבה"ח יצחק חיים כמר נתנאל זי"ו זכות רבינו תעמוד בעדו להתבדך בכל מיל דמיטב

חלק מהוצאות הגליון נתגברו לכבוד נשמת רבינו הק'

הרה"ק ר' אברהם ב"ר יחזקאל צבי זי"ע

לכות הבה"ח פ.מ. מ. גי"ו

זכות רבינו תעמוד בעדו להתבדך בכל מיל דמיטב

באר המעשיית

וכל נפש אשר תאכל נבלה וטרפה.. וטמא עד הערב

בעת אשר היה הרה"ק ר' שלמה (הראשון) מבאבוב בימי מחלתו והיה שרוי בחולשה גדולה ומוטל במיטתו, באו לפניו אב ובתו מנסיעה ארוכה ממדינת אונגאריין. הבת היתה בגיל הבגרות, ודיבוק שרוי בתוכה ומצערות ביסורי תופת שאין לשער, וקול צעקותיה בקע שחקים, והדיבורים שיצאו מגרונה סימרו שערות ראש. מתוך דיבוריה ומנהגה היה מבורר ללא כל ספק, שהוא שזה הוא דיבוק השוכן בה וממדר את חייה. הגבאים נתנו רשות להאב להיכנס עם בתו אל בית הספרים שהי' אצל בית המדרש ולהמתין שם עד שישאלו את פי הרה"ק אם הרשות ניתנת שיבואו לפניו. הלומדים בביהמ"ד והמקורבים נפל עליהם אימתה ופחד בשמעם את הצעקות המשוונות ואת הקולות האיומים שיצאו מפי הנערה, והבחורים נסו מביהמ"ד באימת מות. הדיבוק צעק מרה על היסורים והמכות הנוראים שהמלאכים המחבלים מייסרים אותו על דבר העבירות הגסות שעשה בחייו ומפריעים מנוחתו. מכל דיבוריו וצעקותיו של הדיבוק נתברר שהוא ה' שוחט ובודק בכמה קהלות והאכיל טרפות ונבלות והכשיל וטימא נפשות המוני בית ישראל. ברגעים שמחבליו הניחו לו קצת, על פה סימנים שלמים מתבואות שור ושאר הלכות שחיטה ללא כל טעות כל דהוא, והיה ברור כשמש שאין זה בכוח נערה בת ל"ב לומר הלכות ארוכות שלא שמעתם מעולם.

הוא סיפר לגבאים שנתגלגל זה כמה פעמים, ועכשיו נתנו לו רשות להיכנס בילה זו להינצל קצת מיסוריו המשוונים. קלי הדעת שעיניהם ראו ואזניהם שמעו דיבוריו ויללותיו שבו בתשובה שלמה, כי ראו עין בעין, אך בעלי עבירה סובלים בעד פשעיהם הגסים. הם שמעו מפורש מפי כמה טריפות הכשיר מצד תאוות ממון וכמה עבירות גסות עבר בתאוותיו. כשהדיבוק שתק ישבה הילדה במנוחה כאלו לא נעשה דבר, ואולם כאשר התקין אותה קפצה ממקומה בבהלה ונוקפה על ראשי אצבעות רגליה ופיה נפתח במלואו והקולות החלו להרעיש מגרונה. אבי הילדה התחנן אצל הגבאים שיניחוהו להיכנס אל הרב הקדוש, אבל מקורבו ר' ישראל יצחק אמר שהרבי אינו בקו הבריאות והביקור הזה יצערנו ויזיק לבריאותו, ולא אבה להרשות לו להיכנס. אמנם כמה מהנמצאים שם, בראותם את יסוריה של הילדה ואביה אמרו שצריך לשאול את פי הרבי אולי יסכים לראותה ולתקן נשמה. אחרי חילוקי דעות נכנסו אל הרה"ק ומסרו לו על דבר המעשה, והרה"ק ענה ואמר, אם אפשר לתקן נפש ולפדותה משרות הקליפות, הרי זה זכות גדולה, ובפרט ששלחם הנה מן השמים, בודאי אין היתר לדחות נפש מלושע לה, ואמר להכניסה.

אחד מן הגבאים, אברהם גבאי, שהכיר את הש"ב בחייו, פנה אל הילדה ואמר, הרי אמרת לך אז שהנך שותה הרבה והי' לך סוף כזה. הילדה קפצה פתאום ממקומה ופשטה ידה באריכות בלתי טבעית ומגרונה יצא קול מאיום. הגבאי אחזתו רעדו ונס בבהלה איומה. הוסכם שהילדה תיכנס אל הרה"ק ותיכף בבוקר. אבל הגבאים יזמו לאחר כניסתה עד אחה"צ, להראותה מקודם לרופא הגדול דר. וואכטעל, שהיה צריך לבוא אל הרה"ק, ולשמוע את דעתו על החזיון האיום הזה. וקא שראו שהרה"ק התכונן לקבל את הדיבוק מיד בבוקר, וצוה להכניס אליו ספרי קבלה שונים, בכל זאת גמרו ואמר להמתין. כשראה הרבי שכבר עבר זמן מה והיהודי ובתו לא הוכנסו לחדרו שאל את הגבאים לסיבת הדבר, והודו לו שרצו להראותה מקודם לרופא. אמר להם הרבי, ומה תרוויחו אם יראנה, והרי ישאר אפיקורס כמו שהיה ובודאי לא יחזור בתשובה. והלא בקרית ים סוף נאמר, נמוגו יושבי כנען וחייל אחז יושבי פלשת אבל אף לא אחד מהם שב בתשובה.

וסיפרו עדי הראיה, שהרה"ק שאל מיד את הדיבוק, מה אתה רוצה מהילדה התמימה הזו. הדיבוק התחיל לספר את כל דברי ימיו ושהי' חוטא ומחטיא עוד בנעוריו ונעשה שוחט ובודק על אף קלות דעתו. והיה שוחט ובודק בכמה קהלות. עד שהגאון הקדוש רבי משה יונגרייז זצ"ל אב"ד קאשוי, העבירו מהיות שוחט ובודק. אחרי מותו נתנו לו רשות להתגלגל בנער שהובא לפני הרה"ק משינאווא, שציוהו עליו לצאת מהנער ויתקן אותו. הוא אמנם יצא אבל הרב משינאווא שכחו לגמרי. אח"כ עינו אותו שוב בעיניו קשים ומרים עד שנכנס אל גוף הילדה הלזו. הרה"ק השיב לו, אתה מענה ילדה מישאל שלא עשתה לך שום רע מעולם, אם תצא ממנה אני מבטיחך שילמדו כאן משניות לתיקון נשמתך ויהיה לך תיקון. אבל הדיבוק צעק בקול משתובב ומיילל, "על הילדה יש להם רחמנות, אבל עלי אין מי שירחם". אמר לו הרה"ק, "אני מבטיחך שילמדו לתיקון וגם אני בעצמי אלמוד". ושוב נשמע קולו המשוונה באמרו, "כבר הבטיחו לי פעם ללמוד בשבילי ולא קיימו הבטחתם". ענה הרה"ק ואמר, "אם תצא מהילדה מיד כשתבוא לביתה, אני מבטיחך שאושיב מיד עשרה יהודים שילמדו בשבילך משניות שנה תמימה, ותהיה לך מזה טובה גדולה".

כתום הרבי את דבריו אמרו הגבאים אל אבי הילדה, "הנה הרב הבטיח להושיעך ויכול אתה לנסוע לביתך לשלום". אך יצאו האב ובתו מחדר הרה"ק והדלת כמעט שנסגרה אחריהם, פתאום חזרה הילדה ודחפה בכוח את הדלת שהסתובבה ברעש על צירה, וקול איום משונה ומיילל מברר משונה ומוזר פרץ מגרונה: "מען זאל נאר נישט פארגעסען צו לערנען". עוד בלילה ההוא לקח הרבי משניות בידי ולמד בקול, כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב וכו' והתעמק מאוד בדעיונותיו. אחרי כמה ימים בא מכתב מאבי הילדה בתורה עצומה אל הרה"ק, שהדיבוק עזבה ובתו ב"ה נתרפאה.

סמך לציון קודש הקדשים
רבי שלמה מקארלין זי"ע

| גליון 230 |

פרשת אחרי קדושים
תשפ"ה

שבוע של חיים

מתורתו של רבינו ותלמידיו הק'

אחרי קדושים

דבר אל אהרן אחיך (טז, ב). הנה מה שכתוב כאן 'אחיך', בראה לומר כי הנה האור ההיים הק' פירש על 'בקרבנותם' - כי מרוב קדושתם והתלהבותם נתקברו כל כך עד שיצאה גשמתם. זהו - 'דבר אל אהרן אחיך' שהוא אחיך בדומה לק', והוא במדרגה גדולה ויש לו גם כן אהבה ודביקות גדולה, על כן צריך הוא להיזהר שלא יתקרב יותר מדאי, על כן - 'אל יבא בכל עת וגו'.' (רבי שלום - קורדינוב)

קדושים תהיו כי קדוש אני.. איש אמו ואביו תיראו (יט, א-ג). אמו הרה"ק ר' אורי מסטרעליסק זצ"ל: פ"י 'קדושים תהיו' - בהכרח שתהיו קדושים, כי קדוש אני ה' - ונשמח הקדושה הנתונה בכם היא מעצמותו 'יתברך' על דרך שלשה שותפין באדם: הקדוש ברוך הוא ואביו ואמו (נדה לא, א). וכי תאמרו, 'איש' פ"י אפילו מי שהוא מדרגת איש שהיא גדולה וחשובה על דרך 'האיש משה' (במדבר י"ב ג'), מכל מקום - 'אביו ואמו' פ"י הלא יש בו ג"כ חלק אב ואם, החומר אשר כמעט הוא מסך המבדיל בין הקדושה, איך יזכה להדריך גם זה החלק הבא בכה אביו ואמו אשר יש בו, שייכנס על ידו לבחינתו הקדושה? על זה באה התשובה לאמר: 'תיראו', פ"י על ידי היראה יודוך גם כן חלק אב ואם שבאדם.

(אמרי קדוש)

ואהבת לרעך כמוך (יט, יח). בשם הרה"ק ר' שלמה קארלינער זצוק"ל, איך וואלט מיר ווינטשען ליב האבין דעם גרעסטן צדיק שבש"ש, וואי השי"ת האט ליב דעם גרעסטן רשע שבש"ש! [היינו מברך מי שעצמי, לאהוב את הצדיק הגדול ביותר שבש"ש כמו שה' יתברך אוהב את הרשע הגדול שבש"ש].

(בית אהרן קמז)

לודמיר

מקושרים לצדיק מאז ועד היום

להפצת משנתו ותורתו הבהירה של
הרה"ק רבי שלמה מקארלין זי"ע
סיפורים ותולדותיו, ותולדות זרעו אחריו

קדושת הקדוש

אמרים מובחרים, יקרים ומאירים, מתוך הספר
'קדושת הקדוש' הנמצא בנכלי עריכה

משיגי הגוף

בשם א"ז הרה"ק ר' שלמה קארלינער זצ"ל: 'ולא ישיגוהו משיגי הגוף' - פירוש: שלא יוכלו להשיג גדלות הבורא יתברך, אותם שמישיגי את הגוף, והבן, ודפח"ח.

(קובץ שפתי צדיקים, גליון יד עמ' ל. מתוך כתב יד אחד מזקני חסידיו קמאי בצפת, נ"יג לרבינו)

עיסורי מדוש

ברשימותיו של הרה"ק רבי ירחמיאל משה מקוזניץ בשם אחד מנכדי רבי מרדכי מלעכוויטש (נ"י) בקובץ בית אהרן וישראל גל' קפא עמ' קפט), אם כי המשמעות דומה, אך אידי דחביבי נביא זאת, וכך הוא הנוסח שם:
בליל שמחת תורה קודם 'אתה הראית', אמר [הרה"ק רבי שלמה מקארלין זי"ע] 'אני מאמין' לפני העמוד. ואמר: 'אני מאמין', איך גלייב. מיט וואס פאר אמונה? 'באמונה שלימה'. וואס מיינט מען 'באמונה שלימה'? אז אפילו מען זאל מיר אראפ נעמין דעם קאפ מיט דיא פיס, גלייב איך - 'שהבורא יתברך שמו אינו גוף ולא ישיגוהו משיגי הגוף', דיא בעלי תאוות [אני מאמין, באינו אמונה? באמונה שלימה. מהי הכוונה באמונה שלימה? אפילו יקטעו לי את הראש ואת הרגליים, מאמין אני שהבורא יתברך שמו אינו גוף ולא ישיגוהו משיגי הגוף, בעלי התאוות].

בשם הבעל שם טוב

פירוש זה מובא גם בשם מרן הבעל שם טוב (בעש"ט עה"ת פרשת נח, מקור מים חיים אות קיח) בשמו של הרה"ק ר' אהרן מקורינוב זצוק"ל, בלשון זו:
בעל שם טוב אמר: 'אני' - איך יוד, 'מאמין באמונה שלימה' - גלויב איך מיט גאנצין גלויבן. מהי הכוונה באמונה שלימה? אפילו אם יחתכו ראשו וידו ורגלו. ולא ישיגוהו משיגי הגוף - הפירוש, שכמו שאוכלים אגוז, צריך לשבור את הקליפה, ואז מגיעים לפרי. כך, כשהאדם אוכל כמו יהודי, וישן כמו יהודי, ולא מסתכל במה שאסור להסתכל, כמו שכתוב בתורה 'ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם', ונאמר 'איה הקדשה היא בעיניי', במה יכול יהודי להיות קדוש? על ידי שמירת העיניים.

זהו הפשט - 'ולא ישיגוהו משיגי הגוף', מי שמישיג והולך אחרי תאוות הגוף, אינו יכול להשיג את הא"ל ברוך הוא.

הגשמיים והרוחניים

העיקר השלישי מתוך י"ג עיקרי האמונה, הוא האמונה - 'שהבורא יתברך אינו גוף ולא ישיגוהו משיגי הגוף, ואין לו שום דמיון כלל. ההסבר בפשטות של 'ולא ישיגוהו משיגי הגוף' הוא שלבורא לא מתרחשים אותם דברים המתרחשים לגוף. הגוף, מטבעו, זקוק למנוחה, מזון ושתיה, אך הבורא ית"ש אינו כן. זהו 'לא ישיגוהו' - שלא יקרה מאורעות מלשון השגה ותפיסה. כלומר, אדם שהשגתו ותפיסתו נתונה לגופו, אינו יכול להשיג את גדלות הבורא. דהיינו, מי שרצונותיו ותאוותיו קשורים להוויתו הגשמית, אינו יכול לתפוס ולהשיג את גדלות הבורא.

הגשמיים והרוחניים הן שני דברים מנוגדים. אדם המחובר לגשמיים, אינו יכול להתחבר לרוחניות. לכן, מי שחפץ להשיג את גדלות הבורא ולהיות מקושר אליו, עליו להתנתק מהגשמיים.

אין כוונת הדברים לפרישה מוחלטת מהגשמיים, כמו הימנעות מאכילה, שתייה ושינה - שכן האדם אינו יכול להתקיים בלעדיהם. גם אין הכוונה להפחתה קיצונית בצרכים הגשמיים, באמצעות צומות תכופות או אכילה מועטת כפי ההכרח לקיים הגוף, או לישון מעט מאוד, כי גם זו איננה דרך העבודה הנאותה. אלא, הכוונה היא שהגשמיים לא תסחוף את האדם, שלא יהיה שבו תאוותיו ומקושר אליה באופן עמוק. גם בעת עיסוקו בענייני העולם הזה, עליו לנהוג בנחת ובשלווה, ולא בבהילות. מחשבתו צריכה להיות נתונה לניצוץ האלוקי הטמון בכל דבר גשמי ומחיה אותו. ולכל הפחות, עליו לכוין בעת אכילתו, שהוא עושה זאת כדי לצבור כוח לעבודת הבורא יתברך.

נוסח נוסף

מאמר זה מובא בלשון אחרת,

על הציון של הקדוש הזה, הוא ממש כמו שעומדים לפניי בחיים חיות. (רבי אשר מסטאצ'ין)

קחו שותפות בבניית בית הרבי,
ושלחו קוויטל על הציון הקדוש.

התקשרו עכשיו 04-30-10-900

רפואה ניסית בזכות הברית

משעבר זמן רב ועדיין לא נקרא הרבי למעמד הברית, קרא אליו את משמשו וצוהו עליו לסור אל בית הוריו הרך הנימול לברר אודות העיכוב מה זה ועל מה זה, אולי יש צורך לדאוג להוצאת הברית או לעניין אחר, ונוכל לסדר העניין על צד היותר הטוב. כעבור זמן מה חזר השמש ובפיו התשובה התמונה מחד והמרטיטה מאידך: אחד ממשפחתו הקרובה של הרך הנימול חולה קשה מאוד, ובני הבית ממתינים שייפח את נשמתו וכך יקראו לרך הנימול בשמו של הנפטר. מששמע הרבי את הדברים, עזב את כל אשר לפניו, עטה את המעיל העליון ויצא אל עבר בית משפחת הרך הנימול, משהגיע קרא חיש מהר לבני הבית והודיע כי מיד יערכו את הברית מילה, וכה פתח וסיפר להם:

אף אצל זקניי הרה"ק המאור עינים' ז"ע הודמנה עובדא כגון דא, שהחמין באחד הימים להשתתף בברית מילה, ומשכא אל הבית אשר שם התינוק התממהה זמן רב מאוד, לפילאטו על מה ממתינים, השיבו לו כי אבי הבן חולה מסוכן וכבר גוסס רח"ל, על כן ממתינים לציאת נשמתו, ומיד בסמוך יערכו את ברית המילה לבנו, ויקרא שמו בישראל על שם אביו.

מששמע זאת המאור עינים' צוה מיד לערוך את ברית המילה לתינוק, באמרו כי בעודת ה' האב יבריא מחלי, בהטעמו, כי כשם שהמלאך רפאל אחר שריפא את אברהם אבינו, הלך משם להציל את לוט, כן הוא לפעמים שאין זכות לאותו אדם בכלל שיבוא מלאך בשבילו לרפאותו, אך מכיון שבא בשביל אחר, יכול ג"כ לרפאות את זה.

ואולי אף כאן אצל אבי הבן, מה שהוא חולה וגוסס הוא כי אין בידו זכות שיבוא מלאך במיוחד אליו לרפאותו, אך משיבוא אליהו אל התינוק, כבר ירפא את אביו גם כן, ועל כן יש לעשות הברית תיכף ומיד מבלי להתממהה כלל. וכך הוה, שמזמן שמלו את התינוק עד משך הסעודה נודע לציבור כי הוטב מצבו של האב ומרגע נעשה הגברא יותר ויותר.

סיים רבי חיים יצחק אף אצל נענה אברהם, כי אולי אין ביד החולה כאן זכות שיבוא מלאך במיוחד אליו לרפאותו, אשר על כן הבה ונחיש פעמינו לקיים מצות הברית מילה מיד, ובבוא אליהו, יבשרנו גם על רפואתו של חולה זה.

מששמע את דברי האב שוב לא התמהמהו ולו לרגע קט, ומיד נערך הברית לשמחת כל המשתתפים, והיתה השמחה שלמה בשומעם כי אכן מרגע לרגע משתפר מצבו של החולה והוא הולך ומבריא מחלי.

וסיפורו החסידי, כי כמה ששמעו על רבינו היה גדול עד למעשה זה, נוספה מעתה ההערצה אל רבינו יותר ויותר, והגם הוה הודא זמן רב ברחבי רוסיה, כאשר ראו כולם עין בעין איך שהרבי הקדוש פועל ישועות בקרב הארץ, ועוד הפליא ברוב ענותנותו להלביש הדבר בסיפור מעשה מזקנו המאור עינים'. וזכותו תגן עלינו.

מוגש לרגל יום האירוע של האי צדיק מוסר הנפש הרה"ק **רבי חיים יצחק מטשערנבול לויט** - י"ב אייר שנת תש"ב (ולפי גירסא אחרת ביום כ"ד ניסן). היה נכד **רבי אהרן הגדול מקארלין**, ובנו הרה"ק רבי משולם זושא (אבי מרן האדמו"רים שליט"א) היה נכד **מרן רבינו שלמה מקארלין**.

מקורות: קונטרס 'דברי תורה', ירחון 'אורות-יב', ניסן ע"ו.

הרה"ק רבי חיים יצחק מטשערנבול לויט זצ"ל

קיים של סביבות שנות התרצ"ה. הקומוניזם שולט בכל עוצמתו, מלחמת החרמה ביהדות במלוא עוזו, אדמו"ריה ורביה של רוסיה נרדפים בכל פינה, בתי המדרשות ובתי הכנסיות ננעלים על שעריהם בכוח החרוץ של השלטונות הנוקשים, פחד האימה ממלאים את כל יושבי רוסיה היהודיים.

בפרבריה של רוסיה מזמן כבר אין שמץ של זכר ליהדות שפעפה בהן בכל עז עד לא מזמן. שאריותיהם של היהודים שלחמו על יהדותם וחירפו נפשם עליה, כבר אינן ניכרות מעל לאדמת רוסיה. אף המסגרות המחתרניות הקיימות בה, מתקשות יותר ויותר מעת לעת בהתארגנויות. אך יחיד היה זה, שבמידת הגבורה לחם בכל עז ותעצומות, דווקא בערי הבירה, ודווקא כאן בקיב קיבל את הרשיין המיוחל, היחיד במינו בכל רחבי רוסיה הקומוניסטית שבאותן ימים: רשיין להפעלת בית מדרש.

היה זה הרבי הקדוש רבי חיים יצחק טווערסקי ז"ע מטשערנאביל, דור שישי להרה"ק רבי מרדכי טשערנבול ומייסדה, תלמיד הבעש"ט והמגיד ממעורטש. בעיר לויט, המשיך רבי חיים יצחק את שושלת הקודש. שם על מקומו של אביו

ישב והרחיב את חצר הקודש, חצר שלא נחה מפעילותה ולו לרגע, החל בתפילות ועריכת שולחנות בקביעות, סעודה שלישית שנודעה ונתפרסמה מאוד, וכלה בנשבר לב שלא היו סורים ברחבי רוסיה של אותן שנים, שמצאו להם פורקן בחצר הקודש. מכל האזור ואף מרחוקים באו כל העם לחזות בעבודת הקודש, להתברך, להתייעץ, ולהרגיע את הנפש להמשך המלחמה על הקיום, הרוחני בעיקר.

משהוצרו צעדי של הרבי בגזירת המדינה, ואף על ביהמ"ד וחצר הקודש ריחפה סכנת סגירה, אמר הרבי כי בלויט הצדית קל לרשעים לבצע את זממם, אך ודאי שבקיים המרכזית יקשה עליהם הדבר, שכן שם הדברים ניכרים יותר לעיני אנשים, ומפורסמים יותר ברחבי העולם.

גמר אומר ובשנת תרפ"ג העתיק את חצר הקודש אל קיב הבירה, שם חירף את נפשו בגבורה שבגבורה לקבל רשיין להפעלת ביהמ"ד, אמנם רשיין זה הגביל רשמית את הפעילות לסך מסוים של אנשים, אך לא הגביל מעשית את הרבי מלעמוד כצור איתן לימים של בני ישראל בעיתם הקשה, וכמובן שמעולם לא עמד ביהמ"ד בהגבלה הזו, ורבות יסופר על מסירות נפשו של הרבי באותם ימים בכלל, ובפעילות הקודשה בפרט.

כבלויט כן בקיב, עד מהרה פשטה הידיעה כאש בשדה קוצים, כי כאן בינינו רבי שאינו חת מפני איש, והוצר הפכה קודש מאי פעם, ובכל רחבי קיב ומחוזותיה סביב לה, נודע הדבר כי גדול בקרב קיב ישראל.

סיפורנו התרחש באחד הימים, כאשר הזמן הרבי אחר כבוד לכהן כסגן בברית מילה לרך הנימול באחת מן העיירות שבפרברי קיב. הרבי כמובן לא ביטל את ההזמנה, ובשמחה גדולה יצא עם קבוצת מקורבים לפרטומי ניסא' ביום המיועד לקיים את המצוה הגדולה שהודמנה לפתח.

מוקדם מן הזמן שבנקבע, כבר הגיע הרבי אל המקום המיועד, לקבל את פני המוחלים לפניו שהמתינו בהמוניהם לבואו להתקבל אל הקודש פנימה, לחזקם ולעודדם, כהרגלו.

ילדי רבנו שלמה

חידת השבוע

החיים בלודמיר
ענבר ובהווה

החיים בלודמיר

ותשקת האש

בדיק ביימים אלו, בהם השתוללו שרפות ענק בארץ הקודש, פרצה - לפני 125 שנה, ביום ו' אייר שנת תר"ס - דליקת ענק בעיר לודמיר, שכילתה רח"ל חלק ניכר מבתי-העיר ותבונת 6 בתי כנסת ונשרפו 68 ספרי תורה. לעזרת הנשרפים הוקם ועד מיזוח, ונאספו תרומות לשיקומם. בין התורמים הבולטים היה הנגיד הגדול הברון רוטשילד, ששלח 6,000 פרנק לתמיכת דרי העיר. לפנינו תמונה נדירה מאותם הימים. בברכה ותפילה שזנכה לרוב טובה וברכה,

יחיד לודמיר אחרי השריפת הקודש

חידה: מהו התנאי, כדי שאדם יוכל להשיג את גדלת הבוורא?

הפתרון לחידה מופיע בעלון זה.

כדי לענות על החידה יש לחצי לקו לודמיר 02-3011122,

להכנס לשלוחת הילדים - שלוחה מספר 0,

ולפעל לפי ההוראות. הזוכה יקבל זכוי לרכישת מתנה בסך 50 ש"ח.

את התשובה יש להקליט עד ליום ראשון פרשת אמור

הזוכה לפרשת שמעי: אלקון קופשיץ מדינת עילית

אוצרות נמשיכים

רבי חיים יצחק טווערסקי

הצדיק רבי חיים יצחק טווערסקי, בן רבי אברהם יהושע העשיל, היה ממשיך דרכי אבותיו הקדושים, ושמש כרבי מטשערנבול בעיר לויט שבפולין מינסק. רחום ואוהבן של ישראל היה, ורבים מפל האזור נהרו לביתו למצוא נחם ומרגוע לנפשם, עצה וברכה.

משלהכו וגברו גזרות הקומוניסטים ברחבי רוסיה, שהלכו והצרו כל צעד בהפצת יהדות וקיום מצוות - החליט רבי חיים יצחק בצעד נועז: עוברים לקיב הבירה, שם נקים בית כנסת ושם נפיץ תורה ומצוות! אכן באורח מפליא ביותר - הוענק לרבי רשיין יהודי ונבדיר המאשר לקיים את בית הכנסת ופעילותו, אך בהגבלה של סכום אנשים, המתירים להיות בין פתלי המקום. הרבי כמובן לא סר להוראת הגוים, והגדיל את המקום כרצונו הטהור ללא מורא, בעז ובגבורה.

באחד הימים הוגלה הרבי הקדוש לקחוסטן, למחנה כליאה בנורא 'קרלוג', בעון קיום התורה והמצוות. בטרגם נלקח

מעצייבנות החיים

אמרים נעימים מפז ומפנינים ממעיין מים חיים
בעל שם טוב הקדוש ותלמידיו זי"ע ועכ"א
שנאמרו בנעימה מפי פה מפיך מרגליות
כ"ק אדמו"ר מטעמעשוואר שליט"א

שיעור חומש
רש"י

פנינים יקרים ואמרים נעימים לקראת ל"ג בעומר

שמחת התגללות בילדים הרכים לצד
היותם ערכים לנו בקבלת התורה
המתחיל להאיר ביום ל"ג בעומר

בהיות ועומדים אנו לקראת היום הגדול והקדוש, יום ל"ג בעומר, ראוי להתבונן במעש במשמעות היום, מה אוצר בתוכו האי יומא.

הבני יששכר (אמרי חודש אייר, מאמר ג' אות א') מאריך בדבריו, כי הנה ימי הספירה הינם מ"ט, והם כמספר ל"ב טו"ב, ל"ב ימים עד ל"ג בעומר, ולאחר מכן טו"ב ימים, ומצאנו במשנה (אבות כ"ב מ"ט) שאמר רבי יוחנן בן זכאי לחמשת תלמידיו לחפש אחר המידה הראויה לאדם, ואמר כי לב טוב הוא כולל כל המידות כולם, והיינו עבודת ימי הספירה.

וביאר בזה, כי בהיות ימי הספירה הינם הכנה לקבלת התורה, הרי שהדרך לקבל את התורה הוא על ידי לב טוב, ובה מצאנו כי התיבה ה"ל"ב מתחילת התורה היא 'את האור כי טוב', תיבת לב, ולאחר מכן הוא התיבה טוב, המביא לצירוף ל"ב התיבות ולאחר מכן תיבת טו"ב, וביאר בזה, כי אחר ל"ג בעומר כבר מתחיל להאיר הארת התורה, אין טוב אלא תורה, ולכן תיבת טו"ב, כבר התורה בפירוש התורה, לצד תחילת הארת התנוצצות אור התורה כבר בזה היום.

לפי דבריו שחבתי לבאר, עניין מה שעורכים ביום ל"ג בעומר אצל רבי יששכר בר יוחאי מנהג התגלות, עריכת החלקה"ל לילי החמד, ועושים בזה שמחה גדולה, וייתכן לבאר בזה, על פי דברי המדרש (תנחומא פרשת ויש סיון ב') כי לפני קבלת התורה ביקש השם יתברך שביא בני ישראל ערבים על כך שיקיימו את התורה, ואחר שהביאו כמה ערבים שלא היו כרוצו השם יתברך, אמרו בני ישראל בנינו ערבים לנו, ובהם התבצרה השם יתברך ונתן להם את התורה, ועל כן מאחר ובינם ל"ג בעומר כבר מתחיל להאיר הארת אור קבלת התורה, על כן מגלים את אור היללים, כי הם הערבים לנו, ולכן שמחים אנו בעמם בשמחה גדולה כל כך, כי עמם ובזכותם נזכה לקבל את התורה, בהיות בנינו ערבים לנו.

המשכת הישועות ביום ל"ג בעומר כי הנהגת היום כולו היא ברשות רבי שמעון בר יוחאי

כתב בטעני יששכר (אמרי חודש אייר מאמר ג' אות ו'): "יש לומר עוד טעם על מנהג בני ישראל שנוהגין להרבות באור ביום ההוא, וימא דהלולא דרבי שמעון, דהנה רבי שמעון כשהיה מגלה רצון ביום ההוא, באדרא קדישא אמר (הו"ק ח"ג רצא) וזה לשונו, והשתא בעינא גלגלא רצון קמיה דקדוש בריך הוא וכו', והאי יומא לא ירחק למילע דלכותיה כימא אחרא, דהא כל יומא לא ברשותי קיימא, עד כאן לשונו, רצונו לומר,

א. הרי הגדל' רבי אשר ועליו מנהגותיו וצלי' (היולא דרבי' עפ' סוף) טעם כינוי זה 'היולא' למנהג התגלות, שהוא על פי לשון הכתוב (אפיס' כ"א) 'מן עשר אחי איש שיער ואנכי שיער חלקי, וזה נתקבל כינוי זה על מנהג התגלות. ב. ראוי להתקין בזה מה שכתב הגדל' רבי אשר ועליו מנהגותיו וצלי' (היולא דרבי' עפ' סוף) 'ולא את ההרואה באתרא קדישא מירון ביום ל"ג בעומר' 'כתובות כח' מוקד' ומסמחין על ציון רבי שמעון בר יוחאי, עפ' הילוליו הקטנים שהריבין אותם בעת חמיהם, ומגליהם להם שם התגלות הראשונה, ומגליהם להם אף על כן, ומגליהם אתם, ומתקנים יין וי"ש מוונות, ואומרים לחיים זה אל זה, ומגליהם זה לזה, ויחיהו בכות התגלות רבי שמעון בר יוחאי הקדוש, לגלל את בניו לתורה לחופה ולמעשה טובים, והנהגון קוראים את הילדים הקטנים הללו חמיהם ורבי שמעון בר יוחאי'.

בהמשך דבריו מביא, כי רבו המנהגים הר"ק רבי אברהם שמה מאבטוב זי"ע ונבד' והריק רבי אליעזר מריזקוב זי"ע, היה רבו לבדן רצון חתני החלקה אחר עריכת התגלות, שיוכי ב' בעת דוחפת ישאו אשה שורה אשה תגלל את כל שער ראשה, ולא תשאיר אפילו שורה אחת בראשה, כדרך כל בנות ישראל הנשורות.

ויאמר ה' אל משה דבר אל אהרן אחיך ואל יבא בכל עת אל הקדש מבית לפרכת אל פני הכפרת אשר על הארץ ולא ימות כי בענן אראה על הכפרת (ויקרא טז, ב)

על ידי צדקה שעושים עם אחרים נחשב גם כן פרנסת בנינו ובנותיו הקטנים כצדקה

בנוסף לארבעת בניו הלומדים בישיבות, כשהוא משלם עבורם שכר לימוד טבין ותקילין, ומעתה נפשו בשאלתו, האם עליו להוסיף וליתן צדקה גם לאחרים, או שבזה יוצא הוא ידי חובת הצדקה.

ענה לו הרה"ק רבי יואל מסאטמאר זי"ע, כשהוא מראה לו את דברי הכתוב (דברים טז, א) 'ושמחת לפני ה' אלקיך אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך והלוי אשר בשעריך והגר והיתום והאלמנה אשר בקרבך, והנה כתב רש"י: "ארבעה של כנגד ארבעה שלך, בנך ובתך ועבדך ואמתך, אם אתה משמח את שלי, אני משמח את שלך", ולכאורה יש לתמוה, שהרי בדברי הכתוב נמנו שמונה אנשים, ומדוע זה העמיד רש"י את מניין המוזכרים בכתוב, כארבעה נגד ארבעה, בתוספת 'אם אתה משמח את שלי אני משמח את שלך'.

וביאר בזה הרה"ק רבי יואל מסאטמאר זי"ע, כי הנה היהודי המפרנס את בניו ואת בני ביתו, הם הארבעה הראשונים 'ובנך ובתך ועבדך ואמתך', הרי יש מקום לקטרג בשמי מעל ולומר, כי אין הוא מתכוון לקיים מצות צדקה, אלא מבקש הוא לזון את קרוביו ואת אנשי ביתו, ואין בדבר כל מעלה, אכן על ידי שהאדם מוסיף ליתן לארבעת האחרים 'והלוי אשר בשעריך והגר והיתום והאלמנה', הרי זה הוא מוכיח כי הוא חפץ במצות הצדקה, וממילא מוכרחים ליתן לו שכר טוב גם כן על פרנסת בני ביתו, כי הוכיח אשר מגמתו בקיום מצות הצדקה.

זה הוא הביאור בדברי רש"י, שהעמיד את מניין המוזכרים בכתוב ארבעה כנגד ארבעה, אשר 'אם אתה משמח את שלי', על ידי שנותן צדקה גם אליו שאינם קרוביו ואינם מאנשי ביתו, על ידי זה הוא מגלה דעתו כי חפץ הוא במצות הצדקה, ועל ידי זה 'אני משמח את שלך', אף על מה שנותן הוא לבני ביתו, יש להחשיבו כמצות הצדקה, וישלמו לו על זה שכר טוב משמי מעל.

מובא (גנוי יוסף פרשת אחרי בד"ה ואל יבא) בשם הרה"ק רבי יצחק מדראבהביטש זי"ע לפרש בדברי הכתוב, על פי דברי הגמרא (כתובות ב) על הכתוב (תהלים קה, ג) 'אשרי שומרי משפט עושה צדקה בכל עת': "וכי אפשר לעשות צדקה בכל עת, דרשו רבותינו שביבנה, ואמרי לה רבי אליעזר, זה הזן בניו ובנותיו כשהן קטנים", היינו כי עד גיל שש שנים מחויב אדם לזון את בניו, אמנם הזן את בניו ובנותיו מעל שש שנים, הרי הוא עושה צדקה בכל עת.

והנה יש מקום בלב האדם לחשוב לעצמו, כי מאחר והוא מפרנס את בניו ואת בנותיו הרי הוא כבר עושה צדקה בכל עת, ואין לו עוד צורך להוסיף במעשה הצדקה עוד, וביותר הדברים אמורים כאשר משיאים את הבנים, שהוא דבר העולה הון תועפות, ויש לו לדמות בעצמו כביכול בעל צדקה גדול הוא, על זה אמר הכתוב 'ואל יבא בכל עת אל הקדוש', היינו בצדקה זו שעושים 'בכל עת' על ידי שמפרנס את בניו ואת בנותיו, לא יבוא על ידי זה אל הקדוש, כי בכדי להשיג את הקדושה צריכים לעשות צדקה בפועל עם האחרים, ולא לצאת ידי חובה במעשה צדקה אלו, שהוא עושה עם בניו ובנותיו.

רבי יוסף שיינברגר ז"ל (עולמות שחרוב פרק כ"א) מביא, כי הגאון רבי יהושע לייב שיינקר זצ"ל מבאלטימור, אשר היה מקושר אל הרה"ק רבי יואל מסאטמאר זי"ע, הגיע פעם אחת בשליחות אחד מבני הקהילה בבאלטימור לשאול את הרה"ק רבי יואל מסאטמאר זי"ע, כשתורף השאלה היא, שיהודי זה מחזיקים אותו בקרב בני הקהילה כגביר, על אף שאין בזה כל כך אמת, ואין עשירותו גדולה כל כך, ויחד עם זה מחזיקו הוא בשלושת חתניו וישיבים באוהלה של תורה והוא מפרנס אותם,

ברכת מול טוב

שלוחה בואת מעומק חלב

לכבוד הרבני הנגיד רבי שמואל מאיר אילאוויטש שליט"א
העומד לימינו בכל עת ועונה, ומסור בלב ונפש לכ"ק אדמו"ר שליט"א
להלך שמחת אירוסיו ביות בשעטמ"צ

יהי רצון שיעלה היווג יפה לקשר של קיימא ולבנין עדי עד מתוך רוב תענוג ונחת מוכל יוצאי הלציו ברוב הגלגלת ורווחות וכל טוב.

השיעור חומש"י מתקיים מדי ליל שישי בשעה 10:30 המלווה מלכה מתקיים מדי מוצש"ק בשעה 9:00

בביהמ"ד ד"ח סוקולוב ב'ני ברק

לשמיעת שיעורים בקול הלשון ישיב 3718539-073 ובקו הישעורים 3181833-072

שהיה היום מתארך באורו, ולא היה רשות לאור היום להתחשך, היינו שיתפנה מן העולם, עד שנתן לו רבי שמעון רשות, וזה יורה כי כל האורות בטלים ומשמשים את האור כי טוב היינו רזין סתמין דאורייתא אשר גזרו בה אור הגנוז לצדיקים, והצדיקים המבינים ברזין דאורייתא הנה מאירים באור הגנוז בה, על כן אור היום ההוא היה מתארך ושמר פקודתו של רבי שמעון, הכן, הנה לבעבור זה מרבין אור ביום הה'.

על פי דברי הבני יששכר יש לבאר, כי לכן גדול כוח יום ל"ג בעומר לפעול בו ישועות גדולות בכוחו של רבי שמעון בר יוחאי, כי כמבואר בדבריו היה היום ברשות רבי שמעון בר יוחאי, ששמר היום את פקודת רבי שמעון בר יוחאי שלא לשקוע ולהערים השמש עד שיאמר לו, ועל כן מאחר וזה היום הוא ברשותו, כל אשר יבקשו מרבי שמעון בר יוחאי, ברשותו הוא הדבר, ומאחר ואמרנו חכמינו ז"ל (סוכה מה) שאמר רבי שמעון בר יוחאי על עצמו שיכול לפטור את כל העולם כולו מן הדין, הרי בוודאי שבה היום בו כל הנהגת היום הוא ברשותו, יכולים לפעול על ידי זה ישועות גדולות אצל רבי שמעון בר יוחאי, כי אין יכולים לעשות מאומה בזה היום מבלי דרישותיו של רבי שמעון בר יוחאי.

הרה"ק האמרי חיים מוויניץ ז"ע (לקוטי אמרי חיים ל"ג בעומר ב"ה יט) היה מפרש את הכתוב (תהלים סא, ה) **יִשַׁב עוֹלָם לִפְנֵי אֱלֹהִים**, **יִשַׁב** נטריקון **יִשַׁב** מ' שמעון בר יוחאי, הינו שרבי שמעון בר יוחאי **יִשַׁב עוֹלָם** יכול הוא ליישב העולם, **לִפְנֵי אֱלֹהִים**, אלקים הוא מידת הדין (ספרי פרשת אחתהן פוסק כ"ו), לפני מידת הדין, שיכול לפטור את העולם כולו מן הדין, ולהנהיג את העולם אף על פי מידת הדין.

הארת אורו של רבי שמעון בר יוחאי אף לעומדים מרחוק

הרה"ק הדברי יוחאי משינאווא ז"ע (היה אמרן דברי יוחאי ל"ג בעומר ב"ה שותלים) לפרש הכתוב (תהלים צב, יד) **שְׁתוּלִים בְּבֵית ה' בַּחצֹרֹת אֱלֹקֵינוּ יִפְרִיחוּ**, כי הנה יוחאי וחבירי השתולים בבית ה', היינו בעולם העליון בשמי השמים העליונים, **בַּחצֹרֹת אֱלֹקֵינוּ יִפְרִיחוּ**, יאירו ידוריהם באור יקר אף לאלו הרחוקים העומדים מרחוק בחצרות בית ה', יסודיהם בקברנים האורות של רבי שמעון בר יוחאי.

ובוודאי שאף אנו בדורינו אנו, העומדים מרחוק, הרי הגנוז כלל הפחות בבחינת העומדים בחצר, ועדיין אנו עלינו האורות של ל"ג בעומר, האורות העליונים של רבי שמעון בר יוחאי.

ככוחו של רבי שמעון בר יוחאי אפשר לשיר ולרדן לפני השם יתברך

הרה"ק האמרי חיים מוויניץ ז"ע (לקוטי אמרי חיים ל"ג בעומר, ב"ה לנ) אמר לרדן בדברי הכתוב (תהלים ד, א) **לְבִי וְנִשְׁרִי יִרְנְנוּ לֹא-אֶל ה', אֶל-בִּשְׂרִי** נטריקון רבי שמעון בר יוחאי, **לְבִי וְנִשְׁרִי**, אם אלה מלא עם רבי שמעון בר יוחאי, או אז **יִרְנְנוּ לֹא-אֶל ה'**, יכולים לשיר ולרדן לפני השם יתברך שיכולתם לשלוח לו, כי עם כוחו של רבי שמעון בר יוחאי יכולים לשורר שירות ותשבחות.

יעזור השם יתברך שקדושת היום לא תאבד מאתנו, שנוכל לפעול בו ישועות גדולות ורופאות גדולות, כל אחד בענייניו הנצרכים לו, ונזכה שיהיה 'בחצרות אלקינו יפריחו', שהאורות הקדושים של ל"ג בעומר ילוו אותנו לאורך ימים, אמן כן יהי רצון.

כל זה אפשר להעמיס בכונת דברי הרה"ק רבי יצחק מדראבהיטש ז"ע, ואל יבא בכל עת אל הקודש, שאין די בקיום מצות הצדקה של 'עושה צדקה בכל עת' לפרנס את בניו ואת בנותיו הקטנים, כי אם אינו נותן לאחרים אין מחשיבים עוד את מצותו פרנסת בני ביתו כצדקה, אמנם על ידי שירבה ליתן גם כן צדקה לעניים, ייחשב אף פרנסת בני ביתו כמצות הצדקה.

בזה אמרתי לפרש את דברי המשנה (אבות פ"א מה) **"יהי ביתך מתוך לרוחה ויהיו עניים בני ביתך"**, על פי מה שמוכר (חסדי אבות פ"א מ"ה ב"ה יח) לפרש בזה, **יהי ביתך מתוך לרוחה**, איך הוא הדין שיזכה האדם לרוב שפע, על ידי **ויהיו עניים בני ביתך**, על ידי שיכניס עניים ודלים לביתו, לפרנסם ולזונם, על ידי זה יזכה לשערי רווחה והצלחה.

אמנם לפי דברי הרה"ק רבי יואל מסאטמאר ז"ע יש לפרש בזה, **יהי ביתך מתוך לרוחה**, שיפתח האדם שערי ביתו לכל דל ואביון ליתן להם כמתת ידו, ועל ידי זה **ויהיו עניים בני ביתך**, יוכלו להחשיב את מה שהאדם ומפרנס את בני ביתו, כיכול הם עניים והוא מקיים עמהם מצות הצדקה, כי הוכיח סופו על תחילתו שאובה צדקה הוא, וממילא ייחשב לו הכל כקיום מצות צדקה, לקבל שכר אף על החסד שהוא עושה בכל עת עם בניו ובנותיו הקטנים.

התעוררות לקיום התורה והמצוות תכף ומיד ולא לדחותה לאחר זמן

הרה"ק הייטב לב מסיניעט ז"ע (י"ט טב פנים תוכחת מוסר מדרש ל"ג) כותב לפרש בדברי הכתוב, כי הנה האיש הנלכב בא ללבו התעוררות תשובה, שמתעורר בלבו מפעם לפעם הרהורי תשובה, אכן היצר הרע רוצה לקרר את האדם, שאל ייקח לעצמו להתעורר מהרהורי תשובה אלו, אלא ידחה מעשהו ליום המחר, כמו שפירשו הספרים הקדושים (לקוטי אמרי חיים פרשת בשלח ב"ה וצא מה) את דברי הכתוב (שמות יז, ט) **וְצֹא הָלַח בַּעֲמַלְק מִחֵר**, אשר ישנו יצר הרע מיוחד, אשר דרך פיתויו הוא לומר 'מחר', לעשות מעשה יומא למחר, לדחותו מיום ליום, עד כי בסוף הוא נמנע ואינו עושה כלום^א, וכבר הזהירו חכמינו ז"ל (מכילתא פרשת בא מסכתא דפסחא פרשה ט') ודרשו את הכתוב (שמות יב, יז) **וְשִׁמַּרְתָּם אֶת הַמִּצְוֹת**, אל תקרי את המצוות אלא את המצוות, מצוה הבאה

לידך אל תחמיצנה, שאם בא מצוה ליד האדם, מהר לקיימו, ולא יאחר לעשותו, כי על ידי שידע האדם שאין לו הזדמנות אחרת לקיים את המצוה, ולא יאפשר לדחות מעשה יומא למחרתו, על ידי זה בא כיבוא ברירה לקיים מצוה הכבירה יתברך כעתו ובזמנו, ויוסיף חיל לעשות מצוות ה' עוד ועוד, ללא מניעות היצר הרע.

בזה ביאר את דברי הכתוב **וְאֵל יבא בכל עת אל הקודש**, לא יחשוב האדם כי עוד עתותיו בידי לבוא בכל עת שירצה אל הקודש, אין זה כן, אלא מוכרחים עתה לחוש ולהזדזז לקיים את מצוות ה', **וְצֹא יבא אהרן אל הקודש**, תכף ומיד, בלא לעכב ולאחר את הדבר מיום אל יום, אלא תכף עם התעורר הרהורי התשובה בלבו, ימהר לעשות תשובה שלימה, ולא ידחה תשובתו ליום המחר.

ואפשר להוסיף על דבריו, כי הנה לשון הכתוב **וְצֹא יבא אהרן אל הקודש**, בפשטות הכוונה רק על אהרן, אמנם לפי ביאורו של להוסיף, כי הנה הזריות בעבודת השם יתברך לקיים התורה והמצוות הוא בכח אהבת השם יתברך, שעל ידי שיעורו האדם בקרבו רגשי אהבת הבורא יתברך, ימהר ויחוש לקיים רצונו יתברך, וזה הרמז בחיבת אהרן נטריקון ה'ושע נ"א רצוף אלהה, אשר על ידי שיבקש האדם לעורר בקרבו רגשי אהבה כלפי השם יתברך, על ידי זה מעצמו יבוא לעשות מצוות הכבירה יתברך בזריזות.

בבית אהרן (פרשת אחרי ב"ה אמו"ר) הביא בשם אביו הרה"ק רבי אשר הראשון מסאטלין ז"ע, כי כאשר קוראים את פרשת אחרי, הוא מתחיל להתגעגע ליום הכיפורים כמעט עד ללות הנפש^ב, ואמר בזה משל למה הדבר דומה, לאדם המתכוון לקראת שמחת נישואין אחד מעצאצאיו, ועתה הוא עושה מרקחת טובה עבור שמחת הנישואין, וכבר בשעת ההכנה טועמים ומרגישים את הטעם כמו של שמחת הנישואין, כן הוא גם כשעת הקריאת פרשת אחרי מות, שהוא ההכנה ליום הכיפורים, כבר טועמים ומרגישים טעם יום הכיפורים.

יש להסמין בזה את דברי הייטב לב הזכירים בפירוש הכתוב **וְצֹא יבא אהרן אל הקודש**, כי יש להקדים את קיום התורה והמצוות תכף ומיד, ולא להמתין על יום המחר, וכן גם בקריאת פרשת אחרי, טועמים כבר עכשיו טעם יום הכיפורים, ואין ממתינים על יום הכיפורים, וכבר תכף מתעוררים לתשובה כפי הלימה.

א. הנה המשך המשנה הוא: ואל תרבה שיחה עם האשה, באשתו אמרו קל וחומר באשת חבירו, וכלא כן חכמי לב לבאר שיבות דברי המשנה לחילת המשנה בחובת הצדקה לעניים.

ב. ראיתי מובא (ששונים ליום אבות פ"א מה) בזה, על פי דברי הגמרא (שבת קנ"א) **"אמר לה רבי חייא לדביתיה, כי אתי עניא, אקרימי ליה ריפתא, כי ריבי רלקרמו לבנך"**, אמרה ליה, מילט קא ליטט להו, אמר לה, אמר לה קא תביב (דברים טו, י) **כִּי בָגַל הָרִבִּית הוּא**, ונתא רבי רבי ישמעאל, לגלג הוא שחזור בשולס, הרי שהנשים אינם מבינים כי לגלג חזון הוא בעולם, וכי יש להשתלב ששיתעו על ידי שקריות ליתן צדקה לעניים, וזה מאמר המשנה **וְיָהּ בֵּיתָךְ מִתּוֹךְ לְרוּחָהּ**, היינו להקדים ליתן לעני, וכל זאת משום **וְיָהּ עֲנִיִּים בְּנֵי בֵּיתָךְ**, היינו נכשלים בני ביתו עניים, יושב בסימניו ליתן בניו במידה בלג מידה, אכן **אל תרבה שיחה עם האשה**, שלא יאמר אדם מאמר זה לאשה, כי תחשוב זה לקללה, ועוד יותר מה יש לומר **באשתו אמרו קל וחומר באשת חבירו**, שאם יש לחוש באימור לאשתו כן שתחשוב שיהיה קללה, יהיה שאם אמר כן לאשת חבירו, בוודאי תחשוב בפשט כי מקלל הוא אותה את בניו אחריה.

ג. הרה"ק רבי אליעזר מוויניץ ז"ע היה אומר, כי מעורר היה מתפלל על כך, מרדו זה בימי התנחולא אל בני העיר עולים אליו ליתן לו מנות תזונה, ואילו ביום הפורים עולים ובאים אצלו כל בני העיר ליתן משלוח מנות, עד כי הבין משמעות הרבנים אל כונו, כי אין להחנות משמנה הם, וממילא כל אחד חושב לעצמו, כי עוד שחתי יש לעשות אליו ליום המחר, ובה נדחה הדבר מיום ליום, עד שלבסוף גומרים אומר כי טוב הוא גם כן, אף בלא לעלות אליו, אמנם יום הפורים יום אחד הוא בלבד, והכל יודעים כי אין למתי לדחות הבאת משלוח המנות, כי מופיעים על בני הקהילה שבת איום עם יחד, והנה כדיוע דרך צדיקי בית ראפשיץ ודווקוב להסתיר במאמריהם דברי חכמה וארחות ישר, והרי במאמר זה ישנו תורה שלימה, כי בן הורר היצר הרע, האומר לאדם לדחות מעשה יומא למחרתו, ובזה היה יותר ודוחות מיום אל יום, עד כי בסופו של דבר משלים חוקאם, שאם אף כן טוב הוא, ואינו עושה כלל.

ד. הרה"ק הדברי יוחאי משינאווא ז"ע היה אומר, כי באשר היה אצל אביו הרה"ק הדברי חיים מצאנז ז"ע, היה הרה"ק הרבני חיים ז"ע קורא בתורה, ואמר שבשעת קריאת התורה בפרשת יתרו, שפע קולות וביקשים כמו במתן תורה, הרבה יותר מכפי שהיה שומע בקריאת התורה בשבועות, כי ההשפעה של הקריאה גדולה היא לעורר את הומוג והכוונות של הקריאה, וכן גם קריאת יום הכיפורים, מעוררת את הומוג והכוונות של יום הכיפורים, וזהו **וְצֹא יבא אהרן אל הקודש**, היינו על ידי קריאת פרשה זו עתה, כבר מתעורר בחינת יום הכיפורים.

ג. יש לציין בזה, כי הנה ידוע התנחולא של הרה"ק רבי משה מרמזאווא ז"ע שהיה עמילא עם מרד בשבוע קדושת יום ל"ג בעומר, ואף ראו אצלו בזה היום עניינים נוראים וטופלאים עד מאד, והיה אומר שהוא היום היותר מרומם וגדול מכל השנה כולה, והיה זה אחר שהחליק החביר חיים מצאנז ר"ה י"ט אל בית ה' בלילה ויהיה חביר ר' יצחק משינאווא ז"ע אצלו, ויש אף חבירי חביריהם, ביה אצלו אל בית בן חביר, ואלו חבירי להשיר ולהעיר שמו.

ד. הרה"ק השפע חיים ז"ל היה מבאר הדבר, כי הרי שחיינו בשעת רבי יוחאי אורא (שם טז) שרבי שאינו מתכוון שיתור, ואף מאחר ואין לנו אדם מלחול העובר בעברה בכל המונות, שהרי האדם מבטניויות ורוע לטעול ולהמתין את זה, שפער עצמו רצות רעה אל לעשות וצון חסר יתברך, ובה נמצא כי הנהיגות היום דבר שאינו מתכוון, ועל כן יושב רבי שמעון בר יוחאי לפטור את העולם כולו מן הדין, מדין דבר שאינו מתכוון.

פרשת קדושים

דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם (ויקרא יט, ב)

חומר תיקון המידות כהכנה לקבלת התורה

הרה"ק רבי יואל סאטמאר זי"ע (חידישי תורה ח"ג פרשת קדושים בד"ה וידבר ה') כתב בזה, על פי מה שהביא הרב חיד"א (נחל קדומים פרשת קדושים אות א') בשם **רבינו אמרים**, כי כוונת הכתוב **'קדושים תהיו'** הוא מלשון הזמנה והכנה, היינו שיזמינו בני ישראל את עצמם להיות מוכנים לקבל את התורה, והנה מה הוא ההכנה היותר גדול לקבל את התורה, אין זה אלא על ידי תיקון המידות, וזה הוא ציווי התורה, קדושים תהיו, לתקן את המידות, ובזה נעשה האדם מוכן לקבל את התורה.

וראוי להביא בזה מה שהביא בספר **ארך אפים** (סימן א' ויוסף אברהם ס"ק ט') מה שסיפר הרה"ק **רבי משה צבי מסאווראן זי"ע**, כי פעם אחת הביאו לפני **הרב מייארשיצו** אשה שנכנסה אצלה דיבוק של אדם אחד, ושאל אותו הרב מה חטא היה בו, וסיפר כי הוא היה בעל תשובה גמור אחר שהיה בעל עבירה גמור, ועל כל חטאיו עשה תשובה שלימה, זולת חטא אחד והוא מה שפעם אחת עמד אברך תלמיד חכם על יד חותנו, ואמר פרקי תהלים, וכשהגיע לפסוק (תהלים פט, לה) 'כירה יכון עולם ועד בשחק נאמן סלה', טעה וקרא 'כירה יכון עולם ועד', והוא שעמד על ידו גיחך על הדבר, ואמר לו, וכי זה הוא תלמיד חכם, ותלמיד חכם זה התבייש בדבר עד מאוד, שכן עמד על יד חותנו, והיה זה זמן קצר אחרי נישואיו, ומאד נגעו מכן. ועל דבר חטאו זה שלא עשה תשובה, הרי הוא מתגלגל ואינו בא על תיקונו, הרי לנו עד כמה חמורה הפגיעה בין אדם לחבירו, ועל כן צריכים ביותר לתקן המידות בשלימות.

קלקול המידות יכול להביא לחטא בענייני שלושה עבירות החמורות

אפשר עוד לרמז בדברי הכתוב, בהקדים דברי **הבני יששכר** (מאמרי חודש ניסן מאמר ד' דרוש י', על דרך הדרוש) שהביא מספר קדמון **'מקראי קודש'** (חלק ב' פרק ב') **לרבי יוסף סאמיגא**, כי שלושת המצוות שהצטוו ישראל בליל הפסח, פסח מצה ומרור, הם תיקון לשלושת העבירות החמורות, עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים שהיה בקרב בני ישראל.

וכתב לבאר שייכות הדברים, איך היו שלשה מצוות אלו לתקן שלשה עבירות חמורות אלו, וביאר תחילה עניין התיקון על ידי קרבן פסח לחטא עבודה זרה, כי הנה צויה אותם השם יתברך ליקח טלה לקרבן, שהוא היה עבודה זרה של המצריים (זוה"ק ח"ג רב), וציווה השם יתברך לשחוט את הפסח בעיצומו של חודש ניסן ששחלו טלה (ספר יצירה פ"ה מ"ה א'), וזאת להראות להם כי עבודה זרה שלהם אין בזה כל כח (שמות רבה ט, א), ועל כן על ידי ששחטו בני ישראל את הטהל, ביטלו בזה את כח העבודה זרה של המצריים, ובזה היה התיקון לחטא עבודה זרה.

המצה באה לכפר על חטא גילוי עריות, וביאר בזה, כי הדרך שמחמיץ הבצק הוא על ידי שמששים את הבצק ונכנס הרוח בו ומתפיהו, ואז אם אין מששים את הבצק שאין נכנס בו הרוח, לא הבצק תופח, ואם אופים אותו תכף, נעשה מזה המצה. ולכן המצה היא תיקון לחטא גילוי עריות, כי אין אדם חוטא אלא אם כן נכנסה בו רוח טטות (סוטה ג), ועל ידי המצה שאין בה מקום לרוח המתפיה את הבצק, זוכים לתקן את חטא גילוי עריות.

והמרור בא לתקן חטא שפיכות דמים, וכתב לרמז בזה, כי מרור בגימטריא מו"ת, להורות על התיקון לשפיכות דמים על ידי המרור.

והנה יש להעיר בזה, וכפי שכבר ציינ' לכן **הבני יששכר**, שהרי רק על עבודה זרה מצאנו בדברי חכמינו ז"ל שהיו בני ישראל עובדים עבודה זרה במצרים, כמו שדרשו (מכילתא דרשב"י שמות יב, כא) על הכתוב (שמות יב, כא) 'משכו וקחו לכם' משכו ידיכם מן העבודה זרה, וכן אמרו עוד (ויקרא רבה ג, ב) ש'קטרגה מידת הדין ואמרה, הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי עבודה זרה, ואף שמצאנו בזה הקדוש (ח"ב קע) שאמרו המקטרגים, אלו שופכי דמים ואלו שופכי דמים, אלו מגלי עריות ואלו מגלי עריות, מכל מקום מבואר בכמה מדרשות שלא היה בקרב בני ישראל עבירות אלו, וכמו שדרשו (שמות רבה א, כח) שהיו בני ישראל גדורים בעריות כי אחת הייתה ופרסמה הכתוב, וכן איתא בזה הקדוש (ח"ב ג, ג) שבני ישראל נזהרו שלא להפיל העוברים מחשש שפיכות דמים, הרי שהיו בני ישראל נזהרים בשני עבירות אלו, ואיך שייך לומר שהוצרכו בני ישראל לתקן חטאי גילוי עריות ושפיכות דמים, שלכאורה נראה שלא חטאו בהם כלל ישראל במצרים.

אכן מבואר בספרים הקדושים, כי הכוונה לכל אלו העניינים הנכללים לדעת חכמינו ז"ל 'כאילו עובד עבודה זרה', כמו שאמרו (סוטה ד:) כל המתגאה כאילו בא על כל העריות, וגם אמרו (בבא מציעא נח:) כי המלביץ פני חבירו ברכים כאילו שופך דמים, וכמו שפירשו (יש סלמה בבא קמא פרק ח' ס"י מ"ב) את הכתוב (משלי יב, יח) 'יש בוטה כמדקרות חרב', שבדיבורו הוא דוקר בחרב, ועל אלו העניינים הוצרכו בני ישראל לתקן על ידי שלושה מצוות אלו, פסח מצה ומרור.

העולה מזה, כי צריכים לידע, אשר בכל שנה ושנה, הרי אין האדם יודע באלו דברים יכול הוא ליפול לידי עבודה זרה או שפיכות דמים או גילוי עריות, שהרי פעמים על ידי מילה אחת שלא כדת, יכולים לעשות מעשה שהוא כאילו שופך דם או כאילו בא על כל העריות, ועל כן בכל שנה מתעורר כח התיקון על ידי פסח מצה ומרור, שזוכים לתקן שלושה ענייני עבירות חמורות אלו, וכסדר צריכים לראות תמיד לתקן מידותיו, שלא ליפול לידי עבירות חמורות אלו.

על פי זה יש לומר, שזה מצאנו שהזהירה התורה 'קדושים תהיו', להתקדש בקדושה שלימה, אשר כאמור הדבר כולל את תיקוני המידות, שלא יבוא לידי העבירות שהם כאילו עובד עבודה זרה וכאילו שופך דמים וכאילו בא על כל העריות, ולכן מרומז בדברי הכתוב כאן שלושה ענייני חטאים חמורים אלו.

הנה סיום פרשת אחרי עוסקת בפרשת העריות, והיא מורה על ענייני המידות שאינם מתוקנות שנחשבים כאילו בא על כל העריות, ובתחילת הפרשה מזכיר 'אל תפנו אל האלילים' (ויקרא יט, ד), הוא מורה על ענייני המידות שאינם מתוקנות הנחשבים כאילו עובד עבודה זרה, ואילו סיום כמה פסוקים בפרשה הוא בחיבות 'דמיהם בם' (ויקרא כ, יא; יב, יט; כז), שמבואר (ר' בבא מציעא סא:) שענייני מורה על שפיכות דמים, והם ענייני המידות שאינם מתוקנות הנחשבים כאילו שופך דם, ומכל אלו צריכים להיזהר, לעבוד בכל ימי חייו על שלושה עניינים אלו, לתקן מידותיו ולזככם, שלא ליפול לידי שלושה חמורות אלו.

א. נבדו הרה"ק **צבי אלימלך מבלאווב זי"ע** בותב (ליקוטי צבי לצדיק, מאמרי ניסן מאמר ד' אות ב') לכאור בזה את דברי הכתוב (שמות יג, ג) 'זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים', ולכאורה מה צורך יש לזכור את יום היציאה, מתי היה זה היום, הרי תעיקר תוא לזכות את יציאת מצרים.

רק ביאר בזה, כי כוונת הכתוב שיש ליתן לב להתבונן לזמן יציאת בני ישראל ממצרים שהיה ביום ט"ו בניסן שהוא נבחר בדקדוק רב על ידי השם יתברך, כי אם היתה יציאת בני ישראל בחודש אחר, ולא בחודש ניסן, והיו המצריים יכולים לומר, כי אם היה השם יתברך נלחם עמם בחודש ניסן, כביכול לא היה יכול להתגבר עליהם, כי בזה החודש שהוא מול טלה, מולד חזק ביותר, לכן בחר השם יתברך להוציא את בני ישראל ולהכות את המצריים בחודש ניסן.

ואף גם זאת, אם היה הנס נעשה בתחילת חודש ניסן, היה מקום לומר, שהיה התגברות המול הוא באמצע החודש, או הוא שלימות תוקף המול, ואילו בתחילת החודש או בסופו אין בו תוקף כל כך, ועל כן היה מקום לומר שאם היה השם יתברך נלחם עמם באמצע החודש לא היה כביכול יכול להתגבר עליהם, וזה על ידי שכתב השם יתברך להוציא את בני ישראל בעיצומו של חודש ניסן, בזה נסתם כל טענת המצריים על עבודה זרה שלהם, ועל כן יש לזכור בייחוד את היום בו בחר השם יתברך להוציאנו ממצרים, ולהתבונן מזה, איך שאין כל מציאות לעבודה זרה של מצריים, ולהתחזק באמונה שלימה בכורא כל העולמים.

חלק מהוצאות הגליון השבוע נתרמו

לעילוי נשמת הגאון החסיד רבי יונה בן הרב החסיד רבי יוסף טוב ליפא הלוי שיינבאך זצ"ל

נלב"ע ט' אדר תשפ"ה

הנוצח על ידי משפחתו שיחיו

הרה"ק רבי משה חיים אפרים הירגל מנה אפרים מסדילקוב זי"ע

זי"ע אייד הק"ס

אמו מרת אדל ע"ה

הדגל מחנה אפרים זי"ע היה נכדו של אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש זי"ע, בן בתו היחידה. מרת אדל ע"ה, אשר ידוע בשער בת רבים גדול צדקות, ואף רמז עליה אביה הגדול את שמה בדברי הכתוב (יהושע יג, ב) 'מימינו אש דת למו, אש ר'ת למו ראשי תיבות של שמה אדל', שוה הוא שורש נשמתה. למרת אדל ע"ה, היו שני בנים, הראשון הוא הרגל מחנה אפרים זי"ע. ונשיא היה הרה"ק הרבי ר' ברוךל פסעטצ'ו זי"ע.

אורות לידתו מסופר, כי מרת אדל ע"ה לא היו לה כנים כמה שנים אחר נישואיה, ופעם אחת בשבת תורה הכניח איך הרה"ק ר' דוד לייקעס זי"ע, על אף היותו שריר בדרכיות גדולה, מכל מקום אינו משתתף בריקודי הקודש שם שאלה אות על הדבר, ואמר לה הרה"ק ר' דוד לייקעס זי"ע, כי אינו יכול לדקוד הואיל ונעליו קדושות. אמרה לו מרת אדל ע"ה, כי היא יכולה להכניח לו נעללים טובות שיוכל לקדוד בהם, און זאת כתנאי שביטחי לה כי תוכל להיט, ואכן להבטיח לה כי הרה"ק ר' דוד לייקעס זי"ע, ואו זכתה להיושע, כשנולד לה לאחר מכן בנה הרגל מחנה אפרים זי"ע, שנולד מברכת הקודש וז.

עילוי גדול בתכלית הלימוד

הרגל מחנה אפרים זי"ע היה גאון בתורה, וכפי שיש בידינו את מכתבו הידוע של הרה"ק הבעל שם טוב הקדוש זי"ע לגיסו הרה"ק רבי גרשון מקיטוב זי"ע, אשר שלח אליו בחינות כבר כאשר ישראל (הפסח ביום הספדו בן פסח יוסף), בו הוא כותב לו בין הדברים: 'ונם נבדי החתן החשוב, כמר אפרים, עילוי גדול בתכלית הלימוד', אגב הדברים יש לציין, כי הרגל מחנה אפרים זי"ע כבר נעשה חתן בחינות כבן עשר שנים בלבד.

פעם אחת הומין הרה"ק הבעל שם טוב הקדוש זי"ע את אחד מגדולי המתנגדים, שיבוא אצלו לסעודה, ואכן המתנגד ישב על יד הרה"ק הבעל שם טוב הקדוש זי"ע, כשתוך כדי הסעודה, שאל המתנגד את הרה"ק הבעל שם טוב הקדוש זי"ע, כי הנה מוצאים בגמרא (מנחות קה) כי בני דור המדבר אין להם חלק לעולם הבא, שנאמר (מדבר יד, יח) 'למדבר הזה יתמו נשם ימות', ודרשו 'למדבר הזה יתמו' והעולם הזה, 'ונשם יתמו' לעולם הבא, ועוד מצאנו בגמרא (סנהדרין קה) כי עדת קורח אין להם חלק לעולם הבא, שנאמר (במדבר יט, יג) 'ותכנס עליהם האדמה ויאכדו מתוך הקהל', ודרשו 'ותכנס עליהם האדמה' בעולם הזה, 'ויאכדו מתוך הקהל' לעולם הבא, ותמה המנגד, שהרי עדת קורח מאנשי דור המדבר היו, ואם כן הרי הם בכלל הדש על כל אנשי דור המדבר שאין להם חלק לעולם הבא, ולמה הרגל בזה ללימוד כפי עצמו על עדת קורח.

אמר לו הרה"ק הבעל שם טוב הקדוש זי"ע, כי על שאלת כאלו יכול אף נכדו הילד לתר, ובה קרא להדגל מחנה אפרים זי"ע שיתר קושיא וז, ואכן הירץ הרגל מחנה אפרים זי"ע, כי אין כל קושיא בדבר, שהרי דור המדבר נענש בקונס זה על ידי חטא המרגלים, והרי שבת לו לא היה בכלל חטא המרגלים, על כן נענש שהיו מבני לו, לאו הכי בכלל לימוד זה, על כן הוצרכו ללימוד מיוחד שאף עדת קורח אין להם חלק לעולם הבא.

חלקו בהצלחת המתנגד מעליות הרם

מוכב לספר, מעשה אשר אירע עם הדגל מחנה אפרים זי"ע בחינות ילד רב כשנים, כי במעוכבו התגורר אחד שהיה מן המתנגדים הגדולים של הרה"ק הבעל שם טוב הקדוש זי"ע, והנה באותם הימים היה דרך הרשעים להעליל לעלילות דם על בני ישראל, שהיו הורמים שיינעץ ומשליש את גופתו לבית אחד היהודים, ומעלילים עליו שהרג את הגוי ככדי להשתמש עם דמו לאפייית המצות.

והנה אדם זה שהיה מתנגד גדול של הרה"ק הבעל שם טוב הקדוש זי"ע, חזר לביתו לביל התקשור הגח מן התפילה בבית הכנסת, והנה ראוי על ידי ביתו איך משוטטת על הארץ גופת שיינעץ נכרי, ובה כבר הבין לנפשו את המעוה לבוא עליו, והתחיל לבכות במר לו, אמרו לו בני ביתו, כי אין לו כדירה אחת, אשר רבים וטובים מגיעים אל הרה"ק הבעל שם טוב הקדוש זי"ע ונושעים על ידו, על כן באה מוכתו הוא לילך אצלו, ולא אהל אל הרה"ק הבעל שם טוב הקדוש זי"ע, אשר כבר היסד על שולחן הסדר, וספיר על את אשר אירע בחצר ביתו.

הרה"ק הבעל שם טוב הקדוש זי"ע פנה לעבר נכדו הרגל מחנה אפרים זי"ע, ואמר לו, מיין געליש קינט, לך נא עמו אל השיינעץ, ואמר לו שהינן שליח שלי, וכי הנני מצוה לו לבוא אלי. היותו הרגל התפלא מאד על הדבר, כי הו השיינעץ שוכב היה על הארץ אשר שם המנוח, אמנם עניינו איך שעל ידו שאמר לו כי הרגל מחנה אפרים זי"ע, קם השיינעץ מן הארץ, והלך אחריהם, לעבר ביתו של הרה"ק הבעל שם טוב הקדוש זי"ע.

כיון שהגיע השיינעץ לביתו של הרה"ק הבעל שם טוב הקדוש זי"ע, הלבשו כבוכה, ועספו כחליפה, וכך הושכבו בין המטבחים כשאומו אמר לו, כי טיב, היינו שיוזמנו בשפתיו, ואכן שהיה התחיל להתנענע ולהשמיע קול מזונו מפיו.

א. מלכ בני יחידו הרה"ק רבי צבי זי"ע.

תוך כדי הדברים, הגיעו אנשי הממשלה, לחפש את השיינעץ בחצר בית היהודי, ומשלא מצאו בביתו, חששו כי שמא יד הרה"ק הבעל שם טוב הקדוש זי"ע על כן מהיה לחפש גם כן בביתו, ואף נכנסו אל החדר בו ערך הרה"ק הבעל שם טוב הקדוש זי"ע את הסדר, למנוע לגדול הפלא, לא ראו מאומה, שלא נפל בדעתם כי האיש היושב ומתנענע ואומר את ההגדה של פסח, הוא השיינעץ אותו הם מחפשים, זה הוא מכוחו הגדול של הרה"ק הבעל שם טוב הקדוש זי"ע.

מעביר על מידותיו

ידוע שהרה"ק רבי ברוךל ממעוכבו זי"ע היה קפדן מאד, ויש על זה הרבה מעשיות על קפדנותו, ואילו הרגל מחנה אפרים זי"ע לא היה כן.

והנה להדגל מחנה אפרים זי"ע, היה אחד מן המתנגדים שציערו מאד, ואילו עם כל זה הרגל מחנה אפרים זי"ע היה מקרבו. פעם אחת הגיע הרה"ק רבי ברוךל ממעוכבו זי"ע לבקר אצלו, ושאל אותו, למה לא אינו מעניש אותו על הדבר, אמר לו הרגל מחנה אפרים זי"ע, וכי מה פשר הדבר, וכי כשל כך לא יעבור על לאו שבחורה, 'לא תקום ולא תיטור' (ויקרא יט, יח). אמר לו הרה"ק הרבי ר' ברוךל ממעוכבו זי"ע, והרי אמרו חכמינו ז"ל (סנהדרין כג, ב) 'כל תלמידי חכם שאינו נוקם ונוטר נכחש אותו תלמיד חכם, והרי הרגל מחנה אפרים זי"ע הוא תלמיד חכם, ואם כן לא יעניש אותו'. אמר לו הרגל מחנה אפרים זי"ע, כי אין הרה"ק דבר פעמים רבות, אמנם הגיע בזה למסקנא, כי לא יענישו כסופו של דבר משום כבוד התורה אלא משום כבוד עצמו, ועל כן החליט לשחקו על הדבר, ולא להענישו על עיקר.

הפלטת חשיבות הספר הקדוש 'רגל מחנה אפרים'

שמעתי מיהודי שהתגורר בטעמעשוואר, כי הנה הרה"ק רבי אליעזר ה'דמשק אליעזר' מוויניץ זי"ע, נתן לו מזכרת, כמנהג האנשים הנפרדים זה מזה ונותנים מזכרת לזכרון, והעניק לו חשוקה את הספר הקדוש 'רגל מחנה אפרים', כשהוא אומר לו, שוה הספר כשלומדים בו, היה מוטלה לכנים טובים.

הנה"ק רבי משה אריה פריינד זצ"ל רבה של ירושלים היה מרבה ללמוד בספר הקדוש 'רגל מחנה אפרים', וכפי שרואים כספריו שמרבה להביא מדברי הרגל מחנה אפרים זי"ע, ופעם אחת שאלוה, איהו ספר חסידות כדי לקבוע בו לימוד, השיב ואמר, כי אין בזה תשובה כדורו, כי הדבר תלוי לפי הרגשת כל אחד ואחד, ואמר, כי הוא עצמו יש לו הרגש הכל ללימוד הספר הקדוש 'רגל מחנה אפרים', כשהוא מתבטא ואומר, דאס איז א ברענעדיגע ספר.

ובני ישראל יוצאים ביד רמה

ראוי להעתיק בזה מדברי הרגל מחנה אפרים זי"ע אודות תורת זקינו הבעל שם טוב הקדוש זי"ע, אשר היו יודעים כלל להעריך גדול המנהג שנינה לנו מן השמים, ככן שהורידו לנו את הבעל שם טוב הקדוש זי"ע ותלמידיו, שבספריהם מאירים את עינינו לידע איך להתנהג בזה העולם, להבהי מה הוא שבת מה הוא יום טוב, מה הוא יומא דפגרא, וכן כל דבר ודבר מסתכלים עליו על ידי בהסתכלות אחרת.

וזה לשון הרגל מחנה אפרים (פרשת שלח ביה"א או יאמר על פה) על הכתוב (שמות יח, ה) 'וכני ישראל יוצאים ביד רמה', ותרגומי: 'וכני ישראל נפקין בידש לל', 'על פי שהאמר הרה"ק הקדוש המפורסם מוה"ר לייפא מחמעלינק, ועל דרך דאיתא באגרת הקדוש של אא"ז וזה"ל 'הנדרס בספר הקדוש של הרב מפולנאי ע"ה, ששאל למשיח אימתי אתי מ, והשיב כשיתגלה תורתו ויפוצו מעינותיו חוצה עיני שם, וזה יש לומר שמרומם כפסוק, 'וכני ישראל יוצאים' מן הגלות, 'בריש גלי', 'בריש' ראשי תיבות ר'כי 'ישראל בעל שם', 'גלי' היינו כשיתגלה תורתו ויפוצו מעינותיו, ואיפקון מן גלותא והבין'.

למנו לפני ל"ג בעומר, דבר כעתו להעתיק בזה עוד מדברי הרגל מחנה אפרים (פרשת שלח ביה"א או יאמר ביש) כמעלת תורתו של הגאון האלקי רבי שמעון בר יוחאי: "על דרך דאיתא בוה"ק (יד קה) כספיר דא יפקון מן גלותא, ועיין שם שמרומם עוד יותר כשיתגלה הספר הוהרה, דבר יפקון מן גלותא, וזהו שכתב בפסוק 'וכני ישראל יוצאים', היינו מן הגלות כנ"ל, 'כיד רמה', ותרגומי 'בריש גלי', 'בריש' ראשי תיבות ר'כי 'ישראל בעל שם', 'יוחאי, 'גלי', כשיתגלה ספרו הקדוש, אז כדא יפקון מן גלותא, והבין'.

עוד דבר כעתו להביא בזה, בחיות וביום ל"ג בעומר הוא יום פסירתו של הרמ"א זי"ע, מה שרמזו רומי רשימות בזה הכתוב הנזכר 'וכני ישראל יוצאים ביד רמה', כי הנה בני ישראל שבאצות אשכנז נהניגים כולם אחד דעת הרמ"א, ככל מקום אשר הוסיף את דעתו אחרת מדעת הבית יוסף, ואנו נוהיגים בזה בדיעו, וזה הוא רמזו בדברי הכתוב 'וכני ישראל יוצאים ביד רמה' רמ"א, היינו שאנו יוצאים ומתנהגים כדעת הרמ"א.

זי"ע ועב"א

ענינים רבים ידא את מרת אדל ע"ה נעמרת בבית הבעל שם טוב הקדוש זי"ע תוך כדי עיסוקיה בצרכי הבית, וכאשר שאלו אותה על פשר הדבר, ענתה ואמרה, כי מאדיר ושמה את המלאכים אומרים קדושה, צירפה עצמה למיר מעמם את הקדושה.

גם ידוע, כי פעם אחת שאל אותה אביה הרה"ק הבעל שם טוב הקדוש זי"ע, כי הנה כמציא שבת מוכריים בתפילת 'רבין העולמים אב הרחמים והסליחות', עניינו שפרים רבים, ושאל אותה מה לדעתה הוא השער היותר גדול. ענתה מרת אדל ע"ה ואמרה, כי לדעתה השער היותר גדול, הוא שערי סיעתא דשמיא, כי כל השערים כולם נצרכים הם לשערי סיעתא דשמיא, כי בלא סיעתא דשמיא אין מאומה.

ג. היה בנה של הרה"ק רבי ישראל מוויניץ זי"ע.

ד. את זאת אמר הרה"ק רבי משה אריה פריינד זצ"ל, שהיה כעצמו א ברענעדיגע ייד, אשר קדוש עד מאד, ואכן הוא הרשיב כי הספר הקדוש 'רגל מחנה אפרים', איז א ברענעדיגע ספר.

ה. הרה"ק רבי שלמה מנאכוב זי"ע אמר פעם לביתו אביו אביו סניא היה עוסק, שהיו עוסק בסוגיות טעם בעיקר, ועל יד הרה"ק רבי שלמה מנאכוב זי"ע, כי סוגיות טעם בעיקר, איז א חסידישע סוגיא, וביאר כוונתו, כי הנה מצאנו בגמרא (פסח סב) 'השוכב עיקר שבת, והיני עיקר השבת הוא ידיעת המלאכות האסורות והמותרות ביום השבת, וזה מחובת כל איש יהודי לידע, מה אסור לעשות ביום השבת ומה מותר לעשות ביום השבת, אמנם דבר זה איש גם כן עניין להרשיע טעם ביום השבת, כבחינת (ישעיה טז, א) 'וקראת לשבת עונג', ואצל החסידים הרגשת הטעם ביום השבת, עיקר גדול כמעט כמו העיקר של ידני השבת, וזה הוא סוגיית 'טעם בעיקר', היינו הטעם של הרגשת קדושת השבת, הוא כמו עיקר השבת, דני התרתי ויחזקתי ויחזקתי, וכל זה לא קאם אד על ידי כיוון של הבעל שם טוב הקדוש זי"ע, שכל שם וכל שם טוב וכל שם נפלא, מתאספים החסידים יחד לרבי בדברי תורה, ומשוררים שירי שבת, ועל ידי זה מכניסים עצמם בכל קווי המצוות.

ו. סוגיית 'מהחיה' רבי יעקלעל משפוטאריסק זי"ע אמר פעם לביתו אביו אביו סניא היה עוסק, שהיו עוסק בסוגיות טעם בעיקר, ועל יד הרה"ק רבי שלמה מנאכוב זי"ע, כי סוגיות טעם בעיקר, איז א חסידישע סוגיא, וביאר כוונתו, כי הנה מצאנו בגמרא (פסח סב) 'השוכב עיקר שבת, והיני עיקר השבת הוא ידיעת המלאכות האסורות והמותרות ביום השבת, וזה מחובת כל איש יהודי לידע, מה אסור לעשות ביום השבת ומה מותר לעשות ביום השבת, אמנם דבר זה איש גם כן עניין להרשיע טעם ביום השבת, כבחינת (ישעיה טז, א) 'וקראת לשבת עונג', ואצל החסידים הרגשת הטעם ביום השבת, עיקר גדול כמעט כמו העיקר של ידני השבת, וזה הוא סוגיית 'טעם בעיקר', היינו הטעם של הרגשת קדושת השבת, הוא כמו עיקר השבת, דני התרתי ויחזקתי ויחזקתי, וכל זה לא קאם אד על ידי כיוון של הבעל שם טוב הקדוש זי"ע, שכל שם וכל שם טוב וכל שם נפלא, מתאספים החסידים יחד לרבי בדברי תורה, ומשוררים שירי שבת, ועל ידי זה מכניסים עצמם בכל קווי המצוות.

ז. מלבד מה שענינים, ביום מה שהוכיח הרמ"א על ידני שולחן ערוך (פסח סב) שאומרים הלל בתפילת ערבית של ליל פסח: 'וכל זה אין אנו נוהיגים כן, כי אין אנו אומרים כלילה בבית הכנסת ההלל כלל', אז ידוע מה שאמר על זה הרה"ק הרבי חיים אצאנא זי"ע, כי כאשר כתב כן הרמ"א משתמח וכלו עניני דמעות, כשהוא כותב כדור צער 'וכל זה אין אנו נוהיגים כן, והוא מנמק עיניו שהדבר שחבריהם לנהוג כן, כי אין אנו אומרים כלילה בבית הכנסת ההלל כלל, אך מבין שיתו דבריו נראה גדול חשקו למר ההלל כליל התקשר חת.

מבי מדרשא

פסקים והוראות מבית מדרשו של
מרן הגאון הגדול רבי משה שאול קליין שליט"א

אחרון
השפה

משלוחן השולח חמץ ממקום למקום

סקי"א: טעם האיסור משום שרוצה בקיומו של החמץ שאם ישפך החמץ מהכל יבקע הכל, והרי הוא כנהנה מן החמץ, והוא הדין בנידון דידן הרי המשלוחן רוצה בקיומו של החמץ כדי שיוכל לקבלו שכרו, וא"כ יש לאסור משום 'רוצה בקיומו'.

איסור משתכר באיסורי הנאה

עוד יש לדון מצד משתכר באיסורי הנאה. דבשו"ע (סי' ת"ג סעיף ד') אסר להכיר תנור לגוי שיאפה שם חמץ דהו"ל משתכר באיסורי הנאה, ואם שהתיר בס"ז להשכיר לגוי חמור להביא עליו חמץ, כבר כתב במ"ב שם (סי' כ"ה) דכל זה הוא להאי שיטה דאין איסור להשתכר באיסורי הנאה אלא בע"ז וכדומה, אבל לפי מה דנקטינן להחמיר לאסור להשתכר לכתחלה בכל איסורי הנאה ה"ה דאסור, וא"כ בנידון דידן הרי המשלוחן משתכר באיסורי הנאה [דהרי אם לא היה החמץ לא היה לו משלוחן] ויש לאסור.²

אם קיבל המעות כבר

אמנם מבואר בשו"ע (שם) דאם קיבל כבר המעות אין לאסור, דבדיעבד אין איסור של משתכר באיסורי הנאה, והוא הדין באיסור ד'רוצה בקיומו' מבואר בבאור הלכה (י"ה פסק) דכל האיסור הוא דוקא לכתחילה אבל בדיעבד אין להחמיר כמו שנפסק גבי משתכר באיסורי הנאה, ולכן אם המשלוחן קיבל כבר השכר על המשלוח אין לאסור להשתמש בו.

איסור לפני עורר

אמנם בארץ ישראל כשמעביר חמץ של ישראל לישראל אחר מלבד כל החששות הנ"ל יש לאסור גם משום לפני עורר, שמכשיל את ישראל באכילת חמץ, אלא שעדיין יש לעיין האם יש בזה איסור דאורייתא, או דכיון שיכול הלוך ליקח מהתנות בלא עזרת המשלוחן היו חד עברא דנהרא³, וע"כ פ"י איסור מסייע ודאי איכא.

עוברי נקיון בחול המועד המאספים גם חמץ

יש צד להתיר בג"ד, אך באמת אין זה דומה כלל, דרק בשכירות שהשכר הוא על הבית והחמץ הוא רק סיבה לשכירות הבית, בזה יש נפק"מ מתי נעשה השכירות, אבל בג"ד דהשכר שהוא מקבל הוא על העיסוק בחמץ גופה, בזה ודאי לא ישא שאלה שכן לכך.⁴

שכר פועל להשביט החמץ

אמנם יש לדון עוד על דין זה, דאמאי אינו דומה להא דמבואר בשו"ע (י"ד סי' קל"ג סעיף ד') שמוותר להשכיר את עצמו לנכרי כדי לשבור חביות של יין נסך, ואף מבואר שבתבוא עליו ברכה כיון שממעת בכך את התפילה, ונמצא דכל שברצונו למעט האיסור מותר להשתכר בכך ולא מיקרי משתכר באיסורי הנאה וגם דא"ז רוצה בקיומו, אכן בשו"ת פרי צחק (ה"א סי' ט"ז) ביאר דשאני יין נסך שהרי יש מצוה לאבד עבודה זרה ומשמשיה מהעולם, מה שאין כן לגבי חמץ של נכרי שאין מצוה לבערו מן העולם, וא"כ אין שום ענין למעט התפילה, וע"כ נאסר מדיון רוצה בקיומו, ועי' עוד בפרישה (קל"ג סק"ב) שביאר מדוע ביי"ג א"ז מיקרי משתכר באיסורי הנאה, משום דכיון שחייב לאבדו גם ללא שכר נמצא שאין זה משתכר באיסורו, ולפי"ז בחמץ דליכא דין ביעור חמץ של הפקר שפיר הוי משתכר באיסורו⁵ ואסור.

מסקנת ההלכה

נמצא שאסור ליקח שכר עבור עבודת נקיון של זבל חמץ או לשרוף את החמץ, כיון שחשוב משתכר באיסורי הנאה וגם דרוצה בקיומו. אמנם מאחר שאיסור משתכר באיסורי הנאה הוא רק איסור דרבנן כמ"ב במ"ב (סי' ת"ג סק"ט) וכן איסור רוצה בקיומו כמ"ב בבאור הלכה (י"ה פסק), ע"כ פסק מורינו שליט"א שכיון שקשה לשער כמה חמץ יש כאן ודוב הזבל אינו חמץ, לכן יתן לצדקה אחוז מסוים מן הירוץ [לפי השערה] כדי שלא יהנה מהחמץ.

בימי חג הפסח עלה שאלה על שולחנו של מורינו שליט"א. משלוחן העובד בעיר חילונית שתפקידו להעביר חפצים מחנות לבית הלקוח, האם יש לחוש בפסח⁶ שמה יש חמץ במשלוח ואסור להעבירו לישראל, או דאין לחוש לזה. וכעין זה נשאל על משלוחן העובד בחו"ל, ותפקידו להעביר חפצים מהסופרמרקט של גוי לבית של לקוח גוי, האם יש לחשוש בפסח שמה יש חמץ במשלוח או לא.

ואמר מורינו שליט"א דיש לדון בזה משום כמה נידונים, א. בל יראה. ב. משתכר מאיסורי הנאה. ג. רוצה בקיומו.

איסור בל יראה ובל ימצא כשמקבל אחריות

בשו"ע (סי' ת"מ סעיף א') מבואר דנכרי שהפקיד חמצו אצל ישראל, אם הוא חייב באחריות וכו' חייב לבערו. ואפילו אם אינו חייב באחריותו בדין, אלא שיועד שהאינו יהודי אלם ויכפהו לשלם אם יאבד, חייב לבערו, ויש חולקים, ע"כ. מבואר דע"י קבלת אחריות של הנפקד עובר בכל יראה, וא"כ בנידון דידן עובר המשלוחן בכל יראה שהרי מקבל אחריות על כל מה שבא לידו.⁷

ואף בנידון המשלוחן (פא"י הלכות חמץ מישראל לישראל, מבואר בשו"ע (שם סעיף ד')) שישאל שהפקיד חמץ אצל ישראל וקיבל הנפקד אחריות עובר המפקיד והנפקד על בל יראה, ע"ש. ולפי"ז נמצא דכיון שכל משלוחן מקבל אחריות על מה שמקבל למסור יש לחוש בזה לאיסור בל יראה, בין בחמץ של נכרי, ובין בחמץ של ישראל.

אמנם באופן שלא קיבל אחריות על החמץ, או שהמכונה שיתור עושה את השליחות אינו שלו ונמצא שלא הכניס החמץ לרשותו, כבהאי גזונא אינו עובר על איסור בל יראה.

איסור רוצה בקיומו

יש לדון בזה גם מצד איסור דרבנן של 'רוצה בקיומו' שמבואר בשו"ע (סי' ת"ג סעיף ד') שאסור להשכיר כלי לאינו יהודי בפסח כדי שיבשל בו חמץ, ובאר בטור (הובא במ"א

וכעין זה נשאל גם על עובדי הזבל אשר מקבלים על כל ק"ג שכר של חצי שקל ובימי הפסח היה הרבה חמץ שאספו ונמצא שמורוויחים על אסיפת החמץ יחד עם שאר הזבל ויש לדון האם יש בזה חשש איסור.

ועוד יש לשאול על המפעל השורף את כל הזבל ומקבלים שכר על כל טון שנשרף ובימי הפסח יש גם הרבה חמץ האם יש חשש איסור בזה.

ובאר מורינו שליט"א שגם בזה יש לדון כדלעיל, א. מצד משתכר באיסורי הנאה שהרי מריון על כל חתיכה חמץ שמפנה או שורף, ב'. מצד רוצה בקיומו כי רוצה שיהיה חמץ שיוכל לפנותו ולשרפו.

שכרו לפני הפסח

ויש לדון בזה, דברמ"א שם (ס"ה) כתב דמותר להשכיר לו בית לדור בו ואע"פ שמכניס בו אחר חמץ שיר [אגור], ודייק המג"א שם (סק"י) דאם השכירו להניח בו חמץ אסור דהוי משתכר באיסורי הנאה, ומ"מ דזוקא בהשכירו חמץ ע"פ אבל קודם לכן מותר גם בהתנה עמו לשום שם חמץ, ועי' במחצ"ה שם וס' ובמ"ב [סק"י] דיש מתמירים עד ל' יום קודם הפסח, וזמ"ש בערב פסח דאסור משמע כוונתו מזמן אסור וכן כתב בבאה"ט, אבל בשו"ע הרב (סעיף י"א) כתב דבערב פסח אסור אף קודם זמן איסור, ובאר השעם, אבל משכיר קודם הפסח יום אחד, נמצא שיש לו יום אחד שמשתמש בו בזמן ההיתר, וא"כ לא ניכר שהשכר שלוקח ממנו הוא מזמן האיסור.

וצ"ע האכ דבשאלה במשלוחן הרי מקבל שכרו לפי משלוחו, וע"כ כל משלוח שכירות נפרדת היא, אבל בפנינו החמץ ושריפתו שהוא שכיר מלפני הפסח, אולי הוי שכירות קודם הפסח ששומר את בשכרו מתחילה לשם כך, ועי' עוד בביה"ל שם (ד"ה בפסח) שדעתו כהב"ח והמק"ח דזהו היתר גם לאיסור רוצה בקיומו ודלא כשועה"ד, וא"כ אולי

א. שאלה זו מצויה גם אחר הפסח כשבורר לו שהחמץ זה לא נמכר בפסח, דהרי חמץ שעבר עליו הפסח אסור ג"כ בהנאה, ואף שאפשר היה לחלק בין איסור הנאה בפסח דחמיר יותר, מ"מ בס' תמ"ח (ס"ו) פסק המחבר לאסור נתינת חמץ לכהנות הפקר, ועי' שעה"צ שם [סקע"ה] הביא מ"ח האחרונים אם אסור גם בשאר איסורי הנאה או דאסורין רק בחמץ משום חומרו דחמץ, ומ"מ במ"ב שם [סק"י] כתב לאסור גם בחמץ שעבר עליו הפסח, וזוהי דחומרה דחמץ יש גם בעצה"פ.

ב. ואף אם לא התנה בפידוש שמקבל אחריות מ"מ מבואר במ"ב (שם סק"ג) דאם דין המלכות שמתחייב באחריות, אפילו בסתמא משה נענשה שומר אף בלא קנין גמי הוי ברשותא דישראל ואפילו לא התנה שיהא חייב באחריות גביה.

ג. ע"י הערה 5.

ד. אם גז הקונה במקום חרוק וצריך לקחת משלוחן אחר, תליא במחלוקת המל"מ והפני משה [סובא במ"ה סי' ק"ח] דלהפ"מ אינו עובר ולהל"מ עובר, ואם יכול הלוך לקחתו מהתנות בעצמו, בזה ל"ל ד"ה כתי עבדי דהרא"ה, ולפי"ז יש לחדד בשאלה הקודמת של משלוחן המולין חמץ, דכל זרק אם קבלת שכרו הוא על כל משלוח ומשלוח, אבל אם אינו מקבל שכרו לפי המשלוח אלא הוא שכיר לזמן מלפני הפסח, עדיף הוא ממועל לפינוי חמץ ושריפתו, דהתם מקבל שכרו על התעסקות בגוף החמץ, משא"כ במשלוחן ששכרו הוא [בד"כ] על הסניעה ולא נשיאת החמץ, ובה יש לצדד להחזיק כל ששכרו ל' יום קודם הפסח [ע"כ בליא חייב אחריות ולפ"ע].

הרחבת הדברים בענין אכילת חמץ הנמכר לגוי ממה שנתלבן ע"י אחד התלמידים

והנה המעוררים עוררו מכח כמה ענינים ואפרטם:

חסרון בקנינים:

א. מכירה שלנו היא רק בכסף והרי נחלקו הפוסקים אם מהני,

תשובה: כבר פסק המג"א [סק"ד] וכן במ"ב [סקי"ז] דגם בקנין כסף לחוד מותר לאחר הפסח, וכנראה דכל קנס במקום שיש מוח' מותר כמו במעשה שבת [פמ"ג ש"ח סק"י] ובפרט שכהיום עושים עוד הרבה קנינים חליפין אודיתא וכו'.

ב. גם קנין כסף שלנו יש פוסקים [מקור חיים תמ"ח] שכתבו דכיון שיש זקיפה במלוה אז יש קבלת אחריות וכו' ולדבריהם יש ריעותא גם בקנין כסף.

תשובה: כיון דהרבה פוסקים הקילו בזה, ובביאור הלכה [ד"ה בדבר מועט] כתב דכן הוא מנהג כל ישראל, ע"כ לא גרע מהא דהתירו בקנין כסף במקום קנס, ויש להוסיף לזה טענת המשאת בנימין [ג"ט] שגילוי דעת מהני, דהרי אינו ברשותו באמת ורק עשאתו התורה כאלו ברשותו הביאו המג"א שם, וזאת מלבד שישנם הרבה קנינים נוספים שנעשים עם הנכרי במכירה.

ג. דעת כמה פוסקים שמכירת חמץ היא הערמה בעלמא.

תשובה: ראשית, כבר הלכו הנמושות בזה, ודעת חת"ס [או"ח ק"ג] דהוי מכירה גמורה וכו' להלכה, אולם המעוררים דנו מכח ב' אופני הערמה, א' עצם המכירה הערמה היא הן מצד הקונה הנכרי שהוא עני ואינו סוחר כלל, והן מצד המוכרים שאין גמור בדעתם כלל למכור, ב' מצד שמכירה זו נעשית ע"י הרב ולא ע"י המוכרים, ואין כאן קנייני משיכה שהיא הקניין הרגיל אצל הסוחרים.

והנה על הערמה א' י"ל דבזמנינו כו"ע יודו דליכא הערמה, דמכירת החמץ נעשית כמעט בשוויה הריאלי, ובוודאי שכל חנות תשמח למכור בבת אחת את כל המלאי שלה גם אם יצטרכו לעשות הנחה גדולה, ואף מצד הגוי הקונה ליכא הערמה, כיון שקונה דברים העוברים לסוחר, ובקלות יכול לתוכם לחנויות אחרות וכדו', וע"כ ליכא הערמה כלל בכה"ג [בשנים קדמוניות מכרו בסכום נמוך וגם תנאי המסחר היו שונות מהיום].

ומצד הערמה הב' י"ל ג"כ דכיון שבמכירות גדולות [מוצרים של חנות שלימה] אין הדרך כהיום לעשות משיכה בכדי לקנותם, ואדרבה עיקר הקנין נעשה ע"י קנין כסף [באשראי וכדו'] ע"כ א"ז נראה כלל כהערמה, והא דנעשה בכל שנה לדעת רוב האחרונים א"ז כלל הערמה, ואדרבה מנהגם היה לעשות כל שנה

חשש מכשול:

לפעמים החנויות מקבלות חמץ מצרכניה גדולה שהרבה פעמים משווקת לחילונים חמץ.

תשובה: בשביל כך נעודו הכשרים בכדי לפקח שלא יקרה מכשול בזה, וזאת מלבד כי דעת מון הדברי חיים [ח"ב ס" מ"ו] דאין זה מבטל את המכירה, ועכ"פ במקום שאין ריעותא וודאי אין להחמיר בחמץ שעבר עליו הפסח.

והא דהחמיר במעשה רב הוא משום דכל אחד עשה הקנינים בעצמו וחשש שלא נעשו הקנינים כראוי, ועוד י"ל שחשש שעשו רק קנין כסף וס"ל להחמיר בזה ודלא כהמג"א, אך בזמנינו שהרב עושה את הקנינים כדבעי, ואין עושים רק קנין כסף י"ל דגם להג"א א"צ להחמיר בזה, וכפי שדייקנו דבסעיף שקדם לזה התיר מכירה לנכרי אף לענין אורייטא, וע"כ משום דמירי שעשה הקנינים כדן.

אמנם באיגרות סופרים העתיק דהגרע"א חשש להערמה משום דנעשה בכל שנה ושנה, ולמד כן בדברי התוספתא ובלבד שלא יערים, ולדבריו אכן יש מקום להחמיר, אך מלבד דכל האחרונים למדו בדברי התוספתא דכוונתו שלא יעשה בדרך ערמה וכ"כ בשו"ע"ה, הרי לא אשיתמיט שום פוסק לכתוב כן שלא יעשו המכירה כל שנה.

בס"ד

באופן כללי ישנם ג' יסודות להתיר לכתחילה חמץ שנמכר לגוי באכילה לאחר הפסח, ונכתבם בקצרה.

א. כיון שעשו ע"פ הוראת רב וודאי לא שייך לקנסם.

ב. כיון שהוא קנס הרי בספק פלוגתא לא החמירו לקנסו, וכמו במעשה שבת.

ג. כיון שהוא ספיקא דרבנן אזלין לקולא.

ולכא היתר א' יש להקדים כי חמץ שעבר עליו הפסח יש בזה גדרים של קנס ולא של איסור, אלא שהחמירו בקנס זה ביותר כמ"ש הפמ"ג [שפ"ט ס' צ"ט סקי"ב] ומוכח מדבריו שם כי גדר קנס יש לו ע"ש, וכן מוכח מהא דפסק משנ"ב [ס' תל"ד סקט"ז] בשם הפמ"ג דחמץ של קטן מותר לאחר הפסח דלא שייך לקנסו קטן, [ואף שפרמ"ג סותר את עצמו בפתיחה מ"מ המ"ב פסק להיתר], ואף להאוסרים היינו משום דקטן מיקרי אונס כיון שהוא בר מצוות אלא שאין לו דעת, וכיון שהחמירו בקנס זה אף באונס [כנסקס ס' תמ"ח ס"ג] משום חומרא דקנס [וכמ"ש הפמ"ג] להכי קנסו גם בקטן, אך בלא"ה גם הם יודו דלא קנסינו, וכן מוכח מדברי הבית מאיר [העתיקו במ"ב ס' תמ"ח סק"ט] שכתב דבאונס גמור התירו ג"כ חמץ שעשה ע"פ, דבכה"ג לא קנסוהו ע"ש.

וממילא מכיון דהוי בגדרי קנס אז בוודאי לא שייך לקנסו מי שעשה ע"פ הכרעת הפוסקים ומכר חמיצו לגוי, וכ"פ באגרו"מ [או"ח ח"ד ס' קי"ט] דמי שעשה מעשה בשבת ע"פ הוראת חכם המתיר, מותר לחבירו האוסר להשתמש בו ולא קנסינו ליה משום מעשה שבת ע"ש וכן נהוג עלמא, וכן פשוט דמי שביטל איסור לכתחילה בהיתר [כגון באינו מתכוין לבטלו דמתירים לו בע"ש] מותר לו לאכלו אף שכבר אין צריך להיתר זה, כיון שהביטול היה בהיתר, וה"נ כיון שבעל החנות התירו לו למכור החמץ שוב מותר גם לאחרים שלא התירו להם.

ויסוד ההיתר השני בפמ"ג [ס' ש"ח א"א סק"ז] פסק דבמח' הפוסקים יש להקל במעשה שבת, ובמ"ב [סק"ב] העתיקו ולשונו שם: דכל האיסור הזה הוא רק מדרבנן שקנסוהו וספיקא דרבנן לקולא, ע"כ, ומשמעות לשונו שקולא זאת היא משום דהוא קנס, דבלא"ה יקשה דהרי דבר שיל"מ הוי ומדוע יתירו בספיקא, וא"ל משום דהוא ספיקא דרבנותא, דהרי הפרמ"ג עצמו שם [משב"ז סק"ג וסקט"ז כתב להחמיר בספיקא דרבנותא משום דשיל"מ, וע"כ דרך בקנס יש קולא זו, וכ"כ בזית רענן [ח"ב ס' ה'], ולפי"ז גם בחמץ לאחר הפסח דהוי קנס י"ל כן דאם יש פוסקים המתירים לא קנסו.

ויסוד ההיתר הג' הוא דנחלקו הפוסקים בספק חמץ שעבר עליו הפסח אם מותר באכילה או לא, דהמג"א [ס' תמ"ט סק"ב] כ' בשם ב"ח דאסור באכילה ומותר בהנאה, ואף דספיקא דרבנן לקולא כתב המחצה"ש דמשום חומרא דחמץ החמירו, אכן הרבה פוסקים חלקו ע"ד מג"א והתירו אף באכילה והביאם במ"ב שם [סק"ה], ובשו"ע"ה [ס' תמ"ח ס"ל] כ' דבמקום הפס"מ יש להתיר בזה, והנה הרוצה להחמיר כהמג"א וודאי אין מזחזחין אותו, אבל כל האחרונים לא העתיקו חומרת המג"א בס' תמ"ח לענין עשה קנין כסף שאסור באכילה, וע"כ דבכה"ג לא החמירו אף ל"ה המג"א.

והנה יש שכתבו להחמיר בחמץ שנמכר לנכרי באכילה אחר הפסח מצד הדין, והנה אף שבוודאי מנהג ישראל תורה היא, ובמקום שנהוג בזה בוודאי צריכים להחזיק במנהגם, אך מכיון שנעשה הדבר כאילו עיקר הדין הוא שחמץ זה אסור באכילה, ודבר זה גורם לזלזול במכירת חמץ שנראה לאינשי כאילו הערמה גמורה היא, והא ראיא שאסור לסמוך על מכירה זו אף לאחר הפסח, ע"כ כתבתי את מה שנראה עיקר להלכה אף לכתחילה.

אבן ירושה

פנינים מאוצרותיו של מורנו הגה"ח ר' יוסף מרדכי זי"ס זצ"ל בעמח"ס 'אבן יהושע'

עניני הפרשה

גם הנכרי הדר בא"י יש לו שייכות לשמירת התורה חוץ משמירת שבת

ואמנם נראה דאף למ"ד שגר תושב בהיותו בארץ ישראל צריך לקיים כל התורה חוץ מביטול מ"מ מודה הוא דבשמירת שבת אינו מחוייב דאדרבה כל זמן שלא נכנס בברית ה' להיות בכלל עמו ונחלתו הרי הוא מזהר באיסור לאו (בראשית ח, כב) יום ולילה לא ישובות, שממנו למדו חז"ל (סנהדרין נח:) דבן נח ששבת חייב מית כי השבת אות ברית היא בינו ית' ובינינו ואין לזה חלק איתנו.

ומה שלא הזכירו אחרים בגמ' עבודה זרה הנ"ל שקיבל עליו לקיים כל מצוות האמורות בתורה חוץ מאיסור נבילות **ושבת**, היינו משום דממילא מובן שאין מצווה על השבת דאדרבה הוא מזהר עליה באיסור לאו יום ולילה לא ישובות, משא"כ באיסור נבילות שאינו **מצווה** לאכול דוקא נבילה אלא שמוותר לאכלה היה צריך להזכיר חוץ מאיסור נבילות אבל שמירת שבת לא היה צריך להוציא מן הכלל.

ונראה דמצות מילה אף הוא כשמירת שבת דלא שייך בגר תושב כיון שמצות מילה גם היא ניתנת לאות ברית בין הקב"ה עם עמו ישראל כמש"נ (בראשית יז, יא) והיה לאות ברית בינו וביניכם, ע"כ, לא שייכא מצוה זו בגר תושב כלל שאינו בכלל הברית, כמו שאינו מצווה על השבת.

ובזה יש לפרש נוסח התפלה (בשחרית לשבת קודש) **ולא נתתו ה' אלקינו לגוי הארצות ולא הנחלתו מלכנו לעובדי פסילים וגם במנוחתו לא ישכנו ערלים כי לישראל עמך נתתו באהבה וגו'** ולדרכנו מובן שפיר מה שכינה בתחלה את הגויים בשם **גוי הארצות** ואח"כ בשם **ערלים** והיינו דבתחלה דיבר על הגויים הדרים בחוץ לארץ וע"ז אמר **ולא נתתו ה' אלקינו לגוי הארצות וכו'** שהם הדרים בחוץ לארץ אין להם שום שייכות עם התורה והמצוות, ואח"כ הוסיף לרבות עוד אפי' גר תושב הדר בא"י וע"ז אמר **וגם במנוחתו לא ישכנו ערלים** והיינו דאפי' אותם הגרים התושבים הדרים בארץ ישראל שיש להם שייכות לשמירת כל התורה בעבור היותו משפט אלקי הארץ וסלקא דעתך שישמרו גם את השבת לק אמו וגם במנוחתו לא ישכנו ערלים שגם הם אינם שוכנים במנוחת השבת כישראל, ולכן קרי להו **ערלים** וקרא להורות דבשני מצוות אלו שהן שבת ומילה אין להם שום שייכות והטעם **כי לישראל עמך נתתו באהבה וכו'** ר"ל שמצוות אלו הם אות ברית אהבה בינינו לבין הקב"ה ואין לזר שום חלק ונחלה איתנו, וכאמור.

את משפט אלקי הארץ וישלח בם את האריות והנם ממיתים אותם כאשר אינם יודעים את משפט אלקי הארץ, הנה הכותיים לא היו עושים בהיותם בארצם בעבדם את אלהיהם לשלח בהם את האריות ורק בבואם בארץ ה' ועשו שם כמעשיהם הראשונים ולא עבדו את ה' שנקרא בארץ ישראל **אלקי הארץ** שלח בם את האריות הממיתים אותם עכ"ד, עיי"ש באורך.

והנה הרמב"ן הזכיר רק שנענשו הכותים עבור שעבדו עבודה זרה בהיותם בארץ ישראל שהיא נחלת ה', ולפי דברי האבן עזרא נראה דאף על שאר העבירות היו עונשים בהיותם בארץ ישראל אף שלא הוזכרו עליהם בחוץ לארץ, והיינו משום שכל התורה כולה הוא **משפט לאלקי הארץ** וכל הדר בארץ ישראל מחוייב להזהר בכל התורה כולה.

ונראה דכן מוכח מדברי חז"ל שאמרו על הכותים שאחרי ששלח בהם ה' את האיות נתגיירו כלם [ונחלקו נתנאים בכמה מקומות בש"ס אם אם גירי אמת או גירי אריות] ואי נימא שלא הקפיד הקב"ה עליהם אלא על עון עבודה זרה למה נתגיירו כלל לקבל עליהם עול מצוות, אלא ש"מ שההקפדה היתה על כל התורה כולה, שכולה **משפט אלקי הארץ** והיו מחוייבים לשמרה בארץ ישראל אף שלא נצטוו בהם, וכדברי האבן עזרא.

ומ"מ נראה דבאיסור נבילה בוודאי לא הזהירה התורה לגר תושב אע"פ שדר בארץ ישראל שהרי במפורש אמרה תורה (דברים יד, כא) לגר אשר בשערך תתננה ואכלה וגו', הרי להדיא דאף שדר בשערך דהיינו בארץ ישראל אתה רשאי ליתן לו נבילה לאכילה,

ובזה יש לבאר מה שאמרו בגמרא (ע"ז דף ס"ד ע"ב) אחרים אומרים איזהו גר תושב כל שקיבל עליהם לקיים כל מצוות האמורות בתורה חוץ מאיסור נבילות, ומסיק שם בגמרא (בדף ס"ה ע"א) דלענן להחיותו איתמר שאין אנו מצווים להחיותו אא"כ מקיים כל התורה חוץ מאיסור נבילה, ולכאורה צ"ב דהיך מצונו שהזהר על כל התורה שיהיה תלוי המצוה שלנו להחיותו בקיום כל המצוות, ולהנ"ל מובן דאף שאינו מצווה בשמירת התורה מצד עצמו מכל מקום בהיותו בארץ ישראל מחוייב לקיים כל התורה שהיא משפט אלקי הארץ, ולכן אמרו אחרים שאין אנו מצווים להחיותו בארץ ישראל אלא אם כן מקיים כל התורה חוץ מביטול.

איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו וגו' (וי, ו) ובגמרא בסנהדרין (דף נז:) דרשינן איש איש לרבות את הנכרים שמוזהרים על העריות כישראל, ופליגי שם תנאי על איזה עריות הם מזהרים דדעת ר' מאיר דמוזהרים רק על עריות שישאל חייבים עליהם וחסמים אומרים שמוזהרים על כולם [חוץ מן הנדה], ועיין שם שיטת ר' אליעזר ורק עקיבא על איזה עריות מזהרים ועל איזה עריות אינם מזהרים עיי"ש, ומבואר בתוספות (ד"ה וחכמים) דאף לר' מאיר ושאר תנאים שאינם מזהרים אלא בחלק מן העריות מכל מקום גם לדידהו דרישנן איש איש לרבות את הנכרים ע"ש.

ובאבן עזרא (כאן) כתב חידוש גדול בזה וז"ל איש איש, כל איש ואיש, ובעבור שלא הזכיר **מבית ישראל** לא נעזב הגר [ר"ל שלא ניתן לו רשות] שיעשה אחת מהתועבות הנזכרות בארצנו שלא יטמא את הארץ, ע"כ. ונראה דהגר שהזכיר כאן הוא גר תושב ואשמעין קרא דגם למ"ד שאין הנכרים מזהרים בכל העריות היינו דוקא בהיותם בחוץ לארץ אבל כשדרים בארץ ישראל הם מזהרים בכלם, וכ"כ עוד להלן (פס' כו) בפסוק ולא תעשו מכל התועבות האלה האזרח והגר הגר בתוכם, וז"ל ולא תעשו מכל התועבות וגו', להכניס [פ' לרבות] הגר, כי זאת המצוה היא שוה לאזרח ולגר בעבור שהוא דר בארץ ישראל, ע"כ. והיינו שאפי' הגויים הדרים בא"י מצווים בכלם, ונראה שלמד זאת מהמשך הפסוק כי את כל התועבות האלה עשו אנשי הארץ אשר לפניכם וגו'. דכתיב בתר הכי ולא תקיא אתכם הארץ בטמאכם אותה כאשר קאה את הגוי אשר לפניכם וגו', וקשה דלדעת האומרים שהנכרים אינם מזהרים על חלק מן העריות למה אמר שעל כל התועבות האלה קאה הארץ את יושביה, והא אינם מזהרים על כולם, אלא ודאי גם לדידהו בהיותם בארץ הם מזהרים על כולם שלא יטמאו את הארץ.

וטעם הדבר נראה לפי מה שכתב הרמב"ן כאן באורך (בפס' כד-כה) כי ארץ ישראל היא נחלת ה' וכל הדר בה צריך להתנהג כרצון ה' ואם לאו אין לו זכות קיום בה, וביאר בזה מה שנאמר בכותים כשהגלם מלך אשור והושיבם בארץ ישראל (מלכים ב, י, כו) ויאמרו למלך אשור לאמר הגויים אשר הגלית ותושב בערי שומרון לא ידעו

בס"ד

לרב שאלום התענוג שבתא פארה

שער הבטחון לבעל חובת הלבבות, עם באור נפלא ורהוט'ל
מיוסד ע"פ פירושי הקדמונים לספר זה, משולב בלשון
המקורי הקדום של הרב אבן תבון שבו הגו ולמדו רבותינו ה

סיכומים | טבלאות | מפתחות | מחולק לימי החודש
הוספות רבות ומשלימות | עיצוב חדש מאיר עיניים

ב שלום
התרגום
קדושים

אורים
גדולים

הפצה ראשית וקניות מרוכזות
05484-21214

אמרי דוד

פרשת אדרי
השנה

משיחת כ"ק רבי דוד מאיר ווייס בעל ה'אמרי דוד' ו"ק
מכתבו ע"י שמועץ לקח והמסותפים בציון

מאמרי דוד פרשה יפה נדרשת

דודאי מאיר

עבודת מדרד לדוד | "אמרי דוד" מאמרי דוד

אבי זצ"ל פירש בברית לאחד מצאצאיו על המדרש "בזאת יבוא אהרן - במצות מילה", ידידו דמעות מילה רומז על שמחה, כמו שדרשו על שש אנכי על אמרתך, שמחות מילה קיבלו עליהם בשמחה, ועדיין עושין אותה בשמחה, וכן דרשו למה מילה בשמיני שלא יהיו כל העולם שמחין ואביו ואמו עצבים, נמצא דמעות מילה מסוגל לשמחה ואהבה, והנה לחתם סופר מביא בשם רבו זקני ההפלאה, טעם למה הפר של כה"ג שהתודה עליו לא שלחו לעזאזל רק את שעיר העם, משום דהכה"ג עשה תשובה מאהבה ונעשו מהזדונות זכויות לכן היה צריך להשאר במקום קדוש, משא"כ ישראל עשו רק תשובה מיראה וזדונות שלהם נעשו שגגות ע"כ היו זורקים אותו לעזאזל על הס"מ, ומוסיף שם החת"ס דבר פלא, כי מה שמת השעיר עד שלא הגיע לחצי ההר, כי שלט בו הס"מ ע"י עוונות שעליו, אך אם יאיר שכל ישראל שבים מאהבה ויתמו חטאים ולא חוטאים אז יחיה השעיר. היוצ"ל מהנ"ל שהעיקר תלוי בתשובה מאהבה הבאה מתוך שמחה, ע"כ אמרה תורה 'בזאת יבא אהרן אל הקדוש', היינו במצות מילה שהיא גורמת שמחה ואהבה, ועי"ז יכול לעשות תשובה מאהבה, ואז הכל ישאר בקודש.

אבי זצ"ל שמע מדרה"ק חיימל הלברשטאם מסאטמר שפעם בליל ש"ק ראו הנאים של הרקע מצאנו שיגמרו תורות כדי לרזו מפני חולשתו, וכמעט נהיה חושך כבר, ואמר הד"ה בלשון קדשו: ביים הייליגער רב (הראשניער) האט די לעכט געטופטן און סאזי האט זיך נישט פארלאזן, אין דא העלעטן שוין ביים אויסגען, וה"ה דברי מזה, והמשיך לומר ד"ת עד עלת הבוקר, ונשארו תורות דלוקים.

שמעתי מרוב מפרסילא כשנפטר הרק"ק מקאליב הלכו תלמידיו וחסידיהו מגדולי תלמידיו אשואר לחפש רבי ונסעו לדרה"ק ראשניץ ובאו לשבת, ובאמצע הטיש נפל לאחד מהחסידים מחשבה זרה, ונצטער מיד אחד, וזרקו לתוך קטרת חמים, והמים נתזו והטריבו את סולם, נענה אח"כ רבי מרדכי חנא: "חרי הוציא לנו את הנשמה, רחצה במים, והחזירה לנו נקיה כביום הולדתה".

ובעת הבל סיפר רבי מרדכי חנא את מעשה מדרה"ק מצאנו סיפור על עצמו, שכשהוא והרה"ק מקאמינקא היו ברושניץ, ולפני התפלה הלכו בכל יום לקלח תפ"א ולדבר שם סיפורי צדיקים, ופעם באמצע עבודת הקדש נכנס הראשניער רב ולקח תפ"א חרק לתוך הקערה עם המים "אין ער האט אלעמען אפגעשפריצט", ואמר אז הצאנזער רב, "אז מיט איין שפריץ האט דער ראשניער רב אויס געוואשן אלעמען די נשמות, פון א יעדע עבירה" בבחינת "הזרקת" עליהם מים טהורים וטרתם מכל טומאותיהם.

הראשניער רב בסוף ימיו הפסיק בסוף ימיו לומר ווערטלעך, ואמר שמעולם לא עשה ווערטלעך, שכל ימיו היו לזה חובן וכוונה מיוחדת, וא"כ בסוף ימיו שמוחו לא סבל כבר שמוחליל יולבש לדבר נשגב, לא אמר ווערטלעך.

שמעתי מרוב מפרסילא שלפני שנפטר הרק"ק מראשניץ, נסס כמה מים, ולא ידעו ב"ב לשיית עצה בנפשם עד שקראו לבעל הבני יששכר" כדת מה לעשות, כשהגיע התייחד עימו - שא"ל לכתבו עלי דף...צידא נישט, וסאז נשמו, ומאן שבני הק' הבינו שהבני יוכל לעשות בענין וידיע בסוד פטירתו.

ועד הסיף הרב מפרסילא שהבני ליווה כברת דרך, ובאמצע הדרך חזר והפסיק מללוחו, ואמר שוין נישט דא וואס מלווה זיין - דהיינו אפי' שגופו כאן, אבל נשמוה לכל חלקיו נצורה בצדור החיים.

שמעתי מרבי יודלע מדזיקוב בסעודת הילולא של הרק"ק מרחיין שהתקיים באונגאריע שול בירושלים, שאחר הסתלקות הראשניער רב המשיך את השולשלת תחת רבי אשר מראשניץ והתנהג באדמו"רה, ואמר דרוזענער: סאזי מיר א חידוש - אז דער מחותן דער חכם דער צדיק, וואס האט אזעלעכע הייליגע קינדער, אין געגעבען דע ראבסטות פאר זיין איידעם רבי אשר. ליומא דהילולא של הרק"ק מרופשיץ נסעו כמה מאות צדיקים שהלכו בבגדי לבן ללצנחט, והיה יום זה כל כיום חג, ואח"כ הלכו לרימנט ברגל, ליומא דהילולא של הרק"ק מרימנט ב"ט אייר.

חכמים דידהיא היה הראשניער רב, אמרות שונות לרוב ידועים ממנו עד לעצם היום הזה, בין שלל התבטאויותיו מוצאים אנו את הבטויי רבא: "אם ישנם ליהודי טענות על הרעות אשר סובבים אותו - אזי מביא עליו הקב"ה יותר רעות בכדי לראוהו מא נקרא באמת רעה, ולא יתלוק על מצבו עד עתה, אך מאדיר גאס, ויהי אשר שמה בחלקו ומהה על כל טוב וטובה אשר ה' גומלה - אזי משפיע עליו הקב"ה כל טוב". וחשבתי לפרש הפסוק "מן המצר קראתי י-ה עני במרחב" ע"פ דברי הרק"ק מראשניץ דהיינו שכשהייתי במצר אמרתי י-ה, דהיינו שם הרחמים - שטוב לי במצב, א"כ ממשיך הפסוק שיהא לו "עני במרחב" שכיין שטוב לו אפי' כשהוא בדחוק קצת, אז מביאים עליו יותר טוב והקב"ה יוסיף לו.

נדרת הנד"ה הרב ישראל דוד קטינא שליט"א נכד חביב לרבינו בעל ה'אמרי דוד' ז"צ רחל השמחה בהולדת נכדו הראשון בשעט"מ הברכה אחת לחתונת"א אביו - בעל ה'שפתים שק"י שליט"א ולחונתו הנד"ה רבי בנימין כ"ץ שליט"א ראש הכוללים - וזינץ ב"ב

הגליון וי"ל ע"י בית המדרש בית החסידים - אלעד מיסודו של מורינו הגה"צ בעל האמרי דוד זי"ע | בראשות נכדו הגה"ח הרב יהושע העשיל קטינא שליט"א

כל הזכויות שמורות אין להעתיק אלא ברשות • להערות והארות ולתרומות - a0527626877@gmail.com

הדרשי הדרדך

בית המדרש החדש
ללימוד תורה
והנהיג ללמוד תורה

עניני הפרשה - קדושים תהיו

תהיו, דע"י שאתם מקדשין א"ע אתם מקדשים את שמי בעולם, ואם אין מקדשים א"ע וכו'.

ועוד מבאר הכוונה 'כי קדוש אני', כי הרי נשמות ישראל דבוקים הם בהקב"ה, וכמ"ש 'ואתם הדבקים בה'א' וכו', לכן ציוה הקב"ה 'קדושים תהיו', והטעם 'כי קדוש אני', ומבאר בלשונו הזהב: "ולפי ערך גדולת קדושתו יתברך צריכין להתקדש, כי לצד שאנו מכינים עצמנו להשראת שכינה על ראשנו, צריכין לשער גודל קדושתו יתברך כדי לעשות המוכן לדבר, כי אינו דומה המאכסן בביתו הדיט למאכסן שר וגדול, וקל וחומר מלך, וקל וחומר בנו של קל וחומר מלך מלכי המלכים, וקל וחומר וכו' מלך העולם אשר לו המלוכה שכל מה שיעשה עדיין ישנו בקום עשה, כי אין שיעור די להצריך עשות".

ופי' עוד על דרך אחר, 'קדושים תהיו' הוא לשון עתיד, כי מצוה זו אין לה הפסק והוא בלי קץ ובלי גבול, שכשהאדם מקדש א"ע הוא נכנס בשער א' של קדושה, וזה מביא לו להתקדש בקדושה עליונה יותר ויותר, ולהיכנס בשער אחר למעלה ממנו, וכשיכנס בשער ההוא יבא לשער אחר וכו', ולמה, 'כי קדוש אני' - כי קדושתו ית"ש אין לה שיעור, כי כמו שהקב"ה אין סוף, כך הוא קדושתו ית"ש ב"ה, "וחפץ ה' בבניו ידידי להדמות לקונם בהפלת הקדושה", והקב"ה מבטיח להם 'קדושים תהיו' שע"י שתקדשו את עצמיכם, 'כי קדוש אני ה'א", תעלו במדרגות הקדושה מעלה מעלה כי אין לה שיעור וגבול.

וכתב עוד לבאר ענין 'קדושים תהיו', שהכתוב בא להזהיר על המחשבה ועל הראייה "שלא יאמר אדם שלא אסר הכתוב אלא מעשה העריות, אבל לא בחינת החושב והסתכלות ושאר דקדוקי התעוב אשר רבו", וז"פ 'קדושים תהיו', "להרחיק עצמו מהכיעור ומהדומה לדומה לו כדי שלא יבא להכשל אפילו בדקדוקים ההם" וכו', "בלב יבוא החושב ותהיה נשללת מהם בחינת הקדושה", כי כל ענין הקדושה הוא גדר להתרחק ממ"ט שערי היתר שלא יכנס ח"ו בשער איסור, ובזה שמתרחק עצמו מלהיכנס לשער האיסור ע"ז הוא נתעלה לקדושה עליונה וגבוהה.

יעזור ה' שנזכה באמת לקדושה, ושנזכה לקדושה הגדולה שהקב"ה ישירה את שכינתו בתוכנו, ונגלה כבוד ה' לעיני כל בשר יחדיו, בבנין ביהמ"ק בב"א.

קדושים תהיו כי קדוש אני ה'א. כוונת קדושים, ידוע מה שפירש"י ז"ל הו' פרושים מן העריות ומן העבירה שכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדושה.

והרמב"ן חולק ע"ז, ומפרש "פרושים תהיו", ומביא לשון חז"ל בתורת כהנים "והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני, כשם שאני קדוש כך אתם תהיו קדושים, כשם שאני פרוש כך אתם תהיו פרושים", ומבאר הרמב"ן שהכוונה הוא שיפרשו מהדברים המותרים שאין עליהם חשש איסור. אמנם יש ע"ז הכשר, אעפ"כ האדם צריך לשקול א"ע ולפרוש גם מהדברים המותרים, והוא מקיים בזה מצוות עשה ד'קדושים תהיו', וכמ"ש חז"ל 'קדש עצמך במותר לך'.

והאזה"ח הק' מבאר שהכוונה כמ"ש חז"ל 'ישב אדם ולא עבר עבירה, נותנים לו שכר כעושה מצוה' דהרי הוא מקיים את מצוות קדושים תהיו בזה שפירש עצמו והתרחק מן העבירה שבא לידו, ונקרא ע"י קיום מצוה זו בשם "קדוש".

ולכן כתיב בפרשה זו ב' לשונות, "דבר" "ואמרת", בלשון קשה ובלשון אמירה רכה, דפרשה זו בא להזהיר את האדם שאם ח"ו עובר על האיסורים הנזכרים בפרשת אחרי שהם בל"ת, ואינו מקיים את מצוות עשה של קדושים תהיו ע"י שיתרחק ויפרוש מהם, יש ע"ז עונשים חמורים מאד - 'עונש עשה' כלשונו - והוא ענין דבר שהוא לשון קשה, וגם נצטוינו בפרשה זו בדרך אמירה רכה שמבאר את המעלה והכבוד וההתרוממות במי שפורש עצמו מן העבירה ומקדש את עצמו שהוא נקרא "קדוש" שהוא מדרגה גבוהה מאד.

ומבאר בזה את המשך הכתוב, כי קדוש אני ה'א, דקשה בזה איך אפשר ליציר כפיו להדמות לקונן, בהביאו את לשון התורה כהנים הנ"ל שהביא הרמב"ן, "אם אתם מקדשים עצמיכם, מעלה אני עליכם כאילו קדשתם אותי", וכן ההמשך בתו"כ "ואם אין אתם מקדשים עצמיכם, מעלה אני עליכם כאילו לא קדשתם אותי" - שכל איש ישראל יש לו מצוות קידוש ה', וכמ"ש בפ' אמור 'ונקדשתי בתוך בני ישראל', דבכל עשיותיו ועניניו צריך שיתקדש ש"ש על ידי, וח"ו בעוברו על רצון ה' הוא מחלל את שם ה' ח"ו, וזה מ"ש הכתוב 'כי קדוש אני', ולכן יש לכם מצוות 'קדושים

עניני מצות קריאת שמע ואחדות ה'

שיטות הסוכרים שיש ב' מצות בק"ש: א. מצות יהוד ה' ב. מצות קבלת עומ"ש

איתא בס' אותיות דר"ע (דף כ"ט ע"ב) אמר הקב"ה למלאכי השרת אני בעצמי אחוס על ישראל יותר מכל אוה"ע, מפני שהן ממליכין אותי בעולמי ב' פעמים בכל יום, ומיחדין שמי שחרתי וערבתי עכ"ל.

ובשערי עבודה לרבינו יונה (אות כ"ה) מ"ע מה"ת לקרוא ק"ש פעמים בכל יום כו', והכוונה ב' ראשון לקבל עומ"ש, ובייחוד שהשי"ת הוא אחד, באמרו ה' אלקינו, הכוונה ה' מי ששמו ה', הוא אלקינו ואנחנו מקבלים עלינו אלקות ומלכותו ועול תר"ג מצות, וזהו הנקרא עומ"ש, והכוונה באמרו ה' אחד, יכון במיילת ה', כלומר מי ששמו ה' שקבלנו עליו עול מלכותו, וקבלנו אותו לשופט עלינו, הוא אחד, והכוונה באחד שהוא אחד בשמים ובארץ, ובארבע רוחות העולם וכו', עכ"ל.

וכן מבואר בס' בכור שור עה"ת בשם הרוקח, שמע ישראל וגו' פי' ה' קודם העולם, אלקינו, קבלת מלכותו עלינו, ומה הוא, אחד, זהו כל אשר יש בו, אין קצה לחכמתו, ואין חקר לתבונתו, וליכלתו אין קצה, וליחודו אין סוף וכו', עכ"ל.

ובס' מלמד התלמידים (פ' ואתחנן) מר' יעקב אנטולי, מפרש, שמע ישראל וגו', הוא קריאה לישראל לשמוע שתי מצות שבאו בפסוק זה, וכו', האחת להאמין ולדעת שהאל המחויב ההו"ה הנצחי שמציאותו מחוייבת, הוא אלקינו, כלומר מושל בנו, וכו' ר"ל בכל הנמצא זולתו, הוא משגיח במעשינו, ושופט ומנהיג כאו"א ממונו, וכו' והמצוה השנית, לדעת ולקבל קבלה אמיתית וחזקה, שאלקים זה הוא אחד, כפי מה שסובר איש איש ממונו, כי כל המון העם וכו' צריך שיקבלו קבלה אמיתית שיש אלוך אחד בעולם, אין שני לו, והוא נמצא בשמים ובארץ, ובארבע רוחות העולם, כי לזה נתקנה התנועה, וכו' עכ"ל.

שיטות הסוכרים שיש במצוה אחת בק"ש, והיא מצות היחוד

הגמ' בברכות (י"ג ע"ב) תניא סומכוס אומר כל המאריך באחד מארבעין לו ימיו ושנותיו וכו', ר' ירמיה הוה יתיב קמיה דר' חייא בר אבא, חזיה דהוה מאריך טובא, א"ל, כיון דאמליכתי למעלה ולמטה ולד' רוחות השמים תו לא צריכת.

ובילקוט פ' ואתחנן (רמז תת"ל) שמע ישראל וגו', ה' אלקינו למה נאמר והלא כבר נאמר ה' אחד, ומה ת"ל ה' אלקינו, עליו ליחד שמו ביותר וכו', ד"א, ה' אלקינו על כל באי העוה"ז, ה' אחד לעוה"ב, וכו', עכ"ל.

והרמב"ם בספר המצות כתב, הצווי שצונו בהאמנת היחוד, והוא שנטמין שפועל המציאות וכו' והוא אומרו יתעלה שמע ישראל וגו' וברוב המדרשות תמצאם אומרים על מנת ליחדנו, ורבים כאלו, רוצים בזה המאמר אנחנו אמנם הוציאנו מעבדות, ועשה עמנו מן החסדים והטובות על תנאי האמנת היחוד, כי אנחנו מחוייבים בזה, עכ"ל.

שיטות הסוכרים שמצות היחוד ומצות קבלת עומ"ש אחת הנה

והרמב"ם שם בס' המצות ממשיך בזה"ל: והרבה מה שאמרו מצות יחוד, ויקראו ג"כ זאת המצוה מלכות שמים, כי הם אומרים כדי לקבל עומ"ש, ר"ל ההודאה ביחוד והאמנתו, עכ"ל, הרי שהרמב"ם מביא ג"כ אותה השיטה שהכוונה ג"כ קבלת עומ"ש.

העקדה פ' ואתחנן (שער צ') האברבנאל (שם) מפרשים, כי האחד יאמר ע"ד הכלל והשלמות וכו', השלם הכולל כל השלמות כולו, אשר לא נמצא חוץ ממונו שלמות אמיתית מכל הצדדים כלל, ומזה הצד, האחדות והמלכות, הם דבר אחד בעצמו, כי המלכות אינורק יחוד מעלה ושלטנות, שכל השררות והמעלות נכללות בו, וכו', וכשיהיה לע"ל השם שלם והכסא שלם, ולא יחסר דבר, אז יגמר המלכות והאחדות, שהם דבר אחד בעצמו, ולזה תקנו שיהא פסוק שמע ישראל וגו' עולה למלכות (בר"ה דף ל"ב).

והמאירי כתב, שמע ישראל

עבודת הספירה

פעם בהתוועדות בימי ספירת העומר אמר אחד לפני הרבי הרש"ב נ"ע: חסידי ה"אלטער רבי" - האדמו"ר הזקן הרב בעל התניא נ"ע - היו תמיד סופרים.

הדבר מצא חן בעיני הרש"ב ואמר: "זהו ענין העבודה!"

וההמשיך: "צריכים לספור את השעות, ואז יספרו גם את הימים. כשעובר יום, צריכים לדעת, מה עשיית היום ומה צריכים הלאה לעשות..."

וסיים: "בכלל, צריכים שהמחר יהיה יותר".

איסור "חדש"

בזמן הזה שאין לנו קרבן העומר, נחלקו הפוסקים אם קיים איסור "חדש" לאכול מהתבואה החדשה עד ט"ז בניסן, אם זה מדאורייתא או מדרבנן, רק בארץ ישראל או גם בחו"ל, בתבואה של יהודי או גם של גוי.

אדמו"ר הזקן בשו"ע הרב מכריע (סתפ"ט, ט"ל) שהאיסור גם בזמננו, ומוסיף שלמעשה אין העולם נזהרים באיסור בחו"ל, אבל "כל בעל נפש לא יסמוך על המתירים, ויחמיר לעצמו בכל מה שאפשר לו, כהסכמת רוב הראשונים והאחרונים, שהחדש נוהג מהתורה אף בחוץ לארץ, ובכל מקום, אף בשל נכרים - כי כן עיקר".

הצמח צדק נ"ע כתב בתשובותיו, מנהג מדינותינו לאסור "חדש" של ישראל ולהתיר חדש של גוי. ובתשובותיו פוסק אדמו"ר הזקן שלצורך מצת-מצוה בליל-הסדר ניתן להקל בזמנינו ולאכול מצה שמורה מקמח חדש, גם של יהודי.

לענין בירה שיוצרה מ'חדש' יש מקום להקל (כי דינה רק כ"תערובת" חדש). וכו' אדמו"ר הזקן בשו"ע (שם) "הנהרג מחדש, יש לו להיהרג גם מיין-שרף וממי דבש שהעמידוהו בשמרי שכו", אך למעשה הקל והתיר (בתשובה כ.).

וגו' מלכות (ר"ה שם), ורשאי להזכירו במקום מלכות, שהאחדות הוא קבלת עול מלכותו, ושוללת המושלה מכל אחר, עכ"ל, ובברכות (דף כ') כתב ג"כ, לגבי נשים ועבדים וקטנים פטורים מק"ש, והוצרך ללמדה בק"ש, מפני שמצד שיש בה מלכות שמים, ר"ל יחוד השם וכו', עכ"ל.

והסמ"ק (ס"ב ב') כתב, ליחד שמו של הקב"ה כדכתיב שמע ישראל וגו', וזהו קבל עול מלכות שמים, עכ"ל.

ובספר יסוד ושורש העבודה (שער ד' פ"ה) כתב, ועתה בע"ה נבאר תיבות "ה' אלקינו ה' אחד", שבהם עיקר היחוד, הנה שורש היחוד הוא שני דברים, האחד, האמנה, והשני הקבלה, האמנה הוא בשעה שיאמר תיבות ה' אלקינו ה' אחד, יתאמת במחשבתו אמונה שלימה ואמיתית

שכן הוא באמת, שה' אלקינו ה' אחד, יחיד ומיוחד, והקבלה הוא, שיקבל ע"ע עומ"ש בשלימות, והוא קבלת עול מלכותו ואלקותו ואדנותו, ית"ש וית', עליו ועל בניו אחריו, והיינו תיכף משיסיים תיבת "אחד" יכוין במחשבתו בשמחה עצומה עד מאד בכל עוצם כוחו בזה"ל: אני מאמין באמונה שלימה וברורה ואמיתית, שאתה יחיד ומיוחד, ושאתה בראת כל העולמות והעלונים לאין תכלית למספרם, ושאתה היה הוה ויהיה, ואני מומליך אותך ית"ש על כל אבר ואבר שלי לשמור ולעשות מצוות תורתך הקדושה, וגם אני מומליך אותך על בני ובני בני עד סוף כל הדורות, שיקבלו עליהם עול מלכותך ואלקותך ואדנותך, וגם אצוה להם שיצו גם הם את בניהם, ובניהם לבניהם עד דור אחרון שכולם יקבלו עול מלכותך ואלקותך ואדנותך עליהם.

נשיש לך עבודה לבצע ??

כשלקחת אינו יהודי - אולי העבודה בוצע נראוי, מסתבר שלא !!..

(ראה בבא מציעא ס': בעובדא דרבא)

כשלקחת יהודי - העבודה מבוצע נראוי,

וקיימת לכל הפחות 8 מצוות דאורייתא !!!

1. 'בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרוֹ'
2. 'וְלֹא תֵבֵא עָלָיו הַשֶּׁמֶשׁ'
3. 'לֹא תִלִּין פַּעֲלַת שְׂכִיר אֶתְךָ עַד בֹּקֶר'
4. 'לֹא תַעֲשֶׂק אֶת רֵעֶךָ וְלֹא תִגְזֹל'
5. 'לֹא תַעֲשֶׂק שְׂכִיר עֲנִי וְאֶבְיוֹן מֵאַחֶיךָ אוֹ מִגֵּרְךָ אֲשֶׁר בְּאַרְצְךָ בְּשַׁעְרֶיךָ'
6. 'וְאַהֲבַת לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ'
7. 'וְחֵי אַחֶיךָ עִמָּךְ'
8. 'וְהִלַּכְתָּ בְּדַרְכֵּיךָ'

לשון ספה"ק דרך פיקודיך:

תדע ידידי לרוב הפוסקים אפי' בדיעבד אינו יוצא ידי חובתו
במצוה דאורייתא בזולת הכוונה .

בכל הדברים שבעולם, הן בתורה הן בתפילה הן במצוות מעשיות, ירגיל את עצמו לומר בזה הלשון:
"הריני עושה זאת לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה לעשות נחת רוח להבורא יתברך שמו".

וירגיל את עצמו לומר זאת בתוכיות ופנימיות הלב, ובהמשך הזמן ירגיש הארה גדולה באמירה זו:

{צעטיל קטן להרה"ק רבי אלימלך זיעעכ"א סעי' ד'}

~ נוסח 'לשם יחוד' לפני קיום מצות 'ביומו תתן שכרו' ~

לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתה. בדחילו ורחימו. ורחימו ודחילו. ליחד שם י"ה ברו"ה ביחודא
שלים בשם כל ישראל הריני מכון לקיים מצות עשה לשלם שכר שכיר בזמנו. כאשר ציונו הבורא
יתברך שמו. שנאמר: 'בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרוֹ' (דברים כד. טו). ומצות לא תעשה שלא לאחר שכרו. שנאמר: 'וְלֹא
תֵבֵא עָלָיו הַשֶּׁמֶשׁ' ^{שם}. ונאמר: 'לֹא תִלִּין פַּעֲלַת שְׂכִיר אֶתְךָ עַד בֹּקֶר' (ויקרא יב. יא). ומצות לא תעשה שלא
לעשוק שכרו. שנאמר: 'לֹא תַעֲשֶׂק אֶת רֵעֶךָ וְלֹא תִגְזֹל' ^(שם). ונאמר: 'לֹא תַעֲשֶׂק שְׂכִיר עֲנִי וְאֶבְיוֹן מֵאַחֶיךָ
אוֹ מִגֵּרְךָ אֲשֶׁר בְּאַרְצְךָ בְּשַׁעְרֶיךָ' (דברים כד. יד). ומצות עשה של 'וְאַהֲבַת לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ' (ויקרא יב. יח). ונאמר: 'וְחֵי
אַחֶיךָ עִמָּךְ' (ויקרא כד. לו). לתקן שורש מצוות אלו במקום עליון
ויהי נעם ה' אלקינו עלינו. ומעשה ידינו כוננה עלינו. ומעשה ידינו כוננהו:

מישמיחי לב

בירורי הלכה בענינים אקטואליים
ע"פ לעורך לב המעיין

בירורי הלכה

בגר שניזק מאקונומיקה

בבית ספר עובדת נקיון שפכה על השיש אקונומיקה ושכחה לנגב, למחרת הגיעה מורה והבגד התקלקל מחמת האקונומיקה, האם חייבים לשלם לה.

בור פטור על הכלים

א. איתא בב"ק ה: ובטוש"ע [ת"י כ"א] דבור פטור על הכלים וילפינן מונפל שמה שור או חמור שור ולא אדם שמת חמור ולא כלים וכלים פטור בין אם נשברו לגמרי בין אם הוזקו. ושפיכת האקונומיקה מוגדרת כבור או כתקלה ואע"פ שיש לדון שמה שלא ניגבו האקונומיקה במקום שיכול להזיק מוגדרת כפשיעה, מ"מ בור התמעט מהחיוב לגבי כלים שהוזקו ובגדים

ג"כ הוי ככלים, וממילא העובדת נקיון פטורה.

האם חייב לצאת ידי שמים

ב. ובספר ברכת שמואל (סי' ב') כתב לחדש בבור אע"פ שפטור על כלים חייב לצאת ידי שמים, אמנם זה דבר מחודש, ובחזו"א (ב"ק סי' ב' סק"ז) נוטה דפטור אף לצאת ידי שמים. וכן נקט בס"ה סק"ד לענין פטור של טמון באש דג"כ הוי גזה"כ דפטור אף לצאת ידי שמים.

הולך ומזיק

ג. [וקצת יש לדון דהוי כמו אש שהולך ומזיק וה"ל הולך ומקלקל, ומסתבר דהוי בור דהוי תקלה, ועוד דכ' הקהלות יעקב (ב"ק סי' ד') להסתפק שהניח גחלת בבור ונפלו עליה האם הוי בור

או אש, וכ' דבור הוי אפי' שמזיק לא במקומו והוכיח מהבל שמזיק בבור וכן מהכותל ואילך שנפלו והזיקו לדעת הרא"ש הוי בור וה"ל הוי בור].

חברת הנקיון

ד. ויש לדון האם יש לחייב את החברת נקיון או את הבית ספר שיש להם אחריות ע"ז. ונראה שאם קבלו אחריות אז יש לחייבם, אבל כשלא קבלו ע"ז אחריות מפורשת, שוב דנים בהלכות נזיקין, וכיון דהוי בור פטור על הכלים.

המורם מהאמור

ה. העובדת נקיון פטורה על הבגד דהוי בור ופטור על הכלים וגם אין לחייב את חברת הנקיון אם לא קבלו אחריות מפורשת. וגם לצאת ידי שמים פטורים, [ואולי יש קצת לפיסס].

הורותא רשמיתא

איסור ריבית בשאין חיוב להחזיר

מתנה ע"מ שיחזירו מתנה

מרובה

ג. ואע"פ שמצינו אפי' במתנה איסור ריבית. דכ' הפתחי תשובה (ק"ס סק"ה) אחד שאמר הנני נותן לו במתנה גמורה במאה ע"מ שתתן לי מאה ועשרים לאחר ל' יום דאפשר דאפי' אית ביה איסור דאורייתא, ואפי' שהוי רק מתנה, מ"מ התם נתן מתנה גמורה ע"מ שיחזיר לו מתנה גמורה ולכן הוי איסורא. אבל בכה"ג דליכא חיוב להחזיר, מסתבר דלא הוי הלואה וממילא יכול להחזיר יותר.

המורם מהאמור

ד. המקבל יכול להחזיר יותר ממה שקבל ואע"פ שחשב להחזיר לא הוי הלואה כיון שאין לו חיוב להחזיר וממילא יכול להחזיר יותר.

בקש מחבר מד חום וחבירו אמר לו שאינו צריך להחזיר, אך חשב בדעתו להחזיר וקנה מד חום יותר טוב להחזיר, האם יש בזה משום ריבית.

לקח ע"מ להחזיר

א. יסוד השאלה הדמלואה אמר שאינו צריך שיחזירו, אך הלואה לקח ע"מ להחזיר, האם בכה"ג נחשב הלואה כיון שהלואה חשב להחזיר וא"כ יש בזה משום ריבית, או כיון שהמלואה אמר שאין צריך להחזיר לא נדון כהלואה ואין בזה משום ריבית.

אין בזה משום ריבית

ב. מסתבר כיון שאין בזה חיוב הלואה כיון שהמלואה אמר שאין צריך להחזיר וממילא אין בזה איסור ריבית ויכול להחזיר יותר טוב כיון שליכא חיובא כלל.

שאלות קצרות

כלי לאיחסון זיתים בשבת

שאלה

כלי לאיחסון זיתים עם המים שבהם, וכשרוצים להוציא הזיתים יש כף שמעלה עמה יחד את הזיתים ויש בה חורים לנזילת המים, וכך אפשר להוציא הזיתים לבדם, האם יש בזה בורר בשבת.

תשובה

יש להחמיר בזה דהוי בורר בכלי, והכלי מיוחד לברור הזיתים מהמים וא"כ הוי בורר בכלי ואסור, ואע"פ שיש קצת לדון דהוי כלי שמויחד לברירה לאלתר, ויש שהתירו במלחיה להניח בה אורז ומלח אע"פ שהמלח נברר מהאורז כיון שהכלי עשוי לברירה לאלתר וה"ל אפשר שעשוי לברירה לאלתר לדבריהם. אמנם אין זה כמלחיה שמלחיה עשויה לאלתר, אבל כלי זה אינו דוקא לאלתר ולפעמים מכינים דברים לאחר זמן ולכן יש להחמיר בזה, וכעין זה כ' בשע"ל (ח"ח נ"ח) לענין כף מחוררת שעשוי בכונה שיצא האוכל ולא המשקה ולכן מתכוין המשתמש שאסור. [וכשהכונה רק להוציא האוכל ולא לברור מהמים צ"ע].

נגינה להתרכז בלימוד

שאלה

מי שקשה לו להתרכז בלימוד, ומתרכז בלימוד ע"י שמיעת נגינה באזנים, האם מותר לו לשמוע הנגינה כדי להתרכז.

תשובה

בנגינה ווקאלית יש להתייחס בזה פוסקי זמננו האם מותר, שבט הלוי (ח"ח סי' קכ"ז) אסר גם נגינה ווקאלית, [שוה שירה בפה המוקלטת במכשיר הקלטה], ובאגרות משה ח"א קס"ו הקיל בזה [ובזמננו שמשפרים ההקלטה בזה צ"ע], ובשמיעה נגינה ווקאלית בכה"ג שמעיל כדי להתרכז בלימוד יש להתייחס.

לע"נ הילדה זכה ותמה אסתר ע"ה בת יבדלחטו"א ר' נתן אריאל מתתיהו הי"ו

עמק הפרשה

מאמרים שנשמעו מפי מורינו הגדול
ר' משה פרידמן שליט"א

גילוי החלק האלקי שבנשמה בפר' אחרי וקדושים

גילוי אור העוה"ב ביום כפור

ופנימיות הענין בזה הוא שביום הכפורים מתגלה ומאיר החלק האלקי שישנו בתוך נשמות בני ישראל, והוא על פי האמור (טו, לא) "שבת שבתון היא לכם וענינת את נפשותיכם חוקת עולם", ופירוש האור החיים הק' ואמור 'חוקת עולם' שלא תאמר שאם לא יהיה רושם עון כלל בבני ישראל לא יצטרכו לקיים את חוקות יוה"כ, קא משמע לן קרא 'חוקת עולם' - 'ופנימיות הדבר הוא חוקה של עולם הבא, והוא סוד נכסם'.

כוונתו שביום הקדוש ישנה בעולם הזה הופעה של אור העולם הבא, ולדוגמא כשם שהעוה"ב אין בו לא אכילה ולא שתיה כך יום הכפורים אין בו אכילה ושתיה וכן"ל לגבי קדושת בני ישראל כמלאכים ביום זה, והוא משום שביום קדוש זה מתעלים כל חיי בני ישראל להיות כחיי העולם הבא, ורק עבור גוף שהוא מורש מהעולם הזה הוא עינוי שלא יאכל ולא ישתה, אבל לנשמה תענוג גדול הוא מהעולם הבא.

החלק האלקי מביא לעוה"ב

בהופעת אור העוה"ב ביום זה מתגלה שכל ישראל יש להם חלק לעולם הבא, והיינו שמתגלה החלק האלקי שבהם כנ"ל, והוא כמבואר באלשיך הק' (פר' שמות) 'לפרש מאמר התנא' 'כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא' שכל ישראל יש להם חלק אלוהי ממעל שחלק זה מתקן את האדם ומסייע לתקן את יצורו בעבודתו את השי"ת בעולם הזה, ועל ידי זה זוכה הוא לבוא לעולם הבא, והוא שאמר 'כל ישראל יש להם' - בעצמם - 'חלק' - הוא חלק אלוה ממעל, לבא - 'לעולם הבא'.

'קדושים' - ההכרח לתקן פנימיות הנשמה

ובפר' קדושים נמשך עוד ענין זה לגלות שכח החלק האלקי שבנשמות בני ישראל הוא מוכרח מצד עצם מציאות בני ישראל, וכמו שדרש בסה"ק תולדות יעקב יוסף (פר' יתרו) בניתנת הטעם שאמר הכותב 'קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם', שהשי"ת מזהיר את בני ישראל שיעבדו בעצמם להיות קדושים, כי הוא מוכרח שיהיו קדושים, ואם לא יתקנו זאת בעצמם יגיעו לזה על ידי חבלי משיח אף אם יהיו דור שכולו חייב ידרכו להיות קדושים, והטעם 'כי קדוש אני ה' אלקיכם' שנשמות ישראל הם בנים לה' אלקיכם שיש בהם חלק אלוהי ממעל והוא מוכרח להתעלות למקורו להיות קדוש במדרגה העליונה. נמצא מבוארת היטב שייכות שתי פרשיותינו יחד.

פר' קדושים כמות תורה

ובכן יבואר מעלת פרשת קדושים שהיא כמות תורה כמו שפתחנו, כי תכלית נתינת התורה לעם ישראל היתה שיהיה חלק ה' עמו ויתעלה כולם להיות קדושים, ובמצות קדושים תהיו מתקיימת מלתו.

באכילת דם מוסלק הנשמה ומבטל העונג מה'

בדרך זה נבין חומר החטא שמצאנו בייחוד בעון אכילת דם, כי הנה עם ישראל הם שעשועיו של הקדוש ברוך הוא שהם בני אהוביו שבכל אחד מהם יש חלק אלוהי ממעל, וכמו שכתב בסה"ק מאור עינים (פר' מצורע) בחומר חטא לשון הרע שמקורו עונג לגעגעי כמ"ס בזה"ק (תק"ד ס"ח), והוא משום שהקב"ה יש לו תענוג גדול מכל אחד ואחד מישראל ואפילו מהרשע הגדול ביותר, שמחמת גודל אהבתו חושב אפילו הריקן שבעם שהוא מלא מצוות כרימון כמו שדרשו חז"ל (צ"ע רמב"ם יט) עה"פ 'כפלה הרמון וקדו' (שה"ש ט, ז), וכשמדבר רע על אחד מישראל הרי הוא מבטל את יתונו מלפניו יתברך בכיכול, ונחפז נעשה נגד.

ובכן באכילת דם מבואר באור החיים הקדוש שכיון ש'הדם הוא הנפש' ונפש בהמית נכנסת לתוך איש ישראל באכלו דם בהמה, הרי שבהנתן הנפש הבהמית אין הנשמה האלקית יכולה לסבול זאת והיא נפגמת ונמאסת. וכשפוגם האדם בפנימיות נשמתו הרי הוא מבטל את התענוג הנגשג שיש להשי"ת מנשמות ישראל, על כן חומר מאד ענש הכרת של האוכל דם יותר משאר הכריתות, ומבואר שייכות הענין לפרשתו.

הפגם החמור במולך

כן יבואר בענין המעביד למולך, שהמעביד בנו למולך הרי הוא כדורף אחר הנפש להורגו, וכמו שכתב הנצי"ב בהעמק דבר (ב, ז) שמשמע זה מותר להרגו אף קודם שיבוא ליד בית דין כיון שהוא רודף ומותר להצילו בנפשו. והנה בחטא זה הרי הוא בא לפגום באהבה הגדולה שאוהב הקב"ה את עם ישראל עבור העקדה שעקד אברהם אבינו ע"ה

עניני הפרשיות

יש לבאר סמיכות הפרשיות אחרי וקדושים, ומחיבורן יחד חזינן ששייכות פנימית יש בין שתי פרשיות אלו, ולא בכדי צורפו. עיקרי הענינים המבוארים בפרשת אחרי הם עניני יום הכפורים ועבודתו, פרשת שחוטין חוץ ואיסור אכילת דם ופרשת העריות - 'כמעשה ארץ מצרים... וכמעשה ארץ כנען... לא תעשו' (יה, ג). ובפרשת קדושים נצטוונו בעשר מצוות שהן מכוונות כנגד עשרת הדברות כמו שהביא הרמב"ן בשם המדרש.

ומבואר שפרשת קדושים מכוון כנגד מתן תורה, ועוד מבואר כן במה שאמרו חז"ל (ויק"ד כד, ה הובא ברש"י והרמב"ן) 'פרשה זו נאמרה בהקל מפני שרוב גופי תורה תלויין בה', וכן נתינת התורה לישראל נקרא 'יום הקהל' (דברים ט, יעוד).

ענשי כרת החמורים

עוד מצאנו בב' הפרשיות יחד ג' עבירות שענשן כרת, ובחטאים אלו אין הכרת כשאר חייבי הכריתות, שנאמר בהן 'ונתתי פני באיש ההוא', 'ונתתי את פני בנפש ההוא'. ואלו הן: אכילת דם - בפר' אחרי, ובפר' קדושים - המעביד בנו ובתו למולך וכן ענין האמור שם נאמר גם על הפונה אל האבות והירעונים, וצריך ביאור במה נשתנו אלו משאר עונשי הכריתות, ושייכות הענין לפרשיותנו.

ביוה"כ כל ישראל כמלאכים

ונראה לבאר צירוף שתי הפרשיות כי הנה האור הגדול המתגלה ביום הכפורים הוא שביום זה מתעלים בני ישראל להיותם קדושים כמלאכים כדאינתא בפרקי דר' אליעזר (פמ"ו) 'מה מלאכי השרת אין להם אכילה ושתיה, כך ישראל אין להם אכילה ושתיה ביום הכפרים מה מלאכי השרת נקים מכל חטא, כך ישראל נקים מכל חטא ביום הכפרים', וכי, ואינתא שם שביה"כ אף הסי"מ בעצמו מודה למעלת בני ישראל שהם כמלאכים.

'קדושים תהיו' מגלה כח הנשמה בכל השנה

והוא הענין המבואר בפרשת קדושים, כמו שכתב האור החיים הקדוש בראש הפרשה (וי, ב בפ"א האחרון) ש'קדושים' קאי על המלאכים והוא ציווי השי"ת 'קדושים תהיו' שיהיו בני ישראל קדושים כמלאכים. והוא הענין שבפרשת אחרי נאמר ענין יום הקדוש שבו מתגלה מעלת בני ישראל שהם קדושים כמלאכים, ובפר' קדושים מורה לנו השי"ת את הדרך בו נעבוד אותו בכל ימות השנה על ידו נזכה להיותנו קדושים כמלאכים, שהיא מעלת בני ישראל מצד עצם נשמתם הקדושה והטהורה, אלא שיהיה"כ הוא יום מיוחד המסוגל לגלות פנימיות קדושת נשמות ישראל ולכלל ימות השנה צריכים אנו להתקדש ביותר כדי להגיע למעלה זו, והוא המבואר בפר' קדושים.

הגורל מפריד את הרע מעל בני' ומטיל על עשוי

לבאר עומק הענין יראה בהקדם שמצאנו בעבודת יום הכפורים שהביאו שני שעירים וערכו עליהם גורלות גורל אחד לה' וגורל אחד לעזאזל ומבואר שהדבר תלוי בגורל, וצריך ביאור טעם הדבר. והנה השעיר המשתלח אף שזאב אף הוא לכפר לא היה כשאר כל הקרבנות שכן לא זדקו את דמו לכפרה אלא שלחוהו לעזאזל.

ועל פי המבואר ברמב"ן ענינו של זה השעיר הוא לברר את כחות הרע מתוך בני ישראל, והיינו שכבאים לכפר את עוונות בני ישראל שהתלכלכו בהם כל השנה, מגלים שכל הרע אינו מעצמותם של בני ישראל אלא נדבק בהם על ידי כחו של עשוי הרשע שהוא עצמות כל כח הרע שבעולם, וזו היא העבודה בשעיר המשתלח, על ידי הגורל, שמהות ענין הגורל הוא שהוא מברר לכל אחד חלקו, ובגורל זה מברר הכתן הגדול שכל כחות הרע שישנם בעם ישראל אינם שייכים לבני ישראל אלא לעשוי.

על ידי הגורל נפרד הרע מן הטוב שהוא פנימיות כל נשמות ישראל, ועל ידי הסמיכה שסומך על השעיר המשתלח הוא מעביד את כל הרע לעשוי, וכמו שאמרו במדרש (ב"ר סח, טו) על הפסוק (בראשית כז, יא) 'הן עשוי אחי איש שעיר ואנכי איש חלק' שישאל אע"פ שמתלכלכים בעוונות במשך השנה יש להם כפרה על ידי השעיר 'ונשא השעיר' עליו זה עשו שנאמר הן עשו אחי איש שעיר', ועשוי נושא את כל עוונות בני יעקב אחיו.

השל"ס מתקיים מדי שבוע בביהמ"ד ברחוב יחזקאל פינת ישא ברכה | תפילת מנחה 10 דקות אחר זמן הדלקת הנרות

שייכות פר' עריות אחר יוה"כ

עוד יבואר שייכות פרשת העריות אחר עניני יוה"כ, יסיור ענין יוה"כ נתבאר שהוא גילוי החלק האלקי הפנימי שיש בנשמות בני ישראל, ועניני העריות עוקרים את קדושת נשמות ישראל, וכמבואר באוה"ח הק' בפר' בראשית עה"פ (ו' א) 'לא ידון רוחי באדם' שאחר שחטא אדם הראשון עוד דיבר עמו הש"ת להוכיחו וכן אחר שחטא קין מבואר במקראות שדיבר עמו הש"ת, אולם שם מבואר שהחלו בני האדם לחטוא בעניני עריות, אז אמר ה' לא ידון רוחי באדם, שבפגמים אלו מאבד החוטא את צורת האדם והרי הוא כבהמה, שהחלק האלקי שבנשמתו נפגם. על כן נסמכה פרשה זו לפרשת יוה"כ, לומר שכנגד גילוי מעלת נשמות ישראל ביוה"כ יהיו בענינים אלו הפוגמים בחלק האלקי שבנשמה.

(מתוך ש"ס אהר"ק התשפ"ג)

בעלי התוספות ובתי מדרשותיהם (ק)

בעלי התוספות האחרונים (נב)

תוספות מסכת כריתות

בדפוס פרנקפורט דמיין פרק אמרו לו (בתוספות ישנים כריתות יב' ב"ה לא), שכתבו כן להלכה למעשה, והכי מוכחא הסוגיא דהתם, ונתחבטו לישבה האחרונים.

צריך עיון [ש]לא מצאתי תוספות יותר

עוד יש להעיר בשולי הדברים, כי הנה כאמור, התוספות הנדפסים מאז ומקדם על חלקו השני של המסכת, אינם ממשיכים עד סוף המסכת, אלא ישנם בידיו עד דף כ"ה עמוד ב', כשבסיום דברי התוספות מופיע הכיתוב המעניין מדפוס ווילנא ואילך 'צריך עיון שלא מצאתי תוספות יותר', וכל הרואה עומד ומשתומם, על מה יש לתמוה שלא נמצאו התוספות עוד, והרי הוכיח תחילתו על שם סופו, שאף בתחילתו לא מצא תוספות אלו עד דף ט', ואם כן מה 'צריך עיון' הוא שלא נמצא תוספות יותר.

והאמת הוא, כי במהדורות נוציה רפ" נכתב בשורה אחת עם סיום דברי התוספות האחרון 'צריך עיון', ושורה שלאחר מכן נכתב 'לא מצאתי תוספות יותר', שהוא הודעת המדפיסים המוכרת לנו ממסכתות נוספות, על כך שלא נמצא יותר פירוש התוספות בזה, כך שהן מצד חילוק הדברים לשני שורות, והן מצד השמטת ש' החיבור 'שלא', כי אין כאן צריך עיון על כך שלא נמצא עוד תוספות, אלא ככל הנראה, נתיבת 'צריך עיון' שייכת לסיום דברי התוספות, כאשר בזה נעוץ סופן בתחילתן, באשר אף בדף ט' מצאנו בתוספות אלו סיום 'צ"ע' בלא האות ו' שלפניה, מה שמהווה מעין הוכחה להיתכנות סיום דברי התוספות 'צריך עיון' בלא האות ו' המחרבת לענין שלפניה, כך שנראה כי אין כאן כל צריך עיון בדבר זה.

במהדורות הבאות אכן חוברו הדברים לשורה אחת, אמנם עדיין נשמטה ש' החיבור, כך שהכיתוב הכולל את המשפט 'צריך עיון לא מצאתי תוספות יותר', הולך מדפוס ווילנא נוספה ש' החיבור, כך שהכיתוב המופיע כיום הוא 'צריך עיון שלא מצאתי תוספות יותר', עד כי צריך עיון על צריך עיון זה, הלאה צריך עיון דבר זה, וצ"ע.

מחברי התוספות

למעשה, אין ידיעה ברורה בדבר זהות מחברי תוספות אלו, שניהם גם יחד, אם כי הרושם המתקבל מן התוספות שנדפסו מתחילה רק מדף ט', שהינם תוספות לתלמיד הר"ר, שכן מופיע בהם החתימה 'מ"ר' (כד. ב"ה אס), וכן הר"ר מוזכר בהם כמה פעמים (ט: ב"ה ג; יב. ב"ה ומורים; יג. ב"ה כיון; יד. ב"ה ואחות; טו. ב"ה סביא ובר"ה אל; כז. ב"ה אלמא; כח. ב"ה תאי), גם רבינו אלחנן מוזכר בתוספות אלו (כג. ב"ה אשה), וכן רבינו ברוך (כא. ב"ה דכוותה), שהם מתלמידי הר"ר. גם רבינו תם הוזכר בהם (יד. ב"ה תפשוט; כד. ב"ה אס), וכמה מתלמידיו, ביניהם הרב רבי יוסף טוב (יד. ב"ה הבא), ורבי שמואל מווארדון (טו. ב"ה הא).

לעומת זאת, התוספות שנדפסו לאחר מכן מתחילת המסכת, נראים כתוספות לחכמי אשכנז, שכן מובא בהם הר"ב (א. ב"ה דחקתיה; יב. ב"ה לא עמדת; טו. ב"ה המוחק), גם מובא בהם הר"ב (ז. ב"ה תאמר), חתנו של רש"י, וכן רבי משה כהן (כריתות ו. ב"ה מלה) שהיה מתלמידי רבינו תם בארצות אשכנז, והיה חבר בבית דינו של רבי יהודה בן קלנימוס אביו של הרוקח במגנצא (רא"ב יא"ה ס"ה תתקל"א).

גולים לדבר, עובדת התייחסות פסקי התוספות בעיקר לתוספות אלו, באשר ידוע (ו' חצי מבוהים - פליטת סופרים על א"ס - א"ע"ה) כי מחבר פסקי התוספות הסתמך בעיקר על תוספות האשכנזיים, בהיותו מבני אשכנז, ועל כן הדברים תואמים שתוספות אלו מחכמי אשכנז היו, ועליהם סמך את ידו בעריכת פסקי התוספות למסכת כריתות.

כך שדבר אחד ברור ביהם לדברי תוספות אלו, כי לאו דו גבירא חתים עליה, ואינם אלא שני חיבורי תוספות נפרדים, הראשון מתורת בעלי התוספות הצרפתיים, ואילו השני מתורת בעלי התוספות האשכנזים, ומאת ה' היתה זאת, שהתאחדו יחד על גיליון מסכת כריתות.

אף צ"ח בנו על גבי המזבח והיה הוא באותה שעה כדורך אחר הגפס להצילו והיתה זאת מסירות נפש למען שמו יתברך ורצונו, וכשאדם משתמש בכח זה להיפך רצונו יתברך הרי הוא פגום בשעשועי הש"ת כביכול, ועל כן החמירה תורה ביותר בחטא זה.

בכישוף מנתק הקשר בין ב"ה להש"ת

כעין זה יש לומר לגבי אוב וידעונו, שכן האמונות העולם מבקשים ומחפשים לידע את הנסתרות, ובאין להם כל חיבור קשר לא-ל עליון, על כן פונים הם אל אופני הכישוף השונים כדי לגלות צמנות, אבל לא כן אנו עם ה' שנתנו לנו הש"ת סח בנבואה שיעמדו נביאים ויאמרו את דבר ה' ואת אשר יעשה בעולמו, וכמבואר כל זה בפרשת שופטים (יד, טו) וכן הנבואה הוא קשר נעלה ביותר בין ישראל לאביהם שבשמים מצד מעלת נשמתם הקדושה, ואם כן אדם הפונה אל האבות והידעונים כדי לגלות מסתרי העולם, הרי הוא מפסיק את הקשר בינו לבין הש"ת, ועל כן 'ונתתי את פני נפשי ההוא והכרתי אותו מקרב עמו'.

התוספות הנדפסים על מסכת כריתות, מהותם לוט בערפל ואינו ברור דיו, ותחילה נבדוק אודות עצם יסוד תוספות אלו, כאשר למעשה ישנם שני סוגי חיבורי תוספות הנדפסים על הגליון למסכת כריתות, האחד הוא המכונה 'תוספות ישנים' בדרך כלל, הנדפס מתחת לטוח הסיקרא, באותיות קטנות, כשהחיבור זה קיים מתחילת המסכת, אך אינו בידיו עד סוף המסכת, אלא עד לוף ט"ו עמוד ב', כשלאחר מכן אין בידיו תוספות מחיבור זה.

לעומת זאת ישנו חיבור תוספות נוסף, הנדפס באותיות גדולות ורגילות, ואף מקומו הוא במקום הרגיל של דיבורי התוספות, בצד החיצון של עמוד הגמרא, אמנם תחילת חיבור זה הוא רק מדף ט', כשעוד לוף ט' אין בידיו כלל תוספות מחיבור זה. לעומת זאת, חיבור זה נמשך עד לסוף המסכת (עד דף כ"ה עמוד ב'), בשונה מהחיבור השני, אך אף הוא אינו מגיע עד לסיום המסכת, כשבסופו מופיע הכיתוב המופלא 'צריך עיון שלא מצאתי תוספות יותר', אליו נתייחס בהמשך הדברים.

כך שלכשנסכם, על הדפים הראשונים ב' - ט' ישנו בידיו חיבור התוספות הישנים, על דפים ט' - ט"ו ישנם בידיו שני חיבורי התוספות המקבילים זה לזה, ועל דפים ט"ז - כ"ה ישנו בידיו חיבור התוספות הרגיל.

השתלשלות הדפסת שני חיבורי התוספות על כריתות

בדפוסים הראשונים של הש"ס, לאורך כמאתיים שנים, לא נדפס על מסכת כריתות רק חיבור התוספות הרגיל, אשר כאמור תחילתו בדף ט', וכך הודפסה מסכת כריתות בנוציה בחודש אלול רפ"ג, ובדפוס נוציה שלאחריה, ולאחר מכן בדפוס באזל בשנת ש"מ, וגם בדפוס קראקא, לא נמצאו רק את חיבור התוספות הרגיל, שתחילתו בדף ט'.

בדפוס פרנקפורט דמיין בשנת ת"פ נדפסו התוספות הנוספים על תחילת המסכת, כשבשער ציינו המדפיסים 'ותוספות הדרשים אש עדיין לא היו, ונמצאו בגמרא של הרב המובהק מורנו הרב בנימין זכר צדיק לברכה, שהיה אב בית דין ורש מתיבתא בקהילת קודש פוזן, אשר העתיק אותן מכתב ישן נושן, ועליהם בנוים הפסקי תוספות שכבר היו'.

פסקי התוספות המיוסדים על התוספות שנדפסו לאחר מכן

כמובן, אשר דבר זה משמש כהוכחה על אמיתות תוספות אלו שנוספו החל מדפוס פרנקפורט דמיין והנזכר לעיל, אם כי יש לציין, כי כותר פסקי התוספות במסכת כריתות הוא 'ורוב אלו הפסקים מהתוספות הדרשים', וכמובן שאין בכך כל סתירה, כי הגדרת 'תוספות הדרשים', היינו הדרשים אשר מקורם באו, אמנם הכוונה למה שמכונה בפנינו ובפניית תופשי התורה תוספות ישנים, והיינו התוספות שנדפסו לאחר מכן מתחילת המסכת.

דבר זה אכן מתבטא היטב, בכך שהחמי הדורות שעדיין לא שזפו עיניהם בחיבור התוספות שנדפס לאחר מכן, הביאו פעמים מדברי התוספות לכריתות בצורת הבאת דברי פסקי תוספות, ולא בצורת הבאת דברי התוספות עצמם, כגון המשנה למך (פ"ב כב"ה המקדש ד"ה; פ"ג מתמידין ומוספין ד"ה), ואחריו המנחת אהרן (ככלי י אור י"ב), ועוד, והוא לפלא, מה ראו בפסקי התוספות יותר מאשר דברי התוספות, אמנם לפי בירור המציאות הדברים מובנים, כי פסקי תוספות אלו מיוסדים הם במקומות אלו על דברי התוספות הישנים, ועל כן לא יכלו להביא מדברי תוספות אלו, שעדיין לא נדפסו בימיהם, ולכל הפחות לא נודע להם אודותם.

וראה ברכי יוסף (ח"פ סי' ל"ו ס"ק ג') כתב: "אמנם כתוב בפסקי התוספות מסכת כריתות (אות י"ט) וזה לשונו, עדים ששמעו הדבר מפי בעלי המעשה אך לא נתכוונו להעיר ולא הובאו שם לעדות, אין בעדותן כלום אם אחר זמן באים להעיר בבית דין. עד כאן לשונו. וכן הראני אחד המיוחד מקור נפתח ושרש דברי התוספות הנה הנם בתוספות אשר

מדקחת חיים

ענינים בפרשת השבוע מתוך שיעורי השבועי של
מורינו הגאון הגדול רבי חיים אלעזר ווייס שליט"א
נאב"ד ביתר עילית

פרשת
אחרי
תענית

ועניתם את נפשותיכם. שיעור צידוף בכדי אכילת פרס

נחלקו המנ"ח {במצוה ש"ג ס"ק ה} עם החזו"א לגבי שיעור כדי אכילת פרס, דהמנ"ח ס"ל דהשיעור הוא בכל מאכל שאוכל צדוף למדוד מה הוא שיעורו, בכמה זמן אוכלים ממנו שלש ביצים, ואותו נבילה אם אוכלים אותו כשהוא ח"י, שיעורו ביותר זמן מאשר בשר מבושל דהשיעור הוא בפחות כיון דנאכל יותר מהר.

וחילי' דהמנ"ח מדלא אישתמיט חד מן מהפוסקים, שיתן שיעור לאכילת פרס כמה זמן זה, ועל כרחק דהשיעור בכל מאכל וממילא אי"א ליתן שיעור על זה.

ומביא מהכפ"ת שמקשה מהגמ' בפסחים {מד.} דכותב הבבלי, לא הוי אכילה בכדי אכ"פ, דאי אכיל לה באופן שמישטר שטיר לי', דהיינו ע"י טיבול לית בי' אכילה בכדי אכילת פרס, ואי משערין כל מאכל בדידי' הא בדידי', כיון דחריף זה שיעור אכילתו ביותר מכדי אכילת פרס והוי אצלו שיעור אכ"פ.

ותי' דכיון דהחמץ גופי' לא צריך לשהות באכילתו, משערין בהחמץ ולא באופן הזה שנתערב עכשיו בדבר חריף.

וקצ"ע דמ"ש מאם אכיל לה כשהוא חם ורוותח, דאז אמרינן דזה דרך אכילתו באופן הזה, מ"ש מאם אכיל לה בדרך חריף, דלא אמרינן דעכשיו זה דרך אכילתו וצ"ע.

ומחמת הדחק צריך לומר דחלוק בין אם מה שמשהה באכילה הוא מחמת המאכל בעצמו, כגון שהוא חם, או קר, לשהיה מחמת שנתערב בו דבר חריף כגון דבר חריף שמשהה האכילה.

ולע"ד נראה דמוכח מכאן דכל מאכל נמדד באופן אכילתו בדרך בינוני, לכן חמץ כיון שבדרך כלל הדרך

וחילי' דהמנ"ח מדלא אישתמיט חד מן מהפוסקים, שיתן שיעור לאכילת פרס כמה זמן זה, ועל כרחק דהשיעור בכל מאכל וממילא אי"א ליתן שיעור על זה.

ומביא מהכפ"ת שמקשה מהגמ' בפסחים {מד.} דכותב הבבלי, לא הוי אכילה בכדי אכ"פ, דאי אכיל לה באופן שמישטר שטיר לי', דהיינו ע"י טיבול לית בי' אכילה בכדי אכילת פרס, ואי משערין כל מאכל בדידי' הא בדידי', כיון דחריף זה שיעור אכילתו ביותר מכדי אכילת פרס והוי אצלו שיעור אכ"פ.

ותי' דכיון דהחמץ גופי' לא צריך לשהות באכילתו, משערין בהחמץ ולא באופן הזה שנתערב עכשיו בדבר חריף.

וקצ"ע דמ"ש מאם אכיל לה כשהוא חם ורוותח, דאז אמרינן דזה דרך אכילתו באופן הזה, מ"ש מאם אכיל לה בדרך חריף, דלא אמרינן דעכשיו זה דרך אכילתו וצ"ע.

ומחמת הדחק צריך לומר דחלוק בין אם מה שמשהה באכילה הוא מחמת המאכל בעצמו, כגון שהוא חם, או קר, לשהיה מחמת שנתערב בו דבר חריף כגון דבר חריף שמשהה האכילה.

ולע"ד נראה דמוכח מכאן דכל מאכל נמדד באופן אכילתו בדרך בינוני, לכן חמץ כיון שבדרך כלל הדרך

עולו ואתבוננו להילולא דהשב"י

זמנים לל"ג בעומר

שחרית בהיכל בית מדרשינו יום ו' ל"ג בעומר
בשעה 9:00 (ברכות)

"סעודת הילולא ומעמד ההדלקה"

מיד לאחר התפילה

בראשות מורינו ורבינו מרא דאתרא שליט"א

תגלחת לילדי החלאקה

בתופים ובמחולות בשעה 10:45

אשרינו מה טוב חלקנו בהילולא דבר יוחאי

דאין שיעור שוה אין מצטרפים, מ"מ כיון דהשיעור בשניהם כזית והשיעור בשניהם אכילת פרס, רק האכילת פרס של כל אחד משערים בדילי מצטרפים ודו"ק.

וגדולה מזה מצאתי בספר אמרי בינה {א"ח ס' ט"ז} דמחדש שם, דאף דאכול המתמחה דהשיעור הוא בכזית כמו אוכל, מ"מ שיעור הצירוף הוא רביעית, ומדייק כן מהרמב"ם והמקור הוא מתוספתא {בריש פסחים} מ"מ אינו מצטרף לאוכל, כיון דאכילה ושת' הם ב' פעולות שונות ולכן אינו מצטרף, הרי שה' פשוט ל' הסברא דכיון דשניהם הם כזית, אף דשיעור הצירוף הם שונים בדינם, אפ"ה אי לאו הסברא דהם שני פעולות ה' מצטרף.

והאמ"ב שם מביא מהפ"ח דהמוצץ מיץ מפרי דינו כאוכל ושיעורו בכזית, ומקשה האמ"ב והא כיון דהשיעור הצירוף הוא בכזית שתית רביעית למה כתוב סתם דמברך בכזית והא כמעט שלא משכחת לה שימצוץ מהפרי כזית בכדי שתית רביעית.

ולכאורה לפי המנ"ח מיושב דהא כל מין משערין לפי דרכו וכמו במשקה חם, כיון דדרכו לשתות בזמן מרובה השיעור צירוף הוא בזמן מרובה, ה"נ כיון דהדרך מציצה הוא בזמן מרובה משכחת לה שהשיעור אכילת כזית מן המיץ יה' תוך שיעור צירוף, כיון דהדרך מציצה הוא שת' בזמן מרובה וניחא שפיר ודו"ק.

אך אפשר לחלק ולומר דהמין נמדד בדרך אכילתו, אך לא נמדד איך הגברא אוכלה, אף שבדרך מציצה השיעור הוא גדולה, מ"מ עצם המשקה שותים בשיעור קטן, ולכן השיעור הוא בדרך שת' ולא בדרך מציצה, וכן מבואר במנחת חינוך שם ובתורת חסד הג"ל.

ומה דה' סבור האמ"ב מסברא דאכול שהמחה דהשיעור בכזית, ואוכל אחר מצטרפים כיון דשניהם שיעורים שוה, אף דאכול שהמחה שיעור צירוף הוא בכזית שת' רביעית ואוכל שיעור בכאכ"פ, ושוב מביא ראי' דאכילה ושת' לא מצטרפים אפי' כששני השיעורים שוים, כיון שהם פעולות שונות עיי"ש.

לענ"ד מוכח מיומא {דף פא.} דהטעם דאכילה ושת' אינם מצטרפים, הוא משום דאינם שוים בשיעוריהם, עיין שם דהגמ' מקשה מאן תנא {דאכילה ושת' לא מצטרפים} אמר רב חסדא במחלוקת שנויה, רבי יהושע הוא דאמר כל ששיעורו שוה ולא טומאתו, או שטומאתו שוה ולא שיעורו לא מצטרפים, ר"ג אמר אפי' תימא רבנן התם שם טומאתו חד, אבל הכא משום יתובא דעתא והאי לא מיתבא דעתא, ואי נימא כהאמ"ב, הא אכילה ושת' לא מצטרפי משום דהם פעולות שונות ואפי' לרבנן י"ל כן, ומדמדמה הגמ' להא דר"י דהטעם משום דלא שוה בשיעורו, משמע דאם ה"ו שוה בשיעורו ה' מצטרפים אפי' שזה אכילה ושת'.

ועל כרחק אף דמוכח מהתוספתא {דריש פסחים} כהאמ"ב, דלא מצטרפים אוכל ואוכל שהמחה, מ"מ הטעם הוא דלא הוי שיעורו שוים, דכיון דהשיעור הצירוף דילי לא שוים, דאכול השיעור בכאכ"פ ואוכל שהמחה השיעור הוא כדי שתית רביעית, לא הוי שיעורו שוה, לכן לא מצטרפי, על כרחק מוכח כנ"ל, דמה שכל האוכלין מצטרפין אף דגם לא שוים בשיעור צירופן להמנ"ח, מ"מ בעיקר הדין שוים כיון ששניהם השיעור בכאכ"פ, אף שאכילת פרס שלהם לא שוים, מ"מ השיעור הוא בכאכ"פ ודו"ק.

אך מסתפקנא כשמצטרפים שני מיני אוכלים שהשיעור אכ"פ שלהם שונים, אם הצירוף הוא דוקא בהשיעור הקטן ולחומרא, כגון שאכל חסא ותמכא, ובחסא לדוגמא האכ"פ הוא שתי דקות ובתמכא הוא שש דקות, האם מצטרפים רק כשאכלם בשתי דקות, כפשטות הסוגיא בסוכה {דף יז.} גבי צירוף בגד ושק, או כל אחד בדיד' משערין, ואם אכלם חצי כזית חסא בדקה ושוב אכל התמכא בשלש דקות מצטרפים.

הטבילה הוא לכל הפחות ט' מינוטים, דאם האכילה עצמה הוא פחות מט' מינוטים א"כ כשהמתין ט' מינוט באמצע הרי עבר יותר מאכ"פ, א"כ היה להחתים לתת שיעור יותר גדול, [וכן ראיתי בספר דברי יציב ממו"ר ז"ע א"ח {בס' רס"א} שמקשה כן] ועל כרחק שאין ראי' מהסוגיא דשבת {לה.} כיון דמה שאיתא שם ירד ויטבול, הכונה שירד מן ההר עד להים, אך הטבילה עצמה לא לוקח שום זמן, ועי"ש שכותב דמ"מ כיון דיצא מפיו של החת"ס אם מתמתין ט' מינוטים בודאי סגי בזה דהוי יותר מאכ"פ עיי"ש.

ואני בער ולא מבין מה מקשה החזו"א, דהא י"ל דאכל החצי פרסים במהירות גדולה ולעולם השיעור הוא ט' וחצי מינוט, מה שא"א לשער כמה זה, אך ט' מינוט הוא בודאי עדיין בתוך השיעור, אך ליותר מכן א"א למדוד, כיון שיכול להיות דאכיל החצי הפרס במהירות גדולה תוך עשר שניות וכדו', אך מ"מ צ"ע מה שהחת"ס כותב דט' מינוט בודאי סגי להפסיק, דהא לפי הראי' מכריתות ט' מינוט היא עדיין תוך שיעור של אכ"פ וצ"ע.

וצריך לומר דמה דנקט החת"ס ט' מינוטים לאו דוקא רק קצת יותר מכן, שוב ראיתי בדברי יציב הג"ל שמיישב כן בקצרה.

ולענ"ד מסתימת הפוסקים משמע דס"ל כהחזו"א, דעיין {בס' ר"י} מה שנחלקו שם הפוסקים, אי בשת' השיעור הוא כדי רביעית או דסגי בכאכ"פ, ולפי המנ"ח כל החילוק בין הפוסקים הוא בדבר מיעוט מאוד, דהא רביעית הוא ביצה ומחצה ואי נימא כהמנ"ח דכל מאכל מודדין בדילי, א"כ משקין בכאכ"פ המדידה הוא במשקין, כמה הדרך לשתות ג' ביצים דילי' והשיעור הוא כדי שיעור שתי רביעיות.

ועיין בשולחן ערוך הרב דכותב, דכששונה משקין חם יכול לברך אף שעבר השיעור דרביעית, מ"מ יכול לסמוך על השיטה דהשיעור הוא אכילת פרס, ואי נימא דס"ל כהמנ"ח דכל דבר משערין כפי השיעור שלו, א"כ גם לפי השיטה דמשקין הוא שיעור של אכ"פ, מ"מ כשהיא חם כבר עבר זה הזמן, עיין במשנ"ב {ס' ר"י ס"ק ?} שכותב כששונה משקין חם, דספיקא הוא להשיטה שמשערין כדי שתית רביעית אם מברך ברכה אחרונה, כיון שעבר כבר שיעור שתית רביעית, אך להשיטה של אכילת פרס פשוט ל' שיכול לברך כיון שעדיין לא עבר הזמן, ולהמנ"ח כבר עבר הזמן גם להשיטה שהשיעור הוא בכדי אכ"פ.

אך י"ל דממ"נ אם השיעור הוא כפי המין אז בחם שיעורו היא בהדרך לשתותו כשהיא חם ולא עבר השיעור, ואלא מאי השיעור הוא כללי, א"כ גם במשקין השיעור הוא כפי אכ"פ של פת חיטין וממילא לא עבר השיעור.

שוב ראיתי בדברי יציב הג"ל, בסוף התשובה אות ד' דכותב דאפי' לפני המנ"ח מ"מ במשקין בודאי השיעור הוא לפי האוכלין, וצ"ע דמנלן לחלק כן, ואפשר דסברת מרן ז"ע הוא כיון דהשיעור נאמר באוכלין, דהא השיעור הוא בכדי, אכילת; פרס, א"כ בודאי צריך לשער באוכלין, א"כ ניחא דמהפוסקים הג"ל אין ראי' שחולקין על המנ"ח, אך בהמנ"ח גופא מבואר שהסתפק גם כששונה משקה חם, אם משערין האכ"פ בדיד' או בפת חיטה עיי"ש.

צירוף שני מיני מאכלים לכזית

והנה פשוט דגם לפי המנ"ח דכל אוכל משערים בדיד', מ"מ אכל משני סוגי אוכלים כזית מ"מ מצטרפים ללקות עליהם, וכן לענין מצוה כגון דאכל תמכא דהשיעור אכ"פ שלו הוא הרבה מאוד, וצירף עמו חצי שיעור של חסא, דהשיעור שלו הרבה פחות מזה, מכל מקום מצטרפים למצוה, דהא ביומא {דף עד:} במשנה; דכל האוכלים; מצטרפים, וכן בפסחים {לט} דכולם מצטרפים לכזית מרור, אף דאין שיעור התמכא והחסא שווים באכילת פרס שלהם, ואף דביומא {דף פא.} איתא דהיכא

פלאות התורה

מחקר אודותיה של חז"ל ואב (והאק) ובעזרתו של חז"ל

פלאות למצות ספירת העומר

ספירת שני ימים מספק

באבודרהם הלכות ספירת העומר הקשה: "למה לא נמנה בלא ברכה ביום טוב שני של פסח, כדאמרין בשמיני דסוכה (סוכה סו). 'מיתב יתבין ברוכי לא מברכין', ועוד מה טעם אין אנו סופרים שתי ספירות מספק, כמו שאנו עושים שני ימים טובים מספק, ומתרין: 'שאין להתמיד כל כך [בספירה בזמן הזה] כיון שאינו אלא זכר למקדש. ויש אומרים שאם נמנה יום אחד יותר יגיע יום מ"ט ביום טוב של עצרת, ואתי ללולוי ביה".

ספירת העומר כמה פעמים במשך היום

מנהג נפלא נהג רבינו המנחת אלעזר ז"ל, לספור ספירת העומר במשך ימי הספירה כמה וכמה פעמים במשך היום, כמו שכתב בדרכי חיים ושלום (אות חסד): "מנהגו בקודש היה לספור הספירה כמה פעמים ביום בלא ברכה, לכל הפחות עד עשרה פעמים, ולפעמים יותר". וכן מנהגו בקודש של כ"ק אדמו"ר ממנוקאטש שליט"א שנהג לספור הספירה גם בתפלת שחרית, פעמים באהבה, פעם בקרבנות לפני' אלא בכה, ופעם לפני' למנחת בנגינת שלפני 'ברוך שאמר'. והנהגה במנהג זה אפילו אם חלילה שכח איזה לילה ולא ספר, מכל מקום השלים הספירה ביום, ועל כן יכול לספור בשאר הלילות בברכה.

אולם, ביום ראשון של ספירה, דהיינו יום טוב שני של פסח, מפני כבוד יום טוב, נהג רבינו המנחת אלעזר שלא לומר ספירת העומר כי אם פעם אחת בעת הברכה, כמו שכתב בשער ישישכר (מאמר זמן הירחונת אות ד): "אמנם זהו מנהגי הצעיר ביהודה, כי בימות ספירת העומר, אשר דרכנו לספור כמה פעמים ביום בלי ברכה, כמו שכתבו בשם הרה"ק רבינו הרב ר' מנחם מענדל מרימנוב ז"ל, כמובא בשו"ת 'מראה יחזקאל' (סיק דק) עין שם. ובקצת ספרים כתבו בשם הקדוש ח"ל לספור על כל פנים עשרה פעמים ביום, בזמנים שיזכור את עצמו, אך ביום הראשון לספירת העומר, שהוא יום טוב שני דפסח, מפני כבוד יום טוב דדבריהם וכו', איננו סופר רק כחיובא, פעם אחת אז, ולא עוד כל הלילה והיום כולו, מפני כבוד יום טוב כנזכר, ומיד אחר זה, היינו בליל שני ויומו דספירת העומר, אז כבר הגיע נהג בעלי' כמדת חסידות של רבינו הקדוש ואבותינו הקדושים כ"ל, לספור כמה פעמים בכל יום, ואולי עד עשרה פעמים ולפעמים יותר".

לזכור הספירה עשרה פעמים ביום

ואף גם זאת אציין מה שכתב בספר 'בארות המים' (לספירת העומר), שהרה"ק רבי צבי הירש מרימנוב ז"ל אמר בשם מורו הרה"ק רבי מענדל מרימנוב ז"ל, כי החיוב לזכור לכל הפחות עשרה פעמים ביום מהספירה של אותו יום.

הסיק יום בספירה לא יצא דמקדים חג השבועות חשובה נפלאה איתא בשו"ת 'תרומת הדשן' (והשוה סי ד): "היכא דקאי ב' [בעומר] וספר י"א, כאלו לא ספר, ויספר שוב בלא ברכה, ולא אמרין בכלל י"א וכו' דמוסיף

נרע הוא דמקדים הוא [יום טוב] של שבועות ועושה חול קודש וקודש חול". וכן מובא בלקט יושר (עמוד צו).

שש מצות שברכתן מעומד

בספר 'אבודרהם' (ברכות השחר, ד"ה כשמתעורר) כתב דבר נפלא, חזק לשונו: "שש מצות הן שברכתן מעומד, סימן להם 'עלן שלם', עומד, לבנה בחדושה, ציצית, שופר, לולב, מילה. כי באלו הוא כתוב 'לכם', בעומר ז'ספרתם לכם' (ויקרא כג טו), וכן בלבנה 'תחדש הזה לכם' (שמות יב ב), וכן בציצית 'וזה לכם לעצית' (במדבר טו לו), וכן בשופר 'יום תרועה יהיה לכם' (במדבר כט א), וכן בלולב 'ולקחתם לכם' (ויקרא כג כ), וכן במילה 'המול לכם כל זכר' (בראשית יז ו). ואנו למדין חמשותף בגזירה שוה מלכם הכתוב גבי עומר, וספירת העומר מעומד שנאמר 'הדברים טו') 'מהחל חרמש בקמה', אל תקרי בקמה אלא בקומה, קרי ביה בקומה. ויש מצוות אחרות שמברכין עליהן מעומד למצוה מן המובחר ואם לא בירך מעומד אין לחוש, כגון הלל ומקרא מגילה וסוכה. ויש אומרים כלל לזה, כי כל מצוה שאין בה הנאה מברכים עליה מעומד".

דרשה זו 'אל תקרי' בקמה אלא בקומה, הובאה פעמים רבות בפוסקים הראשונים, אמנם לא מובאר מקור דרשה זו, ובאמת בספר דריש (סי' רסא) כתב: "אל תקרי בקמה אלא בקומה, דרשה זו שמעתי ואיני יודע מקומה". ובלקט משנה (תמידין ומוספין פ' הל"ג) כתב: "כתב הר"ן בן גיאת שזה קבלה מפי רבותינו ואסמכתא אקרא דבקמה קרי ביה בקומה". רבי מבוואר, שדרשה זו כלשונה אסמכתא בעלמא היא, שסמכו הראשונים ז"ל על הפסוק, ואין מקור לזה בחז"ל.

וגראה שמקור דברי האבודרהם נלקחו מפסיקתא (ויקרא כג טו) דאיתא: "ז'ספרתם לכם, לכם בעמידה, שנאמר 'מהחל חרמש בקמה', כלומר בקומה, וממנו אנו למדין על כל מצוה שנאמר בה 'לכם' כגון מילה וציצית".

ספירת העומר בלשון ארמית

בסידורים שבנוסח קהלות קדושות שבתים, נדפס נוסח ספירת העומר בלשון ארמית, כגון ביום הראשון אומרים: "האידינא חד יומא בעומרא", וכן סופרים בשאר הימים בלשון ארמית, וכן הנוסח בסידור רב סעדיה גאון (עמ' קנד). טעם למנהג זה כתב בחכמאל עם פירוש 'עין חיים' (סדר ספירת העומר), וזה לשונו: "המנהג לספור בלשון ארמית, אולי טעמו כטעם הקדיש שלא יתקנוו בנה המלאכים, לפי שבספירת העומר אנו נכנסים ומתעלים במ"ט שערי טהרה. ומצאתי בספר התניא שמביא לשון המספר בלשון ארמית וכו'. אי נמי, אפשר דבבבל נתקן בלשון ארמית, כדי שייבנו המספר אפילו עם הארץ, דבאנו מבין לשון הקדוש לא יצא כמו שכתב 'מגן אברהם' (סי' תפט ס"ק ב), משום הכי נתקן בלשון ארמית".

עצה טובה לרב העיר שושכא לספור ספירה

נפסק להלכה בשו"ע (א"ח סי' תפט ס"ה) שאם שכח לברך באחד מהימים, בין יום ראשון בין משאר ימים, יספור בשאר ימים בלא ברכה.

אמנם מובא בספר 'אמרי פנחס' (ח"א שער הספורים, אות עה) להרה"ק רבי פנחס מקארין ז"ל, שנתן עצה לרב ואב"ד שהיה רגיל לספור ספירה לפני התיבה בכל ימי הספירה, ושכח לילה אחת ולא ספר, שיכול לספור הלאה כדרכו בברכה, על ידי שיקבש מאחד המתפללים שלא יברך בעצמו אלא יצא ידי חובתו מברכת הרב.

שוב מצאתי שעצה זו כבר הביאה הפרי חדש (א"ח סי' תפט ס"ק), אמנם פסק שאין לעשות כן, וזה לשונו: "נשאלתי על דיין אחד שהורה על מי ששכח ולא ספר לילה אחד, שהדין הוא שאינו סופר עוד בברכה, שיעבור לפני התיבה ואנב שיעשה עצמו שליח ציבור ידוה שמוסר בברכה, אם כיון יפה בהוראתו או לא. והשבתי, לכאורה יראה דשפיר הורה וכו', אמנם אחר קצת עיון אין זה כלום וכו', ולפיכך איני רואה תקנה לזה אלא שיאמר לחבירו שיכין להוציא מברכת העומר ויוצא".

ובשערי תשובה (סי' תפט ס"ק ב) הביא שבספר 'מקראי קודש' (סי' תפט) חולק על הפרי חדש ודעתו שיוכל להיות ש"ץ, אמנם רבים נקטו כפרי חדש, וביניהם: 'זכרי יוסף' (סי' תפט, אות ט), בשם 'תשובת כנסת הגדולה' (בענין איזה סימן כ"ט), ועוד, ולכן מסיק השערי תשובה כמו שפסק הפרי חדש, שאין יכול להיות ש"ץ. וכן הביא הפרי מגדים (משבצות זכר סי' תפט ס"ק ב) כל דברי הפרי חדש, ומסכים עמו להלכה. וראה בשו"ת 'אוהל אברהם' (סי' א) שדעתו למקראי קודש ולכן פסק שיוכל לברך להוציא אחרים מדין ערבות, וסיים: "ולעצ' מי שדן שמונת להוציא הרבים, נמוקו עמו".

בעל תפלה קבוע שסופר

בברכה אין מוחים בידו

גם לפי הפוסקים ג"ל האוסרים לספור בברכה בכדי להוציא את חבירו, חידש הגאון רבי דוד פארוז זצ"ל בספרו שו"ת 'מכתם לדוד' (א"ח סי' טז), ש"אם הוא בעל תפלה קבוע שמברך ספירת העומר בבית הכנסת ושכח לילה אחת, וגם שאילו היה בא לימלך לא שריגן ליה, אבל אי עביד מעשה ומברך לא מחיין ביה, דגדול כבוד הבריות וכו'. אבל אם אינו ש"ץ קבוע, אין לו אלא דברי הפרי חדש ז"ל דטעמו ונימוקו עמו.

ברכת ספירת העומר למי

ששכח לספור לילה אחד

חידוש נפלא כתב הגאון רבי יוסף דובער מברסק זצ"ל בספרו שו"ת 'בית הלוי' (ח"א סי' לו), דמי ששכח לספור ספירת העומר לילה אחד, עדיין יכול לספור בברכה בכל ספירה בגמל השבוע, ותוא סוסך בזה על שיטת הפוסקים הסבורים שיש שתי מצוות נפרדות בספירת העומר, יש מצוה לספור הימים, ויש מצוה אחרת לספור השבועות, כדאיתא במסכת ראש השנה (ה'): "מצוה למימני יומי, ומצוה למימני שבועי", ומברכים בברכת ספירת העומר על שתיהן בברכה אחת.

לכן אם שכח לספור את העומר בלילה שלא נשלם השבוע, אף שהפסיד מנין הימים, מכל מקום המצוה לספור

יארצייט

יום חמישי יז אייר - רבי יחזקאל לנדא ז"ל - נודע ביהודה

הגאון רבי יחזקאל סג"ל לנדא זצ"ל אבדק"ק פראג, נולד באפטא שבפולין ביום י"ח חשוון תת"ד, לאביו הגאון רבי יהודה זצ"ל מרבני ועד ארבע ארצות. בהיותו כבן שלשים שנה נחמנו לאבדק"ק יאמפאלא, ובשנת תקט"ו עלה ונתחלה לכהן פאר באבדק"ק פראג וכלל קהילות בוהמיה. הרבין שם תורה, ויצא שמו בעולם כגדול הדור, ופנו אליו מכל קצו תבל לשאול את חוות דעת תורתו הגדולה. בשרת דברי חיים וד"ר אהר"ם ס"א כתב על תוקף גדולת הנודע ביהודה ז"ל, "ופוק חזי בין תקיפי קדמאי הנודע ביהודה ז"ל, שידוע תוקפו בהלכה, וכי לא נצחו כמעט אדם מעולם". ידוע שהגאון [רבי מאיר אריק] בעל 'אמרי יוסף' זצ"ל העיד, שבזמנו הנודע ביהודה היה הנודע ביהודה פוסק הדור. רבינו היה לוחם מלחמת אלקים צבאות נגד כת ש"צ שד"י, ומדי שנה בשנה בליל יום כיפור לפני אמירת 'כל נדרי' צוה להכריז בבית הכנסת בפני כל עם ועדה, "לכל החוטאים והפושעים יש תשובה, חזין מאלה מעריצי הש"צ ומחזיקים בשיטתו". נפטר בפראג ביום יז אייר תקל"ג ושם מנוחתו כבוד, ואחר פטירתו שוב לא נתמנה עוד אב"ד בק"ק פראג, משום כבודו של הנודע ביהודה ז"ל. השאיר אחריו ברכה: 'אהבת ציון, דורש לציון, דגל מרובה', שול"ח נודע ביהודה, צ"ל"ח על הש"ס, ועוד. יש לציין כאן שספרו צ"ל"ח שהוא ראשי התיבות של ציון לנפש חיה [ראה בהקדמתו על מסכת פסחים], על שם אמו מרת 'חיה', ח"ל רבינו וכבר זיכנו השם זה שבעה שנים להוציא לאור חיבורי נודע ביהודה, ואז קראתי בשם על שם אדוני אבי [ששמו 'יהודה'], אבי התעודה, והיום שלמתי נדרי גם אם לבניה אקרא לאמי הצענה והחסידה, לעשות ציון לנפשה הטהורה.

הוא היה אומר - הפוסקים דנו האם מותר לשבור עונה בשבת ויום טוב כשיש עליה כמין אותיות או ציורים, או שומא יש בה משום מלאכת מוחק. והנה רבינו ז"ע בספרו 'דגל מרובה' (אורח סי' שט) כתב להחיד בין בשבת ובין ביום טוב באופן שהציור הוא מהעונה עצמה, והביא דאיה מסריקין המצויין, שמבואר בגמרא (פסחים לז) שיוציאין

... המשך מעמוד א

השבועות לא הפסיד, ועדיין יכול לברך ולספור ביום שנשלם השבוע, כיון שהוא מצוה נפרדת.

ספירת הלילה הראשון בלבר מעבב ספירת שאר הימים

ואציין בזה שיטה נפלאה של רב סעדיה גאון, שרק אם שכח לברך ולספור העומר בלילה הראשון, שוב אינו יכול לברך על הספירה בשאר הימים, דליכא 'תמימות', אבל בשאר הלילות לית לן בה, כמו שכתב בסידורו (ועוד קה, והביא תוס' בס' תפ"ט) וזה לשונו: "מי ששכח לברך באחד מלילות העומר, יברך על הלילות הבאים, ואם שכח לברך בלילה הראשון, לא יוכל עוד לברך על העומר בשנה זו, מפני שאין תמימות, משום מה שחשך מהתחלתו, ושוב אין מתחילות "מסחרת השבוע".

ועיין עוד מה שהבאתי לעיל בענין דעת רבותינו הקדושים ממונקאטש זצ"ל לענין ספירת העומר בלילה הראשון, דמשום "תמימות" צריך להיות דוקא בתחלת הלילה, אחרי מעריב.

בהם ידי תובת מצה בליל יום טוב של פסח, ולא אסרו לעשות כן אלא לכתחילה משום חשש 'חומץ', אבל בדיעבד אם כבר היו עושים ויוצאים בהם לכתחילה, ואין חשש משום מוחק. וכן פסק במשנה ברורה (סי' שם ס"ק טו) להלכה.

רבינו זצ"ל בספרו 'אהבת ציון' (חידוש המשיח, ד"ה עוד יל מטבט) כתב טעם נפלא למה צורת מטבט עגולה, ואעתיק מתק לשונו, דגה כל המטבעות חדשים וגם ישנים אשר הם עובר לסוחר כולם הם עגולים, ואפשר תוקבע מתחלה מקדמת דנא לעשות המטבעות עגולים, לא על התמנה אחרת, לרמז דבר עגול מתעגל ומתגלגל, ואין לו תקומה במקום אחד, והוא מגלגל החומר החתור בעולם, לרמז שלא יהיה עיקר בטחונו של אדם על עשורו, ועושה עושר שלא במשפטו בחצי ימיו יעבט, כאשר אנו רואים בעינינו כמה עשירי עם ירדו מנכסיהם, וכל זה הוא כי מתחילה היה קניינם שלא ביישר, ומילת המס, שכל אחד עושה תחבולות רשע להקל מעל עצמו ולהכביד על אחרים, והדבר המסור ללב ונאמר בו 'וידאת מאלהך', ועלה על זכרונם כמה עשירים מדורות שלפניו מה עלתה בהם, ונברח מחוריהם על הפתחים, וכל זה לדעתו עובר מילת המס.

רבינו בספרו שול"ח נודע ביהודה (מהדורא קמא, בהקדמה מן המחבר) כתב דבר נפלא מאד, וזה לשונו: "נודע לחכמי הטבע שעמדו על הבחינה, כשחלקו גיית האדם לחלקיו על ידי חכמת הכימיה, נמצא שגוף האדם מורכב ממים ושמן וסיד ומלח, ומצאו במופת שכל אדם אשר בעת חייו היה יותר חריף ובעל שכל, יש בו יותר מחלקי מלח. ובה יש לפרש כוונת חז"ל במסכת קידושין (בב"א) 'הוא ללמוד ובנו ללמוד, ר' יהודה אומר אם היה בנו דריז וממולח וכו' בנו קדמו, ולפי דרכי הכוונה הוא, שבנו ממולח, דהיינו שיש לו הרבה חלקי מלח, לרמז שהוא חריף ובעל הבנה".

הרה"ק רבי חיים מצאנז ז"ע סיפר מעשה פלא, שפעם אחת באו אל הנודע ביהודה ז"ל שני עדים נאמנים, והעידו על סופר סת"ם מעיר פראג מקום מושב הנודע ביהודה, שעבד עבירה חמורה ובה על כלתו רח"ל, ותיקף שלח תעוב"י לקדמו, ששהנע אליו, אמר לו העוב"י: "דשע, תהיה בעצמך שעבדת על עבירה זו", וכחש הסופר. נתן לו העוב"י קלף דיו וקולמוס, וצוה עליו שיכתוב איזה פסוק

האם ספרו ישראל ספירת העומר בהיותם במדבר

בפירושו 'אור החיים' הק' (ויקרא כז טו) כתב שנצטוו בני ישראל לספור ספירת העומר בעדים במדבר טרם כניסתם לארץ ישראל, ואף שהקדים לומר (לגיל פסוק י) 'כי תבא אל הארץ אשר אנן נתן לכם וקצרתם את קציריה ויהבתם את עמר' וגו', דמשמע שמצוות ספירת העומר נותנת רק אחר ביאתם לארץ, לכן אמרה תורה כאן "מסחרת השבוע", פירוש מעכשיו תתחילו לספור עוד קודם ביאתם לארץ.

אמנם בספר 'קדן אורה' (מנחת סו"ה) כתב, דלא נצטוו בני ישראל לספור במדבר עד בואם לארץ ישראל, דכתוב "כי תבאו אל הארץ", דקאי אכולא פרשה, על הקרבת קרבן העומר וגם על ספירת העומר.

טעם מצות ספירת העומר

וראה בספר 'החינוך' (מצוה שו"ה) טעם מצות ספירת העומר: "משרשי המצוה על צד הפשט, לפי שכל

שבחורה, וכתב אה"כ צוה עליו שיכתוב את הפסוק "עדות כלתך לא תגלה", ולא היה יכול הסופר לכתוב בשום אופן שבעולם. מיד צעק הנודע ביהודה ואמר: "דשע זה ילך למקום שאין מכירין אותו, ויהיה עוד סופר סת"ם ויכשיל את הרבנים! על מעשים כאלה היו בית דין מכין ועונשין. לקח קרדום וקצץ שתי אצבעותיו מידי הימנית, שלא יוכל לכתוב עוד, והיה לנש ופלא".

בנו של רבינו הגאון רבי שמואל לנדא זצ"ל בספרו 'אהבת ציון' (חידוש ט, ד"ה סה יקד) מביא בשם אביו, שאמר לבאר עובדא דבן עזאי במסכת יבמות (סבג), דאיתא שם: "כל מי שאינו עוסק בפריה ורביה וכו', בן עזאי אומר כאילו שופך דמים וממטע הדמות, שנאמר 'ואתם פרו ורבו', ואמרו לו החכמים: 'יש נאה דורש ונאה מקיים, נאה מקיים ואין נאה דורש, ואותה נאה דורש ואין נאה מקיים, [שהרין בן עזאי עצמו לא נשא אשה מימיו], אמר להן בן עזאי, ומה אעשה שנפשי חשקה בתורה'. וביאר הנודע ביהודה, שכונתו של בן עזאי בתשובתו הייתה על פי שיטת הסוברים שהוא בגדר לידה משם, ואם כן על ידי התורה שהוא מלמד לאחרים, נחשב לו כאילו הוליד בנים משם, וקיים בה מצות פריה ורביה, וכבר לא היה צריך לישא אשה לקיים מצוה זו בפועל.

רבינו בספרו שול"ח נודע ביהודה (מהדורא קמא י"ד סי' ר"א) כתב חידוש נפלא במצות הפרשת חלה מין העיסה, כי המצוה הזאת של הפרשת חלה אם כי היא מצוה אחת, יש בה שני ענינים, הענין האחד הוא להפקיע איסור טבל מן העיסה, כי קודם והפרשה היא אסורה באכילה, ועל ידי הפרשת החלה מן העיסה כבר הופקע איסור טבל, והותרה העיסה באכילה, ואף אם אחר כך יחזיק בעל העיסה את החלה לעצמו ולא יתנה לכהן אין כאן אלא גזל השבט, והעיסה הותרה באכילה. ואמנם המצוה העיקרית ליחנה לכהן, וזה הענין השני שאמרתיו שיש במצוה זו. ושני ענינים האלו חלוקים זה מזה, שלפטר העיסה אין לו שיעור כלל מן התורה, ואפילו משהו פטר העיסה כתחומת גורן שחטה אותה פטרת כל הכרי, ואמנם הענין השני לקיים מצות נתינה לכהן זהו יש שיעור מן התורה כיוון דכתבי 'תתנן' צריך שיהיה כדי נתינה. וכתב על זה רבינו שרוא 'דבר חדש לא קדמני בזה שום מפרש או פוסק.

עיקרן של ישראל אינו אלא התורה וכו', והיא העיקר והסיבה שנגאלו ויצאו ממצרים כדי שיקבלו התורה בסנין ויקיימוה וכו', ומפני כך, כי היא כל עיקרן של ישראל ובעבורה נגאלו ועלו לכל הגדולה שעלה אליה, נצטוו למנות ממחרת יום טוב של פסח עד יום נתינת התורה.

אמנם בד"ץ על הר"ף (פסחים כה) איתא טעם מצות ספירת העומר, על שם שהיו מונין ישראל מיציאת מצרים עד קבלת התורה, וקבעו לספור כן בכל שנה ושנה, וזה לשונו: "ובהנהגה גם כן אמרו, בשעה שאמר להם משה 'תעבדו את האלהים על הנה הזה' (שמות יב כב), אמרו לו ישראל, 'משה רבינו אימתי עבודה זו, אמר להם 'לסוף חמשים יום'. והיו מונין כל אחד ואחד לעצמו, מאכן קבעו חכמים לספירת העומר". ומבואר שהחנין נתן טעם על מצות ספירת העומר שהיה נהוג מן התורה בדור המדבר, והר"ן נתן טעם על מצות ספירת העומר מדרבנן הנהוג בזמן הזה.

בניני הרמב"ן

מאת הגאון הרב ישראל מאיר קעניג שליט"א
אבדק"ק יאקע (ארה"ב)
ראב"ד ביד"צ אורה מישור לדיני ממונות ואישות

והמשלח את השעיר לעזאזל וכו' (קרא, כ"ה) וקרא ואת פר החטאת ואת שעיר החטאת וכו' (פסוק כ"ה) וקרא והשורף אותם יכבס בגדיו וכו' (קרא כ"ה) כל אלו הפסוקים שלא כסדר נאמרו, אחרי דכל זה (שילוח השעיר, הוצאת הפר ושעיר, ושריפתם) נעשו, קודם לקרא, ואת חלב החטאת יקטיר המזבח (פסוק כ"ה) בדעוד שלא החליף הכה"ג בגדי לבן לזהב, כדי להקטיר אימורי פר ושעיר (פסוק כ"ה) ה"י שילוח השעיר, הוצאת הפר והשעיר לשריפה, וכן שריפתו.

וע"ע במשנה במסכת יומא ריש פרק בא לו כהן גדול (יומא ס"ח, ע"ב) בא לו כהן גדול לקרות (פרשת חיים) אם רצה לקרות בבגדי בוץ קורא וכו' הרואה כהן גדול כשהוא קורא אינו רואה פר ושעיר והנשרפים, והרואה פר ושעיר הנשרפים אינו רואה כהן גדול כשהוא קורא, שהיתה דרך רחוקה ומלאכת שניהן שוה כאחת, ובתוס' יו"ט העתיק בזה דברי חז"ל, ובה"ל, ומלאכת שניהן שוה כאחת, ואע"י דכתיב (ויקרא ס"ז, כ"ה) יוציא אל מחוץ למחנה ושרפו, בטר אילו ואל העם ואימורי חטאת, ילך בגמרא דכתיב נמי, והמשלח בטר הכי, ומה המשלח דמעיקרא וכו', הכי נמי והשורף יכבד דמעיקרא, וקראי דלא כסידרן כדלקמן, ע"כ דברי התוס' יו"ט בשם חז"ל, ומה להדיא (העתיק דברי חז"ל, בד' התירושים) דגם שילוח השעיר והוצאת פר ושעיר לשריפתם, ובין שריפתם, כולם היו בעוד שהכהן גדול ה"י לבוש בגדי בוץ דחובת היום (ואי דבשנה מבואר דה"י יכול לקרות בתורה באיטליה לבן ששלו כנ"ל, הרי אין זה כי אם משעה שנתקנה קריאת התורה ביוה"כ, ע"י הכמניו דז"ל, ראה בשפת אמת יומא ס"ח ע"ב ד"ה בריש", אבל בזמן התורה"ל דלא היתה עוד הא תקנה דקריאת התורה ביוה"כ, ה"י שילוח פר ושעיר כשהכהן גדול לבוש עיריין בבגדי לבן דעבודה"ל) קודם לעשיית אימורי פר וחטאת, ומה שאמרו חז"ל דכל הפרשה כולה נאמרה על הסדר חוץ מפסוק זה (וכאן אהרן הכה"ג הנ"ל) הכונה חוץ מפסוק זה ואילן, וכמשנ"ל.

(ה) וצ"ל, על מה כתבה תורה סדר עבודת יום הכיפורים בקראי ופסוקי שלא כסדר העבודות (וה"י הנ"ל). הובא בספר חכמת אדם בסוף הספר, קונטרס הנקרא בשם "עצבת משה", ידוע ומפורסם, דאחרון הכהן הורשה ליכנס בקהל"ל בכל עת, וזה ה"י ע"י סדר הכותבים בתורה בשרש-תנו-אשרי מות, ומה דאמרו חז"ל בש"ס יומא-ל"ב ע"א דאין פסוקי עבודת פרשתן כסדרן, קאי זה רק על העבודה הזאת "ביום הכיפורים", דייקא, כיון דביום זה צריך הכהן גדול לחמש סבילות ועשרה קידושים, בין כל העבודות כולן, ולא יוכל להתקיים זה וזאת בהפסקת תוך עבודת בגדי לבן, בהקריבת אילי העובים חטאת אחר, בבגדי זהב כנתיים, ואח"כ ישלים עבודת בגדי לבן בהוצאת כף ומחתה מקדש, וגמר עבודת היום דתמיד של הב"ע בבגדי זהב, דע"י הפסקה זו, יש כאן עוד ב' סבילות וארבעה קידושים, ומגיע מספר סבילות "לחמש" ומספר הקידושים "לעשר", ע"י חילוף העבודות, וע"ע בספר משך חכמה ריש פרשתן-ויקרא ס"ז, ג, שהביא דבר זה מספר גביע הכסף, בשם הגר"א ז"ל, ואכמ"ל בזה.

(ו) ויש להביא עוד ביאור דברי הרמב"ן בזה, ובקרא הנ"ל ובא אהרן אל אהל מועד (ויקרא ס"ז, כ"ה) וז"ל, ודרך הכותבים בכל מקום להשלים הענין אשר התחיל בו, אף על פי שיש כאן קצת ענין מאוחר למע שיוכר אחר כך, ולכן אמר "ובא אהרן אל אהל מועד" בבגדים האלה להשלים עבודותיו, והיא הוצאת הכף והמחתה שהוא צריך להוציא משם, ופשט אחרי צאתו את בגדיו אשר לבש בבשר בעת באו אל הקודש, והנתיים שם במקום אשר יפשיטם

על כהן הגדול מוטלת ביום הכיפורים, אם לאו, דכל כנאי גונא, הדברים סתומים בזה יתר למדי בדברי הרמב"ן, גם במה תלוי מחלוקתו, והרי זה כמעטיל פילא בקופא דמתא.

(ג) עוד ראיתי במפורשי הרמב"ן לבאר הפלוגתא בינו להאבן עזרא (הג"ל, אות א') דהרמב"ן לא ניחא ל"י לפרש קרא (ואת פר החטאת וכו') "יוציא" אל מחוץ למחנה, דקאי על אהרן (על דהוא המצוה, כפי דאב"ע הג"ל אות א') דאין זה פשוטו של מקרא ("יוציא", הפ"י ע"י ציווי) כי אם ל"המוציא בפועל", המכוון והפ"י הפשוט במקרא, ע"כ בחר הרמב"ן כפי' הדין (ע"ס אמנם אחרי דהמשנה יומא (לעיל, אות הקדום) מייחס בעל"ל, ההוצאה דפר ושעיר הנשרפים להכהן הגדול, למה לא נפרש גם הקרא בתכ"י, יוציא, אל מחוץ למחנה, קאי על הכהן הגדול-המצוה בזה, מה גם דאין בזה שום דוחק, הכי לא מצינו קראי כתיבת כהאי לישנא ("יוציא") ומפרשין ל"י הכונה, על ידי ציווי, פוק חזי כל מלאכת המשכן (פרשיות תרומה תצוה) כתיב ביה כהאי לישנא, ועשית, ועשית וכו', וכו', ומפרשין לה על משה רבינו (אף שאין הוא העושה בפועל, כי"א על שהוא "מצוה" לעושי מלאכה לעשות כלי המשכן) וגם האי קרא נפרש כן, יוציא אל מחוץ למחנה, דקאי על אהרן, וע"י ציווי, כנ"ל ש"ס יומא, כמשנ"ל.

(ד) ולענ"ד הפ"י הברור ברמב"ן (כמה שמיאן לפרש קרא, ואת פר החטאת וכו') "יוציא", דקאי על אהרן-המצוה להוצאה, כפי' הראב"ע (דלעיל) בהקדם מה שנוכחנו לדעת כמה וכמה פעמים, כי הרמב"ן בחד ענינא בפרשה בפרט, הרי כל דבה"ק קשורים זב"ז להדיר, ורק בלימוד כל דבריו יחד בענין, באים להבנה ברורה במקום מוקשה בתורה, ע"כ יש להביא בזה דבריו ז"ל במקום אחר, בהאי ענינא בפרשתן.

ז"ל הרמב"ן על הקרא (ויקרא ס"ז, כ"ה) ובא אהרן אל אהל מועד ופשט את בגדי הבד אשר לבש בבוא אל הקדש והנתיים שם, אמרו רבותינו שאין זה מקומו של מקרא, ונתנו טעם לדבריהם במסכת יומא (דף ל"ב, ע"א) ואמרו, לא הפרשה כולה נאמרה על הסדר חוץ מביא זה, שהיא אחר עשיית עולתו ועולת העם והקטרת אמורי פר ושעיר שנעשין בחוץ בבגדי זהב, וטובל ומקדש ופושטן ולובש בגדי לבן, ובא אל אהל מועד להוציא את הכף והמחתה שהקטיר בה את הקטורת לפני ולפנים, ופשט את בגדי הבד אחר שהוציאם, ולובש בגדי זהב לתמיד של בין הערבים, לשון רש"י (ע"כ).

ובפשטות, פ"י דברי חז"ל שאין זה מקומו של אהל מועד ופשט את בגדי הבד אשר לבש בבוא אל הקדש והנתיים שם, אמרו רבותינו שאין זה מקומו של מקרא, ומקומו למאוחר, ובענין שאמרו בש"ס אין מוקדם ומאוחר בתורה, והכ"נ בענינינו, דאין לעשות כנ"ל (להקדים קרא דהקטרת אימורי חטאת-פסוק כ"ד, קודם לקרא ובא אהרן אל אהל מועד וכו'-פסוק כ"ה) גם יש להוסיף מה שלא ביאר רש"י ז"ל כנ"ל-סדר מפורשי רש"י ז"ל דבש"ס יומא (ע"א, ע"א) מבואר, דלא רק קרא זה, ובא אהרן אל אהל מועד ופשט את בגדי הבד וכו', נאמרה שלא כסדר, כי אם כל הפרשה מפסוק זה (ובא אהרן וכו') נאמרה שלא כסדר, וזהו גם קרא,

ואת פר החטאת ואת שעיר החטאת אשר הובא את רמס לכפר בקדש יוציא אל מחוץ למחנה, ושרפו באש את עורתם ואת כשרם ואת פרשם, והשרף אתם יכבס בגדיו ורחץ את כשרו במים, ואחרי כן יבוא אל המחנה (ויקרא ס"ז, כ"ח).

וכתב על זה הרמב"ן ז"ל, יוציא אל מחוץ למחנה, יוציא, אחריו הנזכר, בציווי, על דעת רבי אברהם (ראב"ע) והנכון, יוציא, המוציא, וכן ושרפו, השריפים. (ב) ואמר הכתוב "ושרפו" בלשון רבים, לומר שאם נתעסקו רבים בשריפה, אחד מביא את האור ואחד מסדר עצי המערכה, ואחד מבעיר את האש, לא יטמאו בגדיהם, אלא המציית את האור בפריש עצמם, משיציתו ברובו, ולכן חזר ואמר בלשון יחיד, "והשורף אותם", ע"כ לשון הרמב"ן.

(א) יראה הרואה, דתחלה הביא הרמב"ן ז"ל פ"י הראב"ע בהאי קרא (ואת פר החטאת וכו') "יוציא", דקאי על אהרן, ואף דאהרן אין הוא המוציא בפועל, דקאי קרא "יוציא", כיון דהוא-אהרן המצוה להוצאה (דפר ושעיר חוץ לג' מחנות לשריפה, כנ"ל קרא) והרמב"ן חולק ע"ז, דהקרא "יוציא", קאי על המוציא בפועל (מי שהיה) הפר ושעיר להשרף, וצ"ב למה לא יפרש הרמב"ן כהראב"ע, ובמה תלוי פלוגתתם, והדברים סתומים, וראיתי במפורשי דברי רבינו, שני פירושים בזה, ולא נחת דעתי בשום פ"י (לענ"ד) עוד הפעם מלת אמורה קמא ומקדם, כי על הבחור לבחר, ובכללם גם אני כהן נגמא.

(ב) הפ"י האחד, דהרמב"ן והראב"ע אפליג, אם הצייוו להוצאת פר ושעיר להישרף "מוטלת היא על הכהן הגדול" (ככל העבודות דיוה"כ, דאין כשרות רק בכהן גדול כמבואר בפרש"י ריש מסכת יומא, ועיי"ש בהגהות הרשב"י ז"ל) הראב"ע ס"ל דצייוו הוצאת פר ושעיר מוטלת הוא על הכהן גדול ג"כ (בפועל אי"א לו לעשותו, לצאת ביוה"כ חוץ לג' מחנות ביוה"כ לשרוף הפר ושעיר, אבל מוטלת עליו ע"כ"ש הצייוו בדבר הזה) ולזה פ"י "יוציא", דקאי על אהרן המצוה, והרמב"ן ס"ל דהאי הוצאה לאו ממוצת המוטלת על הכהן גדול ביוה"כ, ע"כ פ"י הקרא, (ואת פר החטאת וכו') "יוציא", המוציא (יחא מי שהיה) כנ"ל.

אמנם ק"ק לפרש פלוגת רבותינו (הראב"ע והרמב"ן, דלעיל) בדרך זה, אחרי דהמשנה במסכת יומא (ס"ז, ע"ב) אמר לישנא להדיא, "בא לו" (והכהן גדול, עיי"ש בפרש"י) אצל פר ושעיר הנשרפים, "קרען והוציא" את אהריתם, וכו', "קלען" במקלעות "והוציאן" לבית השריפה, ובסדר העבודה דאתה כוננת הלשון ביתר ביאור, "ויומשלחן" ביד אחרים להוציאן לבית השריפה" (וכ"ה הלשון ברש"ס הלכות עבודת יום הכיפורים פרק ג' הלכה ז' עיי"ש, אמנם בסדר אמין כח-סדר תעבורה לטעם אשכנז, כתיב הלשון כזה, אחו פר ושעיר קרע, שלף אמורים, וגויות קלע לשרוף עיי"ש, השמים לגמרי, האי מילתא "והוצאת" פריש הנשרפים, הנזכר במשנה יומא דלעיל, ע"ע, ואכ"מ) הרי להדיא לשון המשנה והמסתעף, דהכל גם ציווי הוצאת פר ושעיר דיוה"כ"פ, לבית השריפה, בכלל חובבים מוטלת על כה"ג הוא, וכנ"ל דברי הראב"ע בפ"י הקרא, "יוציא" (אחר המצוה) המצוה ולמה יתלוק הרמב"ן ע"ז.

בן מן דין, ההרגשה אומרת ולא נהירא, דזה הנקודה בפלוגת הראב"ע והרמב"ן (כפי' האי קרא "יוציא" אל מחוץ למחנה) אם ציווי הוצאת דפר ושעיר הנשרפים

ד שלא יבלש אותם ביום הכפורים אחר, והנה ידיו כל הנעשה בבגדי לבן בכל היום בסדר אחד, וזוהר ואמר ורחק את בשרו במים וגו' ולבש את בגדיו הידועים לו שבהם יעבוד כל השנה, ללמד שהוא טעון טבילה בין בגדים לבגדים, ואמר ויצא ועשה את עולותיו, כי כל הנעשה קודם לזה בבגדי לבן, הכל מעשה פנים, ואילו ואיל העם שיזכיר הם נעשים על המזבח התיצון וכו'.

מבואר דעת הרמב"ן הדק היטב, כי אין כאן מקראות שלא כסדרן כלל בעבודת יוה"כ, שצריכין לעקור מקראות ממקומן (להקדים קרא המאחר, ולאחר המקדים, כגיל אות ד') והכל מדויק כמסדר דרך העבודות מסודרים, כסדרם הראוי אחרי כי כן דרך קרא, לסיים "ענין אחר" דהוה נאף ראין הסדר כזה, בפועל לזה סיים קרא כל מה שעושה ועובד הכהן גדול ביוה"כ בבגדי לבן, ובכלל זה הוצאת הכף והמתנה מקדשי קדשים, וכתב קרא ובא אהרן אל אוהל מועד וכו' ורחק את בשרו במים במקום קדוש וכו' (פסוק כ"ג כ"ד) אף דקרא ואת חלב החטאת יקטיר המזבחה (פסוק כ"ה) קודמת היא לעבודה, להוצאת כף ומחתה המאוחרת, דכאמור כ"ה דרך הקרא לסיים ענין אחד (הנעשה בבגדי לבן, כגיל רמב"ן לגמרי, ואח"כ להמשיך העבודות האחרות נעשו בבגדי זהב, ראה לעיל עוף ברמב"ן, ותמצא נעשו חוא.

(ז) וא"ש ומא"ר בזה דברי הרמב"ן הג"ל (אור א, ועיד כ"פ) במה שחלק אהר"ב"ע בקרא ויצא אל מחוץ למחנה (ראין לפרש, "ויצא", אהרן, ע"י ציווי, כראשית) הרמב"ן לשיטתו אילו בקרא הקדוש, בטעם דכתבה התורה, ובא אהרן אל אוהל מועד קודם להוצאת אימורין דפר ושעיר, כדי לסיים "ענין אחד לגמרי" כל הנעשה בבגדי לבן (וכגיל אות הקדוש, באר היטב) לפי זה א"א לפרש קרא ואת פר החטאת וכו' "ויצא" אל מחוץ למחנה, דזה קאי על אהרן, דא"כ יקשה דהוא"ל לא יצא, למיכתבה קודם לקרא ואת חלב החטאת, כיון דגם קרא זה (ואת פר החטאת וכו', "ויצא", ציווי ההוצאה ע"י אהרן) נעשה בבגדי לבן (כגיל בפסוק יומא ס"ז ע"ג, ובזמן התורה ולא היה קריאת הפרשה, ה"ל כל הנעשה כשעדיין הכה"ג לבוש בבגדי לבן, ראה לעיל סוף אות ד').

על כן פירש הרמב"ן ז"ל האי קרא, ואת פר החטאת וכו' "ויצא", דלא קאי על אהרן כלל, כי אם על המוציא בפועל את פר ושעיר, באופן דהתורה אינה עוסקת עוד "מהנעשה בהכהן גדול, כשעדיין לבוש בגדי לבן" (גם י"ל עוד, דאף דציווי ההוצאת פר ושעיר הוציא בשבטוהן גדול) ה"ל קרא בבגדי לבן עדיין, כגיל תחלת אות, הרי "המוציא בפועל" יוכל להוציא מחוץ למחנה אח"כ, בעת שחזקה גדול כבר פשט הבגדי לבן והולך לבית הסבילה) וראב"ע (דפי "ויצא", על ידי אהרן, ע"י ציווי, כדלעיל וכגיל) יפרש קרא דברך אין מוקדם מאוחר, כג"ל תחלת אות ד' (ראה לשון הרמב"ן ריש פרשת קרח שכתב על הראב"ע כדלעיל, וזה מדעתו של רבי אברהם שהוא אומר במקומות רבים אין מוקדם ומאוחר בתורה, כתב לרצונו, וכבר כתבתי ריש פרשת אחרי, כי על דעתו כל התורה כסדר, וזולתי במקום אשר יפרש הכתוב ההקדמה והאחרון, וגם שם ענין עוקר לטעם נכון עיי"ש) ע"כ לדידי ז"ל, גם קרא זה (ואת פר החטאת וכו') "ויצא" קאי על אהרן, מוקדמו, קודם קרא ואת חלב החטאת יקטיר המזבחה, ודו"ק.

וא"ש בזה לשון הרמב"ן (עכ"פ בשבילי, הרי זה א"ש וטוב טעם בהלכות) במה שכתב בחלקו על הראב"ע (כ"פ "ויצא", דקאי על אהרן) "והנכון", ויצא המוציא וכגיל, העתקת הדברים את א' לא כתב הרמב"ן בזה, וג"ל וכו', כדרכו, כי לדינא אין כאן פלוגתא (וגם הרמב"ן לא דאדקן ומהן הוא המוציא להוצאת פר ושעיר לשריפה, כגיל משנה יומא, אות ב') ורק "הנכון" בפשט הקרא איכא בינייהו, ולפי דרך הכתובים שהשיר לנו הרמב"ן, דהכתוב באשרשתן מסיימת כל הנעשה בבגדי לבן דה"ל במקום אחר, א"א לפרש קרא "ויצא" דקאי על אהרן המצוה (וכיון דגם ציווי זה נעשה בבגדי לבן, וכמשי"ת) וא"ש, ודבר זה יקר מאד אצלי, כי הרבה שנים חשבתי וחשבתי, מדוע לא יפרש הרמב"ן כהראב"ע כהראב"ע, לא לפי הג"ל

הדברים מובנים לאשרון בפשטי המקרא, טרחנו לבאר בכל היכולת, והולמד יראה הדברים בהירים בעזה"ש.

(ח) מה שכתב הרמב"ן (ראה לעיל בהערתק, אות ב') ואמר הכתוב "ושרפו" בלשון רבים, לומר שאם נתעסקו רבים בשריפה, אחד מביא את האור ואחד מסדר עצי המערכה וכו' לא יטמאו בגדיהם אלא המצית את האור וכו' ולכן חזר ואמר (בקרא שלח"ה) "והשרוף אותם" (פס"כ צ"ב, דאם קרא אחרייתא שאלתר קרא הג"ל (וישרפו) "והשרוף אותם", בא ללמדנו דבר זה שרק המצית האור מטמא בגדים (וכדכתיב קרא זה להלן, יכבס בגדיו וכו') למה לי כלל קרא הקדוש, "ושרפו באש" את עורותם ואת בשרם את פרשם, ואם ללמדנו דצניסין לשרוף פר ושעיר משום, ליכלילי קרא כל פירות הזה-יחד עם "והשרוף" אותם יכבס בגדיו וכו' (דק המצית האור יכבס בגדיו, כג"ל) בגזנא דקרא הקדוש "ושרפו באש", לא אשמעינן כלום, לכאורה, עיין בזה, ותראה כי הדברים צ"ב רב.

(ט) כדי להבהיר הדברים, יש להביא דברי הספר השפת אמת במסכת יומא ריש פרק בא לו, במשנה הראה כ"ג כשהוא קורא כו' ומלאכת שניהן שוה כאחת, וז"ל שם, לכאורה שמע לעיל במשנה (פס"ו ע"ב) דמיד ששלח את השעיר נתן את הפר והשעיר לשריפה, ובקריאתא ממתינ עד שהגיע שעיר למדבר, אם כן אין מעשיהם שוה, וצריך לומר, דבגיתות וסידור העצים והאש ה"ל שוהה כל כך זמן, עד שבא השעיר למדבר, ע"כ, מבואר מדבריו ז"ל, דב' זמנים היו בשריפת פר ושעיר, האחת, הכנת מערכת האש לשרוף הפר והשעיר, עד שהגיע שעיר למדבר, ואח"כ בשהגיע השעיר למדבר, היתה זמן שריפת הפר והשעיר בפועל, ונראה הטעם (ודא מסתבר לומר, דכן ה"ל המצאות שהצרכו כל כך זמן רב להכנת האש, וע"ע בתוס' ד"ס להלן) כי גם שריפת פר ושעיר עבודה היא (כפליחת הכה"ג, כגיל אות ב'), ולא כשכרה כו', כמבואר ב"ח"ט מה"ק פרק ז' הלכה ה' וגם בזה נאמר, דאין להתחיל עבודה אחרת קודם שיגמר עבודה קודמת לה (וכמבואר בפ"י רש"י יומא ד"ס פ"ה ע"ב ד"ה אמרו לו, אמנם בתוס' י"ט על המשנה והוציאן לבית השריפה, הג"ל אות ב', כתב בוה"ל, והוציאן לבית השריפה, לשון הרמב"ם פרק ג' מהלכות עבודת יום הכיפורים הלכה ז', ומשלחן ביד אחרים להוציא לבית השריפה ע"כ, "ומעשה זה לא עכשיו ה"י, ומיהו בשעת הקריאה היה בפרק דלקמן וכו', ויהי מזה ביאור תוס' י"ד ירדתי המשנה, והוציאן לבית השרפה, דה"ל זה אח"כ בעת שקרא הכה"ג בתורה, אלא דהמשנה כאן מסיימת כל נעשה פר ושעיר, כג"ל, והוה דלא כדברי השפ"א אלו, וד"ל) ע"כ לא שרפו הפר ושעיר בפועל, עד שהגיע השעיר למדבר, והדברים מסתברים.

ובזה א"ש מה קרא "ושרפו באש", ר"ל כל ההכנות הצריכים לזה (וכגיל בפרשורי ברמב"ן, אות הקדוש) וזה ה"ל בעת שלוח השעיר (קרא המצוה לה"י קרא, ואת פר החטאת ואת שעיר החטאת וכו' ויכבס באש וכו' פסוק כ"ז, והמשלה את השעיר לעזאזל וכו' פסוק כ"ח) ואח"כ כשכבר הגיע השעיר למדבר, אז נתקיימה, קרא אחרייתא, והשרוף אותם וכו' (פסוק כ"ח) וא"ל לאו האי קרא (וישרפו באש, ההכנה לשריפה, כגיל רמב"ן) הו"ל דגם הכנה גם שריפה היו מיד בשילוח השעיר, וזה אינו, זה ג"ל פשט הנכון בדברי הרמב"ן, דס"ל דשני זמנים היו בהאי מילתא דשריפת פר ושעיר ויוה"כ, האחד הכנת האש, חמן הב-השריפה בפועל, וזה ה"ל רק אחר שכבר הגיע שעיר למדבר, כיון דאין להתחיל עבודה אחרת קודם שנגמר הקודמת לה, ודו"ק.

(י) לבקשת הקוראים, לכתוב ע"פ דרא מילתא על פירשתא תנינא דשביע זו, ה"ל פירשת קדושים, הנני בזה לבקשתם, כתיב בתורה, וכן תבוא אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל וערילתם ערילתא את פרוי שלש שנים יהי לכם ערלים לא יאכל, ובשנה הרביעית יהי כל פרוי קודש הילולים לה (ויקרא י"ט, כ"ג כ"ד) וזהו מצות ערלה-נטע רביעי, מהתורה המצוה.

ובטעם מצות ערלה כתב הרמב"ן ז"ל (בקרא וערילתם ערילתא את פרוי הג"ל, ובאח"כ) וטעם המצוה הזאת, לכבר את

ה' מראשית כל תבואתו מפרי העץ ותבואת הכרם ולא נאכל מהם עד שנביא כל פרי שהיה אחת הילולים לה, והאין אין הפרי בתוך שלש שנים ראוי להקריבו לפני השם הנכבד, לפי שהוא מועט, ואין האילן נותן בפריו טעם אי ריח טוב בתוך שלש שנים, ורובו לא יוציא פירות כלל עד השנה הרביעית, ולכך נמתין לגדלו ולא נטעו מהם, עד שנביא מה הנטע שנמנענו כל פרוי הראשון הטוב קודם לפי השם ושם יאכלתו והללו את שם ה', והמצוה הזאת דומה למצות הבכורים, ע"כ מדברי הרמב"ן.

המבואר מדברי הרמב"ן הללו, טעם מצות התורה באיסור ג' שנות ערלה, על דאין ראוי ליהנות מהפירות קודם שיביאו מהם לה', (דוגמת ביכורים, כגיל רמב"ן) ופירות ג' שנים מועטים הם, ואינם ראויים לה' למנחה, לכן קדשנו במצותיו וצונו דבג' שנים אלו הפירות אסורים, ובשנה הרביעית, אז הפירות שלימים וגמורים כראוי, יביא מהם ראשיתם לה', ואח"כ יותרו פירות לאכילת בני אדם.

ובספר תורת משה למרן החת"ס אחר שהביא דברי הרמב"ן האלו, כתב ח"ל קדשו, וקשה, אם כן, אחר שכבר נתחלל ע"י פירות השנה הרביעית, יהי מותר לאכול אח"כ פירות של ג' שנים הראשונים (א"ח צ"ב הקישא, דהרי אם יותר לאכילה פירות ג' שנים ראשונות מכל, ויפא פירות שנה הרביעית לא היו ביכורים לה, אחרי דס"ס "אכלו פירות שביכור קודם לכן, בשלש ראשונות קודמת לו, וז"ל, וכל אע"כ דפירות ערלה בשריפה כדאיתא סוף תמורה וכתבו תוס' (ד"ה) דליפנין מכלאם, מכל מקום קרא לא כתיב בהאיא מה יעשו בהפירות (ראה שרת חת"ס אר"ח סי' ק"פ ד"ה שבח, ודעת החת"ס לירושל', דאין פירות ערלה דגם בהפירות עיי"ש, וזה י"ל כוננו כאן, ודו"ק) רק שהם ערלים, וכל בר דעת יכלה פירות האילן יתיבן מתנטה ואילן טרם שיעיר לבוסר, וירוח כח האילן שיוציא פירות יותר טובים בשנה הרביעית, אילו של הוציא כוחו ליהיו פירות ג' שנים, כיון ה"ל הפירות (ערלה) מותרים אחר שנה שמונים לו אחר שנה הרביעית, ומתאסרו לעולם כילה הפירות בעודם בתנטה, עיי"ש עוד מש"כ שם זה לבאר קודם, ה"ל הוצא גם מדברי החת"ס, דפירות שנה הרביעית, הם פירות גמורים ושלימים (וכדברי הרמב"ן הג"ל, אבל מטעם אחר, כדלעיל) והטעם בזה כג"ל, דפירות ערלה דג' שנים הראשונות כבר כילה אותן הבעלים מיד בתנשטתם, אחרי דאין הם ראויים לכולם, ולמה לו להפסיד אילנו בהוצאת כוחותיו באלו פירות אולי לאיבוד, ע"כ רק פירות המותרים לו דשנה רביעית ואילן, גמורים ושלימים הם כדבעי, כג"ל בדבריו ז"ל.

(יא) לפי הגי' האימורין (דברי הרמב"ן והחת"ס ז"ל) נתיישב דיוק גדול בטעמי המקרא, דבבאר ובשנה הרביעית יהי כל פרוי הילול, (א"ח אות י') "בגיתת הטעם" על תיבות "כל פרוי", טעם "אתנחתא", מורה למאמר שלם, והר"י קשה טובא, דפתגם שלם דהאי קרא מסתיימת בסוף הפסוק, ובשנה הרביעית יהי כל פרוי "קודש הילולים לה", אבל בתני תיבות "ובשנה הרביעית יהי כל פרוי", לבדם, אין כאן שום משמעות שלם, עד שיש כאן טעם מפסיק דאתנחתא, וכבר שאלנו דבר זה לכמה חכמים וטובים, וגם בעיניהם יפלא, אמנם לפי דברי הרמב"ן והחת"ס א"ש היטב, שפיר יש כאן מאמר שלם, לבאר את טעם איסור ערלה בג' שנים הראשונות, דזהו על דבשנה הרביעית, יש כאן "כל פרוי", פי פירות שלימים וגמורים, שונם מג' שנים ראשונות "דהפירות מועטין" (ולתרמב"ן הרי זה נותן טעם, לאיסור ערלה לה, כיו דראי להביא מהם מנחה לה', פירות ג' שנים הראשונות) ולדבריו החת"ס, יש כאן טעם לדינא, מה דבשנה הרביעית הפירות הם ראויים לה', כיון דהוא חלקם הראשון שהאילן הוציא כוחותיו לתת פירות שלימים וגמורים, אחרי דהפירות דג' שנות הערלה איבדו אותן הבעלים מיד בתחלת התנטה, ובפסע הראשון שיש כאן פירות שלימים בכח האילן, בשנה הרביעית היא, כג"ל בדבריו ז"ל, וזהו "כל פרוי" (דשנה רביעית, כג"ל קרא) ודבר נפלא הוא זה בעזה"ש, בהבנת המקרא לפי טעמיו.

חמידא דאזרייתא

פניני הלכה טאת הרה"ג רבי יעקב פרידמן שליט"א

טומאת וטהרת הנגעים בזמן הזה (א)

את טהרת הציפורים, ואם כי בחוץ לארץ יש מקום לדון אם שייך לעשות טהרת המצורע על ידי הצפרים, אמנם בארץ ישראל יכולים לעשות טהרת הציפורים בכל עת ובכל מקום.

כשרות כהן טמא לטהר את המצורע

ה. ואם משום הכהן המטמא או המטהר את המצורע עם הציפורים, הרי מבואר בדברי הרמב"ם (פי"א מטומאת צרעת ה"ו) כי הכל כשרים לטהר או לטמא את המצורע אפילו טמא מת, ורק מצורע אינו כשר לטהר מצורע אחר, ואם כן אין מניעה לטהרת המצורע בזמנינו מצד היות כולנו טמאי מתים.

העולה מכל זה, כי לטהרת הציפורים אין כל מניעה בזמן הזה, ועל כן יש מקום לעורר שאלה זו שהקשה התפארת ישראל להגרעק"א, מדוע זה לא יתנהו בזמנינו בטומאת וטהרת הנגעים, כי יכולים לטהר את הנגעים על ידי הציפורים.

תועלת טהרת הציפורים אף בלא הכאת הקרבנות לטהרו

ו. ואף שאין בידינו להביא את קרבנות טהרת המצורע, כדברינו הנזכרים, מכל מקום פשוט וברור כי המצורע אחר שהתגלח שני פעמים וטיהרוהו עם הציפורים, הרי הוא מותר אפילו באכילת תרומה, ואין צורך בהקרבת הקרבנות אלא בכדי להתירו לאכול בקדשים, שדינו כדון טבול יום ומחוסר כיפורים, שאינם מנועים אלא מאכילת הקדשים, ועל כן בוודאי שיש משמעות לטהר את המצורע על ידי ציפורים אף בזמנינו.

הובת 'הישמר בנגע הצרעת' לחייב להיראות לכהן עם נגע לטמאו

ז. ואם יש לטעון עדיין, כי הגם אומנם שהדבר מתאפשר בזמן הזה, מאן יימר לנו שיש מצוה לעשות כן, שמא אין זה אלא רשות לעשות כן. על זה יש להשיב, בדברי הרמב"ן על הכתוב (דברים כה, ח) 'הישמר בנגע הצרעת', שכוונת התורה להוסיף לאו 'בנגע מהראות נגעו לכהן', כך שיש בזה לאו, שלא להימנע מלהראות לכהן את הנגעים.

הובת 'והובא אל הכהן' שלא להשהות נגע טמא מלטהרו

ח. ואם יש נפשך לומר, כי לאו זה הוא רק על טומאת המצורע, אך אין עוד חובה לטהר את הנגע, הרי בזה גם כן מצאנו בדברי הכתוב (ויקרא יד, ב) 'זאת תורת המצורע ביום טהרתו והובא אל הכהן', מה שדרשו בתורת כהנים (פרשת מצורע פרשה א) על זה: 'שלא ישאח', וביאר בזה האור החיים הקדוש: 'יטעם אומרו והובא ולא אמר ובא, אולי שיחייבוהו בית דין או תוקפו כהן לבא', הרי לנו כי חיוב יש לבוא אל הכהן לטהרת הציפורים, ובזה קמה וגם ניצבה קושיית הגרעק"א, שכן הקשה מעצמו גם כן התפארת ישראל, מדוע זה אין נוהגים בזמן הזה בטומאת וטהרת הנגעים, אחר שהוכחנו כי הדבר מתאפשר לכל הפחות לטמאו ולטהרו על ידי הציפורים.

כזכור, התפארת ישראל מביא, כי הגרעק"א העיר לו שכבר הוקשה לו כן מימים ימימה, אך הוא לא מצא כל יישוב נכון אל

בפרשת השבוע נאמר (ויקרא יט, טז) 'לא תלך רכיל בעמך', ובהיות והנגעים באים בעוון הרע ורכילות (ערכין טז), על כן נעסוק בזה בתורת הנגעים בזמן הזה.

א. הצעת קושיית הגרעק"א מדוע אין נוהגים דיני צרעת בזמן הזה

קושיית התפארת ישראל לפני הגרעק"א שאמר לו כי אף לו הוקשה כן

א. התפארת ישראל בפתיחתו למסכת נגעים מראה כהן (אות ל"ט) כותב: 'כל דיני מצורע ונגעים וטהרתן נוהג בין בארץ או בחוץ לארץ [חוץ מנגעי בתים שאינו נוהג רק בבתי ארץ ישראל וכמו שכתבתי לעיל] בין בפני הבית ובין שלא בפני הבית [תוספתא דנגעים פרק ח' (ה"א), ורמב"ם פרק י"א מטומאת צרעת (ה"ו)]. ומימי תמתי, למה אין נוהגין כן בזמן הזה. וזכרתי ימים מקדם, שבילדותי הצעתי תמיהתי זו לפני הגאון הגדול מורנו הרב עקיבא זכר צדיק וקדוש לברכה, והשיבני, שגם הוא תמה על דבר זה, ושאלו לו תירון המתקבל על הדעת".

עיקר השאלה לעניין נגעי אדם השכיחים בזמן הזה

ב. תחילה נבוא להציע ולהעלות עניין שאלה זו, על ענפיה פרטיה וכל דקדוקיה. לכל זה יש להקדים, כי כל דיבורינו מתייחס בעיקר לנגעי אדם, שהוא דבר ההווה ורגיל להיות מצד חולאי הטבע, ואין דברים אלו אמורים כלפי נגעי בתים או נגעי בגדים, שהם באים בדרך נס, ואין שייכים כל כך מצד הטבע להיות בזמן הזה, כך שכל דברינו הינם לעניין נגעי אדם. איברא, חלקי פרשת הנגעים רבים הם מאד, על כן נברר בזה, אלו חלקים שייך כלל לקיימם בזמן הזה.

אי היכולת להקריב קרבנות המצורע בזמן הזה

ג. הקרבת קרבנות המצורע, הרי בזה אף שאמר חכמינו ז"ל (ערויות פ"ח מ"ו) מקריבין אף על פי שאין בית, מכל מקום כבר קבעו גדולי דור אחרון, שאין בידינו להקריב קרבנות בזמן הזה, ומכמה טעמים, א' שאין יודעים את מקומו המדויק של המזבח, והרי המזבח מקומו מסוים ביותר כדברי הרמב"ם (פ"ב מבית הבחירה ה"א). ב' הכהנים טמאים הם, ובזה צריכים לדון אם טומאה הותרה בציבור או דחיה בציבור, שאם היא דחיה בציבור צריכים לזה לריצוי ציץ, אשר כמובן אין בידינו את הציץ. ג' אין בידינו לעשות בגדי הכהונה, כי האבנט יש בו תכלת, ואין ידוע עניין התכלת, כך שמטעמים אלו, ועוד טעמים שונים, אין בידינו להקריב את קרבנות טהרת המצורע בזמן הזה.

טהרת הציפורים בזמן הזה

ד. אמנם לפני הקרבת הקרבנות, עוד זאת מצאנו לטהרת הציפורים, אשר בזה אין כל מקום לעניין הקרבנות, כיון שכל מעשה הציפורים נעשה מחוץ לשלוש מחנות, שכן המצורע טמא הוא וטעון שילוח חוץ למחנה, וממילא בכל מקום בארץ ישראל יכולים לקיים

הדבר, בדברינו נלבן את היישובים שהזכירו האחרונים בעניין זה, ונשתדל לברר כל העניינים התלויים ועומדים בזה.

ב. טהרת הנגעים על ידי כהני חזקה

תירוץ התפארת ישראל שהכהנים הינן אך כהני חזקה ואין בכוחם לטמא נגעים

ט. התפארת ישראל עצמו, אחר הצעת הקושיא, מסיים וכותב: "והשתא דקשישנא לדרדקי נראה לתרץ", היינו בהיעשותו לאיש, עלה בדעתו לתרץ קושיא זו, וכתב לתרץ, כי הנה הכהנים בזמן הזה אינם מוחזקים בוודאות, שאין להם כתב ייחוס עד לאהרן הכהן, ואף אין להם כל עדות ברורה על עובדת היות אבותיהם ואבות אבותיהם כהנים, על כן אינם אלא כהני חזקה, וכפי שהמציאות היא, שהרי מבואר בגמרא (כתובות כד:) דינים רבים שצריכים לברר אצל הכהן בכדי להכשירו לעלות אל הדוכן לשאת את כפיו, ואילו אנו איננו נוהרים בזה, אלא כל כהן הבא ואומר לפנינו שהוא כהן מיוחס, מתירים אנו לו לעלות אל הדוכן לישא את כפיו, ואין זה אלא משום דין חזקה, שהרי הם מוחזקים ככהנים, אך אין בזה תורת וודאות, וכבר ציין דבר זה הרמב"ם (פ"ב מאיסורי ביאה ה"א): "כל כהנים בזמן הזה בחזקה הם כהנים, ואין אוכלין אלא בקדשי הגבול, והוא שתהיה תרומה של דבריהם, אבל תרומה של תורה, וחלה של תורה, אין אוכל אותה אלא כהן מיוחס", ובוזה מבואר מה טעם אין להנהיג נגעים בזמן הזה, כי אין לנו כהנים מיוחסים, ואין שייך לטמא או לטהר את הנגע בכהני חזקה, וכמו שנבאר בזה בהרחבת הדברים.

חידוש המגן אברהם שמן התורה אין להחשיב את כהני החזקה ככהנים בזמנינו

י. יסוד הדברים בזה, כי הנה הזכרנו את ציווי התורה 'השמר בנגע הצרעת', כשלדעת הרמב"ן מדובר בחיוב התורה להראות הנגעים לכהן, ואם כן הרי זה חיוב דאורייתא, וממילא יש לתמוה, מה בכך שהכהנים אינם אלא כהני חזקה, מכל מקום ספיקא דאורייתא לחומרא, ויש לחייב לכל הפחות מספק, לילך אל כהני החזקה שבימינו לצד חומר הספק שהוא מן התורה.

ברם, אין הדברים זרים ומוזרים כל עיקר, שכן כבר ייסד המגן אברהם (ס"א ר"ס ק"ד) אחר שהעלה לתמוה, מה שלא מצאנו שינהגו בציווי התורה 'וקדשתו' (ויקרא כא, ח), שחובה יש להקדימו בכל חלוקה וחלוקה, ובוזה לא מצאנו שינהגו כן רק בעת העליה לתורה שמכבדים את הכהנים לעלות תחילה, אמנם בשאר ענייני החלוקה לא מצאנו שיכבדו תחילה את הכהנים, והרי זה דין תורה. ומחדש בזה המגן אברהם, כי אף בדין תורה, הואיל ואין אנו בקיאים ביחוס הכהונה בזמן הזה, על כן אף שאנו נוהגים לערוך פדיון הבן על ידי כהן, וכן הכהנים נושאים את כפיהם בברכה, מכל מקום עדיין אין בזה דין וודאות, ולכן אין חובה לקדש את הכהן בזמנינו, ככל שאין הדבר ברור וודאי.

דעת הרמב"ם שאין מועיל טומאת מצורע רק על ידי 'כהן מיוחס'

יא. ואכן מהלך זה, ליישב את טעם הדבר שלא מצאנו לנהוג בזמנינו בתורת הנגעים לטמא ולטהר, שהוא משום שאין בידינו אלא כהני חזקה, שאינם כהנים וודאים הראויים לטמא ולטהר את הנגעים, הזכיר בריווח על ידי גדולי האחרונים שהלכו בדרך זו.

הרמב"ם (פ"ב מתרומות ה"ט) הזכיר בתוך דבריו: "והמצורע הרי הוא כמי שטומאה יוצאה עליו מגופו והוא שיטמא אותו כהן מיוחס", וכתב בזה הרדב"ן: "ומזה הטעם אין טומאת נגעים נוהגת בזמן הזה, שהרי טהרת המצורע נוהגת בארץ ובחוץ לארץ, בפני הבית ושלא בפני הבית, אלא ודאי מה שלא נהגו בה, מפני שאין עתה בינינו כהן מיוחס". כך הביא גם המנחת חינוך (מצוה קס"ט ס"ק י"ג) בשם הגאון רבי זלמן מוויילנא זצ"ל בספרו תולדות אדם (פרק ו').

בספק נגעים ספקיו טהור עד שנוקק לטומאה

יב. אמנם עדיין יש לעורר בזה, כי הרי מדוע אין לילך אל הכהן לכל הפחות מספק, שהרי אם יהיה לאדם ספק אתרוג, וכי לא ימהר לקיים את המצוה לצאת לכל הפחות על הצד, ואם כן מדוע לעניין הנגעים, אין מקום להחמיר מספק לילך אל הכהן, לטמא את הנגע או לטהרו.

רק יש לומר בזה, שהרי שנינו במשנה (נגעים פ"ה מ"ד): "כל ספק נגעים בתחילה טהור עד שלא נוקק לטומאה", וכך פסק הרמב"ם להלכה (פ"ו מטומאת צרעת ה"ה), וטעם הדבר משום חזקת הטהרה של האדם, ועל כן אין טעם לילך אל הכהן על צד הספק, כי ממילא לא יוכל הכהן לטמא אפילו על הספק, כי כל ספק נגעים עד שלא חזקק לטומאה טהור.

ריבוי הספיקות בזמנינו על כשרות הכהנים לדיני הכהנים

יג. לזה יש להוסיף עוד, מה שכתב המהרש"ל בים של שלמה (ביק פ"ה ס"ו ל"ה) כי ברבות הימים התרבו הספיקות בכשרות הכהונה, מלבד מה שיש לחוש לזרות, הרי יש עוד לחוש לחללות, שמא הכהן נשא חללה, ובוזה התחלל מקדושת הכהונה, וחלל אין כשר לראות הנגעים, כמו שכתב הרמב"ם (פ"ט מטומאת צרעת ה"ה).

דעת הגרעק"א שאין חזקת הטהרה מונעת את ספק ייחוסו של הכהן

יד. והנה לבאר מה שהגרעק"א מביא לתרץ כן, ייתכן לומר בזה בשני דרכים, תחילה כי בספק כהן אין שייך הכרעת חזקת הטהרה, כי חזקת הטהרה של האדם המצורע אינו יכול להכריע את ספק ייחוסו של הכהן, וכידוע יסודו של המשנה למלך (פ"ב מטומאת צרעת ה"א) והגרעק"א (ח"א ס"ו ל"ז), כי אין מכריעים ספיקא דדינא על פי חזקה, שאין בכח החזקה להכריע את הספק.

דעת הגרעק"א שמן התורה אין להחשיב כהני זמנינו ככהני חזקה אלא כהנים כשרים הם

טו. עוד יש לומר בזה, כי ייתכן ודעת הגרעק"א כסברת החזון איש (שביעית ס"ה ד"ס ק"ד; שם ס"ק י"ב) שכתב לחלוק על דברי המהרש"ל, ולדעתו כל מה שאנו מחזיקים את הכהנים בזמנינו רק ככהני חזקה, הוא חומרא דרבנן, שמן התורה אין לנו לפקפק ביחוס הכהנים בזמן הזה, ורק לעניין דינים שונים מחמירים אנו להחזיק כהנים אלו ככהני חזקה, והכריח זה מדין ברכת נשיאות כפים ופדיון הבן, שבכל זה מוכח כי מן התורה יש להחזיק את הכהנים אף בזמן הזה בכשרות, ואין לפקפק בהם רק כחומרא, ולכן לגבי חובת ראיית הנגעים בזמן הזה, שהיא חובה מן התורה, אין להורות היתר בזה משום כהני חזקה, כי מעיקר דין תורה הכהנים כשרים הם לראות את הנגעים.

לפי זה חידש החזון איש (נגעים ס"ו י"ג ס"ק י"ז), כי אכן בזמן הזה יש חובה לילך לראות נגעים אצל הכהן, אם כי דבריו בזה נראים להלכה ולא למעשה.

אין מציאות חיוב להחיל חלות מספק מדין ספיקא דאורייתא לחומרא ככל שיהיה

טז. כעין המהלך הנוכח יש לומר, כי אף אם לא נגדיר את הכהנים ככהני חזקה, ואף בלא ההתייחסות להכרעת החזקה לומר שהנגע טהור הוא, מכל מקום זה עצמו שהדבר מסופק, נראה שאין שייך לומר בזה ספיקא דאורייתא לחומרא, כי מה שמצאנו ספיקא דאורייתא לחומרא הוא בדבר שמצד עצמותו יש בו ספק, כגון ספק בנבילה וכדומה, אשר בזה מחמת תוקף דיני התורה עלינו להחמיר בזה, אמנם בבואנו לדון על החלת חלות צרעת, אשר כרגע מצד עצמו אין כאן החלת חלות הצרעת, כי אין הצרעת מטמא רק על ידי הכהן, בזה יש מקום גדול לומר, שבמקום ספק, אין גדר חובת ספיקא דאורייתא לחומרא לבוא אל הכהן ולהכניס את עצמו לספק ולהחמיר בו, כי עתה אפילו ספק אין בו, והוא טענה נכונה.

פילי דהוראה

על דבר מה שעלה על שולחן היכל הוראה אצל מוריני שליט"א מאחד אודות המנהג שנהגו לחלק ח"י ראטל לסגולה באתרא קדישא דמירון ביום ל"ג בעומר לסגולה בהרבה עניינים ורבים נושעו והוא סגולה בדוקה, וכיון שאכשר דרא ועל אף ריבוי האנשים העולים למירון מידי שנה בשנה נתרבו גם מחלקי ח"י ראטל ועלה בדעתם של כמה ממחלקי ח"י ראטל שיש לעשות החלוקה גם בעת העליה עצמה דהיינו בשעת הנסיעה בשעה שנפשם של הנוסעים תתמוג ומצפם

להיראות בקודש פינמה והרבה פעמים אורכת השעה זמן רב מפני ריבוי הנוסעים בלי עין הרע, ועל כן רוצים לחלק ח"י ראטל לא דוקא במירון אלא בנסיעה לשם שעל ידי זה יוכלו לשפוך שיחם על הציון בעוז ותעצומות לפעול הישועות הנצרכות להם. ונפשו בשאלתו אם יש שנדרש שיחלק ח"י ראטל על הציון באתרא קדישא מירון אם יחלק ח"י ראטל בעודם בדרך אם יצא חובת נדרו. ואמר לו מוריני הרב שליט"א שאף שבנדרים הלך אחר לשון בני אדם וכשאומרים שיחלקו על הציון

במירון לכאורה יש מקום לומר שכוונתם בדרך כלל שיחלקו באתרא קדישא דמירון דוקא, מכל מקום כיון שתכלית החלוקה ביום ל"ג בעומר היא להרוות הצמאים בעת שפכם שיח בהר על הציון בהכרח שאין כוונת הנודרים שחלוקת ח"י ראטל דוקא בעמדם על הציון משם אלא כונת לשונם שיחלקו ח"י ראטל לכבוד התנא האלקי ביום ל"ג בעומר והכוונה לכל אלו שעולים אל הציון וגם הם בכלל הנדרין חילוק אלו נמצאים בארבע אמות של הציון הקדוש לבין אם נמצאים בדרכם אל הציון דגם זה נכלל באמירתם שמחלקים על הציון.

הלכה והוראה בישראל

מתוך מכתב תשובה להלכה ממוריני הגאב"ד שליט"א לחכם אחד ובו הוראות נחוצות לאבות שעושים חלאקה לבניהם שלא יעברו על לאו דאורייתא של "לא תקיפו פאת ראשכם" שהם הלכות התלויות בהררים בשערה

אל כבוד הרב הגאון הרה"ג ר' ... שליט"א ע"ד אשר העלה מעכ"ת על שולחן ההוראה כאן בבית מדרשו "היכל הוראה" אודות יום ל"ג בעומר הבעל"ט.

הנה בכל שנה ושנה בהגיע היום הגדול יום סגולה נהוגים אלפים בישראל הנ"י להביא את ילדיהם שמלאו להם ג שנים לעשות החלאקה על הציון הקדוש ולעטר את ילדי ישראל בסימני ההיכר של עם ישראל (כידוע יהודי תינו הנ"י מכנים את הפאות בשם "סימנים" כי הפאות הם סימני ההיכר של יהודי וכן כתב בסה"ק בן איש חי לרבינו יוסף חיים מפברד זצ"ל (הרשב"א לפירוש זכור) דהפאות והמילה הם שני סימנים מובהקים בגוף האדם שמעידים על היהדות של היהודי שבהם ניכר שהוא יהודי ולכן נאמר על ישראל בישעיה (ס"א) ונודע בגרים זרעם וצאצאיהם בתוך העמים) כאשר נצטוונו בתוה"ק להניח את פאת הראש כמו שכתוב "לא תקיפו את פאת ראשכם" (ויקרא יט כז), ועל כן ישנם עשרות מוקדים במרחבי אתרא קדישא מרוב בתי חסידים ואנשי מעשה מעמדיים מכוונות התפורה לקהל הקדוש ונכון שיש את רעהו יעוורו והציבור יעוורו אחד את זולתו לעשות התפורה כדת וכדין ולהניח פאת הראש בשיעור הנצרך [בדין זה יש כמה וכמה חילוקי דינים שמחייבים התבוננות שלא להקיף במקום שאסור להקיף ולהלכה יש לחוש לדעת הסמ"ג (ל"ח מצוה ג') דאם חותכים אפילו רק שתי עשרות עוברים על הלאו.

ובאמת שענין זה שאתה מעורר עליו צריך גדולות לא רק בהקפת הקטנים אלא אפילו בהקפת גדולים דביועני ומכירי קאמינא הרבה בחורים אף אלו שמעוטרים בפאות ארוכות והם מקפידים שלא לקצר את הפאות כלל ובאים להיכל הוראה אחר שאחד העיר להם שנהיה לו שהפאות שלהם אינם כהלכה והם עוברים על האיסור והם באים לשאלו אם נכון הדבר שהרי שנים ארוכות שהם נוהגים כך ואף אחד לא העיר להם.

ואמרתי להם שצדקו דברי המעורר אותם כי לא שמו לב שבמקום יציאת השערות צריך להיות נזהר ביותר שלא להקיף בשיעור הרוחב של השערות [ומצי' מאד שמסירים השערות משני צידי הפאה ומניחים השער שבאמצע ומשם מגדלים שער הפאה] ויש להם לידע שבכל פעם שמציינים השער של רוחב הפאה גם כן עוברים על הלאו.

ואחר שנתעוררתי לזה ראיתי לנכון להעלות על הכתב כמה פרטי הלכות בדברים אלו בקיצור ובהלכות פסוקות המיוסד על אדני השו"ע (יורד סימן קפא) והפוסקים וכן מיוסד על פי הציור שצייר מרן הקהילות יעקב זצ"ל [תמונה 8] על פי מה שהורה לו מרן החזו"א זצ"ל (תשובה בספר ארחות רבינו ח"א דיני פאת הראש עמ' רלה) לתועלת הציבור.

א. מקום הפאה [ברוחב ובגובה] מזוית המצח החלק משערות הראש עד אמצע גובה עיגול האוזן בקו יש והוא כשר כד [תמונה 1]

ב. מה שנוהגים להשאיר שערות בגובה הפאות בעיגול מעל הקו הזה הוא משום הידור מצוה וגם כדי שלא יבוא לגזוז משונו משער הפאה עצמה ח"ו מחמת חומר האיסור [עיין ביאור הלכה ס"א רמ"א ד"ה אפילו מספר ישראל] [תמונה 2]

ג. יש שרוצים לקיים הידור המצוה שבסעיף ב' ומניחים שערות בגובה הפאות בעיגול, אולם הם גוזזים קצת מהשער שמחתת הקו ברוחב הפאה סמוך

לאוזן [תמונה 3] והעושים כן לא רק שאין במעשיהם הידור מצוה אלא גם עוברים על לאו ד"לא תקיפו" ד. כמו כן יש שגוזזים גם מן השער שסמוך לגובה המצח - גם הם עוברים על לאו ד"לא תקיפו" [תמונה 4].

ה. יש הרבה מהמון העם שטועים לחשוב שלא דלא תקיפו הוא דוקא באופן שמסיר שער הראש לגמרי באופן שאין פאת הראש ניכרת כלל אבל אם יש שערות ניכרות במקום יציאתו והן גדולות לארכן לא יעברו על איסור דלא תקיפו [שמיששים משני הצדדים מתחת הקו הן מצד האוזן והן מצד המצח] ואדרבה הם שוטים שברוך זו הפאות ניכרים יותר וזה עיקר המצוה ולכן הם מגלים כל ראשם במס' כ"י ששער הפאות יכלול ביותר - ובאמת הם עוברים על הלאו דלא תקיפו [תמונה 5]

ו. יש כאלו שמניחים הפאות מעל האזניים וכדי שהשער לא יתפור הם גוזזים את השער מתחת לקו שסמוך לגובה המצח ומניחים את השער שסמוך לאוזן מחמת חוסר ידיעה והם עוברים על הלאו דלא תקיפו [תמונה 6]

ז. הרבה לידים ששערות ראשם גדולות במצח לכיוון הפאות וכל השער הוא נחשב לפאת הראש [אפילו שיש מרחק רב בין המצח לבין האוזן יותר משאר הילדים ולפעמים הוא רחב כפסלים משאר ילדים] [תמונה 7] אבל מקום עפ"י דין כל המקום הוא נחשב לשער הפאה שאסור להסירן ועצמה טובה קמ"ל שברכות העונף יגזוז השער במספר יותר גדול כדי שיינחו שער בגובה של חצי ס"מ ואז אין עוברים על איסור דלא תקיפו.

כל זה עלה בידינו מדברי הפוסקים והגם שיש להאריך ולהרחיב בזה אכמ"ל וזממת קוצר העת לא התייחסנו אלא למה שנוגע להלכה למעשה ביום ל"ג בעומר הבעל"ט לילי החלאקה.

ויהי רצון שלא נכשל ח"ו בדבר הלכה ובברכה שבזכות ההתעוררות שיתעוררו אלפי ישראל לקיים המצוה כהלכתה יעמוד לך ולדורעך ותזכה להרבות בהפצת תורה והלכה בישראל

משה בראנדסדארפר

ההוראה באצבע מורה על המקום המדויק

מקור התמונות נלקחו מספר "פאת זקנן" ברשותו, עם קצת הוספות, המערכת לרפואת אדמו"ר רבי ישראל בן לאה אסתר מוויז'ניץ

זמני קבלת קהל במדבר "היכל הוראה" ביושלים רח' הרב זנופולר 3 טל' 02-5322775

חושב"ק ומוצאי יום טוב	שבת ויום טוב	ערש"ק וערב יום טוב	א-ה מהשעה
10:00 עד 11:00	10:00 עד 11:00	11:00 עד 12:00	10:00 עד 11:00
11:00 עד 12:00	11:00 עד 12:00	12:00 עד 13:00	11:00 עד 12:00
12:00 עד 13:00	12:00 עד 13:00	13:00 עד 14:00	12:00 עד 13:00
13:00 עד 14:00	13:00 עד 14:00	14:00 עד 15:00	13:00 עד 14:00
14:00 עד 15:00	14:00 עד 15:00	15:00 עד 16:00	14:00 עד 15:00
15:00 עד 16:00	15:00 עד 16:00	16:00 עד 17:00	15:00 עד 16:00
16:00 עד 17:00	16:00 עד 17:00	17:00 עד 18:00	16:00 עד 17:00
17:00 עד 18:00	17:00 עד 18:00	18:00 עד 19:00	17:00 עד 18:00
18:00 עד 19:00	18:00 עד 19:00	19:00 עד 20:00	18:00 עד 19:00
19:00 עד 20:00	19:00 עד 20:00	20:00 עד 21:00	19:00 עד 20:00
20:00 עד 21:00	20:00 עד 21:00	21:00 עד 22:00	20:00 עד 21:00
21:00 עד 22:00	21:00 עד 22:00	22:00 עד 23:00	21:00 עד 22:00
22:00 עד 23:00	22:00 עד 23:00	23:00 עד 24:00	22:00 עד 23:00
23:00 עד 24:00	23:00 עד 24:00	24:00 עד 25:00	23:00 עד 24:00
24:00 עד 25:00	24:00 עד 25:00	25:00 עד 26:00	24:00 עד 25:00
25:00 עד 26:00	25:00 עד 26:00	26:00 עד 27:00	25:00 עד 26:00
26:00 עד 27:00	26:00 עד 27:00	27:00 עד 28:00	26:00 עד 27:00
27:00 עד 28:00	27:00 עד 28:00	28:00 עד 29:00	27:00 עד 28:00
28:00 עד 29:00	28:00 עד 29:00	29:00 עד 30:00	28:00 עד 29:00
29:00 עד 30:00	29:00 עד 30:00	30:00 עד 31:00	29:00 עד 30:00
30:00 עד 31:00	30:00 עד 31:00	31:00 עד 32:00	30:00 עד 31:00
31:00 עד 32:00	31:00 עד 32:00	32:00 עד 33:00	31:00 עד 32:00
32:00 עד 33:00	32:00 עד 33:00	33:00 עד 34:00	32:00 עד 33:00
33:00 עד 34:00	33:00 עד 34:00	34:00 עד 35:00	33:00 עד 34:00
34:00 עד 35:00	34:00 עד 35:00	35:00 עד 36:00	34:00 עד 35:00
35:00 עד 36:00	35:00 עד 36:00	36:00 עד 37:00	35:00 עד 36:00
36:00 עד 37:00	36:00 עד 37:00	37:00 עד 38:00	36:00 עד 37:00
37:00 עד 38:00	37:00 עד 38:00	38:00 עד 39:00	37:00 עד 38:00
38:00 עד 39:00	38:00 עד 39:00	39:00 עד 40:00	38:00 עד 39:00
39:00 עד 40:00	39:00 עד 40:00	40:00 עד 41:00	39:00 עד 40:00
40:00 עד 41:00	40:00 עד 41:00	41:00 עד 42:00	40:00 עד 41:00
41:00 עד 42:00	41:00 עד 42:00	42:00 עד 43:00	41:00 עד 42:00
42:00 עד 43:00	42:00 עד 43:00	43:00 עד 44:00	42:00 עד 43:00
43:00 עד 44:00	43:00 עד 44:00	44:00 עד 45:00	43:00 עד 44:00
44:00 עד 45:00	44:00 עד 45:00	45:00 עד 46:00	44:00 עד 45:00
45:00 עד 46:00	45:00 עד 46:00	46:00 עד 47:00	45:00 עד 46:00
46:00 עד 47:00	46:00 עד 47:00	47:00 עד 48:00	46:00 עד 47:00
47:00 עד 48:00	47:00 עד 48:00	48:00 עד 49:00	47:00 עד 48:00
48:00 עד 49:00	48:00 עד 49:00	49:00 עד 50:00	48:00 עד 49:00
49:00 עד 50:00	49:00 עד 50:00	50:00 עד 51:00	49:00 עד 50:00
50:00 עד 51:00	50:00 עד 51:00	51:00 עד 52:00	50:00 עד 51:00
51:00 עד 52:00	51:00 עד 52:00	52:00 עד 53:00	51:00 עד 52:00
52:00 עד 53:00	52:00 עד 53:00	53:00 עד 54:00	52:00 עד 53:00
53:00 עד 54:00	53:00 עד 54:00	54:00 עד 55:00	53:00 עד 54:00
54:00 עד 55:00	54:00 עד 55:00	55:00 עד 56:00	54:00 עד 55:00
55:00 עד 56:00	55:00 עד 56:00	56:00 עד 57:00	55:00 עד 56:00
56:00 עד 57:00	56:00 עד 57:00	57:00 עד 58:00	56:00 עד 57:00
57:00 עד 58:00	57:00 עד 58:00	58:00 עד 59:00	57:00 עד 58:00
58:00 עד 59:00	58:00 עד 59:00	59:00 עד 60:00	58:00 עד 59:00
59:00 עד 60:00	59:00 עד 60:00	60:00 עד 61:00	59:00 עד 60:00
60:00 עד 61:00	60:00 עד 61:00	61:00 עד 62:00	60:00 עד 61:00
61:00 עד 62:00	61:00 עד 62:00	62:00 עד 63:00	61:00 עד 62:00
62:00 עד 63:00	62:00 עד 63:00	63:00 עד 64:00	62:00 עד 63:00
63:00 עד 64:00	63:00 עד 64:00	64:00 עד 65:00	63:00 עד 64:00
64:00 עד 65:00	64:00 עד 65:00	65:00 עד 66:00	64:00 עד 65:00
65:00 עד 66:00	65:00 עד 66:00	66:00 עד 67:00	65:00 עד 66:00
66:00 עד 67:00	66:00 עד 67:00	67:00 עד 68:00	66:00 עד 67:00
67:00 עד 68:00	67:00 עד 68:00	68:00 עד 69:00	67:00 עד 68:00
68:00 עד 69:00	68:00 עד 69:00	69:00 עד 70:00	68:00 עד 69:00
69:00 עד 70:00	69:00 עד 70:00	70:00 עד 71:00	69:00 עד 70:00
70:00 עד 71:00	70:00 עד 71:00	71:00 עד 72:00	70:00 עד 71:00
71:00 עד 72:00	71:00 עד 72:00	72:00 עד 73:00	71:00 עד 72:00
72:00 עד 73:00	72:00 עד 73:00	73:00 עד 74:00	72:00 עד 73:00
73:00 עד 74:00	73:00 עד 74:00	74:00 עד 75:00	73:00 עד 74:00
74:00 עד 75:00	74:00 עד 75:00	75:00 עד 76:00	74:00 עד 75:00
75:00 עד 76:00	75:00 עד 76:00	76:00 עד 77:00	75:00 עד 76:00
76:00 עד 77:00	76:00 עד 77:00	77:00 עד 78:00	76:00 עד 77:00
77:00 עד 78:00	77:00 עד 78:00	78:00 עד 79:00	77:00 עד 78:00
78:00 עד 79:00	78:00 עד 79:00	79:00 עד 80:00	78:00 עד 79:00
79:00 עד 80:00	79:00 עד 80:00	80:00 עד 81:00	79:00 עד 80:00
80:00 עד 81:00	80:00 עד 81:00	81:00 עד 82:00	80:00 עד 81:00
81:00 עד 82:00	81:00 עד 82:00	82:00 עד 83:00	81:00 עד 82:00
82:00 עד 83:00	82:00 עד 83:00	83:00 עד 84:00	82:00 עד 83:00
83:00 עד 84:00	83:00 עד 84:00	84:00 עד 85:00	83:00 עד 84:00
84:00 עד 85:00	84:00 עד 85:00	85:00 עד 86:00	84:00 עד 85:00
85:00 עד 86:00	85:00 עד 86:00	86:00 עד 87:00	85:00 עד 86:00
86:00 עד 87:00	86:00 עד 87:00	87:00 עד 88:00	86:00 עד 87:00
87:00 עד 88:00	87:00 עד 88:00	88:00 עד 89:00	87:00 עד 88:00
88:00 עד 89:00	88:00 עד 89:00	89:00 עד 90:00	88:00 עד 89:00
89:00 עד 90:00	89:00 עד 90:00	90:00 עד 91:00	89:00 עד 90:00
90:00 עד 91:00	90:00 עד 91:00	91:00 עד 92:00	90:00 עד 91:00
91:00 עד 92:00	91:00 עד 92:00	92:00 עד 93:00	91:00 עד 92:00
92:00 עד 93:00	92:00 עד 93:00	93:00 עד 94:00	92:00 עד 93:00
93:00 עד 94:00	93:00 עד 94:00	94:00 עד 95:00	93:00 עד 94:00
94:00 עד 95:00	94:00 עד 95:00	95:00 עד 96:00	94:00 עד 95:00
95:00 עד 96:00	95:00 עד 96:00	96:00 עד 97:00	95:00 עד 96:00
96:00 עד 97:00	96:00 עד 97:00	97:00 עד 98:00	96:00 עד 97:00
97:00 עד 98:00	97:00 עד 98:00	98:00 עד 99:00	97:00 עד 98:00
98:00 עד 99:00	98:00 עד 99:00	99:00 עד 100:00	98:00 עד 99:00
99:00 עד 100:00	99:00 עד 100:00	100:00 עד 101:00	99:00 עד 100:00
100:00 עד 101:00	100:00 עד 101:00	101:00 עד 102:00	100:00 עד 101:00
101:00 עד 102:00	101:00 עד 102:00	102:00 עד 103:00	101:00 עד 102:00
102:00 עד 103:00	102:00 עד 103:00	103:00 עד 104:00	102:00 עד 103:00
103:00 עד 104:00	103:00 עד 104:00	104:00 עד 105:00	103:00 עד 104:00
104:00 עד 105:00	104:00 עד 105:00	105:00 עד 106:00	104:00 עד 105:00
105:00 עד 106:00	105:00 עד 106:00	106:00 עד 107:00	105:00 עד 106:00
106:00 עד 107:00	106:00 עד 107:00	107:00 עד 108:00	106:00 עד 107:00
107:00 עד 108:00	107:00 עד 108:00	108:00 עד 109:00	107:00 עד 108:00
108:00 עד 109:00	108:00 עד 109:00	109:00 עד 110:00	108:00 עד 109:00
109:00 עד 110:00	109:00 עד 110:00	110:00 עד 111:00	109:00 עד 110:00
110:00 עד 111:00	110:00 עד 111:00	111:00 עד 112:00	110:00 עד 111:00
111:00 עד 112:00	111:00 עד 112:00	112:00 עד 113:00	111:00 עד 112:00
112:00 עד 113:00	112:00 עד 113:00	113:00 עד 114:00	112:00 עד 113:00
113:00 עד 114:00	113:00 עד 114:00	114:00 עד 115:00	113:00 עד 114:00
114:00 עד 115:00	114:00 עד 115:00	115:00 עד 116:00	114:00 עד 115:00
115:00 עד 116:00	115:00 עד 116:00	116:00 עד 117:00	115:00 עד 116:00
116:00 עד 117:00	116:0		

לב הלכה

ד"ר יצחק בן-ציון, מנהל מחלקת חינוך ופיקוח הלכה בלשכת ראש הרבנות

אליבא דהלכה

מלאכת מעבד (א)

ח. **מאכלים שמותר למלוח.** מותר למלוח בשר או דג מבושל¹, וביצה², וכן מותר למלוח שאר דברים שאין המלח מועיל לשנות את טבעו וכגון ליתן מלח על פרי האבוקדו (וואקאד³), או על עגבניות חתוכות⁴.

והנה כל זה כשמולחם לסעודה זו אבל אם מולחם כדי להניחה לסעודה אחרת אסור, וכתבו הפוסקים שאם יש סיבה מיוחדת למלוח עכשיו ממה שימליחנו אחר כך סמוך לאכילה, וכגון שלא יהיה לו זמן להכין את הירקות ולמלוחו מותר⁵.

להחזיר העריג או זיתים ומלפפון חמוץ (פיק"ס) במי כבישתם

ט. **הקדמה.** כתבו האחרונים בשר ודגים חיים אסור למלוח בשבת וכל שכן לכבשם⁶, אבל אם כבר נכבשו מלפני השבת מותר לחזור לכבשו בשבת⁷.

י. כתבו הפוסקים על פי הקדמה זו, שאם הוציא דג מלוח כדוגמת העריג או מלפפון חמוץ ממי כבישתו מותר שוב להחזירו בשבת, אבל אם עדיין לא נגמר הכבישה ורוצה להמשיך את כבישתו כדי שישביח את טעמו אסור⁸.

למלוח כמה חתיכות של צנן או שאר ירקות כבצל ושום בשבת⁹.

ה. **מולח רק אחד.** אם מולח אחד אחד ואוכל מיד מותר¹⁰, וכן הוא המנהג שלא להשהות הירק במלח רק אוכלו תיכף ומיד¹¹, והארכנו בזה בהמשך.

ו. **נותן בו שמן.** והנה כל זה בנותן מלח לבד שמעבד הירק ומשנה את טבעו, אבל אם נותן שמן על הירקות קודם נתינת המלח מותר, כיון שהשמן מחליש את כוח המלח¹², ובעזרתו יתברך יתבאר להלן.

סיכום הלכה למעשה בפיוזר מלח על פירות או ירקות

ז. **מאכלים שאסור למלוח.** כתבו הפוסקים שלא ימלח בשבת כל סוגי הירקות שהדרך למולחם, באופן שהמלח מועיל לירק לשנות את טבעו לרככו או להקשותו או להפיג מריחותו, ולכן לא יתן מלח על כל מיני ירקות כגון כרוב, בצל וכדומה, שהם יוצאים ממריחותם ונעשים קשים, וכן לא יתן מלח על חסה (סאלאטי¹³, עלטסעס¹⁴) או על קישואים שהם מתרככים ונעשים כבשים, אלא אם כן נותן שמן מקודם (או תיכף ומיד אחר כך, כמו שיתבאר בעזרתו ית' להלן), או ימלח אחד אחד ויאכל מיד.

הקדמה למלאכת מעבד

א. **המעבד העור על ידי מליחה,** או מולח שאר דברים שהדרך לעבד בהם, חייב משום אב מלאכת מעבד, וכן הדורס על העור ברגלו עד שיתקשה או שמעבד באופנים אחרים חייב משום תולדת מעבד (עי' רמב"ם פ"א מהל' שבת ה"ז).

ב. **מליחת אוכלים אין בה איסור מן התורה** כיון שאין עיבוד באוכלין, מכל מקום אסרו חכמים למלוח בשר ואוכלין בשבת, דגראה ככובש כבשים והכובש אסור מפני שנראה כמבשל¹⁵, ועוד, מפני שעל ידי המלח מתרככים או מתקשים הירקות ומשנים את טבעם והוי תיקון דומה למעבד¹⁶, ולהלן יתבאר בעזרתו יתברך הלכותיה ופרטיה.

ג. וכן אסרו חכמים לעשות הרבה מי מלח בידח לתת לתוך הכבשים מפני שדומה לעיבוד, ואם נתן לתוכו שני שלישי מלח אסרו לעשות ממנו אפילו מעט, מפני שנראה כעושה מוריים לכבשו בו דגים¹⁷, ובעזרתו יתברך יתבאר בהמשך.

הקדמה בדן של נתינת מלח על ירקות בשבת

ד. **הקדמה.** כתב בשולחן ערוך (ס" ש"א ס"ג) אסור

א. ע"ר מב"ם (פ"ב מהל' שבת ה"ז). ב. ע"ר רש"י (שבת ק"ח ע"ב ד"ה אין מולחין). ג. ע"ר שו"ע (שם ס"ב). ד. ע"ר ט"ז (שם ס"ב). ו. מ"א (שם ס"ד). ז. ע"ר שו"ע (שם ס"ד). ח. ע"ר שו"ע (שם ס"ה). ודווקא למלוח כדי להניחה אסור, וע"ע שו"ע הרב (שם ס"ה) דמותו למלוח כיון שאין המלח מועיל לשנות את טבעו. ט. ע"ר שו"ע (שם ס"ג). שאין הדרך לעשות מהן כבשים, ועוד, דאין מועיל להם כל כך (ע"ר מ"א שם ס"ה). י. ע"ר שו"ע (פ"א ס"ב). וע"ר דאסור ליתן מלח על שלמות, כיון שהדרך לכבשן כך. יא. ע"ר שו"ע הרב (שם ס"ה) בזה"ל יוש מי שאומר שאם יש איזה צד שטוב לו שימליחנו עכשיו ממה שימליחנו אחר כך סמוך לאכילה, כגון שעכשיו הוא חם קצת ויקבל המלח בטוב יותר ואין איסור בדבר¹, ומוסיף עוד בסוגריים "ויש לסמוך על דבריהם להקל בדברי סופרים אם צריך לכך", וע"ר משנ"ב שם ס"ב (כ"א). יב. ע"ר מ"א (שם ס"ד). יג. ע"ר מנחת שבת (ס"ב פ"ה) דכשם שאין בישול אחר בישול אין כבישה אחר כבישה, אבל כבישה אחר בישול אסור כיון שמתקנה עכשיו באופן אחרת מהבישול הקודם וכדוגמת צליה אחר בישול. יד. ע"ר מ"א (שם) שאוסר להדיח בשר חי בשבת, אף שהוא יום שלישי שלו ואסור לשלו לעולם כיון שאינו צורך היום, ואוסר אפילו על ידי נכרי, וע"ע משנ"ב (שם ס"ב כ"א) מה שהאריך בנידון זה בדעת החולקים, אבל לקצב דיש לו הפסד מרובה לכו"ע יש להחזיר, וע"ש.

תשובה בהלכה

סעודות שבת. וכן בסעודות שבת קודש שאוכלים כאחד ונכנסים לחדר האוכל על דעת לאכול יחדיו, חייבים בזימון, אפילו שיושבים בשני שולחנות נפרדות (שו"ת מנח"י שם).

עם בחור משיעור אחר. וכל מה שכתבנו ששלושה שאכלו יחד יכולים להצטרף לזימון ומצוה יש להדר אחר זימון (אף שאינם חייבים בזימון) אינו אלא באופן שיש לבחורים אלו היושבים יחד קשר ושייכות, אבל אם אין להם שום קשר ושייכות ורק במקרה נתישבו יחדיו וכגון בחורים משיעורים אחרים שאין להם שום קשר ושייכות, אינם צריכים להצטרף יחדיו לזימון אף מצוה אין להם להדר אחר זימון (מפי גדולי תורא).

יחדיו מדי יום ביומו, אפילו שכללי חדר האוכל היא שיכולים לאכול בשעה שרוצים עד השעה הקבועה שנסגר חדר האוכל וכנ"ל הרי הם חייבים בזימון, כיוון שהבחורים האלו נכנסים על דעת לאכול יחדיו (והגדרת "בחורים האוכלים יחדיו" היא, שאם אחד מחברי החבורה בחסר יום אחד מלאכול יחדיו שואלים בשלומו מדוע לא הגיע היום לאכול יחדיו, ע"י האת הברכה הנ"ל).

תקנת הישיבה לאכול יחדיו. שלושה בחורים אוכלים יחד בחדר האוכל שבישיבות הקדושות בארוחת רגילה, וכללי הישיבה היא ששולחים הידיים כאחד ומתחילים סעודת הבוקר יחדיו וכדומה וכדרך הרבה ישיבות קטנות בזמננו חייבים בזימון (ע"י שו"ת מנח"י ח"ח ס"ח).

האם בחורי ישיבות חייבים בזימון בחדר האוכל

תשובה: תלוי בכמה עניינים וכמו שיתבאר להלן. **תקנת הישיבה לא לאכול יחדיו.** שלושה בחורים אוכלים יחדיו בחדר האוכל שבישיבות הקדושות בארוחת רגילה, וכללי הישיבה היא שאין נוטלים הידיים כאחד אלא כל אחד נוטל ידיו בשעה שרוצה ואין נכנסים על דעת לאכול יחדיו (וכדרך רוב הישיבות גדולות בזמננו) אינם חייבים בזימון אלא יכולים להצטרף לזימון ומצוה יש להם להדר אחר זימון, ואסור להם להצטרף ולברך "אולקינו" בעשרה (ע"י וזאת הברכה פרק י"ד, בשם הרבה פוסקים זמננו). **אוכלים בקביעות.** שלושה בחורים אוכלים

שליח הממונה להתפלל על קברי צדיקים האם מותר לילך פעמיים ביום אחד

הוכחה כן מדברי רבי
יהודה החסיד להתייר

דברי המגן אברהם בענין
לילך לבית החיים

ובשורת ישמח לב (א"ח סי' ק"ב) דן בזה, וכתב דלכאורה לפי פשוט דברי מגן אברהם (שם) שכתב כן בשם כתבים, היה איסור אפילו לשליח לילך שני פעמים על קבר אחד, אמנם מה שהביא מגן אברהם בשם הכתבים נמצא בצוואת רבי יהודה החסיד (אות י"ב) בזה"ל "לא ילך אדם על קבר אחד ב' פעמים ביום אחד, אלא יבקש שכל מי שמתפלל בעד עצמו יבקש כל רצונו ובקשותיו בפעם בראשון ולא יחלק בקשותיו ותחנותיו לכמה הליכות, מכללל משמע דמי שהולך בשליחות אחרים ובשעה שעמד בפעם הראשון לא ידע שיצטרך לילך להתפלל עוד הפעם בשביל אחר אין קפידא בדבר, ובפרט שיש לילך בזה אחר המשלח לא אחר השליח, ויש להתייר לעני שעניו נשאות לפרנסה זו (וע"פ בשרת ישמח לב שם).

היוצא להלכה

אין לילך על קבר אחד שני פעמים ביום אחד, אבל האיש שפינסתו לילך להתפלל על קברים, מותר לו לילך להתפלל על קבר אחד אפילו שני פעמים ביום אחד. ומצוי הרבה באנשים התורלים בשליחות קופות צדקה שמותר להם לילך להתפלל על קבר אחד אפילו שני פעמים ביום אחד.

מציינו הרבה אופנים ודרכים באופן הנכון להשתטח על קברי הצדיקים, בשולחן ערוך (סי' תקפ"א סעי' ד') כתב לעניין ערב ראש השנה, "ויש מקומות נוהגין לילך על הקברות ולהרבות שם בתחנות ונותנים שם צדקה לעניים", וכתב ע"ז במגן אברהם (שם סי' ט"ז) "לילך על הקברות ולהשתטח על קברי הצדיקים שם (מהר"ל הל' ראש השנה ע"י רע"א), וכן הוא בגמרא (פסטה ל"ד ע"ב), ויפיק הקברות כדאיתא באגודה (סוף מסכת שמחות)".

והוסף המגן אברהם (שם) "אין לילך על קבר אחד ב' פעמים ביום אחד", ומקורו מכתבי האר"י ז"ל (שפמי המצות סוף פרשת ויחי).

האם יתפלל להקב"ה בזכות הצדיקים או יבקש מהצדיק שיעורר רחמים עליו

וישנו הרבה מנהגים בהשתטחות על קברי צדיקים, ראשית נביא מה שכתבו הפוסקים בשם מהר"ל (הלכות תענית ע"י ע"ד) "המתפלל על קברי הצדיקים אל ישים מגמתו נגד המתים, אך יבקש מהשם יתברך שיתן עליו רחמים בזכות הצדיקים שוכני עפר" (ע"י משנ"ב שם סי' כ"ז), אמנם כבר כתב בפרי מגדים (רא"ש שם) "ובסידור מענה לשון יש תפילות מה שאומרים על הקברים, משמע קצת שמבקשים מאת הנפש שיליץ טוב בעדינו", וכן כתב בשו"ת מנחת אלעזר (ח"א סי' ס"ח) להוכיח מגמרת ומדרשים שמצווה יש להתפלל על קברי הצדיקים ולבקש מהם שיעוררו רחמים שימליצו טוב בעד החיים, וכמו שמצינו שיוסף השתטח אצל קבר אמו, וכלב שהשתטח בחברון (סוף ל"ד ע"ב), והאריך בזה הקדוש (פ' אחרי דף ע') שאין בזה מושג דורש אל המתים ח"ו (וע"פ בשרת מנחת יצחק ח"י סי' ב"א).

יש לדון בשליח להתפלל האם לילך על קבר צדיק שני פעמים ביום אחד

אמנם יש לדון באחד שהולך בשליחות אחרים להתפלל על קברי צדיקים, והלך על קבר אחד בבוקר והתפלל שם, ושוב שלחו אחר על אותו קבר, האם מותר לו לילך.

שמן קודם מליחת הירקות

יא. הבאנו בהקדמה שאם נותן שמן על הירקות קודם נתינת המלח מותר, כיון שהשמן מחליש את כוח המלח, וכן יכול ליתן שמן מיד לאחר נתינת המלח על הירקות, אבל יזהר לתנו מיד אחר המליחה כדי שלא ישהה עם המלח עד שיקבל את טעם המלח ויתרכך או יתקשה.

יב. יש שכתבו שמן הנכון שיתן השמן קודם נתינת המלח, כדי שלא יבוא לידי מכשול וישכח ליתן השמן תיכף ומיד אחר המליחה.

יג. שאר משקים או מים. יכול ליתן גם שאר דברים כדוגמת חומץ או מי לימון ושאר משקים, וכן יכול ליתן גם מים כדי להחליש את כוח המלח שעל הירקות (ע"י משנ"ב שם סי' י"ד).

יד. מלוח הרבה. אם נותן שמן מקודם מועיל רק כשנותן מעט מלח כדי להשביח הטעם, אבל אם נותן הרבה מלח על הירקות אינו מועיל כלום מה שנותן השמן על הירקות, כיון שאין הרטיבות של המים או השמן גורמים להחליש כוח המלח (ע"י מנורה הסודות שם סי' ו').

טו. סלט ירקות (וע"פ שט"ב סע"א ט"ז), או סלט בציצים ובצלילים (א"ע"י מ"ט צו"ב). אם רוצה ליתן מלח בתוך סלט ירקות או בתוך אייער מיט צו"ב, צריך ליתן מקודם שמן או חומץ, דאין למלוח חתיכות הצלילים אלא אם כן כבר עירבו בשמן, ויש שכתבו שאם כבר עירבו הצלילים עם הביצים, מותר למלוח אפילו אם אין בהם שמן.

טז. בדיעבד. אם נתן השמן זמן הרבה לאחר שמלח הירקות בדיעבד, כתבו הפוסקים דמותר לאכול הירקות, דאיסור שוגג דברבנן מותר באכילה, ואם תפס את עצמו מיד ישפוך תיכף על הירקות שמן או שאר משקין שאין בו איסור וכמו שכתבנו לעיל, [ועיין בהערה שהבאנו מעשה רב ממרן התפ"ח חיים זצוק"ל שהחמיר על עצמו מלאכול, ובודאי אין זה רק ממדת חסידות].

טז. ע"י משנ"ב (שם סי' י"ד). טז. ע"י ערוה"ש (שם סעי' ל"א). וע"י קצוה"ש (סי' ק"ח ס"ה). יז. אבל למלוח הביצים לבד מותר. יח. כיון דרובו בציצים אין בו משום מעבד, דהרי אינו מגיע להבצלים רק טעם קלוש, וכן אין הדרך לכבוש בכשים באופן זה. יט. ע"י קצוה"ש (שם). כ. ע"י קצוה"ש (שם) "ושמעתיה מהיקד"ר שמואל חיים קבלקין נ"י שבהיותו בראדן אצל המשנה ברורה זצוק"ל ראה מעשה שישכח המשנה ברורה ופיוזר בשבת קודש מלח על חתיכת צנון שעמדו לפניו, ותיכף ומיד נזכר והרחיק מלפניו את הקערה עם הצנון ולא אכלה, ופשוט דמדת חסידות נהג בעצמו לצאת את דעת הפיי מוגים הובא בבדי השולחן לעיל סי' קכ"ד, והא דלא נתן חומץ תיכף דבכה"א גונא שרי, אפשר דלא היה לפניו חומץ או שמן, וגם אפשר דלא רצה לסמוך על המנהג להתייר בנותן שמן אחר כך, וע"י ש עור מה דשקלי וטרי בדעת מרן המוש"ב זצוק"ל.

חלק מהגליון נתנדב ע"י ידידנו
הרה"ג ר' אברהם פולק שליט"א
בז"פ

לרגל הולדת בנו למז"ט
ויה"ר שידלו לתורה ולחופה
ולמעש"ט

בעזרתו יתברך לאחר בקשת הרבה חתנים סדרת בתקופה
הקרובה עוד סדרת שיעורים. בהלכות התפילות לאורך במלכות
מידי יום ביומו ומדי שבת בשבתו הלכה למעשה

על ידי המגיד שיעור הנועד פה מפיק מרגליות
הרה"ג ר' **שמואל בנימין זינגער** שליט"א
בעמ"ס בשבילי הלכה - שנה ראשונה
בעל הגליון המפורסם 'לב הלכה'

סדרת השיעורים
בשכונת עזרת תורה יתחילו סדרת השיעורים ביום שני
פרשת אמור, למשך ארבע שבועות בימי שני ורביעי
בשעה 8.15 - 9.00 בערב
בשכונת מקור ברוך יתחילו סדרת השיעורים ביום שלישי
פרשת אמור, למשך ארבע שבועות בימי שלישי ורביעי
בשעה 2.45 - 3.30 באחרונה

הנושאים שידברו בשיעור:

א. הלכות התפילות לשבת (ש"ה) חזרה והטמנה, הלכות נרות, מוקצה בורר (ועד)	ה. הלכות טבילת כלים ה. הלכות מעשר בספים ו. הלכות עטיפת התפילת ז. עיקרי הלכות מנחה ח. הלכות חלה ט. הלכות ריבית (על ידי אחד מרבי בית הוראה לעניני ריבית)
--	--

להירשם ולויתר פרטים אפשר לפנות
אל מספר טלפון 058-3205942

שיעורי הלכה

הרה"ג רבי מנחם מענדיל גי"צ שליט"א

שואל: בבורר חסדי ישעיה אשדוד

פרשת אח"ק תשפ"ה

עניני ספירת העומר

♦ נוסח הספירה בספירת העומר ♦

בדין הסופר חיוס יום י"ד לעומר וכדומה

ג. והנה בחק יעקב שם הביא שהכנסת הגדולה הביא מחלוקת הפוסקים באופן שספר בנוסח כזה היום י"ד ימים לעומר וכדומה האם יצא או לא, ולכא' היה נראה דלא גרע ממה שהסכים המג"א לדעת הראב"ה עכ"פ לענין דיעבד שאם הזכיר ביום השמיני בנוסח היום שבוע אחד ויום אחד לעומר שיצא, והרי סברת המחמירים שבאופן שהזכיר המספר בראשי תיבות לא יצא היא לכאורה, מכיוון שאין דרך בני אדם להזכיר סך מנין אלא באופן של מספר ואע"פ שלפעמים כן מזכירים כן, מכיון דאין הרגילות להזכיר כן לא יצא, והרי לפי"ז גם באופן שהזכיר בנוסח היום שבוע אחד ויום אחד ג"כ שייך לומר דמהאי טעמא לא יצא מכיון שרגילות להזכיר מנין של ימים ע"י צירוף של שבועות וימים וכגון באופן שירצה למנות היום עשר ימים שיזכיר היום שבוע ושלושה ימים, אלא מוכח דאעפ"כ אמרינן מכיון שלפעמים כן סופרים באופן כזה, לכן נחשב שספר כצורה של ספירה, ומעתה יש לעיין בסברת החק יעקב שהביא את דברי המג"א הנ"ל להלכה ושוב הביא ב' דעות לענין ספירה באופן שמזכיר המנין בר"ת, ומוכח דנסתפק בזה להלכה וצ"ע.

בדין הסופר חיוס ארבעים חסר אחת וכדומה

ד. והנה בדין הסופר בר"ת היה נראה לדמותו לדברי המ"ב כאן בסקי"א שמביא בשם האחרונים דאם אמר בלשון אחר וכגון ביום שלשים ותשעה אמר היום ארבעים חסר אחת יצא עיי"ש, והנה מקור הדין הוא בחידושי הגרעק"א בשו"ע שם שכתב וז"ל "אם סופר בדרך עשרים חסר אחת יצא שו"ת פרי הארץ להרי"מ מזרחי" עכ"ל, ובהליכות שלמה פסח (פי"א ה"ד בהערות שם) הביא שמקורו היא תשובת מהר"י מולכו ומבאר שם הטעם כאן דמצינו מנין כזה בלישנא דקרא ובלישנא דמתני' ומציין שם בפרי הארץ גם לדברי הרא"ש (פסחים פ"י ס"י מ' וז"ל "שכן דרך המקרא שמגיע המנין לסכום עשרות פחות אחת מונה אותו בחשבון עשירית ואינו משגיח על חסרון האחד" עכ"ל, ומעתה היה מסתבר לומר דלדעת המ"ב יהא מותר לספור בר"ת דמכיון דמצינו בלישנא דמתני' שמונה מספר מסוים בצורה של אותיות בר"ת לכן הזכרת המנין של הספירה באופן שמזכירו בר"ת הוי צורה ראויה של ספירה ויצא ידי חובתו.

א. בפכ"ג פט"ו ו"ספרתם לכם ממחרת השבת וגו'", כתב המחבר בסי' תפ"ט ס"א ו"סופר הימים והשבועות כיצד ביום הראשון אומר היום יום אחד עד שמגיע לשבעה ימים ואז יאמר היום שבעה ימים שהם שבוע אחד וביום שמיני יאמר היום שמונה ימים שהם שבוע אחד ויום אחד וכן עד שיגיע לארבעה עשר יאמר היום ארבעה עשר ימים שהם שני שבועות" וכתב המג"א בק"ד בא"ד "ואם מנה שבועות לבד נמי יצא כמו שכתב הטור" עכ"ל, ובחק יעקב כתב ע"ז "וכוונתו כמו שכתב בשם אבי העזרי (ראב"ה פ"א סימן תקכ"ו) דביום שמונה יאמר רק היום שבוע אחד ויום אחד ואין צריך לומר היום שמונה ימים שכבר מנאם בשבוע שעבר וכן ביום ט' עד שמגיע לארבעה עשר יאמר היום ארבעה עשר יום שהם שני שבועות וביום ט"ו יאמר היום שני שבועות ויום אחד וכן לעולם עכ"ל, מה שאין כן אם ביום ד' או ביום ארבעה עשר לא הזכיר הימים אפשר דלא יצא וכן כתב גיסי הרב בספר אליהו זוטא בשם רבינו ירוחם (נתיב ה' ח"ד מ"ה א') עכ"ל החק יעקב, וכן ביאר המחצית השקל בכוונת המג"א.

החילוק בין הסופר חיוס שבוע לעומר לחיוס שבוע ויום אחד לעומר

ב. והנה יש להתבונן בטעם החילוק בין האופן שהזכיר ביום השמיני בנוסח היום שבוע אחד ויום אחד יצא עכ"פ בדיעבד, לאופן שהזכיר ביום השביעי בנוסח היום שבוע אחד לעומר דבזה נוטה החק יעקב דלא יצא, הרי כמו שבאופן שמזכיר שהיום שבוע אחד ויום אחד יצא ידי חובת הזכרת מנין הימים מכיון שע"י מנין זה מבורר גם מנין הימים, א"כ נימא שגם באומר "היום שבוע אחד לעומר" יצא יד"ח דהרי גם באופן שמזכיר בנוסח היום שבוע אחד לעומר, מבורר כוונתו לומר שכיום נשלם שבוע בדיוק וממילא מבורר גם כמה מנין הימים היום, ונראה לבאר דהחילוק היא דבאופן שמזכיר היום שבוע אחד לעומר אינו ניכר שמתכוון להזכיר בספירה גם ענין הימים אלא נראה דכוונתו להזכיר רק שכבר עבר שבוע, וא"כ אפשר שחז"ל הקפידו שנוסח הספירה תהא באופן כזה שיהא ברור מהנוסח מה הוא מתכוון לספור, משא"כ בסופר בנוסח היום שבוע אחד ויום אחד לעומר מכיון שבכה"ג ברור שכוונתו להזכיר ג"כ מנין הימים ולא רק מנין השבועות, לכן סובר ראב"ה דאפשר לספור כן לכתחילה ולדעת המג"א אפשר לסמוך ע"ז עכ"פ בדיעבד.

זכיתי להבין למה לענין מנין בר"ת המ"ב מסתפק לדינא, ובדין המונה בנוסח של ארבעים חסר אחת וכדומה הכריע כדעת האחרונים דיצא ידי חובה, וקשה הלא בשניהם שייך הסברא דמכיון דבלישנא דקרא מוזכר המנין בצורה כזו יש להחשיבו לספירה וצ"ע.

♦ חזו"ב נשים בספירה ♦

החג, ושם החג מורה עליו שהוא חג שנעשה אחרי ספירת השבועות וא"כ יש להוסיף דגם ספירת הימים נחשבת למצוה שהזמן גרמא, עפ"ד הרמב"ם ועוד שסוברים שמצות ספירת הימים וספירת השבועות נחשבת למצוה אחת, והרי אם החלק של המצוה של ספירת השבועות נחשבת לזמן גרמא, ולכן מכיון שאי אפשר לקיים החלק של ספירת הימים רק אם ספר השבועות, א"כ כשיש סיבה לפטור נשים מספירת השבועות מכיון שחלק זה נחשב לזמן גרמא, א"כ אין לחלק ולומר שבספירת הימים יש לחייבם, משום שחלק זה הוי מחמת קרבן העומר ולא מחמת חג השבועות וממילא חלק זה אינו מצוה שהזמן גרמא, דמכיון שא"א לקיים מצות הספירה כשסופר מנין הימים לבד, א"כ מכיון שפטורות ממנין השבועות שנחשב לזמן גרמא פטורות גם ממנין הימים.

האם ספירת הימים הוי הכשר לספירת השבועות

ד. ובעוד אופן נראה לבאר הטעם דנשים פטורות גם ממנין הימים דס"ל דמנין הימים הוא רק כהכנה למנין השבועות וכפי שביאר בשו"ת להורות נתן (חאו"ח סי' ל"ב) את דברי הטור בשם י"א שאינו צריך למנות ימים אלא עד ז' ימים, ואח"כ ביום השמיני אומר היום שבע אחד ויום אחד ואינו צריך לומר היום שמונה ימים עכ"ד, וביאר הלהורות נתן הסברא בזה דמכיון שמנין הימים רק לצורך חשבון השבועות ולכן כשהגיע לחשבון של השבועות די בכך שיעשה החשבון לפי השבוע, ולפי"ז יומתק היטב דנשים שפטורות ממנין השבועות שהוא מצוה שהזמן גרמא ודאי שפטורות ממנין הימים שהיא רק מחמת מנין השבועות.

ה. אלא שלכאורה משמע דלהרבה הראשונים ספירת הימים אינו רק הכשר והכנה לספירת העומר, דהנה הביאור הלכה ריש סי' תפ"ט מביא מכמה הראשונים שמדין תמימות חייבים לספור בלילה, ואם לא עשה כן הפסיד הספירה באותו יום, ואם נאמר שספירת הימים הוי רק מחמת ספירת השבועות דוקא אין שום סברא לספור דוקא בלילה, אלא שפשוט שס"ל שספירת הימים הוא ענין לעצמה, אלא שעכ"ז י"ל שמנין הימים והשבועות מעכבים זה את זה.

ה. אלא שמצאתי בביאור הלכה בס"ב ד"ה מונה שמביא מחלוקת הפוסקים האם במנה בראשי תיבות כגון שאמר היום ב' ימים האם יצא ודברי החק יעקב שמסיק דכיון דלרוב הפוסקים עיקר ספירה בזמן הזה היא רק מדרבנן אין להחמיר מספקא ויחזור לספור בלא ברכה עיי"ש, ולא

א. הרמב"ן בקידושין ל"ד כתב דמצות ספירת העומר נשים חייבות מכיון דאינה נחשבת למצוה שהזמן גרמא, ותמחהו עליו הלא המצוה נוהגת בין פסח לשבועות ומהיכי תיתי שלא ייחשב למצוה שהזמן גרמא, ובדברי יחזקאל (סי' מה אות ד') מבאר דהא דמונין מט"ז ניסן אינו מצד עצם הזמן שהוא המחייב במצות ספירה, אלא משום דכתוב בקרא וספרתם לכם... מיום הביאתכם את עומר התנופה, ואילו היה זמן הבאת העומר בזמן אחר, היו מחייבים לספור בזמן אחר, נמצא דמה שסופרים בין פסח לשבועות אינו מחמת הזמן המסויים שבין פסח לשבועות, אלא כעין מקרה מחמת שבאותו זמן הביאו את העומר ובכ"ה לא חשיב מצוה שהזמן גרמא עכ"ד, וכ"כ בפירוש הגרי"פ פערלא על רס"ג בסוף המבוא, אולם הרמב"ם (פ"ג מתו"מ הכ"ד) כתב שנשים פטורות מספירה, וכ"כ בסה"מ (מ"ע קס"א) ובחינוך (מצוה ש"ו) וביארו הכס"מ ובקריית ספר הטעם דהוי מצוה שהזמן גרמא וכ"כ להלכה במג"א סי' תפ"ט סק"א ומסיים וימיהו כבר שוויה עלייה חובה.

ב. ונראה לבאר סברת הפוסקים לנשים מספירה שלמדו דכן נחשב למצוה שהזמן גרמא, עפ"ד השפת אמת מנחות ס"ו שביאר שהמצוה לספור הימים הוא משום הקרבת העומר, משא"כ המצוה לספור שבועות הוא מחמת חג השבועות, דהנה בפר' אמור (כג, טו) כתוב "וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאתכם את עומר התנופה שבע שבתות תמימות תהינה עד ממחרת השבת השבועות תספרו חמישים יום" ומוכח דלקרבן חייבים ספירת ימים ושבועות, ואילו בפר' ראה כתוב "שבעה שבועות תספר לך מהחל חרמש בקמה תחל לספר שבעה שבועות ועשית חג שבועות לה' אלקיך" ומשמע דספירת השבועות הוא כהכנה לחג השבועות, עיי"ש בשפת אמת מה שביאר בזה סברת אמימר שבזה"ל ליכא חיוב לספור שבועות.

האם ספירת העומר הוי מצוה שהזמן גרמא

ג. ומעתה יש לבאר דלכן מצות ספירת העומר נחשבת לזמן גרמא מכיון שספירת שבעה השבועות מיום ט"ז ניסן והלאה הוא מחמת שאז דוקא הוא הזמן המוכשר לגרום שעי" ספירת השבועות באותו זמן דוקא יוכלו אח"כ לחוג את חג השבועות בזמן המסויים שהתורה קבעה לחוג את

ניתן לקבל את הגליון במייל: s963096@gmail.com

הגיליון י"ל ע"י כולל הכנה לשבת 'חסדי ישעיה' אשדוד

ע"י שומע לקחו של ראש הכולל מורינה רח"ג רבי מנחם מענדל גייגר שליט"א בעמח"ס תורה ושב

להערות ותגובות והנצחות פלא' 0533107868 או באמייל s963096@gmail.com

• א הכנה צי שבה קודש מוש לימוד התורה •

במשעולֵי החסידות

להבין ולהשכיל בדברי רבותינו תלמידי בעש"ט הקדוש

גליץ סג' | פרשת אחו"ק תשפ"ה

קדושים תהיו – מחשבה ומעשה

עד שלא ידמה בעצמו שיש כאן שום בריה רק הבורא ברוך הוא וזהו עיקר התבודדותו. וגם בעת דברו עם בני אדם פחותי הערך לא יתערב נפשו עמהם רק יהיה פרוש במחשבתו מהם ויחשוב ברוממות אלהותו יתברך. וזהו פירוש הפסוקים הנ"ל **שפרשה זאת נאמרה בהקהל דוקא לכל עדת בני ישראל...** וגם בעת דברו עם בני אדם פחותי הערך לא יתערב נפשו עמהם רק יהיה פרוש במחשבתו מהם ויחשוב ברוממות אלהותו יתברך.

ובשפת אמת קדושים תרמ"ג, עוד הוסיף לקבוע בואת מסמרות: 'שאין יכולים לזכות לקדושה אלא על ידי הביטול לכלל ישראל'. ושהקדושה המושגת מאחדות עם הכלל גבוהה יותר מקדושה האישית המושגת מקיום המצוות. וכל בית המקדש השני היה עומד רק מכוח האחדות ונחרב משנאת חנים – לא כעונש אלא מפני שבטלה סיבת קיומו. יעו"ש"ב.

חיבור והתבדלות: וכדי שיהיה המאמר נקרא גם בפ"ע, נצרך לחזור שוב על מה שהבאנו בגליון ס"א פ' שמיני, שפירוש המלה קדושה היא בעלת שני משמעויות הפניות. **חיבור** מצד אחד ו**התבדלות** מצד שני. דהיינו **חיבור** וקישור דבר מסוים שהוא חפץ או מעשה וגם מחשבה ודיבור של אדם, אל ענין מסוים אחד, באופן בלעדי ו**מתבדל** משאר העניינים, עד שהוא בעצמו נעשה קדוש ומקודש לשם זה. כמו אשה המתקדשת לאיש ומתחברת אליו בלבד ו**מתבדלת** ונפרשת מכל שאר העולם, ונקראת 'מקודשת'. ובלשון זמננו, כמעט בכל מקום אפשר להתחיל את המלה קדושה במילה חיבור או קישור. וכבאוהב ישראל פ' קדושים.

דתיבת קדושה מורה על **התבדלת והפרשה...** ועי"ז שהארם מבדיל ומפריש את עצמו מחלק הרע ומואסו בלבו ועושה סיגים וגדרים לאיבריו ולחושיו שלא ישוב עוד לכסלה. מזה יוכל לבוא לבחי' קדושה. שהוא מורה ג"כ על **הזמנה ודביקות**, היינו שמזמין את עצמו ומכין לחדריק עצמו בהשי' שהוא הטוב האמיתי. ובזה ממשיך עליו קדושה מלמעלה.

ולכן [ע"פ שפת אמת קדושים תרנ"ה, וגם באמרי אמת] ישנם במציאות שלושה יכולות של קדושה הבנויים על **חיבור והתבדלות**, שעליהם מושבים המלאכים ומצטרפים אליהם בני ישראל באמרו ג"פ קדוש קדוש.

א' קדושת המלאכים. שרק הם עצמם מחוברים לגמרי לתפקידם וקדושתם המתאפשרת רק מפני שהם נבדלים מכל הגשמי מעצם בריאתם ומציאותם, ואינם יכולים לחבר שום דבר אחר לקדושתם. וזה 'קדיש' [רק] בשמי מרומא'.

ב' קדושת ישראל. היכולים מוכח נשמתם, ובאמצעות התורה והמצוות, לחבר ולקדש **בדעתם ומונותם ומעשיהם** גם את גשמייתם שבארץ לעשותם לשם הקב"ה, ולהיבדל מכל מה שאינן שייך לאותו חיבור. ולכן קדושתם מוגבלת רק לדברים ועובדות הנעשים בדעת ובכוונה ע"פ התורה והמצוות. וזה 'קדיש' [גם] על ארעא [על יד] עובד גבורותיה' [תורתו].

ג' קדושת הקב"ה. שהוא בה בעת גם מחובר לכל הבריאה והעולם והוא יסודה ומקימה באחדותו המושפעת אליה שתפעל כולה במידה מסוימת יחידו, וגם נבדל לגמרי ממנה, ומאפשר בכך את תחושתה העצמאית ופועולתה הפרטית הנבדלת כאילו אינה נוגעת אליו. ואלה המת הפכים שאין ביכולת האדם לשאת ולהשיג, ורק לצדיקים גדולים יש להם 'חוש' שביכולתו להיות 'עושי הפכים' אלה. וזה 'קדיש' לעולם {נעלם ונבדל מצד אחד, ונוכח ומחובר מצד שני} ולעלמי עלמאי' [לדורות עולם]. וגם בהגייית שמו של הקב"ה על בו ביטוי ומשמעות דבר נעלם ונבדל, וגם משמעות של הברכה וחיבור לעולמות בקריאה בדורי דורות. וכמו שפירש"י [שמות ג' ט"ז] 'זה שמי לעלם - חסר וי"ו' לומר **העלמיטה** שלא יקרא ככתבו {שהוא הווית כל העולמות}, וזה זכר, למדו **היאך נקרא**. וכן דוד הוא אוהב ה' שמך לעולם ה' **ומך לדוד ודוד**.

יפה ת"ת עם ד"א: ויעודם של ישראל בכלל וכל יהודי בפרט הוא לחבר את הגשמייתם אל הרוחניות, את כל העולם אל הקב"ה. לא רק ללמוד תורה ביגיעה, אלא שכל הגשמייתם תיעשה רק מתוך מעשה של מצווה של הקב"ה. יגיעת התורה צריכה להביא להצלחה ביגיעת החיבור בין הגשמי לרוחני, וכמו שהבאנו באורך בגליון פ' שמיני הנ"ל שרק במעשה המצווה הנעשה על מנת לקיים את הציווי, מתחבר המעשה אל הקב"ה. **החיבור הזה הוא 'קדושתו'.** וכבשפת אמת קדושים תרל"ב.

בואת יבוא אהרן: המשך פרשיות אחרי קדושים הם בענייני הקדושה של הכלל - בעבודת היום הקדוש ביותר יוה"כ"פ - וקדושת הפרט באיסורי הקדושה והמצוות הרבות שבפרשיות אלו. וכבר עמדו גדולי הדורות להבין מה השייכות והתיקון של עבודת יוה"כ"פ על ענין חטא נדב ואביהוא, שבפשטות הפסוקים נלתתה בואת. כמש"כ 'ואל יבוא בכל עת - ולא ימות' רק 'בואת יבוא אהרן' דהיינו בעבודת קרבנות הכפרה על עצמו ובעד ביתו ובעד כל ישראל, וכן בשני השעירים ובגורלם, ובעבודת הקטורת. 'כי בענן אראה על הכפורת'. עבודות שנתחדשו בפרשה זו בנוסף על קרבנות המוספים שהזכירו בפרשת אמור ופנחס. ובשפ"א אחרי תרל"ו, כתב חידוש גדול עד מאוד והוא, שבכל העבודה הקדושה של יוה"כ"פ זכו כלל ישראל רק בזכות נדב ואביהוא, והנתנה חידוש זה ב'אם כן רצון ה' יעו"ש"ב. ואם כן שהיו כה גדולים בקדושתם והיה בעצם רצונם להיכנס אל הקדוש חיוב ותיקון גדול, צ"ל ביותר כיצד ומה היה החיסרון במעשיהם עד שיצאה נשמתם בשריפה, ואפי' צריך להתאבל עליהם ביוה"כ"פ כמש"כ בספקה"ד. ומצינו את אי הבנת עבודת הקדוש של אהרן הכהן גם בעדת קרת שנשפרו בהקרבת הקטורת ברצונם לקרב אליה, אם כן מהו התיקון לחיסרון הזה בעבודת היום של יוה"כ"פ, שהיה צריך לזה וזירו ביותר.

קדושים תהיו: ידוע מאמר הוזהר שהיו בני החברייא של רשב"י שמיחים ביותר כשהגיעו לפרשת קדושים. והסביר זאת הר"ב, כמשל התלמיד הלומד סוגיא ו'שיעור' בפני עצמו ונתוודע לו אה"כ שזה גם אותו ה'שיעור' שלומד גם הרב המלמדו. ובשמועה אחרת, ש'הרב לומד עמו את ה'שיעור'. והדברים נפלאים מהי הסוגיא ומהו ה'שיעור' של הקדושה בפרשה זו יותר מכל מצוות הש"ש, ומת הרבונת והשמחה שגם הרב לומד אותו שיעור, וגם לא כתוב כלל מה מלמד הרב את התלמיד שעמו באותו ה'שיעור', ומדוע לפי זאת 'כל אחד מישראל יש לו חלק בקדושה'.

איתא בזוה"ק, כד מטאן חברייא לפרשתא דא הוה חדאן. ואמר החי' הר"מ ז"ל בשם הר"ב ז"ל, משל לתלמיד שלומד שיעור בפני עצמו, ואה"כ לומד הרבי עמו זה ה'שיעור', שאז הוא שמח בזה. וכן כאן, קדושים תהיו כי קדוש אני, כל אחד מישראל יש לו חלק בקדושה, ולכן החברייא הוה חדאן. (בס' קול מבשר כל הגרסאות. ובאות' י' מאמרי אמת אחרי תרפ"ח, בד"ה 'בחפץ לארץ')

בהקהל נאמרה: האריכו מאוד הצדיקים הראשונים בכך שענייני הקדושה לא יושגו בשום פנים ואופן ביחיד, אלא מתוך הכלל וההתחברות עם הכלל. וכמו שהביא במאור ושמש פ' קדושים, מרבו הר"א מליונסק, שאין הקב"ה 'רואה' את עבודת המתבודד בחדרו. והאריך מאוד בדברים מרוממים, שעיקר העבודה היא ובפרט בתפילה, להתחבר עם הכלל ורק במחשבה להיות פרוש בדבקות כאילו אינם עמו. וגם 'בעת דברו עם הפחותים' לא פרוש מהם במחשבתו. והדברים נפלאים, מה ענין הקדושה האישית של היהודי להתחברותו אל הכלל, ואם יש ענין להתחברות עם הכלל מדוע צריך להיות פרוש מהם במחשבה. ומדוע בכלל 'לדבר עם הפחותים'.

והאמת הוא שכן צריך האדם לברוח ליערות ולפרוש עצמו מן המון עם כדי שינצל מדעות רעות וממעשים רעים, אך זאת אינו מועיל אלא להנצל מן הדברים המעכבים עבודת ה' יתברך, אבל להשיג הקדושה העליונה אינו זוכה עד שידבק עצמו אל אנשי ה' עובדי ה' באמת ולהשתתף עמהם יחד בעבודה רבה הן בתפילה והן בלימוד התורה, ועיקר המצוות הכל יהיה בכנסתה יחד עם מבקשי ה' ואז יוכל להשיג הקדושה העליונה... וכך שמש"י פנחס אחת הפרשיות הראשונות הרב מפרסם מו"ה אלימלך בעצמו מליענאצק פירוש על פסוק (ירמיה כג כד) אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאום ה', שאמר הוא ז"ל רצה לומר, שאם יתבודד אדם עצמו בחדר מיוחד בסתר והיה סבור שזהו עיקר עבודתו, אבל הקב"ה אמר ואני לא אראנו רצה לומר שגם אני כביכול לא אראנו בו, רק עיקר העבודה הוא שיתחבר אדם עצמו עם בני ישראל צדיקים וכשרים ועל ידי זה יוכל לבוא לעבודה לה' באמת ללמוד ממעשיהם הטובים... כמו שכתב בעל חובת הלבבות בשער הפרשיות כי עיקר הפרשיות הוא שידמה אדם בעצמו כשהוא בבית מלא בני אדם חריק מהם, רצה לומר שידבק עצמו במחשבתו בהבורא ברוך הוא שכמעט לא ידע שיש כאן עמו שום אדם, ובפרט בעת התפילה צריך אדם לבוא לדביקות גדול

והיא נוקטת לצירוף המעשה למחשבה ע"י הקב"ה 'להעלותם לפרחא לעילא', והיינו שיהיו מחוברים ומקושרים אליו ית', וממילא מקודשים. וכמו שהוסף בפרק מד שלחשוב מחשבתו אף אף אם נדמה לו לאכארה שהוא כח דמיוני לא יחוש מאחר שהוא אמת לאמתו מצד עצמו. והיא הרי מביאה או נחשבת בעת מעשה המצווה. 'יעו"ש'. ודוגמא מוחשית לפעולה הסותרת של פרישה במחשבה, וקדושה של חיבור במעשה היא כמו שאנו רואים במשוררים ובעלי מנגנים במקלה בצנור, בעת שעוסקים בשיר וניגון שסגולתם כידוע לחבר את המעשים והמצב אל המחשבות והכוונות (כמו שהבאנו בארוכה בגליון ז"א פ' בשלח), שהיבים מצד אחד לשיר ולומר יחד עם שאר חברי המקלה והצנור, מ"מ הייבים הם באותה עת ועונה לשמוע גם את עצמם ולהתרכז במחשבתם בשירתם שלהם עצמם, בשימת יד על פייהם ועל אוזניהם יחד, או בכלים מיוחדים או מקולים לעברם שנועדו לכך, שלא יתבלבלו ולא ימשכו לטעויות של אחרים או לשכחת המשך הניגון.

שכילון שיון לטובה למדרגה הזאת: ודברי בעל אוה"ם פירוש לדברי רבו בצעטיל קטן אות א' וג' שייציר במחשבתו בכל עת ועונה פנויה ממצוות, 'כאילו אש גדול וטורא... והוא מפיל א"ע כשביל קדושת השם'. והנה זה ציור מחשבה של קדושה נוראה של קידוש השם בייסורים שהציע הר"ר אלנשמיט קדושות וגבוהות. אלא שהוא מתנשג עם שבעיו זה של קדושה 'היא דובר אמת בלבבו'. אמנם לכל יהודי יש ציורי קדושה ערבים לפי ערכו. 'בקהל נאמרה'. ולכן כמו כל אחד מקהל היהודים 'יש יכולת ביד כל איש ישראלי לבוא לבחי' קדושה הלוא'. יש מי שמצוות הלולב והסוכה או ההקפות הם לו ציורי קדושה מתוקים וערבים, שאותם הוא יכול להעלות במחשבתו אנב מעשה המצווה הגשמי, אע"פ ששכל הכוונה והמניע הפגום אין כ"כ קשר מוחות בין המחשבה והרצון למעשה, הנה 'כל איש לפי בחינתו ושושר נשמתו מולם שווים לטובה ולקדושה ולברכה'. ואפשר שהם פירוש ודמו לדברי רבו בנעו"א פ' קדושים. שיעקר הקדושה היא 'להסתכל תמיד על אלקות שאני ד', אף שבאותה עת הוא צריך ורואה ומסתכל גם בשפלותו. ובאות הדינו בהסתכלות ואת שבמחשבה בלבד, ו'כולם שווים לטובה למדרגה הזאת קדושים תהיו'. 'יעו"ש'. ודו"ק ותשכה שאלה הם הדברים באור לשיטת פרשת קדושים. המוסף שבצורה זו של קדושה במחשבה ובמעשה, אף שאין הכוונה כדבעי, אנו מתדמים לקב"ה איך שהוא בתפוסתו. שאף שהוא נעלם מעיני כל חי ואין רואים באופן מוחות את מציאותו והחיבור לכל הולמות, והעולם כמנהגו נוהג כל אחד בדעתו ותפוסתו העצמאית והאנוכית. מ"מ הוא קיים וממלא על עולמין בדעתם ומחשבתם. וזאת הייתה 'כוונת בעל הרצון'. 'יעו"ש'.

'קידוש מעשים': האהיה העליונה במחשבות אלקות שבעת קיום כל מצווה, הוא מה שנקרא בשפת אמת קדושים בכמה וכמה מאמרים בשם 'קידוש מעשים', והאהיה התחתונה בגוף מעשה המצווה נקרא 'ציון מעשים'. ואף שאין אנו יכולים להיות קדושים לגמרי גם בכוונות ומניעי קיום המצוות שלא יהיו מפניות ואנוכיות, מ"מ הנה הכוונה הטובה מאירה את המצווה וגם מושפעת ממנה. כמש"כ בתרל"ח-ט.

במוד' ילח עורך מקדושים מעשים. מציון יסעדר מציון מעשים. פי' אף כי אין יכולים להיות קדושים, עכ"ז ע"י הרצון והיוגיה שמראין ומרמזין להמשיך עלינו הקדושה שהיא ענין המצוות הפשטיים שאין אנו יודעין לעשותם בקדושה כרצוננו ית'. עכ"ז זה גורם להיות נשלח עזרו מקודש. וקידוש מעשים בא ע"י ציון מעשים. פרשנו. בכל פרט המחשבה והרצון נק' קידוש מעשים. וגוף המעשה ציון. [ובתרל"ט] ידש בכל מצוה ומעש"ט ב' בחי'. עובדא ומחשבה כידוע. וגוף המעשה הוא רק ציון ורמז לכוונת המצווה. ומ"מ {מחשבת} הכוונה והקדושה משייר ברכה והארה לגוף המעשה. וסיוע של גוף המצווה מורגש יותר בנפש האדם המאירה הקדושה בעצמה {בכוונת הלב} שהיא רוחני ביותר.

אמנם נרב ואביהו לא הסכימו לסוג כזה של קדושה בעשיית מצוות הנובעת מחיבור של מחשבה נעשה מכות ציון ה' בלבד, אף שהכוונה והמניע בלב פגומים. דווקא מתוך גדלותם הייתה עבודתם להיפך, מעשה עבודה רק מתוך כוונת לב טהורה ומושלמת הבערת להקב"ה, אף בדבר שאינו מצווה כלל. ונמנעו ממצוות גמורות שאין יכולות להיעשות בכוונת הלב המושלמת. כמו שאמר הר"ם בסוף רמתי"ם צופים - סימן ד אות ו"א.

ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם וגו'. במדרש הדא הוא דכתיב ובתולדותיו לא הוללו, זה נרב ואביהו שלא נשאו נשים וכו'. אמר {הר"ם} שרצו לתקן חטא אדם הראשון מעץ הדעת המשיך עטיו של נחש וכמו שאמר במדרש רבא פרשת תזריע על בעון חוללתי את אבי ישי הפך פניו כל וכל רצו נרב ואביהו בזה כל זמן שלא נתקן מכל וכל. ואף שהיו גדולים כל כך אף על פי כן פגע בהם מדת הדין. אך עיקר עבודת איש הישראלי ליראה ואהבה, הוא היראה ואימה ופחד מלגשת אל הקדוש אפילו לעבודה. אך מוטעם שה' ציוה זה ובהב זה יעשה ויגש אל העבודה. ולולי זאת מי הוא אשר ערב לבו וכו' הגם שלבו בוער בו בקרבו להקב"ה עם כל זה לא יעבוד לרעות צמאנו כמו שכתב רש"י ריש פרשה קרב אל המזבח וגו' שהיה אהרן בוש וכו'. וזה פירוש אשר אל ציוה אותם היינו לא מחמת ציווי רק מחמת גודל אהבתו והפעולה הייתה גדולה מאוד ובזה אחד היו גדולים ממש ואחר.

וכי תבואו כו' ונטעתם כו' עץ חיים היא כו'. כי חיי עולם נטע הוא תורה שבע"פ התורה כח התורה במעשה. וז"ש יפה ת"ת עם ד"א שגיעת שניהם כו'. שזה יותר יגיעה מותרה. כמ"ש באזה"ק תרומה דקיימא בעובדא לא בא רק בטוהר גדול וטהרה יתירה ע"ש. והוא היגיעה להבר שניהם מעשה נשמי עם הקדושה שהיא חיות הפנימיות. שבכ"ד יש חיות מהתורה כמ"ש באורייתא ברא קוב"ה עלמא. וכן שמעתי מאא"י מור"ז ז"ל על שהי קשה לישראל לכונס לא"י שהי עבודה רבה כנ"ל ע"ש. שבמדבר ה' רק תורה ובא"י ה' יגיעת שניהם כנ"ל בחי' תורה שבע"פ.

וקרא זה אל זה: על קן נוכל להבין את הקדושה כחיבור וקישור הנעשה בשרשרת ארוכה המחברת בחוליות רבות שלובות זו בזו את התלוי בקצה תחתיתה אל מקור אחיזתה למעלה, וכל חוליה אחות בחוקה גם בשכנתה העליונה וגם בשכנתה התחתונה, ואפשר שעל קן הקדושה מועברת החוליה החוליה בדרך של 'וקרא זה אל זה' של העליון אל התחתון, ובתרגום הוא 'ומקבלין דין מן דין', שהתחתון מקבל מן העליון. [ובספח"ק ד"ת עזר שטייטש שיש בין הכתוב לתרגום] גם אין החוליות יכולות להתחבר מלמטה בלבד רק בעזרה מלמעלה, ולכן 'אדם מקדש עצמו מלמטה מקדשין אותו מלמעלה'. כמו כן כל חוליה מקיימת את חיבורה שלה בין שני החוליות שמעליה ותחתיה באותו גובה מיוחד של קדושה בה היא עצמה נמצאת, דהיינו שקדושתה שונה באיכותה מחברתה. וכמובן לשם ההוכחת כל מה שותם בה, כל חוליה תלויה בכל החוליות האחרות שבכל גובה השרשרת.

כולם שווים לטובה ולקדושה ולברכה: ובפרט יתר מדוע שייכית ואפשרים הקדושה - דהיינו חיבור המעשים אל הקב"ה - לכל יתרו ויהודי אף בדברים הגשמיים ביותר. הנה זאת עצת תלמידי הבעש"ט לכל יהודי גם אם אינו מהקדושים אשר בארץ. [ולצדקים עליונים בעלי 'צורה פנימית' יש דרך יותר גבוהה שנביא אי"ה בא' הגילוינות הבאים] והוא מושם שבכל חוליה מהשרשרת דהיינו בכל יתרו ויהודי, האהיה העליונה נעשית באמצעות המחשבה. וכאן הכוונה למחשבה גרידא כמשמעה, מחשבה בעלמא המשוטטת בעניינים מרוממים של תפסית אלקות לפי ערכו והשגת מושגות העוברים במחשבה בעת קיום מעשה המצווה הגשמי, עניינים שהם 'כולם להיות משרשי המצווה וטעמיה. מחשבות הנובעות מהרצון הפנימי העליון שבכל יהודי ב'אהבה מסותרת' של נשמתו להתחבר את הקב"ה ב'קדושה', למרות הרצונות והתאוות הכוונות והמניעים הפגומים שיתכן והיו בכל מעשה מצווה גשמית וגם רוחנית הבאים ממקום פחות ונמוך באיכותו שהיא גם גופנית. והאהיה התחתונה נעשית באמצעות מעשה המצווה הגשמי. כאמור זאת אף שרבותה דהיינו המניע לאותו מעשה יכול להיות - במצוות גשמיות מאוד - פגום גם בתאוות עצמית [וכונה ופניה אנוכית. [מניע ויהיה חילום להישע להיתר מייחורו של ההוי] מניע ותאוות אישיים הבאים מהקנאה והתאוה והכבוד האנוכיים, שעסקנו בגליון הקודם. הנה זה כמו החלל הרוק והפנוי שיש בכל חוליה במרכזה האמצעי, ומ"מ עדיין מעשה המצווה והקשירה של הגשמיות המעשית ברוחניות המחשבתית איתנה ושרירה, מושם שזה רצון הבורא בציון, ציון שהוא מעשי בעיקרו, ו'סוף המעשה במחשבה תחילה', מחשבה המתפרשת ונבדלת מהמעשה אל האלקות. וגם הכוונה הטהורה תתפשט בלב ומניעו ותבוא בהמשך מהש"ת מסגולת המצווה, אבל אין הם מעכבים כלל. וכמו שגילה באורך באוהב ישראל פרשת קדושים.

לדע ענין הציון באומרו קדושים תהיו מה פירושה ואיכותה. אמנם י"ל כי הנה פרשה זו נסמכה לפרשת עריות דלעיל בפרשת אחרי, ובפרשה הקודמת הוזכרו הבורא ית' להיוותנו פרושים מן העריות האסורות וכאן בא הכתוב להוסיף קדושה על בני ישראל עם ה' בני אל חי ע"ד שאמרו {יבמות כ} קדש עצמך במותר לך... לבל יעלה על מחשבתו לשום תאוה חומרי וגשמי רק יהיה כדול ומפריש מחשק התאוה ואחרת לקדש את עצמו או במחשבת קדושה בכל התאוה לפי ערך האדם כל אחד ואחד. וכמבואר בספח"ק. וזהו לשון קדושים תהיו לשון פרישה והבדלה. וכמ"ש התוספות יו"ט בפ"י הלשון הרי את מקדשת לי ע"ש. ואולי יאמר האומר וכי היאך אפשר לבוא לבחי' מצוה זו ולקיימה והלא התאוה שולטת על הרצון ואיך הוא באפשרי להכניס בחי' הירוחק והפרישה והקדושה בבחי' החושב. והלא התאוה מנגדה ההפכית. אכן יש עצה לאיש הישראלי הרוצה חיות להרחיק עצמו מהתאוה הבהמית ולהכניס בגבול הקדושה והוא שיהיה חיות {הקב"ה} במחשבתו בכל עת ועונה. והבא לדע כי כל בחי' נשמת עם בני ישראל המה חצובים מתחת כסא כבודו ית' וית' והם חלק אלוה ממעל ומדביק עצמו בשרשו הרמה בקדוש באהבה וביראה... ולז"א הכתוב כי קדוש אני ה' אלהיכם. היינו לאשר אני אלהיכם ונשמותיכם המה חלק אלוה ממעל לזה יש יכולת ביד כל איש ישראלי לבוא לבחי' קדושה הלוא, כל אחד ואחד לפי בחינתו ושושר נשמתו בקדוש. ולזה בא הציון בפרשה זו בהקהל דבר אל כל עדת בני ישראל כי כל נשמות ישראל המה חצובים מקדוק עליון זו למעלה מזו. אמנם כולם שווים לטובה ולקדושה ולברכה. והבן כ"ז היטב.

תעלומות תבונות לבו ומוחו': ובספר התניא פט"ז כינה לעבודה מעין זו שהוא רק במעשה ומחשבה ללא שלמות כוונת הלב באה"ר, עבודה על פי 'תעלומות לבו ומוחו'.

מהם במקומו דווקא בקדושתו המיוחדת שלו באופן נכון ומתאים לשורש נשמתו של השלוח ח"פ - פרשת נשא וז"א פ' שלח.

ספר במדבר הוא למודי האמת והיכוד שהאדם יברר דברים שאין לו צורך להם בעבודה, שיש שלא יועיל לו עבודה בהם ויש שצריכים עבודה ויפועל בעבודתם. (ובח"א פרשת שלח הרה"ק איתא בזה"ק [במדבר קנ"ט].) תלת עלמין אית ליה לקוב"ה, עלמא דגניז בגוה ולא איתידע כלל, ועלמא דאיתידע בה תמיד, ועלמא דאיתידע ולא איתידע, והענין בזה כי יש שאין תפלה מועיל לו כלל וזה נקרא עלמא דלא איתידע כלל, היינו שנגד האדם הזה הקב"ה מסלק כבודו לעילא, ועלמא דאיתידע ביה תמיד, הוא נגד האדם שהש"י הוא תמיד בעזרו ומסייעו אף בלא תפלה ולא יצטרך לתפלה, עלמא דאיתידע ולא איתידע, הוא נגד אדם שאין לו סיעתא בלא תפלה אך ע"י תפלה הוא נענה, ולאדם הזה יבא בלב רצון לתפלה, כי לאלו השנים הראשונים לא יבא שום רצון בלב להתפלל, וכן הוא הענין כי ההולך בסיעתא לא יצטרך לתפלה ומי שלא יועיל לו תפלה ג"כ לא יבא לו בלב שום רצון לתפלה, אך האדם כאשר לא יבא לו רצון לתפלה צריך להבין מפני מה אין בו רצון, אם הוא מפני שלא יועיל לו או מפני שאין צורך... וצדיק הדור צריך לזה מבינות גדול להבין מפני מה לא בא רצון בלבו להתפלל, אם מחמת שאינו נצרך לו תפלה או מחמת שלא יועיל לו תפלה.

הכל בסדר מוכן לפנינו: והנה נבד ואביהוא לא הסכימו לקבל את ערך מדרגת כלל"י ואת קדושתם בחיבור מעשי מצוותיהם אף שהם פגומים מצד אחד או בכוננה או ממש במעשה חטא ועוון, וסבורי שרק סחורים וקדושים בגובה מרומי השרשרת של כלל"י כמו שהם היו באמת כמלאכים באהבתם העזה בניתוק גמור מהחול ומטהומאה, ויכולו לחבר מעשיהם ולהתחבר אל הקב"ה בעבודתם, ולא שאלו אל צדיקי הדור על מיקומם הנכון וערכם הראוי של כל ישראל בעבודתם. כבשפת אמת שמיני תרמ"ח.

בענין חטא נז"א אשר לא צוה וכו' ואחריכם כל בית ישראל יבכו כו', יתכן לומר כי בני"י הקדימו נעשה לנשמע כמלאכי השרת. אח"כ נפלו ממדריגה זו ונאמר כאדם תמותון. ונז"א היו מחזיקים בדרגה הראשונה כמלאכים שנאמר עושי דברו הדור לשמוע. והטעם כי המלאך מרגיש מרגיש רצונו ית' ונק' עושי רצונו כידוע. לא ע"י שכלל ישראל לא היו במדריגה זו וענישו נגד ואביהוא. ויתכן שזה עצמו נכלל במש"י ז"ל שהורו הלכה בפני רבן וגם אמרו מתי ימותו ב' זקנים כו'. פ' שאמרו שיכולין לתקן להנהיג בני"י כמו קודם ההטא. אבל באמת לא היו כן רצונו ית' כי הכל בסדר מוכן לפנינו. כל דור דודו הנהגה המיוחדת לו. הגם שהחטא גרם מ"מ הכל אמת. [ואפשר זה הרמז בקרובי אקדש מטעם ועל פני כל העם אכבד שגובר כח כללות פשוטי בני"י מכה היחידים הקרובים אליו כנ"ל] ולכן בית ישראל יבכו השריפה שהם גרמו מיתתם כנ"ל.

לכן תוצאת מעשיהם באהבה רבה ועוצמה הייתה שמורו קדושה וקירובם אל הקב"ה נטבטלה כל תפיסתם ואחיותם בעוה"ז והם נתקן מכל עמדתם ומצבם בשרשרת כלל"י ונכללו לגמרי בקדושה העליונה בשריפת נשמות וגוף קיים. והיינו שנתקן ונכללו למעלה ללא אפשרות לחבר עוד עניינים אל הקב"ה כרצונו ה'. כבסוד ישרים על יום כיפור אות יג.

ובני אהרן הקריבו בעבודת הקטרת כ"כ סמוך להמקור ית' עד שנכללו שם לגמרי מסבת אהבתם הקדוה והעוצמה כמו שאמר אדמו"ר הגה"ק זצלה"ה שמיתת בני אהרן היה כענין טהרת השקפה שנטהרו בתורת זריעה כדאי' בש"ס משיקין מים במים שע"י שנוגעין המים שבשפת הכל בהמקור נטהרו נמי המים שבשולי הכלי כך היו בני אהרן הזריעה מהמסירת נפש של כל ישראל כי הם היו סמוכים וקרובים להמקור ית' יותר מכל ישראל כמו שנאמר עליהם בקרובי אקדש וזהו שנאמר בקרבם לפני ה' וגו' ואמר אדמו"ר הגה"ק זצלה"ה שכל הטעמים דאיתא במדרש על מיתת בני אהרן מסובכים כולם על אותו הטעם דלא אסבנו איתא. היינו שלא היה להם מצב בזה העולם... אמנם בחזק עבודה כזאת אינו נגמר בה תכלית המכון מרצונו ית' כי השי"ת נקרא מלך חפץ בחיים שעיקר רצונו ית' הוא שילך האדם בעבודתו בהדרגה כדי שאיירא ח"י האדם, כי יפה שעה אחת במצות ומעשים טובים בעוה"ז כשל ח"י עולם הבא.

השריפה אשר רפה ה': וכמו בקדושה הפרטית של כל יודי בחיבור בין שני אחיותיו העליונה והתחתונה, צריך לצדיק הדור בכדי לדעת על מה לעבוד לרחק או לקרב, ועל מה אין צורך או שלא יועיל. והנה גם בקדושה הכללית של הדור בשני אחיותיו, העליונה בתורה ובמצוות, והתחתונה בקשר שלו עם שאר היהודים והאנשים במקומו ושעתו, וזקוקים ביותר להכרעת רוב צדיקי הדור שנאותו מקום מה ואיך לקרב ולרחק. וכמו שאנו רואים גם כיום, כמה צריך להתאבל ולבכות על השבר הגדול והעצום בו אנשים רבים צדיקים וקדושים באמת, בנים ממיטב המשפחות המיוחסות והקדושות, נתפסים וקוצא בשל כך, לכתות כתות של - כביכול, קדושה קיצונית במעשי קנאות ופרישות בתנאי.

'סדר קדושה': זה ה'שיעור' והעיסוק המשותף בין הקב"ה לכל אחד ואחד מעמו ישראל, בסוגית החוקת שרשרת החיבור של כל העולם אליו ית', כאשר הוא נמצא בראש השרשרת וכל יהודי בכל דרגא ובכל הוא חוליה מחוליתיה. וזו השמחה הגדולה שבפ' קדושים וכל מצוותיה הרבות המהוות את המעשים לאותו חיבור של כל המעשים אליו - ב'קדושה' מודעת של רצון וגיעה. כל יהודי כביכול עושה ולומד את אותו הדבר כמו הקב"ה, וכמו פעולת החיבור המעשית האחדיה של כל אחת מחוליות השרשרת לאחוז בו שמעליה ובו שמתחתיה. אין ההבדל ביניהם אלא בגובה אחיותם, אבל 'שווים הם לטובה לקדושה ולברכה' בפעולת החיבור עצמה, והכונה הטובה גם בוא תבוא בהמשך לפ' וזאתו ותשקוהו של היהודי העושה. כהוספת הר"י יעקב דוד מאמשינב לאותה אימרה של הר"ב, וכחאימרה הנוספת משמו של הר"ב. כבגויסא דהויתם הנומצאת ב[קול מבשר מספר] תורת שמחה אות פט, כפי סיפיר אותה הרב מסעראצק.

עוד מהנ"ל מכתבי סעראצק בפ' קדושים כי קדוש אני בזה"ק ר' שמעון כי מטי להאי קרא הוי חדי מר אבי ז"ל אמר בשם הרבי ר' בונם עד"מ בחדר א' למדו התלמידים ולא נודע מי הטוב שבהם אך כשהמלמד לומד לבדו ולוקח א' מהם לסיוע אז מבין האחד שהוא הטוב. כך אחר שאמר קדושים תהיו, שתלמדו אותו שיעור קדושה מה שקדוש אני ה"א, ולוקח אותו לאותו השיעור, נראה שאנו עוקר מכל (העמ'ס). הה"ק ר"י מאמשינב שמע את מלמנו ואמר לי שמרומי זה בס"פ קדושים והייתם לי קדושים כי קדוש אני ה"א ואבדיל אתכם להיות לי. ע"פ שבסדר קדושה אני, ונתלהב וא' קדושתו למעלה מקדושתכם. בשם הרבי ר' בונם קדשים חסר ו' קדוש אני הוא מלא מקדושתכם אחרי שתהיו קדושים אז יתגדל עוד למעלה.

למעלה מקדושתכם: וזה פירוש האימרה הנשגבת מהר"ב שבסוף אותה הפסיקה, שקדושת השי"ת מתרחבת ומתגדלת באמצעות ישראל, והיינו כל כמה שיותר חוליות מתנוספות, הנה שרשרת הקדושה האחות בראשה בידי הקב"ה, גדלה והולכת ומקיפה ומחברת אליו ית' את כל אותם חוליות המחזיקות יותר ויותר עניינים נשמיים שנעשים בהם מצוות ובכך מתקדשים. ואלו הם דברי אלקים חיים מפי הרב המגיד ממעזריש, במאור פארשט ברשקון.

או יאמר קדושים תהיו וגו'. כי שמעתי פירוש המדרש שכתב קדושים תהיו יכול כמנוי תלמוד לומר כי קדוש אני ה' קדושתו למעלה מקדושתכם. שמעתי בימי נעורי פירוש בשם הרב המפורסם מורנו הרב בער מראוני יצוק"ל; קדושתו למעלה - רצה לומר הקדושה של הקב"ה למעלה, היא [באה] מקדושתכם. רצה לומר שבני ישראל גורמים למעלה קדושה ב'כביכול' (עצמנו) על ידי מעשיהם הטובים. וזהו קדושתו למעלה [באה] היא מקדושתכם שאתם מקדשים עצמיכם למטה. כך שמעתי ודברי פי חכם חן.

לכן תכלית היהודי במצוותיו הוא להגדיל את הקדושה בעולם ולחבר את כל מעשיו אל הקב"ה ובכך לקדש. המצוות שבתורה הם רק עצות ורומים בדברים מפורשים לאותו חיבור, הנעשה לא מכות הכונה והמניע בקיומם אלא מכות שהם נעשים מכות ציוויו של הקב"ה בתורה, וזו בלבד היא התחברותם אליו וקדשתם. אבל השאיפה היא להרחיק את כל מעשה האדם שיהיו מכות מצוות השם, כסגולת השבת. כבשפת אמת תרל"ב.

במד' ישלח עוזך מקודש כו' ומציון כו' מקידוש מעשים וציון מעשים כו'. כי איך יכול ב"ו להתקדש. רק להיות הרצון והשתוקקות לזה. וכן בכל מעשה להראות ולרמוז להפנימיות. וכן כל מצוה היא רק ציון ורמז כמ"ש הציבי לך ציונים. ועי"ז יכול לבא לקדושה. מקודש. התורה. וציון הם מצות. כי המצות כלולין בתורה. ובכל מצוה אף שהוא במעשה גשמיית בחי"צ ציון כנ"ל. מ"מ הציווי הוא מהקב"ה בתורה. ולכך ע"י ציון המצוה יכול להתרבה בהקדושה שבה והיא התורה. ומצות הם באמת עצות איך להמשיך קדושתו ית' לכל המעשים כנ"ל. וכן בש"ק כתי' ויקדש כו' שממשיך קדושה לכל מעשה בראשית. [דרך רמז, עוזך מקודש הוא קידוש, ומציון יסעך סעודת שבת והבן]:

'מבינות של צדיק הדור': לכל יהודי יש את מקומו המיוחד שלו הן באחיותו במחשבת האלוקות והן באחיותו בעולם המעשה הגשמי, שהוא גובה מקומו כחוליה בשרשרת. גובה שהוא איכות מונחיו ומניעיו עד כמה הם לשם שמים, ולא לשם פניה ותאוה אנוכית. הוא מקום שממנו נגזר שיעור החיבור שהיא הקדושה שהוא יכול לעשות במעשה מצותיו ואת המצופה ממנו בלבד באותו מקום בגובה השרשרת שהועידו אותו לגורלו מן השמים. ובד"כ אין יהודי יכול להתיק מעצמו ולהגביה את מיקומו בשרשרת מבלי להתנתק ולהשיך לגמרי. לכן יש לכל יהודי עבודה ה' עניינים ומעשים שבהם הוא בקדושה וחיבור לאלקות אף מבלי עבודה ותפילה, ויש עניינים ומעשים שהם מגושים ופגומים אצלו בכונות אנוכיות ותאוות גרועות, ולא תועיל לו כל עבודה וגם לא תפילה. ויש תחום מוגדר שבהם תועיל ונצטרך עבודת החיבור שלו בין שני אחיותיו כמו שהם במקומם ולקדשם כפי יכלתו בלבד, וכן גם בתפילתו. והיא מעין הגדרת עבודת ה'בינוני' בתנאי. ולכן הולכים הסידים אצל צדיקי הדור, אלה היודעים להשים ולהניח כל אחד

יעמד חי: לכן בכניסה נעלה זו שהוא חציבור כל ישראל אל הקב"ה - הקודש העליון שבמקדש, הוצרכה גם כפרה על טומאת מקדש וקדשיו, דהיינו על כניסה בטומאה אל המקדש, בקרבנות אהרן בעדו ובעד ביתו וגם לכל ישראל. והוצרכה גם עבודת השעיר לעזאזל על פי הגורל, דהיינו כמו שפירש הרמב"ן (ויקרא פרק מז פסוק ה) שהוא מתנה לסמא"ל מת' ה', שאין אנו מעורבים בו כלל אלא היא על פי הגורל.

ואין הכונה בשעיר המשתלח שיהיה קרבן מאתנו אליו חלילה, אבל שתהיה כונתנו לעשות רצון בוראנו שצונו כך. והמשל בזה, כמי שעשה סעודה לאדון וצוה האדון את האיש העושה הסעודה **תן מנה אחת לעבדי פלוני**, שאין העושה הסעודה נותן כלום לעבד ההוא ולא לכבודו יעשה עמו, רק **הכל נתן לאדון והאדון נותן פרס לעבדו**, ושמן זה מצוותו ועשה לכבוד האדון כל אשר צוהו, ואמנם האדון לחמלתו על בעל הסעודה רצה שיהיו **כל עבדיו נהנין ממנה** שיספר בשבחיו ולא בגנותו. וזה **טעם הגורלות**, כי אילו היה הכהן מקדיש אותם בפה לה' ולעזאזל, היה כעובד אליו ונודר לשמו, אבל היה מעמיד אותם לפני ה' פתח אהל מועד, **כי שניהם מתנה לה'** והוא נתן מהם לעבדו החלק אשר יבא לו **מאת השם**, הוא הפיל להם גורל וידו חלק להם, כענין שנאמר בחיק יוטל את הגורל ומה' כל משפטו וגם אחרי הגורל היה מעמידו לפני ה' לומר **הוא שלו ואין אנהנו מכוונים בשילוחו אלא לרצון לשם**, כמו שאמר יעמד חי לפני ה' לכפר עליו לשלח אותו וגו', ולכך לא נשחוט אותו אנהנו כלל.

והיא ענין העניינים והמעשים הרעים שיש ביהודים, שאין תפילה עוזרת ומועילה להם, והם לא ישתנו מחמת גורלם ומקומם הנמוך **שברצון ה'**, ואעפ"כ צריך הכהן הגדול להתחבר גם אל אותם היהודים בעלי אותם מעשים רעים, לקבל אותם כמו שהם ולחברם שיהיו מקושרים להקב"ה בכוח מצוותיהם ומעשיהם הטובים, אף שהם גורמים לו לכהן עצמו ירידה ממדרגתו. וגם השעיר לעזאזל הזה **יעמד חי לפני ה'**, וזה הכפרה על אותם מעשים. וכמו שפי' בנעם אלימלך פרשת אחרי.

ומאת עדת בני ישראל יקח שני שעירים הרעים שיש ביהודים, שאין תפילה עוזרת ומועילה להם, והם לא ישתנו מחמת גורלם ומקומם הנמוך **שברצון ה'**, ואעפ"כ צריך הכהן הגדול להתחבר גם אל אותם היהודים בעלי אותם מעשים רעים, לקבל אותם כמו שהם ולחברם שיהיו מקושרים להקב"ה בכוח מצוותיהם ומעשיהם הטובים, אף שהם גורמים לו לכהן עצמו ירידה ממדרגתו. וגם השעיר לעזאזל הזה **יעמד חי לפני ה'**, וזה הכפרה על אותם מעשים. וכמו שפי' בנעם אלימלך פרשת אחרי.

ומאת עדת בני ישראל יקח שני שעירים הרעים שיש ביהודים, שאין תפילה עוזרת ומועילה להם, והם לא ישתנו מחמת גורלם ומקומם הנמוך **שברצון ה'**, ואעפ"כ צריך הכהן הגדול להתחבר גם אל אותם היהודים בעלי אותם מעשים רעים, לקבל אותם כמו שהם ולחברם שיהיו מקושרים להקב"ה בכוח מצוותיהם ומעשיהם הטובים, אף שהם גורמים לו לכהן עצמו ירידה ממדרגתו. וגם השעיר לעזאזל הזה **יעמד חי לפני ה'**, וזה הכפרה על אותם מעשים. וכמו שפי' בנעם אלימלך פרשת אחרי.

ומאת עדת בני ישראל יקח שני שעירים הרעים שיש ביהודים, שאין תפילה עוזרת ומועילה להם, והם לא ישתנו מחמת גורלם ומקומם הנמוך **שברצון ה'**, ואעפ"כ צריך הכהן הגדול להתחבר גם אל אותם היהודים בעלי אותם מעשים רעים, לקבל אותם כמו שהם ולחברם שיהיו מקושרים להקב"ה בכוח מצוותיהם ומעשיהם הטובים, אף שהם גורמים לו לכהן עצמו ירידה ממדרגתו. וגם השעיר לעזאזל הזה **יעמד חי לפני ה'**, וזה הכפרה על אותם מעשים. וכמו שפי' בנעם אלימלך פרשת אחרי.

עיקר השראת השכינה: ותכלית עבודת הכהן גדול להביא השראת השכינה במקדש ובישראל היא לא ב'להיות מופרש ומובדל מישראל להיות בעצמו שלא לעסוק עמהם', אלא היא צריכה להיות לחבר את כולם להקב"ה, **'להנהיג את העולם ועוסק עם כל אחד ואחד לקרב אותו לעבודת הבורא ברוך הוא כל אחד ואחד לפי מדרגתו'**. וזו **'עיקר השראת השכינה'**, שירדה למקדש בעבודת אהרן הכהן. כבקדושת לוי - פרשת שמיי.

והנה העיקר למדרגתו של כהן גדול {הוא} שכיפר על כל ישראל. {כ} היה צריך להיות במדרגה יותר מכל ישראל, לכן היה מכפר על כל ישראל. והנה עיקר השראת השכינה על האדם הוא כשמנהיג את העולם ועוסק עם כל אחד ואחד לקרב אותו לעבודת הבורא ברוך הוא כל אחד ואחד לפי מדרגתו, אז בזכות דרכים שעוסק עמם שמא יחזרו בתשובה השם יתברך משרה שכינתו עמנו. והנה זה הצדיק שאינו מקרב כל כך לעסוק עם כל אחד לקרב אל הבורא רק מחזיק לעצמו אי אין השכינה שורה עליו כל כך, כי ליכא זכותא דציבורא. ולזה כוון הכתוב... ואחר כך ויבא משה ואהרן אל אוהל מועד ויצאו, כלומר ממדרגתם שהיו עד עכשיו שלא להיות פרוש ומובדל מן הציבור רק לעסוק עמהם כאשר היה בתחילה ויברכם וירא כבוד ה' אל כל העם, והתחיל גם עליהם לשרות שכינתו כבראשונה מחמת שהיו עוסקים עם הציבור והיה בזכותא דציבורא להשרות שכינתו עליהם יותר מאם היה פורש מן הציבור אמן כן יהי רצון.

הנהגה זאת, שלא על פי דעת רוב צדיקי הדור, השורפים את נשמותיהם ומשחיתות גם את גופם לגמרי, בשגעונות ובדמיונות שווא של קדושה ומלכות, שהם ואין בילתם בשליטתם על הרחוב ועל הציבור רח"ל, עד שבשגעונם אין להם 'מצב' כלל בעולם בין רוב היהודים היראים והשלמים, להשפיע ולקדש שום דבר בעולם. כבקדושת לוי פ' אחרי.

דהנה השם יתברך ברא מחיצות מחיצות וכל מלאך שנכנס לפנים ממחיצתו נשרף... וכן בישראל השם יתברך צמצם שכינתו במשה רבינו ע"ה וממשה לאהרן ומאהרן לבניו ומכניו ולקנים ומהם לנביאים ומהם לכל ישראל כמאמר חכמינו ז"ל כיצד סדר משנה כו', ובני אהרן רצו לעלות יותר מצמצום שלהם ולא שאלו את משה רבן ויקרבו עצמן לפני ה', שהם יקבלו מהשם יתברך ולא על ידי משה ומשה לאהרן ואהרן להם נתבטלו ממציאותן ונשרפו. והוא **הדיו בבלי ישראל ובכל דור ודור השם יתברך צמצם שכינתו לגדול הדור וממנו לתלמידיו ומהן לכל ישראל** והמורה הלכה בפני רבו, ורוצה לעלות ממדרגתו ומצמצום שלו ללמוד בעצמו ולהתקרב בעצמו להשם יתברך שלא על ידי המשתכח הצינורים מרבים חייב מיתה.

ומשגעונות ודמיונות קדושה כאלו יוכל גם 'הקדוש בקדושתו' באמת, וכל שכן המדומה, לבוא לכל הגרוע והטמא עד התרת כל רע ועיון. כבמשבט חרוץ את א'.

וחטא אדם הראשון היה במחשבה... וזהו הדמיון שהכניס בו הנחש במה שאמר והייתם כאלקים וגו' כי זהו שורש של כל המחשבות של תוהו והבלים ודמיונות שבאדם לדמות עצמו שיהיה באיזה מעלה וענין שהוא למעלה ממנו על דרך ראוי לה כל אחד כפי השגתו. ואדם הראשון שהיה בתכלית השלימות של אדם אני אמרתי אלקים אתם וגו' **הכניס בו דמיון שיהיה ממש כן**, ועל זה הוצרכה תורה להזהיר קדושים תהיו יכול כמנין תלמוד לומר וכו', וכל כשהוא בתכלית המדרגה בקדושה עד שידמה למלאכי השרת, {צריך עדיין לידע} הוא בכח הבחירה שבו אין היצר הרע מניחו לעולם כלל, ומסיתו שיוכל להתקדש בכיבוד כמוהו ממש, ומהו יוכל להפילו מאגרא רמה לבירא עמיקתא חס ושלום. כמו שקרה להאיש {הנוצרי} ולשבתי צבי שם רשעים ירקבו. על ידי ריבוי פרישותם גבר כח הדמיון שבהם לחשוב שיוכלו לדמות לעליון. ובא להם על ידי שחשבו עצמם תחילה קדושים... אין המחשבה נקיה לגמרי עדיין מקדושות כל אחד כפי מדרגתו. והקדושה בקדושתו יוכל להשתטף גם כן בדמיונות שונות שנחשבות למחשבת הבל ותוהו אשר מזה נגרם גם למעשה דאין אדם צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא.

בענין אראה: והנה אלו היו עבודות יוהכ"פ שנתחדשו אחרי השבר של אסון נרב ואביהוא. היינו עבודת הקטורת שנצרכה בכדי להיכנס ביום הקדוש ביותר והאדם הקדוש ביותר אל המקום המחובר ביותר את הקב"ה. כניסה שנועדה לחבר את כל מעשי בני' אל ה' אחת בשנה. כניסה אל מקום שאין בו כלל תפיסת אדם, וממילא שם בפנים גם לא שייכת שם שום תפילה הנובעת מתפיסת האדם את מצבו. כבסוד ישרים שם.

כי לפני ולפנים ששם היה מפורש הארת בלתי גבול לא היה יתכן כלל שיתפיל על שום דבר. כי מאחר ששם מאיר מפורש הארת בלתי גבול, א"כ איך יבקש דבר שהוא בגבול תפיסתו הנמוכה. אולי יפתח לו הש"ת אור ישר מבלי גבול אשר כל תפיסתו לא תהיה נחשב למאומה.

לכן הוצרכה עבודת הקטורת והענין, שיערו איזה לבוש כלשהו לאור הגדול בעת שהכהן הנכנס, שיהיה הענין. כבקדושת לוי - פרשת יתרו.

דהנה השם יתברך מצמצם עצמו בהעלמות אמנם בים סוף שהיה שם שינוי הטבע ולא היה מתלבש אז בהעלמות וראו השם יתברך בלי שום לבוש ובמתן תורה התלבש השם יתברך עצמו כפי שיעור שהעלמות יהיה יכול לקיים... כדי שייבנו בני ישראל את התורה. והוא אתה נגלית **בענין כבודך, פירוש בלבוש וצמצום אורו הגדול, כי ענין הוא בחינות חשכות מורה על צמצום אורו** ומבאר למה הוצרך לזה על זה אמר על עם קדשך לדבר עמם, רצה לומר שהוצרך לדבר עמם שיוכלו אז להבין דבריו הקדושים ודו"ק.

ועמו שפירשו הצדיקים באהבת שלום ובענו"א ובקדו"ל בפ' תרו את הפסוק 'הנני בא אליך בעב הענין', שבא הקב"ה במדרגה נמוכה אל הר סיני 'למען ישמע העם בדברי עמך'. וכמו שפירש שם בסו"י.

וזהו דכתיב **כי בענין אראה על הכפורת** היינו שכל כמה שהמדרגה הנעלה ביותר הוא בכחה לעלות אל הארת בלי גבול כך היא מחויבת ביותר שיהיה לה מדה ומשקל, **לכל ירבה מלקבל מואת הארה למען שלא יתבטל ח"ו תפיסתו לגמרי**. ואם ימעט ח"ו כחוט השערה ממה שצריך לקבל אזי יהיה נחשב עליו שהוא ממעט מעבודתו. אלא שצריך לעמוד בזאת הנקודה במשקל ובמדה נכונה שלא ירבה ולא ימעט... וכל ההכנות שהיה להכנה קודם בואו אל הקדש הכל היה מסובב על זה הקוטב כי בענין אראה על הכפורת **שלא יגיע לו ח"ו התבטלות כשיגיע בתפיסתו לואת הנקודה**.

פניני הלכה ומנהג

פניות משיעורו השבועי של הרב הגדול פנחס אהרנסון שליט"א
רב החסידי אמישיטב בעד"ק ירושלים

פניני הלכה

פניני הלכה

אוכלים ושותים ושמים

בשער הכוונות לאהר"ק (ספירת העומר דרוש י"ב) כתב "ענין מנהג שנהגו ישראל ללכת ביום ל'ג לעומר על קברי רשב"י ור"א בנו אשר קבורים בעיר מירון כנודע **ואוכלים ושותים ושמים שם**, ... מורי ז"ל שהולך את בנו הקטן שם עם כל אנשי ביתו ושם גילחו את ראשו כמנהג הידוע ועשה שם יום משתה ושמחה".

בדברי תורה הכתוב מדבר

בדרשות התעוררות ואשיבה דברי (ל'ג בעומר) ציין הגרי"ש מוזסון שליט"א שהלשון 'אוכלים ושותים ושמים' מובא בפסוק (קהלת ח, ט"ו) 'ושבתתי אני את השמחה אשר אין טוב לאדם תחת השמש כי אם **לאכול ולשתות ולשמח**, והוא ילוננו בעמלוימי חיי אשר נתן לו האלוקים תחת השמש'. ושם פירש"י מדברי המדרש דקאי' על דברי תורה, כמ"י במדרש קהלת רבה (פרשה ב' ט"ו) 'כל אכילה ושתיה שנאמר במגילה הזאת בתורה ובמעשים טובים הכתוב מדבר, א"ר יונה בןיאמי שבמלך שמואל והוא ילוננו בעמלו, בעולמו - בעולם הזה, ימי חיי - לקבר, וכי יש מאכל ומשתה בקבר שמלוין את האדם לקברו, אלא אלו תורה ומעשים טובים'. ע"כ.

שני מידות

ואכן לצד המקיימים 'מנהג שנהגו ישראל' המוזכר בכתבי הארז"ל, כפשוטו, ישנם המקיימים מנהג זה כמדרשו, בהכנה לעליה לציון בעסק בדברי תורתו של רשב"י בסוגיות בשמעתא כמו שהציע אד"ש ללמוד בגמ' (מכות יז - יט), בדרשת רשב"י שעל' התבטא רבא (שם יז) 'דילידיא אימיה - כרבי שמעון תליד'.

אדמו"ר זצ"ל (ליקוטי ד"ת ל'ג בעומר) סיפר שבפולין היו נוהגים בליל ל'ג בעומר ללמוד מימרות הפזויות בש"ס מרשב"י, ובזמננו נעשה הדבר יותר קל ע"י ספר מידות רשב"י שנלקט ע"י המקובל הגרי"ז מרגליות זצ"ל (עם ביאור שוה לכל נפש).

תלמידך אנהו

בגמ' בבא מציעא (פה:) הובא על אחד החכמים שהשתחש על קברו של רבי חיאי ואמר 'מתנייתא דמר מתנינא' ונושע ברפואה לעיניו, עיי"ש. וביאר המהרש"א (שם א"ה) שהוא ע"ד מאמר רשב"י (יבמות צו:) 'כל תלמיד חכם שאומרים דבר שמועה מפי בעולם הזה שפתי דובבות בקבר', ועיי"ש נושע בהשתחחותו על קברו.

ואין הכוונה שלמד שם על קברו מאמרים ודברי תורה בשמו, אלא שהזכיר בהשתחחותו זכות זו שלומד דברי תורתו בזמנים אחרים.

רשב"י רבי לכל

ואם בתורת רשב"י בחלק הנסתר ידוע שציידו גדולי וצדיקי הדורות האם הוא שוה לכל נפש (עיי' בספר פניני הלכה מנהג פ"ר ביר באריות), מ"מ בחלק הגלגל הרי כל ישראל תלמידי רשב"י, שהרי חייב אדם להשלים פרשיותיו עם הציבור שנים מקרא ואחד תרגום, ובזמננו הוא פירוש רש"י (וי"ד) ש קורא בנוסף גם תרגום אונקלוס, כמ"י בשע"ת (פי תפ"ה) בשם מהרש"ל וכמשמעות שוה"ר וביא"ה ל"ש, ועיי"ש פ"ר שמוות, ובחומש במדבר דברים מביא רש"י (כמעט) בכל פרשה מהספרי ואמרו חז"ל (סנהדרין לו:) 'סתם ספרי - רבי שמעון' (כמ"י אר"ש בשיחת ל'ג בעומר תשפ"ד).

סעודת ל'ג בעומר

הנערכת לכבוד נשמות בעל ההילולא נחשבת ממש כמו שבעל ההילולא משתתף בסעודה בפועל, וע"כ התיר מהר"ל להשתתף בסעודת ל'ג בעומר מכיון שמאיר בה התנוצצות נשמות התנא האלוקי רשב"י והרי היא סעודה שת"ח שרוי בתוכה. ואף הגדילו ללמוד מכאן לשאר סעודות הנערכות בימי ההילולא, שנשמת החכם משתתפת ושורה בסעודה, ונחשבת סעודה זו כסעודה שת"ח שרוי בתוכה. ואם קבלה היא נקבל, ויתכן שיש עוד מקורות וסימוכין לכך שנשמת בעל ההילולא משתתפת בסעודות הנערכים לכבודו.

יומא דפגרא

אמנם מדברי מהר"ל לכאז' אין להוכיח ענין זה, שהרי בתקופת מהר"ל - לפני כשש מאות שנה - לא ה' מפורסם כ"כ ענין שייכות רשב"י ליום ל'ג בעומר, ואע"ג דמסתמא מזליהו חזי, מ"מ לא מוזכר בספרי המנהגים הקדמונים שהיו עורכים הסעודה לכבוד רשב"י, אלא נהגו זה כיומא דפגרא מהטעמים שהובאו בפוסקים לציון סיום (או מנין) ימי האבילות על פטירת תלמידי רבי עקיבא, ושאר הטעמים שהובאו בפוסקים. מעיון בספרי המנהגים בתקופות אלו עולה, כי נהגו במדינות אלו לערוך סעודה ביום ל'ג בעומר בהשתתפות הרבנים וגדולי התורה בכל מקום, וכן נהג מהר"ל עצמו כמו שהובא במנהגי מהר"ל 'לשנות נטילת ידים, סעודה וברכות (אות ב') **שהיו הבחורים אוכלים אצלו** לסיום שעשה בכל שנה בחול המועד סוכות לשני מסכתות שלמדו בקיץ. וכן בחול המועד דפסח לשני מסכתות שלמדו בחורף, או **בל'ג בעומר** *.

וכ"כ בלקט יושר (ה"א עמ' 97) על רבו בעל התרומות הדשן שהשתתף ל'ג בעומר (אף האריך, עיי"ש) בסעודת ל'ג בעומר *.

ועי' במנהגי וורמייזא (ה"א אות צ"ה בהגהה) ל'ג בעומר תנוקות של בית רבן בטילין בו, והמלמדים נותנים יין שרף לתלמידים, והרבנים והתלמידים רגילין לשמוח בו במשתה ושמחה. ובגל' החוות יאיר (שם

מנהגים מיוחדים השתמרו והתחדשו בכלל ישראל ליום המסוגל ל'ג בעומר, הילולת התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי, וידועים דברי גדולי הדורות רועי ישראל זצ"ל בענין הנסיעה למירון וההדלקות וכי"ב.

אחד המנהגים הקדומים הוא מנהג הסעודה ביום ל'ג בעומר, שנהגו כבר לפני מאות שנים לייחד את יום ל'ג בעומר כיומא דפגרא, יומא דמפגרי בהורבן.

מנהג זה ה' נהוג גם בחוץ לארץ במדינות אשכנז, ולא רק בארץ ישראל מקום מנוחת התנא רשב"י, ובשנים קדמוניות לפני שהתפרסם ענין יום ל'ג בעומר כיום הילולת או פטירת רשב"י.

סעודת מצוה

אבי מנהגי אשכנז מהר"ל, כתב בתשובותיו (שו"ת מהר"ל סי' קפ"ה) שלא להתיר נדר בעת צרה כי אם לצורך גדול או לצורך מצוה (וה"כ בשו"ת מהר"ל החדשות סי' ק"א).

לאור דברים אלו, נשאל המהר"ל בענין אדם שנדר בעת צרה בסתמא, שלא לאכול מחוץ לביתו, ומכיון שהורה שאפשר להתיר את הנדר לצורך מצוה, שאל השואל לאיזו סעודה יכול ללכת שהיא בגדר סעודת מצוה.

בתשובתו (שו"ת מהר"ל החדשות סי' ק"ד) בירר המהר"ל כמה סעודות מצוה, כברית מילה, פדיון הבן, וסיום מסכתא.

והוסיף, ע"פ מש"כ בגמ' (ברכות סד.) 'כל הנהנה מסעודת תלמיד חכם שרוי בתוכה כאילו נהנה מזיו שכינה, שנאמר, ויבא אהרן וכל זקני ישראל לאכל לחם עם חותן משה לפני האלקים. וכי לפני אלקים אכלו, והלא לפני משה אכלו, אלא לומר לך, כל הנהנה מסעודה שתלמיד חכם שרוי בתוכה - כאילו נהנה מזיו שכינה'.

משכן, הסיק המהר"ל, 'הלכך ל'ג בעומר נמי סעודת מצוה ה'.

רוחו של בעל ההילולא

רבים ראו כן תמהו מה ענין סעודה שתלמיד חכם שרוי בתוכה לענין סעודת ל'ג בעומר, ומה השייכות בין מאמר חז"ל בענין סעודת יתרו שאכלו לפני משה, להתיר ההשתתפות בסעודת ל'ג בעומר, ולהחשיבה כסעודת מצוה. יש שראו בתשובת מהר"ל מקור לכך שסעודה

א. אבג, הפעם היחידה שהחריג מהר"ל אדם, ה' כשעשה שבשמחת ל'ג בעומר - יום בו פסקו התלמידים למות על שלא נהגו כבוד זה בזה] התעורר מריבה ונער אחד קרא בכינוי גנאי בחור אחד מתלמידי ישיבתו של מהר"ל, וגזר עליו חרם ונידו עד יום שני שאחר ל'ג בעומר, כמובא במנהגי מהר"ל (ליקוטי אורח חיים).

ב. ועיי"ש חידוש שמושע שיעקר ההיתר שלא לנהוג מנהגי אבילות ביום ל'ג בעומר, הוא לכבוד עיצומו של יום וסעודת היום, וע"כ אם כבר עבר רוב היום וכבר אכלו הסעודה, שוב אין להסתפר וכי"ב. ולא הובאה הומרא זו בפוסקים. מענין לענין, כשפסע אדמו"ר זצ"ל לשמחת תולדות נכדו הגד"צ רבי משה שליט"א, הגיע למירון בין הערביים דל"ג בעומר, ובשם למרגלות הרה את הגאון רבי יעקב קלנדא זצ"ל רבה של בני ברק, ושאלו האם אפשר עדיין לגלל שערות הקטן (אף שח"י כשיש חתול וחתול נפגעת המכונה).

על הגליון 'הווא יומא דמפגרי ביה רבנן ועושין יום משתה ושמוחה'.

ועוד כתוב במנהגי וורמייזא (ח"ב עמ' קע"ד) במנהג מקרי דרדקי, שבל"ג בעומר הוא יומא דמפגרי בהו רבנן למלמדים ולתלמידיהם, ובאותם ימים ביטלו בית המדרש של המלמדים ואין הנערים באים לבית רבם ללמוד.

בפשוט, זו כוונת מהר"ל שמכיון שסעודת ל"ג בעומר היתה נערכת בראשות חכמי העיר ע"כ היא סעודת מצוה שהרי ת"ח שרוי בתוכה.

דרגות בסעודת מצוה

הגאון רבי עקיבא אייגר בגליון הש"ס גבי-ית (שם) ציין לדברי המג"א (סוף סי' קנ"ב, וסי' תקס"ח ס"ק ה"ג), שבת"ד (בסי' תקס"ח) אחר שבירר דין סעודת מצוה כחנות הבית בארץ ישראל וכי"ב, לענין הנדר להתענות כמה ימים והתחיל להתענות והוצרך להפסיק לסעודת מצוה, בסו"ד ציין המג"א 'אי סוף ברכות כל הנהגה מסעודה שית"ח שרוי בתוכה כאלו נהנה מזיו השכינה', סתם ולא פירש דבריו. ועיי' במחצית השקל שם שכונת המג"א לפסוק להלכה שסעודה שית"ח שרוי בתוכה היא סעודת מצוה.

כמו"כ מצינו ברמ"א (סי' תר"ע) לענין סעודות הרשות בחנוכה, שע"י זמירות ותשבחות שמרבים בהם בסעודות חנוכה הוי סעודות מצוה, וכתב המג"א ש"כ"ה בכל סעודה צאנה של מצוה שע"י הזמירות והתשבחות ית' סעודת מצוה.

הנה בכה"ג מצינו שהחשיבו סעודת ת"ח לסעודת מצוה, מ"מ יל"ע לענין שאר הלכות המיוחדים לסעודת מצוה, האם תחשב סעודה זו לסעודת מצוה, שהרי מצינו כמה דרגות בסעודת מצוה, כגון לענין משי"ב בשר"ז (סי' תר"ג) המנהג שהבכורות מתענים בערב פסח, ונהגו רבים להפסיק התענית לסעודת מצוה, ואפי' לסעודה שאין זמנה קבוע לערב פסח כסעודת סיום מסכת כתב במשנ"ב (סי' י') שכמה מקומות במדינתו נהגו להקל. וכמו"כ לענין אכילת בשר בתשעת

הימים בתחילת חודש אב, שהתירו בסעודת מצוה כסעודת סיום מסכת (סי' תקנ"א סעיף י'), ומנהג העולם להקל אפי' בסעודת בר מצוה שאינה מעיקר הדין.

מ"מ לא שמענו שיחשיבו גם סעודה שית"ח שרוי בתוכה, או סעודה שזמרו בה זמירות ותשבחות, כסעודת מצוה לענין אכילה בתענית בכורות בערב פסח או אכילת בשר ושתיית יין בתשעת הימים.

היתר לצורך סעודת מצוה

כמו"כ יל"ע לענין שאלות וספיקות בכשרות המאכלים (עיי' בשו"ע יו"ד סי' צ"א ס"ה) שהתירו הפוסקים בשעת הדחק או לצורך סעודת מצוה, או לענין אמירה לעכו"ם (עיי' בשו"ע סי' שכ"ה ס"ד), כמ"ש כמה פעמים בשו"ע ונו"כ ובספרי השו"ת. כע"ז במאכלים שיש בהם ספק ספיקא לקולא, שאף שלכתח' נמנעים מאכילתם מ"מ בשעת הדחק או בסעודת מצוה שאין מאכל עיקרי אחר. בסעודה יש מקום לדון על אכילתם.

ויל"ע מה דין סעודת ל"ג בעומר ושאר סעודות שתלמיד חכם שרוי בתוכה, האם אפשר להקל בדברים שהותרו רק בסעודת מצוה.

האם צריך לצמצם

עוד יל"ע מה דין סעודת מצוה שישנם מאכלים אחרים בסעודה ואפשר לקיים הסעודה על ידם, האם הותרו בכה"ג מאכלים שהותרו רק לצורך סעודת מצוה.

מצינו בגמ' (סנהדרין ע.) לענין בן סורר ומורה שאם אכל בחבורת מצוה א"ל נעשה בן סורר ומורה על אכילה זו, וכמו"כ אם אכל בסעודת עיבור החודש. והקשו בגמ' הלא בן סורר ומורה מתחייב כשאכל בשר ויין, והלא בסעודת עיבור החודש מביאים רק פת דגן וקטנית בלבד, ומת' בגמ' 'הא קא משמע לך, אף על גב דאין עולין לה אלא בפת וקטנית,

ואיהו אסיק בשר ויין ואכל, כיון דבמצוה קא עסיק - לא ממשין'.

שאע"פ של מה שהוסיף בשר ויין אינו מעיקר התקנה לסעודה זו, מ"מ נחשב עוסק במצוה וע"כ לא ממשין לדבר עבירה, דשומר מצוה לא ידע דבר רע.

ועיי' ביד רמ"ה (שם) שהטעם שלא העלו לסעודת עיבור החודש אלא פת וקטנית ה' בדוקא מכמה טעמים, שמה יאכלו אכילה גסה וישתכרו ולא יענינו בדבר כמ"ש בשו"ע או כדי שלא לבייש את מי שאין לו, או כדי שתה' אסיפה לשמה ולא לשם אכילת בשר וכד'. ולפי"ז אפי' בסעודה שיש ענין לצמצום ולא לאכול יותר, ואכל יותר, נחשב סעודת מצוה לענין השמירה ממכשול, וכ"ש בסעודת שבת שנפסק בשו"ע (סי' רנ"ב) שיש להרבות בבשר כפי יכלתו, וכן בסעודת ראש חודש שמצוה להרבות בה כמ"ש בשו"ע (סי' תי"ט).

דברי הגמ' נאמרו לענין בן סורר ומורה שנשמר ממכשול גם בכה"ג, ויל"ע לענין אכילת מאכלים שהותרו לצורך, האם הותרו רק בצמצום, והנה בפרי מגדים (משבט זהב סי' צ"ד ס"ק ט') כתב שלא רק לאותה סעודה הותרו המאכלים אלא אף לאחר מכן, וע"כ א"צ להגדיל הקדרה ואף מותר לאכול המאכלים, משום שלא מסתבר לאסור אחר כך דבר שהותר באכילה, וקבע הפוסק כלל 'ז'כן כל היכא דמתירין לצורך ערב שבת, אי ניתור לחול לא מסתבר לאסור אחר כך, הואיל ואשתרי אשתרי' י'. יש שהקשו מהמבואר במשנה (דמאי פ"ד מ"א) שהלוקח פירות מאינו נאמן על המעשרות ושכח לעשרן, שואל את המוכר בשבת ואוכל על פיו, ומ"מ במצוה שבת לא יאכל עד שיעשר, ולא אמרין הוואיל ואשתרי אשתרי. וביאר בשו"ת חבצלת השרון (ח"א סי' נ"ה) ששם אינו חוכא ואטולא משום שיתכן לעשר חלק מהפירות ולא כולם, משא"כ במאכל שהותר לכבוד שבת שא"א לומר שמקצתו מותר ומקצתו אסור, עיי"ש.

ג. פלא שלא ציין הגרע"א לדברי המג"א (סי' של"ג ס"ק ה') שנראה שהק' ע"ז, שציין לגמ' (חולין עה) שרב לא אכל אצל חתנו בר חזין משום שלא נהנה מסעודת הרשות, ומשמע שאף שרב ה' אורח בסעודה מ"מ לא חשיב סעודת מצוה (ובפיקדונות המכא"א, ל"ל דשאני הת"ח אורח עצמו מציא הסודים).

ד. להעיר, שברוקח (ח"א סוף סי' שט"ז) כתב 'לאחר אכילה יש לזרז דברי תורה, כדעת בפיקדונות דאבות בפרק ר' עקיבא בן מהללאל, שלשה שאכלו עליו שולחן אחד ואמרו עליו דברי תורה כאלו אכלו משולחנו של הקדוש ברוך הו', ובפיקד' דתענית גבי רב נחמן ו' צחק בטר דסעד דרשו, והוא בשלילא בירכות כל הנהנה מסעודה שתלמיד חכם שרוי בה כאילו נהנה מזיו השכינה'.

הגאון רבי יוסף ענג'ל צ"ל (בפיקדונות חיים ברכות עה) הסיק מדברי הרוקח שיש להטעם שחשבו כאילו נהנה מזיו השכינה הוא משום שית"ח אמר דברי תורה בסעודה, וע"י שמיעת הד' כאילו נהנה מזיו השכינה, עיי"ש, לפי"ז לכאן לא תחשב סעודה זו לסעודת מצוה, דהלא כל אחד מצווה לומר דברי תורה על שלחנו.

ו. הרד"ק בעל חידושי הר"ם צ"ל (עיי' בשפת אמת תהר"ב ל"ג) תמוז ע"ד המג"א מהיכן תיתי לחדש שבכל סעודת רשות ית' סעודת מצוה ע"י זמירות ותשבחות, שמה רק לענין סעודת חנוכה שימים אלו נתקנו להלל והודאה ע"כ מההללים והמשבחים בסעודה נחשב לסעודת מצוה משא"כ בשאר ימים.

ז. ועיי' באשל אברהם בוטשאטש (סי' תר"ד) שלענין הפסקת תענית קבל קל יום מסיום (מנ"ש בסי' תקס"ח) די' בצורך סעודת מצוה כל דהיא'.

ח. בשו"ע ז"ל הובא היתר להפסיק תענית לסעודת מצוה, אך כן נהגו רבים בזמננו ובזמנים שלפניו. וכשנודע' הארץ בפני המקומות שנהגו היתר דבר, והקדים שבמדינות אלו נהגו להחמיר שלא לאכול אפי' בסעודת מצוה, ואע"פ שבמקום שאין מנהג ידוע יכלו הכבוד לאכול על סעודת מצוה, מ"מ הממזיק תבוא עליו ברכה.

ט. כמ"ש ב"י אדם (כלל קל"ד סעיף ט"ז), ועיי"ש שאם דורש מעניי דבר מצוה הוי סעודת מצוה אע"פ שלא הביא ב"ש, אף לענין אכילת בשר ב"י הימים, ואפי' לענין סעודת וואך נאכט צידד להקל. ובמשנ"ב (סי' תקנ"א) לא העתיק להקל בסעודת בר מצוה, וע"כ' המנהג להקל באכילת בשר ושתיית יין, ובגדי שבת לבחור והורו וקצו.

י. בספר אוצר החיים (את ש"ס, ביהר"ה) הובא שהר"ק בעל דברי חיים מצאנו צ"ל ערך סעודה לכבוד האורחים הרה"ק רבי קהת לייפמאן אחי הרה"ק בעל שפת אמת מברע"א צ"ל ועוד אורחים חשובים שהגיעו למעונות בתשעת ימי תחילת חודש אב, והרה"ק מצאנו שגם צ"ל רבי משינאווא צ"ל ר"צ ציצא משם, כדי שיוכל לערוך סעודה לכבודם במאכלי בשר. ע"כ.

ממשנות הדברים שהחשיב הסעודה לסעודת מצוה משום מצות הכנסת האורחים, ועיי' בשו"ע (סי' ט"ז) ב"ז ומג"א א"י סעודה לכבוד האורחים הוי סעודת מצוה, אמנם כמובן יתכן שה' שם גם סיום מסכת וכו', והמסכת לא דק.

יא. בעטעם דלפעמים מקילים לצורך סעודת מצוה וכי"ב, יש לציין לדברי הרמ"א (יו"ד סי' א"י, כלל בעומר), בהקדמת ספרו תורת החטאת כתב להתנצל לפני המעיינים בספרו, שלא יחדשוו מדוע לפעמים כתב להקל בהפסד מרובה או לענין דבר חשוב או לכבוד שבת, וביאר שבאותה המקומות היה נראה לו היתר גמור אליבא דהלכתא, אלא שהאחרונים ז"ל החמירו בדבר, ולכן כתב שבמקום דחק וצורך יש להעמיד הדבר על דיו, וכן מצינו בקמאי ובתראי ז"ל שהכריזו בכה"ג להקל לצורך שעת הדחק או שבת וכי"ב, עיי"ש.

יב. אולי תחשבו שדבר בגד שעת הדחק והפסד מרובה וכי"ב, עיי' משי"ב הגאון רבי חיים ב"ר בצלאל צ"ל אחי המהר"ל מפראג (בר מולי' דאדמו"ר הרה"ק מווארקה י"ד כנרת מאגריס, עיי' בהקדמת ספר שמועת יחזק) בהקדמתו לביאור 'יחזק חיים' על התורת הטאת אפשר ג"כ טעם הפסד מרובה לא היה שייך רק לדורות הראשונים, לפי שהיו ידיו חטא ולא היה חיים על ממנום במקום חשש איסור אלא בהפסד מרובה מאד, אבל עכשיו יש חשש שאם תדיר משום הפסד מרובה יבוא להקל אף בהפסד ממונ'.

יג. בשם תש"פ כששמענו השלטנות את ההוצעה לציון הרשב"י מחישו התפסות השפעתו, בירד אד"ש איך ציינו הרה"ק רבי יחיאל יהושע מביאליא צ"ל והרה"ק רבי משה מרדכי מלעזוב צ"ל את יום ל"ג בעומר (שלא נודע לנו מקורו למידתו כיום היחידא), והוצע לקיים סיום מסכת בסעודת האורחים בישיבה"ק שם עולם בבית ג'ן, ולערוך סעודת מצוה לכבוד הסיום ולכבודו של יום.

יד. בהל' השעת הימים מצינו לצמצם באוכלים אך לא במאכלים, דהיינו שיש אופנים שכתבו הפוסקים שרק מניין מלבד הקדושים ישתתפו בסעודת מצוה באכילת בשר ושתיית יין, אורק השייכים לסעודה וכו', אך לא הגבילו לסעודת כמה לאכול.

יז. בספר קריי' דינים באר"ה הביא מספר קול אליהו להתי' לאכול בשר משיידי סעודת שבת בתשעת הימים, ע"פ משי"ב בגמ' (חולין ה) על שר נחירה שנשאר לבני ישראל בנתינתם לארץ, והרה"ק בעל בני יששכר (חולין תמוז אב מצינא א' את"ר) תמוז ע"ד אריות, ומה"ר צידד להחמיר מטעם אחר כדי שלא יקנה לשבת ד' ברכות וצמצום וימנע מעונש שבת, כמו שמצינו מעי"ז בכמה מקומות.

ובתד"ר כתב בבני' 'יעוד אומר, לך, דכירנא כד הויא בימי חורפי הית' משמש לפסקים לצדיק אחד שהיה מפורסם בדוריו מהר"ם סופר צוקל"ר מפשעווארסק, והצדיק הוא היה מפורסם לבעל מדרגה ורוח הקדש, והיה מנהגו שהיה מצניע שורו מאכלים אשר היו מוקנים לשבת כגון הרקיקין והדובשנין, ובואו אליי איש ובכד בימי החול היה מכבדו בשירים הללו, ואמר שזה מקרי קעין שירי מנחות. וברכות הימים מצאנו בשם גדול אחד, אשר מי שרדפו שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין בימי החול או מחמת פרשיות, וכאשר יבד הדבר בעל הנה יקנה בשם ב"ר א' חיים ה' לכבוד שבת ומתנו לו לאכול מאתו הבשר גם בימי החול וגם מה שיתיר לו אחר השבת יוכל לאוכלו בימי החול'.

דברי חיווק וחידושי הלכות להחיד
לימוד ושינון הלכות סת"ם בקרב חסידים
ודמגידים מאוצר שיעורי
הרב רבי **משה אורי בלוי** שליט
רב ומו"ץ פעיד"ק
(נכתב על דעת הכותב כלומר)

הוי זהיר במלאכתך

אחור"ק תשפ"ה | עיון קכה

לע"נ הרה"ח רבי פתחיה בן רבי יוסף יונה ז"ל

שאלות שנשאלו

ושלמרו

ג

וסרתם

ב

וביום

א

לרבו

ז

מלל צורת

ו

מלל

ה

בדרך

ד

ביאורי השאלות

א. וביום - חשש שנוי צורה. ב. וסרתם - חשש שנוי צורה. ג. השלמרו חשש שהמ"ם היה כף ורי"ש. ד. בדרך - חשש דל"ת
ה. מזה חשש נו"ן. ו. מלל - חשש נחלק לשתי חיבות. ז. לרבו - חשש למ"ד

תשובות לגליון קודם

ואהבת את

אשכנזים

ח

א

א

ג

כאשר

ה

לבבך וישללם

ד

א. ור - ביאור השאלה: כשנגע בג' הרי"ש בוא"ו נעשה הכל כרי"ש ארוכה והוא"ו הוא חלק מהרי"ש ואח"כ כשהתחיל את הדרך רק אז נחקק הוא"ו לוא"ו יוצא שהוא"ו נעשה וא"ו ע"י כתיבה באות אחרת והנה נקרא חק תוכות ע"י כתיבה לכך צריך לבטל את הוא"ו מצורתו ולתפוס אותו בג' הרי"ש ולגמור את הרי"ש אכן במקרה זה אף בתחילה לא היה לו צורת רי"ש ממש אך היה לו איברים של רי"ש ומרוב אלישיב ותלמידיו אחריו חששו שזה כבר רי"ש אכן הרבה מפוסקי דורינו אין חוששים לאיברים וכיון שאין צורת רי"ש אפשר להפריד ולגמור האות

ב. ה'אכרים - יש להחמיר לפי שהחטוטר גדולה ביותר ויש חשש של ח"ת

ג. ואהבת את - אפשר להכשיר ולהשיבו שהוא ב' תיבות אכן יש לקרב את הא' לתיו שלאחריו ואת התיו לב"ת שלפניו וכך יוכר בבירור שהם ב' תיבות

ד. לבבך ושננתם - בזה אפשר יותר להקל מב' טעמים א. כי יש מעט יותר הפסק ב. כי התיבה הראשונה מסתיימת באות סופית וניכר בזה שזה ב' תיבות (יש בזה מחלוקת הפוסקים עיין בני יונה רע"ד ס"ד ובמקד"מ שם ס"כ כ"ז ועם עוד צירוף אפשר להקל לסמוך על זה)

ה. כאשר - זה מיקרי לא ניכר להדיא פרידתו וכשר אף לפמ"ג לתקן בת"מ

ו. יש כאן ראש בלי ירך ומדברי השב"ל נראה שכשר ורבי מרדכי לא היה מכשיר בזה ויש מפוסקי דורינו שס"ל שמהני תיקון בזה שלא כסדרן

ז. ובשעריך - הוא ש"ת והא כשר בין לב"ת ובין לכ"ף

השאלות נועדו לעורר לב המעיין ואין לפסוק מזה הלכה למעשה, כי בדבר קל מאוד ישנונה הדין

אוצר ידיעות התורה

• משיעורי המגיד הרה"ג רבי אהרן קאהן שליט"א •

במקום אשר יבחר - למקומו המדויק של בית המקדש בהר הבית (ב)

ונחלה בעבודת המקדש, מכל מקום ראינו כי יותר לקבוע לימוד בהלכות קדשים על בוריים.

מעלות לימוד תורת הקדשים שניים הם, הן כחוכמה על ההשתקפות והציפייה העצומה בקרב בית ישראל, הדורשים את הלכות בית המקדש וקדשיו, מתוך כיסופיהם המתגברים לחזות בנועם ה' ולברך בהיכלו, והן מצד העניין המבואר בדברי חכמינו ז"ל (מנחות ק"ג) על הכתוב (ויקרא ז, יז) "זאת התורה לעולה" כי כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה, ואף כאן, כל העוסק בתורת בניינו של בית המקדש, כאילו בנה את בית המקדש, ועל כן עניין מיוחד הוא ללמוד את הלכות צורת מקום המקדש, למען שני מעלות אלו הנזכרות.

פרטי הלכות צורת בית המקדש, חלוקים הם בין בית המקדש הראשון, בית המקדש השני, ובית המקדש השלישי, פרטי צורת בית המקדש הראשון הם המוזכרים בספר מלכים, פרטי צורת בית המקדש השני, הם השנויים במסכת מידות, ואילו פרטי צורת בית המקדש השלישי, הם נאמרו ליחזקאל הנביא, שקיבל בנבואה את תבנית בית המקדש השלישי. אגב הדברים ראוי להביא את דברי רש"י (יחזקאל ג, ח) הכותב: "ואני את ה' לא רב ולא עזר בכל הבנין הזה, אלא כמו שהראוני מן השמים", היינו שלא היה לו עזר וסיוע בדיעת צורת בית המקדש השלישי, אלא פירש את הכתובים כפי מה שהראו לו מן השמים.

ומצאנו בזה בדברי המדרש תנחומא (פ' טו ס"ז י"ד): "אמר יחזקאל לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם, עד עשיתי אנו נתונים בגלות בארץ שוואנו, ואחריה אמר לי לילך ולהודיע לישראל צורת הבית וכתוב לעיניהם וישמרו את כל צורתו ואת כל חוקותיו (יחזקאל מג, א), וכי יוכלו הן לעשות, הניח להם עד שיעלו מן הגולה, ואחר כך אני הולך ואומר להם. אמר לו הקדוש ברוך הוא ליחזקאל, ובשביל שבני נתונים בגולה יהא בנין ביתי בטל, אמר לו הקדוש ברוך הוא, גדול קרייתו בתורה כבנייה, לך אמור להם ויתעסקו לקרנות צורת הבית בתורה, ובכשר קרייתו שיתעסקו לקרנות בה אני מעלה עליהם כאלו הם עוסקים בבנין הבית."

למחצית הדברים נמצאנו למדים בדבר חשיבות לימוד הלכות בית המקדש, וידיעת צורת תבניתו המדויקת.

אציין בזה עוד מאמר נפלא שראיתי בהקדמת משניות 'סיעתא דשמיא' לר' שמעיה גרייבוביץ' שחי' על מסכת מידות לפרש ברעיון זה את מה שאנו אומרים 'שיבנה בית המקדש במהרה ובימינו ותן חלקנו בתורתך ושם נעבדך ביראה כימי עולם', ולכאורה אין הדבר מסודר, שתחילה מזכירים בקשה על בניית בית המקדש, ולאחר מכן מבקשים על חלקנו בתורה, ושוב חוזרים ומבקשים על העבודה ביראה לעתיד, ולכאורה יותר היה לו לומר 'שיבנה בית המקדש במהרה ובימינו ושם נעבדך ביראה כימי עולם ותן חלקנו בתורתך', ומה פשר סדר הדברים כפי שהוא.

רק אציין בזה, כי הנה בניית בית המקדש לעתיד, הרי שלדעת רש"י (סוכה מא. ב"ה א' נ"ב) ותוספתו (סוכה מא. ב"ה א' נ"ב) בית המקדש השלישי ירד בניו ומשוכלל, ולא יצטרכו לבנותו בפועל, ורק לדעת הרמב"ם (פ"א מלכים ה"א) שיבנה משיח את בית המקדש, והיינו שיותר לעם דעה אין לבנותו, על דרך שעשה בצלאל בבניית המשכן, ואם כן לדעת רש"י ותוספתו יש לבני ישראל להתמרמר, על כך שלא יהיה להם חלק ונחלה בבניית בית המקדש השלישי בפועל. ואף שהאריכו ספרים וסופרים לבאר אלו חלקים יוכלו בני ישראל לבנות את בית המקדש לדעת רש"י ותוספתו, מכל מקום כפשוטו אין להם כל כך חלק בבניית הבית בעצמו.

על זה אומרים 'שיבנה בית המקדש במהרה ובימינו' היינו שירד בניו ומשוכלל מן השמים, אם מבקשים אנו עוד 'ותן חלקנו בתורתך', אשר החלק שלנו בבניית בית המקדש, יהיה על ידי שנתעסק לימוד הלכות בית המקדש, אשר כל העוסק בתורת בית המקדש כאילו בנה את בית המקדש, ועל ידי זה 'ושם נעבדך ביראה כימי עולם', שיהיה לנו גם כן חלק בעבודת בניית בית המקדש, על ידי לימוד התורה.

מזה יוצאים אנו לנידון זה, שהוא עניין הנוגע עד מאד למעשה, כי כחלק מלימוד הלכות צורת בית המקדש, יש גם כן ללמוד את מקומו של בית המקדש, שהוא פרט מפורט בנייתו של בית המקדש השלישי, ולכן הוא חובה מיוחדת לעסוק בליבון עניין זה, לברר את מקומו המדויק של בית המקדש בהר הבית.

אם כי יש להעיר, כי לדעת הרשב"א (בבא בתרא יב. ב"ב"ס ד"ה ועוד תיבא) בניית בית המקדש השלישי לא תהיה במקום בניית בית המקדש הראשון והשני בהר הבית, אלא בניית בית המקדש השלישי יהיה בירוקן שלוש אפלים אמה ממקום בית המקדש הראשון והשני, ולפי זה אין שייכות לברור מקומם של בתי המקדש הראשונים בהר הבית, בכדי לידע על מקומו המדויק של בית המקדש השלישי, אמנם הדעה הרווחת היא, שבית המקדש השלישי יהיה בנוי על אבן השתייה, כך שעדיין עלינו לברר וללמוד את מקומו המדויק של בית המקדש הראשון והשני, בכדי לברר על ידי זה את מקומו של בית המקדש השלישי, אשר יבנה במהרה ובימינו.

בניית בית המקדש בזמנינו

הדין השלישי התלוי בליבון מקומו המדויק של בית המקדש בהר הבית, אשר אף הוא אינו להלכה ולא למעשה, כשהדבר פשוט שאין עניין זה נוגע למחציתו כל עיקר, אחר שכל גדולי הדורות אסרו את הדבר, אמנם מאחר ואף בנידון זה מוצאים אנו מגדולי ישראל שעסקו בזה, ביניהם הרה"ק רבי יואל מסאטמאר ז"ע (יואל משה ס"ה) - ס"ט (ס"א) אשר האריך מאד בסוגייתו זו, והביא את כל ההוכחות בזה, כשהוא מפלפל בחכמה לדחות משמעות אלו, על כן יש מקום להעלות דין זה, שכלפינו יש גם כן חילוק בביאור מקומו המדויק של בית המקדש בהר הבית.

עניין זה, הוא בניין בית המקדש בזמנינו, אשר כפשוטו דברי הרמב"ם (פ"א מבית הבחירה ה"א): "מצות עשה לעשות בית לה' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות", ומאחר והזכיר הרמב"ם דבר זה כמצות עשה, הרי זה אחת מתרי"ג המצוות המצויות עלינו בכל דור ודור, לבנות את בית המקדש, ככל שהדבר בידינו.

לשבר את האוון, אוכיר מילתא דבדיחותא עניין זה, כאשר פעם הרציני את הדברים לפני תלמיד חכם אחד, ואמרתי לו, כי פשוטו דברי הרמב"ם מורים על מצוה זו, לבנות כמו ידיו את בית המקדש בזמנינו, אמנם הלה התעקש עמי שאין כן פני הדברים, שבין הטענות הזכיר ואמר, כי לדעתו דברי הרמב"ם אינם אמורים בזמן הזה, שאין דבריו אמורים אלא בזמן בית המקדש, ולא בזמן הגלות. וכמובן לכל אחד גדול הטעות שבדברים אלו, כי איך שייך לבנות את בית המקדש כשהוא עומד בנוי על תילו, על מכונן והיכלו.

אחד מן המקורות שהובאו על ידי הרה"ק רבי יואל מסאטמאר ז"ע (יואל משה ס"ה) הם דברי הירושלמי (מערש שני פ"ב ה"ה): "זאת אומרת שביט המקדש עתיד להיבנות קודם מלכות בית דוד", ואם כי אף דברים אלו כפי שהם אין בהם בהכרח כוונה על הקדמת בניין בית המקדש בעודנו בגלות, כי הגדרת זמן 'מלכות בית דוד' יש בה פירושים רבים, ועל כן ייתכן כי כוונת הדברים על זמן שכבר יבוא משיח צדקנו לגאלנו, אלא שעדיין לא תתיישב מלכות בית דוד על מכונה בשלימות, ותחילה וראש יקומו את בניין בית מקדשנו ותפארתנו (יואל משה ס"ה).

אך הביא את דברי התוספות יום טוב (מערש שני פ"ה מ"ב ב"ה ותנאי), המפרש כוונת הירושלמי כפשוטה, שאכן יבנו את בית המקדש בגלות, על זאת כתב רבי יואל מסאטמאר ז"ע, כי אין לנו אלא להכריח, שלא נאמרו דברים אלו אלא בזמן האמוראים, שבחכמתם הרבה ידעו כיצד לעשות את הדבר, אך אין בזה משום הוכחה על היכולת בזמנינו אנו להקים את בית המקדש, כפי שהוא מסקנת הרה"ק רבי יואל מסאטמאר ז"ע באריכות בדבריו.

עם זאת יש לציין, כי המנחת חינוך (מצוה צ"ה אות א') מסתפק אף הוא אם קיימת מצות בניית בית המקדש בזמנינו, ומציין בדבריו, כי אם הגויים היו נותנים רשות לבני ישראל לבנות את בית המקדש, היה מקום לומר שמצוה רבה יש בדבר.

אכן לכל זה צריכים תחילה לידע בבירור איה הוא מקום המקדש, כי אין ביכולת לבנות את בית המקדש כי אם במקום אשר יבחר ה', ולכן בכדי שיוכלו לקיים מצוה זו, שומה תחילה לידע מה הוא מקומו המדויק של בית המקדש בהר הבית.

אמנם, לנו אין בדבר כל נפקא מינה, כי כאמור הכרעת גדולי הדורות, שאין בידינו לקום ולבנות את בית ה', עדי יבוא ינון ויבנה לנו את בית מקדשנו.

המקום להזכיר, את שאמר הרה"ק הדברי חיים מצאנא ז"ע, כאשר הברון הירש ביקש לרכוש את כל שטח הר הבית מיד הישמעאלים בכדי שיינו לבני ישראל לבנות את בית המקדש, התבטא על כך הרה"ק הדברי חיים מצאנא ז"ע ואמר, כי לעולם ייתכן אשר מעיקר הדין יש מקום לברר ולהוכיח שיוכלו לבנות את בית המקדש בזמנינו, אנו כבר מצפים ומחכים אלפיים שנה לביאת המשיח, ולא לזאת ייחלנו וציפינו, שיבוא הברון הירש, והוא יקנה את הר הבית ויביא לנו את בית המקדש.

כך שאלו ואלו מודים, כי עניין זה אינו נוגע אלינו, אמנם להלכה ולא למעשה, מקום יש לברר ולידע איפה הוא המקום המוכן לבנות את בית נחלת השם יתברך.

לימוד הלכות מקום המקדש

הדין הרביעי, אשר הוא כבר דין הנוגע אלינו למעשה עד מאד, הוא החיוב שעורר גדולי הדורות, בדבר לימוד הלכות קדשים, כאשר גדולי דור האחרון, ובראשם הגאון החפץ חיים זצ"ל, עוררו את בני ישראל בדבר חובת לימוד הלכות קדשים וכל סדר קדשים, וביתור הכהנים העומדים לעבוד את העבודה בבית ה', שצריכים הם ללמוד הלכות אלו, על שכתב ב'בוא משיח צדקנו'. ידעו את המעשה אשר עליהם לעשות, ולא יהיו בורים בהלכות אלו, אמנם עוד זאת אף כל קהל עדת ישראל, שאין להם חלק

זה כלל גדול בתורה

(ניקרא י"ח) לא תקם ולא תטר את בני עמך ואהבת לרעך כמוך אני ה'.

בספרא (קדושים פ"ד יב) "ואהבת לרעך כמוך. רבי עקיבא אומר, זה כלל גדול בתורה. בן עזאי אומר, זה ספר תולדות אדם, זה כלל גדול מזה".

השאלות פשוטות: א. מה הפירוש 'כלל'? ומה הנפק'מ בידיעה האם הוא כלל, או פרט, סו"ס מצוה היא. האם 'כלל' דוחה מצוות אחרות? האם הוא שונה ממצוות אחרות? ב. מה הכונה 'כלל גדול'? ג. מניין למד רבי עקיבא, שזהו 'כלל גדול בתורה', האם יש לכך מקור בפסוק, או שממקום אחר למדנו זאת. האם יש לכך סמך דאורייתא או דרשה, או סברא, או דין רבנן? ד. מה המחלוקת בין ר"ע לבן עזאי, האם בן עזאי אינו סבור שואהבת וכו' הוא כלל גדול, אלא שזה ספר תולדות אדם, או שיש רק כלל אחד שהוא 'גדול בתורה', ונחלקו איזה הוא. ה. מה טעם בסברת בן עזאי, ולא נודע מה ראה בתיבות 'זה ספר תולדות אדם', שיש כאן כלל גדול בתורה, בין לענין קיום מצוות, או לענין חשיבות מסוימת.

ביאור דברי רבי עקיבא

כתב בספר החינוך (מצוה רמג - אהבת ישראל) "ואמרו בספרא (קדושים ז יב) אמר רבי עקיבא זה כלל גדול בתורה, כלומר, שהרבה מצוות שבתורה תלויות בכך, שהאזהבה חברה כנפשו לא יגב ממנו ולא ינאף את אשתו, ולא ינהו בממון ולא יסיג גבולו, ולא יזיק לו בשום צד, וכן כמה מצוות אחרות תלויות בזה. ידוע [גלוי] הדבר לכל בן דעת". הרי, ש'כלל גדול' פירושו, שאם יתפוס מצוה זו, יהיה לו לסיוע בהרבה ממצוות התורה, ולכן הוא כלל גדול בתורה. [כיו"ב נזכר בראב"ד ובר"ש משאנן המובאים להלן]. היינו כעין לשון הרמ"א בשו"ת ה' לנגדי תמיד, שהוא כלל גדול בתורה, היינו שאם יטול לעצמו מצוה זו לעיקר, ממילא יישמר או יקיים הרבה מצוות התורה, ולכן ראוי לתפוס ככלל גדול.

וכ"כ הר"ש משאנן (ספרא קדושים ז יב), בדעת רע"ק: "ואהבת לרעך כמוך. רבי עקיבא אומר זה כלל גדול בתורה. כדאיתא בפ' במה מדליקין (שבת לב), דעלך סני לחברך לא תעביד, כלל גדול הוא לרוב מצות". וכע"ז בראב"ד שם.

בדבריהם נתחדש עוד, שרע"ק והלל שנקט 'דעלך סני לחברך לא תעביד' אמרו דבר אחד, לא זו בלבד שכל המקפיד על קיום כלל זה, ממילא יש בידו קיום רובי המצוות, ולכן ייחשב לכלל גדול.

עפ"ד, אין האי 'כלל גדול' דוחה ענינים אחרים, או מחדש הלכות, אלא בא להודיע איזוהי דרך ישרה שיבור לו האדם, כעין דברי הגמ' "בא חבוקק והעמידן על אחת", היינו שמצוה זו ראוי לתפסה עיקר, וממילא יכנונו בידו רובי המצוות.

חייד קודמים

שנינו (ב"מ סב) "תניא, שנים שהיו מהלכין בדרך, וביד אחד מהן קיתון של מים, אם שותין שניהם - מתים, ואם שותה אחד מהן - מגיע לישוב. דרש בן פטורא, מוטב שישתו שניהם וימותו, ואל יראה אחד מהם במיתתו של חברו. עד שבא רבי עקיבא ולימד, וחי אחיך עמך, חייד קודמים לחיי חברך".

וכתב המהרש"א (שבת לא), שעל כך נקט הלל לשון שלילי, מה ששנאו לא תעשה, וזה לשונו: "וי"ל, דמשמע ליה דקרא לא איירי אלא בכי האי גוונא, בל"ת, דגביה לא תקום ולא תטור כתיב, ועלה קאי ואהבת לרעך וגו', שלא תעשה לו רעה מכל דסני לך כו', אבל לגבי לעשות לו טובה לא קאמר ואהבת לרעך כמוך, כדאמרינן חייד קודמין לחיי אחיך, וכן מוכיחין דברי ת"י ע"ש ודו"ק". ר"ל, שאכן אין לראות בזה חיוב לעשות לו כמזה, אלא רק לשלול שלא יזיק לו, והוא

משלים את הפסוק וחי אחיך עמך. [עפ"ד ניתן להסביר גם את דברי התוס' (סנהדרין מה. ד"ה ברור) זה לשונו: "ברור לו מיתה יפה - י"מ משום דלרעך כמוך לא שייך מחיים, דחייד קודמין". ותמהו המפרשים מה כוונתם. אכן ה"פ, מאחר שמוכח במקראות שכל ימי חיותו של רעהו, גדר המצוה 'מה דסני לחברך לא תעביד', אם כן לא שמענו לברור מיתה יפה, אולם ממה שהתורה כתבה זאת בדרך חיוב, למדנו שיאהבנו כמזה, שבשעת מיתתו אז מקיים המצוה, והבין].

נראה להרחיב, ולתת טעם לשבת. שה"ק, שלדעת רע"ק באה התורה להגביל אהבת הרע, ולתת גדר בכל הנך מצוות שבבין אדם לחברו, הלא מעשים שבכל יום הם, שהאדם נתקל בבניה, כגון אבדתו ואבדת חבירו, מחד גיסא, הרי עליו לקיים והשבותו לו, ולא תוכל להתעלם, אולם מאידך הרי באותה מידה גם רעהו מחויב להשיב לו את אבדתו, ואם כן שמא אבדתו קודמת, והדברים סותרים, כי המעיין בתורה יראה שמחוייב לקיים לרעהו השבת ממנו, ואילו מאידך גיסא צודק הוא בטענתו, על כך באה התורה לתת כלל בכל הנך מצוות הללו, שכולם גדרם רק 'כמוך', לא שיהיה רעהו שווה לו, אלא דומה לו, כעין הוא, אבל לעולם 'חייד קודמין', אכן 'ואהבת לרעך' אבל רק 'כמוך', לא יותר ממך.

אם כן, דברי רע"ק הם 'כלל גדול בתורה', כי בזה יש הכרעה רבתי בהלכות רבות מאד, לדוגמא (סנהדרין פד) "דאיבעיא להו, בן, מהו שיקיז דם לאביו? רב מתנא אמר, ואהבת לרעך כמוך". ופרש"י "ואהבת לרעך כמוך - לא הזהירה ישראל מלעשות לחבריהם אלא דבר שאינו חפץ לעשות לעצמו". לכאורה הם קיום דברי רע"ק בכלל גדול בתורה, שגם מצות כיבוד אב ואם, מאחר והיא כבין אדם לחברו, גדרה תלוי בביאור המצוה 'ואהבת לרעך כמוך', ומאחר שבמקום הצורך כל אחד חפץ ושמח בהקזת דמו ורפואתו, גם הבן יכול להזיק דם אביו, למרות שחובל בו. אבל בלא הכלל הגדול הלזה, היינו מחלקים שלרעהו מותר, אולם לאביו אסור, כי הזהירה התורה להדיא מחבלתו, אבל הכלל הגדול מוכיח שגם כאן אין כוונת התורה לאסור דבר זה, אלא גם מצות כיבוד הורים תליא בגדר ואהבת לרעך כמוך.

דעלך סני לא תעביד לחברך

עפ"י הדברים האלה, נוכל להרחיב עוד. שאכן במאמר הלל מה דסני עלך וכו', אין שינוי כלל מכוונת הכתוב, אלא אדרבה זהו הכונה בדקדוק. כי התורה באה להגביל את כל המצוות שניתנו בשביל חבירו, ולומר שהם רק כמוך ולא יותר ממך, כי חייד קודמים. זהו המכוון מה דסני לא תעשה, כי מאחר שלא יתכן שיעלה את רעהו שיהיה דומה לו ממש, בע"כ נאמר במצוה זו שלא יעשה נזק

וצער מה שאינו חפץ בו, או שיעשה לו טובה כמו שאילו היה צריך לו היה נהנה. לא נאמר בתורה שיאהב לרעהו שיהיה דומה לו ממש, או יותר ממנו.

עפ"ז נתבאר עוד, שאלת המפרשים, איך יתכן לאהוב את רעהו כמוהו, הלא אין זה במציאות. אולם למבואר, אדרבה התורה באה להגביל, שיאהב את רעהו, אבל לא יותר ממנו. אולי ניתן להמציא שאות כ' של כמוך, הוא כעין כ' המקטין, שהוא כעין הוא, אבל לא הוא ממש.

עוד הוכחה שהמצוה באה להגביל ולא להגדיל. שהנה בלשון הכתוב יש לדקדק, שבאיסור לא תקום ולא תטור, שם נאמר 'בני עמך', אבל בואהבת נאמר 'רעך'. ומצאנו לחז"ל שבכל מקום שנאמר 'עמך', דרשו שזה רק בעושה מעשה עמך (במזכר: ועתה), אולם 'רעך' הנזכר כאן, בע"כ שכולל גם את הרשע, שהרי אמרו 'ברור לו מיתה יפה' (סנהדרין מה. ועוד), וזה שממיתים אותו רשע הוא. כך גם דייק היד רמ"ה (סנהדרין נב. ועיי"ש שיש לו פירוש נוסף, וע"ע קובץ ביאורים ב"ק לז). אם כן, אם ברשעים מותרת הנקימה והנטייה, כיצד ייאמר ואהבת לרעך כמוך שגם הרשע יהיה שוה לו באהבתו, בע"כ שלא באה המצוה להגדיל, אלא להגביל, שלמרות שלא תקום ולא תטור את הצדיקים, ואילו הרשעים והנכרים מותרים לו בנקימה ונטייה, אולם ואהבת לרעך כמוך, שגם הרשע אסור לעשות לו מה ששנאו עליו, וגם בשעת מיתתו על שחטא במזיד ובפחיתות גם לאחר התראה, ברור לו מיתה יפה. וממילא אתה שומע, שזהו כלל בכל סוג מצוות אלו, שבכל מקום יחזר אחרי טובת רעהו, אבל רק באופן של כמוך ולא יותר מכך.

ביאור דברי בן עזאי

זה לשון הר"ש משאנץ: "בן עזאי אומר זה ספר תולדות אדם כלל גדול (בזה) [מזה]. כדמפרש בבראשית רבה, דאי [מ]מקרא ואהבת לרעך כמוך, הו"א הרי שנתבזה ונתקלל יכול לומר גם אני רוצה בבזיון ובקללת חברי, שכבר באתי לידי מידה זו, א"ר תנחומא למי אתה מבזה, למדי שבדמות עשה אותו. נמצא שזה הכלל גדול מן הראשון. ועוד נראה לי, דבמקרא ואהבת לרעך כמוך כתוב פעם אחת אלקים, שהקב"ה יושב בדין על הדבר, ובמקרא דזה ספר כתיב שנים פעמים, שהקב"ה יושב בדינו והדר יושב. וכה"ג מוכח באבות דר"ג דאמרין התם, ואהבת לרעך כמוך רבי שמעון בן אלעזר אומר, בשבועה גדולה נאמר דבר זה, ואהבת לרעך כמוך אני ה', נאמן לשלם שכר, ואם לאו נאמן ליפרע ממנו". לכאורה כוונתו בהוכחת דבריו ש'הדר יושב', היינו שבנוגע לבין אדם לחבירו ה' יושב בדין כמה וכמה פעמים, ולכן הוא עיקר וכלל גדול.

וזה לשון הראב"ד: "בן עזאי אומר זה ספר תולדות אדם ביום ברא אלקים בדמות אלקים עשה אותו, זה כלל גדול מזה. פי', שאלו מן הפסוק הראשון לא שמענו אלא כמוך, הרי שנתבזה הוא או נתקלל הוא, וגגול ונחבל, יתבזה חברו עמו, ויתקלל עמו, ויחבל עמו, לכן נאמר בדמות אלקים עשה אותו, את מה אתה מבזה, ואת מי אתה מקלל, דמות דיוקנו של מקום, זה הכלל גדול מן הראשון".

ובדעת זקנים (בראשית ה, א) "זה ספר תולדות אדם. ובת"כ מסיק ואהבת לרעך כמוך אר"ע זה כלל גדול בתורה, בן עזאי אומר זה ספר תולדות אדם גדול יותר. פי' אסיפיה דקרא קאי, בדמות אלהים עשה אותו, דמקרא דר"ע לא שמעינן אלא דעלך סני לחברך לא תעביד. ובא בן עזאי ואמר שאף אם הוא אינו חושש לכבוד עצמו יש לו לחוש לכבוד חברו, לפי שרואה דמות חברו ואינו רואה דמות עצמו, ולזה אמר שמקרא זה כולל יותר ממקרא דואהבת לרעך כמוך".

העולה מדבריהם, במה שנוגע לע"ע, שלא נחלק בן עזאי על רע"ק בעצם הכלל, היינו שאם ידבק האדם במצוות ואהבת לרעך כמוך יגיע לרוב המצוות, אלא שנחלק עליו היכן רואים גודל חשיבות האדם השני, ולכן הודיע שממה שנאמר

'בצלם אלקים ברא אותו', מזה מוכח גודל החשיבות, ולא די בפסוק ואהבת לרעך כמוך, כמבואר בדבריהם הטעם.

אכן יל"ע בדבריהם, א[בלשון המדרש נזכרו בדברי בן עזאי רק התיבות 'זה ספר תולדות אדם', ולדבריהם עיקר כוונתו לסיפא דקרא 'בצלם אלקים', [ולדברי הר"ש יש תועלת גם ברישא דקרא, כי נזכר שם פעם נוספת ה' אלקים]. ב[שהפסוק בצלם אלקים ברא אותו, אינו מצוה, ואינו הלכה, ומדוע נשמע משם 'כלל גדול בתורה', ואם לסיוע שהמצוה ואהבת לרעך כמוך היא גם באופן שנתבזה הוא, אין זה כלל גדול 'מזה', אלא תוספת ביאור על הכלל של רע"ק. ג[לא כ"כ מובן, מה הצד שאם נתקלל הוא, שגם יתקלל רעהו. לכאורה הכונה, שרעהו קללו או חבל בו, והוא רוצה לנקום בו ולחבול בו, וסובר שהמצוה שלא תקום גדרה 'כמוך', ומאחר שהוא נתקלל על ידו, יכול לקללו גם כן, ועל זה מזהירה התורה שסו"ס רעהו צלם אלקים, ולכן אסור לבזותו ולנקום בו, למרות שהרשע כלפיו. אלא שאם כן, לכאורה גם ממצוות 'כמוך' ניתן לשמעה, שהרי אם הוא מבזה אחרים גם אינו רוצה שיבזוהו בחזרה, וגם אם חבל (בפרט בשוגג) אינו רוצה שרעהו יחבול בו, ואם כן שוב זה נכלל ב'כמוך', ומה חידש לן בן עזאי. וצ"ע. אכן לדברי הדעת זקנים, בא בן עזאי לאפוקי מטעות, שלא יחשוב שהמצוה תלויה בו, לכן נתבאר בזה ספר וכו', שעיקר הקפידא הוא, מצד 'רעך', שהוא בצלם אלקים נברא, ולכן צריך לאהבו ולא לעשות מה שיצער. ד[סו"ס אין נראה כאן 'מחלוקת', כי אם משמעות דורשין בלבד, אולם לשונו של בן עזאי משמע שהוא חולק, וצ"ב.

במה נחלקו

כתב בספר העקרים (מאמר א' פכ"ד, ומאמר ג' פכ"ו), שהנה, התורה חלוקה בין מצוות שאנו מכנים אותם 'בין אדם למקום', לאלו שאנו מכנים אותם 'בין אדם לחברו', ולא נודע איזה מהן עדיף. בזה נחלקו התנאים. רע"ק סבר, שכלל גדול בתורה, המצוות שבין אדם לחברו, ולכן ראוי לו להדבק במצוות ואהבת לרעך כמוך בייחוד. אולם בן עזאי סבר, שעיקר מעלת האדם בעבודתו שבין אדם למקום, וזה נתבאר בפסוק 'זה ספר תולדות אדם', שהקב"ה ברא את האדם על מנת שיהיה דבוק בעליונים, ולכן בראו בצלם אלקים, שישתדל כל ימי חייו להדבק באלקות. לכן גם ניתנו בלוחות ב' לוחות, האחד במצוות שבין אדם למקום כנגד צלם אלקים שבאדם, והאחד בין אדם לחברו שזה תמצית ואהבת לרעך כמוך. שהם שני הכללים הנצרכים בתורה. רק שנחלקו איזה גדול מרעהו. [ואפשר שנקט כן, כי בן עזאי לא נשא אשה, שחשקה נפשו בתורה, וסבר שעיקר הוא בין אדם למקום. אולם רע"ק סבר שעיקר בין אדם לחבירו, ושמה למד כן ממה שמתו תלמידיו על שלא נהגו כבוד זב"ז, שמוכיח שזה כלל גדול מזה. [וע"ע משך חכמה דברים ל"א]. בסגנון דומה כתב הכלי יקר, שהנה בכרובים היו גם 'פניהם איש אל אחיו', להורות על המצוות שבין אדם לחבירו, וגם 'פורשי כנפים למעלה' כנגד המצוות שבין אדם למקום, ושניהם נצרכים, אלא שרע"ק דרש שחלק זה עדיף. בסגנון נוסף, כתב הצרור המור (דברים ה), וכע"ז השפתי כהן (ויקרא יט, יח), שהנה בתורה נזכרו ב' מצוות של אהבה, 'ואהבת לרעך', 'ואהבת את ה' אלקיך', שאחד מהם בבין אדם לחברו ואחד מהם בבין אדם למקום, ונחלקו מי קודם, האם מאהבת המקום יבוא לאהבת רעים, כי הלא ה' בראם, כאמור בצלם אלקים בראם, או שמאהבת רעים יבוא לידי אהבת המקום, כמו שנאמר 'ואהבת לרעך כמוך אני ה'', עיי"ש.

אולם המלב"ם (ויקרא יט, יח - סי' מה) נקט. שכן עזאי סבר כבן פטורה שלא יראה במיתת חברו, כי שניהם בצלם אלקים ואין עדיפות לחייו על פני חברו, ובזה נחלקו. נמצא שנחלקו גם להלכה ולמעשה.

מיניש בביש

מעייני חזק וזמורה מאוצרו של מרן הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

קול "אודיע אמונתך"

בארד"ק - 08-30-20-666
בארד"ב - 605-477-7011
בלאגראן - 44-3003730634

קרבה
אל נפשי

פנימיות הפרשה
במשנת מו"ר שליט"א

נפשי
בשאלתי

שאלות המוגשות
לפני מו"ר שליט"א

זה הביטוח שלך!

כי אכן גם התנא האלקי רשב"י - כמו שאר חכמי ישראל - ראה ממרום שבתו את עומק השבר הנורא המתרחש לגד עינינו, גם הוא ראה את הנסיגות הנוראיים של עקבתא דמשיחא, את הנפשות המתענעות בין רוס שמים לעומק השאל רח"ל...

אך רבי שמעון ידע והכיד את כוחו העצום, וכפי שאמר לו רבי עקיבא רבו "דיך שאני ובוראך מכידין סוחר" (ירושלמי סנהדרין). ובכח זה אזר כגבד חלציו וצלל במים אדירים, במימי התורה הקדושה, משם דלה אורות זכים ובהירים שיהיו מזור ונרופה לנשמות הללו של עקבתא דמשיחא.

"וכדאמרו בתקיני זהר: 'וכמה בני נשא לתנא יתפרנסון מהאי חיבורא דילך, כד איתגליא לתנא בדרא בתראה, בסוף יומא, ובגיניה 'קראתם דרור בארץ', ע"כ. פירוש: וכמה בני אדם למטה יתפרנסו, ר"ל יעסקו ויחיו, מזה החיבור שלך, כאשר יתגלה למטה דרור האחרון, בסוף הימים, ועל ידי זה יקוים 'קראתם דרור בארץ'... 'וכן אמרו בזהר: 'בהאי חיבורא דאיהו ספר הזהר יפקון ביה מן גלותא' - וסיום לשון הזהר הוא: 'יפקון ביה מן גלותא - ברחמי'."

לא בכדי הפך רשב"י לאבן השואבת לכלל ישראל. אם בזמן שבית המקדש היה קיים היה היהודי הולך לביהמ"ק ומתחדש שם בכח הרוח-קדושה של השראת השכינה ששרתה בו, הרי שעתה בזמן החורבן הנורא רצים אנו להיכלל של רשב"י אשר משם שואבים אנו רוח קדושה הרתנת בנו כח לחזיק מעמד בתוקף החושך הנורא.

הבה נחדש את התקשרותנו במאור-הגדול אשר שלח ה' להאיר לנו ולרפאות את גלותנו, הן ביזמא דהילולא רבא בשמחת התגלות אור תורתו וקדושתו בעולם, והן בקביעות עתים ללימוד ספר הזהר הקדוש מכאן והילך אשר ממנו תצאנו חיים להתחדש בידתא ה' ואהבת ה', עדי נזכר לראות בהתגלות כבוד מלכותו יתברך בשוכו אל נורו ברחמים במהרה בימינו.

אסון נורא ואיום מתרחש לגד עיניהם של העובדים ושבים, מחוץ לחלון הקומה העשירית נראית דמותו של תינוק המתענע בין שמים לארץ...

זעקת שבר נוראות נשמעו מן העובדים ושבים ברגע שהתינוק עזב את אחיזתו הרופפת מאדן החלון... אוי גיוואלד! הלא בידך לכל מה יהיו תוצאות נפילה שכזו...

כמה התפללו הנוכחים לפתע בשמעם קול קליל ומרגיע המבטיח כי אין מה לדאוג!!!

המה ראו כן תמהו, מניין שואב בעל הקול הצלול את בטחונו? מהיכן שואב הוא את דבריו הרעועים בשעה איומה ונוראה זו כשבכל רגע הולך התינוק ומתקרב אל סופו הנורא והאיום???

מנין שואב בעל
הקול הצלול את
בטחונו?
מהיכן שואב
הוא את דבריו
הרגועים בשעה
נוראה זו?

"לפי האמת רשב"י אינו חולק על החכמים, כי גם רשב"י ראה שעל פי דרך הטבע, בסבת הגלות המר הזה והצרות והמצוקות והחושך וההסתר פנים שעתידיים לבוא על כלל ישראל, אכן 'עתידה תורה שתשתכח מישראל', אלא שרשב"י קיבל על עצמו והבטיח שהוא בכוחו יאיר אור גדול כזה בעולם, וימשיך ויאיר זכרון דקדושה כזה בעולם - כלומר, התעוררות וכיסופים להשי"ת ולקיום תורתו הקדושה וכן של מסירות-נפש לעמוד בפרץ ולגדור גדר ולהחזיק מעמד מתוך החושך והעלמה ולא להיכנע להרע בשום אופן שבעולם ושיחיו תמיד מפני תורה ויראת שמים בריבים - שעל ידי זה לא תשתכח תורה מישראל."

"ועל דרך משל: עומדת חבורת אנשים ברחובה של עיר, ולגד עיניהם מתגלה מחזה מחריד מסמר שיער, שתינוק נופל מבנין גבוה מאד. והנה בשעת נפילת התינוק רואים כולם בשווה את תוצאות הנפילה והיא סופו של התינוק רח"ל. ביניהם עומד אחד המכזי בכוחו ואומץ לבו וזריזותו הנפלאה, ותוך כדי נפילת התינוק זועק שהוא 'ישאר חי, וכחך מקשת רץ ותופס את הילד בידיו בזריזות גדולה ומצילו ממות בטוח. נמצא שלפי המציאות אמנם ראו כולם בשווה מה שיקרה כאן, אלא שהתינוק בכוחו הרב שינה את המציאות הברורה. והנמשל מובן וכמדומים מלשון רבינו הג"ל: 'רבי שמעון הבטיח שלא תשתכח תורה מישראל - על ידו'."

שאלה - מה פירוש מה שמובא בספה"ק "לית רעותא טבא דאיתאביד" (אין שום רצון טוב שנאבד)?

תשובה: שהרצון הטוב יטיב עמך לעתיד, אם לא עכשיו אז בעוד שנה. יתכן שבזכות רצון טוב יזכה האדם לתת אנחה שכזו להשי"ת קודם הסתלקותו. שתיטיב עמו לנצח.

שאלה - יש בחורים שדורשים מעצמם התמדה באופן שאח"כ הם מאבדים את המוחות?

תשובה: יש זמנים שצריך לתת נייחא למוחין, בזמן הזה אפשר ללמוד אגדות חז"ל, בפרט בימינו יש ללמוד אגדות חז"ל, זה מחידר מידות טובות, קדושה, ועוד.

שאלה - איך אפשר לזכות שלא לזכעו על אף אחד, אפילו אנשים שעשו לי עוולות?

תשובה: בשעה שצריכים להעיר למי נעשה לו דבר ופגע בו, יעצור רוחו ויעלב את תגובתו לאיזה ימים, אזי לאחר שעובר הרתיחה, יוכל לומר לו הדבר בלא כעס. אם מגיב תיכף, מתפרץ ממנו הכעס. אם ידחה הדבר יום או יומיים, או אפילו עשרה ימים, אזי יוכל לומר לו הדבר בשוב הדעת. ועל פי רוב יקבל השני את דבריו, אם ידבר בשוב הדעת.

מעלינו עומד רבי שמעון בר יוחאי עם הפלמיא שלו

דברות קודש שנאמרו בעת ההדלקה
לכבוד התנא האלקי ל"ג בעומר תשפ"ד

הזהר מועיל לצאת
מהגלות הפרטית

היום המנהיג שלנו שאילץ צריכים להיות מקושרים, זה לעסוק בזהר הקדוש, שהרעיא מהימנא אמר לרשב"י **בזהר דא יפקון מן גלותא...** הורדת זהר לעולם הזה, ע"ז יצאו מהגלות. צריכים לקבל על עצמנו לומר זהר.

כתוב מהחיד"א, שאמירת הזהר אפילו שאין יודעים פשוט הרי זה מטהר ומקדש את הנשמה, צריכים להתחיל ללמוד זהר ולומר זהר (אפילו בגרסא), ולהיות מקושרים לזהר הקדוש שעל זה נאמר **כי בזהר דא יפקון מן גלותא**, כל אחד יכול לצאת מהגלות שלו, כל אחד יש לו בחינת גלות, כל אחד רוצה לעבוד את ה', כל אחד רוצה להיות שומר הברית, אבל יש לו קטרוגים, אז צריכים לצאת מהגלות שלנו, שנעבוד את הש"ת בשמחה, שנהיה קדושים בשמחה, וזה בזכות רבי שמעון בר יוחאי שעומד עכשיו מעלינו. אשרינו מה טוב חלקינו.

הבה נהיה מקושרים
תמיד לבורא עולם

עלינו להודות לה' שהתאחדנו עם קודש. התאחדנו עם ההייליקיט, עם הקדושה, עם הטהרה, עם הגדולה של התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי, שבזכותו לבד... הוא הבטיח שלא תשכח תורה מישראל, הוא גדול בשביל זה (כלומר יש די בכוחו לקחת אחריות על קיום ההבטחה), און ער איז ווערד אויף דעם, ובכח זה שמקושרים אליו יעזור ה' שלא תשכח התורה הקדושה ממנו ומזרעו ומזרע זרעו עד עולם, ובזכות זה ימשך כל הברכות וכל הישועות על כל אחד ואחת. רפואות וישועות. כל החשוכי בנים יפקדו בורע של קיימא, לעבודתך וליראתך, וכל החולשים יתרפאו, וכל המבולבלים זאלן ווערן רוהיג אין מח און פריילאך אין הארץ (שיהיה להם רוגע במח ושמחה בלב). חזקו ואמצו.

הבה נהיה מקושרים תמיד לבורא עולם! לתורה הקדושה, לצדיקים אמיתיים, בפרט לרבי שמעון בר יוחאי אותם יגן עלינו ועל כל ישראל, אשרינו מה טוב חלקינו.

רשב"י מכניס
שמחה בכלל ישראל

כשנכנסו רבותינו לכרם ביבנה אמר - חכמנו זכרונם לברכה אמרו ברוח הקודש - **עתידיה תורה שתשתכח מישראל**, היה זה אחרי שנשתלקו כ"ד אלף תלמידי רבי עקיבא שלא נהגו כבוד זה בזה, הגיע רבי שמעון ואמר 'שלא תשכח התורה מישראל כי הוא עצמו היה הלא תשכח'. כי קודם לכן היה ענין של דין וע"ז חל קטרוג (היינו מה שנעשה עם תלמידי רבי עקיבא, היה מחמת שהיו בחינת דין וזה גרם מיתנת שהיא בחינה של 'שכחת התורה') ורבי שמעון הכניס את ענין האהבה, שכל קבלת התורה הוא באהבה, ללמוד מתוך אהבה להש"ת, להאמין בהש"ת באהבה, ע"ז ממשיכים הרבה ישועות ועל 'אהבה' אין קטרוגים.

וזה מה שאמר **רבי שמעון כי לא תשכח, שנאמר כי לא תשכח מפי זרעו**, ועל זה גילה רביה"ק שמה שאמר רשב"י 'כי לא תשכח' הכונה על רבי שמעון בעצמו שעל ידו לא תשכח התורה, כי בפסוק **כי לא תשכח מפי זרעו** מרומז בס"ת 'יוחאי', שהוא רבי שמעון בעצמו שהוא זרעו של יוחאי, שמה שרשב"י אמר כי לא תשכח מפי זרעו הוא מחמת שהרגיש שיכנס כזה שמחה בכלל ישראל, כזה זכרון דקדושה, כזה לימוד התורה באהבה, שהתורה לא תשכח מישראל.

כמה שיהיה אצלנו יותר
אחדות נזכה ליותר הארה

עלינו לדעת שעכשיו אנחנו מקושרים ביחד... מעלינו עומד רבי שמעון בר יוחאי, מעלינו עומד משה רבינו ע"ה עם הפמליא שלו ורשב"י עם הפמליא שלו, והרבה צדיקים קדושים וטהורים, שעומדים מעלינו, שאנחנו עוסקים בתורתם, שאנחנו הולכים בדרך הישרה על דרכם כפי שקבלנו ממשה מסיני, אשרינו מה טוב חלקינו.

כמה שיהיה אצלנו יותר אחדות, הש"ת ישלח יותר הארה יותר חיות ויותר שפע, גשמי ורוחני, אצלנו בעזר הש"ת, אשרינו מה טוב חלקינו.

'ואהבת לרעך כמוך'

הנה בתורה"ק נאמר (ויקרא יט, יח) **"ואהבת לרעך כמוך"**, ורש"י הק' בפירושו על התורה מביא מדרש ידוע מתורת כהנים: אמר רבי עקיבא זה כלל גדול בתורה, ע"כ.

והשאלה נשאלת מאלה: במה הוא כלל גדול בתורה.

והנה בגמרא (שבת לא ע"א) גבי הלל הזקן שהמתייר אמר לו למדני כל התורה בעמדי על רגל אחת, ותשובתו של הלל היתה מהפסוק **"ואהבת לרעך כמוך"** שזה כל התורה (ואף זה אמר דרשני כ"ל), ועל זה מביא רש"י באחד הפשטים ש"רעך" הוא הקב"ה כמו שנאמר (משלי כו) **"רעך ורעי אביך אל תעוּב"** דרעך קאי על הש"ת, וממילא מובן דזה כל התורה כולה - דאין לך דבר גדול מזה לאהוב את הש"ת, אבל לפירוש הב' ברש"י שם דרעך' היינו רעך ממש, כלומר המצוות שבין אדם לחבירו כפשוטו - תמוה ביותר מה הכוונה שזה כלל גדול בתורה יותר משאר המצוות, ודאי אין לך דבר נעלה ונשגב כמו מצוות ה', ותמוה דדוקא בין אדם לחבירו הוא כל התורה וכל המצוות.

ובצמח צדק מביא (ומצאתי זאת בליקוטי הש"ס להארי"י הק') שמשוה רבינו אשר כמה שוכה להשיג את גודל דרגת המצוות - גילה והשיג כי בזה שאהו היהודי במצוותיו ומקיימם וזכה להיות קשור ואדוק עם הש"ת כביכול ממש, וזה בבחי' **"חבל נחלתו"**, כמו שהאזהר בחבל בקצהו האחר הרי בפועל על ידי זה הוא אותו גם בתחילת החבל.

ולאחר ההסתלקות וזכה משרע"ה ליהנות מזוי השכינה ומאז ועד עתה הוא משיג יותר ויותר ענינים נשגבים ונפלאים בסוד המצוות, וזה כבר אלפים שנים שמשגי יותר ויותר ועדיין לא השיג את סוף הסוד של המצוות, מכיון שמקורם מהקב"ה, וכמו שהקב"ה אין סוף, כך מצוותיו אין סוף.

וזה אנו מוצאים ב"ואהבת לרעך כמוך" שהוא כלל גדול בתורה וכן כל התורה כולה. וזהו ההרגש גבי מצות ואהבת לרעך שזה כלל גדול בתורה, להורות דבכה האהבה הג' להש"ת אפשר ביתר שאת להדבק בו יתברך (כפירוש הראשון של רש"י הג"ל).

(ח"י תשרי שנת תש"ע לפ"ק)

'קדושים תהיו'

"קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם" כל אשר נקרא בשם יהודי צריך לידע שכמו ש"אלקינו שונא זימה" (סנהדרין צג ע"א), כמו כן צריך כל יהודי לעבוד בתמידות לעמוד על המשמר להיות בעצמו **"שונא זימה"**!

'מדין לרחמים'

את המלבוש כדי שיכור תמיד סיפור אותו מעשה, וזה שאמר 'ונשא שה מהעדר' - ונשא זה מהעדר - היינו מלבוש זה [וזה אשר ענה לשאול כאשר שאלו אם יוכל להילחם בגלית, שהראה לו את עור הכבש שהיה לבוש בו ואמר לו הנה "זה" לי לסימן שהקב"ה יעד את גבורתי למען כבודו ית'].

ואחר כך אכן פעל דוד את גבורתו [האט ער טאקע געפראוועט די גבורת], הוא הרג את גלית הפלשתי ונעשה מזה קידוש ה' גדול עד למאוד!

לעשות התקרבות מכל מצב

ואכן בספר תהלים ישנם ביטויים נפלאים כאלו של התחזקת עצמו בהשיי"ת בכל המצבים ממש! אלע סארטן מצבים!

במצב המר ביותר ברוחניות; במצב הגרוע ביותר בגשמיות; בכל המצבים; צועקים אל השיי"ת ועושים מזה התקרבות! [-שרייט מען צום אויבערשטן, מען מאכט דערפון התקרבות].

הרי על דוד עבר כל כך הרבה מעברים - - - מה לא עבר עליו? הוא היה תדיר בסכנת חיים ורצו להורגו נפש, רדפו אותו באופן נורא, סברו עליו שהוא ממור והוא פסול לבוא בקהל! ומכל אלו הוא עשה "התקרבות"!

ובכן, דייקא ע"י המעברים שעברו עליו והוא ברח אליו ית', דייקא על ידי כך הוא זכה להגיע לדרגתו העליונה של 'דוד מלך ישראל חי וקיים'!

נקודת ההתקרבות שלך, אין בדומה לה

וכן זה שייך אצל כל אחד ואחד ממש - לעשות מכל דבר התקרבות!

הרי הכל מה שנעשה ומה שעובר על האדם הוא - אין עוד מלבדו! כל מה שעובר על האדם איזה מין צער, עליו לדעת שהשיי"ת דוחק אותו במעט או בלב כדי שיתן אל לבו להתקרב אליו! - לויף צום אויבערשטן! תנוס אל השיי"ת!

וכאשר הולך לו לאדם בכי טוב, כמוכונ שגם אז עליו להתקרב על ידי זה להשיי"ת - "מה אשיב לה" כל תגמולוהי עקלי" (תהלים קטז, י"ב).

בכל מה שעובר על האדם - איז אים הוא מתנהג כפי רצון השיי"ת, הוא מקבל זאת באתנה ונס אליו ית'! ובהו הוא וזכה להגיע למדרגה אליה הוא צריך להגיע!

הוא 'ונשא שה מהעדר', והקרי הוא 'ונשא זה מהעדר', ומבאר הגאון מוילנא זי"ע (אדרת אליהו, שמואל-א' ב', י') שדוד הרי היה רועה את הצאן, ושמירת העדר היתה מוטלת עליו, וא"כ כאשר בא בעל חי לטרוף מהעדר האחריות מוטלת עליו להצילם, לכן הוא קיבל בשעת מעשה אומץ חזק כזה להילחם עם הארי והדוב ועם גוריהם כדי להציל את השה מידיהם!

ואחר שפעל גבורה גדולה כזאת הוא התבונן וחשב לעצמו, למה עשה הקב"ה ככה שיבוא לפניו מעשה כזאת, שיצטרך להילחם בכוח ואומץ רב כזה עם בעלי חיים להציל את השה.

במצב המר ביותר ברוחניות; במצב הגרוע ביותר בגשמיות; בכל המצבים; צועקים אל השיי"ת ועושים מזה התקרבות!

אין זה אלא כי השיי"ת חפץ שיכיר בעוצם גבורתו ויתננו לו, כלומר שינצל את כוחו הגדול לטובת עבדו ה', כך הוא בלי ספק, שמוכרת לצאת מזה תועלת לעבודת ה', כי ברור שאין השיי"ת חפץ ממנו שידע רוב כוחו וגבורתו למען התאגות שהוא גיבור ורב כוח ורועה נאמן לצאנו, אלא השיי"ת רוצה 'חילך לאורייתא' - לנצל את הגבורה לטובה להשיי"ת.

לתת את ההצלחה להשיי"ת

ולכן בשעה שעמדו כלל ישראל נגד אויביהם, וגלית הפלשתי עמד ביניהם כשהוא מתחרף מערכות אלקים חיים, ואמרו חז"ל (סוטה מב ע"ב) שעמד להילחם עם ישראל דוקא בזמן קריאת שמע, כדי שיהיו טרודים פן יפרוץ המלחמה בכל עת ורגע ולא יוכלו לקרוא קריאת שמע, כאשר ראה דוד כל זאת, הוא ידע שעתה רוצה השיי"ת ממנו שיפעל את עוז גבורתו כאשר פעל באותו מעשה עת היה רועה את צאן אביו.

וזהו הפשט של הקרי 'ונשא זה מהעדר', שאחר אותו מעשה עם החיות הטורפות הוא שחט את אותו השה ועשה מעורו מלבוש, ולבש

מהות עבודתו של דוד המלך

מובא מהבעל שם טוב הקי' זי"ע (צוואת הריב"ש אות צ"ט) שהיות שטבע האדם הוא שכאשר לובש בגד חדש הוא מרגיש התחדשות, איז מוטל עליו לנצל את ההתחדשות הזו להתחדש בעבודת השיי"ת, להתחדש בלימוד התורה הקדושה, כי אם יש לו ממילא התחדשות ינצלו כראוי לטובה [א"ה: נראה לפי"ד כי היה אז איזה התחדשות בעת אמירת השיעור].

ובזה"ק איתא (תרומה קעה ע"ב): 'לא גלו ישראל מארצם עד שכפרו בקודשא בריך הוא, ובמלכותא דבית דוד', ומבאר הבעש"ט הק' (מובא בדגל מחנה אפרים פרשת, ואתחנן) שהפגם שכפרו במלכות בית דוד הוא, שדוד המלך ע"ה היה עושה מכל המעברים שעברו עליו התקרבות להשיי"ת! כאשר היה לו איזה צער ומכאוב הוא ידע נאמנה ש"אין עוד מלבדו!" השיי"ת רוצה ממנו משהו! כמו רועה נאמן שרואה אחד מן הצאן תועה בדרכו, איז הוא מכה אותו או זורק עליו אבן להטותו לדרך הנכונה, כך הוא פנה ע"י מעבריו אל השיי"ת, הוא התקרב על ידם יותר ויותר, ואכן השיי"ת היה בעזרו להושיעו מכל צרי עד שאמר (תהלים קטז, י"ב) "מה אשיב לה" כל תגמולוהי עקלי".

ואם היו כלל ישראל הולכים בדרך זה, יתכן מאוד שלא היו מגיעים לגלות, כי אם עושים מכל דבר התקרבות להשיי"ת, לא היו מגיעים למצב שהוצרכו להיענש עונש גדול כזה של גלות.

התבוננות בעת ההצלחה

אנו רואים בפסוקי תנ"ך, שכאשר דוד רצה להרוג את גלית הפלשתי, שאל אותו שאול המלך: 'האם תוכל להילחם כנגדו והרי הוא גיבור אדיר ואיש מלחמה מנעוריו!', ענה לו דוד (שמואל-א' י, ל"ו) 'גם את הארי גם הדוב הכה עבדך והנה הפלשתי הערל הנה כאחד מהם כי חרף מצרכת אלקים חיים'.

הסיפור היה שדוד היה רועה את צאן אביו, ובא ארי דוב - וחז"ל (ראה רש"י שם) דרשו שהארי בא הוא ושני גוריו, והדוב עם שלשה גוריו, זאת אומרת שדוד לחם עם שבעה בעלי חיים טורפים... וכתוב שם (שם פסוק לד) 'ויבא הארי ואת הדוב ונשא שה מהעדר', ויצא דוד אחריהם והרג את כולם והוציל את השה משיניהם הטורפות!

והנה בפסוק זה ישנו 'קרי' ו'כתיב', הכתיב

פני הפרשה

ששעני נפשי

כתוב בוה"ק (נח, דף נט ע"ב) על הפסוק (וימי' לג כה) "אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמת"; "מכאן אוליפנא" - מפסוק זה למדנו, "כל מאן דנטיר האי ברית" - מי שהוא שומר הברית, "עלמא אתקיים עליה" - העולם עומד עליו! כל קיום העולם הוא רק בזכות דאס ביסל איידלקייט וואס איז דא ביי כלל ישראל! [הקצת העדינות מה שנמצא אצל הכלל ישראל]!

הבעל שם טוב אמר (עי' תולדות יוגש, שפת אמת נח) אם האדם שקוע במחשבות טמאות וזרות, הוא שקוע בשדים ולילי, הוא דבוק בסטרא דמוטא, ואין לו זכות חיים, ואינו חי אלא בזכות אחרים השקועים במחשבות קדושות.

ובעונותינו הרבים חיים אנו בדור של מבוול ממחשבות זרות, הן מצד חומר הגוף, והן מצד האויר הטמא השורה בעולם, על כן צריך להזור ולשנן דברי האור החיים הק' (ויקרא י"ב ב) דזה אי אפשר להיות שעבודתינו הוא למנוע לגמרי שלא יפול בנו הרהור של מחשבה זרה, כי נמצאים אנו במדור הקליפות בעלמא דשיקרא. אלא על כרחך שעבודתינו הוא להיות זריז! להפסיק תיכף ומיד המחשבה האסורה, דהיינו ברגע שנזכר שנפל בדעתו מחשבה זרה שלא להמשיך אותו! נישט ממשיך ויין! אלא לחשוב מיד: "אלקיני שונא וימה" דער אויבערשטער וויל נישט איך זאל פארפאטשקענען מיין מוח [הקב"ה אינו רוצה שאשחית את מוחי] - דעם קודש הקדשים - עם מחשבות רעות של הסטרא דמוטא! ואז יסתלק המחשבה רע.

השל"ה הק' (שער האותיות אות ל' לב טוב ח') הביא בשם הרמ"ק (תפילה לשמה שער ב' סימן ד) אמר לי זקן אחד שאם יש לאדם מחשבה זרה, יאמר הפסוק: "אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה", והשל"ה הק' כתב דאין ספק בידי שהוקן אחד היה אליהו הנביא, ויאמר הפסוק בהתעוררות ובהתלהבות ובהתגברות כארי, ע"כ.

כי הסטרא דמוטא רוצה לכלותו באשא דמוטא, ועלינו מוטל חובת השעה - בשעה שבא לכלותנו רח"ל - להתגבר באש דקדושה לכלותו, וזהו על ידי מסירת נפש וקנאות דקדושה באש קדושה, כי הבא להרגך השכם להרגו.

(שו"ב"ם שנת תשס"ח לפ"ק)

עצמם למען כבוד שמו יתברך! אידן רייסן
יז צו השי"ת!

עצות נאמנות

השי"ת לא רימה את עצמו בכיכול במה שבחר בנו! דער אויבערשטער האט זיך ממש גארנישט גענארט מיט אונז.

אך כל זה הוא בכוח הצדיקים שהאירו ומאירים זאת בנו, שכל אחד יתווק בעקשנות דקדושה, להתווק את עצמנו בכל אופן ובכל מצב בהשי"ת ולא ליפול בשום מצב!

ובפרט בזמן הזה אשר עובר על כל אחד כל מיני עניינים ומעברים שונים, כל מיני יאוש המחלישים דעתו של אדם, כל מיני עגמת נפש, אזי בכל ענין ובכל דבר שנעשה, הבחירה ביד האדם לבחור כדת מה לעשות,

**היום יום ל"ג
בעומר מאיר
רבי שמעון בכל
העולמות כולם!
רבי שמעון הרי
קרוב לכל אחד
ואחד! ובכוחו
וקדושתו יכולים
לפעול כל טוב!**

היצר הרע מנסה לרמות את האדם שיקח את הענין הזה להתרחק על ידו מהשי"ת, ואילו הצדיקים בעצותיהם מתווקים את האדם שיבחר בדרך החיים, לעשות מכל דבר התקרבות להשי"ת!

כוחו של רשב"י

ובכן, היום יום ל"ג בעומר מאיר רבי שמעון בכל העולמות כולם! רבי שמעון הרי קרוב לכל אחד ואחד! ובכוחו וקדושתו יכולים לפעול כל טוב!

ואפילו שינוי מקום שהאדם משנה מקומו מהכא להתם, גם זה עושה שינוי אצל האדם, על כן יש לנצל את השינוי הלו להתחדש בעבודת השי"ת ולהשתנות לטובה!

ויעזור השי"ת שנזכה אכן לפעול אצל רבי שמעון "צוה ישועות יעקב", שכולם יושעו בכל הנצרך להם, וכולם יזכו להתקרב להשי"ת, ויזמיתו כל הדינים מעלינו ומעל כל כלל ישראל, ונזכה להמשיך בזכות רבי שמעון בר יוחאי כל מיני ישועות ברוחניות ובגשמיות!

כי כל אחד מישראל הוא חידוש בעולם בהשגות אלקות ובהתקרבות להשי"ת! ההתקרבות שהוא יכול לעשות אינו יכול השני לעשות! נמצא שמה שעובר עליו הוא בהשגחה פרטית, ועליו לעשות מכל זאת התקרבות להשי"ת!

הארת הרשב"י

ובפרט עתה בעמדינו בהילולא קדישא דרשב"י, שאמר לתלמידיו (פרשת נשא דף קכח). "אנן בתיבותא תלייא מילתא, הענין שלנו הוא אחדות, הענין שלנו הוא שמחה, הגם שרבי שמעון בעצמו היה בחינת דין [וכמעשה שיהיה בעת שיצא מהמערות בפעם הראשונה, שכל מקום שנתן בו ענינו היה נשרף], אמנם הוא העביר זאת למידת חסד [וכמו שהיה בצאתו בפעם השניה כגודע], כך מובאר בכתבי הארי הקדוש (פרי עץ חיים שער ספירת העומר פ"ו).

כמו"כ מובא מהארי"י הקדוש (פרי עץ חיים שם) שביום ל"ג בעומר מאיר שם מיוחד המתהפך מדין לרחמים (והוא שם אכדו"ם שהוא חילוף שם אלקיים שהוא בחי' דין, כגודע), ושם זה עולה בגמטריא ע"ד, והוא מרומם בפסוק (ישעיה כו, ד) "בטחו בה' עדי עד", [הרי שבחינת הרשב"י הוא לקחת כל ענין שנדמה כדן ולמצוא בו את נקודת הרתמים וההתקרבות]

והנה בימנו האחרון עלי אדמות אמר רבי שמעון על עצמו (אדרא ווטא דף רפת ע"א): "כל יומי דאתקטרגא בהאי עלמא, בתד קטרגא אתקטרגא ביה בקדושה בריך הוא", כל ימי הייתי קשור בקשר אחד בהשי"ת! והארה זו האיר רבי שמעון בכלל ישראל, ועדיין הוא מאיר אור זה עד היום הזה! שלא להניח את הקשר שלנו עם השי"ת בכל אופן, יהיה מה שיהיה!

נישט אוועקגיין פון השם יתברך, יהיה מה שיהיה! בחלישות הדעת הגדולים ביותר ברוחניות ובגשמיות, לא לעזוב את השי"ת! נישט אפלאן השי"ת!

רבי שמעון האיר הארה נפלאה בעולם, רבי שמעון בן יוחאי הבטיח שלא תשתכת תורה מישראל על ידו (לשון רביה"ק ריש ספר ליקו"מ עפ"י דברי הגמ' שבת קלח ע"ב), שעל אף כל מה שיעבור על כלל ישראל, בכל זאת לא תשתכת התורה מהם, וכלל ישראל ישארו נאמנים להשי"ת! וואס עס וועט זיך איבערקאכן - וועט בלייבן אידן!

ברוך ה', אנו עומדים שלושת אלפי שנה אחר זמן קבלת התורה, וכלל ישראל יושבים והוגים בתורה! מדפיסים ספרי קודש! מתפללים להשי"ת! בני ישראל קורעים את

עיר וקדיש מן שמיא נחית

לא תשכח מפי זרענו
אשרינו מה טוב חלקינו, בהילולא דבר יוחאי

מעמד

ההדלקה המרכזית

לכבוד התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי

בראשות פאר הדור מורינו הגה"צ

רבי **יעקב מאיר**
שכתער
שליט"א

שיתקיים בע"ה בליל ל"ג בעומר • בשעה: 9:00
על פני רחבת שמואל הנביא ככר זאקס

עולו ואתכנשו להילולא דבר יוחאי

לכבוד
התנא
האלוקי
רבי שמעון
בר יוחאי

משיב דבר

מכתבים ממור
בעניני הזמן

וחרב הוצאת מתערה

ב"ה יום ד' בין כסה לעשור תשל"ג פעה"ק ירושלים ת"ו בב"א

הנחש, ונתקיים בו "ומבשרי אהיה אלהי" (איוב יט, כו), שע"י קדושת הבשר זוכין לאלקות, כי "ברית" פירושו התקשרות. וכל מה שאדם משבר את ההתקשרות של הס"א, זוכה להדבק ולהתקשר לבוראו לעד ולנצח נצחים, היפך התאוות שכל כולם הם לרגעים, וסופם כליון ואבדון וסרחון, אוי לאותה בושה! "ואין בושת אלא במקום עריין" (עין סוף סימן ב' בלק"מ), וכשנולד יוסף אמרה רחל "אסף אלקים את חרפתי" (בראשית ל, כג), כי עיקר הכבוד דקדושה ועיקר הכבוד שמכבדים את השי"ת הוא ע"י שמירת הברית, (ועין סימן י"ט בלק"מ).

וקל ש' יתן לנו רחמים לחוות בנועם ה' ולבקר בהיכלו, ושנה טובה לנו ולכל ישראל, והרבה בריאות ונחת והצלחה ושמחה מכל יוצא חלצינו לאורך ימים ושנות חיים טובים ונעימים.

דע לך אחי, כי זה כלל גדול בקרב של מלחמה גשמית, שצריך מה שפחות יותר לשים להלב את המכות שמקבלים, ומה שיותר לשמות על כל נקודה של מכה שקבל האויב, וכן הוא ממש במלחמת מצוה שלנו לשמות על כל נקודה טובה שעושים למען השי"ת, ועל כל נקודה טובה שקובעים בבית בין המשפחה לכבודו יתברך, כמו שאמר רבינו הק' "עשה טוב הרבה - בי דער רע וועט אליין בטל ווערין" [עד שהרע יתבטל מאליין] ו"מעט מן האור דוחה הרבה מן החושך".

והיה רצון שבאורו נראה אור, כי סוף כל סוף האור הוא נצחי והחושך הוא רק גדול בשעתו, ולבסוף יבטל וכלה וגאבד ו"שפת-אמת תכון לצדי" (משלי יב, יט) והעיקר של "זכרנו לחיים" ששונים פעמים כל כך רבות בימים אלו עולה על החיים נצחיים - להיות עם השי"ת בספר החיים.

יעקב מאיר שכטער בן ח' דינה

אמרתי בזה הראש השנה בשיחה, שכאשר השונא רחוק יש בזה מעלה וחסרון, החסרון שקשה להכניעו, והמעלה שקשה להשונא שיבא למבוקשו להרע לו, משא"כ כשהשונא קרוב, הגם שחסרון גדול הוא זה, "או מען איז איין-געשטעלט" (שהוא במצב של סכנה) אבל יש גם מעלה שיכולים לתקן ולהרגו על המקום.

ורבי יונה לעביל זצ"ל, היה רגיל לומר על הלשון בשיר של בר יוחאי "וחרב הוצאת מתערה שלפת נגד צורךך" - שרבי שמעון בן יוחאי לחם עם הס"מ פנים כנגד פנים, כדרך שנלחמים בחרב, ולכן היה יכול להכניעו ולהורגו, וכנ"ל.

וצריכים לדעת שיכולים כהיום להכניע ולדרוך על התאוות בכל עת ורגע, והיגיעה והצער שיש מהמאבק הקשה הזה הרי הוא כמו קרבן ריח ניחות להשם, כי הנחת רוח מהצער הזה שעולה מזה להשי"ת הוא לאין ערוך, כי רשעים ו"שארליטאנעס" "שאלטיקעס" (נוכלים ורמאים ופורקי עול) יש כהיום הרבה מאד כחול אשר על שפת הים, ואין להקב"ה בעולמו אלא מעט הנפשות אשר לבם אליו יתברך ומכניעים את תאוות לעשות נחת רוח לפניו, וכל נקודה יקרה מכונן זו שעולה לפניו, זה חלקו, והם הם האתערות דלתא העולה מהעולם הזה להכנס עי"ז להגאולה הקרובה הנצחית המיועדת לעמו ישראל.

בסימן ח' בלק"מ תנינא (אות ב) מביא רבינו את הפסוק "ורחמי רשעים אכזרי" (משלי יב, י) - היינו שהסטרא אחרא הפכה את העולם, ועשתה מאכזריות רחמנות ומרחמנות אכזריות, ולכן כשמשריין את התאוות ואין מרחמים על הדמים העכורים, ובוה מתאכזרין על התאוות הגופניות המטונפות - נדמה שזו אכזריות, בשעה שע"י זוכה לזיווך נפלא שמזדכך מזהמת

סיפורים ולקחיהם
מאת מור"ר שליט"א

נפשות
חסידיו

ניצוץ קודש ממאמרי
ומכתבי מורינו שליט"א

ניצוץ
אחד!

רבי
שמעון
לכל

הילולא
דרשב"י
מלשון הילול
- ששמחים
בשבתו
בגדלותו
ורוממותו של
הצדיק!

"רבי שמעון!" הוא סיים ופנה והלך לו לשונו לדרשו - הוא לא ביקש שום בקשה או תפילה, וכל רצונו והשתוקקות לבו לא היה אלא דבקות עצומה בקדושת התנא האלוקי עצמו ותו לא.

רבי הירש לייב היה חוזר על סיפור זה פעמים רבות, ותמיד היה מתלהב מחדש בספרו זאת.

סיפור זה הינו דוגמא מוחשית של אמונת צדיקים, וכפי שמבואר מדברי רבינו"ל שעיקר התקשרות לצדיק היא אהבה, וכל כמה שהאדם אוהב יותר את הצדיק הוא נכלל בו יותר וזוכה להארה ממנו להתקרב על ידה להשי"ת יותר.

סיפור לי החסיד הישיש רבי הירש לייב ליפל זצ"ל: אל ציון הרשב"י זיע"א, הגיע חכם ספרדי שבא מדמשק כדי להשתתף בהילולא הקדושה בל"ג בעומר.

החכם ניגש אל הציון והחל לקרא מנהמת הלב "רבי שמעון! רבי שמעון! רבי-י-ש-מ-ע-ו-ו-י!!" כך עמד וקרא שעה ארוכה כשמפעם לפעם מתגבר קולו בערגה ובכיסופין עד כלות הנפש...

רבי הירש לייב שח לו כי היה בטוח שתיכף יפרט היהודי את בקשתו ויתחנן על הצרה הנוראה אשר עברה הוא מצעק כל כך מלבו הרוותח. אך ראה איזה פלא! - אחרי כשעתיים של זעקות

עדה

דע ארץ
אליק אבך
ועבדו

87

מסרון מערכת ד

נחבוב לענין הרה"ח זאב ב"ר
וה' האלהים מרת ספירל ב"ר

גליון מיוחד לבחורי חמד • ערוכים מתוך משנתו של כ"ק מרן רבינו שלמה

גליון רכה - פרשת אחרי-קדושים - שנת תשפ"ה

מהדורת זכרון ברוך: ל"ג הרה"ח ברוך ב"ר פנחס ע"ה - וזו' מרת שיינדל מלכה ב"ר אברהם ראובן ע"ה • הרה"ח יעקב צבי ב"ר מנחם ע"ה - וזו' רחל מינדל ב"ר יחזקאל ע"ה

פרשת אחרי-קדושים

משנת החסידות

ביאורים ויסודות מורחבים בתורת מרן הבעש"ט ותלמידיו וזע"א

+ בתוך המאמר:

- למה החמיר הכתוב כל כך באיסור שחוטי חוץ?
- אמיתות מסירות נפש היא הכרה ודבקות בחיים, ואין לה שייכות למיתה
- מהו שורש מסירות נפש בעולם?
- מהיכן התחיל ראשית ההבדל בין ישראל לעמים?
- חטאו של קין היה שהביא קרבן של עצבות ותוהו
- הגויים מדבקים עצמם למעלה בכח הנשמה בלבד, ואילו כלל ישראל דבקים בהש"ת גם מצד גופם

מסילת ישרים

שיעורי השקפה ומוסר בדרך החסידות

ודגלו עלי אהבה:

התנוצצות אורו של מלך המשיח היא 'דרך האהבה' שמצויה בזמננו עמוד ה

והביאום לה' אל פתח אוהל מועד:

העבודה בבית המקדש היא דבקות והכרה בחיים אמיתיים

סיכום ותמצית:

א. איסור שחוטי חוץ הוא כעין עבודה זרה, ועל כן היה קשה לפרוש מחטא זה בימי בית ראשון. מסירות נפש היא סוד גדול - שחסר לנו בגלות, ואי אפשר להשיגה כראוי אלא בבית המקדש.

ימות המשיח, שאז נוכל לקיים עבודה זו בשלימות, וכפי שכתב רבינו הרה"ק מראפשיץ ז"ע בספרה"ק זרע קודש (פר צו ד"ה דבר אל בני ישראל), וז"ל: עיקר הקרבן שיתרצה ה' בו לאדם שחטא, הוא ע"י שבא האדם לבית המקדש, ששם הכהנים בעבודתם ולוים בדוכנם, והם היו מגדילים בעניני החטא מאד, שחטא נגדו ית"ש אשר אין שיעור וערך לגדולתו, והיו בקדושתם הגדולה מבינים להם הענין ההוא מאד, עד שהיה האיש ההוא חפץ באהבה וחפיצה גמורה למסור נפשו לה' וכו'. והכהנים היו מתפללים עליו וכו', והיו מלמדים לאיש ההוא איך יהיה המסירות נפש כראוי, מה שבגלות בעוונותינו הרבים אין ידוע כמעט לנו איך יהיה מסירות נפש לה' לבדו, עכ"ל.

מסירות נפש אמיתית אינה אלא במקום המקדש

הרי שאמיתות עבודת מסירות נפש לגבוהה היא בגדר סוד, ואיננה דבר פשוט כל כך, עד שבזמן הזה קודם התיקון השלם אין לנו השגה שלימה בה, וזוהי גם הסיבה לכך שאין היא מתקיימת אלא בבית המקדש, כי רק שם במקום ההוא אשר אזה ה' למושב לו, במקום שיש בו דעה (ע"פ רמב"ם ג.), יכולים למסור את הנפש להש"ת באופן הנרצה, ולקיים את עבודת הקרבנות בשלימות. ואילו כאשר יקריב אדם קרבן חוץ למקום המקדש, לא ייחשב הדבר כמסירות נפש אמיתית לה, וממילא אין הוא עולה לרצון בשמים, עד שהיא דומה כמעט לעבודת אלילים

ב.

מסירות נפש לה': בחירה בחיים של דבקות הבורא

'מסירות נפש' עניינה: בחירה בחיים אמיתיים

ולבאר ענין הסוד הנשגב שישנו במסירות נפש ובעבודת הקרבנות, נאמר, שצריך לדעת כי עומק הכוונה במסירות נפש להש"ת איננה כפי שנראה במבט שטחי; שהאדם מוכן למסור את עצמו בכל נפשו ובכל מאוודו למיתה עבור הקב"ה, כי זה אינו, כי לפי האמת אמיתית עניינה היא החיפוף מזה ממש, ואדרבה, כל עצם מסירות נפש איננה אלא בחירה בחיים. אך לא בחיים גשמיים ובשריים של עולם הזה, אלא בחיים נעלים ורוחניים של עולם הבא ודבקות בחקב"ה.

והיינו לומר ששורש ענין מסירות נפש הוא, שכאשר ירגיש האדם שהחיים שלו עלי

מסרון הגליון - אייר

נחנוד ע"י ידידנו הנכבד

מוה"ר ירמיה אליעזר בראך הי"ו זכות הפצת התורה יעמוד לו ולכל משפחתו

עבודת הקרבנות לא שייכת אלא בבית המקדש

איסור שחוטי חוץ - בעין איסור עבודה זרה

נהג בפרשתנו נאמרה פרשת שחוטי חוץ, שאסרה התורה לשחוט ולהקריב את קרבנות ה' חוץ לפתח אוהל מועד, ושעם האיסור מובאר בכתוב (וי' ה-ה) 'למען אשר יביאו בני ישראל את זבחיםם אשר הם זונחים על פני השדה והביאום לה' וגו', ולא יזבחו עוד את זבחיםם לשעירים אשר הם זוננים אחריהם', כלומר שמשום איסור עבודה זרה ננעו בה (ע"י במפרשים), והיינו כי ע"י ששחוט איש את קדשי בחוץ ישתלשל הדבר עוד, עד שיבקש להקריב גם לשרים לא אלוה. ועל כן אסר הכתוב כל שחטה ועבודה חוץ לבית המקדש, כדי שלא יבוא לבקש את השרים והשעירים, ויאמין בהם, ויחשוב כי יש מי שמטיב או ירע חוץ מהשם הנכבד והנורא (לשון הרמב"ן ז"ל).

בימי בית ראשון היה נפרץ ביותר לאו דשחוטי חוץ

ואכן מצינו כן בימי בית ראשון, עד ששלט הצירא דעבודה זרה בתוקף גדול, וראים כמה פעמים בפסוקי ג"ך, שאפילו בדורות כאלו שמשמו בהם את התורה כילה ולא נכשלו בעבודה זרה ממש, בכל זאת היה נפרץ בישראל את האיסור של שחוטי חוץ, וכדרכים (מ"ב יב, ג-ד; ועוד) 'יעש יהואש הישר בעיני ה' כל ימיו וגו', רק הבמות לא סרו, עוד העם מובחים ומקטרים בבמות', הרי שהיה אז יצר הרע מיוחד להקריב בבמות, ומשמע שהיה זה מקושר ביותר ליצרא דעבודה זרה ששרה אז בעולם.

רק בבית המקדש יכולים להקריב קרבנות כראוי

וגלמוד מזה, כי כל עצם ההקריבה לשמים לא שייכת אלא בבית המקדש, ורק במקום הנבחר יכולים להקריב עולות וזבחים לה' באופן הנכון, ואילו מחוץ למקדש אין עבודת הקרבנות מתקיימת כראוי, עד שכמעט שהיא מגביל בעבודה זרה ח"ו [גמר הביאור בזה יבוא בסוף המאמר בעז"ה].

מסירות נפש היא סוד גדול - שנסתר מאיתנו בזמן הגלות

וכדי לבאר הענין נקדים נאמר, כי כל הסוגיא של עבודת הקרבנות, שכללות עניינה היא מסירות נפש והעלאת מ"ן למעלה, איננה דבר המתקיים בנקל כל כך, ואליבא דאמת יש בה סוד גדול, עד שלעת עתה אין לנו אפילו השגה נכונה בענין מסירות נפש כראוי, עד

אדמות הינם מופרדים ממקורם, ואין הוא דבוק בחי החיים, **אוי הוא מוכן לוותר על חיים פחיתים כאלו, ולדבק את נפשו במקור החיים ולזכות לחיים אמיתיים.**

הדין 'הרג ואל יעבור' בשלוש חמורות - כי חיים כאלו לא נחשבים כחיים והוא הדין והטעם לכך שנקטיגין לגבי שלוש העבירות החמורות שבהן 'הרג ואל יעבור' (סנהדרין עז,). והיינו שכאשר בא לפגוע אחת מעבירות הללו צריך למסור את הנפש בפועל, והענין בזה מתבאר ע"פ האמור. כי כאשר נדבק האדם באחת מחמורות האלו, **אוי הוא מפסיק את עצמו ממקור החיים, כי שלוש אלו סותרים לגמרי את המצוות מדרגת החיים, והנכשל בהן הוא מופרד משרוש החיים, ועל כן כאשר יש לו לאדם נסיון לעבור אחת מהן, ואי אפשר לו להיות בעולם הזה אלא אם כן יעבור עליהן ח"ו, אזי עליו לעזוב את חיי הגוף ולמסור נפשו להש"ת,** וכלומר שהוא בוחר ומעדיף את חיי הנשמה על פני חיים כאלו שאינם מתקיימים רק באופן שהוא נפרד מהש"ת.

ע"פ מבורר שמסירות נפש אינה אלא בחירה בחיים, ולא מציאות של מיתה וכדומה ח"ו.

שורש ענין מסירות נפש: הסתלקות הנשמה עם הגוף לעולם העליון וביותר נאמר, שמקור כל ענין מסירות נפש בעולם, והאופן שקבעה הש"ת בתחילה בבריאה הוא; שכאשר היה האדם משלים את עבודתו בעולם הזה, והיה מגיע העת שיתלק מן העולם, אזי היתה נכללת כל עבודתו שפעל בזה העולם כאחד, והיתה נשמתו עולה לעולם העליון ביחד עם הגוף, וכדרך שעלה אילתו הנביא בסערה השמימה.

לולא חטא עין הדיעה היה האדם עולה למעלה ביחד עם הגוף

כי הרי לולא שחטא אדם הראשון בעץ הדעת לא היתה על האדם גזרת המיתה כלל, והנשמה עם הגוף היו חיים וקיימים יחדיו לנצח. וכבר ביארנו במק"א שאין הכוונה בזה שהאדם היה מתקיים לנצח על אדמת עולם הזה, כי כל מהותו של האדם הוא שהינו הולך ועולה תמיד מעולם וממדרגה למדרגה, וכדבריהם ז"ל (ברכות סד.) 'ולמדידו חכמים אין להם מנוחה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא.' אלא הגענו הנה, **שכאשר היה האדם מגיע לתכלית העבודה בזה העולם, אזי היה הוא מתעלה למדרגת חיים נעלים יותר, והיינו שהיה מדבק את עצמו בחשית' בעולם גבוה יותר, ולא רק הנשמה בלבד, אלא גם גופו היה עולה עמו, כי גם הוא היה מוזכר ומבורר, וגם הוא היה מרגיש את דבקות** הבורא כמו הנשמה, וממילא היה שניהם יחדיו באים לידי כלות הנפש.

וזה הוא שורש ענין מסירות נפש לה', מה שהאדם עולה - ביחד עם גופו - לעולם גבוה יותר, ומדבק את עצמו בבורא ב"ה במדרגה געלה יותר מבזמן היותו בעולם הזה. הרי שכל עצם המקור של מסירות נפש להש"ת אינו אלא דבקות בחיים, ואין בו ענין של מיתה כלל וכלל.

גם לאחר החטא - תכלית המיתה היא לזכות לתחיית המתים

ואפילו כהיום לאחר החטא שנעברה בגוף האדם וזומתה הנפש, וממילא כאשר הנשמה עולה ומתדבקת בבורא ית' - ענין מסירות נפש כנ"ל - אין הגוף ראווי ומוכן לעלות עמו, ועל כן היא עולה בעצמה למעלה, והיא מניחה את הגוף כאן למטה כמת. בכל זאת לא נקרא כן מיתה ממש אל הגוף, כי כבר נתבאר במק"א שכל הכוונה העליונה בעושה המיתה שנגזרה על האדם, היא שבה יודבק ויטוהר הגוף מזוהמתו, עד שיהא ראוי לעמוד שוב לתחיית המתים, ואזי יהיה הוא לנצח עם הנשמה, ויעלה עמו מדרגה אחר מדרגה כפי שהיה הרצון בראשית הבריאה. ונמצא שגם עצם המיתה שחלה על האדם לעת עתה, עיקר תכליתה היא לבוא לידי חיים אמיתיים, וכל עצמה אינה אלא כהכנה לתחיית המתים. ואכן גורע שבשעת הסתלקות, כאשר הנשמה נפרדת מהגוף, היא משאירה איה ורשם אצל הגוף, שמכת הארץ זו יעמוד הגוף לעתיד לתחייה.

מסירות נפש בהקרבת הקרבן: הכרה ודבקות בחיים אמיתיים

היוצא לנו מכל האמור, ששורש ענין מסירות נפש לה' איננו אלא בחירה ודבקות בחיים אמיתיים ונעלים של מקור החיים. ולפי זה גם עבודת הקרבנות בבית המקדש המיוסדת על מסירות נפש, אין עניינה שהאדם מקבל על עצמו למות בעבור הש"ת, ואיננה כמו 'פרומע עבודה', אלא אדרבה, **כל עצמה ומהותה היא הכהרה שזוכה האדם בבית המקדש להשיג מהי מדרגת חיים אמיתיים, ועבור זה מוכן ומוזמן הוא לעזוב את החיים הגשמיים והפשוטים, ולדבוק בחיים נעלים וזוהרים.** וכענין כאשר יחטא האדם באחת ממצוות ה' אשר לא תעשה, וזכוה הפריד את עצמו מהש"ת, נהג בהקריבו את קרבנו לפני הש"ת, אשר תכליתו הוא שיחפץ האדם באברה וחיפצ'ה נגמרה למסור את נפשו לה' כנ"ל, היינו שבשעת ההקרב'ה הינו בא לידי הכרה שחיים כאלו שאין בהם דבקות הבורא אינם עולים בשם חיים כלל, ולחיות חיים כזה אינו כדאי וראוי, ועל כן הוא מוכן לוותר עליהם כדי לזכות לחיים אמיתיים. וזוהי המסירות נפש הנפעלת בעת הקרב'ת הקרבן בבית המקדש.

עבודת המזבח מתלווית עם שמחה וגיל

ולפי המתבאר שעבודת הקרבנות על המזבח עניינה היא הכרה והדבקות בחיים אמיתיים, ואין בה מיתה כלל, נמצא שעבודה זאת הנעשה באופן הראוי אין בה עצבות וצער כלל - המתלווה בדרך כלל עם המיתה, אלא עיקרה היא עבודה של שמחה ודבקות, וכן מצינו בספר תהלים שהתבטא דוד המלך ע"ה על עבודת המזבח באמרו (נג, ד) 'אבואה אל מזבח אלקים אל א-ל שמחת גיל, ואודך בנינוי אלקים אלקי, ראה דוד המלך ע"ה את המזבח כמקום של שמחה וגילה, לא של עצבות וזוהנה. כי כאמור המסירות נפש הנעשה במקום ההוא, שבמקום הזה בלבד היא נפעלת באופן הנכון [ראה להלן], היא ההשגה והדבקות במקור החיים - שאינה גורמת אלא שמחה וזוהר, היפך היגון והאנחה הנמשכת מן המיתה.

ג.

מסירות נפש אמיתית אינה אלא במקום המקדש - מקור החיים

מסירות נפש אמיתית היא סוד - כיון שכל עצם החיים הם למעלה מההגה

והנה ע"פ הדברים האלה יבואר מה שאמרנו שמסירות נפש כראוי איננה דבר פשוט כלל, והיא סוד כמדם, כי מאחר שנתבאר שעיקר עניינה היא: הכרה נכונה במהות החיים האמיתיים, והרי נודע שכל עצם ההשגה באמית' מדרגת החיים היא סוד עמוק ונשגב, ובפרט שהלא יש מקום להסתכל עליה כענין של מיתה והרינה לשם ה' ח"ו [וכפי שיבאר להלן שכן היא ההסתכלות של האומות העולם], ועל כן הדרך הנכונה לקיים אותה בשלימות הוא בגדר סוד, ואינה עולה בקל

במקום המקדש מתגלה סוד החיים - ולכן שם דוקא יכולים להקריב קרבנות

והנה בזה יבואר היטב הטעם לכך שאמרה התורה לישראל להקריב את קרבניהם מחוץ למשכן ובית המקדש. כי מאחר שכל ענין מסירות נפש הוא בחירה בחיים, לכן דוקא במקום המקדש, שבו מתגלה החיים האמיתיים של דבקות הבורא, ושם יכולים להשיג קצת את סוד החיים, במקום ההוא בלבד שייד להקריב אשה לה' כראוי, ואילו חוץ לפתח אוהל מועד אין יכולים למסור את הנפש לה' כדבעי. ולכן המעלה את קרבנותיו בחוץ אין זה חשוב כהקריב לה', אלא כמקריב לשעירים ולשדים.

לעת עתה ששורה מיתה בעולם חסר גם בעבודת מסירות נפש

וזהו גם הטעם לכך שהבאנו לעיל בשם רבינו מראפשיץ ז"ע שבזמן הזה אין ידוע לנו כמעט איך לקיים מסירות נפש כראוי. וזה מכיון שלעת עתה לא ידענו עדיין למדרגת האמיתיות של חיים, ועדיין שורה המיתה בעולם. ואע"פ שנתבאר שכל עצם המיתה אינה אלא הכנה לזכות לעתיד לחיות נצחית, מכל מקום כל עוד שישננו עדיין תעורבות של הרגש מיתה בשעת המסירות נפש, והגוף יש לו צער מכך, הרי זה נחשב כחסרון קצת בשלימות העבודה^(א).

ד.

עבודת ישראל בלבד עולה לרצון לפני ה'

עבודה קשה היא להקריב קרבן נכונה לה'

והנה לאור כל האמור שעבודת הקרבנות ומסירות נפש על תיקונן היא ענין נשגב וסוד גדול, נבין שאין הדבר פשוט כל כך להקריב קרבן לה' בדרך הנכון ובאופן שיתרצה בו הש"ת, והוא מהעבודות קשות שבמקדש, כי צריך הדבר להיעשות ככוונה רצויה ובהשגה נכונה של דבקות אמיתית בחיי החיים ב"ה.

ההבדל העיקרי בין ישראל לעמים: שעבודת ישראל מתקבלת לרצון ולא של שאר האומות

ואכן מטעם זה מצינו שההבדל היסודי והעיקרי בין ישראל לאומות העולם הוא בזה: **שכלל ישראל הם אומה אשר עבודתה עולה לרצון לשמים ומתקבלת לפניו ית' וכנאמר 'ותחי לרצון תמיד עבודת ישראל עמך',** ולכן היא פועלת את הפעולה הרצויה שצריכה לבוא על ידה, יחוד קו"ב'ה ושכינתיה וכו'. משא"כ עבודת אומות העולם איננה רצויה כלל לפני המקום ב"ה, ואין הקב"ה מקבל את עבודתם^(ב).

רק כלל ישראל יודעים איך לקיים מסירות נפש כראוי

והטעם בזה הוא ע"פ האמור, כי כלל ישראל הינם אומה כזאת שיודעת אופייה של אלקיה (ע"פ תהי' א"ח סי' תקפ"א בשם מהרש"ה), וכלומר שרם יודעים מהי הדרך הנכונה לעבוד בה את הש"ת, והם עומדים על סוד מסירות נפש כראוי. וזה

א. ומהאי טעמא אמרין בגמ' (נחמ"ד ד) שחיתה לאו עבודה היא, והיא כשרה בזר, כי השחיתה היא חלק המיתה בעבודת הקרבנות, ואזי מתבונן המקריב שהוא היה צריך בעצם למות תמותה הבהמה, והרגש בו עדיין אינו מבורר כל צרכו, ולכן שחיתה לאו עבודה היא.

ב. ומאידך מצינו שאלוה הנביא, שעלה השמימה יחד עם גופו בחיים חיותו, ונמצא שהוא עמד על סוד מסירות נפש והעלאת מ"ן על נכון, אצלו נתקיים עבודת הקרבנות כראוי, וכמו שנאמר בו (יחזקאל, י) 'ורפא את מזבח ה' ההרוס', כלומר שהוא תיקן את עבודת המזבח להיותה על כוונה ותיקונה, ואכמהל"ב.

ג. והבדל זה נעשה בעיקר בדור הפלגה, דמכיון בהו (נחמ"ד, ג, א) 'לאו יותר גוים', ודרשו בזה חז"ל (ע"פ ג) 'ראה ד' מיתות שכתוב עליהן בני נח ולא קיימם, עמד והתיר להן', והגמ' מסיק הנהם, שהיהודים הזהו היינו עמו, שאינם מקבלים עליהם שכן אלא כמי שאינו מצווה ועושה, וענין 'אינו מצווה ונעשה' היינו כאמור, שיקיים אינו פועל כלום למעלה, ואינו גורם יחיד קו"ב'ה ושכינתיה.

ד. רק עבודת מתקבלת לרצונו של בלבו מוסרים את נפשם לה' כראוי, ונלמד משורש ההבדל בינם לאומות שהתחיל בקיץ, שאל מנחתו לא שעה ה', מפני שקרבנו היה אופן מיתה ועצבות, ומאידך קיבל את קרבן הבל שהיה של שמחה ובחירה בחיים.

ה. טבע הברירה הוא לבקש רוחניות, אך עיקר המבוקש צריך להיות אל הקב"ה ולא הרוחניות בלבד, כי בזה אפשר גם לבוא לעבודת כוכבים ומזלות ח"ו, וכמסירות נפש של האומות. וההיכר בכך, שדבקות הגוים היא ע"י הנשמה בלבד - ומיתה לנוף, אך המסירות נפש של ישראל היא הדבקות שניהם בחיים האמיתיים.

שחוט חוץ הוא דבקות לא נכונה - המביאה לידי עבודה זרה

והנה ע"פ הדברים האלה נשוב לבאר מה שאמרנו בפתח דברינו ששחוט חוץ הוא בגדר עבודה זרה, והענין בזה יבואר היטב ע"פ כל האמור.

דורות הקדמונים השתדלו ביותר אחר רוחניות

כי הנה כבר בדברינו במקור"א שבוודות הקדומים היו גם הגוים אשר לא מבני ישראל המה משתדלים ונמשכים אחר רוחניות, ולא כרשעי ונמנו המכחישים את כל דבר רוחני ושמימי ומתענגים רק בתענוגים גשמיים, אלא הם היו אנשי רוח, שביקשו לדבק את נפשם בעניינים רוחניים ומופשטים.

כי באמת זהו טבע שהטבע הקב"ה בבריאה, שכל נברא משתוקק בטבעו להתדבק בבוראו, והוא מבקש להתעלות ולהידבק בחיי החיים ב"ה. ועל כן בשנים קדמוניות היו רוב בני אדם מבקשים אחר רוחניות ודבקות בעולמות עליונים.

עיקר המבוקש צריך להיות אחר הקב"ה ולא אחר רוחניות בלבד

אמנם כאמור עבודת מסירות נפש - הבאה מצד בקשת האדם לדבק את עצמו למעלה - היא סוד כמס, ונמשכה רק לבני ישראל, כי ענין הדבקות שאמרנו למעלה בכלל ישראל, איננה סתם הרצון להתדבק ברוחניות ובכוחות נבדלים, כי בשעה זו יכולה לגרום עבודה והעלאת מ"ן גם למלאכים ושירי מעלה וכדלעיל, שדבר זה הוא עבודה זרה ממש ח"ו, אלא עיקר מבוקשו של האדם צריך להיות אחר הקב"ה, ולא אחר רוחניות בלבד, ודבקות זאת היא ענין אחר לגמרי מאשר אלו שרצונו רק להתדבק בכוחות מופשטים.

שורש חטא עבודה זרה - ההימשכות אחר כוחות הנבדלים

וזה היה שורש הטעות של עובדי עבודה זרה, כי מאחר שהיה בקשתם מאד להימשך אחר דברים נבדלים, לפיכך נמשכו ביותר אחר כל דבר רוחני, אחרי המלאכים וכוונות העליונים שהעמיד הש"ת בבריאה, עד שבאו גם להקריב קרבנות בעבורם ולהתעלות מ"ן אליהם, וכטעם 'עבודת כוכבים ומזלות', וע"ז עבודתם זאת קיבלו המה גילויים נעלמים וידיעות העתידות וכדומה (ראה רמב"ן בפסוק דברים יג ב) וכן יקום בפרק נבואה, וכמו כן היו הכוחות האלו ממשיכים להם השפעות וכו'. וזה היה היצר הרע הגדול של עבודה זרה בימים ההם, כי בהתדבקות האדם בכוחות העליונים ובעברו אותם, הרגיש בנפשו דבקות ועלה, ובכך היה ממלא את רצונו ומבוקשו להידבק בנבדלים (הדברים ארוכים ואכ"פ).

מסירות נפש אצל הגוים: דבקות לנשמה ומיתה לגוף

והנה ההבדל שבין הדבקות הנכונה - שהיא מסירות נפש של בני ישראל לה, לבין הגוים האלו שרצו רק לדבק ברוחניות בלבד - יבואר היטב ע"פ דברינו לעיל. כי הנה הדבקות והמסירות נפש של הגוים אינה אלא מצד חלק הרוחני שבקרבם, כי העיקר אצלם היא רק הנשמה הרוחנית, ואין לגוף הנשמה חלק עמה כלל. וכמו שמצינו כן אצל בלעם, שגם הוא היה מתדבק בעליונים, עד שהיה 'יודע דעת עליון' (במדבר כד טו), אך יחד עם זאת היה עולל לבוא גם על אוננו (ספרדון קה). שחזר ורבותא לבוא לידי כל שייכות עם הגוף. והיינו מטעם האמור, כי עיקר מבוקשתם היתה לדבק את נפשם ברוחניות, וממילא אין להם קשר כלל עם חלק הגוף.

ומטעם זה ג"כ סוברים האומות שמסירות נפש היינו: מיתה הגוף לגמרי והתדבקות הנשמה לבדה למעלה, כי כאמור אין הם מבקשים אלא ההתדבקות ברוחניות, וזה לא שייך רק מצד הנשמה, וממילא בהכרח שמסירות נפש פירושה שמוכן האדם למסור את הגוף הנשמי בעבור הדבקות הרוחנית.

מאידך, מסירות נפש של בני ישראל היא ההתדבקות שניהם בחיים אמיתיים

משא"כ בני ישראל שכל עיקר רצונם ומאוויהם הוא להתדבק בהש"ת עצמו, והרי אצל הקב"ה אין שום חילוק והבדל בין הגוף והנשמה, ולכפי ידיה נחשב שגם הגוף קדוש כמו הנשמה, והוא שוכן עליו בדיוק כמו על הנשמה. וממילא הדבקות והמסירות נפש אין עניינה מיתה אל הגוף, אלא אדרבה; שבין הנשמה ובין הגוף וזבים להידבק בחיי החיים, וכאמור לעיל ששורש המסירות נפש הוא, שהנשמה והגוף עולים ביחד ומתדבקים בבוראם.

המקריב בחוץ - בלא מסירות נפש הנכונה - היא נכשית לעבודה זרה

ומאחר שנתבאר שמסירות נפש כזו אינה אלא בבית המקדש, שאחרי שחבר ה' בציון מעתה אין עוד מקום וזלת זה להקריב בו קרבנות כראוי, כי רק שם יכולים להשיג את סוד החיים, לפיכך שפיר אמר הכתוב שהמקריב קרבן בחוץ, שענינו מסירות נפש שלא באופן הנכון רק כהמשכה אחר רוחניות נידא, הרי זה כוונה לשעירים ולכוונות נבדלים, כי עבודה זרה היא אחר הדבקות של הגוים שנמשכו בכך אחר עבודה זרה, ולא ביקשו להידבק בהקב"ה.

הרחמן הוא יחזיר לנו עבודת בית המקדש למקומה במהרה בימינו אמן סלה

כדרך אשה כשרה שעושה רצון בעלה (תנבאר"י פ"ו), והיינו שאשה כשרה היא זו שמכירה את בעלה, והיא מבינה איך למלא את רצונה בשלימות. והכי נמי כנסת ישראל מכירה את הקב"ה כביכול, והיא יודעת איזה דבר יגרום לו נחת רוח ובאיון עבודה הוא מתרצה, ובאופן כזה הוא מקריבה את קרבנותיה שיעלו לרצון לפניו ית'. ואילו שאר האומות אין יודעים איך להקריב קרבן לה', ואין להם הכרה נכונה בסוד מסירות נפש הראויה, ולכן אין עבודתם מרוצה למעלה

שורש הפירוד בין ישראל לעמים התחיל בקיץ

ונלמד זאת מהא גרודע ששורש הנבדל בין ישראל לאומות התחיל בקיץ, כי מהפירוד ההוא שניהם בינו לבין אחיו הבל נשתלשל הדבר אצל"ח להבדיל בין ישראל לעמים, שהרי במבואר בזה"ק (ח"א נד) שהבל לבדו נחשב כבן לאדם הראשון, ואילו קין אינו מתייחס אחר האדם, אלא הוא בבחי' קינא דמסבתא, כלומר שהוא נחשב כבן לנחש הקדמוני. והנה מכך נגזרה ג"כ החילוק בין ישראל לאומות העולם, שבני ישראל בלבד קרוין אדם (במס' סא), והיינו שהמה מתייחסים אחר אדם הראשון, ואילו הגוים אינם חשבים אדם, אלא כבני הנחש, וכמו קין

ואל קין ואל מנחתו לא שעה'

והרי ההבדל שבין קין להבל אחיו נעשה בכך שהש"ת התרצה לקרבנו של הבל, ואילו את קרבנו של קין לא קיבל, וכמ"ש בבראשית ה' ד-ה' 'וישע ה' אל הבל ואל מנחתו, ואל קין ואל מנחתו לא שעה', וכאמור היתה זאת מקור הפירוד שבין ישראל לאומות. הרי שאכן בכך נבדלים בין ישראל משאר אומות העולם: שאל עבודת ישראל עמו פונה הקב"ה כביכול, והוא מקבל אותה לרצון, ואילו קרבנות האומות אינם רצויים כלל לה', ואינם גורמים נחת רוח לפניו.

קין הביא את קרבנו מבח' קץ הימים' - ענין מיתה

ואכן הטעם לכך שלא שעה ה' אל קין ואל מנחתו, הוא מפני שלא עמד על סוד הקרבת קרבנות על גבול, כי לא הבין שכל ענין מסירות נפש להש"ת אינה אלא בחירה בחיים כנ"ל. והענין בזה, דאיתא שם בזה"ק על מה שנאמר שם (פסוק ג) 'ויהי מקץ ימים ויבא קין מפרי האדמה מנחת לה', וכל ששמעון אומר ויהי מקץ ימים, מאי מקץ ימים? דא הוא קץ כל בשר (שם יג א), ומאן איתו דא מלאך המות, וקין מהותא קץ ימים אייתי קרבנא וידיק, ולא אמר 'מקץ ימים', ע"כ, כלומר, כי קץ הימים' מורה על דינים וגבורות, ואילו קץ הימים' מורה על צד החסד, וטענתו של קין היתה בכך שהביא את קרבנו מצד מדת הרין והגבורה, ולא עפ"י מדת החסד.

והדבר יבואר היטב ע"פ האמור, כי קין טעה וחשב שהמסירות נפש הנצרכת בהבאת הקרבן עניינה שהאדם מוכן למות על דבר כבוד שמי ית' ועל כן הביא את קרבנו מקץ הימים, שהוא קץ כל בשר' כדברי זוהר - מה שסוף כל אדם הוא למות, והיינו שהסתכל על גורל המיתה שירידה לעולם, ומכאן זה התייחס אל הקב"ה כמי שחפץ בעבודה של מסירות נפש למיתה, שיגיה האדם ליהרג את עצמו למענו ית'. ועומק הדבר הוא, כי מאחר שקיץ נחשב כמו כן לנחש כנ"ל, והרי הנחש הוא שהביא מיתה לעולם, והיינו שכל עצמותו ומתתו הוא אבדון ומות, ועל כן גם קין הבא ממנו חשב שחפץ ה' חיותו ורבותא לבוא לידי מיתה, ושווהו עבודה הרצויה לפניו ית'.

קרבנו של קין היה מלא עצבות, ואילו הבל הביא קרבן של שמחה

ומאחר שהמיתה והעצבות באות כאחד, לכן היתה מנחתו של קין מלא בעצבות ותוגה - 'מפרי האדמה', בחשבו הרבה על יום המיתה, והיה סבור שבכך תעלה עבודתו ביותר למעלה ותקבל ברוצן לפני ה', שחרי בזה הוא מורה על היותו מוכן להמית עצמו לצורך גבוה. ולעומת זאת הבל שכן עמד על סוד הקרבן, שעניינו הרבה בחיים אמיתיים, הביא קרבן של חיות ושמחה - 'מבכורות צאנו ומחלבינו', שמחה של השגת החיים ודבקות הבורא.

הקב"ה גילה לו שעיקר הקרבן הוא בחירה בחיים

וחשב קין שבודאי נגודתו גדולה הרבה משל הבל, אחר שהוא מוכן להרוג עצמו למען ה', ומה מקום יש כאן לעבודת השמחה והדבקות. ועל כן כאשר לא שעה ה' אל מנחתו חר לו הדבר מאד ונפלו פניו (שם פסוק ה). אמנם על כך אמר לו הקב"ה (פסוק ו) 'למה חר לך ולמה נפלו פניך', כלומר שטענת גדולה יש לך בדבר, ולא עמדת כלל על סוד הקרבנות, כי אין רצונו של שיהיה בני אדם את עצמם עבדיו, ואליבא דאמת אין זה קרבן נכון, כי עיקר טעם מסירות נפש הוא הבחירה בחיים, בח' קץ הימים', ואין לה ענין כלל למיתה

בהקרבנו זה התחיל ההבדל בין ישראל לאומות

עכ"פ בעובדא זו ששעה ה' אל הבל ואל מנחתו ולא אל קין, נעשה הפירוד ביניהם, אשר זה גרם בעתיד גם ההבדלה בין ישראל לעמים, והיינו שכלל ישראל הם המסירות לרצונו של בוראם בקרבנותיהם, ומינים המנים לעולם עם הקב"ה מקבל את קרבנם, והם עולים לרצון לפניו, ומאידך אומות העולם אין להם השגה נכונה בענין מסירות נפש והעלאת מ"ן, ועל כן אין עבודתם עולה לנחת רוח לפניו.⁹

9. ולפי זה יש לומר כי מאחר שלמעשה גם האומות העולם נודדים נודדים וכדומה כישראל (פסוק טו), הרי זה הוראה על שבוודות הקרבנות שלנו עדיין אינה בשלימות, ויש בה תערובת טוב ורע, כי ללא כן לא היה מקום לנמי כלל להקריב קרבן לה', שהרי אמרו אור"ע שיעים לקין, ואין להם שייכות לעבודת מסירות נפש הנכונה, וא"כ אין כי בידם להביא קרבן למקדש. וכיון שמצינו שאכן יש לאומות העולם וניקה ממנו, הם רואים שאין בעבודה זו שלימות עדיין, ויש בה עדיין טעם מיתה, והוא החסרון שישנו לעת עתה בעבודת הקרבנות ומסירות נפש כלל. וזהו שביקש דוד המלך ע"ה (תהלים סא, כ-ט) 'לטיבה בדבוק את ציון תבה חומות ירושלים', אז תחמין וזחי צדק עולה וכליל, אז יעלו על מנבחן פרים', כלומר שכאשר יטיב הקב"ה את ציון להיותו לא כולה טוב, ללא תערובת אומות העולם, וכאשר יבט חומות ירושלים להבדיל בין ישראל לעמים, שלא יכנסו הגוים עד לירושלים, אז יחמין הש"ת את 'אביו צדק עולה וכליל' - הדיחם הנעשית בצדק ובשלימות בלא חסרון, וזא יעלו על מנבחן פרים', כלומר שיעלו הפרים מעצמם על גבי המנבחן, כי לא ירגישו שום טעם מיתה בתעלאתם לה', אשר זהו עבודת הקרבנות באופן הנכון.

א. מיתת נדב ואביהוא מצד נשמתם ומצד גופם

ויבדק ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן בקרבנות לפני ה' וימותו (א, 10).

הנה בפרשתנו מפרש הפסוק ואומר כי בני אהרן מתו בקרבנות לפני ה', שהוא מדרגה גדולה של דבקות כמבואר באוה"ה הק'. אכן בפרשת שמעוני כתוב (ויקרא י, א) כי מתו אחר שהקריבו אש זרה, שזה נראה יותר כענין של חטא. ובפרט מה שדרשו חז"ל שם כמה אופנים של חטאים, כגון מה שנסמכה לה פרשת איסור שתיית יין לכהנים, ומכאן שמעוני יין נכנסו לזכור למקדש, וכן עוד כמה פגמים כאלו [כמוגן שכל פגמים אלו, הם בדקה מן הדקה לפי רום ערכם. אבל מעטא בעי, למה שם תפרשה מענה עליהם, וכאן נראה שזכו למדרגה גדולה].

ויש לומר בזה, אשר באמת היה הענין כמו שכתבו בפרשתנו, שהם רצו להותמם ולהתדבק באור השכינה הק' במסירות נפש. אבל הם לא רצו למסור רק את נפשם אל הקב"ה, אלא רצו להומם גם את גופם יחד עם נשמתם. והנה כמו שהיה נדרש לזכור למקדש, וכן עוד כמה פגמים חטא אדם הראשון, שהיה מתעלה עם נשמתו יחד עם גופו מעולם לעולם דרך עץ החיים, ואכז"ל. אבל לפי שהעולם לא הגיע עדיין למדרגה זו, לכן היו צריכים לספול את מצב העולם, ולא היו יכולים להעלות את גופם הק' עמהם. ומפני זה גרמו להם מן השמים שיושילו באיפה פגם לפי רום ערכם, ופגם זה הוא ישיבות רגל לגופם, ובה כבר נתגלה להם שאין הגוף יכול להתעלות יחד עם הנשמה לרעה עתה [אבל אחר כך נתעברו בפניעת זה אליהו, אשר עלה יחד עם גופו בסערה השמימית, והשלים בזה את עבודתם בקדוש].

והנה נדב ואביהוא היו בני אהרן הכהן, אבל הכתוב (מכאן י, א) מונה אותם גם תולדות משה, כמו שפרש רש"י שם אשר כיוון שליווה משה רבינו תורה היה נחשב כאילו ילדו. ויש לומר כי מצד גופם היו נחשבים בני אהרן, שהרי הוא היה אביהם הגשמי. אבל מצד נשמתם היו נחשבים בניו של משה, כי חלק הרוחניות שלהם קנו ממנו וכאלו ילדו ממנו. ובכן יש לפרש את ההבדל בלשון הכתוב בין פרשת שמעוני לפרשתנו, כי שם נתייחד הדיבור לאהרן [בפרשת שמעוני יין] ולכן דיבר הכתוב על חלק המכשול שנודמן לגופם המהור, והוא ענין ההטמאים שגרמו שם. אבל בפרשתנו דיבר הקב"ה עם משה רבינו, והרי מצד הנשמה שלהם לא היה כל המעשה אלא 'בקרבנות לפני ה' וימותו' בתכלית הדבקות.

ב. ביום הכיפורים מתגלה הרצון הפנימי של כל אדם ישראל להתקרב לה'

ויבדק ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן בקרבנות לפני ה' וימותו (א, 10).

פסוק זה הוא הקדמה לכל הפרשה העוסקת בסדר עבודת יום הכיפורים, ויש לומר כי בזה גילה הקב"ה את צורת הכפרה של יום הכיפורים לחטאי ועוונות בית ישראל.

שהרי נדב ואביהוא נמשלו לפי גורל מדרגתם באיפה חטא, ולכן מתו בעת קרבנות לפני ה'. ובכל זאת מזכיר זאת הקב"ה למשה רבינו בלי לומר דבר על חטאם, אלא רק בקרבנות לפני ה' וימותו. והרי זה בא ללמד, שכן צריכים להסתכל בעומק הדברים על כל המאחזים ופשעים של כלל ישראל, כי אחר שמתגלה ביום הכיפורים אך כל העדה כולם קדושים, הם רוצים אך ורק קרבת ה' ולעשות את רצונו, הרי צריכים לפרש כי כל המבטלות לא היו אלא מעויות והעוונות שאינם עולים בשם, וביום הכיפורים מסתכלים רק על עצם הנשמה הפנימי שהיה תמיד רק להתקרב אל ה'.

[ויש מקום לפרש אפילו את החטאים עצמם באופן זה, שאין בני ישראל נכשלים בחטאים, אלא מחמת בקשת התקרבות אל ה'. כי מחמת זה מתעורר הלב בתשוקה התעוררות אל הקב"ה, והוצי הרע הוא זה שבא ומחליף את התעוררות האהבה באהבות זרות, ואם כן הרי שנתחברו עצמם באמת איפה אלא תשוקה לקרבת ה', ואכז"ל].

ג. שותיי יין נכנסו ותיקונם במסירתם

ויבדק ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן בקרבנות לפני ה' וימותו (א, 10).

ידועים דברי הרה"ק מהר"ש מאוסטרופוליא ז"ע ה"ד בפרשת שלח, עה"פ (מכאן י, א) והימים מי ביכורי ענבים, שהיו אלו ימים בשלישת הס"ג, כי ביכורי ענבים היינו האותיות שלפני ע"ב"ש שהם ס"מ"א"ל, עכד"ה.

ועל פי דבריו יש לרמז כאן על מה שאמר חז"ל (שם ב"רש"י, י, ב) שנפטרו נדב ואביהוא לפי שנכנסו שותיי יין למקדש, כי אחרי מות מורה על האותיות אחר שמו של מלאך המות הוא הס"ג, אשר הם אותיות 'ענבים', להורות על מה שנכנסו עם היין היוצא מן הענבים. 'ענבים' הוא בגי' ענב, שכן שורש כל העצבות הוא בגיורת המיתה שנוגרת על אדם הראשון, הבאה על ידי הס"ג הרמוז בענבים כ"ל. ובאמת רצו נדב ואביהוא לתקן את חטאו של אדם הראשון, ולתקן את כל העצב [בפרט לשיטת רבי מאיר (ברכות ב, א) אשר עץ הדעת גפן היה].

ויש להוסיף בזה עוד, כי נכשלו נדב ואביהוא במה שהיו שותיי יין, כי היין הוא בדי' בינה כידוע, והם היו צריכים להשמיך גם בחי' הכמה, שהרי ההכמה תהיה בעליה (קה"ה י, א), ולכן מתו כאשר לא המשיכו את ההכמה, כענין הכתוב (איוב ה, סא) 'ומתו ולא בתכמה'. ויש לומר כי הקב"ה השלים להם את עבודתם כאשר נפטרו, והוא שאמר הכתוב 'לפני ה' וימותו', כי האותיות שלפני שם הוי"ה (פרד"ה) הם בגי' 'מחל' שהוא בחי' לחם השיירי לאור ההכמה [והאותיות לפני שם הוי"ה, הם זה לשמות זה כנגד האותיות שאחרי שמו של הס"ג להבדיל], ובה נשלמו בהם ההכמה עם הבינה גם יחד.

ד. ביום הכיפורים מתעורר היחוד במדרגתו לעתיד לבא

ויאמר ה' אל משה דבר אל אהרן אחיך ואל יבא בכל עת אל הקדש מבית לפרוכת אל פני הכפרת אשר על הארון ולא ימות כי בעני אראה על הכפרת (א, 10).

ביום הכיפורים אומרים את השבת של 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד' בקול רם, כמו הפסוק 'שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד'. והיינו כי ביום זה מתגלית אחדות ה' בבהירות גדולה, ועל ידי זה מתברר כי 'שמע ישראל' וגו' שהוא 'יחודא עילאה' הוא ענין אחד ממש עם 'ברוך שם' וכו' שהוא 'יחודא תתאה', כי הכל הוא אחדות אחת יחידה ומיוחדת.

וענין זה הוא הארה מן העתיד לבא, כדאי' בספח"ק כי בזמן הזה יש בשני היחודים ביה"ד רק מ"ט אותיות [כל האותיות בספסוק שמע ישראל, וכ"ד אותיות במאמר ברוך שם]. אבל לעתיד לבא כאשר יתגלה שער ה' של הקדושה, יהיו בשניהם יחד ג' אותיות, וכתב הרמב"ם בעל בני יששכר ז"ל (נצי"ב אגרא דפרקא קיא) כי זה יהיה על ידי חוספת ה' החיבור בין שני היחודים, ויתחיל היחודא תתאה בתבנית 'מברוך' שם וכו'. והארה מבחי' זו מאירה עליו ביום הכיפורים, והיא אנו קוראים 'ברוך שם' בקול רם כמו 'שמע ישראל' [וענין קול רם' מרמז על אחדות שני היחודים, על פי מה דאי' בספח"ק בריית כהונת עולם (פאסא אלו של יצחק מ"ז) כי שני המלאכים העליונים מטטרו'ן וסנדרל'ן נאמר עליהם 'עוף השמים יולך את הקול' (קה"ה י, ט) ופירש בוה"ק (חקמ"ז ב) שהוא הקול של קריאת שמע. כי אלו המלאכים הם 'תנח' ו'אליהו' שהם בגי' קול, והם נחפז להיות אלו המלאכים המעלים את הקול' של קריאת שמע. כי ראשי התיבות של שמע ישראל (שי"י"א"י"א) עם ראשי התיבות של ברוך שם וכו' (בשי"מ"ל"ח) עולים ביה"ד בגי' 'תנח' אליהו מטטרו'ן סנדרל'ן, ע"י"ש].

והנה אפשר לפרש באופן אחר אך יהיו שני היחודים מגיעים להיות ג' אותיות, והוא על פי דברי האר"ה"ק (שער מאמרי דיל, מאמר שפיעותו של אברהם אבינו) כי האות ה' של 'אחד' היא ד', רבתי, כי היא ענין של שני פעמים ד', ע"י"ש, ולפי זה אפשר לומר כי לעתיד לבא יתגלה הדבר ביותר, והיו ג' פעמים ד' בפועל, ועל ידי זה יהיו ג' תביות בשני היחודים. ובפשטות היינו שנתהיה ד' אחת המוחזרת ל"שמע ישראל" ועד' ד' המתחברת ל'ברוך שם' [וזה יהיה בזמן התיקון השלם, אשר

או יתעלו כל הניצוצים הנמצאים לעת עתה בגלות אצל עשו שנאמר עליו 'אדמוני כלו באדרת שער' (בראשית כח, כה) שהוא בגי' 'ברוך שם' וכו' עם ד' נוספת]. אבל יש לומר שהוא ד' הנוספת התחלק בשוה בין 'שמע ישראל' ו'ברוך שם', ואז יהיה 'שמע ישראל' וגו' עם ב' נוספים בגי' אלה ק"ב, והוא שלימות יותר של אחדות בלולל, כאשר אנו במספר זה אלא עשרות שלמות. [והוא עולה בגי' 'פעמים יבק', וכידוע אשר תיבה זו מורה על הרבה יחודים גדולים (הוא ענין י"ה ברכה קדושה), והוא שורש היחוד של 'שמע ישראל', כי 'יבק' עולה בגי' 'היה' אלקים, והשמות' האלו במילואיהם (ע"ב ס"ג מ"ה בן, אר"ן רצה ש') עולים בגי' 'שמע ישראל' וגו', וכך גם מרמז מספר זה על היחוד של 'ברוך שם', כי 'יבק' הוא גם מספר השמות 'אחיה' היי"ה 'אדני', ו'שמואל' אלו במילואיהם (קמ"ט קמ"א קס"א, ע"ב ס"ג מ"ה בן, תרע"א) עולים בגי' 'ברוך שם' וכו' (ברית כהונת עולם שם). ועל דרך זה יהיה 'ברוך שם' עם התוספת ב' בגי' אלה ש"ס, שהוא גם כן מספר כולל של עשרות שלמות (והוא בגי' י' פעמים קול', שהוא מנין שמות המלאכים 'תנח' אליהו' הכוזבים על שני היחודים כ"ל].

ויש לרמז על שני היחודים במדרגתם לעתיד לבא, בזה הפסוק שנאמר על יום הכיפורים, לפי שביום הכיפורים זוכים לטהרה מעין העתיד לבא. והפסוק אומר כי בכל השנה אי אפשר לבא 'מבית לפרוכת אל פני הכפרת', הן מיום הכיפורים אשר בו זוכים לכך. והנה 'פרוכת' הוא אותם אותיות כמו 'פפרת', וכל החילוק ביניהם אינו אלא בסדר האותיות. ונתבאר במקמ"א (ברכ"ם נעשים לזוה"ק) כי שני תביות שאותיותיו שוות בסדר שונה, צריכים להוות את החילוק ביניהם בדרך הרמז על ידי חשבון אחוריים, כי רק הוא משתנה לפי סדר האותיות. והנה 'פרוכת' באחוריים (פ"ס פ"ח פ"ח פ"ח) עולה בגי' 'ברוך שם' וכו' עם תוספת ב', ואילו 'פפרת' באחוריים (כ"ב כ"ב כ"ב) עולה בגי' 'שמע ישראל' וגו' עם תוספת ב', כי ביום הכיפורים נשלמים שני היחודים כמו לעתיד לבא בב"א.

ה. קדושת כלל ישראל בכח הציבור

דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם (א, 10).

דרשו חז"ל (ויקרא כד, ט) 'קדושים תהיו יכול כמוני, תלמוד לומר כי קדוש אני, קדושתו למעלה מקדושתכם'.

יש לפרש בדבריהם, כי הנה בקדושתם של ישראל יש גילוי מיוחד של קדושה כאשר יש ריבוי של בני ישראל שמתאחדים, כמו שכתבו 'ונקדשתי בתוך בני ישראל' (כב, כג) ודרשו חז"ל דהיינו במעמד עשרה מושאלים (ברכות כא), ואמרו כי בכל כי עשרה שכינתא שריא (סנהדרין כב, ב) כי דוקא כאשר מתקבצים יהיו יש 'קדושת ישראל' שהוא ענין של קדושת הציבור. אבל אצל הקב"ה בדואו אין שייך כן, שהרי הוא אחד יחיד ומיוחד, וקדושתו היא מעצמותו ית' האחת והיחידה.

וזה ביאור מה שכתבו קדושים תהיו בלשון רבים, דהיינו שיתאחדו כלל' ביה"ד, ואז יבואו לבחינת קדושה. ועל כך אמרו חז"ל 'יכול כמוני' ששכל להיות קדושים בבחי' יחידות בהקב"ה, ת"ל כי קדוש אני כי רק אצל הקב"ה יכול להיות קדושה בבחי' אחדות בעצמו כלי ריבוי של מתאחדים. אבל אנו צריכים לקיים קדושים תהיו בלשון רבים, ולכן נאמרה פרשה זו בהקבל (רש"י), כי בחי' הקדושה הוא כלל' שייכת דוקא בהקבלה והיחוד. והוא ענין מה שזכר מצות פרשה זו הן כצוות שבין אדם לחברו, בחי' ישראל, כי כלל ישראל, כי דוקא כי שייך קדושה.

והנה י' פעמים נאמר בפרשה זו 'אני הוי"ה' (פעל השמים), אשר הוא בחי' קדושת הקב"ה בעצמו, שהוא בבחי' יחידות. אבל מה שזה נזכר עשרה פעמים, הרי זה בא ללמד על קדושת כלל ישראל המתגלית בכל כי עשרה דוקא. ובא הכתוב לרמז כי ענינה של קדושת כלל ישראל היא, גילוי גילוי של קדושת הקב"ה בעצמו כביכול. ולכן י' פעמים 'אני הוי"ה' הוא בגי' 'נקדשתי', והוא שאמר הכתוב 'ונקדשתי בתוך בני ישראל', שהקב"ה מכניס ומגלה את קדושתו בתוך אחדותם וקיוצם של קהל עדת ישראל. והוא גם ענין 'קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם', שקדושת הציבור של כלל ישראל היא המשכה מקדושת 'אני ה' אלקיכם'.

ודגלו עלי

אהבה:

התנוצצות

אורו של מלך

המשיח היא

דרך האהבה

שמצויה בזמננו

א. עולם חסד יבנה: עיקר העמדת העולם על מכונו הוא על ידי 'חסד'

גם קנאות לשם שמים צריכה להיות במדה ובמשורה | ישנם יחידים שמן השמים מכוונים את דרכם שיהיו כמו שמאי | אם יש לך איזה ספק בדבר בוודאי עליך לבחור בדרכו של הלל | וכי אפשר להעמיד איוו מסגרת ללא שיהיה שם איזה 'שמאי'?! | צריכים את מדת הדין אבל למה עליך להיות השליח שלה?! | סימן לאדם טוב: אין חשש קל שיבוא לידי כעס

ב. הולך בדרך תמים הוא ישרתני: דוד המלך נבחר למלכות מחמת שהיה לו 'לב טוב'

להפסיד את המלכות מחמת קצת כעס | היכי תמצא לומר 'את צמח אליאב עבדך מוהר תצמיח' | 'לב טוב' ונקי מכל שמץ של כעס היא תנאי ראשון למשיח ה' | דוד המלך טרם היה יכול לגלות את מלכותו בשלימות | מתי מדרגת 'צורר החיים'? | משיח הוא כל כולו אהבה לכל יהודי

ג. על כן משכתיך חסד: בזמננו נמשכים אחרי הדרך של 'כולו טוב' - אורו של משיח

דרך החינוך בזמננו היא 'מין מקרבת' | יהודים שותים בצמח כל טיפת חיזוק | למה בעקבתא דמשיחא מצליחים יותר על ידי אהבה? | עם איזה כח יכבוש משיח צדקנו את העולם? | משיח יגלה שהריבונות של עולם לא ויתרה על שום יהודי | גם כשאדם נמצא בשפל הנוצב הוא יכול להתקרב בתשובה שלימה

א

עולם חסד יבנה: עיקר העמדת העולם על מכונו הוא על ידי 'חסד'

גם כעס לשם שמים הוא רק 'לפנים'

הנה המסילת ישרים מדבר כאן (פרק יא) על כך, שישנם מצבים ומקרים שונים שבהם אכן צריך האדם להשתמש במדת הכעס; וכגון אשר לעיתים צריכים לכעוס על עוברי עבירה, חוטאים ופושעים, שבאים ומכיעים לפני המקום רחמנא ליצלן. אמנם גם לעת הזאת, אין הכוונה שחלילה הותרה הרצועה ויותר לו להגיע לידי כעס אמיתי - אלא הכוונה היא שכעסו יהיה 'לפנים', והיינו שיעמיד פנים כאילו שהוא כועס, אבל באמת ובפנימיותו, גם אז לא יכעס כלל.

אם יכעס לשם שמים על כל העוולות - הוא יכעס כל היום

והנה הענין הזה של 'כעס לשם שמים', אין לו לכאורה הגדרה ברורה; מתי וכמה צריכים לכעוס, כי אם נאמר שבכל עת מצוא שאדם רואה לפניו איזה ענין של פריצת גדר או איזה ענין של חטא, אזי עליו להתאזר בכעס לשם שמים, הנה כמעט אין לאלו דברים שיעור. ותמיד ימצאו כמה וכמה עוולות וחסרונות שצריכים לכעוס ולהקפיד עליהם - או לכל הפחות להעמיד פנים של כעס, ואם כן כבר יתכן לו לאדם שישתובב כל היום סר וזועף ומלא קפידות, והכל בהיתר גמור... כאן הוא כועס על ה'עבריי' הזה, וכאן הוא כועס על ה'שיגעון' הזה... והגם כי ישנם כמה בני אדם אשר מצד שורש נשמתם הנה עיקר העבודה שלהם הוא הענין של כעס לשם שמים, ומשום הכי הם אכן נראים כאילו שיש להם 'קפידות' כל היום - וכפי שיתבאר להלן - אבל רוב רובא אינשי דעלמא בוודאי שאין להם שייכות לדרך זו, ואי לכך נחוץ להם מאד לדעת מהי הדרך הנכונה והשקפת התורה בענין זה.

'ענוותן כהלל'

איתא בגמרא (שבת ל:): 'לעולם יהא אדם ענוותן כהלל ואל יהא קפדן כשמאי'. הלל הזקן היה כל כולו טוב - 'איין שטיק גוטס' - כולו חסד ורחמים! אין אצלו שום סרך של כעס או קפידה! הוא

לו: עליך להיות 'ענוותן כהלל', זו הדרך המומלצת והמובחרת לשאר כל אדם! אבל כאמור, אם אין לו שום שאלה בדבר - הוא יודע בבירור שהוא שייך ל'חרד' של שמאי - עליו ללכת בדרכו של שמאי

איך היה העולם נראה ללא הדרך של שמאי?!

יבוא השואל וישאל: איך יתכן לומר 'ואל יהא קפדן כשמאי', הלא מוכרח שיהיו בעולם גם 'בעלי קפידא' אנשים מחמירים ומקפידים? הלא בוודאי שהיה לעולם תועלת עצומה מדרכו של שמאי הזקן, בלי שמאי לא היה קיום לעולם - די וועלט וואלט נישט געווען קיין וועלט - העולם מוכרח שיהיה בו 'שמאי'! איך היה נראה העולם שלנו אילו לא היו בו אותם אנשים שמקנאים לכבוד ה'שית' ועומדים בפרץ ומוחים בריש גלי נגד כל פרצה? איזה 'פנים' יש לקהילה שאין להם כמה אנשים שלוקחים קצת אחריות על מה שמתרחש בקהילתם ויודעים 'לחלק פסקים' על ימין ועל שמאל, וכולם חושבים פעמיים לפני שעושים איזה צעד? הלא! נחוץ מאד שהיו בעולם אנשים בעלי ריתאח וכעס דקדושה, נו, איך אפוא ניתן לבוא ולשלוט דרך זו, ולפסוק 'ואל יהא קפדן כשמאי'?

זה נחוץ מאד - אבל 'אין לו'

אולם באמת אין כאן כל קושיא והדברים פשוטים מאד: בוודאי שצריכים להגיע גם לידי דרכו של שמאי. כדי להעמיד את העולם על מכונו ותקונו, לגדור פרצות ולהשיב מלחמה נגד הפושעים והרשעים, מוכרחים להגיע לידי אותם אנשים שיראות ה' בוערת בלבבם והם מתלבשים באש של קנאה ונכונים לקחת עליהם את העול להיות מקנאי קנאת ה'. אולם חרף כל זה, הנה מה טוב ומה נעים לו לאדם, שאין זה תיקונו ושליחותו בעולם ואינו מוכרח מן השמים לעשות עבודה זו. כי בוודאי שכלתחילה ראו לו לאדם להיות איש חסד, איש של רחמים וחמלה, שאך זאת עבודתו להיטיב ולחיות עם כולם ביידידות ובחביבות.

וביתר הרחבה: הנה איתא בחז"ל (קידושין פב:): "אי אפשר לעולם בלא זכרים ובלא נקבות אשר

מתייחס לכל אחד באהבה ובידידות: כל ה'שבורי לב' וכל ה'אחרי' פרחי' מוצאים אצלו מקום! גם אותו אדם שעשה כל מה שבכוחו כדי להטריד את הלל ולהביאו לידי כעס; הוא הגיע בערב שבת בשעה שהלל רחץ עצמו לכבוד שבת, וצעק ברחוב העיר "מי כאן הלל מי כאן הלל" ושאל אותו כל מיני שאלות של טעות והבל, ובכל זאת לא עלה בידו להביא את הלל לידי שמץ של כעס! הלל עמד וענה לו על כל שאלותיו בנחת ובטוב טעם ודעת! ועל זה אומרת הגמרא: "לעולם יהא אדם ענוותן כהלל" - הלל הוא דוגמא של עניו ואדם טוב.

קפדנותו של שמאי

והגמרא מסיימת שם ואומרת: "ואל יהא קפדן כשמאי" - לא זו הדרך שיבור לו האדם להיות 'קפדן' כמו שמאי הזקן. דרכו של שמאי הזקן היתה בסופה ובסערה, הוא ההתנהג בחריפות רבה ובקפדנות. שמאי היתה לו עבודה של כעס לשם שמים. ועל זה אומרים חז"ל, מוטב וראוי לו לאדם - וזה הרבה יותר מוכרע על פי הלכה - להיות אדם רך ונעים ומסביר פנים לכל אחד, מאשר לאחא בדרך של חריפות וחומרות ולהיות 'קפדן כשמאי'. כי מה שרואים שמאי עצמו כן הלך בדרך זו, הנה בוודאי שזה היה מצד שורש נשמתו ו'הענין' שלו בעולם, אבל לשאר כל אדם אין זו דרך ראויה כלל

הדרך הראויה לכל אדם

אולם עם כל האמור, כבר יתכן לו לאדם שירגיש בנפשו שיש לו שייכות דייקא לדרכו של שמאי. הוא אדם שיוצא בתוקף נגד כל מיני קלים וריקים ומלביש את עצמו בכעס לשם שמים! הוא ממש יודע בנפשו שזה שורש נשמתו והעבודה שלו בעולם. הנה בוודאי שלאדם זה אין אומרים 'ואל יהא קפדן כשמאי'. אם מן השמים חפצים שילך בדרכו של שמאי מה שייך למנוע זאת ממנו. אלא הגמרא באה כאן ללמד דרך לאדם שמתפקד בדבר ואינו יודע איזוהי הדרך הישרה שיבור לו בענין זה? ועל זה בא הגמרא ואומרת

נקודות:

אמת שלקיים העולם אכן נחוצים אנשים קפדנים, אמנם אינו לאדם שזוה התפקיד שנתנו לו! אינו לו לאדם שהוא שליחו של מדת הדין! ואשרי לו לאדם שהתפקיד שלו הוא להיות שליח של מדת החסד! והאדם מצדו צריך תמיד להשתדל להתייבב לצד מדת החסד! עליו לרצות להיות שליח ל'חסד' ולא שליח ל'דין'

ההבדל שיש בין איש טוב – שלפעמים עלול לבוא לידי כעס, לבין 'איש טוב' – שלעולם אינו כועס – הוא ממוש 'שמים וארץ'! כי אפילו אדם שעושה חסד כל היום – ואחת חפצו להטיב עם הבריות, אבל אם סובביו ומכיריו יודעים בו, שמפעם לפעם יתמלא בחמה ובוזעם והוא עלול להתפרץ על הזולת – נו, 'לאיש טוב' באמת! כבר לא יחזיקו אותו!

~

מלך ישראל מוכרח שתהיה בקרבו את המדה הנפלאה של 'לב טוב' – 'א' גוט הארץ'! 'לב טוב' פירושו, אדם שכל מעשיו נתונים להטיב לזולתו ולדאוג לכל מחסורו! אדם בעל 'לב טוב' בוערת בו תשוקה נוראה שלכל יהודי יהיה אך טוב וחסד בכל הענינים! אם הינו שומע חלילה שישנו איזה יהודי בעולם שאירע לו איזה כאב וצער, הנה מעיו מתהפכים בקרבו

מי שבני זכרים ואוי לו למי שבני נקבות – ברור ומוסכם שצריכים בעולם גם זכרים וגם נקבות, אולם עם כל זה אומרת הגמרא 'אוי לאדם שנולד לו בת'... נו, עכשיו יבוא פלוני שנולדו לו בנות למזל טוב, וישאל: "למה אומרים עלי 'אוי לו?' הרי אני עזרתי בכך לקיום העולם! כל קיום העולם תלוי בי! אילולא שהיו בנות בעולם אין שום קיום העולם?". אלא מאי! מה עונים לה? אלא כל אחד מבין פשוט מאד: "אכן צדקת בדברך שאי אפשר לעולם בלא נקבות, ובוודאי אם נולדה אצלך בת זה דבר גדול ואף אחד לא לוקח לך את הזכויות שיש לך. אמנם עם כל זה אומרים לך את האמת: 'אוי לך' שלא זכית ללדת בנים – שהם מעיקר! צר לנו שזה מה שנפל בחלקך – הבנות מאד חשובות ואשרי חלקן – אבל הן טפלות לגבי הבנים."

כל מסגרת צריכה את שני הכוחות

ומעתה מובן וברור: בוודאי שכל העולם בכללותו, וכל הקהילה ומסגרת בפרטיות, אם רוצים לשמור על קיומה ועל הצלחתה מוכרחים שיהיו בה גם אנשים קפדנים שמטילים קצת מורא על הסובבים. בני אדם שהולכים לפרקים עם מדת הדין, הם יודעים להיות 'לוחמים' בעת הצורך ומוחים על כל עוולה והתרשלות. אמנם מצד שני, בוודאי שצריכים שיהיו חסד ומרחם להטיב, אנשים שמתהלכים בבית המדרש והם תמיד מסבירים פנים לכל אדם ומשרים סביבותיהם אורחה נעימה של רעות ידידות. הם תמיד מעודדים ומחזקים את כולם, הם מסתובבים בכל מקום שמחים וטובי לב, צהלתם על פניהם ומחייכים לכל אחד. צריכים את שני סוגי האנשים; כפי שראויים למשל ביישיבה, אם אין שם אדם שעומד על המשמר אשר בידו גם להעניש לעת הצורך ובאין ברירה אפילו לסלק בחרו מן הישיבה – כל המקום הזה לא יחזיק מעמד! אין ברירה – לפעמים מוכרחים ללכת עם מדת הדין! אמנם מאידך גיסא, לא יהיה שום קיום ותכלית לישיבה אם לא יהיו שם ראשי וישיבה ומשגיחים, שמתנהגים עם הבחורים עם רחמים ותחלה ובדרכי נועם. הם צריכים לתת לבחורים חיזוק ועידוד ולראות שלא יחסר להם דבר. משיגים כזה מסתובב בין הבחורים מתוך נעימות וחביבות – 'מיט א שיינעם שמיינעל' – והולך במחור אחד לרעהו, ולכל אחד הוא 'זורק' קצת חיזוק ואיו 'מילה טובה', הוא משתדל לראות מי צריך חיזוק ועידוד ועומד הכן למענו לחזקו ולרומם את רוחו. הוי אומר: כדי להעמיד את העולם מוכרחים להגיע לשני הכוחות הללו – זה בלי זה אי אפשר.

אשרי מי שזוכה להיות שליח למדת החסד

ככל אשר אמרנו והסכמנו, כי לקיום העולם אכן נחוצים גם אנשים קפדנים וקנאים, אמנם עדיין זה בגדר 'אוי לו!' כי אוי לו לאדם שזה התפקיד שנתנו לו! אוי לו לאדם שהוא שליחו של מדת הדין! ואשרי לו לאדם שהתפקיד שלו

הוא להיות שליח של מדת החסד! והאדם מצד צריך תמיד להשתדל להתייבב לצד מדת החסד! עליו לרצות להיות שליח 'לחסד' ולא שליח 'לדין'.

ואכן ידוע מכמה צדיקים, שכל כך נטו אחר מדת החסד וחפצו להידבק רק בו, שלא אחת מנעו את אחד מאנשי שלומם מלהיות שוחט. הגם שבדוראי התורה מצווה על הלכות שחיטה, ולקיום העולם צריכים שיהיו 'שוחטים', ושוחט הוא בוודאי כלי קודש ומלאכתו מלאכת קודש. אולם עם כל זה, כיוון שסוף סוף עבודת השחיטה היא התעסקות עם מדת הדין – כבר נמנעו מלייעץ לאנשים לקחת את מלאכת השחיטה, ולתחילה השתדלו לחפש עבודה אחרת – 'נעפעס בעסערס' – שאין לה שייכות עם מדת הדין; בחצר הקודש 'בעלזא' יש 'פזיטא' שאת הקוויתל האחרון של אותו היום לא לוקחים משוחט, כי שוחט עוסק עם מדת הדין. אכן באופן שראו שאין ברירה אחרת, הנה 'המתיק' את השחיטה, ואמרו בשטותו של דבר הריא גם מלאכה של חסד, כי רק על ידה יכולים 'לאכול כשר' ויהודים הלא צריכים לאכול. ונמצא שהכל עולה בקנה אחד עם מדת החסד, ומן השמים גלגלו לפתחו של אדם זה את מלאכת השחיטה כדי שימתיק את הדין. אבל על כל פנים אנו רואים, שאם היה לאותו אדם ברירה אחרת, אמרו לו, מוטב לך להיות שליח 'שיר' של מדת החסד, ולא לעבוד באופן של המתקת הדינים.

לא צריכים לצעוק כדי להשיג מה שצריך

צריכים לדעת: אדם יכול להשיג את כל מבוקשו וכל מה מאי דמצטרך ליה בדרכי נועם. לא צריך לצעוק ולהרים את הקול וכל שכן לא לבוא לידי כעס והקפדה כדי לקבל את מה שצריכים. ואם יטען אדם: "אם אני תמיד אשמור על 'קור רוח' ואף פעם לא אצעק ואכעס, איך אקבל את כל צרכי! הלא ישנם כל מיני מצבים שנראה שצריכים להשתמש בהם עם 'מקל', כדי להגיע – לאן שרוצים להגיע!". נו, על הטענה שלו כבר ענו בגמרא מפורשת (סנהדרין כד): "מאי דכתיב ואקח לי שני מקלות לאחד קראתי נועם ולאחד קראתי חובלים נועם אלו תלמידי חכמים שבארץ ישראל שמנעימין זה לזה בהלכה, חובלים אלו תלמידי חכמים שבבבל שמחבלים זה לזה בהלכה" – בכל עת שאדם חפץ להשיג דבר מה, ישנם לפניו שני 'מקלות', יש 'מקל' אחד שקרא 'נועם' והוא מלא מתיקות ונעימות, ואילו 'המקל' השני נקרא 'חובלים', הוא מכה וכואב ואינו נעים כלל. והגמרא אומרת שזהו ההבדל בין התלמידי חכמים מבבל לבין התלמידי חכמים מארץ ישראל, שהללו כל מעשיהם ואורחותיהם באופן של דרכיה דרכי נועם, לא כבעס ובחמה ולא בצעקות ובגערות – אלא הכל מתנהל אצלם מתוך נעימות וחביבות.

אמנם צריך לדעת שההנהגות הללו אינו מוכרחות ותלויות ב'מקום'; אם גרים בארץ ישראל

ב.

או בחוץ לארץ, אלא כל אדם רשאי להמשיך על עצמו בחינת ארץ ישראל – על ידי בחירתו. אם האדם אכן רוצה להיות שליח של מדת החסד וללכת בדרכי נועם בכל הליכותיו, אזי עליו לשפוך ליבו בתפילה להשי"ת שיהא בעזרו להיות איש טוב ומרבה להיטיב, איש שכולו חסד, איש שמצליח להשיג את כל צרכיו על ידי נעימות וחביבות. ואכן אדם שזוכה והוא בגדר 'אשרי לו', אזי נותנים לו כח מיוחד מן השמים שחלילה לא 'יבוא לידי כעס' לעולם, לא כעס במילי דעלמא ולא כעס במילי דשמיא. הוא פטור לגמרי מן הכעס וכל מעשיו יהיו בדרכי נועם.

סימן: חוששים מאדם מחמת שעלול לכעוס – הוא אינו 'אדם טוב'

ההבדל שיש בין 'איש טוב' – שלפעמים עלול לבוא לידי כעס, לבין 'איש טוב' – שלעולם אינו כועס – הוא ממש 'שמים וארץ'! אין כל השוואה ודמיון ביניהם! כי אפילו אדם שעושה חסד כל היום – 'כיו איבערן קאפ' – ואחת חפצו להטיב עם הבריות, אבל אם סובביו ומכיריו יודעים בו, שמפעם לפעם הוא יתמלא בחמה ובוזעם והוא עלול להתפרץ על הזולת בקולות וברקים – נו, 'לאיש טוב' באמת! כבר לא יחזיקו אותו! הוא אמנם 'עסקן' גדול ובעל חסד מפורסם, אבל לומר עליו שהוא 'איש טוב באמת' – 'אז דאס האט מען טאקע געמיינט' – זה כבר לא! כל מי שבא 'במגע ומשא' איתו, מהרהר לעצמו בלחש: "עם כל הכבוד! לאדם זה – עדיין יש לי מה לחשוש ממנו... ישנם כמה דברים וכמה מילים שעלולים להוציא אותו מכליו! אם אני אגע בטעות ב'נקודה' שלו, הוא יכול להפוך להיות פתאום כזה 'נחש' שהשם ירחם!...". אם אנשים מדברים איתו! מתעסקים איתו, ובד בבד יש בהם אדירה פחד וסתר ממנו, אזי זה סימן ברור שאינו באמת 'איש טוב'.

אדם טוב באמת זוכה לשמירה מן השמים שינצל מכל צד של כעס

אדם טוב פירושו: אדם שאתה יכול לעשות בקרבתו כאוות נפשך, אתה גם יכול 'לדרוך' לו על הראש! ולהגיד לו כל מה שבלבבך – ושום קורטוב של כעס והקפדה לא תעלה עליו. הוא לא מקפיד ולא כועס ולא מחמץ לך פנים! הוא נשאר רגוע ושליו, שמח וטוב לב. אם הוא אדם טוב באמת ומתמלל שיכחה תמיד להיות אדם כזה, אזי גם מכנס לשם שמים ישמרו עליו מן השמים – שלא יצטרך להגיע לידי זה לעולם! תמיד יעלה בידו לסדר כל מה שצריך עם המדה של 'ענוותן כהלל'! הוא זכה ויש לו 'מקל של נועם', שלעולם לא יצטרך לכעוס ולצעוק, וישג הכל בשמחה ובטוב לב על צד היותו טוב! כשאדם זוכה לזה הרי שזכה להצלחה ושלימות בפלאה במדת החסד – שאינה מצויה כל כך. אבל על אדם כזה אפשר לומר: הוא 'שטיק' טוב!

הולך בדרך תמים הוא ישרתני: דוד המלך נבחר למלכות מחמת שהיה לו 'לב טוב'

משוח למלך. אבל השי"ת אמר לשמואל: לא! לא! אליו כוונתי! "אל תבט אל מראהו ואל גבה קומתו כי מאסתהו" – השי"ת גילה לו כי מאס באליאב. ועל זה אומרים חז"ל (פסחים סו): "מכלל דהוה

ראיתי בבני לי מלך" – ושמואל הלך במצוות השי"ת לביתו של ישי וראה את אליאב ותיכף הכיר שיש בו 'גדלות' שראויה למלך ישראל, ואמר: "אך נגד ה' משיחו" – הנה זהו הראוי להיות

אליאב הפסיד את המלכות מחמת כעס

כאשר שמואל הנביא בא למשוח מלך על ישראל, אמר לו השי"ת (שמואל א טז, א): "מלא קרנך שמן ולך אשלחך אל ישי בית הלחמי כי

כל ענין של שפיכות דמים הוא סתירה לבית המקדש ולאריץ ישראל

כאשר הגיעו הדברים לענין של בניית בית המקדש, לא התרצה השי"ת לדוד ולא הסכים שהוא יהיה זה שיבנה את בית המקדש; כדכתיב (דב"ה-א, כב, ח): "לא תבנה בית לשמי כי ימים רבים שפכת". והגם שדוד מעולם לא נקם באויביו שקמו עליו - אפילו לא 'לשם משיח' וכל מלחמותיו היו רק נגד אויביו כלל ישראל ולמען כבוד שמים, הנה אפילו זה נחשב לו לפגם כלפי מקום כזה מיוחד - 'אזא איידעלער פלאץ' - כמו הבית המקדש כי בית המקדש הוא 'שטיק גוטס' בתכלית, ואין שם מקום לדבר שאינו הולך כאחד יחד עם תכלית הטוב! ולכן גם לא השתמשו בזה 'כלי ברזל' בעת שבנו את הבית המקדש; כדכתיב (מלכים-א, ו, ז): "כל כלי ברזל לא נשמע בפנית בהגנתו" - מקום המקדש הוא חטיבה אחת של טוב - ולא הותר לבנות אותו עם ברזל שמורה על שפיכות דמים. וכן גם כאשר מדברים אודות ארץ ישראל, בזמן שכלל ישראל הם בתכלית השלימות, אומר הפסוק (ויקרא ט, ו): "ואתה לא תעבר בארצם", ועל זה באים חז"ל ואומרים (תענית כב): "אפילו חרב של שלום". אין שם מקום לשום מושג של חרב - גם לא לחרב של שלום! כי כלפי קדושת ארץ ישראל, גם חרב של שלום נחשבת לפגם: **ארץ ישראל צריכה להיות מקום של 'כולו טוב' - שאפילו זכר של מלחמה ושפיכות דמים אסור לו להיכנס שם.** ולכן לא בנה דוד את בית המקדש, ורק שלמה המלך - שבימיו לא היתה שום מלחמה, ורק היה (מלכים-א, ה, ח): "איש תחת תחת פגנו ותחת תאנתו" - הוא היה זה שבנה את בית המקדש.

דרכו של משיח היא דרך של אהבה בלי שום תעורבות דע'

השלימות של 'דרך הטוב' תהיה בזמנו של מלך המשיח שיתגלה במהרה בימינו. כאשר משיח צדקנו יתגלה בשלימות, הוא לא יערוך מלחמות עם שום רשע! הוא לא ישפוך טיפה אחת של דם! הוא רק יאיר וישפיע על כל העולם תשובה מאהבה וכולם יחזרו בתשובה שלימה! הוא יכבוש את כל העולם בלי 'ידיה' אחת, וכלי המלחמה שלו יהיו רק רחמים ואהבה ורחן משיח יהיה בעל חן ונעימות שכל אחד פשוט יימס לפניו - 'מען וועט אויס גיין פאר אים' - ויתבטל אליו! כולם ישתוקו לשמוע את דבריו וללכת אחריו באש ובמים! כי משיח הוא השלימות של עניינו של דוד המלך, ושוכנת בו נמשח כה, שיהיה כבוחה להביא את התיקון השלם עם דרך שהיא 'כולה טוב' בלי שום תעורבות של רע! הוא ימשוך אחריו את כולם בעבותות של אהבה ויקרבם מתוך נעימות וחביבות לתיקון השלם. משיח לא יפגע ולא יקיט שום אדם, ולא יבייש ולא ירחיק שום אדם! הוא רק יגלה לכלל ישראל שהריבונו של עולם אוהב ורצון בכל יחיד בכל המצבים שלו, ובכל מקום שרק נפל - הרבינו של עולם עדיין איתו!

למה אכן אינו מצליח? הרי יש לו את כל מה שרבי צריך שיהיה לו - חן בפנימיות והן בחיצוניות. היראת שמים שלו, כוחות ההשפעה שלו, התורות שלו, העבודות שלו, לכאורה היה צריך מאד להצליח! אלא שיצא לי אחת לשהות בביתו כמה ימים, והבחנתי בו שהוא נתפס לכעס, חשבתי אז לעצמי: **אה, כעת אני כבר מבין הכל...** הפשט בזה הוא, שמאחר שכלל מנהיג ורבי יש בקרבו איזו 'בחינה' של 'מלך ישראל', לכן בהכרח שתהיה לו גם המדה של 'לב טוב' בתכלית - שהיא ההיפך הגמור מכעס ומקפידות, ואם רואים שהוא בא לידי 'כעס', הנה כבר מובן מצאנו שאינו ראוי להיות 'רבי'...

עיקר מעלתו של מלך המשיח: לב טוב

ככל שהענין של 'לב טוב' נוגע לכל 'מלך' - זה נוגע עשרות מונים למלך של 'מלכות בית דוד'. כי מלכות זו נמשכת לנצח עד התגלות מלך המשיח - שיהיה מזרע דוד - אשר באותו זמן, הנה המעלה הנחוצה ביותר לו היא שיהיה בעל 'לב טוב'. להיות אדם שכל כולו חטיבה אחת של טוב! אדם שאינו יכול לראות שום רע! ובאמת היה דוד המלך כל כולו טוב ולכן נמשח למלך ישראל, אמנם עם כל זה, הנה בימיו טרם הגיע עת ההתגלות של מלכות בית דוד בשלימות, ולכן היה עליו 'להתלבש' בלבוש שהיה נראה כמו ההיפך שלו רחמים! דוד המלך יצא למלחמות ודינים נוראים - והכל היה מתוך כוונה טהורה ונקיה להביא את תיקון העולם! בתוך כל המלחמות והדמים הרבים שנשפכו שם, מסתתרים רחמים נפלאים ועמוקים שטרם יכולים להתגלות! (ובאמת זהו ענין עמוק ואכמ"ל).

המדרגה של 'צדור החיים'

פעם אחת בלבד עלה בלבו של דוד המלך שעליו לנקום באויבו ורצה להרוג את נבל הכרמל, וגם שם ידע דוד שבזה הוא מתקן את נשמתו של נבל, אולם אביגיל אמרה לו (שמואל-א, כה, כט-לא): "והייתה נפש אדני צרוך בצדור החיים את ה' אלוקיך וגו' ולא תהיה זאת לך לפוקה ולמכשול" - אם אתה רוצה להיכלל בצדור החיים אסור לך לעשות כדבר הזה. וביאר בזה בליקוטי מהר"ן (תורה עב), שהיא אמרה לו: "זה הנה נשמתך עוד תצטרך לעלות ולהיכלל בעולם שהוא 'כולו טוב'! זהו עולם שאין בו שום רע ושום דין, הוא עולם שכולו טוב! לכן, הגם שבוודאי תהרג את נבל מתוך כוונה טובה וטהורה ולשם שמים, אמנם להיות נפשו 'צדורה בצדור החיים' בעולם של 'כולו טוב' - כבר לא תוכל! כי שם, הנה המעשה הזה יהיה לך 'לפוקה ולמכשול' ולכן מנע את עצמך מלהרוג". ודוד המלך אכן הודה לדבריה ואמר (שם פסוק לג): "וברוך טעמו וברוכה את אשר כלתני היום הזה מבוא בךמים" - הצלת אותי, על ידי זה שגיליתי לי, ששורש נפשי הוא ממקום שהוא 'כולו טוב'!

רחים ליה עד האידנא" - עד עכשיו היה אהוב לפני המקום ברוך הוא, ואכן היה ראוי למלכות, אמנם מחמת שלא היה נקי במדת הכעס - הוא כעס על דוד אחיו - לכן מאס בו השי"ת ולקח ממנו את כל הגדולה שהיתה מיועדת לו.

יכולים היינו לומר: וכסא אליאב מהרה לתוכה חכין כשמתבוננים בדברי חז"ל הרי שנאחזים באימה ופחד: אנו מתפללים ומפצירים - 'מיר האלטן אין איין מתפלל זיין' - שוב ושוב על 'מלכות בית דוד'; כל הלשונות מדברים על מלכות בית דוד: "וכסא דוד עבדך מהרה לתוכה חכין", "את צמח דוד עבדך", "ועל מלכות בית דוד משיח" וכוונה רבות. וכאן באים חז"ל ומגלים לנו שבאמת היה אדם אחד בישראל, שהיה ראוי להיות מלך המשיח וכל כלל ישראל היו אומרים כל חייהם: "וכסא אליאב מהרה לתוכה חכין", "את צמח אליאב עבדך", "ועל מלכות אליאב משיח", הוא היה יכול להיות 'משיח ה'! ומה גרם לו שהתמייץ והפסיד את זה? - 'ער האט דאס אלעס פארשפילט' - מדת הכעס! הוא כעס על אחיו הקטן, ולכן אמר השי"ת 'כי מאסתיהו', מאסתי בו ולקחתי ממנו הכל והעברתי לדוד! וצריך להבין: מה באמת כל הרעש הזה! מה הפשט בעונש חמור כזה?!

התנאי הראשון למלך הוא: 'לב טוב'

וביאור הדברים עולה בקנה אחד עם כל עצם מהותו וטיבו של 'מלך ישראל' - שעליו להיות כל כולו 'איש טוב'! מלך ישראל - מצד עצם עניינו - מוכרח שתהיה בקרבו את המדה הנפלאה של 'לב טוב' - א' גוט הארץ! 'לב טוב' מידו, אדם שכל מעיניו נתונים להטיב לזולתו ולדאוג לכל מחסורו אדם בעל 'לב טוב' בורעט בו תשוקה נוראה שכלל יהודי יהיה אך טוב וחסד בכל הענינים! אם הינו שומע חלילה שישנו איזה יהודי בעולם שאירע לו איזה כאב וצער, הנה מעיניו מתהפכים בקרבו - 'עס רייסט פון אים שטיקע'! - ואינו יודע את נפשו! אפילו עבור הרעש הגדול ביותר - כל עוד שהוא יהודי - אחת חפצו שיהיה לו חיים חן וחסד וכל טוב! ואם יהיה אנוס לצאת במערכה נגד הרעש - הוא יעשה זאת בלית ברירה, הוא יכעס עליו רק 'לפנים' וירגיש אצלו: 'הלואי שלא הייתי צריך להגיע לכל זה!'. אדם כזה יכול להיות מלך ישראל! אבל אליאב, הגם שהיו לו באמת את כל המעלות של תלמיד חכם ושל צדיק, אבל מכיון שהיה מסוגל לכעוס! הוא כעס על אחיו! אזי כבר יש כאן סימן מובהק שלא מספיק 'הולך לו בחיים' שלזולתו יהיה רק טוב ונעים, אין לו את 'הלב הזה' שצריך להיות למלך ישראל.

מעשה נורא מהגאון מטשעביץ זצ"ל

אחד מתלמידי החכמים בירושלים שהיה ממקורביו של ה'טשעבינער רבי' זצ"ל סיפר לי: פעם אחת שח הרב מטשעביץ אודות אדם 'בן של קדושים' שלא הצליח כל כך עם ה'רעביסטווע' שלו, ואמר: "הנה מעולם תמהתי

על כן משכתין חסד: בזמננו אחרי הדרך של 'כולו טוב' - אורו של משיח

דבר - אם כוונתם צועקים עליהם! הנפשות של היום מתבלבלים מאד כשרוצים לטפל בהם ולחנך אותם עם 'כעס דקדושה'! דרך החינוך שצריכים

- 'שוואכע נפשות' - וקטנות המוחין; וכמו שכל המחנכים יודעים ומעידים, שהבחורים והאברכים בזמננו כמעט לא מסוגלים לקבל ולהכיל! שום

דרך החינוך המוכרת: חינוך באהבה

אנו חיים היום בדור קשה מאד - ממש לא פשוט. האנשים היום הם בעלי כוחות חלשים

לנקוט בה בימים הללו, היא בעיקר עם 'מיין מקרבתי'! ללכת עם הילדים ועם התלמידים ב'דרכיה דרכי נועם' - אין הרה"ק ברירות, 'הנפשות' היום יכולים לקבל הרה"ק יותר בשעה שמדברים איתם בלשון רכה ונעימה!

דרשת התחזקות פועלת יותר מדרשה של תביעות נוקבות
לא רק עם צעירי הצאצא, בחורים ואברכים צעירים מצליחים היום יותר עם 'דרכי נועם', אלא גם עם כלל האנשים, אנשים מבוגרים בני שלושים וארבעים וחמישים, מצליחים יותר עם דרך זו; עם המספיעים יודעים היום, שכאשר הם מדברים דרשה של דברי חיזוק, הם אומרים איזה 'גוט ווארט' ודברי עידוד והתחזקות - הציבור הזה נמתערר - 'מען לעבט אויף' - ומתמלאים בהנאה וסיפוק הנפש. יהודים ממש נמשכים אחר משפיעים שמדברים במתיקות ובנעימות, דברים רכים ומשמחי לב. הם מרגישים שהם מתקרבים לריכונו של עולם ומקבלים טעם באידישקייט. ולא רק סתם חיזוק יש להם מזה, אלא גם כשרוצים שאנשים יתקנו את מעשיהם במועיל, רואים הצלחה יותר גדולה כאשר מדברים איתם בדרכי נועם. לעומת זאת, כאשר אנשים שומעים את הבעל דרשן מדבר בחריפות ובקפדנות, הם אוטמים את האוזניים ומתרחקים ממנו! חריפות 'לא הולך היום'.

העבודה של כל יהודי בזמננו: תהנהג בנעימות ובאהבה - גם לעצמך!

הסיבה למה רואים היום יותר הצלחה עם 'דרך האהבה' היא, כי דורנו הוא דורו של 'מלך המשיח' - שדרכו תהיה בימין מקרבת ובאהבה עצומה לכל איש ישראל, וכבר מעתה - בעקבות דמשיחא - ישנו איזו הכנה לכאורה המשיח, וישנה איזו התנוצצות והתגלות של דרכו של מלך המשיח. ולכן הנפשות שירדים היום לעולם הם נפשות קטנות וחלושות, שאין בכוחם לסבול אימה ויראה ודרך של קפדנות וסבר פנים ומורות. ולעת עתה העבודה של כל יחיד היא, להיות טוב - לעצמו! לא לכוועס על עצמו! אלא לעבוד בעבודת ה' בדרכי נועם ואהבה.

וזאת צריך לדעת: כל יהודי בדורנו, יש בו נקודה וניצוץ מאורו של מלך המשיח. וממש כמו שהסברנו, שאלא אידב את כל 'מלכות מלך המשיח' מחמת שהיה כבוע, כך גם, עלול כל יהודי לאבד את 'נקודת המשיח' שלו - אם הוא יכעס על עצמו! לא אדם לא יידע שאסור להיות 'אדם רע' - הוא עלול לאבד את כל האור של קרבת ה' שמאיר על ידי כוחו של מלך המשיח שכבר הולך ומתנוצץ בזמננו! ומאידך, אם אדם כן יידע שאסור להיות לו אכזר אפילו לשם שמים, וגם לא כלפי עצמו, אלא צריך ללכת תמיד בדרך ה'טוב' - אזי תאיר בקרבו נקודת דוד המלך ומלך המשיח, יותר ויותר! הוא ירגיש בליבו שהש"ת כל כך טוב עבורו, הוא יידע וכלי יהודי - ככל שרץ ירד ייפול מטה מטה - יכול לסמוך ולהישען על טובו וחסדו של אבינו שבשמים! הוא יידע, שהש"ת נמצא עם כל יהודי ואינו עוזב אותו לעולם! הוא יחיה עם 'ורחמי' על כל מעשיו! שגם אם יהודי יכעס חס ושלום - אפילו בדבר חמור ונורא והוא יפול לשפל המצב ממש - הוא תמיד יכול לדעת שהוא נמצא בידיים טובות והריכונו של עולם מרחם עליו ומקבל אותו בתשובה.

כל שאדם משרש מקרבו את מדת הכעס הוא הולך ומתקרב לנקודת משיח

כדי שאכן יהיה ביד האדם לקבל בנפשו את אורו של משיח, זה אכן תלוי מאד עד כמה הוא עובד באמת על מדת הכעס. כי ככל שאדם עוקר מתוכו את ה'חש' הזה, הוא עוקר מקרבו כל שמץ של אכזריות וכעס, והוא 'איש טוב' וכל כולו טוב - כך יותר תהיה נפשו צרורה בצדו החיים, ויקנה שייכות וקשר עם אורו של משיח. וכך הוא יהיה אדם יותר טוב גם לעצמו, ויעורר ויאיר בתוכו את ה'טוב' של משיח; שמגלה שהנשמה הירודה ביותר ובמצבים הנמוכים ביותר - יכולה לחזור ולהיות קרובה לריכונו של עולם באהבה נפלאה.

• פעם אחת כאשר הרה"ק רבי ראובן/ע מדעמביץ היה עדיין אברך צעיר, היה אצל הרה"ק הרבי ר' הערש מרימנוב זי"ע, והניח אז הרה"ק הרבי ר' הערש את ידיו הק' עליו, והתבטא ואמר: 'הוינך הוינך! העכער פון אלע ברודער!' (גבוה גבוה! למעלה מכל האחים! - אחיו הקדושים הלוא היו: הרה"ק בעל אמרי נועם מדויקוב זי"ע, הרה"ק רבי ישראל מבאנוב זי"ע, והרה"ק רבי משה מרזוואדוב זי"ע).

• פעם היה הרה"ק רבי ראובן/ע מדעמביץ אצל הרה"ק מצאנו זי"ע בראש חודש, וערך הרה"ק מצאנו את שולחנו הטהור לכבוד היום, כאשר היתה דרכו בקודש לסעוד כרבים גם בימות החול, ובאותו 'שיש' היה הרה"ק מצאנו שרוי בהתלהבות גדולה ואמר דברי תורה נשגבים, וכך היה כל המצב מרום ביותר. והנה באמצע עריכת השולחן נכנסה אשה אחת לבית המדרש, וסיפרה בקול בוכים על בתה המקשה לילד, ובקשה להזכיר אותה לישועה אצל הרה"ק מצאנו. אמנם הרה"ק רבי ראובן/ע חשש שמא יפריע הדבר לדברקות הגדולה של הרה"ק מצאנו. ולכן פנה ושאל את הנוכחים: 'וואס וויל זי דארט?' (מה היא רוצה שם?), ובשמעו את בקשתה, מיהר ואחז קצת בשר ממה שהיה מונח לפניו, ואמר: 'נאדיר דארט, געבן פאר די טאכטער! שטער נישט, גי'!' (קחי לך משהו, לתת עבור הבת! ואל תפריעי, לך לך!). ואכן זמן קצר אחר כך חזרה האשה וכשרת 'מול טוב' בפיה, שבתה ילדה בשעה טובה. והנה הרה"ק מגארליץ זי"ע היה נוהג על פי דרכו בקודש להקניט את בני הרה"ק מדויקוב שהגיעו לצאנו, כי סבר שהם באים בלי הביטול הנדרש כלפי הרה"ק מצאנו, ואכמ"ל. ואחר שאירע מעשה זה, כאשר פעל הרה"ק רבי ראובן/ע מופת כזה על שולחנו של הרה"ק מצאנו, התבטא על כך הרה"ק מגארליץ בחריפות גדולה, ומי יעמוד בסוד קדושים.

• הרה"ק רבי ראובן/ע היה רגיל לומר כי נצטוונו בשמירת השבת, כמו שנאמר 'ושמרו בני ישראל את השבת', והרי השומר אינו יכול ללכת לישון, ולכן לא היה ישן כלל בליל שב"ק. אלא היה יושב אצל שולחנו הטהור, והחסידיים ובעלי הבתים מבני העיר היו באים לקרוד לכבוד שב"ק בבית מדרשו, והיו מתחלפים במשך כל הלילה, אלו באים ואלו הולכים, וכך רקדו אצלו בכל ליל שב"ק במשך כל הלילה.

• הרה"ק מראפשיץ זי"ע התבטא פעם ואמר כי הוא יודע את אשר יקרה עם בניו ובני בניו וזרעם אחריהם עד ביאת משיח צדקינו, וכמו כן הוא יודע מי יהיו רעייה ומי יהיו שונאיהם, ואת כל מאורעותיהם אשר יעברו עליהם במשך כל ימי חייהם. והוסיף ואמר: 'וועט עט'ס מיינען מיט רוח הקודש? חס ושלום! נאר מיט חכמה!' (וכי תחשבו שהוא ע"י רוח הקודש? חס ושלום! רק עם חכמה!). וסיפר כי"ק מרן רבינו זי"ע על כך כמה עובדות, איך הרה"ק מראפשיץ גילה דברים העתידים לקרות עם יוצאי חלציו.

פעם אחת הגיע הרה"ק מראפשיץ לעיר 'דעמביץ' באיזה יום פשוט מימות החול, והיה בבואו ביקש הרה"ק מראפשיץ שיכינו סעודה ויזמינו אליה את בני העיר. בעת הסעודה נעמד הרה"ק מראפשיץ ואמר: 'איר וואונדערט זיך אונדא פארוואס איך האב געמאכט א סעודה, עפעס אין א וואכן טאג' (אתם תמהים בונדאי למה עשיתי סעודה, סתם בימות החול), והמשך ואמר: 'די מלאכים זענען געקומען צו אברהם אבינו, האט זיי אברהם אבינו מקרב געוועהן, ער האט זיי געגעבן צו עסן. און ער האט זיי געזאגט: 'איך בין ענק דא מקרב, ווייל איר זענט געקומען צו מיר, איר זענט דאך מיינע געסט, בין איך ענק מקרב. זאלט איר וויסן אז מיינ אייניקל וועט אמאל קומען צו גאסט צו ענק, זאלט איר אים אויך מקרב זיין, משה רבינו וועט ארויף קומען אין הימל כדי צו נעמען די תורה, זאלט איר די מלאכים אים אויך מקרב זיין' (כאשר באו המלאכים אל אברהם אבינו, קירב אותם, ונתן לפניהם לאכול. ואמר להם: אני מקרב אתכם כאן, מפני שאתם באתם אלי, ואתם האורחים שלי, ולכן אני מקרב אתכם. תדעו לכם שיום יבוא ונכדי יבוא להיות אורח ביניכם, תקרבו אתם אותו גם כן, כאשר יעלה משה רבינו אל השמים לקחת את התורה, תקרבוהו אתם המלאכים גם כן). וסיים ואמר: 'איך מאך דא א סעודה פאר ענק, אז ווען מיינ אייניקל וועט אמאל זיין רב ביי ענק, זאלן ענק אים אויך מקרב זיין' (אני עושה כאן סעודה עבורכם, כי בבוא העת יהיה נכדי רב אצלכם, ואתם תקרבו אותו גם כן). באמצע אותה סעודה קרא הרה"ק מראפשיץ לשני ילדים שהיו בין הנוכחים, ומזג להם 'לחיים'. ואכן שנים ארוכות אחר אותו מעשה נתמנה נכדו הרה"ק רבי ראובן/ע זי"ע בן הרה"ק הר"א מדויקוב זי"ע להיות הרב בעיר דעמביץ, ואותם שני ילדים שמוזג להם הרה"ק מראפשיץ 'לחיים', היו ראשי הקהילה אשר קיבלו את הרה"ק רבי ראובן/ע לרב עליהם.

אמן קצרה

אמן יתומה

אמן קטופה

אמן קטופה

א

אמן...

אמן קטופה, פירושה:
שמחסר קריאת
האל"ף או הנו"ן

אין לחסר שום אות מאותיות
ה'אמן', רק לענות אמן ברהיטות
באופן שניכרת היטב כל אות.

[ברכות מ"ו. וברש"י שאינו מוציא הנו"ן בסוף שיהא ניכרת וכן נפסק בשו"ע קכ"ה ח.
והביא הבאה"ל מהפוסקים דרשוד"ה דין במ"ם ובאל"ף]

זכור!

עניית אמן באופן קטוע, שחסרה או שלא
ניכרת היטב כל אות = אמן קטופה.

לקבלת חומר ולשאלות ניתן לפנות למכון עניית אמן כהלכה:

aamen0548410100@gmail.com | 054.841.0100

אמן קצרה

אמן יתומה

אמן קטופה

אמן חטופה

אמן

אמן קטופה, פירושה:
שמחסר קריאת
האל"ף או הנו"ן

אין לחסר שום אות מאותיות
ה'אמן', רק לענות אמן ברהיטות
באופן שניכרת היטב כל אות.

[מכירות מ"ו. וסד"י: שאני מוציא חנו"ן בפה שיהא ניכרת וכן נפסק בשו"ע קכ"ה, ח.
והביא הבאה"ל מהפוסקים דישוה הדין במ"ס ובאל"ף]

זכור!

עניית אמן באופן קטוע, שחסרה או שלא
ניכרת היטב כל אות = אמן קטופה.

לקבלת חומר ולשאלות ניתן לפנות למזכר עניית אמן כהלכה:
aamen0548410100@gmail.com | 054.841.0100

